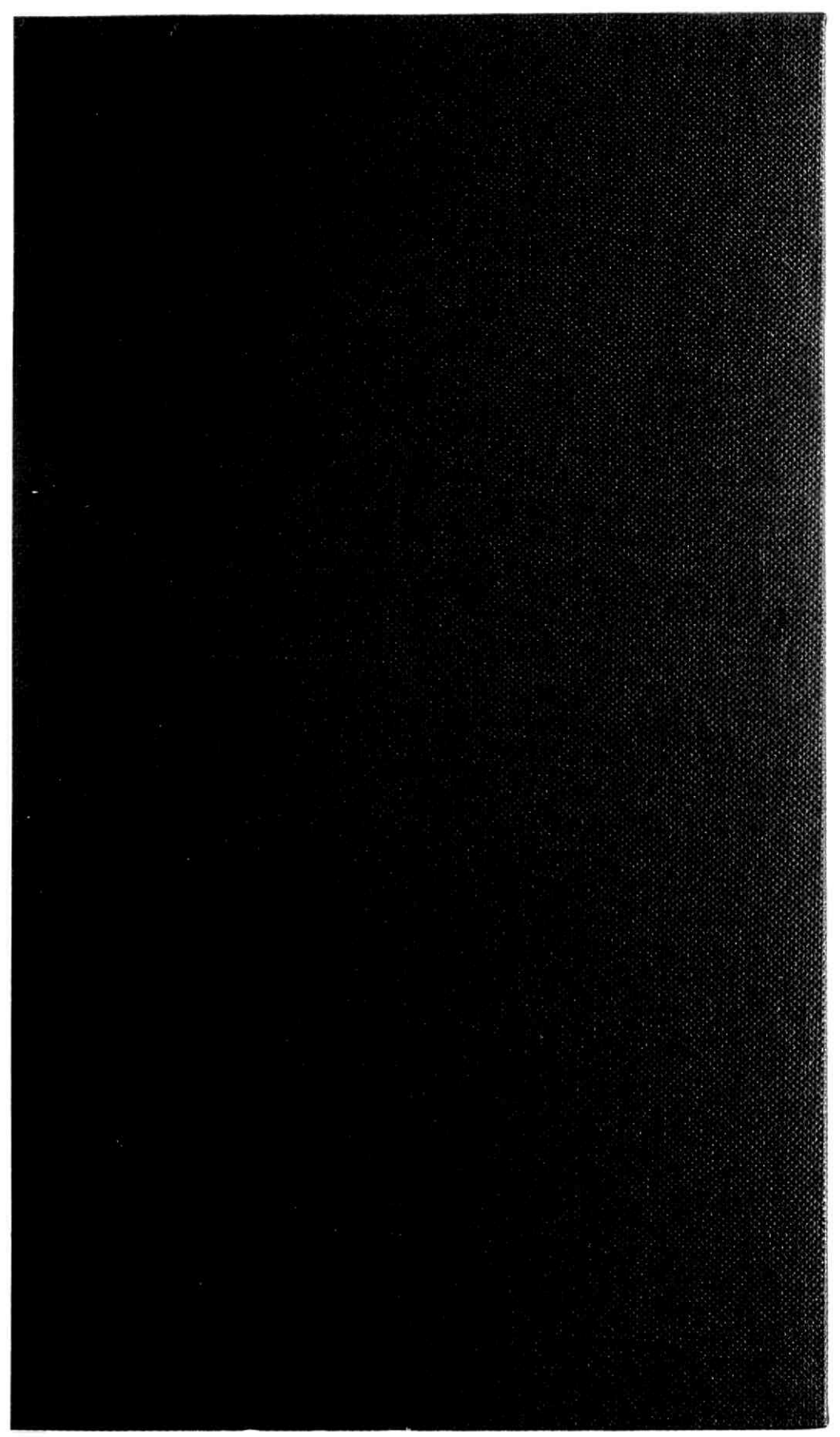

De erfgenamen van Kronenstein

<https://hdl.handle.net/1874/237134>

mm 13882

ENCYCLOPÉDIE.

LECTUUR

31-2

VOOR

Nuttig en Gezellig Onderhoud.

TIJDSCHRIFT VOOR ALLE STANDEN.

Het van de vrijheid der drukpers onafscheidelijke
kwaad kan slechts door eene krachtige en goed
geregelde tegenwerking van GODSDIENSTIGE
TIJDSCHRIFTEN beperkt worden.

CH. DE MONTALEMBERT.

7e Aflevering.

VIER EN TWINTIGSTE JAARGANG.

BIBL. CONV.

O. F. M.

ROTTERDAM,
G. W. VAN BELLE.

1870.

Men zie de andere zijden van dezen Omslag.

VOORWAARDEN VAN INTEEKENING.

Elke jaargang bevat minstens 24 afleveringen van 64 pag. in groot octavo.

Iedere maand verschijnen twee afleveringen.

Voor elk deel wordt eene fraaije Plaat, benevens den Omslag gratis bijgevoegd.

De prijs per jaargang is zes gulden, waarover in vier gedeelten à f 1,50, bij de 6e, 12e, 18e en 24e afl. wordt beschikt.

De jaargang vangt aan met Januarij en eindigt met December. Men abonneert zich voor niet minder dan een geheelen jaargang,

Alle brieven en stukken, dit Tijdschrift betreffende, moeten, onder adres van den uitgever, franco geadresseerd worden aan „het Bestuur der Encyclopédie.”

—*—

Uitgaven van G. W. VAN BELLE, te Rotterdam.

J. T. de Saint-Germain , MIGNON, gevolgd door het Hazelaarsblaadje.	f 1,30
Idem. LADY CLARA en de Engel des Huizes. Twee verhalen . . .	„ 1,30
De Wijsgeer Don Quichotte , of de lotgevallen van den Advokaat HABLARD, 2 dln.	„ 4,50
Eduard van Ambach , De Johannieten, of de Inneming van Rhodus, door SOLIMAN. Geschiedkundige Tafereelen uit de eerste helft der zestiende eeuw	„ 0,90
M. van Biervliet , RAYNALDO en SELIMA, of de Zegepraal der Christelijke Godsdienst. 2e druk.	„ 0,90
Idem. De wetenschap van het ware Geluk. Een noodzakelijk handboek voor jonge lieden uit den beschaafden stand. . .	„ 1,90
Koenraad van Bolanden , Koningin BERTHA. Geschiedkundig verhaal uit de elfde eeuw.	„ 2,20
Idem. FRANS VON SICKINGEN. Historische Roman uit de eerste tijden der Kerkhervorming.	„ 2,50
Paus en Keizer . Geschiedkundige Schetsen uit het leven van HENDRIK IV, Koning van Duitschland.	„ 2,50
Antonio Bresciani , Odericus de Pauselijke Zouaaf.	„ 3,20
J. W. Thompson , CESAR DE MELVILLE. Een Republikein uit de tijden der Fransche Omwenteling.	„ 2,40
Idem. JURTHA, de Giftmengster. Historische senets uit den tijd van PAUS INNOCENTIUS IV en Keizer FREDERIK II.	„ 2,40
Fernan Caballero , Spaansche Novellen.	„ 2,20
Idem. La Gaviota	„ 2,—
Idem. LAGRIMAS, of een Engel op Aarde	„ 2,20
Idem. LUCAS GARCIA, gevolgd door Ziele-Adel en Laagheid. . .	„ 0,90
Idem. De familie Alvareda	„ 0,50
X. Marmier , De Erfgenaam.	„ 2,—
Christiaan , De Geest van het Kasteel Xhenemont	„ 2,40

ENCYCLOPEDIË.

LECTUUR

VOOR

NUTTIG EN GEZELLIG ONDERHOUD.

TIJDSCHRIFT VOOR ALLE STANDEN.

JAARGANG 1870.

De Erfgename van Kronenstein.

ROTTERDAM,
G. W. VAN BELLE.
1870.

T.T.2556 61

DE EREGENAME VAN KRONENSTEIN.

DOOR

IDA GRAVIN HAHN-HAHN.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT
COLL. THOMAASSE

ROTTERDAM,
G. W. VAN BELLE.
1870.

DE ZEEPBELLEN.

Not de aangename streken van Duitschland behooren de verschillende stroomgebieden van de groote en kleine zijrivieren van den Rhijn. Welk een aangename wisseling van idyllische en romantische tooneelen ontvouwen zich daar bij elke wending aan de verraste blikken, als men de oevers van den Moezel den Lahn en zoovele andere nadert. Het zijn niet de groote en majestueuse schoonheden van een hoog gebergte of een ontzaglijke rivier; zij overtreffen den blik niet, zij wekken ook niet een zekere eerbiedige bewondering, maar zij lachen den wandelaar toe, en maken even als alle streken van Duitschland een diepen en aangename indruk op zijn gemoed.

Aan een dergelijke zijrivier van den Rhijn vindt men het stadje X. dat zeer oud is en dat ongeveer 5000 inwoners telt. Het ligt in het dal van den met wouden overdekten heuvel, die in een halve-cirkelvorming met beide uiteinden aan den oever grenst, als had de natuur gewild, dat daar eene zamenwoning van menschen

komen zou. Midden in het dorp verheft zich statig met haar grijzen toren eene kerk van Romeinschen oorsprong, die later meerdere malen herbouwd is. Rondom haar zijn de huizen in onregelmatige en halve-cirkelvormige richtingen gebouwd. De inwoners zijn werkzaam en vlijtig, doch hunne industrie kent het hulpmiddel van den spoorweg niet. Hunne industrie bepaalt zich tot die zaken welke de natuur aanbiedt: aan de zonnige zijde, ten zuid-westen van den heuvel, bloeit de wijnstok, terwijl op den heuvel en in de omstreken zich reusachtige wouden verheffen. Het volk bestaat daar hoofdzakelijk van den houthandel; eenigen hunner, bij wie het bedrijf van den vader op den zoon door erfenis is overgegaan, zijn in den loop der tijden welgestelde lieden geworden en verschaffen de houtkappers en houtvlotters arbeid; zaagmolenaars ontbreekt het ook niet aan werk en bijgevolg niet aan winst, terwijl het den wijnbouwers niet zoo gemakkelijk is tot welvaart te komen gelijk dit de aankweeking van den edelen wijnstok, die, ondanks zijnen adel, of liever daardoor wat luimig is, nu eenmaal meêbrengt. Doch de welvarenden zijn geenszins geneigd tot mode en weelde: gebouwen en huizen met balcon, hoog en licht opgetrokken evenals in de groote wereld zijn daar onbekend. Alles kenmerkt daar den hoogen eenvoud en de natuurlijkheid van zeden en gewoonten.

Vlak voor de stad splitst zich de straatweg, waarvan de eene arm naar het slot Kronenstein loopt. De wandelaar blijft onwillekeurig stilstaan voor dit trotsche gebouw met zijn reusachtige bogen aan den ingang, waarin de familie-wapenen in steen zijn uitgehouwen en, waar men aan beide zijden nog de sporen ziet van de verdedigingstorens, waarmede het in vroegere tijden omgeven geweest is. Reusachtige en eeuwenoude linden

spreiden hunne takken lommerrijk over het gebouw, terwijl welriekende bloemen en schoone heesterperken voor het front en langs de wandeldreven prijken.

Op zekeren schoonen dag zag men vier kinderen en een jong meisje op het balcon, die allen met pijpen gewapend zich vermaakten met zeepbellen. De kinderen, overeenkomstig de beweeglijke onrust van hunnen ouderdom, gunden zich den tijd niet, om de bellen tot eene behoorlijke groote op te blazen noch om die met voorzichtigheid van de pijpen af te schudden, daarom waren zij des te vrolijker, wanneer een duizendkleurige zeepbel schitterend en trillend aan de pijp van het jonge meisje ontzweefde.

„Die wedijvert met de vogelen in hunnen vlucht,” was de vrolijke kreet.

„O! als zij eens hoog naar den Hemel vloog.”

„Ja, naar de Engelen! — Neen, naar den lieven God!

„Och, daar spat zij uiteen!”

„Tot den lieven God komt men zoo gemakkelijk niet,” antwoordde het jonge meisje, dat even vrolijk was als het kleine gezelschap.

„En voor den Hemel zijn zeepbellen ook niet schoon genoeg”, zeide een der kinderen.

„Waarom niet Marie?” vroeg het jonge meisje.

„Omdat zij uiteenspatten,” zeide de kleine.

„Zeker in den Hemel is alles schoon, omdat alles daar eeuwig duurt.”

„Maar over de stad kunnen de zeepbellen heen zweven en de zusters van het H. Kruis gaan groeten,” merkte een der kinderen op.

„Tracht het langzaam en voorzichtig te doen, gelijk ik,” zeide het jonge meisje, „dan zullen ook uwe bellen wel opzweven.”

De kinderen deden alle pogingen, om haar na te volgen, maar dikwerf waren zij mislukt.

Wanneer men de stad doorging, dan kwam men aan een lagen heuvel, waarop een Franciscaner klooster gebouwd is, dat door de paters in den tijd, waarin zooveel kloosters verwoest zijn, verlaten werd. Het klooster was verkocht geworden aan een rijken heer uit den vreemde; hij wilde het voor zomerverblijf inrichten. Doch omdat hem de verbouwing te kostbaar voorkwam en de omstreken te eenzaam waren, verkocht hij het weder aan iemand, die het in een wijnhuis of in een luthof veranderen wilde. Daarvoor was het oude klooster wel het minst geschikt, want de bewoners van het stadje zouden voor niets ter wereld hun beker wijn op deze ontwijde plaats gedronken hebben. Eindelijk kocht de stad voor een paar honderd gulden het bouwvallig gesticht met het doel, om het af te breken en de bouwstoffen voor iets anders te bezigen. Nu echter trad heer van Kronenstein als kooper op, betaalde de stad het dubbele der koopsom, bouwde de muren en al, wat reeds geheel vervallen was, weder op en richtte het in tot een toevluchtsoord voor allerlei hulpeloozen, oude lieden en zieken. Daarna verzocht hij de zusters van het H. Kruis, om zich daarin te komen vestigen en de zorg op zich te nemen. Sedert vijf jaren woonde nu in het Oude Franciscaner klooster weder de barmhartigheid en de liefde, terwijl de lieden, die aan den voet van den heuvel woonden, weder op nieuw, evenals weleer hunne ouders dagelijks in de Franciscus-kerk ter H. Misse konden gaan. Des zondags ging men natuurlijk naar de Hoogmis en de preek in de parochie-kerk. Overeenkomstig de gewone levensvatbaarheid van dergelijke gestichten voor liefdewerken, hadden de zusters van

het H. Kruis ook eenige havelooze kinderen opgenomen, en ter belooning voor hun goed gedrag had Florestine von Kronenstein hen op dezen zondag van het Franciscaner klooster naar het slot Kronenstein afgehaald, waar zij de kinderen met aardbezien en zeepbellen uiterst gelukkig maakte — zij zelve was de gelukkigste van allen.

Zij vermoedde niet, dat haar vader inmiddels een gesprek voerde, waarvan zij het onderwerp was.

Heer von Kronenstein, die reeds den ouderdom van ongeveer zestig jaren bereikte, had een eerbiedwaardig voorkomen, hij was groot van gestalte, had een deftige houding en geheel zijne manieren waren vol van rustige waardigheid. Hierbij kwam zijn door den ouderdom ernstvolle blik, die een buitengewone gestrengheid zou gekenmerkt hebben, ware hij niet verzacht door de goedhartigheid, die er uit straalde. Om zijne lippen speelde dikwerf een lichte sarcastische trek, die zich evenwel in welwillendheid oploste en meer grappig dan spottend was. Hij maakte den indruk van een man, in wien een eenvoudig hart vertrouwen stelt en op wien de zwakke, radelooze en verlatene kan steunen.

In zijne jeugd nam hij deel aan de Duitsche vrijheidskrijg tegen den eersten Napoleon, kort nadat hij zijn academische studiën voleind had. Daarop stond zijn vader hem een landgoed af, dat hij aan den Beneden-Rhijn bezat en Justus von Kronenstein huwde geheel overeenkomstig zijn verlangen, ja te zeer naar zijn verlangen; want de wederkeerige liefde, waarmede de echt begon, verdween zeer spoedig uit het hart der jonge vrouw, die nauwelijks achttien jaren telde en die tengevolge eener gebrekkige opvoeding en haar oppervlakkig begrip het leven als eene aaneenschakeling

van lou'er vreugde beschouwde en iederen plicht als een inbreuk op dat vermeend recht aanzag. Er was een groot verschil tusschen deze beide characters: het eene zocht voortdurend naar idealen te leven, terwijl het andere gewoon was altijd zijne neigingen te volgen, en zoo werd het beiden allengs duidelijker, dat zij door dwaze driften waren bedrogen. Hij had deze teleurstelling manmoedig gedragen, doch zij was daar tegen niet bestand en gevoelde zich onuitsprekelijk ongelukkig. Toen zij eens een bezoek aan hare ouders bracht, gaf zij dit te kennen en zij wilde niet naar haren echtgenoot terug keeren, maar bij hen blijven. De zwakke ouders, die eerst hare dochter verwend hadden, stijfden haar ook nu in hare verkeerdheid en geen bidden, geene belofte of gezonde redeneeringen van haren man konden hare eigenzinnigheid bewegen; zij bleef.

Doch ook nu verloor hij het geduld en de hoop niet, deze beide deugden van moedige zielen. Zij was immers nog zoo jong, zoo vol luimen; met den tijd kon zij tot zelfkennis komen; hij wachtte. Hij droeg met gelatenheid den drukkenden toestand, die zijn huis verwoeste en in gezelschap een pijnlijken indruk op hem maakte. Van tijd tot tijd beproefde hij, nu met haar dan met de ouders, eene poging, om haar tot haren plicht terug te brengen. Alles was te vergeefs! Integendeel zij vervreemde zich al meer en meer van hem.

Toen hem daarover geen twijfel meer bleef, werd zijn verblijf op zijn landgoed hem ondragelijk, en hij verlangde naar een andere positie. Juist op dit tijdstip was het Carbonarismus uit zijne duistere schuilhoeken te voorschijn gekomen, om in Italie de revolutie te beginnen. Oostenrijk, dat toenmaals in Italie de heerlijke roeping had, om elken tol op Italiaanschen bodem tegen alle revolutionnaire kuiperij

te beschermen, zond terstond een leger naar Napels, waarbij Justus von Kronenstein dienst nam. Op die wijze was hij ver verwijderd van zijn treurig vaderland en kon hij strijd voeren tegen een werk der duisternis, dat zijn rechtschapen gemoed in vuur zette.

Verscheidene jaren bleef hij in militairen dienst, doch niet om zijn tijd in koffiehuzen en opera's door te brengen, maar met ernstige studiën, terwijl hij de achting verwierf van allen, met wie hij in aanraking kwam. Zijne vrouw was intusschen gestorven; doch hij gevoelde zich niet genegen een tweede huwelijk aan te gaan, ofschoon zijn oude vader hem onophoudelijk met aanraden daartoe bestormde. Hij vond het al te moeielijk, om in den tent van den soldaat een huiselijken haard op te bouwen; en volgens het denkbeeld, wat hij van het huwelijk had opgevat, behoorde daartoe in het algemeen een trouwe huiselijkheid.

Eindelijk stierf zijn vader in hoogen ouderdom, en werd hij opgeroepen, om de erfenis te aanvaarden. Als een vreemdeling kwam hij naar Kronenstein, want sinds zijne kindschheid was hij daar slechts bij gelegenheid van bezoek geweest en zonder zich met de zaken en hare toestand te bemoeien, omdat zijn vader zulks niet gaarne zag. Met het landgoed aan den Rhijn mocht Justus doen wat hij wilde, maar zich geenszins inlaten met Kronenstein. Hij vond een veel grooter vermogen dan hij verwacht had; doch ook menige zaak moest veranderd, in orde gebracht en verbeterd worden. Dit alles was juist in staat, om zijn bedrijvigen geest op te wekken. Nadat hij zich in zijn nieuwe positie gevestigd had, viel zijn oog op de dochters van het land, en wilde hij het immer versmoorde verlangen van zijn hart naar gelukkige huiselijkheid bevredigen.

Zijne keuze viel op een jong meisje van zeer zacht character, helderen geest en eenvoudige vroomheid; in haar was alles vereenigd, wat in eene vrouw bemin-nenswaardig is. Zij was schoon en telde nauwelijks de helft zijner jaren; hare ouders waren zeer rijk en aanzienlijk, zoodat het haar niet aan aanzoek om hare hand ontbrak; zij verkoos heer von Kronenstein.

Zoo er ooit een gelukkige echt kon zijn, dan was het vooral deze. Doch dit geluk had eene schaduw-zijde: mevrouw von Kronenstein bezat een zwakke gezondheid. Zij had iets in zich, waardoor zij, zonder er zelve van bewust te zijn, haren man voortdurend scheen toe te fluisteren: alle geluk is hier beneden een vergankelijk goed. Daarom droeg hij haar als het ware des te meer op zijne handen en trachte haar het leven te veraangenaemen en te verzoeten. Zij liet zich al die bewijzen van teederheid met liefdevolle dankbaarheid en onbeperkt vertrouwen welgevallen. Zij gevoelde zich ook niet gedrukt wegens die zwakheid van haar lichaamsgestel; hare krachten waren toereikend, om hare bezigheden op het slot Kronenstein te verrichten, en dit was haar voldoende; buiten den kring harer huiselijke vreugde en plichten strekten hare wenschen zich niet uit.

Zij hadden slechts een kind. Het was Florestine; en toen het meisje tien jaren oud was, stierf mevrouw von Kronenstein zacht en plotseling aan eene borst-koorts. Een naamlooze smart verscheurde het hart van haren echtgenoot, doch hij droeg haar gelijk hij alle smarten en vreugden des levens gedragen had: hij droeg haar met God.

Thans was Florestine achttien jaren oud. Haar vader dacht er niet aan, om haar zoo vroeg uit te huwelijken en veel minder Florestine zelve. Haar

leven was gelijk aan een lusthof, waar de wind nimmer waait, en de horizon van haar geluk reikte niet verder dan de blik, dien zij van den slotberg op de liefelijke omstreken wierp. Anderen echter waren van meening, dat Florestine von Kronenstein een zeer lief-tallig meisje en eene erfdochter was; en juist was haar vader in gesprek met een jongen man, die van gevoelen scheen te zijn, dat men zich op achttienjarige leeftijd verlooven kan.

Beiden zaten tegenover elkander in de kamer van heer von Kronenstein en vormden eene contrast, geheel verschillend van het gewone contrast tus-schen de jeugd en den ouderdom. Liefdevolle welwil-lendheid sprak uit elken blik en woord van den be-jaarden man, terwijl de jonge man er verward en ontmoedigd uitzag. Nadat beiden een oogenblik ge-zwegen hadden, zeide heer von Kronenstein:

„Ik herhaal nogmaals mijn woord, beste baron, dat ik in het geheel niets tegen uw verzoek hebben zou. Gij bekleedt geen aanzienlijken post, doch dit beteekent niets, want ook in een ondergeschikte kan men zich als fatsoenlijk mensch handhaven. Gij hebt geen ver-mogen; ook dit beteekent niets, want niet alle men-schen kunnen rijk zijn. Maar vooreerst weet ik nog niet of het de wil Gods is, dat mijne dochter zich verlooft, en tweedens”

„Had ik kunnen denken” — onderbrak hem de baron.

„Er valt niets te denken,” viel heer von Kronenstein hem op zijne beurt met kalmen nadruk in de rede; — „wij hebben daarvan een klaar begrip door het gebod van God, dat ons zegt, dat de Zondag de dag des Heeren is en geheiligd moet worden, en ook door het gebod der Kerk, die ons de verklaring geeft hoe wij dat

gebod moeten verstaan. En ten tweede — om op mijne stelling terug te komen — zal mijne dochter, wanneer zij den huwelijksstaat intreedt, zich ongetwijfeld aan een Katholiek verlooven.”

„Gij weet zoo goed als ik, heer von Kronenstein, dat ik de zoon van een zeer katholieke familie ben,” riep de jonge man, eenigermate geprikkeld.

„Ja, ja! ik weet, dat gij de zoon van uwen vader zijt, en dit zegt veel,” antwoordde heer von Kronenstein lachend.

„Maar men kan toch in de daad zeer goed Katholiek zijn al verzuimt men één enkele maal des Zondags de H. Mis.”

„Ja, onder zekere omstandigheden, die echter bij u geen plaats vonden. Elke andere dag was ter uwer beschikking, en gij kiest u den Zondag uit, om over eene zaak te handelen, die van het grootste gewicht voor uw toekomstig leven is en, waarvoor gij God dringend bidden moet. In plaats daarvan evenwel stapt gij reeds des morgens ten zes uren in het rijtuig, een tijd, waarop bij u nog geen H. Missen gelezen worden, en gij komt hier aan, wanneer alle Missen voorbij zijn, want eene elfuursche Mis is hier niet; — en uwen koetsier noodzaakt gij tot hetzelfde verzuim.”

„Soms ook mijne paarden?” vroeg de baron op bijtenden toon.

Heer von Kronenstein zag hem met onbeschrijflijk medelijden aan, en zeide:

„Gij wenscht mijne broeikasten te zien, beste baron. Komt u dit weldra gelegen? want ik vrees, het zou wat laat voor uw vertrek kunnen worden.”

Hij stond op, schelde en gaf bevel aan den bediende, dat het rijtuig van den baron zou worden ingespannen. Vervolgens leidde hij den baron door eenen gang naar

de broeikasten. Maar met de uitdrukking van de ergste verlegenheid stotterde de baron eenige woorden ter verschooning, zeggende, dat hij nog even in de stad moest vertoeven, en dat het rijtuig hem aan de straatweg moest afhalen.

„Nu, zooals het u belijft,” zeide heer von Kronenstein, reikte den baron vriendelijk de hand en deed hem uitgeleide, waarbij hij riep:

„Florestine! de baron wil afscheid van u nemen.” Op de roepstem van haren vader keerde Florestine zich om, verliet haastig het balkon en vriendelijk voor den baron buigend, zeide zij:

„Ik wensch u een aangename reis.”

Dit alles was den baron onverklaarbaar, en onder den indruk van zijn onaangename ontmoeting, liep hij haastig naar den straatweg, waar niet het rijtuig hem, maar hij het rijtuig wachtte.

Heer von Kronenstein keek hem een oogenblik na, en zeide daarop bij zichzelf: en zulk een man wil een huwelijk aangaan! — vervolgens sprak hij tot zijne dochter:

„Kom Florestine, wij zullen de kinderen naar het klooster terug brengen.”

„Maar langs den langen weg niet waar, lieve vader,” zeide Florestine vleijend.

„Dat is te ver voor de kinderen,” antwoordde de vader.

„Maria! en Anna,” riep Florestine, „legt uwe pijpen weg komt hier, en zegt eens: is de lange weg naar het Franciscus-klooster te ver voor u.”

„Neen, neen,” riepen de kinderen, „de lange weg is de schoonste.”

Dat is hij ook. De korte weg voert wel rechtuit daarheen, maar dit is een enge slecht onderhouden, zoogenaamde hoofdstraat, terwijl de lange den halven

cirkel volgde, in welke de stad gebouwd was, en bovendien buiten de stad en iets hooger gelegen was aan de helling van den heuvel tusschen bosschen en kastanjenboomen.

„Nu, Flore wat hebt gij den geheelen dag alzoo gedaan” vroeg heer von Kronenstein, nadat zij zich op weg begeven hadden en de kinderen al dartelend een eind vooruit gewandeld waren.

„Niets dan zeepbellen gemaakt!” zeide zij lachend.

„Dat was in den namiddag Flore; maar gedurende den voormiddag? Ik heb u den ganschen dag niet gezien, want toen ik uit de godsdienstoefeningen kwam vond ik den baron”

„Ook in den voormiddag heb ik niets gedaan lieve vader, maar ik heb iets gehoord. Ik bezocht na de H. Mis Francisca Hertog, die ziek is. Men zegt, dat hare ziekte ontstaat uit het leed, dat hare ouders haar aandoen.”

Heer von Kronenstein bleef stilstaan, zag zijne dochter aan en vroeg:

„Is Francisca Hertog ernstig geworden?”

„Het ging mij even als u, lieve vader, zeide zij lachend,” wij waren gansch verbluft; wij kernen die goede Hertogs. Eindelijk nadat zij veel gesproken, geklaagd en geweend had, kwam zij rond voor de zaak uit: een doctor namelijk wil haar huwen, en zij is ook vol liefde voor hem, maar hare ouders zijn daar volstrekt tegen.”

„Een doctor? Er heeft zich hier geen nieuwe doctor gevestigd,” merkte heer von Kronenstein aan.

„Het is ook hier niet. Francisca heeft kennis met hem gemaakt, terwijl zij voor een veertien dagen bij hare zuster logeerde. Hij zou zich echter hier gaarne vestigen.”

„En heeft hij dit alles in veertien dagen tijds met haar besloten?” riep heer von Kronenstein. Nu gevaarlijk mag Francisca Hertog wel niet zijn, maar dwaas is zij gewis.”

„Hoor nu verder lieve vader. Het schijnt alzoo, dat zij zich met den doctor verstaan heeft, en hare zuster is zeer met de zaak ingenomen. Francisca zeide, dat zij zeer gelukkig terug gekomen was en alles, wat er geschied was aan hare ouders verhaald had, maar dat zij als door den bliksem getroffen werd, toen hare vader en moeder als uit eenen mond zeiden, dat zij geen vreemden persoon zonder fortuin tot haren schoonzoon wilden hebben. Francisca gaf te keunen, dat zij alles voor dien persoon wilde opofferen, en dat zij van verdriet zou sterven, indien hare ouders bij hun besluit bleven.”

„Wat dunkt u alzoo van alles, wat gij van Francisca gehoord hebt,” vroeg de vader.

„Ik begrijp het niet zeide zij onbeschroomd.”

„Wat hebt gij haar dan geantwoord.”

„Ik verzocht haar den goeden God zeer hartelijk te bidden om verlichting.”

„Dat was verstandig; het moet Francisca tot nadenken brengen, voor den man met wien zij voor eeuwig in den echt verbonden wordt moet zij alles opofferen, alle beproevingen des levens doorstaan, maar niet voor een man, die haar vreemd is, en dan nog wel tegen den wil harer ouders, — dat past geen christelijke dame.”

„Dat begrijp ik, lieve vader,” riep Florestine vol vreugde en zag haren vader dankbaar met hare heldere oogen aan.

Een zacht gewezen onderbrak het gesprek. De kinderen waren midden op den weg blijven staan en de grootste zagen er verschrikt uit.

„Wat is er met u gebeurd? riep Florestine.”

„O niets! „zeide Maria;” de kleine is vermoeid en kan niet verder.”

„Heb ik het niet voorspeld!” zeide heer von Kronenstein op vriendelijken toon, en de kleine op den arm nemende ging hij met rassche schreden voorwaarts naar het klooster van Franciscus, waar zuster Notburge het slapende kind van hem overnam zeggende:

„Uwe Hoogheid komt hier aan gelijk Christophorus met het kind Jesus.”

„Daarop zeide Florestine:” nu gaan wij de kruin van den heuvel langs, niet waar lieve vader? Het is nergens schooner dan op eene verhevenheid, vanwaar men zijne blikken naar beneden werpende de wereld het best kan beschouwen.”

„Daarin hebt gij gelijk, Flore; doe dit altijd,” antwoordde de vader en sloeg eenen weg in, die in tamelijk steile wendingen opwaarts ging. Florestine scheen eene verklaring van de laatste woorden af te wachten; daar haar vader evenwel zweeg, volgde zij hem zonder iets te vragen.

De zon was reeds zoo ver ten ondergang geneigd, dat zij als ware het eene groote illuminatie der natuur het groen der boomen met duizend oogverblindende lampen begon te verlichten. Toen de vader en de dochter den top van den heuvel bereikt hadden, verdween zij reeds aan den horizon, die van goudkleurige en rozenvlammige wolken schitterde.

„Goeden nacht, o schoone zon!” zeide Florestine en zond haar met de fijne vingertoppen eenen kus toe.

De dauw steeg op over de vlakten, en hier en daar schitterde het licht door de vensters. In de geheele natuur heerschte een diep stilzwijgen; geen blad bewoog zich aan de boomen; de vogelen hadden reeds lang hare nesten gezocht; en ook de muggen, die vrolijk in de

avondzon dansten waren verdwenen. In de dorpen aan de overzijde van de rivier hoorde men nu en dan het geblaf van een waakzamen hond of het geloei van eene koe. Doch dit verbrak de stilte niet; het stierf daarin weg.

„O welk een vrede!” zeide Florestine en zij vatte weder den arm van haren vader; men kan zich niet begrijpen, dat er strijd en krijg kan bestaan! Mij dunkt, zooals het hierboven is moet het in Eden geweest zijn, toen God daar rondwandelde en met de menschen sprak.”

„En echter deze menschen zijn het, die al de ontevredenheid in de wereld gebracht hebben, waarvan thans ieder mensch zijn deel dragen moet; want hij is overeenkomstig zijn gevallen natuur zonder vrede en dan eerst vindt hij dien vrede, wanneer hij zich boven die zwakheid der natuur tracht te verheffen. Zoek daarom den vrede niet in uitwendige dingen, Florestine, maar tracht die in uw hart te stichten.”

„Maar ik moet mij toch verheugen over een zoo wonderschoone natuurvertooning, en ik kan mij niets schooners denken” hernam zij.

Nu traden zij voort en kwamen buiten de bosschen op eene opene plaats, vanwaar zij het gezicht hadden op het slot Kronenstein, dat aan hunne voeten lag, reeds waren de lichten ontstoken en hier en daar, wierpen deze hare stralen door de vensters op het groen en de boomen der plaats. Ook in de slotkapel was het licht opgegaan, een teeken, dat de bedienden zich daar reeds verzameld hadden, om het avondgebed te bidden.

„Kom Florestine,” zeide heer von Kronenstein „spoeden wij ons naar het slot, want de tijd voor ons avondgebed is reeds lang verstreken.”

DE KINDERWERELD.

De overledene mevrouw von Kronenstein had eene zuster, die even veel kommer en droefheid in haren echt ondervond, als zij vreugde en geluk gesmaakt had. Mevrouw von Strahl was getrouwd met een man, die zonder een boos hart te bezitten haar veel kommer baarde, want hij was een verkwister. Waar zijn geld bleef wist niemand, en hij zelf begreep het nog minder, het ging hem als water door de vingers, terwijl het aan niemand tot nut verstrekke. De zucht naar verandering en nieuwigheden dreef hem altijd voort. Bij elk jaar veranderde hij van woning, verkocht meubelen paarden, kortom alles, om daarvoor weder nieuw aan te schaffen. Geen winkel of uitstalling ging hij ooit voorbij, of hij moest het een of ander koopen, en natuurlijk was het altijd iets, waaraan hij geene behoefte had. Zijne goede vrouw wist de prullen niet te bergen, die hij in huis bracht, terwijl hij er voortdurend op aandrong, dat zij hare vertrekken bevallig met meubelen zou versieren. Vermogen bezat hij niet; de familie moest van het inkomen, wat hij als majoor had, leven. Maar dat verdween aan pijpekoppen, rij-

zweepen, speeluurwerken, porseleinen en ontelbare andere beuselachtige zaken, terwijl de inkoop van een grooter bedrag op rekening ging, en het onderhoud van het huishouden geheel ten laste der ouders kwam. Deze waren verstoord over het gedrag van majoor von Strahl, en ten laatste waren zij ook ontevreden over hunne dochter, die zij van zwakheid van character en al te groote toegeeflijkheid beschuldigden, zoodat deze in de daad een gedrukt en smartvol leven leidde.

Weldra stierf haar vader, waardoor zij in het bezit van een aanzienlijk vermogen kwam. Maar wat zou dit te beteekenen hebben als het onder het beheer van haren man was! Hij betaalde nu een gedeelte zijner schulden, en op het overige maakte hij nieuwe schulden. Plotseling maakte een zenuwberoerte een einde aan zijn leven, en mevrouw von Strahl sloeg eerst na een vijftienjarigen echt een helderen blik in de onbeschrijfelijke verwarring van haren toestand. Zij verzocht haren zwager von Kronenstein de voogdijschap harer kinderen op zich te nemen en haar vermogen te regelen. Deze deed het bereidwillig. Weldra, helaas! stond hij geheel versteld, toen hij zag hoezeer het kapitaal verminderd was en in welke bekrompenheid zij zou moeten leven. Zij was met alles tevreden, zoo zij maar in rust leven en hare kinderen vreedzaam opvoeden kon. Heer von Kronenstein stelde haar nu voor, om in zijn stadje te gaan wonen. Daar zou zij in de dichtste nabijheid zijn van hem en hare zuster; daar was het onderhoud van het dagelijksch leven minder kostbaar; daar had zij geene verplichtingen tegenover gezelschappen; en eindelijk zij vond daar voor haren zoon een goed gymnasium, dat vroeger door de Franciscanen bestuurd werd en waar eenige van hen als leeraars gebleven waren, toen men hun klooster opgeheven had. De paters waren

wel is waar uitgestorven, maar het gymnasium bleef bestaan wjl, de heeren von Kronenstein het weleer, toen nog heeren der stad waren gesticht hadden, en wel onder die voorwaarde dat de fondsen weder aan de familie kwamen, zoodra het door den staat zou worden opgeheven.

Mevrouw von Strahl achtte zich gelukkig, dat zij een raadsman had, op wiens verstandig overleg zij zich verlaten kon. Een kleine woning met een schoon uitzicht op de rivier, waarbij een tuin lag, geheel met wijnstokken omringd, werd door heer von Kronenstein voor haar in gereedheid gebracht en zij verhuisde naar het stadje X. Sinds zij haar vaderlijk huis verlaten had, vond zij daar voor haar de eerste gelukkige dagen, en zoo op het slot als in de stad was men vol genegenheid en belangstelling voor de mevrouw van den majoor, gelijk men haar noemde, en voor hare kinderen.

De jonge Gertraud verdiende ongetwijfeld schoon genoemd te worden; zij was dit naar lichaam en naar ziel. Het was alsof er een hemelling onder de menschen wandelde, zoo was haar leven, en haar geest was geheel naar het hemelsche gericht. Op aarde verlangde zij slechts naar een klooster, om daarin God te dienen. Hare moeder was volkomen met haar verlangen ingenomen; zij had zooveel kommer en druk in haar leven geleden, dat zij met vreugde zag, dat Gertraud haar geluk in een andere spher ging zoeken; zij moest evenwel nog eenige jaren wachten, tot dat hare gezondheid geheel teruggekeerd zou zijn. Gertraud onderwierp zich gaarne, want zij beminde met teederheid hare moeder en haar jongeren broeder Frans Seraph, die even oud was als Florestine.

Zoo gingen twee jaren in onbeschrijflijk geluk voorbij voor ouders en kinderen, vol liefde, vol vrolijkheid,

vol hoop en vol tevredenheid. En daarmede was de mate van het geluk voor beiden familien vol, want thans stierf ook mevrouw von Kronenstein. En op den dag, dat het *requiem* voor de rust van de ziel der overledene onder de tranen van alle aanwezigen in de parochie-kerk gezongen werd, vleide ook Gertraud zich op de ziekesponde neder en acht dagen daarna werd ook voor haar het treurig *requiem* gezongen. De diepste smart heerschte in het slot en in de geheele stad; alles was er somber en treurig als was het daglicht verdwenen. Doch hoezeer de smart een kinderziel treft, lang van duur is zij niet; dit is met het bewegelijk kinderhart niet te vereenigen. Frans Seraph en Florestine bleven bij elkander en schoon zij ook dikwerf weenden en over moeder en Gertraud spraken, toch ontwaakte bij hen de behoefte, om kinderlijke vrolijkheid, spel en leed af te wisselen. Frans bezocht het gymnasium en al zijn vrije uren bracht hij in het slot door. Zijne moeder had hem derwaarts gezonden, omdat zij zich onbekwaam gevoelde, om zich met hem bezig te houden. Dit was de rede, waarom zij altijd in haar verdriet verzonken was.

Heer von Kronenstein gevoelde intusschen geen geringen strijd met zichzelf. De gedachte om eene vrouw geheel in dezelfde plaats te stellen van zijn geliefde overledene, was hem zeer smartelijk, en toch dit kwam hem volstrekt noodzakelijk voor in het belang van Florestine. Hij wilde het niet wagen haar zonder vrouwelijke hulp en vooral niet zonder het voorbeeld eener vrouw op te voeden, en daarvoor was niemand nader dan mevrouw von Strahl; haar koos hij daarvoor het liefst uit, want hij kende haar met al hare goede hoedanigheden en zwakheden. Van den anderen kant zou eene vreemde hem minder aan zijn verlies

herinnerd hebben. Doch hij werd weerhouden door de gedachte, dat hij aan eene persoon, die hij nauwelijks kende zijn kind zou moeten toevertrouwen en een vreemdelinge naast hem zien. Bovendien ook had hij veel medelijden met mevrouw von Strahl in hare verlatenheid. Kortom hij nam zijn besluit voor God en in het gure najaar, wanneer de November nevel de dagen in het duister hult, begaf hij zich naar zijne schoonzuster en verzocht haar, dat zij een moederlijk oog op Florestine wilde houden. Hij had willen zeggen: een moederlijk hart voor haar bezitten, doch dit woord kwam niet op zijne lippen; het was in zijne oogen te lezen.

Mevrouw von Strahl gaf geen gehoor aan zijn verlangen. Zij beminde de kleine ruimte, waarin Gertraud zich bewogen had; zij beminde het gezicht op het tuintje, waar Gertraud zoo gaarne de bloemen besproeide, zoo gaarne onder den wijngaardlommer zat te lezen of te arbeiden. Deze zoete herinneringen vond zij in het slot niet. Bovendien ook was zij gehecht aan de stilte en aan den rust; en Florestine was een zeer levendig kind en in het slot zelf heerschte een voortdurende drukte, niet zoozeer door gezellig verkeer — ofschoon ook dit niet uitgesloten was — als wel door ontelbare betrekkingen, waarin heer von Kronenstein tot verschillende menschen stond. De geheele stad werdde zich met hare aangelegenheden tot hem, en mevrouw von Strahl wist hoezeer hare overledene zuster daarin betrokken werd. De gedachte dat diezelfde last ook op hare schouders drukken zou, schrikte haar af en dit verklaarde zij eenvoudig aan haren zwager.

„Gij zult u dikwerf overwinnen moeten, dat ontken ik niet” zeide hij met zijn gewone gulheid; „doch ik

geloof, dat wij u met den tijd daardoor eene weldaad bewijzen. Ons verdriet hebben wij nu eenmaal, en wij zullen het behouden, maar dit is geene rede, om het goede achter te laten, dat wij in een andere richting, die Gods barmhartigheid ons aanwijst, misschien tot stand kunnen brengen. Kost dit ons eenige moeite, moeten wij aangename gewoonten opofferen, om dien nieuwen weg in te slaan, dan is dit zooveel te beter, waarde schoonzuster! aan ieder offer is een bijzondere zegen verbonden.

„Maar de verantwoording!” viel zij hem in de rede. „Florestine is moeielijk goed op te voeden, want zij bezit geheel buitengewone gaven. Vol moeds gelijk haar vader, vol gevoel gelijk hare moeder, heeft zij bovendien van nature eene vatbaarheid, een hartstochtelijkheid, die mij vaak, doet vreezen.”

„Ja, zoo is het,” antwoordde heer von Kronenstein. „Daaruit blijkt hoe noodzakelijk een zachte en kalmende invloed van vrouwen voor haar is.”

„Was het niet beter haar eenigen tijd naar het klooster te zenden?”

„Nimmer of nooit!” riep hij opgewekt. De geschikte grond, om zulk eene plant op te kweken, is het vaderlijk huis; en mogen daar ook gure vlaggen wezen, zooals dit voor mijne moederlooze Florestine het geval is, toch is de eigen bodem, in weerwil van zijne onvolmaaktheden, haar heilzamer dan een vreemde. Hier heeft zij ten minste hare vader! Het is mogelijk, dat hij haar eenzijdig opvoedt. Ik geloof echter niet, dat zulks minder het geval is, daar waar zij vader en moeder beiden mist. Neen, waarde schoonzuster er gaat niets boven de huiselijke opvoeding.”

„O, lieve zwager!” zuchtte zij, „ik vrees in mijne ellende voor nieuwe plichten, ik ben veertig jaren oud

en heb een afmattend leven vol tranen achter mij, dat beneemt mij de kracht, die voor nieuwe besluiten en nieuwe daden noodig is."

„God zal u des te meer bijstaan, wanneer gij een liefdewerk op u neemt," zeide heer von Kronenstein aanmoedigend. „Doch ik wil u niet kwellen," voegde hij er liefderijk bij.

„Overweeg en bid — en dan kunt gij mij het antwoord zeggen, wat God u ingeeft."

„Een kleinen moedigen tred hoorden men den trap opkomen. Een bevallige jongeling trad met een boekentas op den rug binnen, schoof den last vlug af, omarmde zijne moeder en, heer von Kronenstein de hand kussend, zeide hij:

„Goeden morgen, oom. Het is goed, dat gij hier zijt! moeder en ik zijn zoo dikwerf alleen."

Mevrouw von Strahl trok hem liefkozend tot zich, zeggende: „Zeg Frans, wat zoudt gij liever doen, hier wonen of bij oom op het slot?"

„O veel liever bij oom — maar met u! dat spreekt van zelf."

„En waarom geeft gij de voorkeur aan het slot, mijn zoon?"

Frans zag zijne moeder teeder en bedroefd aan en zeide:

„Dan waren wij allen bij elkander."

Mevrouw von Strahl zonk in tranen weg. Heer von Kronenstein stond haastig op, gaf den jongeling een kus op het voorhoofd, en verliet de kamer, terwijl hij op ontroerden toon zeide:

„Nu, waarde schoonzuster, gij moet over de zaak eens nadenken." Haar besluit was evenals men na dit onderhoud verwachten kon. Binnen weinige dagen werden in het slot eenige vrolijke kamers voor mevrouw

von Strahl gereed gemaakt, en voor dat de eerste sneeuw viel was zij reeds geheel geïnstalleerd. Frans had reeds vroeger zijn intrek in het slot genomen.

Het huis, waarvan zij vroeger de bovenste verdieping bewoonde, was het eigendom van den houthandelaar Hertog, die de beneden verdieping aan zijne oude moeder ter bewoning had afgestaan, terwijl hij zelf met zijne familie een grooter huis bewoonde, meer aan den oever der rivier en alzoo geschikter voor zijn handelsbedrijf gelegen. Door de bezoeken, die zijne kinderen bij hunne grootmoeder brachten, kwamen zij in kennis met de kinderen van mevrouw von Strahl, en daar zij minder omgang hadden met Gertraud, die meer afgetrokken was, zoo sloten de knapen zich meer aan een. Telesphoor Hertog werd de speel- en schoolkameraad van Frans, en deze hield zoo veel van hem, dat hij niet wist wien hij meer beminde Telesphoor of Florestine. Doordien Frans naar het slot verhuisde, trok hij ook Telesphoor eenigermate met zich derwaarts als een dagelijkschen gast. Heer von Kronenstein zag dit met genoegen. Hij kende en waardeerde de familie Hertog, die reeds van ouds als houthandelaars in de stad bekend stonden en even braaf en vroom als eenvoudig waren. Telesphoor even oud als Frans was hem in geestesgaven en lichamelijke ontwikkeling voor, had meer bevattelijkheid, werkte vlugger, en was de eerste in het spel. Daardoor werd de weeke natuur van Frans geprikkeld. De derde in het gezelschap was Florestine, die met de knapen als met hare broeders omging, en Frans in bescherming nam, wanneer Telesphoor hem eenigszins overmoedig behandelde, terwijl zij Telesphoor verdedigde, wanneer Frans zijne aanmatigende houding berispte.

Snel gingen de jaren der kindschheid voorbij, die

echter door niemand minder geteld worden dan door het kind zelf, wyl hij immer hoopt op eene vrijheid, die hij zich na het eindigen der kindsche jaren voorspiegelt; door deze onbestemde gedachte wordt hij als van zelve voortgedreven, geniet hij al zijne vreugde met volle teugen en bindt zich zoozeer aan het oogenblik alsof de dag van morgen niet zou aanbreken. Hoe zuiverder de ziel van het kind is, hoe meer vreugde zij gevoelt; en zij gevoelt zich gelukkiger naarmate haar minder de afhankelijkheid drukt, die het kind in alles beperkt.

Deze kinderen waren zeer gelukkig zonder bijzondere vermaken of liever, omdat zij geene bijzondere vermaken hadden. Zij vergenoegden zich met hetgeen de omstandigheden als van zelfs aanboden.

Was er iets heerlijkers dan de winter? Sledevaren, glijden, sneeuwmannen maken — geheel verkleumd en blauw van koude naar huis komen, om zich aangenaam te verwarmen, alvorens aan tatel te gaan; des avonds wanneer het schoolwerk was afgemaakt, zich in een kring rondom heer von Kronenstein te scharen en hem zijne reizen en veldtochten te hooren verhalen; hem te hooren spreken over de veldslagen, die hij had bijgewoond, over de merkwaardigheden der groote steden van Europa, welk een onuitputtelijke bron van genot! En de Advent — de verwachting van het heilig Kind Jesus! En het heilig Kerstfeest met den schitterenden Kerstboom en zijne heerlijkheden, de Kerstnacht in de helder verlichte kapel, en het vuurwerk, dat heer von Kronenstein na de H. Mis liet afsteken, teneinde de geboorte van den Koning der Eeuwigheid in den H. Nacht zoo te vieren, als men koningskinderen pleegt te begroeten, wanneer zij ter wereld komen! En de kribbe van het goddelijk Kind! Heer von Kronenstein

had een glazen broeikast voor zijne vrouw laten bouwen, en die van alle bloemgewassen en sierplanten voorzien. Uit hare kamer ging zij in de bloemenkast, terwijl zij aan de andere zijde door een smalle deur in de kapel kon komen. In het midden der broeikast was eene vierkante met glaswanden afgezette ruimte, zoodat men aan beide zijden het gezicht had op de bloemen zonder door de al te sterke geur of door den hoogen warmtegraad, dien sommige planten vereischten, gehinderd te worden. Gedurende den Kersttijd werd in deze kleine zaal het kribje kunstmatig opgeslagen tusschen rotsen met mos en slingerplanten omgeven en des avonds gedurende een half uur verlicht. Dan kwamen de schoolkinderen uit de stad troepsgewijze elkander afwisselend, wyl de ruimte zeer beperkt was, om het kribje te zien, ook vele volwassenden kwamen hunne nieuwsgierigheid bevredigen, — en zoodra zij de poort binnentraden schitterde het heldere beeldje hun bij het duister van den winteravond tegen. Dan zagen zij met toenemende verrassing de beeldenissen, die het kinderoog zoo aangenaam bekend zijn; het goddelijk Kind met Maria en Joseph tusschen os en ezel in den stal, de juichende Engelen, en de herders, die daar in aanbidding nederknielden, van hunne kudden omgeven. Op het feest van *Epiphanie* kwam daarbij een tweede groep: de H. drie Koningen, en op het feest van *Lichtmis*: de opdracht in den tempel met den grijzen Simeon en Anna. Dan had de voorstelling het toppunt harer volmaaktheid bereikt en verdween. De rotsblokken werden weggenomen de beelden ingepakt en de bloemen en heestergewassen weder op hunne plaats gebracht. Wanneer dan op den dag na Lichtmis nog eenige nieuwsgierige kinderen naar de stad kwamen, vonden zij de glazen

broeikast niet meer verlicht; de plaats van het slot met hare magtige ontbladerde linden en de kapel kwam hun huiveringwekkend voor en, zonder de poort binnen te gaan, spoedden zij zich naar de stad terug.

Zoo was de winter! Schooner tijd kon de lente onmogelijk hebben. En toch hoe schoon is het wanneer de dagen lengen, de gure koude wijkt, het zaad zoo krachtvol met zijn groen ontspruit, de vink en de leeuwerik hun liefelijken zang hervatten, en de koekoek zoo onvermoeid zijn eentonig geroep voortzet; wanneer de velden en akkers zoo levendig worden door de menschen, die daar vlijtig arbeiden, terwijl de rivier bedekt is met houtvloten, die met den stroom heendrijven. Wat is er schooner dan de Passie-week en het H. Paaschfeest, met zooveel ernst in de parochie-kerk der stad gehouden, en de daaropvolgende Meimaand, die in de slotkapel zoo feestelijk gevierd werd, en waarin elken avond eene oefening gehouden werd ter eere der H. Maagd, terwijl zij alsdan opgevuld was met godvruchtige lieden, die van de stad derwaarts kwamen.

De zomer vangt aan met het feest van het *Allerheiligst Sacrament*, waardoor de Heer zijn triumph-tocht op aarde houdt en haar met zijnen zegen hare schoonheid, hare volheid en rijkdom schenkt. Dit is een bijzonder aantrekkelijk feest, wanneer daar buiten de troonhemel wordt opgericht, van brandend waslicht wapperende vaandels omringd en in wierookwolken en bloemenkranzen gehuld, en de hymnen in de ruime natuur opstijgen als konden de muren van Gods huis den lof niet omvatten, om des Heeren tweede Epiphanie te verkondigen. Ja de zomer is een aangename tijd! Welke wandelingen worden dan niet gemaakt! Hoevele uitstapjes naar bergen en wouden, soms naar bedevaart-

plaatsen, soms naar schoone uitzichtspunten, soms ook om zich in het genot der schoonheden der omstreken te verlustigen. Met deze genoegens mochten evenwel nimmer de schooltijd of de studie-uren verzuimd worden, zoodat zulks enkel op sommige zondagen geschiedde. Zeide nu heer von Kronenstein op den een of anderen dag:

„Den volgenden Zondag, gaan wij als het goed weder is, een uitstapje maken” — dan ging er een luid vreugdegejuich op, en al den tijd, die de aanstaande blijde dag voorafging, genoot men reeds de toekomstige vreugde, die echter nu en dan gematigd werd door de vrees voor dreigend onweder, storm enz. Bleef het weder gunstig, dan werden des Zondagsmorgens de tassen met mondbehoeften gevuld, en na de H. Mis hing ieder zijnen tas op de schouders, en spoedde zich weg, zich zoo gelukkig gevoelend als of hij een koninkrijk in bezit ging nemen.

Daarop naderde de herfst; dan waren er weer andere heerlijke genoegens. De druiven werden rijp! En op den belommerden top van den hoogen heuvel kastanjes te eten, die zij zelve geroost hadden, dat was een groot genoegens, ook al waren zij nog zoo zwart gebrand; en een uitstapje naar een wijnberg met verlof om zich eens recht te goed te doen was ook niet te verachten. Dan werden de vogelstrikken gehangen, die men dagelijks een paar malen naging om te onderzoeken of er geen lijsters in zaten, en om de kleine vogels los te maken en in de kooi te doen. Daaraan nam Florestine echter geen deel. Als zij kon, ging zij in de vroegte uit, om de vogels, die nog leefden, of slechts met de pooten daarin verward waren te bevrijden. Zij beminde alles wat leven had, en gunde aan alles de vreugde van het leven. Het kerkelijk

middenpunt van dit jaargetijde is *Allerzielendag* met zijn heilige droefenis, zijn hemelsche hoop en zijn bovennatuurlijke liefde. In de parochie-kerk der stad was het graf van de familie von Kronenstein; dit familie-graf was reeds geheel bezet, en Justus von Kronenstein liet bij den dood van zijn vader een grafkelder maken onder de slotkapel, die nu ook geheel in Gothischen stijl verbouwd werd. Zoo werd zij in den volsten zin het schoonste gedenkteeken der afgestorvenen. Ook rustte daar de moeder van Florestine. De Allerzielen dag werd altijd zoo feestelijk mogelijk gevierd. Heer von Kronenstein liet dan uit een naburig klooster Capucijner paters komen, die den huis-kapelaan in de Hoogmis assisteerden en zelve ook de H. Mis in de kapel lazen. In den namiddag werd er door een der paters gepredikt, gewoonlijk in de kapel, maar ook wel in het slot, wanneer deze de toegestroomde menigte niet bevatten kon; en wist de prediker alsdan eenigszins tot de harten te spreken, dan bemerkte men het gevoel en de stichting der toehoorders aan hunne zuchten en tranen. Voor de kinderen was het altijd een verheven dag, vol ernst en aangename herinneringen tevens. Tusschen eene zee van waslicht verhief zich eene sombere cataphalk, en het breede zwarte rouwkleed, dat daarover gespreid hing was overal met zilveren parelen bezet alsof er tranen langs biggelden, de teekenen van een diep gevoelde smart. Daarbij kwamen de gewone gebeden der Kerk en de ontzagwekkende majesteit van de „*Dies irae*” en het gezicht van die arme paters, die gekomen waren, om voor de afgestorvene zielen H. Missen op te dragen en te bidden; en die geheel zwijgende, lijdende en hopende zielendrom der onzichtbare wereld, die hun zoo nabij kwam, en die zij toch niet naderen konden; dit

alles was een schoone geheimenis, die zij op hunne wijze vierden. Op den avond van zulk een dag wierp Florestine zich in de armen van haren vader en vol blijdschap riep zij uit:

„Heden is geheel het Vagevuur verlaten geworden, en alle arme zielen zijn naar den lieven God gegaan.”

„Als het maar niet in eens weder vol geworden is!” zeide Frans vol deelneming.

„Ja, met iedere seconde sterft er een mensch op den aardbodem” viel Telesphoor in de rede.

„O, één jaar moeten zij slechts wachten „zeide Florestine, bemoedigend” dan bidden wij haar er weder allen uit.”

Maar menige afgestorvene, wellicht velen, gaan ter helle,” zoo dacht Telesphoor.

„Hoe kan iets zoo vreeselijks en treurigs in uwe gedachte komen, Teles!” riep zij, eenigszins verstoord. „Om in de Hel te komen moet men toch zeer boos zijn!” „Niet waar, vader, er komen immers zeer weinig ongelukkigen in de Hel?”

„Dit behoort tot de geheimenissen Gods, die ons in de eeuwigheid zullen ontsluit worden,” antwoordde heer von Kronenstein.

„Wij zullen daarover niet redetwisten en den lieven God slechts vol ootmoed bidden, dat hij ons door zijne genade voor de Hel bevrijd houde.”

Florestine bedekte haar aangezicht met hare handen en haar hoofd schuddende riep zij uit:

„O! als iemand van ons in de Hel kwam niet tot God kwam dat zou allerverschrikkelijkst zijn! Ik zou het niet kunnen verduren.”

„Gij komt zeker bij God, Florestine” zeide Frans op liefderijken toon.

„En, wanneer ik u daar niet vond en Teles

niet!" riep zij met eene stem, die door tranen werd gesmoord.

„Weet gij waarom men bij alle begrafenissen zoo gaarne Capucijners ziet?" vroeg Heer von Kronenstein, om het zenuwachtig gesprek te onderbreken.

„Nee! eilieve, verhaal het! riepen de kinderen.

„Het H. Graf van onzen Verlosser werd in het jaar 700 N. Chr. met Jerusalem en geheel Palestina door de oorlogszuchtige Mahomedanen veroverd en bleef ongestoord in hun bezit tot in de elfde eeuw; toen verhief zich geheel Europa en vatte het plan op, om het H. land aan de ongeloovigen te ontrukken. Keizers en koningen vergaderden hunne legers, vorsten en heeren riepen hunne onderhoorigen op. Allen droegen een *rood kruis* op de borst ten teeken, dat zij hun bloed en hun leven aan den Gekruisigde toewijdden; en zoo trokken zij land en zeeën over naar het Oosten. Jerusalem werd door de Kruisvaarders veroverd geheel Bethlehem, Nazereth en al zijne heilige plaatsen kwamen in handen der christenen terug; zij veroverden zelfs de aangrenzende landen. Maar de oorspronkelijke geest, die de Kruisvaarders bezielde, begon meerendeels te wijken. Er werden in het Oosten vorstendommen en koninkrijken gesticht, waarover de heeren zich meer bekommerden dan over het H. Land. Twist en tweedracht brak onder hen uit, en de eenheid ging verloren; ieder zorgde voor zijn eigen belang. Daarvan wisten de Mahomedanen gebruik te maken, en zij veroverden op nieuw Jerusalem en het H. Land. Intusschen echter had de H. Franciscus Seraphicus zijne orde gesticht. Eenige Franciscanen hadden een pelgrimsreisje ondernomen naar het Oosten, ten einde te beproeven, om de ongeloovigen te bekeeren, en zich een klooster gebouwd dicht bij de prachtige Kerk, die boven het graf onzes

Heeren staat. De christenen weken de een na den ander uit Jeruzalem en Palestina, ook de Joannes-riders, die op een anderen bodem hunnen strijd tegen het ongeloof gingen voortzetten, — en geene christenen bleven er over, om het H. Graf tegen de Muselmannen te beschermen dan alleen de arme en hulpelooze Franciscanen. Zij zijn daar tot op dezen tijd onder veel leed en kommer de trouwe wachters gebleven. Dit is de reden, dat men overal de geliefde afgestorvenen aan de hoede der Franciscanen aanbeveelt, want Capucijnen zijn Franciscanen van den eersten strengen regel. In Italie en Spanje zijn bij hunne kloosters Godsakkers aangelegd; het keizerlijk familie-graf te Weenen is aan de hoede der Capucijnen toevertrouwd.

„Frans Seraph!” riep Florestine, „moet gij geen Capucijn worden? Gij zijt vroom en de H. Franciscus is uw patroon-heilige, en het is zulk een edele roeping.”

„Ik heb liever met de levenden te doen dan met de dooden” zeide Frans.

„Ik wil gaarne iets verhevens worden, als ik er roeping voor heb „merkte Telesphoor op.”

„Dat is verstandig mijn zoon! „zeide heer von Kronenstein hartelijk lachend;” zonder roeping moet gij u met niets verhevens inlaten.”

DE FAMILIE HERTOG.

Het huis van den houthandelaar Hertog stond in de hoofdstraat der stad, het was een zeer eenvoudig burgerhuis, waaraan een groote houtloos verbonden was; alles teekende zoowel van binnen als van buiten de grootste eenvoudigheid. In dit huis leefde de familie Hertog eenvoudig, te vreden, arbeidzaam en vroom. Van de zes kinderen was de oudste zoon in den bloei zijner jeugd gestorven; dit was voor de ouders een onuitsprekelijke smart, doch zij verdroegen die met volkomen overgegevenheid aan den wil van God. Vier dochters en een zoon waren nog in leven. De zoon Telesphoor was de jongste; hij was een schoone, frissche en talentvolle knaap, de lieveling van allen.

Toen hij vijftien jaren oud was en tot zekere rijpheid van verstand gekomen was, zeide zijn vader op zekeren dag tot hem :

„Wanneer gij heden namiddag uw schoolwerk afge maakt hebt, Telesphoor, dan moet gij niet naar het slot gaan, maar bij mij komen, want ik heb een ernstig woord met u te spreken.”

Ja! gaarne, vader, zeide Telesphoor, en hij sprong

op van vreugde in zijn kamertje, dat niet veel ruimer was dan een vogelkooi, en waar hij met zooveel opmerkzaamheid en gemakkelijker zijne taak afwerkte, dat hij den lof van al zijne leermeesters verwierf.

Toen hij in de huiskamer terug kwam, vond hij zijnen vader alleen, doch niet voor zijn lessenaar, maar driftig heen en weder wandelend, terwijl hij dikke rookwolken uit zijn groote pijp blies. Vrouw Hertog en hare dochters waren op de bovenverdiepingen van het huis bezig, want Afra was de Bruid, en de voorbereidselen tot het aanstaande feest gaven veel drukten.

„Daar ben ik weder, vader,” zeide Telesphoor opgeruimd; want hij was er van bewust, dat hij zijne taak goed afgewerkt had.

„Hoor eens Teles,” zeide de vader, „het wordt tijd voor u, om u op een vak toe te leggen. Tot heden heb ik alle reden, om over u te vreden te zijn; gij hebt braaf geleerd en zulks is goed, het moedigt aan. Thans echter zullen wij ons met het practische gaan bezig houden, het Grieksch en Latijn laten varen en ons op het boekhouden en de correspondentien gaan toeleggen. De zaak gaat goed; ik ben reeds over de zestig, derhalve ben ik van plan, om u met de volgende vacantie van het gymnasium af te nemen.”

„Lieve vader,” antwoordde Telesphoor, „gij meent het zoo goed met mij, gij zult mij dus zeker op het gymnasium laten, want ik gevoel geen lust, om mij met den houthandel te bemoeien.

„Dwaasheid, onverstand,” zeide de heer Hertog eenigszins verstoord, „uw grootvader heeft de zaak reeds van zijn vader geërfd. . . en wel in zeer onbeduidende toestand! Hij heeft haar echter met veel moeite en arbeid en met Gods hulp doen bloeien. Zoo ook heeft

uw vader haar voortgezet, en zoo zult ook gij haar eenmaal drijven, altijd God voor oogen houden, altijd vol frisschen moed en arbeidzaamheid. De kennis van het vak, de liefde voor den arbeid, die zich niet ontziet, om de zaak zelve aan te vatten en te regelen, komen eerst dan, wanneer men zich daarmede bezig houdt. Hebt gij geen lust voor eene zaak, die uw vader met eere heeft uitgeoefend, dan verklaar ik, dat mij zulks geen genoegen doet; dan blijkt daaruit, dat het meer dan tijd is, om u van de school te nemen, wijl gij daaraan geheel gewoon wordt.

„Maar lieve vader, ik heb nu eenmaal zin in de studie en niet in het koopmanschap,” hernam Telesphoor op vast beraden toon.

„Mijn zoon,” antwoordde de heer Hertog, „ik raad u aan zulke gedachten uit uw hoofd te zetten. Uwe vriendschap met Frans Seraph is er de oorzaak van. Omdat Frans Seraph studeeren wil, daarom denkt gij, dat dit ook uw vak is.”

„Frans Seraph wil niet studeeren, vader.”

„Niet? wat wil hij dan? Soldaat worden?”

„God beware hem daarvoor, vader! Schilder wil hij worden.”

De heer Hertog schoot in een schaterlach, streek met zijne hand over de blonde haarlokken van zijn zoon en zeide:

„Teles, gij zijt twee guiten, gij en Frans Seraph! Den een belet niets om te studeeren, en hij wil schilderijen maken, terwijl de ander liever studeeren wil dan in een voortreffelijke zaak treden. Maar het is een kinderlijk misverstand, om zijn roep te verwaarloozen en gij zult beiden wel tot bezinning komen. Frans Seraph blijft bij de spraakkunst, en gij zult het boekhouden leeren.”

„Vergeef het mij, vader, zoo is het nie met mij gesteld,” antwoordde Telesphoor, „mijn besluit is genomen: ik wil voor geestelijke gaan studeeren”

„Teles!” riep de heer Hertog ten sterkste verrast, ging eenige schreden achteruit, om zijn zoon ernstig in de oogen te zien en bedenkelijk het hoofd schuddend, sprak hij: „dat zou zekere en groote genade zijn, maar ik kan het niet gelooven.”

„Waarom niet, lieve vader. God schenkt zijne genaden, aan wien Hij wil.”

„Waarom ik daaraan geen geloof hecht, Teles, dat zal ik u zeggen. Den ootmoedige schenkt God zijne genade, zegt de H. Schrift. Gij zijt in vele opzichten, braaf en uwe vader en leermeesters moeten u prijzen, maar ootmoedig, lieve Teles, zijt gij niet, integendeel gij zijt zeer trotsch.”

Telesphoor kreeg een kleur tot in den hals en hernam:

„Ik weet het, vader, de kapelaan van het slot heeft mij dikwerf op deze fout opmerkzaam gemaakt, en mijn geweten doet dit elken dag; maar wat ik niet ben, kan ik worden. Daarvan zijn duizende voorbeelden in de levens der Heiligen en der vrome priesters. De godvruchtige en vrome pastoor van de parochie is misschien in zijne jeugd toornig geweest zijn, — maar wie kan dit thans merken! De liefde tot mijne roeping zal mij helpen mijne fout te overwinnen, wanneer ik om Gods bijstand bid, en mij op Hem verlaat.”

„De schrik is mij door de leden gegaan,” zeide de heer Hertog en zette zich op de sophā, wat geheel tegen zijne gewoonte was, terwijl Telesphoor tegenover hem bleef staan. Na eenige oogenblikken te hebben gezwegen, zeide hij:

„Wij zullen vooreerst over de zaak niet spreken,

mijn zoon. Ik had eer kunnen denken, dat de hemel vallen zou dan zoo iets. Ik moet eens overleggen over die zaak..... ik moet met uwen biechtvader spreken en ook met heer von Kronenstein."

"O! die zullen beiden buitengewoon verheugd zijn," riep Telesphoor. Bij elke gelegenheid prijst heer von Kronenstein den geestelijken stand en hij zegt, dat er geen hogere roeping bestaat."

"Hertog streefde, als naargewoonte, de blonde haarlokken van zijn zoon en gaf ten antwoord:

"Daarover twijfelt geen enkel verstandig mensch, slimme gut! Maar of gij wel voor die roeping geschikt zijt — dat is de vraag."

Hij stond nu haastig op en voegde er bij:

"Het is vooreerst genoeg! Gij hebt tijd, om u te bedenken, totdat de vacantie aanvangt. Dan spreken wij daarover weder. Tot dien tijd moet gij er over zwijgen..... ook tegen uwe moeder, opdat zij zich niet verontrust..... thans heeft zij veel voor Afra te doen. Nu kunt gij naar den slotberg gaan. Die arme mevrouw van den majoor wat zal zij veel bekommernis gevoelen!... O, kinderen wat baart gij uwe ouders veel zorgen!"

"Maar, vader, wij hebben niets kwaads in den zin, Frans Seraph en ik," antwoordde Telesphoor een weinig ter neder geslagen.

"Neen Teles! maar het kan toch iets zeer verkeerd zijn, dat tot onheil voert..... en hoe moeielijk is het, datgene te kennen, wat God van ons wil. Bid, mijn zoon, opdat wij dien H. wil leeren kennen en volbrengen."

Toen Telesphoor de huiskamer verlaten wilde, trad vrouw Hertog met hare dochters binnen. Alle drie droegen groote pakken linnen, die tot verschillende

doeleinden in stukken waren geknipt en gereed gemaakt moesten worden.

Toen het linnen op de tafel gelegd was, zeide vrouw Hertog:

„Nu, meisjes, verdeelt nu onderling het werk; legt ieder uw deel in een vak der commode, en wanneer het genaaid is bergt het dan weg.”

„Ik neem de handdoeken en tafelkleeden,” zeide Afra, „Francisca zal liever het fijnere naaien.”

„Het is mij gelijk,” zeide Francisca, „want ik vind eigenlijk weinig vermaak in het heele naaien.”

„Hoe is dat mogelijk Francisca? kan eene dochter zoozeer van aard verschillen met hare moeder! riep vrouw Hertog uit; zij was namelijk eene werkzame huisvrouw, die alle zaken, welke het huishouden betreffen, niet alleen vlijtig maar ook met alle genoegen verrichtte.”

„Wanneer Francisca eens zoo voor zichzelf werkt als zij het nu voor mij doet, dan zal zij wel vermaak in het naaien hebben,” zeide Afra schertsend.

„Wellicht wanneer het enkel Damasten tafelkleeden en handwerken zijn,” antwoordde Francisca.

„Meent gij, dat een prins u ten huwelijk nemen zal?” vroeg vrouw Hertog. „Bij ons komen geen Damasten handdoeken te pas en een Damasten tafelkleed enkel bij hooge feesten en bruiloften.”

„Dan zal dit ook eens voor mij ter tafel komen!” riep Telesphoor, die vergeten had, dat hij over de zaak zwijgen moest.

De heer toch had er zich zoozeer aan gewend, om er niet op te letten wat de vrouwelijke leden der familie onderling spraken, dat hij dit evenmin hoorde als het schel gezang van den canarie-vogel. Toen hij echter plotseling de stem van zijnen zoon tusschen het gesprek vernam, luisterde hij onwillekeurig en vernam

deze woorden Hij keerde zich bedaard om, en zag Telesphoor aan, waarop deze terstond zijn hoed greep, goeden dag riep en in een oogwenk op straat was.

„Wat speelt de jongen door het hoofd?” vroeg vrouw Hertog verwonderd.

Francisca had op die uitdrukking niet gelet, maar des te meer op die harer moeder.

„Het is niet noodig,” zeide zij, „prinses te worden, om fraai linnengoed te hebben, daartoe behoeft men slechts rijk te zijn, en daar vader onberekenbaar rijk is, zoo kan hij ook zijne dochters als prinsessen uitrusten.

„Is vader onberekenbaar rijk, moeder?” vroeg Afra nieuwsgierig, terwijl vrouw Hertog verstomd over dit gezegde van hare dochter het hoofd schudde. Voordat zij antwoorden kon riep hare echtgenoot met zulk een donderende stem „Francisca!” dat allen, moeder en dochters schrikten, vooral omdat zij niet gewoon waren, dat hij zich in hare gesprekken mengde.

Gespannen door zijn gesprek met Telesphoor, was hij heden bij zijnen arbeid verstrooid. Hij had zich van zijne lessenaar naar de plaats gekeerd waar Francisca zat, zijn bril op het voorhoofd geschoven, zoodat zijn heldere en toornige blik ongehinderd op haar rustte. Daaropriep hij nogeens „Francisca” en zijne oplopende natuur vermeersterend, ging hij bedaard verder, zeggende:

„Wie heeft u dit gezegd?”

„Agatha,” antwoordde zij nauwelijks hoorbaar.

„Hoe komt Agatha er toe zulken onzin met u te spreken?”

„Een handelsreiziger, dien zij ontmoet heeft, zeide het haar en zij heeft het mij gezegd.”

„Een handelsreiziger, zoo, zoo!” ... zeide de heer Hertog op kalmen toon” En voor welke zaken reist hij?”

„Voor een handelshuis in koffie en suiker.”

„Heeft zij van hem gekocht?”

„Tamelijk veel.”

„Is zij over den koop te vreden?”

„Niet bijzonder.”

„Ziet gij nu, Francisca, hoe de zaak in elkaar zit; bemerkte gij het?”

„Een handelsreiziger streeft er naar om zijne waren om te zetten, dat wil zeggen, hij moet de menschen genegen maken om ze te koopen. Daarvoor is het niet altijd genoeg, dat hij zijne zaken aanprijst; hij moet ook hier en daar een woordje spreken, dat den koper aangenaam in de ooren klinkt. Bij Agatha heeft hij gedacht, deze vrouw heeft wel honderd ponden koffie en suiker in één jaar noodig, en zij hoort wellicht gaarne, dat men haren vader in de omstreken een millionnair noemt. En in de daad, zij hoorde dit gaarne; zij heeft veel gekocht en is met zijne prullen blijven zitten. Zoo is zij ten tweede male bedrogen, en dat doet mij in dit geval genoeg. Ik ben niet rijk, mijn vermogen bestaat in mijne zaak. Wanneer die goed bestuurt wordt, en wanneer wij zoo leven als dit aan burgerlieden in onze stad, past dan heb ik door Gods zegen genoeg voor mij en mijne kinderen. Wilt gij alzo de prinses spelen, Francisca, dan is daarvoor geen stuiver, mijn kind. Ja al was ik zoo rijk als dwaze lieden vertellen, dan bleef toch in mijn huis alles bij het oude — en bij gewone handdoeken, — uit. Ga gij nu aan den arbeid, vlijtig en opgeruimd zooals dit aan brave dochters past.”

Hij stond op, nam zijn bril af, sloot den lesse naar en ging naar de houtplaats. Nauwelijks had hij de kamer verlaten of Francisca zeide op weenenden toon:

„Maar, moeder is het dan kwaad te gelooven, dat vader rijk is.”

„Neen, Francisca,” antwoordde vrouw Hertog be-
daard, „maar het is zeer gevaarlijk, om zich daarop
met kinderlijke ijdelheid te verheffen.”

„Gij weet, dat uw vader geen praal en pracht dul-
den kan, en ik begrijp niet hoe gij daartoe komen
kunt, wijl gij noch bij uwe ouders, noch bij uwe zus-
ters eenige trotschheid ontdekt.”

„Alle menschen kunnen niet van denzelfden aard
zijn,” merkte Francisca aan.

„Alle menschen hebben vrome en verstandige ge-
voelens, wanneer zij maar standvastig daarom bidden.
Ik raad u dit middel aan, Francisca,” zeide vrouw
Hertog.

De vier Hertogsdochteren, zooals zij in de stad ge-
noemd werden, waren zeer vlugge meisjes, en de
twee oudste, die nu reeds verscheidene jaren gehuwd
waren zeer goede vrouwen en moeders, die in een ge-
lukkigen echt leefden. Agatha was gehuwd met den
postmeester en Apolonia met doctor Hellmut, die arts
en huisvriend van al de burgers der stad was en de
aanzienlijke practijk van zijn vader alzoo geheel had
geërfd. Afra was met een leeraar van het gymnasium
verloofd, die de algemeene vriend der stad was, zoo-
dat de geheele verwantschap en vriendschap aan de
familie Hertog, met al hunnen kommer en vreugden,
zorgen en pogingen op den kleinen plek gronds tus-
schen het klooster van Franciscus en het slot Kro-
nenstein begrepen was. Allen kwamen in character
overeen, voegden en schikten zich naar elkander, zoo-
dat onder hen de grootste vrede en eendracht heerschten.
Doch Francisca, de jongste dochter, was anders van
aard dan de overigen. Men treft soms in de familien
zulke uitzonderingen aan, die men zich maar niet kan
verklaren; want ofschoon zij onder dezelfde omstan-

digheden opgevoed en opgewassen zijn, schijnen sommige leden zich toch geheel anders ontwikkeld te hebben. Den eenvoudigen opgeruimden geest, de liefde voor huiselijkheid, den onvermoeiden vlijt, al deze schoone deugden, die in diepe godsvrucht wortelen en, waardoor hare zusters zich onderscheidden, bezat zij niet, jazelfs zij verlangde die geenszins te bezitten. Zij wenschte zich slechts te onderscheiden door schitterende talenten, vorming, beschaving en allerhande edele hoedanigheden. Het denkbeeld, dat haar vader een man was van een groot vermogen, had zij zich reeds lang in het hoofd gezet, voordat Agatha haar de uiting van den reiziger schertsend had medegedeeld. Zij had het reeds voor lange jaren van hare schoolgezellinnen gehoord, en bovendien zag zij het met eigen oogen. Alle gestichten ten algemeenen nutte en alle werken van weldadigheid werden krachtig door den heer Hertog ondersteund en bevorderd. Tot alle collecten voor kerken, voor het bouwen van gasthuizen, hospitalen, zoowel aan die, welke tot de stad behoorden als aan die van andere plaatsen bracht hij het zijne bij. Alle bedelaars ontvingen aan zijne deur hunnen kreutzer en een stuk brood, terwijl al de armen door hem ondersteund werden. Die dit alles doen kon, moest volgens het begrip van Francisca onberekenbaar rijk zijn. Zij had ook kunnen oordeelen, dat zulk iemand onbeschrijflijk barmhartig is; maar daaraan had zij niet gedacht. Zij meende, dat iemand die zooveel gelds voor anderen over heeft, duizendmaal meer voor zichzelf bezit. Haar vader moest dus zeer rijk zijn. Zij was schoon, zeer schoon, gelijk de spiegel haar zeide — en nu moest dat schoone, rijke meisje op een zomermiddag aan de naaitafel zitten, om handdoeken te naaien! In stilte vielen hare tranen op dit verschrik-

kelijke werk, terwijl Afra vrolijk zong en de canarievogel blijde instemde. Plotseling stond Francisca op stopte hare ooren en zeide:

„Het is niet te verdragen, Afra!”

„Wat?” vroeg Afra verwonderd.

„Het leven, dat gij en uwe vervelende vogel maakt!”

„Noemt gij dit een leven maken?” vroeg Afra lachend, „wij noemen het zingen.”

Doch Francisca wierp een handdoek over de kooi van den canarie, zoodat hij verstomde; daarop zeide zij, verstoord:

„Ik begrijp niet, dat gij u zoo verheugt, wijl gij de bruid zijt.”

„Ik ben volstrekt niet buitengewoon vrolijk,” antwoordde Afra; „maar altijd opgeruimd geweest, en dat ben ik ook als bruid, hoewel ik thans zeer veel ernstige gedachten heb.”

„Dat kan men waarlijk niet aan u merken.”

„Het is ook niet noodig Francisca! Die A. gezegd heeft moet ook B. zeggen! wanneer ik tot het huwelijk besloten heb, dan brengt dit besluit meê, dat ik mij aan de verplichtingen daarvan onderwerp en de verantwoordelijkheid op mij neem. Dat is soms een gewichtige zaak; ik zie het aan moeder en aan onze zusters en zulks is wel in staat, om tot nadenken te stemmen, maar dit behoort nu eenmaal tot den staat des huwelijks, en daarom laat ik mijn vrolijke stemming niet varen.”

„Mij zou zulk een huwelijk, met het vooruitzicht levenslang in dezen kring te blijven, geenszins gelukkig kunnen maken! riep Francisca minachtend uit.”

„Waarin bestaat dan uw geluk,” vroeg Afra, „wanneer het voor u daarin niet bestaat, dat gij met een

man, dien gij bemint, in uwe vaderstad bij uwe vaders en zusters leeft?"

„Zie, Afra, geheel juist kan ik het niet zeggen," zeide Francisca, na een oogenblik gedacht te hebben; „maar alles is hier zoo alledaagsch, zoo eentoonig, men kent alle lieden van binnen en van buiten; zulks verveelt mij, en wanneer ik mij niet verveelde, dan zou ik gelukkig zijn. Bijzonder gelukkig ware het voor mij, indien ik een aanzienlijke vrouw werd."

„Even als de mevrouw van den majoor?"

„Afra, hoe komt het u in het hoofd? majoorvrouw!!..... dat heeft niets te beduiden..... eene majoorvrouw! Neen, minstens de vrouw van een generaal, gravin! Zou het onmogelijk zijn, dat ik koningin werd?"

„O neen!" antwoordde Afra, „gij zoudt zelfs keizerin kunnen worden."

„Hoe zoo?" riep Francisca verrast.

„Wel ja, in het krankzinnigenhuis," antwoordde Afra met koelheid.

Beiden zusters zwegen, en Francisca vloog naar hare naaitafel, want zij hoorden haren vader den voordeur binnenkomen. Terwijl hij de keuken voorbijging riep hij: vrouw ik ga uit. Denk er aan, wanneer soms iemand naar mij komt vragen.

Daarop kleeedde hij zich geheel in gala en ging tot verbazing van de zijnen op een ongewoon uur van huis.

„Heer von Kronenstein was niet minder verwonderd, toen hem de heer Hertog werd aangediend; echter niet over het bezoek, maar over het uur, waarop hij door hem bezocht werd. Des zondags na de godsdienst-oefeningen legde de heer Hertog gewoonlijk zijne bezoeken af; viel er soms iets bijzonders voor, dan kwam

hij op werkdagen na het middagmaal; maar dat hij des namiddags ten 5 uren kwam dat was nog nimmer gebeurd. Daarom riep heer von Kronenstein hem ook toe:

„Welk buitengewoon nieuws brengt gij mij, heer Hertog! het zal toch wel iets goeds zijn?”

„Mijn Teles wil geestelijke worden, wat dunkt Uwe Hoogheid daarvan? zeide Hertog zonder verdere inleiding. Gij kent den jongen even goed als ik; geef mij eens raad wat ik doen moet.”

„In deze zaak heeft de vader weinig te doen. Het geldt geheel en al den zoon, om zulk eene roeping te volgen.”

„Dit is nu wel waar..... maar mijne zaak! mijne zaak!” zeide Hertog en streek bedenkelijk met de hand langs het voorhoofd. Gij weet het niet, hoezeer men aan zijne zaak gehecht is..... aan de firma. Ziet u, hoe oud ik ben weet ik niet juist; in mijn kerkboek staat het. Maar dat ik reeds over de vijftig jaren mijne zaak uitoefen weet ik zoo goed als het Onze Vader. Vijftig jaren arbeids doet mij en mijn gezin deze zaak naauw aan het hart liggen, het zou dus allerbitterst voor ons zijn, wanneer wij moesten zien dat zij ten gronde ging of in andere handen kwam. Mijn Fidelis is gestorven. Ja wanneer hij leefde, dan zou hij reeds vrouw en kinderen hebben en de firma was verzekerd, en mijne zaak van den vader op den zoon overgegaan! Of had maar eene mijner dochters een man gehuwd, die kennis van den houthandel heeft, dan had hij in mijne zaak kunnen komen. Maar neen! zij weten daarvan evenveel als de kraaien van den Zondag. Mijn geheele hoop was gevestigd op Teles, den wakkeren en vluggen jongen, en ziedaar, hij stelt haar te leur!..... En toch durf ik hem niet tegen-

houden, wanneer hij roeping heeft voor den geestelijken stand. Terwijl wij dit evenwel onderzoeken, verloopt de tijd en de Heer van leven en dood kan mij oproepen, vóór dat ik in de gelegenheid geweest ben mij een deelgenoot of een kooper te zoeken; want ik moet toch afwachten of mijn jongen zich bij de studie houden zal of niet, alvorens ik tot zulk een stap kan overgaan."

„Zoo stortte hij zijn vol gemoed uit en heer von Kronenstein, die deelnemend had geluisterd, gaf hem een opbeurend antwoord.

„Ik ben ongeveer in hetzelfde geval als gij, goede heer Hertog: ook mijn naam sterft met mij; want mijne dochter zal eens de naam van haren echtgenoot voeren en hem volgen, wie weet waarheen! En, wie weet wat er dan van dit geliefde plekje, waarvoor ook ik gelijk mijn vader gearbeid heb, geworden zal! Mij dunkt, dat God zulks toelaat, opdat wij ons niet te vast aan de tijdelijke dingen zouden hechten; immers het is slechts een wereldsche zaak, waarover gij u bekommert. Doch God heeft aan onze ziel de belofte des eeuwigen levens gedaan, niet aan onzen naam. Wees niet verdrietig! Wellicht neemt uw zoon de zaak nog over, wellicht zal dit uw vierde schoonzoon doen. Gij moet slechts eenige jaren geduld hebben"

„Eenige jaren!" zeide Hertog tusschen toorn en schrik dobberend. „Eenige weken bedenkens heb ik den jongen gegeven. geen jaren!"

„In vier weken zal Teles wel niet van besluit veranderen; in vier jaren, dat zou eer mogelijk zijn," antwoordde heer von Kronenstein bedaard. „De jongeling beschouwt de geestelijke roeping met andere oogen dan de knaap, die nog niet weet wat de wereld aan-

biedt; en wat het zeggen wil, zich aan haar te onttrekken. Tracht den weg niet te versperren, waarlangs God uw zoon wil voeren. Laat hem rustig op het gymnasium, opdat hij den tijd, om tot rijpheid te komen goed kan besteden. Wanneer dit zooverre is, dan staan er in de wereld verscheidene wegen voor hem open, om vooruit te komen. Kiest hij dan den geestelijken stand, dan moet gij God danken en prijzen voor zulk eene genade; kiest hij echter dezen stand niet dan moet gij God danken, dat Hij aan uw zoon den tijd gelaten heeft, om het met zichzelf over die zaak eens te worden."

„Dat het heilig geduld, mij gedurende deze drie jaren niet verlaten moge!" zuchtte Hertog.

„Vier jaren!" hernam heer von Kronenstein lachend, „vier volle jaren en dan de vier weken, die de vacantie heden nog voorafgaan; dan kan Teles de studiën van het gymnasium afgemaakt hebben, wanneer hij zoo vlijtig blijft als hij tot heden toe geweest is. Gedurende vier jaren moet gij dus uw geduld oefenen."

„O, als Teles een vrome priester mocht worden!" zuchtte Hertog diep en vouwde zijne handen, „dan zal ik geen spijt hebben van mijn vier jaren geduld. En dan zal heer von Kronenstein hem de slotskapelanie geven niet waar? Met den tijd zou hij pastoor in de parochie van de stad kunnen worden, op die wijze behielden wij hem altijd in ons midden..... en wat mijne zaak betreft, het is mogelijk, dat mijne vierde dochter een man huwt, die daarvoor geschikt is. God schenke over alles zijn zegen."

Hij stond op en zeide op hartelijken toon:

„Er is toch maar niets beter dan aan een verstandig man zijne zorgen en bekommelingen mede te deelen.

Uwe Hoogheid heeft mij in een geheel andere stemming gebracht. God vergelde het."

"Wij hebben veel te zamen beleefd, en dit geeft onderling vertrouwen," hernam heer von Kronenstein: „de hongersnood in 47 en meerdere zaken, zoo leert men elkander kennen."

Met een hartelijken handdruk verlieten zij elkander.

Toen er in de vacantie over gesproken werd, dat Telesphoor doorstudeeren en geestelijke worden zou, vond dit in de familie algemeenen bijval en levendige deelneming, ook zelfs in de geheele stad. Men wenschte de ouders geluk, en niemand twijfelde er meer aan of Telesphoor Hertog zou eens in de plaats komen van den pastoor der parochie. Francisca evenwel scheen weinig gesticht door zijn besluit en zulk een vooruitzicht. Zij waagde het niet tegen hare ouders hare gevoelens uit te spreken, maar de goede Afra schonk zij haar volste vertrouwen. Zij was steeds bijzonder knorrig, wanneer zij aan de naaitafel zat en zich met handenarbeid moest bezig houden, want dit kwam haar zeer gering en verachtelijk voor. Daarom zeide zij dan ook, toen zij alleen in de huiskamer waren:

„Teles geestelijke! en daarmede zal ik ingenomen zijn? neen dat nimmer! Het is bijna als werd ik non. Ik stierf liever dan, dat ik non werd. Hoe zou ik mij dan over het besluit van den armen Teles kunnen verheugen."

Wanneer de lieve God hem in zijnen dienst wil hebben, dan is zulks een eervol geluk! en wat verlangt gij meer?" zeide Afra.

„Eervol," zeide Francisca, „is dat eervol kapelaan of pastoor der parochie te worden?" Men heeft geen rang, geen aanzienlijk inkomen; men moet zich verschrikkelijk veel met geringe lieden ophouden en tot

zijn verdriet met schoolkinderen omgaan. Dat komt mij niet eervol voor?"

„Anderen des te meer, Francisca! Immers de majoorvrouw kwam opzettelijk tot moeder, om haar geluk te wenschen met de eer en de vreugde, die haar en onze geheele familie ten deel vallen."

„Wanneer Teles bisschop wordt, Afra, en hier zijn intocht houdt onder eerepoorten en klokgelui, tusschen wapperende vlaggen en voorafgegaan van meisjes in het wit gekleed en bloemen in het haar; ja, dan zal ook ik mij verheugen, dan zie ik dat hem een groote eer ten deel valt."

„Francisca, gij zijt een erg wereldkind! laat vader uw dwaze klap niet hooren!"

Francisca wierp haren blik naar het kleine raam, om te zien of er ook soms iemand in het voorportaal was en zeide daarna:

„Niemand kan ons hooren! Maar ik weet niet wat ik beginnen moet als gij de deur uit zijt, Afra."

„Ik blijf toch in de stad, Francisca, en die is niet zoo groot, dat wij niet bij elkander kunnen komen."

„Ach, gij weet toch wel hoe vader is! in de vroegte moet men naar de Mis en dan wordt er geene schrede over straat gewandeld dan na het avondeten en ook dat gebeurt niet eens dagelijks! en kom ik des avonds bij u, dan kan ik toch over niets spreken, wijl uw man er bij zit."

„Ik weet niet Francisca, waarom gij voortdurend uw gemoed op die wijze uitstort." Niets is goed, wat in huis geschiedt, gij zoudt alles anders inrichten ofschoon gij de jongste zijt! Ik geloof dat het zeer heilzaam voor u kan wezen, wanneer gij uw hart daarover niet meer zoudt kunnen uitstorten want het is bij u slechts redeneeren"

„Ik heb geen verlangen naar het huwelijk, Afra, maar naar eene vriendin, die mij begrijpt, want gij begrijpt mij volstrekt niet.”

„Ja, ja! ik versta u zeer goed, maar ik tracht uw hoofd in orde te brengen,” antwoordde Afra lachend. „Wanneer ik u in uw dolle praat gelijk gaf, dan moest mijn hoofd even verward zijn als het uwe. Maar dan zoudt gij ongetwijfeld zeggen wat verstaat Afra mij goed!”

„Ik laat mij in de daad door u veel zeggen,” zeide Francisca, „doch ik ben nu eenmaal van dien aard, dat ik mij over alles moet uitstorten, en ik heb niemand dan u! Bij mijne ouders waag ik zulks niet; vader begint terstond met een verwijt en heeft geen tijd, om met mij te spreken, terwijl moeder slechts goede lessen geeft en niet van mijn gevoelens is.”

Afra schoot in het lachen en antwoordde:

„Daaruit kunt gij opmaken van welken aard uwe gevoelens zijn. Schaam u toch, Francisca! Gij meent, dat gij verstandig zijt, welnu dan moest gij toch begrijpen, dat onze ouders met hunne langdurige ondervinding veel beter doorzicht hebben dan gij en ik.”

Dit alles was Francisca echter volstrekt niet duidelijk. Moest haar verstand ook al instemmen, hare eigenliefde weigerde dit des te krachtiger. Zij was in huis altijd in verzet.

KEUZE VAN EENE ROEPING.

Terwijl Telesphoor met een krachtvol besluit zijnen roep koos, had ook Frans Seraph een schuchtere poging gedaan, om ook zijne keuze te openbaren, maar tot groot verdriet van zijne moeder en zijnen oom, die daarover zelfs in toorn geraakte, wat hem zoo zelden gebeurde. Zijn talent voor beeldende kunsten was niet te loochenen. Hij had geen ander onderricht gehad dan het gewone op het gymnasium en toch wist hij de schoonste figuren uit klei te vormen en teekende hij wat zijne oogen zagen. Doch dit is goed als schoon talent, dat den mensch veredelt, even als de musiek en de poësie, maar in geen geval voor een beroep. Mevrouw von Strahl sidderde bij de gedachte van haren zoon in een zoogenaamd kunstleven te zien, dat door wanordelijkheid in doen en laten zoo licht tot onzedelijkheid overgaat, en heer von Kronenstein begreep niet hoe het mogelijk was, dat Frans zich van dit talent een beroep maken wilde. Een genie van den eersten rang te zijn in een of ander kunstvak, en in een dergelijke kring van werkzaamheid bevrediging te vinden, dat kon hij begrijpen.

Maar, zoo voegde hij er bij, een genie van den tweeden of derden rang te zijn, dat is iets geheel rampzaligs; want het maakt aanspraak op den eersten rang, terwijl het eigenlijk geen genie is. Grootste gedachte, oorspronkelijkheid in vinding in opvatting en standvastigheid in de uitvoering daarvan: ziedaar het genie, en daarin zijn geene graden."

"Zou ik niet een genie van den eersten rang kunnen zijn, lieve oom?" vroeg Frans bedeesd.

"Die zijn in de wereld spaarzaam gezaaid, mijn zoon," antwoordde heer von Kronenstein. "Ga naar het concert; ga door de lange zalen van eene tentoonstelling van kunsten; daar hoort gij een verbazende harmonie van de schoonste toonen, daar ziet gij een groote menigte bonte verwen — maar geniale scheppingen verneemt of ziet gij daar niet. Zou nu de kleine Frans Seraph zich verbeelden, dat hij in staat is die voort te brengen?"

"En zoo onzeker is dit alles — want over de gevaren, waarin gij zoudt verkeeren wil ik liever in het geheel niet spreken, wijl gij daarvan geen denkbeeld hebt!" zeide mevrouw von Strahl. "Gij hebt een zeer gering vermogen. Gij zijt uitsluitend genoodzaakt u een beroep te kiezen, dat u met den tijd een bestaan geeft; in een kunstvak hebt gij daarop niet het minste vooruitzicht, gij kunt oud en grijs worden, voor dat gij eenigen naam gemaakt hebt — en zoolang uw naam onbekend is slaat geen sterveling acht op uwen arbeid."

Aan al deze zaken had de arme Frans Seraph niet gedacht. Ook dacht hij er, overeenkomstig zijn geleidelijk character, niet aan om zich tegen dit alles te verzetten.

"Nu goed," zeide zij op zachten toon, "ik wil worden, wat gij wenscht lieve moeder, maar in mijne vrije uren zal ik mijne figuren maken."

„Frans Seraph,” zeide heer von Kronenstein, „wij willen eveneens met u handelen als er met Telesphoor gehandeld wordt: gij zult uwe studiën op het gymnasium afmaken, en dan, wanneer uw verstand tot rijpheid gekomen is, zullen wij zien waartoe gij het best geschikt zijt. De grondbeginselen tot eene algemeene ontwikkeling hebt gij even als elk jongeling zeer noodig, ook al waart gij een genie van den eersten rang, ja Raphael en Michael Angelo in persoon.”

Frans Seraph, was over dit besluit zeer te vreden. Met de verbeelding der jeugd overzag hij de weinige studie jaren en droomde zich reeds eene toekomst naar zijn verlangen. Gearmd met Telesphoor wandelden zij in hunne vrije uren gaarne te zamen rond en onderhielden elkander over hunnen roep en hunne plannen.

„Goede zwager,” zeide mevrouw von Strahl op zekeren dag: „zou het thans geen tijd zijn, om een groot offer te brengen, en Flore een of twee jaren naar een opvoedingsgesticht van kloosterzusters te sturen.”

„Waarom zoudt gij dit meenen?” vroeg heer von Kronenstein.

„Opdat zij eenigen omgang met jonge meisjes zou hebben. Zij leeft in de daad wat al te eenzaam. Frans Seraph en Telesphoor, hare trouwe speelmakkers verwijderden zich thans van haar, gelijk in den overgang van de kindschheid tot de jeugd pleegt te geschieden. Knapen en meisjes scheiden van elkander, zijn tegen over elkander dikwerf onbeleefd, tot dat na eenige jaren het juiste evenwicht weder hersteld wordt. Kortom Flore heeft ons slechts tot gezelschap en overigens is zij aan zichzelf overgelaten, en toch op vijftienjarigen leeftijd heeft men somtijds sympathieën, overeenkomstig dien leeftijd.”

„Op de onbestemde wenschen der jeugd mag men

niet altijd acht slaan," antwoordde heer von Kronenstein. „Ik kan mij niet voorstellen dat Flore, die in de eenzaamheid opgegroeid is, zich onder eene menigte van vijftig, zestig of honderd jonge meisjes van haren ouderdom op haar gemak zal bevinden. Het is beter, dat Flore in hare eenzaamheid blijft."

„Neem dan eene jonge en talentvolle dame in huis, die deels leermeesteres deels jufvrouw van gezelschap is, en met Flore muziek maakt, Engelsch spreekt, en haar op allerlei wijze aangenaam bezig houdt."

„Beste zuster, zulk een omgang heeft zijn bedenkelijke zijde, want deze dame moet toch iets ouder zijn dan zij en zal andere begrippen van de wereld en een ander streven koesteren dan mijn kinderlijke Flore. Dit kan tot eene soort van vriendschap en tot allerlei vertrouwelijke meêdeelingen leiden, die ik voor haar niet wenschelijk acht."

„Neem dan Francisca Hertog in huis," zeide mevrouw von Strahl, die onuitputtelijk scheen in hare voorstellen. „Telesphoor is toch ook half huisgenoot."

„Welk een verschil! Telesphoor en Frans Seraph zijn sedert hunne kindschheid speel- en schoolkameraaden, en daaruit is hunne vriendschap ontstaan, zij zijn in school- en uitspanningsuren altijd bij elkander. Francisca daarentegen zou hier met haar niets doen dan snappen, daar men haar onmogelijk kan voorstellen, om aan het onderricht deel te nemen, wat Flore nog noodig heeft; immers zij is twee jaren ouder. Hare ouders zouden haar ook niet gaarne missen, wijl zij, na eenige jaren jufvrouw van gezelschap geweest te zijn, moeielijk weder aan haren vroegeren staat gewennen zou."

„Gij geeft zulke buitengewoon sterke gronden aan, dat ik zwijgen moet, zwager. Maar ik weet bij onder-

vinding hoe pijnlijk zulk eene eenzaamheid is. Mijne beiden zusters huwden tegelijk, toen ik zestien jaren oud was, terwijl mijne jongste zuster nauwelijks tien jaren telde. De eenzaamheid mijner jeugd heeft mij in weerwil van al de liefde, die mijne ouders mij betoonden zeer gedrukt, wjl ik tegen niemand mijne meeningen en oordeelvellingen, die de jeugd zoozeer eigen zijn, en waarvoor zij personen vordert van gelijken ouderdom uiten kon."

"Ik moet al weder zeggen, beste zuster, welk een verschil! Gij hadt in uwe zusters vriendinnen en gezellinnen, en beiden verlieten tegelijkertijd het vaderlijk huis; dit was voor u zeker een groot verlies! doch dit is niet het geval met Flore; zij leeft voort, gelijk zij altijd geleefd heeft..... dat nu de kinderspeelen met de knapen opgehouden hebben, beteekent niets, wjl hare belangstelling daarvoor van zelf geheel verdween. Intusschen hecht ik te veel gewicht aan hare toekomst, dan dat ik niet ernstig zou nadenken over een geschikt middel, ten einde te voorkomen, dat onze Flore melancholisch wordt." —

Telesphoor en Frans Seraph vermaakten zich in hunne vacantiën met de jacht, die beiden ondanks hunne roeping, hartstochtelijk beminden. Wanneer zij op zekeren dag na het ontbijt uittrokken, zeide heer von Kronenstein:

"Flore deze Nimrodsvreugde deelen wij niet! die zijn niet voor een grijsaard en een jong meisje. Maar ik heb iets bedacht, wat u en mij aangenaam bezig houden zal."

"O, ik onderhoud mij altijd! hernam Florestine."

"Dit zal echter een bijzonder groot genoeg zijn," zeide hij lachend. "Ik zal u onderricht geven."

"Hé! maar waarin?" vroeg zij.

„Kom, ik zal het u aantoonen!”

„Op de plaats?” vroeg zij verwonderd, toen haar vader haar naar buiten leidde.

Daar stond een allerliefste schimmel, van middelmatige gestalte, niet te groot en niet te klein, met een dameszadel. Terwijl Flore het schoone dier rondom gadesloeg, zeide heer von Kronenstein:

„Zie, dit paard behoort u en gij zult met mij leeren rijden; op uwe kamer zult gij een rij-costuum vinden en het onderricht kan terstond beginnen.”

Van vreugde niet kunnende spreken viel Florestine haren vader om den hals, die haren lievelingswensch eindelijk vervuld had; zij spoedde zich naar hare kamer, om zich te kleeden. Haar vader sprak intusschen vol blijdschap tot mevrouw von Strahl.

„Wat zegt gij van mijn plan? mij dunkt dat Flore door dit paardje meer onderhouding en genoegten zal hebben dan van eene jufvrouw van gezelschap.”

„Gij kunt gelijk hebben,” antwoordde zij lachend, „maar wat meer ontwikkeling harer talenten door geschikte leermeesteressen zou Flore niet kunnen schaden.”

„Als die tijd komt, dan zullen wij zien,” antwoordde heer von Kronenstein bedaard.

Toen Frans Seraph en Telesphoor Florestine voor het eerst te paard zagen zitten, riep de eerste:

„Welk een bevallig beeld Flore! gij en uw paard! Het is te moeielijk voor mij. . . . Maar toch zal ik u en uw paard beiden teekenen en u een valk op de hand geven, dan gelijkt gij volkomen een romantische jonkvrouw van eenen burgt.”

„Romantisch en burgt laat ik ter zijde,” sprak Telesphoor; maar jonkvrouw blijft — en daarom zal ik van nu af aan niet meer Flore zeggen, maar jonkvrouw Florestine.

Zij had op de plaats rondgereden zonder er op te letten wat er gesproken werd. Heer von Kronenstein evenwel zeide tot Telesphoor:

„Gij hebt gelijk, Teles! bescheiden manieren tegenover jonge dames is altijd een bewijs van fijner gevoel en iederen jongeling aan te raden.”

„Deze lof streefde Telesphoor en Florestine, door haren vader tot het vorige gesprek ingeleid, ging met hare eenvoudige onbeschroomdheid daarop voort en zeide:

„Dat is zeer natuurlijk . . . vooral, omdat hij geestelijke worden wil. Als kapelaan zou hij mij toch niet „Flore” kunnen noemen.”

Florestine wilde niet door de stad rijden.

„Alle menschen zullen naar de ramen en deuren komen,” zeide zij lachend, „en de kinderen zullen mij op straat naloopen en mij voor eene kunstrijderesse houden. De gehobbelde en ongelijke straat is ook niet goed voor de hoeven van Hymeras. Ik geef de voorkeur aan den langen weg, wanneer ik naar het Franciscaner klooster, naar den straatweg of een andere streek rijden wil.”

Zoo kwam het, dat Francisca Hertog na een jaar tijds Florestine nog niet te paard gezien had. Afra was gehuwd. Eens op eenen namiddag kwam Francisca geheel opgewonden bij haar de kamer binnen en zeide:

„O Afra! was ik eens zoo gelukkig tien jaren van mijn leven zou ik daarvoor over hebben!”

„Waarvoor toch Francisca?”

„Een paard te bezitten!”

„Jammer, dat de postmeester Agatha gehuwd heeft” zeide Afra eenigzins spottend: „hij zou een goede man voor u zijn, want hij heeft paarden.”

„Noem toch zijn ellendige kleppers niet zoo! dat zijn knollen, verachtelijke beesten! ik bedoel een rijpaard,

een mooien schimmel. O Afra, dat is zoo heerlijk!"

"Hé! gij hebt de jonge dame Florestine ontmoet! nu, zeg eens hoe zag zij er uit?"

"Ik bracht twee fleschen wijn naar het Franciscaner klooster. Zuster Notburge had namelijk voor een paar dagen daarom laten verzoeken, en het was vader door het hoofd gegaan. Heden onder het middagmaal viel het hem in, en ik moest terstond op weg. Nadat ik mijne boodschap gedaan had en van het klooster terug kwam, hoorde ik het getrappel van een paard op den straatweg en, aan den voet van den heuvel genaderd, zie ik Florestine met een donker bruin rijkleed, een violetkleurigen sjaal, zwarten hoed en eene rijzweep in de hand in snellen draf komen. Achter haar volgde Claus, de oude rijknecht. Ik dacht na of ik zou blijven stilstaan. . . . alles wekte toch zoo mijne nieuwsgierigheid op. Gelukkig waren mijne wijnfleschen leeg! ik had ze wel in mijnen reistas gelegd, maar de halsen staken er zoo boven uit. Met die wijnfleschen kon ik moeielijk blijven [staan, want welk een bespottelijk figuur zou ik daarmede gemaakt hebben en wat zou Florestine wel gedacht hebben!"

"Zij zou gedacht hebben," zeide Afra ongeduldig "dat gij de zusters van het H. Kruis wijn voor de zieken gebracht had, en daar zij dien zelve dikwerf naar deze en gene brengt, zoo zou zij dit van u niet bespottelijk gevonden hebben."

"Wanneer zij zulks doet, dan is dit, omdat zij er vermaak in vindt, want zij heeft dienstboden ter harer beschikking."

"Wat belet u Francisca, om ook daarin vermaak te vinden?"

Francisca ging zonder op deze vraag te letten voort:

„Ik bleef dan stilstaan. Toen zij mij zag stuurde zij haren schimmel op mij aan, reed langzaam naar mij toe, hield toen op en zeide: goeden dag lieve Francisca! hoe gaat liet? goed? Daarop vroeg zij of het oude besje, daar in het klooster, de H. Sacramenten der stervenden reeds ontvangen had; en toen ik daarop natuurlijk niet antwoorden kon, zeide zij, dat zij zelve daarna onderzoeken ging, maakte eene buiging en reed den heuvel op naar het klooster, zoodat ik haar nauwkeurig kon gadeslaan — en thans maak ik dezen kleinen omweg, om u dit te verhalen. Zoudt gij niet denken, dat ik mij in zulk een rijkleed en op zulk een schimmel niet even goed zou voordoen als Florestine?”

„Mogelijk wel, ik heb daaraan niet gedacht!” antwoordde Afra koel.

„Waarom heeft zij nu dit voorrecht boven mij? . . . Er zijn toch groote ongelijkmatigheden in de wereld,” zeide Francisca ontevreden.

„Gaat gij met God twisten?” zeide Afra lachend.

„Och, Afra, God bemoeit zich daarmee niet, antwoordde Francisca. Hij bestuurt slechts de groote elementen, houdt slechts de wereld met zon, maan en sterren in hare orde. . . . maar of Francisca of Florestina op een mooien schimmel rijdt — dat is Hem gelijk! dat beschikt Hij niet; dat komt slechts door wereldlijke instellingen.”

„Francisca!” zeide Afra afkeurend, „in de christelijke leer en in de predicatie wordt ons altijd voorgehouden, dat Gods voorzienigheid ieder haar van ons hoofd heeft geteld, de leliën des velds kleedt: dit en niets anders hebt gij van kindsbeen af gehoord — hoe kunt gij dan in de daad zoo goddeloos spreken!”

„Ja, ik hoor dit voorzeker dikwerf genoeg. . . . toch kan ik het niet gelooven,” antwoordde Francisca.

„Uwe verschrikkelijke ijdelheid is daarvan de oorzaak,” zeide Afra, „uwe ijdele gedachten zijn de vogelen die telkens het goede zaad, in uw hart gezaaid, komen verslinden.”

„Gij zijt veel beter dan ik,” zeide Francisca met tranen in de oogen; „gij zijt ook veel gelukkiger en dan is het gemakkelijker beter te zijn.”

„Hoe vreemd redeneert gij toch weder, Francisca! Zeker ben ik gelukkiger dan gij, maar ik ben ook altijd tevreden, terwijl gij immer ontevreden zijt. En wat kan u beletten, dat gij tevreden zijt? — het is weder uwe ijdelheid. Gij denkt er altijd over, dat andere menschen meer bezitten dan gij; denk toch aan zooveel duizenden, die minder hebben, — of denk aan hen, die zich uit liefde tot God alles ontzeggen, gelijk zuster Notburge. Zij is de eenige dochter van een rijken koopman in een groote stad; zij zou met een zeer bemiddeld jong mensch huwen, dien zij zeer beminde, en toch zij zeide de wereld vaarwel, om zuster van het H. Kruis te worden.”

„Dat is heel iets anders,” riep Francisca ongeduldig.”

„Het is een voorbeeld, dat men ook tevreden zijn kan, wanneer men arm en onaanzienlijk is;” antwoordde Afra bedaard.

Ware de echtgenoot van Afra niet binnen gekomen, dan zou Francisca het gesprek niet zoo spoedig afgebroken hebben. Voor Afra toch openbaarde zij hare gevoelens, terwijl zij met de overige leden der familie nimmer daarover sprak.

„Ik moet nu naar huis,” zeide zij, na een vluchtigen groet.

„Waarom zoo haastig?” vroeg haar zwager.

„Sedert Afra niet meer in huis is heb ik zeer veel

te doen," antwoordde zij; „soms moet ik met de menschen spreken, die over zaken komen handelen, wanneer vader op de houtplaats is en moeder boven."

„Zoo wordt men met alle zaken bekend," zeide de zwager lachend.

„Nooit," riep zij verstoord; „ik heb een afschuw van alles, wat handelszaken betreft en bemoei mij er slechts mede, omdat vader het wil."

„Lieve kind!" antwoordde haar zwager, „ik wensch u van harte toe, dat gij in uw later leven u niet met zwaardere zaken te bemoeien hebt dan met die van uw vader."

„Daar zal ik voor zorgen," riep Francisca op bitzen toon en verliet de kamer met een koelen groet.

„Ik zou niet gaarne de gelukkige zijn, aan wien Francisca eens hare hand schenkt," zeide de zwager hartelijk lachend.

„Gij lacht, maar voor mij is het om te schreien," hernam Afra, „waar moet dat heen."

„Waar dat heen moet vrouw? wel naar het huwelijk! dat heeft menig warhoofd tot bezinning gebracht, soms door een verstandigen man, soms ook door de kruisen, die men daar vinden kan."

„Ach, Francisca is een geheel zonderling wezen! zij zal niet licht een verstandigen echtgenoot nemen."

„Heb geen zorg of verdriet over Francisca, lieve vrouw. zij zal zich wel weten te schikken."

Deze voorspelling werd aanvankelijk niet vervuld. In plaats van „zich te schikken" gelijk haar welmeenende zwager zich uitdrukte, baarde zij hare ouders veel kommer en wekte de ontevredenheid van hare overige zusters en schoonbroeders, de afkeuring van de geheele familie en van al de vrienden.

Een schoonzoon, die zijn zaakvoerder, zijn deelgenoot

en opvolger zijn zou: ziedaar den levendigen wensch van Hertog, vooral omdat Telesphoor bij zijn voornemen scheen te blijven en zich daaromtrent zeer bepaald verklaarde. De vader begon met omzichtigheid bij zijne confraters naar hun volwassene zonen te onderzoeken en plannen te maken, maar zoo nogtans, dat hij, noch zijne dochter door een bezoek van den een of anderen jongeling gebonden was.

„Sapperloot George! dat is iets voor ons!” zeide de oude Kühn, een houthandelaar uit de omstreken, tot zijnen zoon, toen hij den brief van Hertog gelezen en herlezen en drie dagen overdacht had. „Daar lees dien brief met aandacht, George.”

George las den brief met aandacht, vouwde hem weder netjes toe en gaf hem terug.

„Nu, wat zegt gij er van, George?” vroeg de vader. „In uw geval zou ik daar niets op tegen hebben.”

„En het meisje, vader?” vroeg George ongevoelig.

„Sapperloot! daar kon men niets tegen hebben, als men oogen heeft. Sinds drie jaren heb ik haar niet gezien, en toen had zij de kinderschoenen uitgetrokken; het is een schoon meisje met donkerbruine oogen en zwarte haarlokken.”

„Ik voor mij zou er liever eene hier zoeken, vader.”

„Welke dan?” hernam de oude.

„Dat bedoel ik zoo, vader, dat ik er liever eene in deze plaats zou zoeken, dan in den vreemde.”

„Gij kunt er uit deze streek altijd nog eene zoeken, wanneer het bij Hertog niet lukt. Ga daarom eerst Francisca Hertog maar eens zien. Sinds vijfentwintig jaren handelen wij met den oude en zijne zaken staan goed, dat kan ik u verzekeren. Het zou zoo kwaad niet zijn, als gij met de dochter tevens de zaak huwen kondet.”

„Wij zullen het beproeven, vader!” zeide George kalm.

De oude Kühn schreef terug, dat zijn zoon den aanstaanden Zondag komen zou.

„Vrouw!” zeide Hertog, „als het Gods wil was, dat George en Francisca met elkander overweg konden en een paar werden — dan zou ik zeer blijde zijn, want hij is de eenige zoon van een door en door braven man, die zijne zaak goed vooruit heeft weten te zetten. Ik ben niet meer wat ik vroeger was; maar ik ben ook nog niet zoover heen, dat ik geheel mijne rust nemen moet. Met een wakkeren schoonzoon zouden wij gered zijn.”

„En wellicht ook Francisca,” hernam vrouw Hertog; „want dit is duidelijk: zij houdt niet zooveel van het ouderlijk huis als hare zusters.”

„God moge alles ten beste schikken, en wij zullen Hem daarom bidden,” zeide Hertog.

Met het avondeten verhaalde hij, dat George Kühn komen zou en hij voegde er bij, dat het hem aangenaam was met den zoon van zijn ouden vriend kennis te maken.

„Zou hij niet telkens, evenals zijn vader, „sapperloot” zeggen,” merkte Francisca aan.

Hertog wilde opstuiven, bedwong zich echter en zeide:

„Gij zoudt beter gedaan hebben, wanneer gij al de verstandige woorden, die hij gesproken heeft had opgemerkt.”

„O vader,” hernam zij, door zijne bedaardheid vrijmoediger geworden, voor zoover ik mij herinner, was hij en al wat hij zeide, zeer boersch en onbeschaafd.

Hertog legde mes en vork neder, zag zijne dochter met zulke vertoornde blikken aan, dat zij begon te sidderen, en vroeg:

„Vindt gij uwen vader ook niet verschrikkelijk boersch?”

„Francisca, gij hebt geen olie en azijn gebracht, fluks haal het, hoe moet ik anders de salade gereed maken.” Aldus onderbrak vrouw Hertog den vertoorn-den vader.

Francisca stond dadelijk op en bleef zoolang in de keuken, dat de toorn van Hertog bedaard was. Toen zij weder in de kamer kwam en olie en azijn bracht, hadden de ouders een vertrouwelijk gesprek. Zij was evenwel zeer wakker en dacht bij zichzelf: George Kühn komt om mij; maar daarvan gebeurt niets!

En zoo geschiedde het ook. Hij kwam en Francisca gedroeg zich zoo trotsch, zoo minachtend en spottend, dat zij op hem den onaangenaamsten indruk maakte en er volstrekt geen sprake kwam van eene huwelijksaanvraag. Hij was aan vrouw Hertog goed bevallen, wijl hij zich in de hoofdmis, predicatie en vespers zeer aandachtig gedroeg; den heer Hertog minder, want hij was zeer droomerig en verliet zich in elk opzicht op zijn vader, zonder over het een of ander een zelfstandig oordeel uit te spreken; ook de overige familien beviel hij niet om dezelfde redenen. Doch allen berispte Francisca, en haar vader sprak op ernstigen toon:

„Ik verzoek u, Francisca, dat gij u niet weder zoo gedraagt en dat gij de betamelijkheid in acht neemt tegenover mijne gasten en vrienden.”

„Ja, vader, maar de jonge lieden hebben zooveel inbeelding!” zeide zij.

„Zulks komt dezen eenvoudigen jongen niet in de gedachte,” antwoordde Hertog: „en mocht iemand zich al iets inbeelden dan raakt het u niet. Gij moet die vriendelijke welwillendheid in acht nemen, die aan een meisje in het huis harer ouders past. Verstaan? — en hiermee uit.”

George Kühn keerde gelaten naar zijn huis.

Nu George, komt gij als bruidegom terug? Sapperloot! vroeg de oude.

„Neen vader, zoo een neuswijs ding als de dochter van Hertog mag ik niet zien. Ik zou er liever eene van die uit onze streek kiezen.”

„De oude trok zijne wenkbraauwen hoog op. Gij had uwe taak beter moeten overleggen George; ik begrijp mij die zaak niet. Maar ik zie nu, dat gij geen sapperloot waard zijt en dat ik voor u nog eene bruid zal moeten zoeken niet waar?”

„Dat was geen kwaad vader! maar het moet er eene uit deze omstreken zijn,” zeide George.

Hertog was de man niet, die een plan opgaf, omdat het de eerste maal mislukte. Hij knoopte derhalve nieuwe betrekkingen aan en thans, naar het scheen, met meer goed gevolg. De jonge man, die weldra naar X. kwam, was een persoon van nette opvoeding, vol beleefdheid en van een innemend uiterlijk, daarbij ook had hij een eervol character en veel kennis van het vak. Hij vestigde zich in een logement der stad en deed verscheidene reizen, waarna hij telkens naar de stad terugkeerde. Hij kwam dikwerf in het huis van Hertog en hij vond Francisca zeer schoon en lief. Dit bemerkte zij en van haren kant was zij aardig en vriendelijk, want ook hij beviel haar. Hij bezat evenwel een gering vermogen; daarom en meer nog, omdat hij verlegen was voor de zaak, waagde hij het niet, om zonder tusschenkomst van anderen naar de hand van Francisca te dingen. Hij raadpleegde daarom de waardin en vroeg, wat zij er over dacht. Zij mocht den welgemanierden en aardigen jongen man gaarne lijden, vond dat het huwelijk wel gaan kon en ried hem aan, om met eenvoud en openhartigheid zich tot

den vader te wenden. De oude Hertog nam het aanzoek zeer welwillend op en antwoordde:

„Ik weet niet wat mij meer vreugde zou kunnen verschaffen dan u tot mijn schoonzoon te ontvangen; want gij zijt een zeer rechtschape persoon en het gebrek aan vermogen wordt rijkelijk vergoed door uwe bedrijvigheid en geschiktheid voor de zaak. Mijn woord hebt gij: maar gij moet zelf met mijne dochter spreken. Voor zoover ik Francisca ken, zal zij dit liever willen, en gij zult des te zekerder slagen.”

De Heer Birger liet zich dit geen tweemaal zeggen en, verblijd over de toestemming des vaders, hield hij zijne wenschen en verlangens niet voor Francisca verborgen. Francisca vernam het aanzoek van Birger met genoegen, maar zij gaf geen bepaald antwoord.

„Wat beteekent dat toch Francisca!” zeide op zekeren dag de waardin van het logement en zette zich naast hare zuster neder: „Waarom zegt gij niet ja of neen aan Birger. Het is niet aardig van u hem zoo in het onzekere te laten, want gij ziet, dat hij u dagelijks meer en meer bemint. En hoe gaarne uwe ouders zouden zien, dat gij u met hem verbond, weet gij evenzeer. Wat heeft dus uw dralen in?”

„Ik moet mij beproeven, Agatha!” antwoordde Francisca met geveinsde schuchterheid.

„Dat is niet waar! Ik ken u! Gij zijt bij uzelve reeds tot een besluit gekomen,” zeide Agatha.

„Daar gij alwetend schijnt te zijn, zoo moest gij mij eens zeggen welk besluit ik genomen heb,” antwoordde Francisca spottend.

„Dat kan ik zeker niet,” hernam Agatha; „maar ik kan u zeggen hoe gaarne gij het ziet, dat Birger u lief heeft en met gespannenheid op uw jawoord wacht. Om hem in spanning te houden en uwe trotschheid

te voeden — daarom draalt gij! niet om uzelve te beproeven. O! ik ken u.”

„Ik heb aan Birger niet gezegd, dat ik hem bijzonder lief heb,” antwoordde Francisca.

„Gij hebt evenwel in uw geheele houding getoond, dat gij het gaarne zag, wanneer hij u bijzonder veel genegenheid toedroeg!” hernam Agatha. „O schaam u, Francisca! zoo handelt geen rechtschapen mensch.”

„Wat zijt gij thans in vuur en vlam, Agatha, tegen uwe jongste zuster even als vader!” zeide Francisca verstoord. „Birger kan onmogelijk van mij verwachten, dat ik hem zoo ineens in de armen val.”

„Francisca, waart gij niet een jong dwaas meisje, dat zich beteren kan, dan wenschte ik, dat gij een oude jufvrouw werd!” riep Agatha toornig uit, stond op en verliet de kamer.

Zou Birger over mij geklaagd hebben? zeide Francisca bij zichzelf. Wat hebben die mannen een groote inbeelding! Men zal hem zoo ineens gelukkig maken met het jawoord!..... Maar vader heeft gezegd, dat het mij niet aangaat, wat zij zich inbeelden. Nu..... ik ben vriendelijk tegen Birger!.....

Zij dreef nog eenigen tijd dit spel met hem, tot dat hare familie van gevoelen was, dat zij zich niet meer kon terug trekken. Eindelijk vorderde Birger met den volsten ernst eene verklaring; viel die ongunstig uit, dan was het reeds hoog tijd, dat hij de stad verliet; viel zij gunstig uit, dan moest hij zijne vroegere betrekking laten varen en zich in de stad nederzetten, om zich bij Hertog in de zaak aan te sluiten.

„Ha zoo, gij wilt u hier vestigen!” zeide Francisca bedaard. „Dit vooruitzicht doet mij noodzakelijk uw aanzoek van de hand wijzen, want ik heb vast besloten niet hier te blijven.”

Roerloos en sprakeloos zag Birger haar aan en eindelijk zeide hij :

„Wilt gij mij dan naar mijne woonplaats volgen?”

„Neen, heer Birger,” hernam Francisca koel: „mijn vader wenscht mij uit te huwelijken; ik verlang echter alleen te blijven — vooreerst ten minste.”

Zonder een enkele syllabe te antwoordden verwijderde zich Birger en deelde aan den ouden Hertog mede, wat Francisca gezegd had. Geheel tegen zijne gewoonte werd de oude man niet toornig. Terneêrgeslagen en met bevende stem zeide hij:

„Reis met God, goede Birger. Gij zijt een betere echtgenoot waardig dan Francisca is. Wilt aan mij de schuld niet van hetgeen gij van mijne dochter hebt ondervonden. Het doet mij meer leed dan u, want gij hebt nog duizend schoone kansen, en ik geen enkele meer. Dit is een nagel aan mijne doodkist.”

Niet alleen de vader, maar de geheele familie was verstoord over de handelwijze van Francisca. Zij hoorde koud en ongevoelig den vloed van verwijten aan, die haar van alle zijden bestormde, en zij herhaalde telkens haar uitsluitend antwoord:

„Wanneer ik ga huwen, dan doe ik het voor mij, niet voor anderen.”

DE VERLOVING EN HET HUWELIJK.

Afra woonde niet meer in de stad harer ouders. Haar echtgenoot, een zeer bekwaam mathematicus was na twee jaren aan het gymnasium zijne collegiën gehouden te hebben, naar een grootere stad verplaatst. Deze scheiding van hare geboortestad en hare familie veroorzaakte haar veel verdriet; maar als brave echtgenote volgde zij overal haren man vol bereidwilligheid. Zij zocht haar genoeg in haar huiselijk leven en in haar kleine dochter. Maar spoedig kreeg haar kind eene keelziekte. Dadelijk werd een bekwamen doctor geroepen, die de bedrukte ouders omtrent den toestand van het kind volkomen gerust stelde. Doctor Rabener bleef bij de familie practiseeren en door zijne bekwaamheid, voorkomendheid en innemend character, werd hij dus de huisvriend. Hij was immer vol deelneming voor zijne patienten zoo wat hun lichamelijk als geestelijk lijden betrof. Op zekeren dag vond hij Afra weenend. Op zijne deelnemende vraag, wat er aan scheelde, verhaalde zij hem den kommer, dien hare zuster Francisca de familie veroorzaakte. Zij was niet tevreden in het ouderlijk huis en wees nogtans

de heerlijkste huwelijksaanvragen van de hand. Haar vader werd bij den dag ouder en hare moeder was vol bezorgdheid over echtgenoot en dochter — en een droevige stemming en het misnoegen over de handelwijze van Francisca verstoorden al de tevredenheid en de genoegelijkheid, die onder de familie pleegden te heerschen. Aldus hadden hare zusters haar geschreven; op haar kon men zich veilig verlaten; want zij was kalm en bedachtzaam en overdreef niet, gelijk Agatha zulks soms deed.

„Zou het niet goed zijn de pijnlijke gemoedstemming te verwijderen,” sprak doctor Rabener, die met alle aandacht geluisterd had.

„Voorzeker, heer doctor! maar wie vermag zulks!” hernam Afra hare tranen afdrogend.

„Dat zoudt gij licht kunnen, mevrouw!”

Mistrouwend, maar toch gespannen, zag zij hem aan.

„Ja, dit kunt gij zeer licht!” hernam hij op vertrouwelijke toon: „gij laat uwe zuster eenigen tijd hier komen. De haat verdwijnt wanneer men het voorwerp niet meer voor oogen heeft. De ouders zullen opgeruimder worden, de bloedverwanten zullen vergeten; de jonge jufvrouw zal hier tot betere gedachten komen, en hare tegenwoordigheid zal op u een gunstigen indruk maken, want gij hangt zeer aan uwe geboortestad en aan uwe familie, gij zult die scheiding minder gevoelen wanneer uwe zuster hier is.”

„Dat is wellicht eene besturing van God!” zeide Afra nadenkend de handen vouwende. „Bedenk daarbij, dat mijne zuster mij schrijft, dat de oude doctor Hellmut de baden moet gebruiken en op zijne reis ons zal komen bezoeken. Wanneer hij Francisca meêbracht! want zoo is het alleen mogelijk, dat mijn vader tot toestemming te bewegen is.”

„Zie hoe goed dit uitkomt! de oude doctor Hellmut zal haar heen en terug vergezellen.”

„Wanneer vader het maar veroorlooft..... Francisca zal gaarne komen.”

„Eenigen van de familie zullen in dit plan zeker belang stellen en het verzoek ondersteunen, dat aan vader gedaan wordt.”

„Ik zal het terstond aan mijne schoonzuster Hellmut meêdeelen, zoodra ik met mijne echtgenoot over de zaak gesproken heb,” zeide Afra. „Is Apollonie met haren man en haren schoonvader er voor, dan zullen zij de zaak doorzetten, want zij hebben den meesten invloed bij onze ouders.”

Professor Stark was minder met het plan ingenomen dan Afra.

„Het is een bedenkelijke zaak Francisca vier weken lang in huis te hebben, want gij weet zij is mij niet zeer genegen. Wij zullen wachten wat Apollonie daarvan zegt.”

„Ik ben ook van dit gevoelen, maar gij kunt er zeker van zijn, dat Francisca hier anders zal zijn dan bij onze ouders.”

Mevrouw Hellmut nam het voorstel zeer opgeruimd aan; het was een gemakkelijk en eenvoudig middel, om hare droefgeestigheid te doen verdwijnen en het ouderlijk huis van veel onaangenaamheid te bevrijden. Hare schoonvader was gaarne bereid, om Francisca onder zijne hoede te nemen, daar het per diligence slechts een korte reis was.

Toen Apollonie aan de ouders de zaak had voorgeslagen, zeide Hertog:

„Wanneer het werkelijk tot bestwil voor Francisca is, zoo als gij meent, dan wil ik dit veroorloven. Ik weet niet of het tot haar bestwil is. Weet gij het, vrouw?”

Zij schudde bedenkelijk het hoofd, zonder iets te zeggen.

„Het is smartelijk, ging Hertog voort, wanneer ouders zoo moeielijk hunne kinderen leiden kunnen als wij Francisca. Daar zij geheel naar hare luimen handelt, zoo kan niemand met haar omgaan. Misschien is het goed voor haar, wanneer zij onze goede Afra weder ziet; wellicht bevalt haar de groote stad, maar ook zoozeer misschien, dat zij nog veel ontevredener terugkeert.”

„God beware ons daarvoor!” zeide vrouw Hertog, dat willen wij niet hopen; dan was het beter, dat zij hier bleef.”

„Afra moet haar hart eens goed treffen, want zij is het meest openhartig tegen Afra,” zeide mevrouw Hellmut.

„Nu in Gods naam,” zeide de vader, „ik wil voor het kind het beste.”

Bij het avondeten pleegde Hertog over familie-aangelegenheden te spreken. Dan waren de zorgen en de arbeid van den dag afgelopen, en hield hij zich gaarne bezig met andere zaken. Ook nu zeide hij onder het avondeten :

„Hoor eens, Francisca, Afra heeft het niet genoeglijk; zij zou u eenige weken bij zich willen hebben. Zoudt gij gaarne naar haar toegaan?”

„O met vreugde,” riep Francisca vrolijk.

„Maak u dan gereed. Den 1^{en} Mei gaat de oude Hellmut de baden gebruiken, hij zal u naar Afra brengen, en over drie weken komt gij weder met hem terug.

„Vader moeder! is dat werkelijk waar!” riep Francisca tusschen vreugde en twijfel dobberend.

„Waarom zou het niet waar zijn Francisca?”

„O dat zou zoo aangenaam zijn. . . . het zou mij zoozeer verheugen!”

„Nu verheug u naar hartelust, zeide vrouw Hertog, want dat blijft zoo, den 1^{en} Mei reist gij naar Afra.”

Francisca gevoelde zich overgelukkig. Zij was vol van de gedachte, dat zij zich nu drie weken in een groote stad ging ophouden. Wat zou zij daar al niet hooren en zien, beleven en ondervinden! Zij droomde van de wonderen, die daar al geschieden moesten.

„Och Heer! zeide Agatha met ongeduld, haal nu geen onzin in uw hoofd, de menschen loopen daar op twee beenen evenals hier.”

„En bedenk, voegde mevrouw Hellmut er bij, dat gij niet dikwijls op straat zult komen, want uwe zuster Afra is ongesteld, en haar echtgenoot heeft drukke bezigheden, wjl hij ook privaat-lessen geeft.”

„In elk geval, sprak Francisca, zal ik toch eindelijk eens uit dit nare stadje komen!”

„Tracht dat gij bescheidener terug komt, dan gij heen gaat,” zeide Agatha, die zich aan haar gezegde geërgerd had.

„En spreek niet zoo met minachting Francisca, her- nam mevrouw Hellmut op zachten toon. Gij weet dat uw vader zijn stadje evenzeer bemind als de grootste burger van Hamburg of Frankfort zijne geboortestad bemint. — Gij weet, dat hij nog altijd de stille hoop koestert door u een opvolger in zijne zaak en in zijne firma te bekomen; laat dus die dwaze redeneeringen achter.”

„Ik wil mijn vader niet in zijn stille hoop versterken; want ik ben den houthandel reeds over moede.” Zeide Francisca scherp.

„Dwaas meisje!” mompelde Agatha; maar Apollonie zweeg, om de overmoedigheid van Francisca niet uit te dagen.

„Francisca kwam in goeden welstand bij hare zuster Afra aan en gevoelde zich zoozeer tevreden, dat hare manieren, de uitdrukking van haar gelaat, hare wijze van spreken geheel veranderd waren en zij geheel opgeruimd scheen. De goede professor toch zeide bij den eersten avond tot Afra:

„Welk een gunstige verandering heeft Francisca ondergaan! Het is in de daad ongelooflijk; nu ziet men eerst welk een schoon meisje zij is.”

„Als zij zich hier al gelukkig gevoelt, dan is het nog de vraag of het zoo blijven zal,” antwoordde Afra bezorgd.

„Maar Francisca gevoelde zich geheel, bovenmate gelukkig; niet om haar verblijf in de groote stad, waarvan zij door het huiszittend leven van hare zuster weinig zag, maar om haren omgang met doctor Rabener.

„O Afra, wat is dat een belangwekkend persoon?” zeide zij geheel vervoerd; „dagen lang zou men naar hem kunnen luisteren!”

„Hij is toch geen prins, geen generaal, ook geen graaf,” antwoordde Afra schertsend.

„Naast hem valt er op alle prinsen een schaduw, Afra! — en hebt gij niet gehoord, dat hij verhaalde hoe thans de tijd voor hoogere standen en titels voorbij is! De standen, wien het maar al te zeer ontbreekt aan geest, character en geschiktheid voor onzen tijd, die alleen let op de verdienstelijkheid van de personen, moeten vervallen. Wat vroeger hoogere stand was, gaat heden te niet, terwijl de eenvoudige staatsburger zich meer en meer verheffen kan.”

„Heeft hij dat alles gezegd?” vroeg Afra verwonderd.

„Voorzeker! Ik was uit mijzelve niet in staat, om uitdrukkingen te vinden voor zulke verhevene gedachten, ofschoon vele van deze gedachten in mijnen geest sluimerden, die nu door hem gewekt zijn.”

„Als hij over dergelijke verhevene dingen spreekt,” zeide Afra, „dan versta ik hem niet altijd; want daarvoor ontbreekt mij de kennis van vele zaken; maar spreekt hij over de verplichtingen, welke de naasteliefde ons oplegt, dan ben ik volkomen op de hoogte.”

„Gij moet humaniteit zeggen Afra, niet naasteliefde.”

„Rabener zegt: het beteekent hetzelfde.”

„Bovendien Afra! humaniteit klinkt veel beschaafder. Over naasteliefde kan men in elke preek hooren spreken.”

„Gij zijt en blijft een zonderling meisje, Francisca, doch ik moet u bekennen dat ik liever spreek zooals ik in mijne jeugd geleerd heb.”

„En ik liever zooals ik doctor Rabener hoor spreken.”

Doctor Rabener bemerkte aanstonds welken indruk hij op Francisca maakte, en dien had hij ook bedoeld. Een goed huwelijk te doen was voor hem hoogst wenschelijk. Dat Afra eene bejaarden welgestelden vader en een jonge flinke zuster bezat, had hij dra vernomen, dat hij een zeer goed vooruitzicht zou hebben, wanneer hij zich in de stad vestigde waar de ouders woonden, wjl de oude doctor Hellmut niet onsterfelijk was en men gaarne met jongeren te doen had, was overigens zeer waarschijnlijk. Dat evenwel Francisca zoo schoon was, en zoo spoedig genegenheid voor hem opvatten zou, had hij niet kunnen vermoeden. Zijne ijdelheid werd zeer gevoed, en dit dreef hem aan, om het schoone meisje meer en meer voor zich te winnen. Toen nauwelijks veertien dagen verlopen waren, hield hij ineens op met zijn dagelijksch bezoek aan Afra. Den eersten dag baarde dit eenige bevreemding; maar Afra geloofde, dat de doctor door het bezoek aan zijne talrijke patienten belet was geworden. De tweede dag ging voor Francisca in angstige spanning voorbij, voor

Afra met meerdere bevreemding. Toen evenwel doctor Rabener op den derden dag ook niet verscheen, kon Francisca hare koortsachtige ontsteltenis niet langer verbergen; zij zag doodsbleek en sprak geen enkel woord.

„Rabener moet ziek of op reis zijn,” zeide Afra tot haren echtgenoot.

„Geen van beide; hij ging mij heden namiddag haastig voorbij. Hij zal wel beletselen hebben, waarom hij niet komt,” zeide Stark bedaard.

Francisca dacht dit ook; maar wat zou hij voor beletselen kunnen hebben? wist hij dan niet, hoeveel verdriet hij haar veroorzaakte?

Den vierden dag besloot Afra hare dienstmaagd naar doctor Rabener te zenden met verzoek, dat hij eens komen zou. Hij kwam, en was eenigzins verlegen en ontsteld; snel keek hij de kamer rond en scheen rustiger te worden, toen hij Afra alleen zag.

„Hebben wij u beleedigd, heer doctor?” vroeg Afra bedaard.

„O, neen!..... hoe kunt gij op die gedachte komen?” antwoordde hij verlegen.

„Waarom? Omdat wij u in drie volle dagen niet gezien hebben.”

„Hebt gij dit opgemerkt?” vroeg hij belangstellend.

„Zoo als gij ziet, doctor?” zeide Afra eenigzins ontevreden.

„Nu!” riep hij opgewonden, „ik wil u mijn geheim toevertrouwen: ik gevoel genegenheid voor uwe zuster en daar ik niet weet of zij mij wederkeerig genegen is, noch of hare ouders gaarne zien, dat wij ons verbinden, zoo vond ik het beter onzen omgang af te breken — met welk gevoel en na welk een strijd, dat kan ik niet met woorden uitdrukken!”

„Dat is braaf van u,” antwoordde Afra openhartig, „maar ik geloof, dat gij u omtrent dit punt gerust kunt stellen. Het schijnt mij toe, dat mijne zuster u zeer veel genegenheid toedraagt en hare ouders willen vooral haar geluk.”

„Maar uwe zuster zou wegens hare schoonheid en het vermogen uwer ouders een betere partij kunnen wenschen. Ik kan haar geen ander bestaan aanbieden, dan hetgeen mijne practijk oplevert.”

„Alle menschen kunnen niet rijk zijn, zeide Afra bemoedigend, mijn vader en schoonzusters zijn zeer wel gezeten, maar mijn man en ik moeten ook van ons inkomen leven, en een bekwame arts heeft altijd goede uitzichten.”

„Ik kan alzoo hoop koesteren! ik heb alzoo kans, dat ik gelukkig word!” riep hij.

Afra dacht over haar antwoord na, wjl zij niet voor de stemming van hare ouders durfde instaan, al had zij ook geen twijfel over die van Francisca. Bij toeval of, omdat zij de stem van den doctor gehoord had, trad Francisca de kamer binnen, een heldere roode kleur vertoonde zich op haar bleek aangezicht, toen zij hem zag. En zich tot haar wendende vroeg Rabener gemoedelijk:

„Mag ik op het grootste geluk hopen? Zult ge werkelijk de mijne worden?”

„Ja!” zeide Francisca zonder aarzelen.

„Niet te haastig!” viel Afra eenigszins bezorgd in de rede; „wij zullen afwachten of ook onze ouders daarmee instemmen.”

„Dus nog altijd kwellende onzekerheid!” riep Rabener.

„Volstrekt niet!” antwoordde Francisca, „ik heb vast besloten bij mijn plan te blijven. Wanneer wij het

eens zijn dan kan niemand ons beletten." — Daarbij bleef zij.

Professor Stark was over de verloving uiterst ontevreden en zeide tot Afra:

„Vrouw! Gij hebt onverstandig gehandeld! Dat twee jonge lieden zich aan elkander verloven komt dagelijks voor; maar zij scheiden later weder en vergeten elkander — dat komt gelukkig ook voor. Binnen weinige dagen ziet Francisca er weder van af en, in tijd van zes maanden, heeft zij den goeden doctor vergeten. En wanneer de ouders er tegen waren, en het werd een huwelijk, vrouw wat zou het dan zijn?"

„Maar waarom zouden onze ouders er tegen zijn? Rabener is wat Hellmut was."

„Ja, maar onder geheel andere omstandigheden. Zoo een wildvreemde schoonzoon zal aan de ouders niet bevallen."

„Wildvreemd? hij is zelfs onze arts, onze huisgenoot, onze vriend!" zeide Afra.

„Ik zeg hoegenaamd niets van de persoonlijkheid van doctor Rabener, lieve vrouw; ik zou slechts gaarne weten of zijne middelen hem veroorloven een huishouden te onderhouden, vooral met Francisca, die nog al de hoogte in wil."

„O, dat is geheel voorbij! zij is Rabener zoozeer genegen en zoozeer met hem ingenomen, dat geen prins of vorst in aanmerking zou komen. Wat haar gade heeft en doet, dat is haar streven."

Francisca was ongelukkig. Zij overlegde al hare plannen voor de toekomst met doctor Rabener. Hij verklaarde haar, dat het onmogelijk was hier, waar zooveel doctoren met hem concurreerden een behoorlijk bestaan voor een huisgezin te kunnen vinden; daarom zou hij zich in de geboortestad van Francisca vestigen;

wijl de oude en de jonge doctor Hellmut onmogelijk de patienten bedienen konden, wanneer er cholera, typhus of andere besmettelijke ziekten uitbraken. Aanvankelijk zou het voor hem zeer moeielijk zijn, om practijk te vinden; maar wanneer hij in de geboortestad van Francisca gevestigd was, dan kon hij haar telkens bezoeken.

Francisca zou zich veel liever in de groote stad gevestigd hebben; maar de gedachte, dat zij alsdan lang van Rabener zou gescheiden zijn, kon zij niet verdragen, en bovendien zou ook haar stadje een paradijs worden wanneer doctor Rabener daarin woonde. In deze stemming keerde zij met den ouden doctor Hellmut naar hare ouders terug en bracht hare moeder in de grootste ontsteltenis, toen zij zich als bruid van Rabener in hare armen wierp en verzocht, dat zij hare voorspreekster zijn zou bij haren vader.

„Zeggen zal ik het hem terstond, dat spreekt van zelf! maar goedkeuren en ondersteunen kan ik uwe handelswijze niet,” zeide vrouw Hertog; „eene goede dochter handelt zoo niet.”

Zij droeg evenwel de zaak zoo verschoonend mogelijk aan den vader voor en was daarbij niet al te naauwkeurig.

„Net zooals ik voorzegd heb, zeide Hertog zeer ontevreden. Dwaas ging Francisca heen en nog dwaazer keert zij terug. Met minnehandel kunnen onze dochters zich niet ophouden. Heeft de doctor een behoorlijk bestaan, zoo doe hij zijn aanzoek bij Francisca op betamelijke wijze en hij kan haar huwen; heeft hij geen bestaan dan wordt de zaak kort en goed van de hand gewezen. Hij heeft zulk een bestaan als Francisca u gezegd heeft, bijgevolg is die geheele geschiedenis uit. Zeg dit aan Francisca en dat ik daarover geen woord meer hooren wil.”

Francisca was over dit besluit buiten zichzelf. Ondanks het dringend verzoek van hare moeder, om ten minste eerst tot zichzelf te komen ijfde zij naar haren vader, verklaarde hem, dat zij aan doctor Rabener haar woord gegeven en niemand het recht had haar te dwingen, om het gegeven woord te verbreken; zij was zijne bruid en wilde zijne echtgenote worden; zij wilde slechts wachten, tot zij eenentwintig jaar zou zijn; dan was zij meerderjarig en vrij in hare keuze.

„Wat moet dat voor een onnoozele zijn,” zeide Hertog minachtend, „die eene dochter tot dien graad van verzet tegen hare ouders brengt. Bezat hij iets, was hij iets, dan zou men hem alleszins kunnen verontschuldigen en zeggen, hij biedt haar eenen stand aan, waarop zij aanspraak mag maken; maar niets te bezitten noch vermogen noch persoonlijke waarde, noch betrekking — en zich dan in eene familie te willen indringen, terwijl men aan eene dochter het hoofd op hol brengt; dat is laag gedacht en laag gehandeld en zulk een onnoozele wil ik niet tot schoonzoon hebben.”

Francisca viel in bezwijming, doch de vader scheen zich daarover weinig te bekommeren.

„Werp haar een glas water in het aangezicht dan zal zij oogenblikkelijk tot zichzelf komen,” zeide hij koelbloedig en verliet de kamer.

Vrouw Hertog wist volstrekt niet hoe zij deze weerspannige dochter behandelen moest. Zij maakte plannen, zij weende van verdriet, zij bad en trachtte haar met alle grondige redeneeringen te overreden. Maar Francisca bleef onbewegelijk en verklaarde liever te willen sterven dan doctor Rabener te laten varen. Hetzelfde zeide zij niet slechts aan hare ouders, zusters en schoonbroeders aan den pastoor der parochie en aan

allen, die haar tot andere gedachten wilden brengen, maar ook aan Florestine, die de geheele omstandigheid als iets zeer ernstigs en merkwaardigs aan haren vader meedeelde.

„Ziet gij nu hoe goed het was, dat ik Francisca niet tot gezelin van Florestine maakte,” zeide heer von Kronenstein tot mevrouw von Strahl.

„Dan ware de geheele geschiedenis niet voorgevallen, en het ware dus een geluk geweest voor Francisca!” hernam zij.

„Deze geschiedenis zeker niet, maar zeer waarschijnlijk een andere! zeide hij. Een jong meisje, dat zoo onbezonnen eene vriendschapsbetrekking met een jongeling aanknoopt en zoo stijfhoofdig bij haar besluit blijft, daar kan men niet op vertrouwen! daar is iets in, wat ik zoover mogelijk van Florestine verwijderd wil houden: de geest van de zoogenaamde emancipatie, die niets anders is dan de verlaging der vrouw!”

„Heeft het bezoek van laatstleden zondag u niet op de gedachte gebracht, dat nu voor Florestine weldra de tijd komt om eene keuze te doen, die over het geluk of ongeluk van haar leven zal beslissen?” vroeg mevrouw von Strahl.

„Natuurlijk,” antwoordde heer von Kronenstein met diepen weemoed: „dagelijks denk ik daaraan, en dagelijks — ik kan het u betuigen, deins ik voor die gedachte terug. Wanneer deze parel eens in de handen viel van iemand die hare waarde niet wist op prijs te stellen!”

Mevrouw von Strahl zuchtte, want zij dacht aan haar huwelijk en zeide:

„Mijne Gertraud had ongetwijfeld het beste deel verkoren.”

„Dat heeft zij!” riep heer von Kronenstein met

geestdrift: „en was dit de roep van Florestine dan zou ik haar en mijzelven geluk wenschen. Ja de gedachte, dat hier eens een klooster ontstond en, dat boven mijn en uw graf het gebed nimmer ophield, zou voor mij onuitsprekelijk troostend zijn. Al wat wij goeds bezitten is steeds in de hand van God en behoort Hem; wijl thans mijne familie uitsterft mijn naam verloren gaat en mijn wapenschild verbroken in mijn graf gelegd wordt, zoo zou het mij een groote vreugde zijn, wanneer ik mijn laatste vermaagschap aan God opofferen kon en zag, dat mijn kind met alles, wat zij zal bezitten, zich uitsluitend aan hem toewijdde. Doch daaraan is niet te denken, wijl Florestine er niet aan denkt.”

„Het heeft mijne aandacht getrokken, dat hare reine en vrome ziel daar geenszins aan schijnt te denken,” zeide mevrouw von Strahl, en daar zij den bezorgden blik van haren zwager bemerkte, voegde zij er haastig bij: „Wees volkomen gerust! ik tracht geen invloed op Florestine uit te oefenen! maar ik zie uit onze vertrouwelijke gesprekken, hoe zij gezind is en ik beweet, dat het kloosterleven hare roep niet is.”

Zoo was in twee families de grootste bezorgdheid over de toekomst eener dochter. Terwijl de eene vader zijn edelste wenschen niet tot zijn toeleg zocht te maken, wilde de andere de zijne volstrekt vervuld zien, vooral toen de aankomst van den jongen Guldman met zekere spanning in de geheele stad verwacht werd.

De vader van dezen persoon dreef eveneens een houthandel in een der omliggende steden en het ging hem vrij goed. Hij had een broeder, voor wiens woelige geest de stad te klein was, en die naar America ging, om daar zijn geluk te zoeken. Hij bereikte in zooverre zijn doel, dat hij een aanzienlijk vermogen verwierf. Hij had evenwel geene erfgenamen, want

hij bleef kinderloos. Voor ongeveer tien jaren schreef hij aan zijn broeder, dat deze hem zijnen zoon zou zenden, hij wilde zijn neef tot associé en later tot erfgenaam maken. De oude Guldman zond met vreugde dezen jongen mensch naar New-York, niet vermoedend, dat deze scheiding voor geheel zijn leven zijn zou, want jaar aan jaar ging voorbij en Vincentius kwam niet weder. Thans was voor zes maanden de oude Guldman gestorven, en men wist niet, wat er van de zaak worden zou. Voorloopig werd zij door de weduwe gedreven. Later zeide men Vincentius zou komen, om zijne moeder naar America te halen; men verhaalde ook, dat hij zich in Hamburg of Bremen zou vestigen; eindelijk zeide men, dat zijne komst onzeker was. Eensklaps vernam men, dat hij in Londen was en weldra komen zou.

Het was den ouden Hertog onmogelijk de gedachte, dat deze de man van Francisca worden zou, te verwijderen en, naar zijn oordeel, scheen hem de firma Guldman en Hertog aanzienlijk en uitgebreid genoeg, om de groote handelsplannen van den Americaner te verwezenlijken, zoodat hij volstrekt niet naar Bremen of Hamburg behoefde te gaan, om gelukkige speculatiën te maken. En nu verijdelde de dwaasheid van Francisca zijne hoop! hij kon zijn toorn niet meester worden, verzekerde meermalen, dat hij in dit dwaze huwelijk nooit zou toestemmen en prikkelde haar daarvoor meer en meer tot eigenzinnigheid.

Het spreekt van zelve, dat Vincentius Guldman het onderwerp was van al de gesprekken. Francisca nam daaraan slechts in zoover deel, dat zij dezen man, die al zijne waarde in zijn rijke beurs droeg, bespottelijk en verachtelijk zocht te maken!

„Ik begrijp u volstrekt niet,” zeide zij eens bij ge-

legenheid, dat zij met hare zuster Agatha bij mevrouw Hellmut was, „ik vind er niets belangrijks in, dat de rijke Guldman hier komt.”

„Het is toch een zeldzame beschikking,” antwoordde Apollonie, „uit het midden van Duitschland naar America geroepen te worden en na tien jaren schatrijk naar zijn vaderland terug te keeren.”

„Omdat hij een schatrijken oom heeft!” zeide Francisca minachtend. „Had hij dien rijkdom verworven — zeker dan zou ook ik daarin belang stellen! maar nu volgt daaruit nog niets voor zijne bekwaamheid, verstand en character, en dit alles is het eenige wat ik in een man hoogacht.”

„Gij zoudt u toch zeer gelukkig gevoelen, wanneer doctor Rabener plotseling de erfenis van een oom uit America ontving!” zeide Agatha scherp; „spreek niet zoo uit de hoogte over rijkdom, Francisca; men geloof u toch niet.”

„Mijn vader zoekt er mij toe te dwingen, dat ik achting voor zulk een persoon hebben zal en niet voor Rabener, een man die meer waarde heeft dan al de Americaansche millionnaires te zamen.”

„Nu het is zeer goed, Francisca, dat gij op dezen millionnair geen aanspraak maakt,” zeide mevrouw Hellmut zacht schertsend; „want ik verneem, dat verscheiden moeders en dochters haar net naar dien goudvisch zullen uitwerpen.”

„Dat kan ik mij voorstellen,” zeide zij minachtend.

Niettegenstaande was ook zij heimelijk nieuwsgierig naar de komst van den Americaner. Eindelijk verscheen hij. Een rijtuig met twee paarden bespannen hield stil voor het eenvoudige huis van vrouw Guldman, er ontstond een kleine samenloop in de stad; het was werkelijk zoo, de zoon van vrouw Guldman

was aangekomen. Francisca zat voor het raam. „Hoeveel aangenamer is het toch in zulk een rijtuig dan in de diligence samengepropt te zitten!” zeide zij bij zichzelf. Bij alles wat zij zeide wierp zij een blik op zichzelf, waardoor zij hare ontevredenheid met haren stand verried. Vincentius Guldman verscheen en verdween gelijk een meteor. Met Americaansche beradenheid had hij te voren overlegd, wat hij doen zou en nu voerde hij zijn plan uit met eene snelheid, die zijne langzaam overleggende medeburgers niet begrijpen konden. Hij ging naar den ouden Hertog, wiens gewoonte van zich zeer lang op de houtplaats op te houden hij nog kende. Hij ging recht voorwaarts het huis door en zonder de minste inleiding vroeg hij of Hertog niet genegen was de zaak van Guldman met de zijne te vereenigen, zoo niet dan zou hij deze zaak verkopen. Hij ging weder naar America.

De oude Hertog werd geheel moedeloos, toen ook deze laatste straal van hoop verdween. Hij wees de koop van de hand — waarvoor zou hij zich met arbeid overladen — aan wien de vergrootte zaak achterlaten?

„Dat moet gij weten, mijnheer! daarover kan ik niet oordeelen!” antwoordde Guldman, groete hem en spoedde zich weder door het huis naar de straat, zoodat vrouw Hertog, die juist de keuken inging, onopgemerkt bleef.

„Heer bewaar ons!” zeide zij tot haren man, „is dat Americaansche manier, om als een wervelwind door het huis van anderen te vliegen; dan eere aan onze gewoonte van goeden dag en goede reis.”

„Ja, vrouw! als men zoo oud wordt als wij, dan kunnen veel dingen in de wereld niet meer behagen,” zeide hij ternéergeslagen en ging naar de houtplaats.

Was Vincentius Guldman al niet zeer vriendelijk en hoffelijk, zoodat het schoone geslacht in de stad

minder over hem tevreden was, hij was toch zeer goed voor zijne moeder en zusters geweest en had haar in zeer goeden stand geplaatst, zoodat men toch over hem tevreden was, toen hij plotseling weder uit X. verdween. Hij had overigens den burgemeester een aanzienlijke som gelds voor de armen der stad ter hand gesteld; in het klooster van Franciscus eene stichting gemaakt voor vier kranken, vier havelooze kinderen en vier hulpbehoevende grijsaards, en eindelijk had hij den pastoor der parochie een aanzienlijke som ter hand gesteld, om zusters aan eene school te benoemen. Men sprak wellicht na zijn vertrek veel meer over hem dan gedurende zijn verblijf in de stad. Daarom zeide ook Francisca vol ongeduld:

„Ik ben ziek van het gepraat over Vincentius Guldman, wanneer zal dat toch eens ophouden?”

„O, het is zoo aangenaam goeds van iemand te vernemen, dat ik zonder ophouden daar naar luister,” zeide mevrouw Hellmut.

„Hij laat hier een paar gedeelten van zijn rijkdom achter, — is dat iets groots?” vroeg Francisca.

„Niet iets groots, maar iets goeds!” zeide Agatha, „en hij doet zulks met overleg en denkt aan alle soort van behoeften.”

„Dat is alleszins human,” zeide Francisca koel.

„Human?” hernam Agatha, „zinloos woord! het is christelijk Francisca!”

„En dat hij hier zustersscholen wil ingevoerd zien — noemt gij dat ook christelijk, Agatha?” vroeg Francisca medelijdend.

„Hoe anders?” vroegen Apollonie en Agatha ten hoogste verwonderd.

„Het is kwezelachtig! Hij wil uwe dochters door kloosterzusters tot kloosterzusters laten opvoeden.”

„Aha!” zeide Agatha toornig, „deze meeningen put gij uit de talrijke brieven van doctor Rabener.”

„Wat weet gij van zijne brieven,” vroeg Francisca, wier gelaat bloosde.

„Ik weet, dat Afra niet zeer van schrijven houdt, en dat gij nogtans twee malen in de week een brief ontvangt, waarvan het adres door haar geschreven is — doch waarschijnlijk niet de inhoud.”

„Zoo wordt ik rondom bespied,” zeide Francisca beleedigd.

„Dat is geen bespieden, mijn man is postdirecteur en alle brieven gaan door zijne handen.”

„En waarom zou ik niet aan doctor Rabener schrijven?” zeide Francisca, „ik ben zijne bruid en verloofden houden briefwisseling.”

„Als zijne brieven maar niet zulke verkeerde meeningen bevatten,” hernam mevrouw Hellmut, „want van uzelve komen zij niet.”

„He! He! antwoordde Francisca heftig: er zijn in mij immer gedachten geweest, die met de zijnen overeenstemmen.”

„Dergelijke gedachten komen wel eens in ons op; maar men werpt ze van zich af, want het zijn bekoeringen.”

„Zoo heet het! zoo wordt er gepredikt, viel Francisca haar in de rede, dat is echter in den grond valsch? zulke gedachten zijn de vrucht van een zelfstandigen geest, die gevoelt, dat hij meerderjarig is.”

„En die dus napraat, wat hem een doctor Rabener voorzwetst,” zeide Agatha: „een doctor Rabener, die wellicht jood, protestant of heiden is.”

„Om zijne geloofsbelijdenis heb ik mij geenszins bekommerd,” zeide Francisca, „doch ik weet ter uwer geruststelling, dat hij katholiek is.”

„O Heer! riep Agatha: een katholiek, die de achting van de kloosterorden kwezelarij en de ordensvrouwen femelaressen en de christelijke liefde zelf niet haren naam gunt. — O heer! dan had ik liever een jood of turk, want zij weten niets van het christendom! maar zulk een slechte katholiek veracht het.”

„Hij is een verlichte katholiek,” zeide Francisca met de grootste kalnte.

„Mijn God, Francisca, zeide de mevrouw op treurigen toon, hoe kunt gij zooveel gewicht hechten aan de redeneeringen van zulk een man!”

„Gij hecht evenveel gewicht aan datgene, wat de geestelijken zeggen,” antwoordde zij.

„Terecht, want aan de geestelijken is het leerambt opgedragen.”

„Dit ambt kan ieder op zich nemen, die daartoe den geest heeft!” zeide Francisca.

„Dan leert ieder in eigen naam en naar zijn eigenen geest,” antwoordde mevrouw Hellmut, „terwijl het den geestelijke door den bisschop wordt opgedragen de leer der kerk te verkondigen en in naam van Christus te spreken.”

„Zie!” zeide Agatha, „wanneer uw doctor beweert dat hij het recht heeft, om den godsdienst naar eigen opvatting te leeren, dan loochent hij vooreerst de kerk. Die zulks doet loochent ten tweede Hem, die haar gesticht heeft; — en die Christus loochent, loochent ook ten derde de H. Drievuldigheid: dus God! bij gevolg is uw doctor Rabener een godloochenaar.”

„God beware hem,” zeide Francisca, die tegen die gegronde redeneering niets wist in te brengen, „hij is een voortreffelijk man.”

„Wat voortreffelijk! zeide Agatha, hij is geen Christen, gelijk vader zegt.”

Daar Francisca nog niet genoegzaam ingewijd was in de mythologische verklaring van het leven van Christus op aarde, zoo kon zij nog niet naar behooren en op de gewone wijze de dogma's bestrijden, en vergenoegde zich dus met het antwoord :

„Gij begrijpt hem niet.”

Zij besloot intusschen doctor Rabener, om een uitvoerige en nauwkeurige leer te verzoeken, ten einde de catechismus-wijsheid harer zusters grondig te kunnen wederleggen — iets wat zij in hare bekrompenheid voor zeer gemakkelijk hield.

Het gesprek der zusters werd gestoord, doordien de oudste dochter van mevrouw Hellmut verschrikt de kamer binnenstormde en, hare moeder om den hals vallend, riep :
„Grootvader is dood.”

Allen ijlden verschrikt naar den tuin, waar hij in het priëel zat en het spelen der kinderen gadesloeg. Maar hij was door een toeval in bezwijming gezonken. De kinderen verdrongen zich vol vrees en ontsteltenis rondom hare moeder. De oudste werd gezonden, om hunnen vader te zoeken, die zijne patienten bezocht. Toen hij kwam was de oude doctor in zoover tot zichzelf gekomen, dat hij weder zijn verstand terug had en zijn naderend einde voelde. Hij liet al zijne kinderen en kleinkinderen alsook zijne goede vrienden, den pastoor der parochie, heer von Kronenstein en Hertog roepen, nam van allen afscheid als ondernam hij eene reis, waarop zij hem weldra zouden volgen, ontving met alle godsvrucht de H. Sacramenten der stervenden en ontsliep in vrede.

Zeer waarschijnlijk was Francisca Hertog de eenige in de stad, die dit sterfgeval gaarne zag. Ja zij zou aan doctor Rabener zelf een prophetischen geest hebben toegeschreven, wijl hij voor eenige maanden gezegd

had, dat de oude doctor Hellmut ook niet onsterflijk was. Deze hoogst merkwaardige voorspelling was tot vervulling gekomen, en meteen was in een kort tijdstip het gelukkig oogenblik daar, waarop doctor Rabener zich met het vooruitzicht op een belangrijke practijk in de stad vestigen kon. Zij schreef hem terstond en gaf de verzekering, dat wanneer ook haar zwager doctor Hellmut departementsdoctor werd gelijk zijn vader was en hij al eenigen van diens patienten erfde, dan zouden er toch velen tot den nieuwen arts gaan; hij kon dus gerust komen. Rabener antwoordde, dat hij zou komen.

Na eenigen tijd stond de stad in de grootste verwondering: niet doctor Hellmut werd departementsarts maar zekere doctor Rabener werd als zoodanig benoemd, en wel met den titel van geneeskundigen raad! hij moest derhalve wel een zeer bekwaam man zijn, en men was algemeen van gevoelen, dat zoo iemand de stad eer aan deed. Voordat het ruchtbaar werd, had Francisca het met een onbeschrijflijken triumph aan hare ouders verhaald. De onbemiddelde, geheel vreemde mensch was derhalve een heer, die in den geneeskundigen raad zat, en een huwelijk met hem zou alzoo zeer eervol wezen. In gelijken zin schreef Afra aan hare ouders. Zij was nu eenmaal zeer met Rabener ingenomen en zooals dat met vrouwen pleegt te geschieden, blind en doof voor alles, wat tegen hem was. Zij vond dit een voortreffelijk huwelijk en was moedig op haar toekomstigen zwager.

Haar man had evenwel gezegd:

„Wees voorzichtig, lieve vrouw, meng u niet te zeer in deze geschiedenis. Misschien berouwt het u, dat gij de genegenheid van Francisca voor Rabener zoozeer gevoed hebt.”

„De arme Francisca! zij moet toch iemand hebben, die zich haar aantrekt,” zeide Afra.

„Dat is, dunkt mij, niet noodig, lieve vrouw; zij zet hare zaken alleen door en ik zou liever zien, dat gij u daarin niet mengdet. Want, indien het waar is wat ik gehoord heb, dan zal vader van schrik buiten zichzelf zijn.”

„Wat hebt gij dan gehoord,” vroeg Afra.

„Dat Rabener vrijmetselaar is.”

Afra verschrikte, doch tot zichzelf komende zeide zij:

„Dat is of niet waar en dan is het ijdele laster; of wel het is waar, maar dan zijn er voortreffelijke menschen onder de vrijmetselaars. Doch de zaak zal spoedig opgehelderd worden! ik zal het hem vragen.”

„Dat kunt gij wel nalaten! hij zal niet met de waarheid voor den dag komen, wijl hij wel zooveel weet van uwe familie, dat zij nimmer een vrijmetselaar zullen opnemen.”

Afra zweeg en dacht het hare van de zaak. Na weinige dagen kwam zij vol vreugde tot haren man.

„Thans kan ik u inlichting over Rabener geven!” zeide zij. „Ja, ja! zie mij maar niet zoo verwonderd aan. Eerlijk duurt het langst. Ik heb hem oprecht ondervraagd tot welk een geheim genootschap hij eigenlijk behoort. Hij antwoordde, hebt gij niet van de Vincentius vereeniging gehoord? — Natuurlijk, gaf ik ten antwoord; doch dat is geen geheime maar eene bekende, door de kerk goedgekeurde en aanbevolene vereeniging, welker statuten iedereen lezen kan. — Er zijn verscheidene vereenigingen, die de vereeniging van den H. Vincentius navolgen en zich beijveren, om welvaart, geluk en beschaving in de hoogste mate onder de menschen te verspreiden. Wanneer zulk een gezelschap zich naar de uitspraak van het Evangelie

voegt en de rechterhand niet weten wil, wat de linker doet — en in de stille verborgenheid werkt, dan komt mij deze veel voortreffelijker voor dan de gedrukte verslagen en openbare vergaderingen van andere vereenigingen en maatschappijen. Men zal het ons toch niet kwalijk nemen, dat wij minder vertoon maken. Zoo heeft hij gesproken.”

„En waar blijft nu die nauwkeurige inlichting?” vroeg professor Stark.

„Ik zeg u daar, hij behoort tot eene vereeniging, die geheel in de stilte zonder uiterlijk vertoon voor het belang der menschheid werkt,” antwoordde Afra en legde op elk woord een bijzonderen nadruk.

„Gij zijt een goedgehartige, vrouw..... maar een genie in menschenkennis zijt gij niet!” zeide professor Stark en zette zich voor zijn lessenaar.

Afra dacht bij zichzelf: zulk een goede man!... maar hij wil toch niet toegeven, dat ik meer menschenkennis heb dan hij!..... Nu ieder heeft zijn kleine zwakheden!.....

Wat kon de oude Hertog tegen dat huwelijk inbrengen, toen Rabener zich in de stad kwam vestigen en de hand van Francisca vroeg! Hij gaf zijne toestemming en trachtte in goede verstandhouding te komen met zijn toekomstigen schoonzoon, want hij achtte dit zijnen plicht. Dit viel hem echter zeer moeielijk, daar hunne beginselen in den grond van elkander verschilden, hetgeen telkens in het oog sprong, ondanks de achterhoudendheid van Rabener tegenover zijn aanstaande schoonouders. Zij konden met hem niet vertrouwelijk en hartelijk worden. Vooral Thelesphoor niet, die scherp tegenover Rabener stond en telkens met hem in strijd geraakte. Toen deze op zekeren middag bij Hertog aan tafel zat, vroeg Telesphoor:

„Heer doctor, hoe heet die Chineesche letter, welke gij in plaats van het kruisteecken voor het eten pleegt te maken.”

„Legt gij u ook toe op het Chineesch?” zeide Rabener. „Mij dunkt voor uw ambt is kramers-Latijn voldoende.”

„Het staat u vrij Horatius en Virgilius aldus te betitelen.”

„Eerbied voor deze schrijvers! alhoewel de classieke studiën in onze dagen tijdverkwisting zijn en andere meer nuttige wetenschappen daarvoor wijken moesten. Horatius en Virgilius huldigen ten minste een verstandige philosophie des levens. Neen! ik heb uwe kerkvaders op het oog.”

„Gij moest er u op toelagen, om die ook als de uwe te erkennen, wanneer gij Katholiek zijt, ofschoon ik gaarne geloof, dat de zoon met deze vaders onbekend gebleven is.”

„Die geen geestelijke worden wil, behoeft zich zeker niet met de kerkvaders te bemoeien,” merkte Francisca aan.

„En die zich daarmede niet bemoeit, weet ook niets van hun kramers-Latijn, eene uitdrukking, die men bovendien ook niet op de kerkvaders, maar op sommige schrijvers uit het begin der Middeleeuwen toepast.”

Over elke terechtwijzing, die Telesphoor aan Rabener gaf verheugde zich de vader; had het omgekeerde plaats dan verheugde zich Francisca. Vrouw Hertog dobberde tusschen beide, vond Telesphoor hoogst onbeleefd en de manier, waarop Rabener sprak, zeer scherp, doch zij achtte het zich ten plicht den laatste dikwerf in hare bescherming te nemen, vooral omdat Apollonia hem niet gaarne lijden mocht wegens de achterstelling die doctor Hellmut zijnentwegen ondergaan had,

en wyl hare dochter Agatha een afschuw van hem had wegens de Onchristelijke beginselen, die Francisca van hem overnam. Om hare moeder echter niet beangst te maken, verzweg Agatha deze reden, en liet zich liever welgevallen, dat zij in het ongelijk gesteld werd. Die de familie Hertog in vroegere dagen gekend had, moest thans over de verandering verstomd staan, wyl er nu in plaats van eendracht en hartelijkheid spanning en ontevredenheid heerschte.

In het najaar werd Francisca de gelukkige gade van doctor Rabener en ging wonen in het huis van hare overledene grootmoeder, dat in een wijngaard stond en waaraan Rabener den naam gaf van „Ons genoegen.”

EEN DWALENDE RIDDER.

Florestine kwam van het landgoed haars vaders, dat aan de andere zijde van de helling des heuvels lag terug rijden. Zij had eenen weg ingeslagen, dien men nauwkeurig kennen moest, om naar Kronenstein te komen, want daar vele andere wegen hem doorkruisten, kon men licht aan het dwalen geraken. Zij kende echter al de voetpaden van deze streken en reed onbezorgd langs den heuvel voort over het bruine mos en het gras, dat het voetpad bedekte. Plotseling wendde zij zich naar den rijknecht om en vroeg:

„Wie komt ons daar in het gemoet Claus?

„Dat zal een jager zijn, genadige Jonkvrouw.”

„Het is een ridder, Claus! als het maar geen bode is, die mij gezonden wordt; want sedert den dood van doctor Hellmut heb ik nu en dan zulke gedachten.”

„Die moet gij niet hebben, genadige jonkvrouw,” zeide Claus: „en het is ook geen bode, maar een heer, want het paard ziet er goed uit.”

Terwijl Florestine nadacht, hoe die ridder op den laten namiddag bij het vallen van den avond daar kwam, reed deze nader bij, groette haar en sprak:

„Ik ben van den weg afgedwaald, door dien ik hem wilde verkorten. Zoudt gij zoo goed willen zijn mij te wijzen hoe ik naar de stad X. komen kan?”

„Claus kan men de weg naar X. nauwkeurig en met zekerheid aanwijzen,” vroeg Florestine aan den rijknecht.

„Neen, genadige Jonkvrouw! dat wil evenwel zeggen! ik kan hem nauwkeurig aanwijzen; maar dan zou mijnheer eerst recht in verwarring komen, vooral omdat het al duisterder wordt.”

„Wend dan uw paard om, want gij zijt met den rug naar X. gekeerd” zeide Florestine tot den vreemdeling, „ik breng u op den rechten weg.”

Hij wierp snel een blik op haar, deed zooals zij hem gelast had en zeide:

„Men moet hier zeer te huis zijn, om bij dezen nevel eene wandeling tusschen de wouden van den heuvel te maken.”

„O ik ben hier te huis!” antwoordde zij lachend.

„Ik heb alzoo de eer door Jonkvrouw von Kronenstein op den rechten weg gebracht te zijn?” vroeg hij eerbiedig.

„Ja,” zeide zij onbeschroomd, „maar wij moeten de paarden de sporen geven, want het wordt zeer duister. Houd het smalle pad altijd achter mij.”

In snellen draf reden zij een kwartieruurs zwijgend voort. Toen hield Florestine plotseling op en zeide:

„Ziezoo! thans zijn wij op den grooten rijweg volg dien, hij voert rechtuit voorbij het slot naar de stad X. Vaarwel. Zij reed dwars over den rijweg in het park. Daarop riep zij den rijknecht, sprong van het paard, nam haar rijkleed op en liep snel langs den stijlsten weg, waar zij langzaam had moeten rijden naar het slot, want de nevel werd al dikker en haar vader zou ongerust kunnen worden.

In den loop van den zomer bracht heer von Kronenstein alle jaren lange bezoeken aan zijne verwanten en aan de zusters van zijne vrouw. Vier of vijf weken duurde de kleine reis, waarop Florestine zich altijd zeer vermaakte, wijl de omgang met hare tanten, neven en nichten haar beviel, vooral als deze een tegenbezoek brachten op het slot Kronenstein. De laatste zomer was betrekkelijk vrolijk en aangenaam geweest en Florestine had daartoe door hare luimige opgeruimdheid veel bijgedragen. Zij had ook jonge lieden, die niet tot de familie behoorden leeren kennen, en de een of ander had haar wel gaarne de hand willen bieden, maar zij scheen daarvoor niet ontvankelijk. Een harer tanten had voor Florestine een zeer goed huwelijk op het oog en sprak daarover met heer von Kronenstein, terwijl zij niet verborg hoezeer zij bezorgd was, dat zijne eischen voor een schoonzoon te streng waren.

„Ik stel volstrekt geene eischen,” antwoordde hij bedaard; „als ik vorder, dat hij een brave mensch zij en mijne dochter bevalle, noemt gij dat een te hoogen eisch?”

„Zijdelings stelt gij hooge eischen,” antwoordde zij lachend, „want Florestine heeft hooge idealen van het huwelijk en die dankt zij aan u.”

„Zoudt gij wenschen, dat het anders was? kan ik haar iets anders zeggen, dan hetgeen de Kerk leert: in het huwelijk moeten twee zielen hunne zaligheid bewerken. Is het mijne schuld, dat het eenvoudigste te gelijk het voortreffelijkste is.”

„Dat alles moet ik zonder twijfel bekennen, beste zwager. Ik vrees echter bij Florestine voor zekere overspanning.”

„Wat heeft zij dan gezegd of gedaan?” vroeg heer von Kronenstein met belangstelling.

„Dat zal ik u zeggen, zij heeft gisteren avond veel

met Alfred Verden gedanst en gesproken. Daarop zeide Amelie schertsend: met mijn zwager, zoudt gij door het leven dansen Florestine. Wat dunkt u? — Florestine antwoordde in vollen ernst: het leven is geen dans, en ik heb nog van geen enkele mijner dansers gedacht, dat ik met hem door het leven zou kunnen dansen.”

„Is dat overspannen?” vroeg heer von Kronenstein lachend.

„Hoor nu verder. — Hebt gij dit alzo van een ander gedacht? Om dat te denken zou ik een onbeschrijfelijk hooge achting voor iemand moeten hebben. — Amelie was geheel ontsteld, toen zij mij deze uitdrukking meedeelde, en voegde er bij, dat zij vreesde, dat Florestine enkel uit eerbied voor het huwelijk een grijsaard huwen zou, terwijl zij evenwel wenscht, dat Florestine met haren zwager in den echt zal treden. Daarvoor ben ik echter niet! mijn neef Verden is een geheel ander persoon dan de minder of meer bekrompen Alfred. Daarom, zoo meent Amelie, moest Alfred een schrandere vrouw hebben; — dat deed mij echter leed voor Florestine. Ik blijf daarbij Oswald von Lauingen zou de man en de partij voor haar zijn, als zij niet geheel overdrevene eischen stelde.”

Heer von Kronenstein liet de stroom van de rede- neeringen zijner schoonzuster voorbijgaan en zeide toen op eenigszins geroerden toon:

„Ik dank u voor de liefde, die gij mijne moeder- looze Florestine toedraagt. Hoe het thans met haar gesteld is zal ik u zeggen: zij heeft een volkomen vrij en gezond hart; zij heeft liefde voor God, haren vader, hare bloedverwanten, voor alles wat goed en edel is. Onder de menschen bemint zij haren vader het meest, en daar zij hem het meest eert, zoo smelt

voor haar liefde en vereering tot iets onafscheidelijks samen. Wat er echter met haar gebeuren zal, moeten wij aan God opgeven! Florestine kan een man kiezen, dien zij boven alles hoogschat en vereert; haar hart zou overigens ook zoſ diep kunnen getroffen worden, dat zij gevoelt, dat de liefde met de vereering samengaan moet — want het menschelijk hart kan zich vergissen. Wij zullen haar evenwel niet uit hare rust brengen, of uit hare exaltatie, zooals gij het noemt. Hoe rustiger het jonge hart blijft, hoe krachtvoller het wordt voor het latere leven. Wat Oswald van Lauingen betreft, dien had ik gaarne hier gezien en ik ben het daaromtrent met u eens, dat de uitwendige omstandigheden niets te wenschen overlaten. Maar dat is nog niet genoeg, om een gelukkigen echt te geven.’

Daarbij bleef het: Amelie trachtte nog een paar malen een woordje ten gunste van haren zwager te laten ontvallen, doch geheel te vergeefs! — en Oswald von Lauingen kwam niet. Baron Frankenhauseu, de zwager van heer von Kronenstein was voogd geweest over Oswald en sinds dien tijd stond hij met dezen in nauwe vriendschapsbetrekking; heer von Kronenstein had hem sedert jaren niet bij zijnen zwager aange troffen, doch vroeger wel zeer veel kwade geruchten van den jongeling gehoord.

Florestine keerde zeer tevreden van hare reis terug, wist aan mevrouw von Strahl veel aangename zaken omtrent al de aanverwanten te verhalen, waarover deze zeer verheugd was — en daarna was zij weder zoo volkomen gewoon aan haar eentonig leven op Kronenstein, als had zij het slot niet verlaten.

Toen zij op zekeren middag uitgereden was ontving heer von Kronenstein een brief van barones Frankenhauseu, die hem schreef:

„Beste schoonbroeder! von Lauingen is hier en beklagt zich zeer, dat gij hem niet bezocht hebt. Daar gij zijne intime betrekkingen tot ons kent, en wijl ik uwe gastvrijheid ken, zoo heb ik hem aangeraden naar Kronenstein te gaan, ik wil hem aandienen en ik ben er zeker van, dat ik hem een vriendelijk onthaal kan voorspellen. Doch verder niets; gij verstaat mij. Hij nam mijn voorstel gaarne aan en zal weldra bij u verschijnen, want mijn echtgenoot licht aan de griep in de keel te bed en is in eene stemming, die alleen eene vrouw verdragen kan, vaarwel, lieve zwager! Na veel groeten aan mijne zuster, Florestine, Frans Seraph niet te vergeten, verblijf ik,” etc.

„Blijkbaar komt hij om Florestine,” zeide mevrouw von Strahl en gaf haren schoonbroeder den brief terug.

„Waar zou zij toch blijven met dezen mist,” zeide heer von Kronenstein en ging onrustig naar het raam: „men kan geen vijf schreden vooruit zien.”

Zijne inwendige onrust kwam echter in den grond niet voort uit de afwezigheid van Florestine, maar uit een onbestemd voorgevoel, dat dit bezoek wellicht over de toekomst zijner dochter kon beslissen; — maar hoe? Hij dacht aan de beide loten, die hij getrokken had aan het zwarte en het witte, aan de zware plichten aan het lang verdriet, het voorbijgaand geluk, aan de buitengewone energie, waardoor de wil aan den plicht moet worden onderworpen, aan den invloed, die de wereld op de jeugd heeft, zonder dat deze daarvan helder bewustzijn heeft. Zij moet haren strijd strijden, dacht hij, en toen ook daarbij dat onverbiddelijk „Maar hoe?” voor zijnen geest kwam, stelde hij zich gerust door de gedachte: met Gods genade.

De lichten brandden helder, toen Florestine binnentrad en zich voor haren vader verantwoordde omtrent

de boodschap, die hij haar gegeven had voor den opzichter. Daarop liet zij volgen:

„Daarna bezocht ik met zijne vrouw de naaischolen, waar ik mij wat lang opgehouden heb, en toen heb ik mijn werkzamen dag daardoor bekroond, dat ik een ridder, die aan het dwalen was, den rechten weg gewezen heb.”

„Een ridder?” vroeg mevrouw von Strahl verwonderd.

„Zeker, een verdwaalden ridder, Tantetje,” zeide zij lachend.

„God kent hem, ik niet! Hij moest naar de stad X. en dwaalde in de mist op den heuvel rond. Ik liet hem achter mij aan rijden en bracht hem aan den straatweg tegenover het park, daar scheidden wij van elkander. Aanstonds had de ridder bemerkt, dat ik jonkvrouw von Kronenstein was.”

„Loopt hier in het ronde dan verdacht gespuis?” vroeg Mevrouw von Strahl.

„Maar, Tante, wat haalt gij in uw hoofd?” riep Florestine lachend uit: „spot toch zoo niet met het eerste belangrijke avontuur van mijn leven! O, geenszins! de dwalende ridder geleet volstrekt niet op iemand van het gespuis..... ook niet op een strooper, paardendief of eenig ander verdacht persoon.”

Zij lachte zoo hartelijk, dat heer von Kronenstein schertsend zeide: „Gij verdooft de tafelklok.”

Een half uur voor het middagmaal, dat in de wintermaanden des avonds te zes uren gehouden werd, luidde men zekere klok, opdat elk gereed zou zijn, wanneer hij naar tafel gaan moest, want heer von Kronenstein hield van ordelijkheid. Flore verliet de kamer, om van kleederen te verwisselen. Haar vader keek de schoone gestalte na en zeide:

„Ik deel ongetwijfeld in het zwak van alle vaders —

maar Florestine komt mij buitengewoon beminnelijk voor; niet alleen hier maar ook onder andere jonge vrouwen en meisjes. Amelie Verden is een buitengewoon schoone en bevallige vrouw, maar toch zou ik de voorkeur geven aan Florestine, al was zij mijne dochter niet."

"De heer graaf von Lauingen wenscht u te bezoeken," boodschapte een der bedienden. Zoo even was er een rijtuig de plaats opgereden.

Heer von Kronenstein trad hem te gemoet. Mevrouw von Strahl ontving hem vriendelijk, zij had hem vroeger dikwerf bij hare zuster gezien; zoo kwam dus de graaf als een oude bekende binnen. Hij had nog den tijd om voor het diner zich van zijn reis-tenu te ontdoen en was weder in de salon, toen Florestine binnentrad. Haar vader stelde graaf von Lauingen aan haar voor — waarop Florestine eene hoffelijke buiging maakte en plaats nam.

"Wij hebben elkander zoo even ontmoet, genadige jonkvrouw," zeide graaf von Lauingen, „en ik heb het aan uwe goedheid te danken, dat ik hier aangekomen ben."

"Aha! zijt gij dat! ik herkende u niet terstond bij het avondlicht," antwoordde Florestine vriendelijk; „het is mij thans dubbel aangenaam heer graaf, dat ik u den weg aangewezen heb, wijl gij naar ons kwaamt." „Gij waart dus de dwalende ridder!" zeide heer von Kronenstein lachend.

"O vader!" zeide Florestine, die bemerkte, dat de scherts haar betrof.

"Maar in 's Hemels naam, graaf, hebt gij dan twee lichamen? de eene rijdt te paard en de andere in eene koets," zeide mevrouw von Strahl.

Frans Seraph en Telesphoor traden binnen, werden

aan den graaf voorgesteld en men ging naar de eetzaal. Mevrouw von Strahl besloot het raadsel op te lossen, waarvoor Florestine haar in stilte hoogst dankbaar was en zij kwam op hare vraag terug, zeggende:

„Hebben wij hier dan werkelijk een dubbelen persoon voor ons?”

„Dat zou iets zeer merkwaardigs zijn,” zeide de graaf lachend, „doch ik wil op zulk een geheimenissvolle hoedanigheid geen aanspraak maken. Ik liet mij van Frankenhauseu een paard brengen, wjl ik bij den schoone morgen door de bergen naar Waldrast en van daar hierheen wilde rijden. De rijweg daarheen is zeer lang, naar ik vernam, en het laatste gedeelte van ongeveer een uur slechts met een ossenspan af te leggen; derhalve gaf ik de voorkeur aan den zadel en stuurde mijn rijtuig langs den gewonen weg. Tot aan Waldrast ging het voortreffelijk. Toen ik weder voortreed had ik een geleider willen nemen, wjl ik met de omstreken niet bekend ben. Ik dacht evenwel, dat het niet moeielijk zou zijn het Stroomgebied te vinden, en zonder den mist had ik het wellicht gevonden. Kortom ik dwaalde geheel af, en kon mij niet naar de hemelstreken orienteeren. Ik heb het alzoo aan de tuschenkomst der jonkvrouw te danken, dat ik hier ben aangekomen. Aan den voet van den slotberg trof ik mijn rijtuig aan, steeg van het vermoeide paard en stapte in; — zoodat deze geheele geschiedenis zeer prosaïsch eindigt.”

„Gij waart alzoo een verdwaalde pelgrim, die van Waldrast kwam, merkte Florestine aan, dat vind ik volstrekt niet prosaïsch. Maar hoe is het schoone Waldrast u bevallen?”

„Bedevaartsplaatsen maken op mij altijd een aangename indruk,” antwoordde de graaf von Lauingen, „zij doen mij immer denken aan een innigen vrede.”

„Waldrast heeft in het najaar iets sombers,” zeide mevrouw von Strahl. „Het ligt zoo eenzaam op die dorre hoogte, en rondom in het zwart en bladerloos geboomte gehuld, terwijl het meer benedenwaarts door kale bosschen omgeven is. Dat alles wekt een droefgeestige stemming.”

„Toch is het schoon, zeide Telesphoor: ik denk daarbij aan eene doornenkroon, die het hart omsluit.”

„O dat bevalt mij!” riep Florestine.

„De natuur heeft in het najaar altijd iets zwaar-moedigs,” zeide de graaf von Lauingen, „zij gaat namelijk sterven, en dien aanblik en die gedachte kunnen wij moeielijk verdragen. Bij een graf rijst een hoogere hoop voor onzen geest; maar een verwelkend leven, welks krachten men meer en meer ziet verdwijnen — dat geeft een treurige stemming! ik heb die echter dezen morgen te Waldrast niet ondervonden. Op eene bedeplaats ondervindt men altijd hemelschen troost, koestert men hemelsche verwachtingen.”

„Ik betreur het altijd nog, „zeide heer von Kronenstein,” dat langs den laatsten steilen opgang de veertien lijdensstatiën niet geplaatst zijn.”

„Nu, lieve vader,” zeide Florestine, „dat genoeg had gij u en ons reeds lang kunnen verschaffen.”

„O, eerst voor de Kruisweg in het Franciscaner klooster gezorgd,” zeide Telesphoor vragend.

„Ja ja, daar moet eerst een Kruisweg komen, zeide Florestine, want een ieder is zichzelf het naast — en dan moet er voor Waldrast gezorgd worden.”

„Maar oom, het moeten fraaie schilderijen en niet zulke bonte, stijve houten of gipsen beelden zijn, zooals thans de manier is. Liever niets dan zoo iets wansmakelijks.”

„Gij hoort het, dat het mij niet aan verzoeken ont-

breekt, en dat men mij zelfs voorschrijft hoe ik die verstaan moet," zeide heer von Kronenstein lachend tot von Lauingen, die nu vroeg:

„Wat is toch dat Franciscaner klooster?"

„Een weldadige stichting van mijnen vader! morgen zullen wij u introduceeren," zeide Florestine levendig, terwijl zij plotseling eenigzins verlegen werd, wijl zij niet wist of de graaf plan had, om tot den anderen dag te blijven.

Zij had gaarne op hare zijdelingsche uitnoodiging willen terug komen. Haar vader kwam haar te hulp en zeide:

„Mijne dochter is te zeer ingenomen met alles, wat haar oude vader doet, en wat voor u, beste graaf, niets belangrijks heeft."

Wat zal hij nu antwoordden? dacht Florestine onwillekeurig. Hij antwoordde vrijmoedig:

„Waarom zou ik in iets goeds geen belang stellen? kan men ooit het goede zoo dikwerf zien, dat men daarvoor ongevoelig wordt!

„Nu goed! dan zullen wij u het Franciscaner klooster laten zien," zeide heer von Kronenstein.

„Florestine verheugde zich in stilte, dat haar vader die zaak zoo goed ten einde gebracht had."

Na het diner ging men weder in de zaal. De post was aangekomen; mevrouw von Strahl las hare brieven; heer von Kronenstein knoopte met den graaf een gesprek aan over de politiek; Frans Seraph teekende met een potlood den eersten Kruisweg op een gescheurde enveloppe van een brief; Florestine zette het thee-servies gereed en nam bij Thelesphoor inlichtingen omtrent Francisca en haren man.

„Ik zie haar bijna in het geheel niet," gaf hij ten antwoord. „Gedurende den dag studeer ik, des middags ben ik bij mijne ouders en des avonds hier."

„En niet bij uwe zusters?” vroeg Florestine op minder of meer verwijtenden toon.

„Och! Soms — wanneer dat zoo eens uitkomt. Naar Apollonia ga ik gaarne, want zij leeft stil en te vreden met haren man. Bij Agatha is men niet op zijn gemak, want zij en haar man zijn overstelpt van bezigheden. Heeft zij een oogenblik rust en schept zij eens adem onder hare bezigheden, dan vindt men in haar terstond dat gulle hart en dat gezond verstand terug, wat haar kenmerkt, — terwijl vele anderen te midden der drukte van zes kleine kinderen, knechten, meiden en reizigers die goede hoedanigheden zouden verliezen. Doch bij Francisca is het leven noch stil en aangenaam, noch werkzaam, in tegendeel daar heerscht in alles een onverdragelijke ijdelheid en praal-zucht. Zij zit tusschen boeken, waarvan zij het tiende gedeelte niet verstaat, en wel om zich te beschaven, zooals zij zegt, en aan het verlangen van haren man te voldoen — en hij blijft uren lang bij zijne patienten, ten einde de menschen, die hem alsdan niet te huis vinden te overtuigen, dat hij een zeer drukke en uitgebreide practijk heeft. Wanneer ik haar evenwel een enkele keer ga bezoeken, dan geraken wij gewoonlijk in twist.”

„Dat is volstrekt niet mooi!” zeide Florestine, „bedenk toch hoeveel geduld een priester hebben en hoezeer hij dit oefenen moet; beschouw dit als eene voorbereiding tot uwen roep.”

„Als ik met Rabener samen ben,” zoo ging Telesphoor verder, zonder op die vermaning acht te slaan, „dan wordt ik altijd uit mijn humeur gebracht, dan voel ik mij onaangenaam, ja zelfs vijandig gestemd.”

„Maar Telesphoor! zeide Florestine, hoe komt dit nu te pas onder broeders?”

„Kan ik mijn hart veranderen?” zeide hij: „gelijk ik mij bij Agatha onwillekeurig aangenaam aangedaan gevoel; evenzoo gevoel ik mij afkeerig van Rabener en zijne vrouw, die zijne echo is. En wanneer gij soms meenen zoudt, dat ik beiden door voorkomenheid en liefde winnen moest, dan antwoord ik zij willen zich niet laten winnen; integendeel zij trachten ons voor hunne beginselen te winnen, die geheel en al den valschen vooruitgang van onzen tijd huldigen.”

„En wat zijn dat voor beginselen?” vroeg Florestine belangstellend.

„De hoofdzaak daarvan kan ik u met twee woorden zeggen, wanneer gij mij wilt beloven, dat gij niet van schrik zult gillen,” antwoordde hij lachend.

„Nu dat is te wagen; ga voort!” zeide zij, „ik ben niet zenuwachtig.”

„De hoofdzaak is dan: haat tegen alle gezag, wat hier op aarde zijn oorsprong neemt in het Christendom. Haat tegen het gezag, dat in de christelijke familie, de christelijke school en den christelijken staat heerscht of heerschen zal. Hunne haat is in den grond tegen het gezag der H. Kerk gericht, wyl zij elke andere autoriteit schraagt, steunt en beschermt. Geloof niet, dat ik overdrijf! De heer rector heeft mij voor mijnen zwager gewaarschuwd en mij dit alles gezegd; hij zal wel weten waarom. Heden ten dage, zegt hij, gaat de duivel niet rond gelijk een brieschende leeuw; want was dit het geval, dan zou men voorzichtig voor hem wijken. Hij gaat rond met den sirenenzang der vleiende logen en er blijft ons niets over dan het voorbeeld van den bereisden Odysseus te volgen en ons aan de mast van ons scheepje vast te klemmen, opdat wij ons dapper verwijderd houden van de bedriegelijke en valsche sirenen.”

„Maar dat is zeer treurig,” hernam Florestine: „het zal wel waar zijn, want de rector spreekt niet onbedachtzaam, en dan is het zeker zeer goed, dat gij weinig met Rabener omgaat. Maar het doet mij leed van de arme Francisca. Wat zeggen uwe ouders daarvan?”

„Vader zwijgt en heeft zijn verdriet in de stilte. Mijne moeder wordt door Rabener om den tuin geleid; en daar de arme Francisca haar gedurig verhaalt, dat zij zoo gelukkig is en zij zulk een voortreffelijken man heeft, zoo is zij met het geluk harer dochter en de bekwaamheid van haren schoonzoon tevreden die goede moeder!”

„Ja de leugen is in onzen tijd de koningin der maatschappelijke betrekkingen,” zeide heer von Kronenstein in zijn gesprek met von Lauingen.

„Wij zullen u eene kroon opzetten,” riep Frans Seraph en teekende in een oogenblik een vrouwebeeld met een valsche en listige uitdrukking op het gelaat.

„Welke kroon zult gij haar dan geven, om de leugen te characteriseeren,” vroeg von Lauingen.

„Een oogenblik geduld, als het u belieft,” zeide Frans en teekende ijverig voort. Na eenige oogenblikken legde hij het papier midden op de tafel en zeide:

„Koningen zijn overwinnaars — en zij dragen laurierkransen. Deze koningin draagt ook een laurierkrans maar een papieren. Elk blad is een papier waardoor zij liegt en zegepraalt.”

„Hij had op alle bladen de namen der verschillende dagbladen en tijdschriften geschreven, die in de ongelooovige pers schitteren.”

„Wat staat hier toch? riep von Lauingen lachend: daar moet ik tegen opkomen, want dat komt op de grenzen van mijn gebied en behoort niet tot de pers.”

„Wat staat daar dan!” vroeg mevrouw von Strahl.
 „Diplomatische dépêches,” las de graaf.

„Bravo, Frans Seraph!” zeide heer von Kronenstein:
 „door de indiscretie zoowel als door de meêdeelingen der blauwe, groenen en rekenboeken komen ook de diplomatische dépêches der pers in verval.”

„Ik wordt echter door het naaste blad getroost,” hernam von Lauingen, want daar lees ik „troonreden.”

„Frans Seraph! verval niet in majesteitsschennis!” zeide heer von Kronenstein en stak dreigend den vinger naar hem op.

„Hoe aangenaam is zulk een talent, en hoezeer wordt het familie-leven daardoor vervrolijkt,” merkte von Lauingen aan.

„Zeker,” zeide heer von Kronenstein; „men moet daaraan echter niet te veel waarde hechten en er geen levensstaat inzien.”

Frans Seraph kleurde en zweeg. Hij vervulde nauwkeurig de voorwaarden, die zijn oom hem vroeger gesteld had; maar hij was vast besloten zijne roeping te volgen.

„Frans Seraph zingt ook zeer vlug en alleen op het gehoor, hij kent geen enkele noot,” zeide Florestine tot von Lauingen ten einde hare neef de bemerking van haren vader met geduld te doen opnemen.

„Zal ik u begeleiden?” zeide von Lauingen tot Frans. En meteen stond hij op en zette zich voor de piano.

„Hij sloeg een paar accoorden aan. Het waren die parelende en gouden tonen, die alleen een meesterhand aan dit instrument weet te ontlokken. Allen zagen op; de jongelieden onsingelden de piano, mevrouw von Strahl liet haar haak en borduurwerk rusten en heer von Kronenstein legde zijne armen over elkander en zag naar Florestine. Zij stond met hare armen over een

fauteuil geleund, met het schoone hoofd eenigszins voorovergebogen, terwijl een reine en opene vreugde zich in haren vriendelijken lach mengelde.

„Nu wat wilt gij zingen?” vroeg von Lauingen zich tot Frans wendende terwijl hij een slot-accoord maakte.

„O niets! niets!” riep deze. „Speel maar door.”

„Speel als het u belijft door,” zeide Florestine, „want zoo iets hooren wij hier nimmer.”

Von Lauingen speelde nu een der zwaarste stukken van Bach, zonder noten; daarop verliet hij de piano. Von Kronenstein zeide:

„Hetgeen gij zoo even zeidet over Frans Seraph: dat zijn talent namelijk den familie-kring vervrolijkt, past in hooger en zinn op u, heer graaf. Uwe hoorders staan, gelijk gij ziet, van bewondering verstomd en ik wil hen niet aanmoedigen, om heden muziek te maken, gelijk dit bijna elken avond geschiedt, want het onderscheid zou al te vernederend zijn!”

„Nee, lieve vader, zoo licht gevoelen wij ons niet vernederd! ieder doet zijn best! riep Florestine, zette zich voor de piano en speelde door Frans Seraph geaccompagneerd: „*Marlborough s' en va 't en guerre, Miron-ton ton ton mirontaine.*” Zij zong met haar heldere schoone stem zoo luimig, dat ten laatste allen door de scherts werden medegevoerd en vrolijk instemden: *Mironton ton ton mirontaine*, ook mevrouw von Strahl.

Ten negen uren werd de thee binnen gebracht en ten half tien ure luidde de klok der kapel.

„Het avondgebed,” zeide heer von Kronenstein en stond op.

Te gelijker tijd kwam een bediende met een lamp en zeide: „Het regent hevig.”

„Door de broeikast dus,” beval heer von Kronenstein, en zich tot von Lauingen wendende zeide hij:

„de pelgrim van Waldrast zal ook wel op onze wijze den dag sluiten.”

Von Lauingen beantwoordde de uitnoodiging met een toestemmende buiging. Men ging uit de salon door de bibliotheek-kamer naar de broeikast en vervolgens door een kleine deur in de sacristie en zoo kwam men in de kapel; de bediende ging hen met de lamp voor. De kapel was verlicht. Ieder ging op zijne plaats zitten, en heer von Kronenstein bad het avondgebed, dat ongeveer twintig minuten duurde. Daarna keerde men naar de salon terug en wenschte elkander goeden nacht. De torenklok sloeg tien ure toen Telesphoor aan de deur zijner ouders klopte, die door Hertog zelven geopend werd.

Toen heer von Kronenstein zijnen gast naar de kamer geleidde, die voor hem bestemd was, zeide deze:

„Welk een idealistisch leven leidt men hier op Kronenstein! wilt gij mij toestaan het eenige dagen te genieten?”

„Met zeer veel genoegen! maar het is eentonig; dat moet gij verwachten. Ons gezelschap bestaat in den winter daarin, dat de heeren geestelijken en de leeraars van het gymnasium nu en dan bij ons komen dineeren. In den zomer daarentegen hebben wij veel bezoek.”

„Dat is mij geheel onverschillig, en bovendien ik heb aan bijzonder gezelschap minder behoefte,” zeide von Lauingen. „Gezelschap vindt men overal; maar hoe zeldzaam vindt men toegang tot een hartelijken familiekring. In de groote wereld heeft men daartoe nauwelijks tijd; men wordt aanhoudend door ijdele en gemaakte plichtplegingen langs de oppervlakte voortgedreven, en alles bestaat daar in uiterlijk vertoon, zoodat het hart ten laatste aan het kwijnen slaat en de geest verstompt wordt.”

Een heldere roode kleur rees op haar schoon gelaat, doch zij vermeesterde haar gevoel en antwoordde:

„Ja. . . . ook dat heb ik gedacht.”

„Florestine meer verlang ik niet!” zeide von Lauingen vol blijdschap, terwijl hij hare hand wilde nemen.

„Maar ik!” zeide zij opstaande, „ik moet daarover nadenken, ik moet het met mij zelve eens worden, ik moet weten wat God van mij verlangt.”

„Waartoe dat alles. wanneer gij mij kunt beminnen,” zeide hij mistroostig.

„Omdat ik een zoo zwaarwichtigen, en onherroepelijken stap met volle vrijheid en inwendige overtuiging en niet in de overijling van een opgewekt oogenblik doen wil. En thans moet ik voor alles met mijn vader spreken.”

„Hij is op dit oogenblik niet voor u te spreken, o blijf hier!” bad von Lauingen.

„Neen, neen, neen!” riep zij en, gezwind als een vogel, verliet zij de bibliotheek, snelde de trappen af naar mevrouw von Strahl, wierp zich in hare armen en zeide:

„Tante! Amelie Verden heeft volkomen gelijk; hij bemint mij!”

„En wat doet gij, Florestine?”

„Ik zal hem beminnen, wanneer God het wil. . . . en daarover moet ik in de grootste bedaardheid nadenken?”

Hetzelfde zeide zij ook aan haren vader, toen deze haar liet roepen, om te hooren welk antwoord zij den graaf gegeven had — hij toch had zich daarover onbepaald uitgelaten. Met hoogen ernst voegde zij er bij:

„In uwe tegenwoordigheid, lieve vader, moet ik met den graaf spreken. Maar gij zult op mijne zijde staan. . . . niet waar?”

„Ik hoop dit met een vrij geweten te kunnen doen,” antwoordde hij liefderijk.

Bij het diner kwamen er eenige heeren uit de stad en Florestine was ditmaal beminnelijker en schooner dan ooit. Nadat zij bij de koffie hare plichtpleging gedaan had, verdween zij en verscheen den geheelen avond niet weder.

„Waar is toch Florestine?” vroeg Frans Seraph aan zijne moeder.

„Zij is ergens mede bezig,” antwoordde mevrouw von Strahl.

„Misschien met een aardige verrassing?”

„Wellicht!” zeide zij lachend.

Doch de verrassing bleef uit en Flore ook. Toen zij ook niet aan de thee verscheen, kon graaf von Lauingen zijne ongerustheid niet langer bedwingen en hij vroeg:

„Is Jonkvrouw Florestine niet wel?”

„Dat denk ik niet,” zeide heer von Kronenstein bedaard.

„Wil ik ze gaan zoeken?” viel Frans Seraph in de rede.

„Laat haar maar blijven! wij zullen haar wel zien,” zeide mevrouw von Strahl.

En men vond haar in de kapel, waar zij op hare knieën lag in eenen mantel gehuld — een bewijs, dat zij daar buitengewoon lang wilde vertoeven. Toen men na het avondgebed uit elkander ging, hield zij haren vader bij den arm, die den graaf een teeken gaf om te blijven, terwijl Frans Seraph en Telesphoor de zaal verlieten en mevrouw von Strahl weder op hare plaats ging zitten. Doch zij liet haar borduurwerk rusten, want Florestine zeide met eene stem, die van inwendige ontroering beefde, tot graaf von Lauingen:

„Ik ben u nog een antwoord schuldig en ik wil

dit geven, zoo goed ik kan. Wellicht is het minder in den vorm; dit moet gij mij vergeven, want ik ben in deze zaken niet ervaren."

Graaf von Lauingen lachte. Dat bemoedigde haar en hare verlegenheid verdween meer en meer naarmate zij langer sprak.

„Zie ik ben zeer gelukkig en ik heb het zoetste leven, dat ik mij denken kan. Ik ben ook zeer jong..... in de maand Februari word ik negentien jaren. Daardoor komt het, dat ik nimmer gewenscht heb iets anders te zijn dan ik thans ben: de dochter mijns vaders. Ik weet echter, dat dit niet altijd zoo blijft, dat God ook de vervulling van andere plichten verlangt en, dat ik eenmaal een anderen staat zal moeten kiezen. Sedert heden voormiddag weet ik, dat ik thans daarover beslissen moet. Ik bid u derhalve mij drie maanden tijds te geven, opdat ik mij op de hoogte stelle van het huwelijk en zijne plichten. Die in eene kloosterorde treedt, moet eerst in het noviciaat gaan, dat soms jaren duurt, om zijne roeping te beproeven en te bepalen; — en hoe zeker is toch de kloosterzuster van hare toekomst! zij verlooft zich aan God, de eeuwige liefde. Onwankelbaar evenals de Schepper is het schepsel niet en toch het moet met de menschen een onverbreekbare verbintenis aangaan; dat is een geheel buitengewone onderneming! — ik moet weten of ik daarvoor geschikt ben. Mij tot zulk een stap te laten dringen of voortsleuren — dat doe ik niet. Drie maanden moet gij mij ter bedenking toestaan, en het spreekt van zelve, dat ook gij gedurende dezen tijd uw volle vrijheid behoudt.".....

Graaf von Lauingen gaf in zijne houding een teeken van weigering en wilde haar in de rede vallen, doch Florestine ging voort:

„En dat gij door niets gebonden zijt. Aldus heb ik dezen avond met den lieven God overlegd. Na drie maanden zal mijn vader u schrijven..... en gij zult hem schrijven, niet waar? wanneer gij van gedachte verandert.”

„Ik ben het met alles, wat gij wenscht en verlangt, volkomen eens..... doch niet met die drie verschrikkelijke maanden van gespannen verwachting!” zeide von Lauingen. „Ik bid u heer von Kronenstein..... genadige vrouwe..... breng voor mij een goed woord in het midden.”

„Zouden twee maanden niet voldoende zijn, Florestine?” zeide mevrouw von Strahl.

„Tante,” zeide Florestine op haar gewonen liefelijken toon, „zal ik dan bij mijzelve in verdenking komen, dat de eer, die graaf von Lauingen aan een geringe en onbeduidende jonkvrouw van buiten, zooals ik ben, betoonen wil, mij bedwelmt. Zeker! het is eene eer, wjl het een bewijs van het grootste vertrouwen is,” voegde zij er ernstig bij, zich tot den graafwendend; „en hoe hoog ik die weet te schatten bewijs ik daardoor, dat ik u niet blindelings tot mijn echtgenoot neem. Wat ik u voorgesteld heb, moet zoo blijven: een tijdstip van drie maanden met volkomen vrijheid aan beide zijden. Zoo — en niet anders.”

„Beste graaf!” zeide heer von Kronenstein, „ik kan slechts instemmen; zoo — en niet anders.”

Florestine zag von Lauingen aan, in afwachting van hetgeen hij antwoorden zou, en deze zeide zich eenigszins vermeersterend.

„Welaan dan! binnen drie maanden.”

„God geve het,” zeide Florestine en verdween uit de salon.

„Veel bezinning, maar weinig liefde!” zeide von Lauingen eenigermate teleurgesteld.

Mevrouw von Strahl legde hare hand zacht op zijn arm en zeide:

„Beste graaf! Gebrek aan bezinning en nadenken is de fout van zooveel ongelukkige vrouwen, die zich door de drift laten leiden en naar den indruk van het oogenblik handelen. Waartoe zou die levendige Florestine niet kunnen komen, wanneer het haar niet ten plicht gemaakt was rijp en volgens haar geweten te overleggen!”

„Maar zal dat ernstig nadenken het ontglorende vonkje der liefde niet uitdooven?”

„Integendeel! wanneer dit eene ware genegenheid is, dan zal de vonk eene vlam worden. Is het geen ware neiging, dan zal de vonk in de windstille lucht der nauwgezette overweging wegsterven — en dan zou dit zoowel aan u als aan Florestine tot heil verstreken.”

„Had ik voor veertig jaren zoo gehandeld, als Florestine thans doet, hoeveel naamloozen kommer, hoeveel gemoedsstrijd hoeveel onaangename jaren had ik mij en andere zielen kunnen besparen!” zoo nam heer von Kronenstein het woord, die tot hiertoe in zijne gedachte verzonken en een zwijgende toehoorder geweest was. Gods genade heeft mijn later leven met onverdiende genade gezegend; doch ik ijde blind in mijn ongelukkigen eersten echt. Zooals Florestine het doet behoort het, zoo en niet anders moet het geschieden.”

„O ik bewonder Florestine,” zeide von Lauingen, „ik eer ik bemin haar! niettemin zou ik wenschen, dat in haar hart eene stem ten gunste van mij sprak.”

„Hebt gij die stem niet vernomen?” vroeg heer von Kronenstein, „toen Florestine u dezen voormiddag verklaarde, dat zij vluchtig gedacht had u wel te kunnen beminnen? — en hebt gij dit zoo even niet

bemerkt toen zij u zeide: God vergelde het! Kunt gij van een edel jong meisje iets anders verwachten?"

„Gij hebt gelijk, en Florestine heeft gelijk,” antwoordde hij: „daar echter mijne liefde voor Florestine zoo groot is, en ik meer dan gij beiden dit huwelijk wensch, zoo wordt mijn hart onwillekeurig door vrees beklemd. In het najaar kwam ik met een gespannen verwachting hier. Ik had zooveel omtrent haar gehoord van gravin Verden en van Frankenhauseu, dat zij voor mij werd als kende ik haar sinds jaren: doch welk een nieuwe, welk een verrassende persoon was zij voor mij. Betoverend schoone vrouwen zijn er..... ja, helaas! maar al te zeer betoverend schoon! doch door hare schoonheid en voortreffelijkheid te betooveren, zonder daarvan zelve bewust te zijn, dat is slechts aan weinige gegeven. Ik ben in de boeien der liefde, daarom wensch ik met het warmste verlangen ook haar te boeien!..... deze drie maanden van onzekerheid pijnigen mij!”

„Dat is te begrijpen, maar niet te veranderen, beste graaf,” antwoordde heer von Kronenstein, „en ik bid u wel te bedenken, welke boeien eene vrouw aanneemt, en welk een groot offer zij moet brengen door zulke boeien op zich te nemen! haren persoon, hare vrijheid, haren wil, den bloei harer jeugd, kortom haar geheele leven. De vrouw moet bereid zijn, om dat alles op te offeren, wanneer zij in den echt treedt; en al heeft zij van dat alles geen duidelijk begrip, en hangt er al een sluier van liefde en geluk voor hare oogen, die haar den geheelen omvang van haar offer verbergt — zij vermoedt het toch! dat wil zeggen, diegene vermoedt het, die begrijpt, dat het leven eene school ter heiliging is, vol van moeielijke, raadselachtige en geheimzinnige vraagstukken. Daaraan denkt de groote

menigte in het algemeen niet! zij wordt verliefd en huwt, zoekt een bestaan en huwt, wil in de wereld schitteren en huwt. Nergens komt de goddelijke barmhartigheid den menschen meer te gemoet dan daarin, wyl zij menig huwelijk voor de ongelukken behoedt, die daarop moesten nederkomen wegens de lichtzinnigheid, waarmede zij gesloten worden. Wanneer Florestine niet ineens in een andere betrekking treedt — wanneer zij niet plotseling door het woord huwelijk gelukkig is — wanneer zij in geval van toestemming geen juichende bruid mocht zijn; dan is dit voor u een bewijs, heer graaf, dat zij het huwelijk hoog en de liefde ernstig opvat.’

Hij stond op en drukte hartelijk de hand van von Lauingen, terwijl mevrouw von Strahl hem aldus toesprak:

„Ik hoop, dat het lot gunstig voor u zal beschikken.’

Zij verlieten nu elkander. Toen mevrouw von Strahl op hare kamer was, dacht zij, Florestine kon wel wat onrustig en aangedaan zijn of zich in het gebed gaan verdiepen; kortom zij wilde haar in deze oogenblikken van opgewondenheid nog eens zien. Zij trad in de kamer van Florestine; het was donker en stil. Zij ging terug, nam hare lamp en zag in de alcove, maar Florestine sliep. Het scheen haar toe, dat zij zich nog niet te bed had kunnen begeven. Doch geenszins! zij sliep; — en mevrouw von Strahl dacht aan het oude spreekwoord: Die goed slaapt, waakt goed. Zij keerde zich om en wilde zich stil verwijderen, doch er viel een lichtstraal van de lamp op het gelaat van Florestine zoodat zij ontwaakte. Zij sloeg hare oogen wijd open en zeide vriendelijk:

„Tante!” — en viel weder in slaap.

Des anderen daags vertrok von Lauingen. Hij had

met heer von Kronenstein afgesproken, dat men van beide zijden het diepste stilzwijgen zou bewaren. Wanneer Florestine's besluit toestemmend zou zijn, dan zou het huwelijk met a. s. Mei plaats hebben.

„De bruidschap toch is een onaangenamen toestand,” zeide heer von Kronenstein, „het is alsof men zich op een verre reis gaat begeven, waarover men zich zoo verheugt, dat men met ongeduld het oogenblik van het vertrek afwacht en in zijn eigen huis niet meer te huis is. Maar dan zijn het ook nog de oogenblikken, waarin men zich aan allerlei begoochelingen overgeeft.”

Von Lauingen was met deze bepaling zeer te vreden. Tot Florestine zeide hij slechts:

„Tot wederziens?”

Zij zag hem aan als wilde zij, dat hij in plaats van dit woord gezegd had:

„God zegene u! God zij met u!”

Toen zijn rijtuig de plaats afgereden was, ging zij weder in de kapel. Het was een strenge winter. Alles wat zij zelve en wat haar vader en graaf von Lauingen gezegd hadden, was in hare gedachte en deed haar de vraag stellen: wilt gij dat? kunt gij dat? Zij zelve stelde deze vraag: vermag ik dat? nu eens aan haren vader, dan weder aan hare tante, dan ook aan den kapelaan van het slot, haren trouwen geestelijken bestuurder sedert hare kindschheid. Eens zeide zij tot hem:

„Mij dunkt, ik gelijk thans op de dochter van Jephtha. Toen zij vernam, dat zij sterven moest, trok zij naar de eenzaamheid van het gebergte, om hare jeugd te beweenen.”

„Wanneer dit huwelijk op u den indruk maakt als zoudt gij gaan sterven, dan moet gij het niet sluiten!” zeide de geestelijke kortaf.

„Neen, zoo bedoel ik het niet,” antwoordde zij: „maar ik wil zeggen, de voorbereiding tot een levensstaat is even gewichtig als die tot den dood, en wanneer ik in het huwelijk tred, dan moet ik van mijn genoegelijk en zorgeloos leven afstand doen.”

„Van het zorgelooze — ja! van het genoegelijke — neen!” antwoordde de geestelijke lachend: „het zou dwaas zijn nieuwe plichten met tegenzin te vervullen, wanneer men de vroegere met vreugde vervuld heeft.”

„Aan mijnen vader te gehoorzamen viel mij in mijne kindschheid dikwerf zwaar; later niet. Maar aan een man te gehoorzamen, met wien ik op gelijken voet sta — eerwaarde heer, dat zal mij moeielijk vallen.”

„Ik geloof het gaarne! doch vergeet niet, dat u daarbij, gelijk bij alle zware plichten, de genade van den staat, die het sacrament des huwelijks aanbrengt, krachtig ondersteunt.”

„Daarin hebt gij gelijk als altijd!” riep zij bemoedigd; „ik denk bij de geheele zaak te veel aan mijzelve en te weinig aan den lieven God.”

Bij eene andere gelegenheid zeide zij tot mevrouw von Strahl:

„Tante, ik denk er over na, of het niet goed voor mij zou zijn levenslang ongehuwd te blijven. De onafhankelijkheid lacht mij zoo toe, en de gedachte hier, waar ik geboren ben, te leven en te sterven is mij alleraangenaamst. Bij die gedachte zie ik immer vader en u — want zonder u zou Kronenstein niet volmaakt zijn.”

„En hoe spoedig kan dit geval voorkomen! Uw vader is bejaard: op hem berust uw geheele bestaan, Flore! In welk eene eenzaamheid en verlatenheid zoudt gij dan leven! Gij hebt noch broeders noch zusters,

van de overige familie woont niemand in de nabijheid. Roept de dood mij op, dan zijt gij geheel alleen — en dan geeft de onafhankelijkheid het denkbeeld van verlatenheid, die het vrouwelijk hart moeilijk verdragen kan. Dan zal het u ook aan bepaalde, ernstige plichten ontbreken. Gij hebt dan slechts die te vervullen, welke een algemeene naasteliefde van den christen vordert. Het zal u ook aan bezigheid ontbreken, aan een werkkring, kortom alles wat noodig is, om het leven niet als een ondragelijken last te beschouwen; moet gij ongehuwd blijven, doe dan wat mijne Gertrand zich had voorgenomen: ga in een klooster.”

„Neen, Tante, dat kan ik niet,” antwoordde zij met beradenheid, „dat is mij niet in de gedachte gekomen. Ik weet, dat het de volmaaktste staat is, maar ook, dat men in een anderen staat God met volmaaktheid dienen kan en, dat de roeping voor het klooster zoowel als die voor het priesterschap een bijzondere genade is. De afhankelijkheid van het kloosterleven, die aanstonds in het oog springt, zou te zwaar op mij drukken. Zuster Notburg is van meening, dat ik daartoe niet bestemd ben.”

„Hebt gij dan reeds met zuster Notburg over de zaak gesproken?” vroeg mevrouw von Strahl.

„Ja zeker, Tante, want ik heb mij voorgenomen met de meeste zekerheid te onderzoeken langs welken weg ik overeenkomstig den wil van God mijne zaligheid bewerken moet. Naar al wat ik hoor en bij mijzelve al bedenk, zou ik beginnen te gelooven, dat het de gehuwde staat is.”

„Dat zal den graaf von Lauingen zeer gelukkig maken, en gij zult een goede echtgenoot zijn.”

„Maar eene zaak, Tante! jaagt mij een vreeselijken chrik aan; ik zal dan meer liefde hebben voor een

ander dan voor mijn vader, mijn edelen, voortreffelijken en vromen vader."

"Gij zult hem op een andere wijze beminnen, Flore."

"Ja ook op andere wijze; maar meer Tante! want zoo ik dan eene keuze maken moet, dan houd ik mij bij mijn echtgenoot niet bij mijn vader."

Mevrouw von Strahl dacht bij zichzelf: arm kind! moge de liefde en niet het streng gebod van plicht uwe keuze in zulk een geval bepalen. Doch zij zeide:

"Dat is natuurlijk, het is de plicht der echtgenoot. Maar ik raad u, Flore, dat gij u niet verdiept in gedachten, die u verontrusten kunnen en die, wij willen het hopen, niet verwezenlijkt zullen worden. Uw echtgenoot en uw vader zullen ongetwijfeld verschillende begrippen en meeningen hebben in verscheidene punten en dien overeenkomstig handelen, doch zulk een verschil, dat uw hart daardoor in tweestrijd geraakt willen wij niet vreezen."

Florestine verborg haar aangezicht in hare handen en riep uit:

"O waren deze drie maanden voorbij!"

"Als gij geheel en al besloten zijt dan hangt het slechts van u af, om ze te bekorten."

Zij schudde ontkennend met het hoofd en zeide:

"De dochter van Jephtha, Tante! — De eerw. heer slotkapellaan wil niets van vergelijking weten..... maar het heeft toch nog al iets te beteekenen, en daarom blijft zij nog wat in de eenzaamheid der bergen."

"Zonderling meisje! vroeger zoo opgeruimd en thans zoo ernstig, daar het toch slechts uw geluk en het huwelijk uit liefde geldt."

"Ik weet niet hoe het komt," zeide Florestine, "maar het geluk en die liefde lachen mij geenszins toe."

Niet voor Florestine alleen was het een strenge winter, maar ook voor Frans Seraph en Telesphoor. Beiden moesten in het voorjaar hun examen doen, en daarvan zou het afhangen of zij den weg naar hun doel konden opwandelen. Telesphoor stond er zeer goed mede en rekende op een schitterend examen; Frans Seraph hoopte op een middelmatig goed examen, waarmede zijn oom toch te vreden zou zijn. Daarop zouden zij naar de universiteit gaan, beiden de academie van schoone kunsten bezoeken, — beiden vol hoop en verwachting. Zij arbeidden met ijver en aanhoudenden vlijt, en menig avonduur moest opgeofferd worden, dat vroeger door muziek en vertrouwelijk gesprek werd gesleten. Dit bemerkte heer von Kronenstein en mevrouw von Strahl maar al te zeer, en met een beklemd hart zagen zij de toekomst te gemoet, die de kinderen naar de wijde wereld voeren zou en hen, de ouden, in eenzaamheid zou achterlaten. Want heer von Kronenstein twijfelde er niet meer aan, of Florestine zou een toestemmend antwoord geven. Wanneer zij niet een kleine voorliefde voor graaf von Lauingen had gehad, dan had men een zeer bepaalde weigering kunnen verwachten. Hij verheugde zich, dat zij met haar bepaald jawoord meer terughoudend was.

„Maar zij zal het uitspreken,” zeide hij tot mevrouw von Strahl, die twijfel opperde.

Doctor Rabener en zijne vrouw leefden door dezen winter als door eene rozenmaand. Zij aanbad haren man als een ideaal van geest, beschaving en wetenschap, en hij liet zich dit welgevallen en begon vasten voet in het stadje X. te zetten.

Op zekeren dag kwam de echtgenoot van den burgemeester naar mevrouw Hellmut, de vriendin van hare jeugd en zeide op een toon van hoog gewicht:

„Beste Apollonie, ik heb met u iets te spreken. Zorg dat niemand ons stoort.”

„De kinderen zijn naar school en mijn echtgenoot is uitgegaan. Gij behoeft dus voor geen stoornis te vreezen, lieve Marie,” antwoordde de vrouw van den doctor met hare gewone vriendelijkheid.

„Apollonie, wij zijn oude vriendinnen, en daarom zult gij datgene, wat ik u te zeggen heb, niet kwalijk opnemen.”

„Neen, zeker niet, spreek gerust!”

„Zie, Apollonie, mijn man is zeer bevriend geworden met doctor Rabener. Het is een zoo wakkere, fijne en uitstekende man, de doctor namenlijk, dat mijn echtgenoot van meening is als burgemeester hem eenigszins in bescherming te moeten nemen en derhalve zijn wij is hij besloten hem tot onzen huis-arts te maken, zonder schade evenwel voor de vriendschap met doctor Hellmut, die zulk een groote en uitgebreide practijk heeft, dat hij het niet bemerken kan als er een enkel gezin afgaat, terwijl het voor Rabener van zeer veel gewicht is en tot aanbeveling strekt, wanneer hij in het aanzienlijkste huis der stad als doctor practiseerd.”

„De keuze van een arts is een zaak van vertrouwen,” zeide Apollonie eenigermate gekwetst. „Heeft Rabener zonder ooit het minste bewijs zijner bekwaamheid te hebben geleverd meer vertrouwen ingeboezemd dan mijn man, die uwe kinderen van het roodvonk en u van den typhus hersteld heeft, dan is daartegen niets te zeggen.”

„Niet al te bits, beste Apollonie,” antwoordde de vrouw van den burgemeester op hoogen toon: „Ja uw man heeft mij en mijne kinderen hersteld. Doch toenmaals leefde uw vader nog, en hij kwam als diens plaatsvervanger naar ons.”

„Of de arts als plaatsvervanger of als huis-arts de zieken geneest, dat is mij vrijwel hetzelfde. Dat zij hersteld zijn, dat is hier de zaak,” zeide mevrouw Hellmut.

„Ik wilde slechts te kennen geven, dat doctor Hellmut toen door den raad en de ondervinding van zijn vader werd bijgestaan,” zeide de vrouw van den burgemeester met nadruk.

„Gij spreekt als had gij de woorden van Rabener van buiten geleerd, Marie,” riep Apollonie min of meer ongeduldig uit; „doch ik hecht daar evenmin waarde aan. Doe wat gij verlangt.”

„Ik was integendeel van meening,” antwoordde de vrouw van den burgemeester vriendelijk, „dat gij uwen schoonbroeder gaarne de practijk in ons huis zoudt gunnen, terwijl het voor ons bijna niet mogelijk is ze hem te onthouden, daar hij onze huisvriend is — gelijk gij van Francisca vernomen hebt.”

„Francisca heeft mij gezegd, dat gij tweemaal in de week te zamen komt, eens bij u en eens bij hem, om Rabener te hooren voorlezen; doch het komt mij voor, dat men gewoonlijk arts, voorlezer en huisvriend niet in één persoon vereenigt,” antwoordde Apollonie bedaard, „stelt gij echter meer vertrouwen in Rabener, welnu neem hem dan! wij benijden niemand.”

„Wilt gij niet in ons kransje komen, Apollonie?” vroeg de vrouw van den burgemeester; „als gij wist hoe belangrijk deze voorlezingen zijn, dan deedt gij het terstond.”

„Wat leest hij u dan voor?”

„Treurspelen van Schakespear, de Faust van Göthe, verhandelingen over natuurlijke historie, dat wisselt zoo elkander af.”

„En hoe lang duren die lezingen?”

„Des maandags en donderdags van zes tot negen uren — en kort daarop soupeeren wij en spreken over hetgeen voorgedragen is.”

„Het verwondert mij, Marie, dat uw man daarin zooveel genoegen vindt.”

„De treurspelen behagen hem minder..... dan verwijdert hij zich en komt met het souper terug; — maar hij stelt veel belang in de natuurlijke historie. Hij is buitengewoon verheugd geweest bij het vernemen, dat naar de berekeningen der geleerden de wereld niet 6000 jaren, gelijk men in de gewone scholen leert, maar wellicht 60,000 jaren oud is — kortom ontelbare jaren.”

„En waarom is hij daarover zoo verheugd?”

„Omdat de mensch er belang in stelt de waarheid te kennen,” zeide de vrouw van den burgemeester vol ernst.

„Wat men dus in de scholen leert, zou eene leugen — eene fabel zijn?”

„Ja, lieve Apollonie, in de scholen gaat het er op eigenaardige manier toe.”

„Met de scholen. Marie, ik bid u, laat toch die ijdele vertooning van geleerdheid varen! Gij, ik, wij allen hebben ter school gegaan en weten zeer goed, dat er geen eigenaardige manier van onderwijs, geene eenzijdigheid bestaat.”

„Nu, hoor dan eens hoe het daarmee staat!” hernam de vrouw van den burgemeester op terechtwijzenden toon: „in de school wordt datgene geleerd, wat de pastoor der parochie verlangt, en dat is natuurlijk zoo eenzijdig, als men zulks van een priester verwachten kan, die niets kent dan hetgeen zijne Kerk en den godsdienst aangaat. Alleen omdat volgens de berekeningen, die op den bijbel gegrond zijn, de wereld 6000 jaar bestaan heeft — daarom mag er in de scholen niet

anders geleerd worden. Doch het is zonneklaar, dat de aardvormingen met den Mammouth en de overige fossielen en de Egyptische koningen en de versteende menschen in *Mexico* of aldaar ongeveer, geloof ik..... dat dit alles meer tijds vordert dan 6000 jaar."

„Beste Marie," zeide Apollonie medelijdend, „laat u toch niets van Rabener wijs maken. Die de Kerk en de H. Schrift minacht, heeft geen vasten bodem meer onder zijne voeten en spreekt en leert, wat hem zoo maar in het verwarde hoofd komt. Dat is mij zonneklaar en ik zie in het geheel niet in, waarom ik aannemen moet, dat geestelijken eenzijdiger zijn dan Rabener en zijne boeken. Wat uw voorstel betreft, om aan uw kransje deel te nemen, daarvoor moet ik u hartelijk bedanken; — ik kan mijne kinderen geen twee malen in de week aan zichzelf overlaten, en gaarne wil ik, dat mijn man mij te huis vindt, wanneer hij des avonds terugkeert."

„Gij zijt een goede ziel, Apollonie, maar gij moet aan de ontwikkeling van den geest en aan de beschaving meer waarde hechten, vooral omdat gij het geluk hebt den rijkbegaafden en zeer ontwikkelden arts Rabener onder uwe verwanten te tellen."

„Wij zijn zoo eenvoudig opgevoed en op welke wijze dan ook tot goede huisvrouwen gevormd, en leven, God zij dank, zoo te vreden in den echt, dat wij meenen, dat verstand en die ontwikkeling te bezitten, welke wij voor ons noodig hebben. Daarmêe ontkennen wij echter geenszins, dat zij voor andere kringen niet voldoende zijn zouden. Doch wat heb ik, wat heeft Agath met andere kringen te doen? Wij wenschen in geen anderen kring te leven dan in dien, welchen de goede God ons aangewezen heeft en wij bedanken daarvoor. Francisca wil altijd de hoogte in."

„Daardoor heeft zij dezen uitstekenden man bekomen, met wien geen enkele man in de geheele stad zich meten kan!” riep de vrouw van den burgemeester uit.

„Ik geloof niet, dat uw gevoelen het algemeene is,” antwoordde Apollonie zeer koel; „ik deel het volstrekt niet.”

„Gij zult de zaak betreffende den arts, naar ik vertrouw niet kwalijk opvatten,” zeide de vrouw van den burgemeester en stond op: „gij zult wel ingezien hebben, dat daaraan niets te veranderen is.”

„Volkomen!” antwoordde mevrouw Hellmut lachend.

„In orde!” zeide de vrouw van den burgemeester, toen zij te huis kwam, tot haren echtgenoot. „In orde! Hellmut is geweerd, doctor Rabener is onze arts.”

„Goed, zeer goed, Marie! God geve, dat wij hem niet noodig hebben. ik bedoel als doctor,” antwoordde de burgemeester.

„Nu moet zij hem ook bij anderen aanbevelen,” sprak zijne gebiedende wederhelft: „gij hebt ontelbare gelegenheden daartoe in uwe club en in al uwe andere betrekkingen. Uw woord heeft nog al wat invloed. De regeering heeft dien uitstekenden man hier geplaatst; zij moet dus begrijpen, dat het uw plicht is hare pogingen te ondersteunen door hem te begunstigen.”

„Goed, Marie, zeer goed!” zeide de burgemeester, die wel in de stad doch in zijn huis geen meester was; daar voerde zijne vrouw den boventoon, en dit had Rabener zeer goed gezien.

Zoo ging de winter voorbij. De stormen, die zijn vertrek opvolgen, hadden uitgewoed en de zuidweste wind had al de sneeuw doen smelten. De ooievaar stond weder kleppend op zijn oude nest en de leeuwerik zong vladderend in de lucht zijn oud, maar altijd

nieuw voorjaarslied. Rondom den heuvel zweefde een zachte bloemengeur en de hoogte was overdekt met de kleuren van allerlei bloemen. De rivier ruischte in hare oeverbedding, terwijl alle beken, opgezwollen van het helder blauwe water, een zoet gemurmel deden hooren.

Op een schoone morgen trad Florestine bij heer von Kronenstein in de kamer, viel voor hem op de knieën en nam zijne hand, zeggende:

„Zou het u niet al te zwaar vallen, lieve vader, uwe Flore te missen?”

Hij wist dat het zoover komen zou. Hij had het zelf altijd gezegd, altijd herhaald. En toch, toen ten laatste de teerling geworpen was, scheen het alsof zijn hart doorsneden werd, en hij moest alle krachten inspannen, om zijne gemoedsbeweging voor zijne dochter te verbergen.

Hij beantwoordde hare vraag niet, maar zeide:

„Eindelijk dus! — ik heb reeds eergisteren een brief van graaf von Lauingen ontvangen, waarin hij mij verzocht u aan het tijdstip der beslissing te herinneren.”

„Heeft hij dat gedaan?” zeide zij verheugd, terwijl haar gelaat begon te blozen: „hij is dus vast bij zijn besluit gebleven! Nu, lieve vader, antwoord hem als het u belieft, dat ook ik besloten ben: hij kan komen.”

„God zegene u, lieve Flore!” zeide heer von Kronenstein en maakte het H. kruisteeken op haar voorhoofd.

Zij vouwde hare handen en zeide ernstig en bewogen:

„Vader! is het kruis altijd het teeken van geluk?”

„Immer, kind, immer! het ware geluk is iets hemelsch en het hemelsche is niet van het kruis te scheiden. Het kruis maakt den waren diamant des geluks glad en schitterend, opdat hij zijne stralen schieten zou. Wanneer op uw geluk geen hooger

glans ligt, dan de aangename uiterlijke betrekkingen geven — spiegelt daarin geen hooger licht dan dat, wat een wederkeerige neiging geeft; dan verkeert deze diamant nog in zijn ruwen toestand en is hij niet zooals God dien verlangt. De kruisen, die wij ondervinden, zoowel de inwendige als de uitwendige, moeten ons hooger geluk bewerken. In ons leven hier op aarde moeten wij geen ander doel hebben, dan onze ziel aan God welgevallig te maken en ons aan hem gelijkvormig te doen worden; dit kan echter slechts door het kruis geschieden en daarom hebben wij geene redenen om het te vluchten.”

„Ik was tot heden zoo onbeschrijflijk tevreden,” antwoordde Florestine, „dat ik ook gaarne hier zou blijven, dat ik mij volstrekt geen drukkend leven kan voorstellen en geenszins weet, hoe ik mij daarin zou moeten gedragen.”

„Gij waart tevreden, omdat gij een lief goed kind zijt. De mensch is echter niet bestemd om een kind en in den kinderstaat te blijven. Andere plichten wachten hem en zijn hart is zoo gesteld, dat hij in de vervulling daarvan groote tevredenheid vindt. Gij moet altijd meer uwe ziel dan uw tijdelijk welzijn, meer de eeuwigheid dan den tijd op het oog hebben — dan zult gij u onder alle omstandigheden goed gedragen en zoo als het een christelijke echtgenoot past.”

„En valt mij het een of ander zwaar, dan zeg ik het u — en mijn lieve vader helpt mij,” zeide Florestine op streelenden toon.

„Spreeken is zilver, zwijgen is goud; dat zult gij ook leeren,” antwoordde heer von Kronenstein vriendelijk. Thans zal ik aan von Lauingen schrijven. Gij moogt u intusschen verheugen, Flore, dat God u de genade heeft geschonken, om met een gerust hart een

hoogst gewichtig besluit te nemen; bedank Hem daarvoor."

Graaf von Lauingen liet niet op zich wachten. Hij had deze maanden deels in de residentie doorgebracht, waar zijne moeder woonde, deels buiten, waar hij dikwerf met smartvol verlangen aan dit tijdstip herinnerd werd, te meer, omdat hij telkens in gezelschap van jonge dames verkeerde. Doch in zijne onzekerheid omtrent de genegenheid van Florestine, kon hij zich niet met zaken inlaten, die in het nauwst verband met haar stonden, en zoo werd hem het leven uiterst onaangenaam. Zijne moeder zocht dikwerf het gesprek op zijn huwelijk te brengen, noemde verscheidene jonge dames, onder welke ook Florestine von Kronenstein, zonder haar te kennen, doch Oswald hield zich volkomen onverschillig. Maar hare blijde verrassing was des te grooter, toen hij met den brief van heer von Kronenstein in de hand binnentrad en haar met de geheele zaak bekend maakte. Een uur later vertrok hij.

Heer von Kronenstein ontving hem zeer hartelijk, mevrouw von Strahl zeer bewogen, Florestine met schuchtere vriendelijkheid. De verloving geschiedde met algemeene deelneming en de geheele familie werd op het huwelijksfeest genoodigd.

"Maar, lieve Tante," schreef Amelie Verden aan mevrouw van Strahl, „hoe wilt gij in vier weken, en „dat wel op Kronenstein, al de toiletten in orde maken! „dat is een geheel verkeerd idee van onzen goeden oom, „dat is geheel onpractisch! De bruidsdagen moeten een „behoorlijken duur hebben, opdat aan de mama tijd en „gelegenheid verschafft worden, om *con amore* een be- „hoorlijke uitrusting te maken, niet in overijling, waar- „door de belangstelling voor de zaak vermindert — „gelijk dat thans bij u het geval is. Wanneer ik u

„behulpzaam zijn kan, zeg het mij dan waarin. Ik wil u gaarne mijne diensten leenen.”

Mevrouw von Strahl stelde Amelie gerust met de verzekering, dat het noodigste uit Parijs zou komen, en dat Florestine later alles, wat haar nog ontbrak naar haar eigene smaak kon aanschaffen, „en daarin,” zoo ging zij voort, „zal uwe goede raad, lieve Amelie, „haar zeer welkom zijn: tot heden toe heeft zij zich „nog wat onverschillig betoond voor de eischen der mode „en daarbij is zij buitengewoon schoon, zoodat zij dra- „gen kan wat zij wil — zij ziet er altijd bevallig uit. „Dit vindt ook graaf von Lauingen. Hij ziet er ook „volstrekt geen bezwaar in, om de bruidschap tot vier „weken te beperken; ik kan mij daarmee eveneens „wel vereenigen. Men pleegt te zeggen: de verloofden „moeten elkander leeren kennen. Dat is evenwel eene „redeneering zonder zin. Voordat men zich verlooft „moeten beide partijen elkander leeren kennen; na de „verloving heeft men geen onpartijdig oordeel meer en „zou men zeer licht falen kunnen. Men leert elkander „toch dan eerst onderling goed kennen, wanneer men „gehuwd is.”

Sedert haar besluit onherroepelijk genomen was, verdween bij Florestine alle weifeling. Zij was weder dezelfde als vroeger, vrolijk en opgeruimd van geest. Doch, wanneer haar blik op haren vader viel, of op de kapel met het graf harer moeder, of wanneer het een of ander haar aan het naderend afscheid van Kronenstein herinnerde, dan werd haar vrolijke blik, haar vriendelijke lach en hare zachte taal diep weemoedig.

Het was de eerste dag der maand Mei. Zij zat op het rots-terras onder de bloeiende linden in het hof van het slot te borduren, doch hare hand scheen dik-

werf te rusten, wyl het gezicht op het landschap zoo aangenaam was; zij was alleen. Graaf von Lauingen was naar zijn landgoed gegaan, om alles voor hare ontvangst in orde te brengen. Den volgenden dag zou hij met zijne moeder, en al de feestgenooten komen, want den 4. Mei zou het huwelijk gesloten worden. Telesphoor en Frans Seraph kwamen gearmd uit de stad. Toen zij de poort van het hof binnentraden, sprong Florestine op en zeide:

„O zet u hier een wyl naast mij neder! Het is de laatste maal in ons leven, dat wij hier zoo bij elkander zitten.”

„Ja!” zeide Telesphoor, terwijl zijn schoone oogen tintelden: „zoo voor de laatste maal! wij geven weldra het voorwerp onzer uitsluitende liefde de hand, gij — aan een echtgenoot, Frans Seraph aan de kunst, ik aan de H. Theologie — en dat scheidt onze wegen van elkander.”

„Uiterlijk — zeer ver! doch innerlijk niet;” zeide Frans Seraph: „wij hebben een en hetzelfde doel en, om dat te bereiken, moet de bovennatuurlijke gang van ons leven voor het minst op dezelfde grondslagen rusten: door Gods genade tot God.”

„En wat zou het te beteekenen hebben, dat wij, die thans het ouderlijk huis gaan verlaten, ons al voor ons geheel leven van elkander scheidden, wanneer wij in het huis van onzen eeuwigen Vader elkander wedervinden?” zeide Telesphoor.

„Neen!” riep Florestine, „met een levenslange scheiding kan ik mij volstrekt niet vereenigen. Het spelen mijner kindschheid, de gezellen mijner jeugd, de deelgenooten van al mijne vreugde verlang ik weder te zien. Ik ben niet zoo vol offervaardigheid als gij, Thelesphoor, en ik stel mij voor, dat wij hier, waar

wij alle drie te huis zijn, elkander van tijd tot tijd nog wel eens ontmoeten zullen."

„Dat is zelfs waarschijnlijk," zeide Telesphoor, maar wij zullen elkander in een geheel anderen toestand vinden als thans. Gij wordt een aanzienlijke dame en Frans Seraph een kunstenaar. . . . zou ik daarbij dan nog passen?"

„Wij zullen ons best doen, zoo vroom te zijn, dat wij altijd bij u passen," zeide Frans Seraph.

„Hoe heet de schilder, die gewoon was de Moeder Gods op zijne knieën te schilderen, Frans Seraph?" vroeg Florestine.

„Het was de Dominicaner monnik Angelico da Fiesole," antwoordde hij.

„Zulk een Angelico moest gij worden, Frans, gij zijt daartoe vroom genoeg," zeide Florestine.

„Ik heb geen talent genoeg voor de schilderkunst; dat blijkt mij thans zeer duidelijk: de kleuren zijn mijn gebied niet. . . . helaas! De schilder brengt het allicht tot zekere hoogte in de wereld. . . . en de kunst vraagt om brood, zegt het spreekwoord."

„Dit zou mijn vader zeer veel verdriet veroorzaken, wanneer hij het vernam," zeide Florestine.

„Dat weet ik Florestine, en daarom zeg ik het hem niet. . . . doch waar blijft het, en de gedachte van zich een zelfstandig, onafhankelijk bestaan te verwerven, heeft voor den man iets aanmoedigends, waardoor hij zich over de dorheid der voorbereidende studiën heenzet, en hij de noodige volharding verkrijgt om iets degelijks tot stand te kunnen brengen. Met het middelmatige zou ik mij niet gaarne tevreden stellen."

„Ik ook niet!" riep Telesphoor, „ik wenschte een zeer uitstekend leeraar te worden in de godgeleerde wetenschappen en duizenden om mijnen leerstoel te ver-

zamelen, gelijk eens Thomas van Aquino en Albertus Magnus in Keulen, en hun de eeuwige waarheden in het hart te doen dringen."

"O, welk een voortreffelijke roeping!" zeide Florestine, "o, wees niet al te stout in uwe wenschen, Telesphoor! Het is zeer schoon voor duizenden en duizenden het licht der goddelijke waarheid te ontsteken, doch ik zou wenschen, dat de bewondering u verborgen bleef, wanneer gij die bij hen voor u opwekken mocht."

"O neen! de arbeider is zijn loon waard. Gij moet mij gunnen dat ik waarneem, hoe ik anderen door de goddelijke waarheid beziel."

"Dat zult gij ongetwijfeld waarnemen! maar daardoor dat gij de zielen redt, verbetert, aanzet om naar volmaaktheid te streven en heiligt — doch niet door de bewondering, die men voor u heeft," antwoordde Florestine vurig.

"Was ik nu maar zoover!" zeide Telesphoor; "tegen die weinige bewondering zal ik mij wel wapenen en ik zal nooit in gebreke blijven om hen, die de bewondering trekken te herinneren hoe onvolmaakt de eer dezer wereld is."

"Maar wij spreken over onszelven en over onze toekomst en nimmer over de uwe, Flore!" zeide Frans Seraph; "en die zal toch zeker rijk en schoon zijn... gelijk gij zelve zijt. Gij kunt in de wereld een groote rol spelen en ons beiden, uwe oude speelmakkers, in bescherming nemen."

"Dat alles vind ik volstrekt niet waarschijnlijk! Mijne toekomst zal, naar ik hoop, overeenkomstig mijn verleden zijn... zal evenals deze vloed stil en zacht bewogen zijn."

Florestine zweeg en sloeg hare blikken treurig naar het landschap. Op alle heuvelen lag een lichte voor-

jaarsdauw, waarin de stralen der avondzon schitterend speelden, en tusschen het teedere graan der weiden kronkelde zich de rivier met hare habbelende golven evenals een zilveren zoom aan een feestgewaad. Van waar kwam zij? waar ging zij heen? in hare vrolijke wendingen volgde zij de vooruitspringende of terug-tredende heuvelen, die haren loop schenen te beschermen en haar verderen weg verborgen.

De klok der kapel kondigde de Meimaand-oefening aan ter eere van de Koningin des Hemels. Florestine bedekte haar aangezicht met hare handen, en zeide met eene stem, die door tranen vermoord werd:

„O, mijn gelukkige dagen van Kronenstein!..... hoeveel leed doet het mij, dat ik van u scheiden ga!”....

„Maar gij doet het toch gaarne,” zeide Frans Seraph troostend en vatte hare hand.

Zij drukte de zijne, en antwoordde op zachten toon:

„Ja zeker! ik doe dit gaarne, ofschoon het mijn hart verscheurt. Wat moet de liefde zijn, wanneer zij sterker is dan zulk een gevoel!..... Dat maakt mij soms beangst, Frans..... en ik raad u, wanneer zij aan uw hart een toegang verlangt, bedenk u dan twee of drie malen of gij haar wel zult open doen, want..... die zoo gebiedend is, legt ook offers op. Zijt gij offervaardig?”

„Dat weet ik niet,” antwoordde Frans bedaard. „God geve mij de genade, om het te zijn, zoodra Hij dit van mij verlangt.”

„Het is beter ineens en met vrij overleg een vol-maakt offer te brengen,” zeide Telesphoor, „dan dit stuks gewijze van zich te laten afvorderen.”

„God beschikt het bij den een zoo en bij een ander wederom anders — en zooals Hij het beschikt is het voor ieder het beste,” antwoordde Frans Seraph, die

thans niet meer als vroeger tegen over de meening van zijn vriend het stilzwijgen bewaarde, alhoewel hij daarbij nimmer zijn gewone zachtmoedigheid uit het oog verloor.

Er kwamen menschen uit de stad en van den andere oever der rivier staken een paar booten van wal, die met menschen opgevuld waren. Zij gingen de Mei-maand-oefening bijwonen.

„Welaan!” zeide Florestine, die weder kalm geworden was: „de Koningin der Mei-maand zal altijd de hoogste meesteres onzes harte zijn..... dan is het wel bewaakt onder haren schepter van leliën.”

„Ja! dat zal zij zijn!” zeiden de beide jongelingen, en Florestine reikte hun de hand.

De slotkapelaan verscheen, de kaarsen werden aangestoken in de kapel, de godvruchtige bewoners der stad kwamen in den hof van het slot, om zich naar de kapel te begeven, velen hadden hunnen rozenkrans in de hand. In het voorbijgaan groetten zij vriendelijk de drie jonge lieden onder de linden. Toen eindelijk heer von Kronenstein en mevrouw von Strahl uit het slot kwamen, ging Florestine met hen in de kapel en de twee jongelingen volgden haar. De zegen werd met het Allerheiligste gegeven.

Toen Florestine met haar vol gemoed voor den Koning der eeuwigheid op de knieën lag zuchtte zij: o, Heer! ik wil hem beminnen, ik zal hem beminnen boven alles, wat ik tot heden bemind heb..... beminnen tot elken prijs, tot den dood. Maar Heer!..... geef mij de genade, dat het eene liefde zij, geheel vrij van alle zelfzucht, eene liefde, die mij nader aan uw hart voert en die zijne en mijne ziel tot heil verstrekt. —

Vier weken later was het slot Kronenstein als verlaten en zaten heer von Kronenstein en mevrouw von

Strahl in een doodsche eenzaamheid. Zij zaten gaarne op de lievelingsplaats van Florestine onder de linden, en spraken dan over de verre afwezigheid der kinderen. Op zekeren avond kwam de oude Hertog de plaats op wandelen en zette zich nevens hen, zeggende:

„Ik kom toch eens vragen, hoe het heer von Kronenstein sinds het vertrek van vrouwe de gravin, gaat?”

„Ongeveer even als u, oude vriend! ziet gij hoe de bloesems vallen? Het voorjaar is voorbij,” antwoordde heer von Kronenstein diep weemoedig.

EEN PLOTSELINGE STOORNIS.

Twee jaren waren verstreken, toen er door den burgemeester en den pastoor der stad H. een heftig gesprek gevoerd werd in het huis van den eerst genoemde; — dit was echter minder heftig van den kant van den pastoor.

„Ziet gij heer, burgemeester, zoo gaat alles voortreffelijk, zoo juist door God beschikt. Ik heb eindelijk van de overste van een vrouwenklooster de verzekering ontvangen, dat men ons met October, wanneer het schooljaar weder op nieuw aanvangt, vier zusters kan en zal geven voor eene school. Heer Hertog heeft er volkomen in bewilligd mij het kleine huis van zijne moeder zaliger voor een geschikten prijs over te doen en eenig geduld te hebben, wanneer het stichtingskapitaal niet toereikend mocht zijn, om de koop-som te dekken, daar ik eenige gelden tot de noodige inrichting van de school besteden moet. Kortom, ik koop het huis en zal beneden twee ruime school-localen laten inrichten; boven is alles in een behoorlijken staat — en de nonnen zullen er zich in vestigen.”

„Hertog zal zijn schoonzoon toch wel niet uit zijn huis jagen!” bromde de burgemeester.

„God beware hem daarvoor! Er kan geen sprake van zijn! Maar de arts Rabener wil hier burger worden en een huis koopen.”

„Hem..... zoo?..... ja..... misschien?” zeide de burgemeester knorrig: „hij zal toch wel daar blijven wonen, waar hij thans voor een spotprij's woont.”

„Dat zou ik geenszins wenschen, heer burgemeester,” zeide de pastoor. „Ik kan het huis niet koopen, waarover doctor Rabener denkt, het is veel te duur. In drie jaren tijds — want het is drie jaren geleden, dat de heer Guldman mij dit kapitaal ter hand stelde, — kon ik niets geschikts vinden. Thans doet zich de gelegenheid, om een huis te koopen en schoolzusters te bekomen, te gelijk voor, en er ontbreekt mij niets meer dan de concessie van de stad, dat de zusters hier een instituut mogen openen.”

„De stad is geenszins genegen, heer pastoor, om de schoolzusters hier haren intrek te laten nemen,” zeide de burgemeester kortweg.

„Eene erge dwaling!” antwoordde de pastoor gelaten, „men zal in de stad de schoolzusters met vreugde begroeten, wyl menige ouders voor hare dochters allerlei onderricht verlangen, wat de volksscholen evenmin als onze oude school-maitressen geven; — en van buiten hebben zich reeds vier familien bij mij aangemeld, die hunne dochters bij de zusters op pensioonaat wenschen te zenden. Het instituut is dus volstrekt geen last voor de stad maar wel een voordeel.”

„Het materiëele voordeel moet niet enkel in aanmerking genomen worden, maar ook de stroom der geestontwikkeling,” zeide de burgemeester met alle air van gewicht.

„De stroom van de geestontwikkeling?” herhaalde de pastoor lachend, „maar stroomt hier de geest?”

„Overal breekt ook hier de tijdgeest zich eene baan, en die is nu eenmaal voor de kloosterorde, en de godvruchtige gestichten en broederschappen niet gunstig,” mijnheer pastoor.

„Dat een zekere partij haar niet gunstig is, weet ik goed, en dat zij zegt dezen tijdgeest te vertegenwoordigen weet ik ook. Maar de geest van het katholieke volk is de kloosterorden genegen. Wij hebben hier met een geheel katholieke bevolking te doen; op hunne wenschen en behoeften hebben wij acht te slaan, de gelegenheid is zoo gunstig mogelijk — wat hebben wij ons over de mannen van den tijdgeest te bekommeren.”

„Men komt tot geheel andere gedachten, heer pastoor, wanneer men met mannen omgaat, die nieuwe beginselen hebben, die men niet weet te weerleggen, en die ook zeer grondig zijn — en ik wil u rondweg bekenen, dat deze gedachten mij ernstig bezig houden. Eene zaak lijdt bij mij volstrekt geen twijfel: wij willen onze kinderen niet door monniken en nonnen laten opvoeden, want zij hebben de beruchte middeleeuwen in die duisternis gehuld. Mijne vrouw en ik..... wij zullen dit voor onze kinderen in geen geval toestemmen, daarom acht ik het mijn plicht andere ouders daarvan terug te houden.”

„Ik geloof, heer burgemeester, dat gij uw plicht wat ver uitstrekt,” zeide de pastoor koel. Tegenover lieden, die godsdienstvrijheid genieten en verstand hebben, en die dus vrij in hunne handelingen zijn gaat de plicht der naasteliefde niet verder dan tot eene waarschuwing in bedenkelijke en twijfelachtige gevallen. Komt de zaak u dus bedenkelijk voor, houdt dan niet op met uwe waarschuwingen. Doch gij hebt geene bevoegdheid, om die te beletten.”

„Gij moogt blijde zijn, heer pastoor, wanneer uwe

schoolzusters hier geen opgang maken, want zij zullen hier waarlijk niet, gelijk gewoonlijk alle kloosterlingen, even als een vogel in het hennepzaad zitten. Er zijn geheel andere personen, die concessie verkregen hebben, om hier een instituut op te richten, en wanneer die komen, dan zullen uwe kloosterzusters van gebrek omkomen."

„Mij dunkt, dat geen van beide gebeuren zal, heer burgemeester, ook dan niet, wanneer gij uwe dochters naar het instituut van de beschermelingen van doctor Rabener zoudt zenden."

„Van waar weet gij, dat dit zijne beschermelingen zijn?"

„Dat heb ik zoo even aan u bemerkt," antwoordde de pastoor bedaard en lachend. „Er is overigens geene scherpzinnigheid noodig, om dit te raden. De beginselen van doctor Rabener zijn bekend: hij haat de katholieke Kerk, hare instellingen en hare levensuitingen." . . . —

„Gij dwaalt," zoo viel de burgemeester hem in de rede, „gij dwaalt volkomen. Doctor Rabener haat de katholieke Kerk niet: slechts hare misbruiken, slechts de ultramontanen!"

„Ja, hare ontwikkeling noemt hij misbruik; dat weet ik,"

„Hij verlangt slechts volle vrijheid voor alle godsdiensten."

„Uitgenomen voor den katholieke, daar hij hare ontwikkeling hatelijk misbruik noemt."

„Maar, mijnheer pastoor, gij verwringt mijne woorden!" riep de burgemeester toornig uit. „Gij geeft aan alles een valsche uitlegging!"

„Ik denk logisch en let op bedoelingen en handelingen. Aan ijdele woorden stoor ik mij niet. Ik

heb de overtuiging, dat de stichting van den heer Guldman hem geen genoegen doet."

„En hij zou de zaak toch kunnen beletten, althans vooreerst, wanneer hij in het kleine huis van Hertog bleef!” riep de burgemeester ten uiterste vertoorn, „maar hij wil eigenaar van een huis worden. Dan eerst, zoo meent hij krijgt de burger aanzien. Doch zijn tegenwoordige huisje wil hij niet koopen, dat is hem te onaanzienlijk. Wellicht geeft de oude het hem niet, omdat hij weet, dat zijn schoonzoon de koopsom in eigene beurs zou houden. In geldzaken is de oude zeer lastig — wat zeer te prijzen is als men vijf kinderen heeft. Doch ik heb ook vijf kinderen en dra wellicht nog meer.”

„Ha zoo!” zeide de pastoor, „nu begrijp ik het! Gij zoudt aan doctor Rabener de koopsom voorschieten, en daartoe hebt gij geen lust. Zoo staan onze wenschen tegenover elkander! Gij zoudt verlangen: dat hij in het huis van Hertog bleef, en ik zou wenschen, dat hij er uit ging; want gaat hij niet, dan heb ik geen onderkomen voor mijne schoolzusters.”

„Ach, mijnheer pastoor! men heeft in het leven niets dan moeite en zorgen,” zuchtte de burgemeester.

„He, he! heer burgemeester, mij dunkt, dat uw leven niet al te drukkend is. Gij zijt gezond, in krachtvollen leeftijd, hebt flinke kinderen, zijt met tijdelijke goederen gezegend; zoudt gij den goeden God voor zoovele genaden niet dagelijks en elk uur moeten danken, zonder te zuchten over de moeielijkheden en zorgen, die nu eenmaal in dit aardsche leven niet te vermijden zijn.”

„Gij hebt goed praten gij weet niet waar mij de schoen wringt.”

„Dat weet ik zeer goed,” antwoordde de pastoor. „Gij houdt u te veel bezig met de nieuwe begrippen.”

Vroeger vervuldet gij uw ambt naar plicht en geweten, thans, dat is gedurende twee of drie jaren, wilt gij dit ook met de nieuwe begrippen in overeenkomst brengen en daar dit altijd niet mogelijk is, gevoelt gij u onrustig. Ik raad u aan, om deze begrippen te laten varen en weder tot het eenvoudig geloof der katholieke Kerk terug te keeren. Daardoor zullen uwe zorgen aanmerkelijk verminderen."

"Dat alles is waar, heer pastoor. Doch ik kan ze niet van mij zetten! zij omgeven mij als een zwerm vliegen, die bij den zomertijd in de kamer zijn en mij onophoudelijk aan het oor gonzen en brommen. En nu die koop van dat huis..... die schoolzusters..... dat nieuwe instituut waar mijne dochters Engelsch zullen leeren..... ik weet niet hoe dat alles terecht moet komen!"

"Nu, heer burgemeester, ik heb u mijn plan helder en duidelijk verklaard: ik zal het kleine huis van Hertog koopen, zoodra het ledig staat, opdat de stichting van uw voortreffelijken zwager eindelijk in het leven treedt."

"Mijn voortreffelijke zwager had wel iets beters kunnen doen dan een zoo middeleeuwsche stichting te maken," bromde de burgemeester op barschen toon.

"Die arme middeleeuwen zijn daaraan geheel onschuldig," hernam de pastoor: „de heer Guldman heeft zeker zijn geheel leven niet aan de Europesche middeleeuwen gedacht. Hij kwam bij mij, bracht mij het geld in actiën, die evenwel eenigszins gedaald zijn, en sprak: „wij vrije mannen in America....."

"Juist!" viel de burgemeester knorrig in de rede: „zoo spreekt hij altijd: wij katholieken in America... wij vrije mannen in America..... alsof dat alles in America iets bijzonders is. Het verveelde mijne vrouw

en mij zeer. Hij is immers een echte Duitscher uit X, wat snoeft hij dan op America?"

„Dat is nu eenmaal zijne manier van spreken," antwoordde de pastoor op zachten toon: „wij houden veel van ordenslieden, zeide de heer Guldman, vooral in de scholen; want zij offeren meer op dan wereldsche personen, omdat zij geene afleiding hebben; zij hebben minder noodig en leggen een vasten en godsdienstigen grondslag in de kinderen. Dat is alzoo de overtuiging van den heer Guldman. — Ik zou er een gewetenszaak van maken, wanneer ik deze stichting, voor zoover het van mij afhangt ook maar een enkelen dag uitstelde."

Daarop nam de pastoor afscheid van den burge-meester, die na nog eenige malen bij zich zelve gemompeld te hebben: vervloekte geschiedenis! domme inval! langzamerhand kalmer werd, terwijl hij dikke rookwolken uit zijne pijp blies, die hem omhulden en waarin hij de geheele wereld vergat en het heldhaftige besluit nam, om aan Rabener de koopsom voor een huis niet voor te schieten. Ongelukkigerwijze was mevrouw er nog, die van een geheel andere meening was. Doctor Rabener had van haar gering verstand en hare verbazende ijdelheid gebruik weten te maken, en haar zoozeer door vleitaal verblind, dat zij hem in alles toegedaan was. Zij zag met zijne oogen, zij sprak met zijne woorden, zij oordeelde naar zijne beginselen. Deze verrukking van mevrouw had voor doctor Rabener zeer goede gevolgen. Bij elk verzoek, bij ieder kransje, bij elke thee-visite was zij vol lof over zijne geneeskundige bekwaamheid, zijn gunstigen invloed op de kinderen, die een tegenzijn hebben in het gebruik der medicijnen, zijn onvermoeide zorgen en zijne gave, om te troosten en aan te moedigen. Wonderbare dingen wist zij van den arts te ver-

halen: hoe hij verkoudheid en hoesten behandelde, en bij zware ziekten was hij volkomen onvergelykelyk, hij scheen een algemeen middel tegen den dood te hebben uitgevonden. En behalve zijn buitengewone bekwaamheid, was hij zoo welwillend voor de lijdende menschheid en vol medelijden voor de armen, die hij bij hunne ziekten zeer zorgvuldig en gratis behandelde. De dames der theekransjes vermaakten zich bijzonder over dien vloed van loftuitingen, en toch zij deden hare uitwerking, de dames werden nieuwsgierig — en enkel uit nieuwsgierigheid lieten sommige den wonderdoctor roepen, wanneer kinderen aan hoest of aan de tanden leden. Daar hier tegen geene middelen schijnen te bestaan, zoo wilde zij de bekwaamheid van den doctor op de zwaarste proef stellen. Mocht hij nu al of niet bewijzen van kennis van zijn vak geven, men leerde toch zijne overige voortreffelykheden kennen; die hem eenmaal had laten roepen behield hem. In den regel wordt de keuze van een arts door vrouwen bepaald. Wanneer de vrouw met den arts tevreden is, dan schikt de man zich gewoonlyk daarnaar. En zoo ging het ook in X. Doctor Hellmut verloor zijne practijk bij de meeste notabelen en doctor Rabener kreeg die.

Francisca triumpheerde. Die uitstekende man had de stad X. aan haar te danken! de liefde tot haar had Rabener herwaarts gevoerd, had hem bewogen zich in deze geringe plaats te vestigen, terwijl hij in een groote stad had kunnen schitteren. Zij werd nu nog veel trotscher dan te voren en verloor daardoor aanmerkelyk in bevallyheid. Francisca wilde thans boven een ieder uitschitteren, en daar al hare manieren daarvan de duidelykste teekens droegen, zoo werd zij even onverdragelyk als haar man beminnelyk was.

„Het gaat met u even als met Uilenspiegel,” zeide

Agatha, die immer alle moeite aanwendde om Francisca tot eenvoudigheid te stemmen.

„Wat is dat weder voor eene vergelijking,” zeide Francisca, hare schouders ophalend.

„Eene zeer passende,” zeide Agatha. „Niemand mocht hem lijden, maar hij maakte het er ook naar.”

„Dat is een zeer zusterlijk gevoel!” zeide Francisca.

„Ik spreek van mij zelve niet, maar van de menschen,” hernam Agatha.

„De menschen mogen mij niet lijden, omdat ik het stadje X. als een onbednidenheid beschouw,” antwoordde Francisca.

Dit antwoord was aan Agatha hoogst onaangenaam en niet zelden geraakten beiden over dergelijke antwoorden in hooge woordenwisseling. Was zulks al geenszins het geval tusschen Francisca en hare ouders of mevrouw Hellmut, toch was de onderlinge verhouding der familie niet hartelijk. Francisca klaagde alleen bij hare moeder over de koelheid van haar vader en over de partijdigheid van hare zuster tegenover haren echtgenoot, en de goede vrouw Hertog trachtte haar dan tot kalmte te brengen en den vrede te bewaren.

„Lieve Francisca,” zeide zij, „uw vader is een oude man van over de zeventig jaar. Hij houdt zich vast aan zijne begrippen, waarmede hij oud en grijs geworden is. De nieuwe begrippen van uwen man zijn met de zijnen in strijd, dat is eenmaal niet te veranderen. En uwe zusters! nu de geaardheid van Agatha kent gij: zij is niet achterhoudend en spreekt tegen ieder zooals zij denkt, dus ook tegen u; dat kunt gij niet kwalijk nemen. De goede Agatha evenwel beleedigt niemand dus ook u niet.”

„Was Afra maar hier,” antwoordde Francisca, „dan had ik ten minste eene zuster bij mij, die mij verstaat.”

„Toen zij hier was, hadt gij over haar ook genoeg te klagen,” antwoordde de moeder.

„O, dat is geheel veranderd, moeder, sedert zij een zoo hooge achting voor mijn man heeft opgevat.”

De oude Hertog was thans meer dan anders ontevreden over zijn schoonzoon wegens de koop van een grooter huis.

„Het is enkel hoogmoed,” verklaarde hij aan ieder, die hem ontmoette; „mijn klein huis is goed en groot genoeg voor hem. Daar heeft mijne moeder als weduwe vijftwintig jaren gelukkig gewoont, en op de bovenste verdieping de vrouw van den majoor met hare kinderen twee jaar. Ik heb hem het huis voor een spotprijs aangeboden . . . en nu wil hij dat van Webler koopen, een van de grootste der stad! . . . wat mij aangaat, als hij het geld heeft, laat hij het koopen. Maar ik geef hem het geld niet! ik kan het niet uit mijne zaak nemen . . . en deed ik het al, dan moest ik zeker zijn van mijne renten, en wie verzekert die mij voor hem?”

„Rabener was aanvankelijk met zijne woning zeer tevreden geweest, maar thans noemde hij haar eene „oude bouwvallige barak,” die zeer ongeschikt aan het uiteinde der stad lag, terwijl een doctor in het midden der stad wonen moet. Hij vond, dat zijne betrekking vorderde een ander huis te bezitten en achtte zich ten hoogste beleedigd door zijn schoonvader, die hem eenvoudig zeide:

„Wilt gij u een huis koopen zoo verdienen en spaar, totdat gij het geld bezit, gelijk ik gedaan heb.”

Verstoord over dit antwoord ging Francisca naar haren vader en deed hem heftige verwijten. Geheel tegen zijne gewoonte bleef hij kalm en antwoordde bedaard:

„Ik heb een menigte kleinzonen, die later het weinige,

dat ik zuur verdiend heb, kunnen gebruiken. En daarom ga ik den zekeren weg."

"Maar een deel daarvan zal eenmaal mij toekomen!" riep Francisca heftig; „geef mij dit dan thans daaruit."

„Gedraag u zoo, dat dit deel niet tot legitime portie wordt ingekrompen," zeide Hertog koel maar diep verontwaardigd; „geene goede dochter komt op de gedachten, om van haar vader te erven, wanneer hij nog leeft."

De vrouw van den burgemeester was evenzeer verstoord als Rabener en Francisca.

„Begrijp eens!" zeide zij tot haren man, „de oude Hertog wil aan Rabener de koopsom voor het huis van Webler niet voorschieten! Die Boetiër, diel!"

„Boetiër, Marie? wat is dat Boetiër?" vroeg de burgemeester op eenvoudigen toon.

„Och wat dat is? ik weet het ook niet. waarschijnlijk een gierigaard of zoo iets! de doctor noemt hem zoo," hernam mevrouw ongeduldig. „Gij moet hem ter hulp komen — natuurlijk met mijn vermogen."

„Wien? ik?" vroeg hij verbluft.

„Wien anders dan doctor Rabener?"

„Gij zijt gek, Marie," zeide de burgemeester uiterst knorrig, „wie waarborgt onze renten?"

„Dat is in uwe hand. Gij zegt gewoonlijk, dat gij zijne geneeskundige diensten voor de renten van het kapitaal wilt rekenen."

„Nu zie ik, dat gij naar het gekkenhuis moet, vrouw! Met de renten van f 10,000 geneeskundige diensten betalen, terwijl wij — God zij dank! — nooit ziek zijn. dat loopt de spuigaten uit! ik bid u spaar mij toch zulke redeneeringen, ik bid u spaar mij die."

In een hoogst ontevredene stemming verliet hij de

kamer en ging in zijnen winkel waar zijn toorn be-
daarde, terwijl hij een oud vrouwtje zorgzaam drie lood
koffie en zes lood cichorei afwoog.

Doch altijd, wanneer hij in zijn toorn eene ver-
klaring gaf, dan was daarna de kracht zijner tegen-
stand verdwenen — en dat wist mevrouw zeer goed.
Noemde hij haar „Marie” dan zweeg zij en liet hem
den tijd, om kalm te worden en de bom gade te slaan,
die zij hem voor de voeten geworpen had. Doch daarna
vatte zij haar thema weder op en speelde dit zoo aan-
houdend in alle toonen, dat hij van den vroegen morgen
tot den laten avond niets anders hoorde dan variatiën
van hetzelfde lied. Daardoor werd hij aan deze ge-
dachte gewoon, en zoo bracht mevrouw hem zoo ver,
dat haar plan als iets onvermijdelijks, hoewel onaan-
genaams, werd uitgevoerd. Daarom had de burgemeester
aan den pastoor gezegd, dat niemand wist, waar hem
de schoen wrong. Dit was echter eene dwaling, want
niemand had daarover eenigen twijfel. De geheele zaak
werd voor den burgemeester nog veel onaangenamer,
omdat thans de pastoor ook met zijne nonnen kwam,
terwijl het opvoedingsgesticht, wat onder de hoede
van Rabener en X. volgens den wensch van dezen in
het huisje van Hertog verrijzen zou, moest opgeïcht
worden. In een klein stadje vindt men zelden woningen
zooals men die verlangt, en dit stond vast: wanneer
Hertog kiezen moest zijn huis aan den pastoor of aan
een vreemdeling af te staan, dan zou dit aan den laatste
geschieden; daaraan twijfelde de burgemeester geen
oogenblik. En waar moest dan het instituut opgericht
worden, waar de dochters van den burgemeester En-
gelsch zouden leeren? En kwam daarvan in het geheel
niets, waar moesten de kinderen dan het Engelsch
leeren? — en Engelsch leeren was nu eenmaal het

fundament van zijne opvoedingsmethode, was voor hem het denkbeeld van de hoogste beschaving.

„Onze meisjes zullen wel niet in X. blijven,” zeide hij voorkomend tot zijne vrouw, „want het zou volstrekt niet onmogelijk zijn, dat zij nog eens naar America uitgehuwelijkt werden wegens haar rijken oom. Dan konden zij zich daar behoorlijk voordoen, en zich nevens de Americaansche dames plaatsen en eens toonen, wat Duitsche beschaving is.”

Bij al deze verschillende plannen, vernam men plotseling een ander gerucht, dat geheel X. in beweging zette; — dat namelijk Telesphoor Hertog geen geestelijke zou worden. In een oogenblik was de zaak door de geheele stad verspreid, die nu natuurlijk op allerlei manieren werd ingekleed.

„Hij wil tooneelspeler worden,” heette het — „God beware hem! zoo goddeloos is hij toch niet! Hij wil filosoof worden.” — Filosoof? hm? wat voor een vak oefent die uit? — Een filosoof is een geleerde. — Maar hoe geleerder hoe verkeerder pleegt men te zeggen. — „Teles wil op reis gaan.” — „Wanneer het in het vak van zijn vader is, dan is hij te prijzen.” — „Hij denkt aan geen vak, hij wil reizen, om de wereld te zien.” — „Wie had het gedacht, dat het zoo met Teles Hertog gaan zou! Hij wilde geestelijke worden en thans komt hij tot een soort van zwerversleven met zijn „de wereld te willen zien.” — „En het ergste is, dat hij met eene opera-zangeres op de vlucht is.” — „Teles met een opera-zangeres, is dat mogelijk! — Dat is niet onmogelijk! Jeugd kent geene deugd, zegt men gewoonlijk.” — „Die arme ouders!” — „Dat zulke brave lieden zooveel verdriet van hun eenigen zoon moeten ondervinden!” — Zoo liep het praatje voort, bij de mannen in de clubsen, bij de vrouwen

aan de koffietafel, en bij de meisjes op straat. Zelfs de kinderen op de school spraken over het nieuws van den dag, wjl de kinderen van Apollonia en Agatha gezegd hadden, dat oom geen geestelijke zou worden. Het feit was alzoo zeker; doch niemand kende er de oorzaak van. Telesphoor had zijne ouders aldus geschreven:

Geliefde ouders,

Nadat ik mij gedurende twee jaren op de theologische studiën heb toegelegd, zie ik duidelijk in, geene roeping voor den geestelijken stand te hebben. Het doet mij zeer leed, wanneer ik denk aan de droefheid, die gij daarover zult gevoelen, geliefde ouders; doch daaraan is nu eenmaal niets te veranderen en smeeik ik U dat gij over deze omkeer niet verstoord zult zijn.

Daar ik reeds verscheidene jaren gestudeerd heb, zoo zal het gemakkelijk zijn, om mij op een ander vak toe te leggen, b. v. op de medicijnen, op een of anderen tak van de natuurkunde of op de schoone letteren. Dat ik bij de naderende vacantie, hoezeer zulks mij ook leed doet, niet naar X. kom, zult gij ongetwijfeld zeer natuurlijk vinden, geliefde ouders. Het zou een zeker onaangenaam opzien baren, en een aantal nieuwsgierige vragen uitlokken, waarop moeielijk te antwoorden is.

In de hoop, dat gij dezen brief in gezondheid en welstand zult ontvangen, blijf ik, na hartelijke groeten aan mijne zusters en zwagers, lieve ouders:

Uw gehoorz. Zoon

TELES.

De ouders waren als door den donder getroffen en stonden stijf van schrik bij deze verklaring. Had Telesphoor die voor twee jaren afgelegd, dan zouden zij

daarover nauwelijks eenigszins verrast geweest zijn en den vader wellicht verblijd hebben. Maar thans, nu al het geld in het water geworpen, tijd en moeite te vergeefs verspild waren — nu konden zij de zaak niet vergeten.

„Het zijn kunsten van den jongen!” riep Hertog toornig uit; „hij wil niet in de zaak, hij heeft mijne toestemming tot studeeren trachten te verkrijgen, onder voorwendsel, dat hij geestelijke zou worden.”

„Neen, neen!” zeide vrouw Hertog met tranen in de oogen, „het zijn geene kunsten; het was hem ernst. Wat is hem thans overkomen, den armen Teles!..... Kwam hij nu nog maar met het najaar, dan konden wij overleggen wat te doen!”

„Hij zal niet komen, want hij heeft geen gerust geweten!” zeide de oude op knorrigen toon; „daar zit iets meer achter, vrouw..... en ik wil u wel zeggen wat: een vrouwenbeeld!”

Vrouw Hertog begon luidt te weenen.

„Nimmer zal ik dat gelooven,” zeide zij met eene door tranen gesmoorde stem, „dat is zijn aard niet..... wij hebben hem tot zijn twintigste jaar onder onze oogen gehad..... hij was goed en braaf.....” —

„Tot dat hij in de wereld kwam!” viel de vader haar in de rede: „gij kent de wereld niet met hare listen en verleidingen..... en hij kent die ook niet. Het is mij eenmaal zeer duidelijk, dat hij geen grondige reden heeft, om van den geestelijken stand af te zien, want had hij die, dan zou hij weten, wat hij eigenlijk wilde..... en dat weet hij niet.”

„Man, ik bid u om s'Hemels wille, zwijg tegen ieder over uwe bezorgheid,” zeide de bedrukte moeder; „laat aan niemand iets merken — noch aan onze dochters, noch aan den pastoor, noch aan heer von

Kronenstein Zeg aan allen: Teles wordt geen geestelijke — daarmee uit."

„Wees gerust, vrouw," zeide Hertog vol droefheid, „over mijne lippen zal niets komen tegen onzen eenigen zoon."

Des avonds, wanneer alles rustig was, zette hij zich voor zijne schrijftafel en schreef:

Lieve Teles,

Wij hebben uwen brief ontvangen en hij heeft ons, uwe moeder en mij, diep getroffen. Wij achtten u in staat een manmoedig besluit met Gods genade te volvoeren, doch gij laat het varen zonder een vast plan omtrent uwe toekomst gevormd te hebben. Dat is een teeken van groote verwarring in uw gemoed, en dat is zeer verkeerd, want het leidt tot het ergste, het leidt tot boosheid en zonde. Ik wil hopen, dat gij God voor oogen hadt, toen gij uw besluit liet varen, maar ik kan het niet gelooven. Ik geloof, dat gij het paradijs verlaten hebt en dat eene Eva de schuld er van is. Houd boven alles God voor oogen bij uw nieuwe levensplan en leer wat degelijks, om eenmaal in uw onderhoud te kunnen voorzien. Want dit zeg ik u, na mijn dood gaat de zaak te niet en alles wordt verkocht; komt er *f* 50.000 van, dan is dat een groote zegen Gods voor iemand die met *f* 5.000 begon; doch wanneer *f* 50.000 verdeeld worden onder moeder en vijf kinderen, dan is dit volstrekt genoeg voor uwe zusters voor zoover zij brave echtgenooten hebben, die aan arbeid gewoon zijn; gij moet ook het een of andere vak kunnen uitoefenen, gelijk deze mannen, anders is dit niet toereikend voor u. Men kan, dat wil zeggen, men heeft geen lust meer, om zich zoo te behelpen en in te krimpen als in mijnen tijd. Men

wil het niet meer met spaarzaamheid tot zekere hoogte trachten te brengen, maar met stoom en spoortrein. Bedenk dit alles wel, bid God om zijne genade en handel daarnaar. Uwe moeder brengt u hare groete, zij bidt voor u, en wij wenschen, dat gij ons in de vacantie komt bezoeken.

Uw liefhebbende vader,
FIDELIS HERTOOG.

Mevrouw Hellmut weende met hare moeder over het onverwachte bericht. De vrouw van den post-directeur was vertoornd en zeide:

„Dan had de kwâjongen ook wel hier kunnen blijven en in de zaak van vader gaan.”

„Aan Teles zijn eindelijk de oogen opengegaan,” zeide Francisca, „mijn man had het hem den vorigen zomer, toen hij met vacantie was, wel voorspeld.”

„Naar hetgeen uw man zegt, Francisca, heeft Teles niet geluisterd,” zeide Agatha verbitterd.

„He, He! in het voorgaande jaar zeer sterk,” hernam Francisca op zegevierenden toon.

Toen zij haar man van de zaak kennis gaf, riep hij vrolijk:

„Ik ben in lang niet zoo verblijd geweest! nu kan de schoone en uitmuntende jongen nog eens genot van zijn leven hebben en een nuttig lid in de maatschappij worden! De natuur heeft hem niet geschapen, om zich in de toga te verkniesen!”

„Wat zal hij nu aanvangen?” vroeg Francisca.

„Het komt er niet op aan wat, Fransje! er is een priester minder.”

NA TWEE JAREN.

In een zeer eenvoudige kamer in een afgelegen straat van de hoofdstad zat een jong mensch, in diepe gedachte verzonken. Hij zat met de hand onder het hoofd in den vensterbank en staarde in de ruimte voor zich, zonder het minste op te merken. Zijn gelaat was fijn en buitengewoon edel, hij had heldere oogen en een schoon voorhoofd, waarin voortreffelijke en edele gedachten schenen te wonen. Hij zag er uit als een mensch, die in vrede met God en zichzelf had kunnen zijn. Maar hij streed nogtans een geweldigen strijd, — doch slechts in de stilte, overeenkomstig zijnen aard. Deze jongeling was Frans Seraph von Strahl, die sinds twee jaren in de residentie-stad woonde en daar de academie der schoone kunsten bezocht.

Uit het stille, eenvoudige en rustige leven van Kronenstein gevoelde hij zich als op een andere planeet verplaatst, toen hij voor het eerst tot zichzelf kwam en de gansche opwekkende, onverwachte, bonte en bedwelmende beweging der groote wereld met duizend schitterende beelden en met duizend liefelijke stemmen

hem omringde. Hij bezat geen character, dat bereid is, om elken strijd te aanvaarden, wjl het in zich de vurige kracht bespeurt, die de zekerheid van de overwinning schijnt te verbergen. Hij was schuchter en toegeeflijk, maar omdat hij zulks was en, wjl hij altijd vreezen moest door zijne toegeeflijkheid zijne stelling te verliezen, zoo was hij afkeerig voor alles, wat nieuw en vreemd was en hield zich zooveel mogelijk terug. Bij deze terughoudendheid van verstand, hart en zijn geheelen persoon werd hij gesteund door den diepen godsdienstzin, welke op Kronenstein heerschte en die thans zijn beschermengel was. Volgens den maatstaf, welken die godsdienstzin hem aan de hand deed, beoordeelde hij de verschijningen des levens, die hem ruischend omringden, — en dikwerf, zeer dikwerf vond hij datgene, wat men als schoon en voortreffelijk prees, zeer onbeduidend en verachtelijk. Hij bleef eerzaam; maar dit was voor hem zeer goed. Hij wilde met aanhoudenden vlijt al de voorbereidende studiën afmaken en dan met een degelijken grondslag van wetenschap en kennis later mogelijk naar Rome gaan. Zijn oom had hem bij eenige professoren der academie aanbevolen, en die heeren behandelde hem met onderscheiding, wjl hij een buitengewonen aanleg bezat voor beeldende kunsten en, omdat hij slechts van hunne welwillendheid gebruik maakte, om zooveel mogelijk te leeren. Zijne medestudenten noemden hem den „aristocraat”. Zijne ziel was in den volsten zin aristocratisch, dat wil zeggen, het beste heerschte in hem; doch aristocratisch in den zin van die spotvogels was hij in het geheel niet. De spotternij verdween ook meer en meer, vooral bij hen, die hem langer kenden, want niemand was beleefder en dienstvaardiger voor een ieder dan deze aristocraat en niemand bescheidener

en minder aanmatigend in het verkeer dan hij. Slechts in een punt was hij onverbiddelijk streng, wanneer hij namelijk iets verkeers bemerkte, onder welken vorm of gedaante het zich ook voordeed. Dan was deze schuchtere persoon de moedigste van allen. Menig-een verwonderde zich over hem, anderen bewonderden hem, velen hielden hem voor een onnoozele. Daarover bekommerde hij zich niet. Hij ging zijnen weg; maar het was de breede, niet die ten eeuwigen afgrond voert.

„O, schoone Seraph!” zoo hoorde hij eens eene zoete stem fluisteren, die van liefelijke lippen vloeide. „Niet Seraph — de aartsengel Michael!” antwoordde hij, en de schoone stem verstomde.

De graaf von Lauingen en zijne echtgenoot Florestine brachten elk jaar een paar wintermaanden in de residentie door, waar de aanwezigheid van den graaf bovendien ook in de kamerzittingen gevorderd werd. In die maanden gingen ook heer von Kronenstein en mevrouw von Strahl hunne kinderen bezoeken. Dat was voor dezen en vooral voor Frans Seraph altijd een aangename herinnering aan de onvergetelijke dagen der eerste jeugd, die zij op Kronenstein doorgebracht hadden. Hoezeer hij thans ook in geheel andere omstandigheden verkeerde, was zijn hart op dit oogenblik weder geheel onder den indruk van het familie-leven. Hij had ook het groote genoegen, dat zijn oom en zijne moeder zich met zijn kunst-loopbaan vereenigd hadden, toen zij dit tweede jaar in de lente naar Kronenstein terugkeerden. Nu nog een jaar, — dan trok hij naar Rome!

Zoo was dan alles verkregen, wat hij gehoopt en gedroomd had — en nu toch nog strijd? Had het verlangen naar den Hemel zich zoo diep in zijn hart gevestigd, dat hij in niets zijne rust kon vinden? —

Er bestaat in het menschelijk hart eene geheele wereld, die een elk al nader in zich leert kennen. Menigeen, die zich in de eene streek reeds geheel tevreden had nedergezet, wordt plotseling weder naar een andere verplaatst; en menigeen, die gemeend had, dat de oude wereld aan zijn verlangen voldeed, gevoelt zich gedreven, om een andere te ontdekken. In het hart van den eene rijzen onverwachte vulcanen, terwijl bij den andere onverwachte sterren opgaan. Zag Frans Seraph een lichtgesternte of een angstwekkend dwaallicht? — Hij wist het niet.

Men klopte aan zijne deur, en bedaard, zonder zich te bewegen, riep hij „binnen!” Maar de binnenkomende bleef in de geopende deur staan, zag hem een oogenblik aan en zeide daarop:

„Frans Seraph!” —

Verschrikt ontwaakte Frans Seraph uit zijne overpeinzing, want bij zijn naam noemde hem niemand, sedert zijne familie vertrokken was. Maar oogenblikkelijk lag hij in de armen van Telesphoor.

„Vanwaar komt gij? wat drijft u herwaarts?” — riep hij vrolijk. „O, nu wordt alles aangenaam!”

„Zoudt gij dat gelooven?” zeide Telesphoor.

Zij zagen elkander ernstig aan, en het scheen aan elk hunner toe, dat zijn vriend gedurende deze twee jaren zeer veranderd was. Frans Seraph hernam:

„Maar spreek, hoe komt gij hier? wat is uw plan? Het zal toch niet om treurige redenen zijn?”

„Integendeel! om zeer gelukkige. . . . of ten minste gelukspellende redenen! doch zij zullen u bevreedden. . . . vooreerst — voor dat gij namelijk alles weet.”

„Dat is niets! spreek slechts.”

„Ik wordt geen geestelijke,” zeide Telesphoor kort en koel.

Frans Seraph sprong achteruit, verbleekte en vroeg met bedrukte stem:

„Geen geestelijke? en waarom niet?”

„Het is mijne roep niet, en ik verheug mij, dat ik zulks bemerk heb.”

„Hebt gij dat werkelijk bemerk, Teles? zonder hartstocht bemerk? zonder.” —

„Genoeg, het is zoo!” viel Telesphoor hem in de rede, „en mijne ouders zijn daarvan onderricht; — zij zijn eenigszins verrast gelijk gij zijt, ofschoon mij dunkt, dat gij mij moest begrijpen.”

„Wellicht, wanneer ik den innerlijken samenhang van dezen stap en uwe stemming ken,” hernam Frans Seraph.

„Gij zult dien leeren kennen — doch vooreerst niet en heden niet. Spreek mij over uzelfen! Wat doet gij? Hebt gij vrienden in uwe studie? Maakt gij vorderingen? Zult gij iets degelijks worden.”

Telesphoor deed al deze vragen achtereenvolgend op een toon, als was zijne gedachte daarvan verwijderd. Dat scheen ook Frans Seraph te bemerken, die zijn vriend bedaard gadesloeg en zeide:

„Mij gaat alles goed! Gedurende den geheelen winter zijn mijne moeder en Florestine met haren echtgenoot hier geweest.”

„Is Florestine gelukkig in haren echt?”

„Zeer gelukkig — vooral nu zij een zoontje heeft.”

Zoo spraken zij van deze en gene; maar geen van beiden was met zijn geheele hart bij het gesprek. Frans Seraph nam een zekere terughoudendheid in acht en Telesphoor was inwendig opgewonden. Hij zeide, dat hij eene kamer gehuurd en besloten had zich te gaan toeleggen op de medicijnen.

„Ik ben er zeker van, dat ik daardoor ten minste den menschen nuttig zal zijn,” voegde hij er bij.

„Waart gij daar niet zeker van in den geestelijken stand?” vroeg Frans Seraph.

„Nee, dat is mijne roeping niet. Om de menschheid nuttig te zijn, moet men zich met hart en ziel aan zijn vak toewijden; dan kan men met volharding de plichten van een dikwerf zwaar en dor beroep vervullen. Twijfelt men daar echter aan, dan is de veerkracht in den mensch verbroken, en hij wordt moedeloos rondgesleurd.”

„Dat is zeer waar,” hernam Frans Seraph.

„Ik was te onervaren, te jong en had te weinig kennis van het leven en van mijzelf, om het onherroepelijk besluit te nemen geestelijke te worden, toen ik X. verliet. In den loop dezer twee jaren ben ik helder en wakker geworden.”

„En zijt gij thans gelukkig!... ik bedoel rustig in uw gemoed.”

„Gerust in mijn gemoed?... Nee, Frans Seraph, dat ben ik niet?... maar dit heeft een anderen grond. — Gij zult alles vernemen! vaarwel.”

Hij stormde de trappen af naar de straat; daar verdween hij uit de oogen van Frans Seraph, die hem door het raam nakeek en niet wist of hij zich over de ontmoeting van den vriend zijner jeugd verheugen of bedroeven moest.

De tijd verliep. Telesphoor kwam niet terug. Frans Seraph besloot bij de pedellen van de universiteit inlichtingen te nemen, of Telesphoor zich op de lijsten had laten inschrijven, om hem daardoor op te sporen.

Op een schoonen zomeravond ging Frans Seraph met zijne nicht Amelie Verden en haren echtgenoot in het park wandelen, dat een vierde gedeelte der resi-

dentie uitmaakte. De zomer had de notabelen naar buiten gelokt, terwijl slechts die familien, welke hunne betrekking of zaken in de stad hadden, of wier kinderen de school moesten bezoeken, genoodzaakt waren aldaar te blijven. Dit lot had Amelie Verden, dat zij evenwel met groote bereidvaardigheid droeg, want zij bezat het verstand, om alle dingen, die toch niet konden veranderd worden, zoo licht mogelijk op te nemen, ten einde zich het korte leven niet onaangenaam te maken. Daar de groote wereld de stad verlaten had, zag men in het park geene rijtuigen en in de afgelegen gedeelten, die ver van de stad verwijderd waren, trof men zeldzaam wandelaars aan.

„Als het niet verkwikkend was onder deze schoone boomen, dan zou men het in deze eenzaamheid, in deze tooverachtige wouden, die door geen menschelijken voet betreden worden, geenszins kunnen uithouden,” zeide Amelie.

„De tooverlaan is verbroken,” zeide graaf Verden, „daar komen ons drie personen tegen en..... vergis ik mij niet dan is er de kleine Lisa Rink bij.”

„Lisa Rink!” riepen Amelie en Frans Seraph, en wendden zich naar de plaats, waar graaf Verden in het rijtuig zat.

„Ja toch! zij is het! zeide Amelie;” maar zie, Frans Seraph, hare geleider is de oude vriend van uwe jeugd op Kronenstein.”

„Hij..... en Lisa Rink!” riep Frans Seraph, die haar niet kon gelooven. Hij zat tegenover zijne nicht en boog zich zoo ver buiten het rijtuig, dat hij de wandelaars goed in het aangezicht kon zien. Deze waren intusschen zeer nabij gekomen. Er was geen twijfel meer voor hem; — het was Telesphoor.

Ook Telesphoor herkende hem, herkende den graaf en de gravin Verden, want hij groette, toen zij hem en de dame voorbij gingen.

„Voor een student in de theologie schijnt mij de omgang met Lisa Rink gevaarlijk,” zeide graaf Verden lachend tot Frans Seraph, terwijl Amelie er bijvoegde:

„Zij is werkelijk een bekoorlijk wezen! Hebt gij haar nog niet gezien Frans Seraph?”

„Neen!” antwoordde hij onthutst.

„Maar hebt gij toch van haar gehoord?” vroeg Amelie verder.

„Ja.”

„Ach, goede ziel,” zeide Amelie medelijdend, „gij zijt geheel getroffen over uwen theoloog. Nu ziet gij hoe lichtzinnig de wereld is! — Ik zal u iets voorstellen: ga met ons meê naar den schouwburg, wanneer Lisa Rink een harer hoofdrollen speelt — in de onderstelling altijd, dat wij kaarten kunnen bekomen. Dit kleine theater, is zeer aangenaam en wellevend, wijl midden in den zomer de beste schouwspelers van den grooten schouwburg afwezig zijn; en de directeur heeft een goeden greep gedaan, toen hij onlangs Lisa Rink ontdekte. . . . immers nu en dan moet men eens naar den schouwburg kunnen gaan — dat is thans een algemeene behoefte voor de menschen. Daarom moet gij u ook niet over uwen vriend verontrusten.”

„Ik verontrust mij niet,” zeide Frans Seraph weder kalm, „ik ben slechts verwonderd.”

„Wanneer gij Lisa Rink ziet, dan zal uwe bewondering aanmerkelijk verminderen — wanneer zij niet geheel ophoudt. Uw vriend kan toch nog een zeer goed geestelijke worden.”

„Daaraan twijfel ik niet. . . . wanneer hij het worden wil,” antwoordde Frans Seraph.

„In elk geval handelt gij verstandiger, wanneer gij u zoo ver mogelijk van deze en elke andere Lisa Rink verwijderd houdt,” zeide graaf Verden.

„Maar op het tooneel moet gij haar zien!” hernam Amelie aandringend. „Dat genoeg moet men de jeugd toch gunnen, gij strenge Cato.”

„Ik vind weinig vermaak in het theater,” zeide Frans Seraph: „gewoonlijk is het eene caricatuur, dikwerf eene overdrijving, nooit eene idealiseering der werkelijkheid — enkele groote tragoediën uitgenomen, die ik echter liever lees dan zie voorstellen, wijl onder alle iets potsierlijks vermengd is.”

Amelie tikte hem met haar grooten groenen waaier zacht op de vingers en zeide:

„Verveel mij niet met uwe idealen. Zij maken ons geheele leven tot een langdurige teleurstelling.”

„Wanneer men die bij elke schrede vinden wil, dan hebt gij gelijk,” antwoordde hij; „wil men die evenwel nastreven en in eigen doen en laten verwezenlijken, zoo geven zij toch alleen aan het leven zijn ware beteekenis, want onze idealen, op welk gebied dan ook, zijn onze levende en levenwekkende denkbeelden der volmaaktheid.”

„Gij zijt een kunsttalent, Frans Seraph, gij moet die hebben ”

„Nee, Amelie! ik moet idealen hebben, omdat ik eene menschelijke ziel bezit, die de type van het hoogste ideaal in zich draagt hoezeer die soms misvormd en verduisterd moge zijn. Zonder hemelsche ideeën, naar welker verwezenlijking ik streef, zou het leven mij ondragelijk zijn, want waarop zou ik dan dat rusteloos en niet te beschrijven verlangen vestigen, dat in mijn boezem, gelijk een koningsarend in zijne gevangenis, de vleugelen uitstrekt en zich in de hoogte

heft! Laat ik dezen arend niet de vrije vlucht.... en stijgt hij dan niet op naar de hoogte der idealen, dan schiet hij neder op gering aas."

"Ik ben nieuwsgierig u na tien jaren eens te hooren spreken, Frans Seraph," zeide Amelie: „Gij zijt thans zoo juist in den bloeitijd van alle verwachtingen, hoop en begoochelingen — en alzoo denkt gij, dat onze aardbol een klomp klei is, waaruit gij een Godsbeeld maken kunt, gelijk gij dit gewoonlijk als beeldhouwer doet. Doch geloof mij! deze zwarte aarde is hard en stug, en ik vrees dat zij zich, gelijk bij zooveel anderen het geval is, niet naar uwe hand zal voegen."

"Dat geloof ik ook," antwoordde hij lachend: „maar gelukkig bepalen mijne idealen zich tot mij-zelfen."

"Gij zijt onverbeterlijk!" zeide zij, alsof het haar eenigermate verveelde: „maar dit staat vast, gij moet met ons Lisa Rink gaan zien!"

"Dat zal wel noodig zijn," zeide graaf Verden koel, „gij zijt misschien niet op de hoogte van uwen tijd Frans Seraph, en de dames zullen aan uw kunstroeping twijfelen, wanneer gij het verlangen niet hebt, deze betooverende kunstenaress te zien."

"Goed! het blijft afgesproken!" antwoordde Frans Seraph, die weder in gedachte verzonk, om na te gaan, hoe Thelesphoor aan de zijde van Lisa Rink kwam. Doch dit gelukte hem niet.

Den volgende morgen was hij juist van plan zijne kamer te verlaten, toen Telesphoor binnenstormde, zeggende:

"Gij hebt mij gisteren gezien.... ik zal u alles verhalen.... telkens wilde ik u komen bezoeken, doch ik had geen tijd! luister nu."

"Terstond!" antwoordde Frans Seraph;— „ik ga echter

eerst naar de Mis, want volgens gewoonte op Kroenstein wil ik elken dag daarmee beginnen."

"Gij kunt dit later doen, wanneer ik met u gesproken heb!" zeide Telesphoor ongeduldig: „thans ben ik hier, om met u te spreken."

"Het zal u niet schaden, als gij eerst een woord met God spreekt," zeide Frans op zachten toon en zonder verdere verklaring vatte hij hem bij den arm en voerde hem mede naar de naastbijzijnde kerk.

"Hoort gij niet dagelijks de Mis?" vroeg hij onderweg.

"Neen ik heb geen tijd....." antwoordde Telesphoor eenigszins verward, het is ook volstrekt geene verplichting."

"Geloofst gij nog, wat gij vroeger geloofd hebt, Teles?" vroeg Frans Seraph.

"Alles niet..... maar toch de hoofdzaak — en misschien ook alles."

Frans Seraph zweeg en dacht bij zichzelf na, of zijn vriend wel goed bij zijne zinnen zou wezen. Gedurende de H. Mis knielde Telesphoor naast hem en bedekte zijn aangezicht, zonder zich in het minst te verroeren. Was hij in berouw verzonken,..... in gebed..... in overweging? — Zwijgend keerden zij terug; eindelijk zeide Frans Seraph:

"Nu spreek en verlicht uw hart, want ik zie, dat er veel in omgaat."

"O, waarom heb ik mijne vaderstad verlaten!" zoo brak Telesphoor stormend uit: „waarom ben ik niet op de houtplaats van mijn vader gebleven en heb ik zijne zaak niet voortgezet, gelijk hij zoozeer wenschte, dan zou ik thans rust en vrede hebben!"

"Gij geloofdet een andere roeping te hebben," zeide Frans Seraph: „hebt gij die niet, welnu keer terug. Uw vader zal u met vreugde ontvangen."

„Dat zal moeielijk zijn wanneer hij verneemt, dat ik hem Lisa Rink als dochter in huis brengen wil,” zeide Telesphoor.

„O, gij rampzalige! heeft het gezang der sirenen u gestreeld?” vroeg Frans Seraph met diepen weemoed.

„Het kan ook de stem eens engels geweest zijn — en dat geloof ik, dat geloof ik zeer vast,” antwoordde Telesphoor met nadruk; „want indien ik dat niet geloofde, wanneer het een werk van den duivel was, om mij ontrouw aan mijn besluit en ongelukkig te maken, dan zou het een gevloekt werk zijn! Doch zooals ik zeide, dat kan en wil ik niet gelooven. Maar hoor nu de geschiedenis gedurende de twee jaren sinds het gelukkige leven in onze vaderstad verdween.

„Ik kwam met de levendigste belangstelling in mijne roeping en met den grootsten ijver voor mijne studiën naar de universiteit. Ik vond een paar uitstekende professoren, door wie de grondigste wetenschap met diepen geest nageleefd en met diep geloof verklaard werd. De dogmatiek verrees voor mij als een voortreffelijke dom, waarin alle bouwkundige ledematen volgens geheimnisvolle en toch duidelijke wetten te zamen hangen, om op de spits van het kruis uit te loopen. Al mijne gedachten richtten zich naar het doel, om meer en meer dit wonderbaar samenstel en al zijne bijzondere deelen te doordringen. Ik leefde als in een geestenwereld. Geen arbeid vermoeide mij; geene inspanning viel mij zwaar. De afwisseling, die ik in de verschillende takken der theologie vond, strekte mij tot uitspanning. Ik had slechts omgang met drie of vier jonge lieden, die zich even ijverig aan de wetenschap wijdden als ik. Een gemeenschappelijke wandeling, waaronder wij de een of andere vraag oplosten of elkander wederkeerig aange-

naam onderhielden over onze hooge roeping — ziedaar ons genot. Van den vroegen morgen tot den laten avond hield ik mij met mijne studiën bezig en dagelijks bad ik God in de Mis, dat Hij mijne moeite en arbeid zegenen en een braven priester van mij vormen zou. Ik had de vaste overtuiging, dat al mijne studiën aan de universiteit denzelfden regelmatig loop zouden hebben. Ik bedroog mij zeer. Mijne rust en tevredenheid duurde niet veel langer dan het eerste semester. Waarom laat God ons niet in het paradijs, Frans Seraph? Waarom drijft Hij onze ziel daaruit? Mijne ziel was in vrede en verlangde niets dan dezen vrede. Maar zij moest dien verliezen!”

„Zij moest dien als eene deugd bezitten, niet als een toestand!” viel Frans Seraph hem in de rede, „gij moet dien door den strijd verkrijgen, u in het kamp onderscheiden en den zegepalm behalen.”

„Zwijg, als het u belieft!” riep Telesphoor, „ik weet alles, wat men onder zulke omstandigheden verneemt..... maar dat bevredigt mij niet.”

„Dat geloof ik gaarne.”

„Gij vindt het dus ook niet bevredigend?”

„Niet ik! — maar wel de hoogmoed en de hartstocht, die niet erkennen willen, dat zij naar verkeerde wegen voeren.”

„Maar ik zeg u het is geen verkeerde weg..... het is geen sirenenzang”.....

„Nu, ga voort! ik zal u niet weder in de rede vallen,” zeide Frans Seraph, die wel inzag hoe voorzichtig een krank gemoed behandeld moet worden.

„Met mijne huisgenooten heb ik mij tot heden volstrekt niet bemoeid. Het is mij vrijwel onverschillig wie er boven, wie er beneden mij woont. Doch op zekeren dag — in October wordt het twee jaar —

verneem ik boven mijne kamer de stem van een ver-toornen man, die in woordenwisseling is met twee klagende en weenende vrouwestemmen, verder logge voetstappen en het dreunend toewerpen van eene deur. Een man komt stommelend de trap af, en boven werd het gewezen nog luider en door kinderstemmen versterkt. Dat weenen van vrouwen en kinderen tegenover een onbesuisden man had iets klagends, en zonder het minste doel sta ik op en open mijne deur, om den woesteling te zien, die de trappen afkomt. Het was de huisbaas, een schoenmaker, met wien ik op goeden voet stond, wyl het op mijne kamer, evenals in een klooster, rustig toeging."

"Hebt gij dat spektakel daarboven gemaakt?" vroeg ik ten hoogste verwonderd.

"Ik heb dit zeker moeten doen!" antwoordde hij en drong mij met zich de kamer binnen: „het is een hel-sche plaag huisbaas te zijn! Niet alle huurders zijn zulke prompte betalrs als gij, heer Hertog. Met de vrouw daarboven heb ik sinds drie weken, dat is van den 1sten October, geduld had. Nu moet zij einde lijk een begin maken met de betaling van het eerste kwartaal. Ik wees haar op sommige meubelen, die zij zeer goed missen kon. En terstond was er een gejammer, als had ik haar het hart opengereten gij hebt het zelf vernomen!"

"Wie is die vrouw?" vroeg ik.

"Het is de weduwe van den organist van St. Flo-riiaan; haar man is voor een half jaar gestorven. Zij woont pas drie maanden, drie weken en juist ook drie dagen hier."

"Is het eene brave vrouw?"

"Behalve het gebrek, dat zij niet nauwkeurig be-taalt, is zij overigens zeer braaf."

„Heeft zij kinderen?”

„Vier kinderen van acht tot vijftien jaren. Ik had echter liever, dat zij geene kinderen had. De jongens zijn wilde bengels, zij klimmen op de leuning van de stoep en glijden zoo naar beneden. Daarmede verslijten hunne kleederen, maar met den tijd ook mijne leuning. Hebt gij hen soms niet ontmoet, wanneer zij daarmede bezig waren?”

„Ik vroeg hoeveel de schuld der vrouw was; zij was zeer gering, want de arme familie leefde op twee kamers op de bovenste verdieping. Ik was geen Croesus, maar mijne levensmanier was zoo eenvoudig, en ik had zoo weinig behoeften, dat ik de kleine som ontberen kon. Ik gaf die aan den huisbaas en zeide:

„Onder voorwaarde, dat gij een diep stilzwijgen bewaart en volstrekt tegen niemand over de zaak spreekt, zal ik u het verstreken kwartaal betalen.”

„Hij was blijde, beloofde alles, wat ik van hem verlangde, was overtuigd van mijne weldadigheid jegens armen, weduwen en wezen, zeide dat God mij daarvoor loonen zou en vroeg, wat hij aan de weduwe Rink zeggen moest.”

„Wat gij wilt, antwoordde ik zorgeloos en hield de zaak als voorbij. Denzelfden avond ten elf uren, toen reeds lang een diepe stilte in het huis heerschte, werd er aan mijne deur geklopt. Alvorens ik open, vraag ik met luider stem, wie daar is!”

„Stil! in 's Hemels naam! fluistert eene vrouwestem, ik ben de weduwe Rink.”

„Ik was hoogst ontevreden, dat het gepraat van den huisbaas mij, en wel op zulk een ongewonen tijd, liet bedanken, daarom opende ik tamelijk barsch de deur en vroeg wat er van haren dienst was. Dit deed mij echter leed, zoodra ik de bleeke kommervolle vrouw

zag, die in een behoefdig rouwgewaad, met een knappend olielampje, mijne kamer binnentrad en haastig en angstvol zeide:

„Gij hebt uit groote en christelijke naasteliefde mijne schulden afgedaan Gij hebt aan den huisbaas gezegd, dat ik u dat geld bij gelegenheid terug kan brengen maar ik moet u openhartig verklaren, dat gij daarop niet zoudt kunnen rekenen. Met de uiterste bekrompenheid moet ik de huurpenningen voor het volgend kwartaal bijeenzamelen, want al te zeer kunnen de kinderen geen honger lijden. Ik gevoelde mij gedrongen u dit nog heden te zeggen en ik kom zoo laat, omdat ik niet wensch gezien te worden. Ik bid u alzoo uwe edelmoedigheid niet te beperken.”

„Ik viel haar in de rede, om haar met allen nadruk de verzekering te geven, dat ik in de verste verte aan geen voorschieten gedacht had en, dat de huisbaas deze verklaring uitgevonden had, waarschijnlijk met het goede doel, om het hulpbetoon minder drukkend voor het gevoel te maken. Zij was zichtbaar opgebeurd en zeide:

„God zal verder helpen hoe? dat weet ik niet. Maar gij weet wellicht, voegde zij er dadelijk bij, of mijn oudste zoon niet in een gesticht zou kunnen komen, waarin Katholieke priesters gevormd worden.”

„Aan deze uiting bemerkte ik, dat zij niet Katholiek was en ik vroeg of de jongeling geestelijke wenschte te worden.”

„Ik geloof het, antwoordde zij: hij heeft van zijn vader zaliger niet anders gehoord dan: mijn Anton wordt eenmaal een vrome priester! — en tegenover zijn vader verklaarde hij zich ook, maar tegenover mij en mijne dochter doet hij zulks niet hij is stil en afgetrokken.”

„Dit trof mijne ziel als een donderslag, dat mijn paar gulden de aanleiding zouden zijn, dat een jong mensch tot den geestelijken roep gebracht werd, en ik zeide tot vrouw Rink: daar ik zelf geestelijke worden wil, zoo zal Anton wellicht vertrouwen in mij stellen, gij kunt hem bij gelegenheid eens bij mij zenden.”

„Onder welk voorwendsel, mijnheer? vroeg zij: de kinderen weten niets van uwe edelmoedigheid uitgenomen mijne dochter.”

„Dan zal ik zelf met hem trachten kennis te maken, antwoordde ik.”

„Vrouw Rink bedankte mij nogmaals met tranen in de oogen en sloop weg; ik gevoelde mij echter onuitsprekelijk gelukkig en zag reeds in mijnen geest, als gevolg van mijn eenvoudige daad van naasteliefde, niet alleen een jong mensch priester, maar ook eene moeder en zusters door hem tot het geloof bekeerd.”

„Ik maakte kennis met Anton Rink door hem op zekeren morgen te verzoeken, dat hij, als hij van het gymnasium terug keerde mij een boek zou medebrengen, waarvan ik hem den titel opschreef. Hij bracht het mij vriendelijk en schuchter. Hij was een schoone knaap met een voortreffelijken aanleg, maar zeer gedrukt door den nood en de bekommernis, waarin de familie door de langdurige ziekte en den dood des vaders geraakt was — en daarom was hij beschroomd en stil tegenover een vreemde. Het koste mij eenige moeite, om den kleinen woudvogel tam te maken. Maar hij boezemde mij zulk een levendige belangstelling in, zijn verstand en zijn hooge ernst waren zijn veertienjarigen leeftijd zoover vooruit, dat hij eindelijk begreep, hoe goed ik het met hem voor had, en van dit oogenblik af hing hij van ganscher harte aan mij en sprak met mij zoo vertrouwelijk als met

een ouderen broeder. Zijn besluit om geestelijke te worden stond vast. Ik vroeg hem of zijne moeder het wist."

„Voorzeker wel niet," zeide hij blozend.

„En waarom verzwijgt gij dit voor haar? is zij daarover bedroefd?"

„Dat niet!" hernam hij: „zoolang mijn vader leefde, beschouwden wij het allen als een uitgemaakte zaak. Na zijnen dood sprak ik er eens van, en toen zeide Lisa, bedenk wat gij doet, Anton! een katholiek priester mag niet huwen. — Deze redeneering beviel mij niet en sedert dien tijd zwijg ik er over."

„Deze kalme beradenheid deed mij genoeg, doch ik zette hem aan, om tegen zijne moeder openhartiger te zijn; allen goeden raad volgde hij gewillig op. Hier en daar hielp ik hem voort in die studiën, waarin hij wat achterlijk scheen en, naarmate hij meer leerde, des te braver en vromer werd hij. Het was een waar genot deze jonge ziel gade te slaan, die als een zeldzame bloem voor mijne oogen ontloek. Naar zijne huiselijke betrekkingen vroeg ik nimmer, doch toen ik hem eens zeide, dat ik gewoonlijk eerst omstreeks middernacht ging slapen, zeide hij:

„Lisa moet ook dikwerf zoolang waken, want zij heeft veel werk voor eene mode-winkel — en moeder helpt haar gewoonlijk tot laat in den nacht."

„Daaruit vernam ik, dat de aanhoudende vlijt van moeder en dochter de familie onderhield. Zij leefden als kloosterdochters. Nimmer had ik ze op straat gezien, nimmer had ik ze in huis ontmoet, en ondanks mijne genegenheid voor Anton, had ik evenwel nooit de behoefte in mij ontwaard, om Lisa te leeren kennen."

„De winter ging vluchtig voorbij. Door dezen knaap werd mijn leven op eigenaardige wijze belangrijk en

een nieuwe zijde van mijn roeping, waarnaar ik zoo vurig verlangde, de opvoeding en de vorming van jonge zielen, bood zich nu in werkelijkheid voor mij aan. Anton kwam geregeld elken avond om zes uren bij mij; doch eens bij het einde van den vastenavond kwam hij niet en ook den tweeden avond bleef hij uit. Den volgende dag kwam zijn jongste broeder met de boodschap, dat Anton ongesteld was en reeds drie dagen te bed lag. Ik wilde hem terstond gaan bezoeken. De kleine zeide, dat hij niet wist of de moeder dit zou veroorloven, de doctor had gezegd, dat Anton rust moest hebben. Ik zond de knaap naar zijne moeder, om te vragen of ik komen kon. Het antwoord was morgen in den loop van den dag; zij zou den kleinen Philip zenden, om mij af te halen. Dat vrouw Rink een arts had laten roepen, deed mij besluiten, dat Anton ernstig ziek moest zijn; maar Philip kon mij daarover geene inlichting geven. Deze omstandigheid veroorzaakte mij veel bekommring, deels om mijn kleinen vriend, deels omdat ik begreep in welken nood en zorg eene behoeftige familie door zulk een zware ziekte zou kunnen gebracht worden. Ik nam mij voor, om te zorgen, dat het den zieke aan niets ontbrak. Den volgende dag in den namiddag, toen ik mijn vrijen tijd had, en Philip nog niet naar school was, kwam hij mij af halen en zeide, dat Anton zeer ziek was."

„De woning van vrouw Rink bestond uit twee kamers, die door eene deur verbonden waren. Beiden hadden eene deur, die op den gang uitkwam. In de eerste kamer sliepen de drie knapen. De tweede, die wat ruimer was, werd tot woonkamer gebruikt en was tegelijk ook slaapkamer voor moeder en dochter. De zieke lag in eene alcove, waar vrouw Rink mij heenleidde, nadat zij mij aan de deur ontvangen en

stil ingefluisterd had, dat Anton aan eene borstkoorts leed — evenals zijn vader, voegde zij er op een toon van diepe mistroostigheid bij. Dit sneed mij door het hart. Anton lag in een hevige koorts, doch hij sloeg zijn zware matte oogen op en zag mij aan met de uitdrukking van de teederste dankbaarheid. Hij kon niet spreken, zijn ademhaling was kort, beklemd en door gedurig hoesten onderbroken. Ik zette mij aan zijn bed neder en sprak hem nu en dan een paar vriendelijke woorden toe, waarbij hij telkens te kennen gaf, dat hij mij verstond. Gedurende het half uur, dat ik aan de treurige legerstede doorbracht, overdacht ik, hoe ik het overleggen moest, om den zieke dikwerf te kunnen bezoeken, zonder het moeder en dochter lastig te maken, en na hem beloofd te hebben, dat ik spoedig terug zou komen, verliet ik de alcove.”

Telesphoor stond met een levendige beweging op, liep een paar malen over de kamer en bleef daarop voor Frans Seraph staan, zeggende:

„Zoo is het!.... Is daarin iets verkeerdts gelegen?”

„Volstrekt niet,” antwoordde Frans Seraph.

„Waarom zou er dan voor mij uit een goede handelwijze onheil ontspruiten?”

„Omdat de booze geest onkruid onder de tarwe zaait en, omdat wij niet altijd op onze hoede zijn, om dit te verhinderen.”

„Hoor nu verder! — Ik ging uit de halfdonkere alcove in de kamer. Zij was vol warmen gloed van den schitterenden zonneshijn en de blauwe voorjaars-hemel straalde door de ramen. Midden in dit licht zat Lisa tusschen allerlei linten en bloemen. Toen ik binnen kwam stond zij op. De zonnestralen tintelden op hare blonde lokken, zoodat haar schoon hoofd zich

als het ware in een gouden pracht baadde, terwijl zij mij met hare betooverende donkerblauwe oogen aanzag, die iets van de teedere dankbaarheid van Anton verrieden. Die blik trof mijn hart. Toen ik binnentrad dacht ik zoo min aan Lisa als ik thans aan den Dalai Lama denk. Ik dacht aan den zieken knaap en aan de hulp, die ik hem naar lichaam en ziel verschaffen kon. Wat was dat dan voor een verschroeienden bliksem?"

„Het was de luidsprekende tegenstelling van het bloeiende leven en de opkomende schaduw des doods, die uwe verbeelding verraste," zeide Frans Seraph kalm.

„Neen!" riep Telesphoor, „dat was geenzins de werking van eene tegenstelling! Het was iets geheel vrij, iets zelfstandigs, iets geheel onwederstaanbaars!... het was de liefde!"

„O, gij dwaas, gij ligtzinnige dwaas!" riep Frans Seraph, geheel buiten zichzelf, „hoe kondet gij den hemelschen parel, dien God zelf in uw hart gelegd heeft, zoo zonder een enkel zwaardslag laten rooven!"

„Zonder zwaardslag?" vroeg Telesphoor, op somberen toon.

„In de lucht schermen is geen goede strijd!" riep Frans Seraph.

„Ga eenigen tijd op dezelfde manier leven als ik, dan zult gij weten, wat het is: strijd," zeide Telesphoor koel en ging met zijn verhaal aldus voort.

„Ik vroeg aan Lisa waar hare moeder was. Zij zeide: „Moeder laat een drank klaar maken en komt zeker terstond terug. Maar ik zou de boodschap wellicht kunnen aannemen."

„Ik deed alzoo het voorstel, om de beide knapen in de alcove te laten slapen en Anton alleen in de andere kamer te leggen, waar hij meer lucht en licht

zou hebben en ik hem elk uur bezoeken kon, zonder iemand te storen."

"Geloofst gij, dat de ziekte lang zal duren?" vroeg Lisa angstig.

"Uwe moeder schijnt het te vreezen," antwoordde ik.

"De tranen hingen aan hare opwaarts gebogen wimpers. Toen ik dat zag, viel het mij in, dat men pleegt te zeggen: oogen met opwaarts gebogen wimpers zullen veel weenen en een onuitsprekelijk medelijden met dit allerlieft, hulpeloos schepsel, greep mij aan. Nu kwam vrouw Rink terug, en het deed mij genoeg, dat ik zelf haar mijn voorstel kon mededeelen, want ik deed het zoo dringend, dat zij terstond daartoe overging. Ik ijelde de trappen af naar de werkplaats van onzen huisbaas, riep een knecht en in den tijd van een oogenblik was de verandering bewerkstelligd, en Anton lag in een helder lichte en luchtige kamer. Vrouw Rink was vol dankbetuiging. Ik kon haar echter de verzekering geven, dat mij geen dank toekwam, want het was mij de grootste troost iets tot de verpleging en verlichting van den zieken Anton te mogen bijdragen. Zijne ziekte ging haren loop! Zes weken lijdens — en hij was naar de eeuwigheid. Hij gevoelde, dat hij sterven zou en verheelde het mij niet; voor zijne moeder verzweg hij het, want zij klemde zich krampachtig aan de hoop op genezing. Hij zelf verlangde de H. H. Sacramenten der stervenden te ontvangen op den vooravond van het feest der Hemelvaart van Christus, en in den morgen van den feestdag ontsliep hij, en zijn laatste woord was: „ik ga tot mijn vader."

"Dat ik uren, dagen en nachten aan zijn ziekbed heb doorgebracht, behoef ik u niet te zeggen, en ik darf er bijvoegen, dat dit eveneens het geval zou geweest zijn zonder Lisa. Ik zag haar somtijds in

geen twee dagen; want vrouw Rink sloot niet zelden de verbindingsdeur der beide kamers, wanneer zij mij hoorde komen. Het zwaard der smart en de angst over den toestand van Anton trof mijn hart zoo scherp, dat elk ander gevoel daarbij verdoofd werd. Maar na zijn overlijden was het alsof een ander gevoel zich dubbel deed gelden."

"O, Telesphoor!" zuchtte Frans Seraph, "waarom moest gij door de zuster verliezen, wat gij door den broeder gewonnen had! Waarom hebt gij na den dood van Anton het meisje niet vermeden? Waarom hebt gij u niet met verdubbelden ijver op de studiën toegelegd? Het moet u toch bij een degelijk gewetensonderzoek duidelijk worden, dat uw hart vol was van een gevoel, dat niet met uwe roeping overeenstemde."

"Integendeel!" zeide Telesphoor, "ik meende, dat het geheel in overeenstemming met mijne roeping was, wanneer ik alles in het werk stelde, om Lisa en hare moeder voor het katholiek geloof te winnen."

"En het middel daartoe was, dat gij op Lisa verliefd werd, wat haar ongetwijfeld een hoog denkbeeld van de reinheid van het katholiek geloof gegeven heeft," — zeide Frans Seraph met een zweem van bitterheid.

"Gij zijt volkomen in dwaling," antwoordde Telesphoor koel: "ik was niet op Lisa verliefd, — wanneer gij den hartstocht, die mij thans foltert zoo noemt. Neen! ik dacht er toen niet aan den geestelijken stand te laten varen. O, neen! ik had een heilig priester kunnen worden, om hare ziel te winnen. Ik stelde belang in deze verlatene wezens; ik wilde er voor zorgen, dat de kleine knapen katholiek opgevoed werden, en hun ook in hunne lichamelijke behoeften bijstaan. Vrouw Rink was geheel uitgeput van kommer en inspanning, zij was bovendien zeer zwak van gestel,

zoodat zij dikwerf ongeschikt was tot den arbeid en geheele dagen te bed moest liggen. Dan moest Lisa het kleine huishouden besturen, zij moest koken, wat er te koken was, de kamer stoffen en bovendien voor hare mode-winkel arbeiden. Omdat de dames haar zomer-toilet noodig hadden — zoo zeide zij, moest zij den vroegen morgen en de nachtelijke uren aan haren arbeid besteden; doch ik wist, dat zij het karige loon harer buitengewone inspanning veel noodiger had. Eens bood ik vrouw Rink een voorschot aan, doch zij wees dit van de hand en zeide, dat zij zich met verzoek om ondersteuning tot haren schoonbroeder gewend had. Toen zond ik haar anoniem een kleine som over de post toe. Nu moest zij het aannemen. Wanneer zij niet ongesteld was, dan ging ik haar des avonds een uurtje bezoeken en wij spraken alsdan over Anton. Lisa sprak weinig mede, doch zij weende veel — en dit was eigenaardig roerend en treffend, wijl zij daarbij altijd van hare mode-artikelen omgeven was. Van diep godsdienstige gesprekken hield vrouw Rink niet. Het scheen mij als voedde zij een zeker wantrouwen jegens mij, zoodra ik de een of andere geloofsleer aanroerde. Ik zweeg dus; dit was mij echter zeer moeilijk en ik gaf de hoop niet op, om haar duidelijk aan te toonen, wie het ware geloof bezit en, dat het mijn plan niet was hare hulpbehoevendheid als een middel aan te wenden tot proselyten-makerij. Wat Lisa in deze oogenblikken dacht, kon ik niet navorschen; want bij al, wat ik zeide, zag zij mij buitengewoon vriendelijk aan, doch zonder daarop te antwoorden of door de eene of andere vraag hare deelneming te verraden. Ik was van meening, dat zij zich met meer vrijheid zou uiten, wanneer hare moeder niet tegenwoordig was, maar dit kwam niet voor.”

„In Augustus was weder een semester ten einde — het derde. Mijn studieijver is aanmerkelijk verminderd, want ik droeg de wetenschap niet meer een onverdeelde genegenheid toe en mijne verstrooidheid maakt mij voor haar onverschillig. Zij komt mij droog, ja walgend voor. Ik zou de vakantie met vreugde begroet hebben, wanneer zij mij geen tijdelijke scheiding van Lisa veroorzaakt had. Ik stelde mijn vertrek naar X. eene week uit, vervolgens nog eene week en nog eene week. Eindelijk moest ik daartoe besluiten. Toen ik aan Lisa zeide, dat ik naar mijne ouders ging, wendde zij zich tot hare moeder en zeide weemoedig:

„Onze eenige vriend gaat ons verlaten.”

„Wij moeten ook dat dragen,” hernam vrouw Rink met koele onderworpenheid.

„Komt gij terug?” vroeg Lisa.

„Twijfelt gij daaraan?” vroeg ik weder; — want op dat oogenblik, Frans Seraph, werd het mij duidelijk, dat mijne toekomst haar toebehooren moest. Ik wilde zielen redden — welaan! ik redde ze!”

„Of gij terug komt of niet,” zeide vrouw Rink, „wij blijven altijd dankbaar aan u verplicht.”

„Zij gaf mij de hand. Lisa worstelde met hare tranen, terwijl zij mij eveneens de hand reikte. Ik vertrok naar X.”

„Dit was een smartvol verblijf! deels omdat het mij thans eerst recht duidelijk werd, welk eene marteling het is zonder haar en ver van haar verwijderd te leven, deels omdat mijn voorgaand leven weder geheel voor mijne oogen verrees en mij zocht te boeien. Ik zag de kamer, de plaats weder, waar ik als knaap mijn vader verklaarde, dat ik geestelijke wilde worden; ik zag den slotkapellaan weder, met wien ik zoo dikwerf over dit besluit sprak. Ik zag Kro-

nenstein weder en uwen oom en alle plaatsen, waar wij met vreugde onze jeugd doorbrachten . . . en alle herinneringen, alle gesprekken en alle plannen van vroegere dagen, kwamen mij levend voor den geest en schenen mij te vragen: wilt gij ons verloochenen? wilt gij u van ons losrukken? wilt gij met ons breken? — Soms kwam mij dit alles voor als een beschermende borstwering tegen de schichten des vijands, soms als een doornenheg, die ik ten kosten van mijn hartebloed doorbreken moest, om tot mijn geluk te geraken.”

„Ik bezocht uwen oom. Zijn helder onbeneveld oog zag den strijd in mijn hart.”

„Gij zijt niet meer, wat gij het vorige jaar waart, Teles, zeide hij op liefderijken toon.”

„Mijn hoofd zonk in mijne handen, en ik zeide slechts.”

„Ik ben in tweestrijd.”

„Dat is genoeg! hernam hij; de strijd kon voor u niet uitblijven! hij blijft voor niemand uit, want God wil dien strijd, opdat het duidelijk worde of wij ons onder zijne vanen scharen ofwel onder die des satans. Strijd alzoo met de wapens, die Hij ons geeft tegen de aanvallen van den aartsvijand: door gebed en zelfverloochening, door ootmoed en volharding. En wees er dan zeker van, dat gij uw vijand door een hoogere, niet door uw eigene kracht verwinnen zult.”

„Ik wilde hem alles verhalen, zeggen hoe alles gekomen is. Doch hij verlangde dit niet.”

„Voor mij is het niet noodig, Teles, zeide hij, ik ken die overoude geschiedenis, welke telkens in 's menschen hart op nieuw en onder afwisselende verschijningen voorkomt. Voor u is het beter daarover te zwijgen. Gij zoudt u te vergeefs vermoeien; ik ken die geschiedenis toch even goed.”

„Ook mijn zwager Rabener bemerkte, helaas! mijn inwendigen strijd. Hij zag met een zekeren duivelschen blik in mijn binnenste, en toen de storm van mijn gemoed het hoogst gestegen was, wist hij mij over de dwaasheid van hen, die het geluk des levens versmaden, een paar woorden te zeggen, waardoor de storm nog meer begon te woeden.”

„Bij dien inwendigen toestand hoorde ik hem gaarne, wanneer hij b. v. aldus sprak:

„De mensch is vrij. Zijn natuurlijke gewaarwordingen zijn zijne schoonste gewaarwordingen, maken hemzelve en anderen gelukkig. Een gebod, dat hem verplicht daarvan afstand te doen, werpt hem in de slavernij, die eene inbreuk maakt op zijn recht tot vrijheid. Maak van uwe vrijheid gebruik, schud het onnatuurlijk juk af en hang den zwarten rok aan den wand.”

„Wanneer hij zoo sprak, dan stemde mijn geheele hart daarmede in.”

„Maar het is niet zoo gemakkelijk, om van de eerste liefde afstand te doen, en ik bemin haar nog altijd, die verhevene bruid mijner vroegere jaren, die voortreffelijke theologie — nog altijd bemin ik die hooge roeping om de geopenbaarde waarheid te verkondigen; — ik zie echter niet in, dat deze roeping en deze liefde van een natuurlijken mensch zulke groote offers vorderen kan. Vermoedelijk heb ik op den een of anderen tijd iets dergelijks tegen Rabener geuit, want ik herinner mij, dat hij zeide:

„Hebt gij een onoverwinnelijken ijver voor de theologie — nu het zij zoo! doe dan evenals doctor Martin Luther: schrijf, predik, leer naar hartelust theologie, maar neem eene vrouw en maak u het leven aangenaam.”

„Toen ging er eene rilling door mijne leden en ik vroeg mij inwendig af: zijt gij dan zoo diep gezonken, dat gij op weg naar den afval zijt?” —

„En wederom ging ik naar uw voortreffelijken oom en vroeg hem, of hij het onraadzaam achte, wanneer ik een anderen roep koos. Hij zag mij met zijne goedaardige en wakkere oogen scherp aan en sprak:

„Wanneer gij zulks doet, omdat gij het voor den wil van God houdt, dan zijt gij geheel in uw recht en gij handelt als een vrij en verstandig mensch. Wanneer gij het doet, omdat gij door een treurigen hartstocht, of door de een of andere bekoring geleid wordt, dan kan er noch van den wil Gods, noch van verstand en vrijheid sprake wezen en zou dit geheel verwerpelijk zijn.”

„Ik moest hem gelijk geven. Soms tijds stel ik mij voor welk een vreugde mijn oude vader hebben zou, wanneer ik plotseling tot hem zeide: vader ik zie van de studiën af, ik blijf bij u, ik ga in de zaak, ik breng u eene liefvallige dochter; zij is arm, maar gewoon aan vlijt en arbeid. Zoover gaat alles goed, maar dat laatste: zij is protestant! — dat zou voor mijne ouders eene ongehoorde zaak zijn. Gehuwde lieden — en in geloof gescheiden dat vatten zij niet. En dan ik verklaar u, het heeft mij zeer ontmoedigd, wanneer ik naging, dat ik na zooveel jaren van studie en na zooveel wenschen en verwachtingen, die mijne aanverwanten aan mijne toekomst verbonden, eindelijk in de houtwerf van mijn vader zou blijven steken, kortom een goeden uitweg zag ik nergens.”

„De vacantie was gëeindigd en met een hart, dat van vreugde opsprong, dacht ik er aan, dat ik Lisa zou wederzien. Toen liet uw oom mij plotseling roepen en zeide:

„Morgen ga ik op reis naar Florestine. Reis met mij mede Teles!”

„Geheel verrast over het onverwachte voorstel, trad ik terug.”

„Ga met mij mede! zeide hij nog nadrukkelijker en op vaderlijke toon, het zal heilzaam voor u zijn in een geheel nieuwe omgeving bij uwe oude vrienden te komen. Dat gij de vacantie twee of drie weken verlengt, heeft volstrekt niets te beteekenen. Al spelende haalt gij dit verzuim weder in, — ga dus met mij mede.”

„Ik moet mij bedenken, stamelde ik.

„Opdat gij u niet lang zoudt bezinnen, zeg ik u eerst heden, hetgeen reeds lang mijn plan was. Besluit dus spoedig, mij te begeleiden. God zal het zegenen! hernam hij.”

„Ik ben van de gravin vervreemd,” zeide ik om mij te versoonen.

„Dan is het des te noodzakelijker, dat gij de oude kennis hernieuwd, antwoordde hij met zijn goed-aardigen en eenigermate spottenden lach, die hem tegenover onverstandige redeneeringen eigen is.”

„Ik moet naar Y. terug! hernam ik.

„Ja over Seeheim,” zeide hij; „ik bid u, Teles, voldoe aan mijn wensch! het is de wensch van uwen ouden vaderlijken vriend.” —

„En gij hebt daaraan niet voldaan!” riep Frans Seraph met diepen smart; „gij hebt in deze uitnoodiging de stem van God niet vernomen! Gij hebt de hand van u afgestooten, die u zou gered hebben.”

„Zoo is het!” antwoordde Telesphoor somber; „er is iets in mij, dat mij den wil beneemt, om gered te worden, en dat had in die dagen de overhand. Toen uw oom en uwe moeder den volgenden morgen ver-
vertrokken, zou ik het rijtuig nageloopt, de wielen

vastgehouden hebben, opdat men mij zou mede nemen, maar het was te laat."

„Nee!" riep Frans Seraph, „dat was het niet... het is thans nog niet te laat!".....

„De teerling is geworpen, en mijn lot is beslist!" viel Telesphoor hem in de rede; „ik kan niet naar mijne kindsche dagen terug, al zou ik dit uit al mijne krachten willen. Evenmin kan ik terug naar een toestand van inwendig leven, die met een zeker gebrek aan kennis van mijzelf en van de wereld in en buiten mij te samenhangt."

„Dat is waar, antwoordde Frans Seraph; „maar dat vordert, dat verwacht niemand. Niet terug naar de gebrekkige kennis der jeugd — maar voorwaarts, maar hooger op moet alle kennis en wetenschap voeren. Doch hooger opgaan en tot meerdere volmaaktheid geraken kunnen wij slechts door een hoogere ontwikkeling onzer zedelijke kracht, gesteund door de genade, en door onzen wil te besturen overeenkomstig den wil van God — en dien wil moeten wij altijd weder ten goede richten, wanneer hij door de stormen des levens verzwakt of geknakt is; dat is onze taak."

„Dat alles is zeer wel, zoolang daarmee geen onverwinnelijke hartstocht vermengd is," zeide Telesphoor.

„Wanneer gij dien hartstocht onoverwinnelijk noemt, dan zie ik duidelijk, dat gij terecht zegt: er is iets in mij, dat mij den wil beneemt, om gered te worden," antwoordde Frans Seraph, „en dan moet ik zeker vreezen, dat gij mij niet verstaat, wanneer ik zeg: laat hij onoverwinnelijk zijn naar uw oordeel, maar gij bestrijdt hem dagelijks opnieuw met uwen wil, en zijt dus noch op den rechten weg."

„Wij willen niet redetwisten, wanneer ik aan het einde van den strijd zal zijn," zeide Telesphoor kort

afbrekend en zette zijn verhaal volgender wijze voort:

„Ik ging alzoo naar Y. terug. Nauwelijks aangekomen ijde ik vol vreugde voort, mijn hart sprong op bij de gedachte, dat ik weldra Lisa zou wederzien. Ik klopte aan de deur, de beide kleine broeders deden open en huppelden mij vol blijdschap te gemoet, terwijl vrouw Rink mij vriendelijk welkom heette en Lisa vlug haar werk verliet, om mij liefstallig de hand te reiken. Toen zuchtte mijne geheele ziel: hier is uw geluk! hier moet gij uwe tent opslaan. Het werd toen volkomen duidelijk, dat ik geen geestelijke worden kan en evenzoo de rede, waarom ik dit niet kan. Mijn hart baadde zich in een zalige vreugde, toen vrouw Rink aanving:

„Gedurende uwe afwezigheid heeft onze toestand, naar het ons voorkomt, een zeer gelukkige wending genomen, gelijk ik u terstond zal meêdeelen. Ik heb u reeds vroeger gezegd, dat ik mij tot een broeder van mijn overleden man gewend had met verzoek, om zich ons lot aan te trekken. Hij is een zeer braaf man, en wanneer hij ons al op antwoord liet wachten, dan was dit om reden, dat hij zelf komen wilde. Terwijl gij uit de stad waart is hij hier geweest”

„En ik wordt tooneelspeelster!” riep Lisa met de grootste blijdschap, in blik en toon, uit; „verbeeld u eens! mijn oom zegt, dat ik veel talent bezit ik zou het ver kunnen brengen en hij verstaat het! hij is regisseur van het kleine theater in de residentie. Daar zal ik optreden. O, welk een geluk! Ik kan het nauwelijks gelooven!”

„Met eene stem, die van ontsteltenis beefde, stamelde ik:

„Hoe? wat gaat gij worden?”

Tooneelspeelster! ja ja, gij moet verbaasd staan over mijn geluk! riep Lisa vol blijdschap uit.

„Ik stond verstomd en was niet in staat een enkel woord te spreken. Vrouw Rink scheen door mijn zwijgen onaangenaam aangedaan en zeide koel:

„Waarom zijt gij zoo verrast, mijnheer Hertog? Op den leeftijd van Lisa ontwikkelen zich de talenten snel.”

„Ik wist niet, dat zij den minsten aanleg voor deze kunst had,” hernam ik.

„Wij wisten het ook niet,” zeide vrouw Rink; „en hoe zou dit ook mogelijk zijn, daar Lisa terwijl zij opgewassen is niets gedaan heeft dan arbeiden.”

„Vader vermoedde iets,” viel Lisa haastig in de rede; „gedurende zijne lange ziekte moest ik hem treurspelen van Schiller voorlezen, die hij zeer gaarne hoorde en daarbij zeide hij dikwerf: Wel wel, Lisa! gij doet het zeer goed!” Gij speelt mij als een actrice. En ik vermoedde ook iets. Want wanneer ik den geheelen dag stil aan den arbeid zat, dacht ik dikwerf aan de schouwspelen; die ik gedurende het leven van vader op het theater gezien had, hoe men daar gesproken en welke gebaren men daar gemaakt had en dan dacht ik ook, hoe ik het doen zou. Daarom was ik niet zoo verrast als moeder, toen oom zeide, dat ik op het theater moest. Ik geloof, dat het mijne roeping is, gelijk het de uwe is om geestelijke te worden, heer Hertog, voegde zij er met haar betooverenden lach bij.

„Dat is bij mij nog een ernstige vraag,” antwoordde ik, nog altijd geheel verstomd.

„O, dat is zooveel te beter!” riep Lisa, „zooveel te beter! het zal mij recht verheugen als gij geen geestelijke wordt, want gij hebt mij eens gezegd: de priester behoort niet in den schouwburg te huis; — en ik

wensch toch zeer, dat gij mij in mijne rol ziet, om mij uw gevoelen over mijn spel te zeggen."

"Heden ten dage," zeide vrouw Rink, als had zij het van buiten geleerd, „wordt de tooneelkunst zoo hoog geschat, en is de theatrale loopbaan zoo buitengewoon eervol, dat er voor een jong meisje van onzen stand geen grooter geluk bestaat dan het talent te bezitten, waardoorzij eene voortreffelijke tooneelspeelster, zangeres of danseres wordt. Men kan naar waarheid zeggen spelend, verwerft zij een groot vermogen, en na een schitterend huwelijk treedt zij als eene gravin of princes in het ambteloos leven terug."

"Zegevierend zag zij mij aan als daagde zij mij uit, om tegen deze doorslaande bewijsgronden in het veld te treden. Ik beefde van verontwaardiging over hare verblindheid en riep verstoord uit:

"Vergeet toch niet de vreeselijke bestemming van een jong meisje in aanmerking te nemen, om voor een paar stuivers het algemeen publiek te vermaken, alvorens een onnoozele prins of een onbeduidende graaf haar ten huwelijk neemt."

"O, mijnheer Hertog," riep Lisa getroffen, „zoo moet dat niet opnemen! ik wil een kunstenaress en geen princes of gravin worden."

"Tegen de gevaren, die gij op het oog hebt," zeide vrouw Rink, „is Lisa volkomen beveiligd: vooreerst door hare deugd en ten tweede, omdat zij in den familiekring blijft."

"Dat maakt mij niet minder gelukkig, en ik dacht, dat het ook u zeer verheugen zou, wanneer ik nu veel beter voor mijne moeder en broeders zorgen kan," zeide Lisa openhartig; „doch wanneer gij, onze beste vriend, zooveel opwerpingen maakt, dan wordt ik bedroefd en terneêrgeslagen."

„Met Gods wil zou ik u eene positie met gelijke voordeelen en minder gevaren kunnen verschaffen,” hernam ik, „daartoe zou geen offer mij te zwaar vallen.”

„Daar gij zulks niet kunt,” zeide vrouw Rink, „zoo moet ik u allervriendelijkst verzoeken, dat gij mijne arme Lisa niet ontstelt en haar niet angstig maakt met schrikbeelden, waarvan hare onschuld niets vermoedt.”

„Geloofst gij niet, dat het u zeer onaangenaam zijn zal bewonderd en veel besproken te worden,” zoo vroeg ik Lisa.

„Dat geloof ik niet, dat weet ik,” antwoordde zij vrijmoedig, „die niet bewonderd wordt, behaagt niet, en ik wil behagen, zeer, buitengewoon behagen? ik wil eene kunstenaress worden.”

„Gij ziet, mijnheer Hertog, met welke voornemens Lisa op het tooneel treedt,” zeide vrouw Rink, „zij wil den toestand harer familie verbeteren en zichzelf aan de kunst wijden. Deze beweegreden zijn zoo eervol mogelijk en derhalve zal de zegen van God haar niet ontbreken. Troost u dus. Het zou ons zeer veel leed doen, wanneer gij u niet met ons verheugen wildet, daar gij toch zoo hartelijk met ons getreurd hebt.”

„Ware vrienden deelen vreugde en leed,” voegde Lisa er bij.

„Mijne stemming, mijne gevoelens kan ik niet beschrijven. Een ordellooze chaos — zoo iets was het; en niets had daarin een bepaalde gedaante dan mijne liefde voor Lisa. Ik wist thans ongetwijfeld, dat ik haar beminde en, dat mijn geluk van haar bezit afhing; en dit viel mij op hetzelfde oogenblik in, waarop dit geluk meer twijfelachtig werd. Het was mij een geringe troost, dat zij den geheelen winter nog in Y.

bleef. Haar oom had gezegd, dat hij schrijven zou, wanneer het oogenblik gunstig was; hij had ook een kleine som gelds achtergelaten, opdat Lisa zich niet overwerken zou. Zij was geheel veranderd, spraakzaam, vrolijk, opgewekt en zag met helderen en frisschen blik de heilspellende toekomst te gemoet. Zij boeide mij zoozeer, dat er van het studeeren nauwelijks meer sprake was. Alle godgeleerde voorlezingen liet ik varen, want op dit punt stond mijn besluit vast. Ik bezocht slechts eenige philosophische collegiën. Soms wekten zij mijne belangstelling; soms was ik onmogelijk in staat die te volgen en daardoor verloor ik den leiddraad en den samenhang van het speculative gebouw. Mijne vroegere professoren vermeed ik; mijne vroegere vrienden verloor ik uit het oog; ik gevoelde mij eenzaam op de wereld — maar eenzaam met Lisa en dat was mij genoeg.”

„En gij trachtet uw verzwakten wil niet aan den bron van alle kracht te versterken? Gij badt niet meer? Gij naderdet niet meer tot de H. Sacramenten?” vroeg Frans Seraph.

„Zeker bad ik! er waren uren, dagen, waarop ik God innig bad, dat hij de liefde voor Lisa uit mijn hart zou verbannen, wanneer zij mijne vrouw niet worden kon; maar God nam die niet weg. Doch de Sacramenten de weg naar de Communie ging den rechterstoel der boete voorbij en van welke zonden zou ik mij beschuldigd hebben? ik deed volstrekt geen kwaad, want eene roeping te laten varen, waarvoor men geene geschiktheid heeft is verstandig en goed. Een liefvallig, onschuldig meisje te beminnen en als echtgenoot voor zijn leven te verlangen is een edel gevoel, is een recht van het menschelijk hart. Dat een zekere verstrooijing en tegenzin in de studie het gevolg der

liefde zijn moet, spreekt als van zelve. Neen, Frans Seraph, in den loop van den winter nader ik tot de Sacramenten niet."

"Dan zal het er vreemd toegaan!" zuchtte deze.

"Ik zag Lisa natuurlijk elken dag, en dikwerf ook, wanneer de moeder er niet bij was, want deze bezocht thans meermalen haar oude kennissen. Op zulk een oogenblik verklaarde ik aan Lisa mijne liefde en ik was zoo gelukkig te hooren, dat ook zij mij hare liefde toedroeg. Voor het oogenblik kon ik haar zeker geen eigen haard aanbieden, maar met den tijd kon dit niet missen, zeide ik."

"Dat vind ik zeer goed! zeide zij, wij zijn beiden nog jong en wij zullen voor onze gelukkige toekomst arbeiden en sparen. Maar wat beteekent het dan, dat gij geestelijke wilt worden?" voegde zij er bij.

"Lisa heeft mij tot den wereldlijken stand doen overgaan," hernam ik.

"Nu daarmee is Lisa het volkomen eens!" riep zij vol blijdschap uit.

"Waarmede?" vroeg vrouw Rink, die juist binnentrad.

"Wij hebben ons verloofd, lieve moeder. Dat verheugt u, niet waar? zeide Lisa.

"Wat zal dat beteekenen, mijnheer Hertog!" ging vrouw Rink vertoornd voort.

"Wij beminnen elkander en hopen binnen eenige jaren tot een huwelijk te komen, lieve moeder; daarover moet gij niet ontsteld zijn," zeide Lisa, en ik herhaalde ongeveer hetzelfde. Vrouw Rink hoorde noch naar Lisa noch naar mij en overstelpte mij met een stroom van opwerpingen, die slechts betekenden, dat ik geen beletsel stellen moest aan het geluk van hare dochter.

"Zoolang Lisa in een bekommerden toestand verkeerde, hebt gij van uwe liefde gezwegen, en thans

nu voor haar een schitterende toekomst daagt, wilt gij daarvan partij trekken," riep zij verstoord.

„Maar veel meer nog verstoord, wees Lisa die ongegronde verwijten van de hand, klemde zich aan mijnen arm vast en riep uit:

„Wij beminnen elkander! ik laat hem niet gaan! wat heb ik aan een schitterende toekomst, wanneer men mij niet bemint! Hij bemint mij..... ik wil zijne vrouw worden..... daarmee uit!”

„Zij had een toon in hare stem, een vuur in hare oogen, eene energie in al hare gebaren en bewegingen, die mij des te meer wegsleepten naarmate ik ze minder vermoed had. Vrouw Rink werd beangst. Ik geloof, dat zij door de vastberadenheid van Lisa op de gedachte kwam, dat haar eigen lot en dat harer beide zoontjes voortaan van Lisa afhankelijk was. Kortom zij gaf toe, doch zij mocht mij niet lijden, zij was achterdochtig en bewaakte ons met argus-oogen. Daarover bekommerde ik mij niet..... ik was gelukkig! — Hebt gij wel eens gehoord van die oude legende omtrent den magneetberg, die ver in het vreemde land aan de zeekust ligt? Wanneer de schepen deze kust naderen, dan wordt al het ijzerwerk door het magneet aangetrokken en het schip valt in duigen. Wellicht wilde de oude tijd de menigvuldige schipbreuken aan de onbewoonbare kusten aldus verklaren; — ik weet het niet, maar ik gevoelde iets dergelijks. Lisa oefende een onwederstaanbaren invloed op mij uit — en als werd ik gedwongen mij daaraan te onderwerpen.

„Ik wilde echter niet het verwijt van vrouw Rink verdienen, maar er thans op bedacht zijn, den een of anderen tak van wetenschap aan te vatten, die mij eens een zelfstandige positie zou verschaffen; ik wilde arts worden. Deze studien waren voor mij geheel nieuw,

bewogen zich op een geheel vreemd gebied, hielden zich niet met abstracte denkbeelden bezig, boden die denkbeelden iets materieels, dat ze een steunpunt een vasten voet verschaft, wanneer zij wilden afwijken. Dat lachte mij toe. In de laatste maanden van het winterhalfjaar was ik weder vlijtig. Een mijner professoren was een geheel materialistische opvatting van de dingen toegegaan. Voor hem bestond er geen God, geen mensche-lijke ziel, geene onsterfelijkheid, geen zedelijke vrijheid en bijgevolg geen bovennatuurlijke orde der dingen, noch openbaring noch verlossing. Aanvankelijk hoorde ik dat alles aan als zijne persoonlijke hypothesen, en het kwam mij volstrekt niet moeilijk voor, om die met eenig nadenken te wederleggen. Toch vorderde deze wederlegging, dat ik mij vertrouwd maakte met denkbeelden, die voor mij geene aantrekkelijkheid hadden; ik liet alzoo deze materialistische wereldbeschouwing rusten en, ofschoon ik die niet tot de mijne wilde maken, scheen zij mij meer en meer helder, gegrond en in overeenstemming met de menschelijke natuur te zijn en dus geen ijdele hypothese."

„Het ijzerwerk is uit het schip gerukt!" viel Frans Seraph hem in de rede.

„In de vaste schreef de heer Rink aan Lisa, dat het tijdstip gunstig was en dat zij komen kon. Hij zou haar tot aan den zomer in zijne leerschool nemen en haar vervolgens laten optreden. Hare toebereidselen tot de reis waren spoedig gemaakt. De mijne evenzoo, ik kon mijne studiën beter in de residentie voortzetten dan in de stad. De hoofdzaak was voor mij toch, dat ik niet van Lisa gescheiden werd. Vrouw Rink was zeer ontevreden en meende, dat dit de roeping van Lisa schade zou doen. Ik was daarentegen van gevoelen dat het Lisa tot bescherming strekken zou,

dat zij zich verloofd en haren verloofde in hare nabijheid had. Daarbij bleef het, want Lisa stond op mijne zijde en thans was zij eigenlijk de persoon, die in de familie den toon aangaf. Sedert den 1^e Maart zijn wij hier”

„Sedert Maart! Alzo vier maanden,” riep Frans Seraph uit.

„Hier begon mijne foltering,” zeide Telesphoor, zonder op den smartelijken uitroep te letten. „Hier is Lisa als het ware niet meer de mijne. Haar oom heeft haar dadelijk onder zijn toezicht genomen, om haar in de kunst te oefenen en in te wijden. Hij stond verbaasd over haar talent, over hare vatbaarheid en kunstgave; hij werd weggesleept door de buigzaamheid van hare stem en de bevalligheid van hare bewegingen. Naarmate hij haar meer lof gaf, werd zij meer overtuigd van hare gaven en ontwikkelde zij die met meer frischheid en kracht. Haar oom was van gevoelen, dat zij later, wanneer zij grondig gevormd zou zijn, ook op tragisch gebied zou kunnen schitteren; aanvankelijk echter en ook, omdat op het kleine theater geene treurspelen werden opgevoerd, moest zij zich aan het blijspel wijden. Zij was met alles tevreden en gevoelde zich geheel en al in haar element. Zij stelde mij aan den heer Rink voor als haren verloofde, en ik werd verstoord toen hij zeide:

„Foei! dergelijke kinderachtigheden komen niet te pas Lisa! Gij zijt beiden veel te jong, om u voor uw geheel leven te verbinden.”

„Dat vinden wij niet,” zeide Lisa bits.

De heer Rink was een joviale man. Hij hernam: „Neem het mij niet kwalijk, mijn kind! ik heb uwe zeventienjarigen leeftijd niet willen beleedigen. En wellicht heeft ook deze heer aanleg voor het tooneel.

„Geen spoor van dit talent!” riep ik ontsteld, terwijl Lisa vol blijdschap in de handen klapte, zeggende:

„Dat is heerlijk! iets schooners zou ik onmogelijk kunnen wenschen!”

„Of is mijnheer soms een dichter?” vroeg de heer Rink: „voor een eenvoudig student in de medicijnen ziet hij er mij te belangrijk uit, schijnt hij mij te veel diep gevoel te bezitten.”

„Oom, wat zij gij toch een menschenkenner!” riep Lisa op nieuw vol blijdschap uit: „ja hij is een dichter, dat kan hij niet ontkennen ik heb zelfs de schoonste gedichten bij menigte van hem.”

„Bravo!” zeide hij en klopte mij op de schouders: „verlaat evenwel de lyriek en leg u toe op het drama, mijnheer! word een blijspeldichter, opdat wij niet eeuwig aan den leiband der Fransche vertalingen loopen. Schrijf voor Lisa! mij dunkt dat zal Lisa en u aanmoedigen.”

„Wanneer ik Lisa in hare van vreugde stralende oogen zag, dan was het mij als ontstak de glimmende vonk der poesie bij dezen aanblik tot een heldere vlam in mijne borst, en ik gevoelde een sterk verlangen, om een comédie-stuk te schrijven, dat aan haren persoon en talent beantwoorden en, dat mijn naam met den hare op het gebied der kunst verbinden zou. Doch waar zou ik den tijd voor dat alles vinden! ijverig studeeren, zooveel mogelijk bij Lisa zijn, dichten en schrijven! — hoe moest ik dat alles bijbrengen! . . . En gij zoudt u nog verwonderen, dat ik vijf maanden hier ben, zonder u te bezoeken.”

„Ik verborg mij in den donkersten hoek van den schouwburg, toen Lisa voor de eerste maal optrad. Ik kan over haar spel niet oordeelen, wjl ik weggesleept werd, zoodra ik haar zag; doch de bijzondere

bijval en toejuicing, dien zij ondervond, bewees dat ook het publiek vervoerd werd. Hare zegepraal was voor mij ongetwijfeld eene bevrediging, doch ook eene zware marteling: ik was najverig!.... Deze geheele toejuichende menigte had een zeker aandeel in de schoonheid en de bevalligheid van Lisa en iedereen kon zijne bewondering uitdrukken. Sinds dien tijd wordt zij door het publiek aangebeden. Zij leeft in een voortdurende drukte. Er komt geen einde aan de bezoeken, die zij ontvangt, evenmin als aan de repetitiën in de voorstellingen. Ik woon tegenover haar huis. Wanneer ik door mijn raam zie, dat zij alleen is, dan snel ik naar haar toe. Maar ach! maar al te dikwerf komt er eene storing. Gisteren ben ik voor de eerste maal, sinds zij het tooneel betrad, met haar en hare moeder in het park geweest. En dat verschrikkelijke leven vol knagende ijverzucht, zonder rust, zonder verademing, zonder bevrediging — is thans mijn leven... en ik moet het dragen, want Lisa is mijn leven. Nu zijt gij ingelicht..... en nu vaarwel."

En even stormend als hij gekomen was, ijelde Telesphoor weg.

O! sprak Frans Seraph bij zichzelf, ik zal zwijgen en God bidden, dat Hij mij niet in dergelijke bekoring leidt.

HET HART EEN AFGROND.

De gelukkigste echt is gelijk aan de volmaaktste vrouw: men verneemt niets van haar. Dit gold ook van den echt tusschen Oswald en Florestine. Voor het uiterlijke leefden zij als de geheele wereld, maar vol deelneming in hunne wederzijdsche belangen en in eene overeenstemming des harte, die maar zeer zelden gevonden wordt, zelfs niet in zulke huwelijken, die men toch gelukkig moet noemen, welker geluk echter hoofdzakelijk daarin bestaat, dat er onderlinge verdraagzaamheid heerscht zonder bekommernis of ernstige storing. Florestine was niet meer het weifelende jonge meisje, dat dralend haar hart schonk en met groote schuchterheid uit den beminden vertrouwelyken kring harer eerste jeugd aan de hand van een man de onbekende, wijde wereld intrad. Thans had zij vasten voet gezet in haren nieuwen staat — en wyl zij immer het eerst aan haren plicht en de tevredenheid van anderen dacht, zoo was zij buitengewoon gelukkig geworden en zij gevoelde zich zeer tevreden in een staat, dien zij volkomen wist te bekleeden. Zij werd door haren man als op de handen

gedragen, door hare schoonmoeder aanbeden en door allen, die haar leerde kennen bemind en geacht. Soms dacht zij er aan, dat haar vader haar op allerlei kruisen en droefenissen had voorbereid. Dan weder ging zij hare verhouding, haren staat, haar tegenwoordigen toestand en hare toekomst na; doch zij zag aan den horizon nergens een wolkje opstijgen, dat storm aankondigde. De dood van haren vader was zeer zeker een punt, waardoor haar hart diep kon gewond worden en haar vader was een grijsaard; maar deze omstandigheid stond onafhankelijk van haren echt. Zij kon ook haren man verliezen en de dood van dezen zou alsdan voor haar het zwaarste kruis geweest zijn; maar met willekeurig uitgedachte schrikbeelden zich bezig te houden, was de gewoonte van Florestine niet. Zij liet alzoo de toekomst in de handen van God berusten, en zij bad dagelijks, om de genade van nimmer te vergeten, dat het geluk in deze vergankelijke wereld een voorbijgaand goed is; zij bad ook om de grootere genade van altijd tot elk offer bereid te zijn. De diepe vroomheid, waarin zij opgevoed was, had haar geheele persoon zoozeer gelijk een balsem doortrokken, dat de aantrekkelijkheid der wereld en de weeke invloed van de aardsche voldoening over haar geene macht uitoefende. Zij was een schoon persoon, vol geest en leven, zij was rijk, zij was bevallig; — geen wonder, dat zij zeer gevierd was. Doch bij al die hulde bleef zij in hare verre hoogte een schoone, blijde en schitterende ster. Deze gelijkenis dacht Frans Seraph voor haar uit. Hij zeide eens op een bal tot Emilie Verden:

„Ik kan altijd roepen de ster gaat op! wanneer Flore op een bal of onder meerdere dames verschijnt.”

„Zeer vleierend voor Flore — minder voor ons.”

hernam Amelie: „waarop gelijken wij overige dames dan voor u?”

„Op bloemen, Amelie! op een geheelen tuin, vol van de schoonste bloemen!” zeide hij, „wellicht zijn de bloemen aantrekkelijker, boeiender, maar eene ster blijft eene ster.”

„Ik begin te gelooven, dat deze ster uwe poolster is,” Frans Seraph. „Daar scheelt veel aan, Amelie! ik bemin haar gelijk men eene liefvallige trouwe zuster bemint; maar mijne poolster is zij niet.”

„Wie dan, spreek! gij zijt reeds half op weg, om mij uw vertrouwen te schenken, Frans Seraph! en daar ik zelve volstrekt geen geheimen van mijn hart bezit, zoo stel ik buitengewoon veel belang in die van anderen, spreek dus en zeg mij: is de kunst uwe poolster?”

„Flapt men het geheim van zijn hart of een ander geheim uit, dan is dit geen geheim meer,” zeide hij lachend.

„Ha! nu weet ik, dat gij er een hebt!” riep zij listig: „tot heden toe vermoedde ik het slechts. Doch om op Florestine terug te komen, zoo moet ik u verklaren, dat ik nimmer gedacht had, dat zij zich in deze overmatige vrolijkheid der groote wereld zou kunnen voegen. Ik vreesde, dat zij stijf onaangenaam en afgetrokken zou zijn.”

„Maar in 's Hemels naam, waarom vreesdet gij dit alles, beste Amelie!”

„Zeer natuurlijk wegens de eigenaardige begrippen van oom, die haar eene opvoeding gaf te midden van geleerde professoren; doch ik moet hem overigens hoogachten, vooral nu ik zie hoe gunstig zijne beginselen op Florestine gewerkt hebben.”

„Weet gij dan niet wat men in de H. Schrift leest, Amelie?”

„Lieve Frans Seraph, verwacht dat van mij niet! Daarin zullen vele dingen staan, waarvan ik niet het minste denkbeeld heb.”

„Onder andere ook dit: de vroomheid is nuttig voor alle dingen; en naar dit grondbeginsel heeft oom zonderling zijne dochter opgevoed.”

„En u eveneens.”

„Het zaad viel bij mij echter niet op zulk een goede aarde.”

„Natuurlijk! de vrouwen zijn altijd duizendmaal beter dan de mannen.”

„Niet altijd, Amelie, en tot vergoeding van de buitengewone schade, die uw geslacht het onze berokkend heeft, dienen er nu toch wel eenige vrouwen te zijn, die beter zijn dan wij. In het algemeen, geloof ik, dat de weegschaal vrij gelijk hangt.”

„Wie heeft u dan buitengewone schade berokkend,” vroeg zij met bijzondere belangstelling.

„O, gij dochter van Eva,” zeide hij lachend, en voegde er bij: „heden moet ik eene dame voor de cotillon zoeken te vinden. Vind ik er geene dan hebt gij dit ongeluk op uw geweten, want uw onderhond heeft mij geboeid.” — —

Wat is hij vrolijk, hij spreekt, danst, schertst, zeide Amelie bij zichzelf; maar hij heeft toch zijn klein geheim die Frans Seraph! — —

Sinds Florestine een zoon had, was haar geluk overgroot en kende haar vreugde geene perken.

„Oswald!” zeide zij tot haren man, „ik moet altijd aan Polycrates denken.”

„Dat is een heidensch denkbeeld,” antwoordde hij, „de goden mogen al afgunstig zijn op het geluk der menschen, maar God is het niet.”

Florestine had hare verbinding met von Lauingen

evenmin uit hevigen hartstocht als uit krachtige liefde gesloten. Zijn persoon, en zijne manieren bevielen haar in hem veel meer dan in eenig ander persoon, en zij bevond, dat zij in de gewigtigste levensvragen met hem overeenstemde, dat zij vertrouwen in hem stellen en op hem steunen kon. De echt vrouwelijke behoefte, om daar waar men zich onvoorwaardelijk overgeeft, ook onvoorwaardelijk vertrouwen te stellen, was in haar buitengewoon sterk en daardoor kreeg zij eerst in het huwelijk een recht vurigen liefde voor Oswald. Haar vader mocht dit tot zijn groote troost opmerken. Het kwam hem soms voor, dat Oswald niet het vaste character had, dat zich onafhankelijk tegen over den invloed der wereld weet te plaatsen, dat hij niet de man was, om onverwinnelijk in zijne grondbeginselen te volharden. Hij zag echter dat Florestine dit geenszins vermoedde, dat zij hare gevoelens in haren man terug vond — of liever ze in hem overstortte; en hij dacht, dat hij zich in zijn schoonzoon zou kunnen bedriegen, met wien hij overigens in even goede verstandhouding leefde als Florestine, terwijl hij voor hem een hartelijke en eerbiedige zoon was.

Na de geboorte van zijn kleinzoon, wiens peter hij was, maakte hij zijn testament, waarbij zijne dochter eenige erfgename werd; met die bepaling echter, dat wanneer zij een tweede zoon kreeg, deze alsdan het slot Kronenstein ontvangen en den naam van Kronenstein zou dragen. „Het is misschien een zeer aardsche wensch,” zeide hij bij zichzelf, „maar ik zie niet gaarne, dat de naam uitsterft, dien een lange reeks voorvaders tot eere gebracht heeft. Ik moet mij van deze kleine zwakheid beschuldigen.”

„Misschien ligt er menschelijke zwakheid in,” zeide von Lauingen, „maar mij dunkt het is een edel gevoel, die eerbied voor het verledene en de daarmee verbonden wensch, dat het de toekomst tot voorbeeld verstrekt. Door de voortplanting van den naam wordt het voorbeeld levendig gehouden en door de erfenis van een eigendom verkrijgt het een redelijken grondslag, die plichten oplegt en daardoor voor ijdele trotschheid vrijwaart.”

„Mij doet deze bepaling het grootste genoegen, lieve vader,” zeide Florestine op lieflijken toon: „ik zal dan niet alleen de edele dochter, maar — wanneer God het wil! — ook de gelukkige moeder van een von Kronenstein zijn.”

„Wees voorzichtig, dat gij de kleine von Lauingen niet najverig maakt op den kleinen von Kronenstein!” zeide Oswald schertsend.

„Voordat de tweede komt, zal de eerste behoorlijk aan het moederhart gehecht zijn — niet waar Florette?” vroeg de vader.

„O, de eerstgeborene!” zeide zij, „is zoo juist het bevoorrechte kind der verwachting, die alle zoete vreugde overtreft. In het oud verbond wilde God, dat de eerstgeborene Hem op een bijzondere wijze werd toegewijd. Daarin lag ongetwijfeld een lichte vermaning voor de ouders, om hun eerstgeborene niet bovenmatig te beminnen.”

„Gelukkig behoudt dit gevoel de overhand niet,” zeide mevrouw von Strahl, „bij elk ander kind, dat later geboren wordt, komt er een grootere liefde in het moederhart, alsof dit het eenigste ware — en later in den loop van de ontwikkeling der kinderen, wordt de liefde meer en meer gelijkmatig.”

Mevrouw von Strahl was en bleef de tweede moeder

van Florestine. Doch gevoelde zij zich al gelukkig door het geluk van deze geliefde dochter, zij was het nog veel meer door haren zoon, die al hare vroegere vrees ijdel maakte. Met volhardenden ijver wijdde hij zich aan de beeldende kunst en legde zich op alle studiën toe, die daaraan een theoretischen grondslag en een poëtische wending geven konden, opdat zij rijk in schepping zou zijn gelijk het vernuft en het ideaal, gelijk het genie. Zijnen vlijt en zijn geheel streven stelde hij onder de hoede van een diepe en ernstige vroomheid, die zijn hart inwendig los hield van alles. Hij werd geenszins de slaaf van zijne verkeerde neigingen, die hem evenals elk ander mensch zochten te beheerschen. Hij werd geenszins de dienaar der wereld en hare aanlokselen, die zij hem gaarne zou opgedrongen hebben evenals elk ander jongeling, die met haar in aanraking komt. Zonder met haar in strijd te komen, bleef hij bij zijne beginselen en daarnaar handelde hij, en wilde men hem bespotten of hoonen, dan zeide hij kalm:

„Vermoei u niet! uwe pijlen zijn voor mij stomp.”

Daar de spotters op hem niet den minsten indruk maakten, hielden zij weldra op en maakten plaats voor een ongeveinsde achting. De jonge lieden zeiden schertsend: hij is niet te verwonden, want zijne moeder heeft hem in den Styx gedompeld; daarom noemden zij hem Achilles. Diegenen echter, die meer genegenheid hadden voor de romantiek dan voor de antieken noemden hem den gehoornden Siegfried. Hij lachte er mede en liet hen praten.

Heer von Kronenstein had veel genoeg in hem, en te meer naarmate men van zijn uit dien aard zoo schuchter karakter deze inwendige vrijmoedigheid minder verwachten kon.

„Men ziet in Frans Seraph zoo juist de vrucht van het gebed eener vrome moeder,” zeide hij tot mevrouw von Strahl.

„En de vrucht harer opvoeding,” zeide zij getroffen.

„Wij willen ook de derde oorzaak dankbaar erkennen,” hernam hij, „en dat is de goede wil van Frans Seraph, om zich deze vrucht toe te eigenen. Voor de menschen, die van goede wil zijn hebben de engelen weleer het „gloria” gezongen.”

Toen Florestine in den winter weder naar de residentie-stad kwam vernam zij van Frans Seraph het droevig lot van Telesphoor.

„Wij moeten hem redden,” riep zij terstond met krachtige opgewektheid: „wat hij in den wereldlijken stand ook moge worden het zij eervol! hij moge niet tot schade zijner ziel ten gronde gaan.”

„Werp u in den stroom en red hem, die zich met opzet in de draaikolk werpt.” Hernam Frans Seraph.

„Hoe het ook zij! wij moeten het beproeven. Breng hem bij mij. Ik zal dezen winter weinig uitgaan, ook niet naar het bal, wjl ik te veel zorg aan mijn kind moet besteden. Wij zullen alzoo menigen vertrouwelyken avond doorbrengen. Morgen komt mijn vader met uwe moeder dan is het hier bijna weder gelijk het op Kronenstein was slechts Oswald en Florestan zijn er bij gekomen, en die versieren ons huiselijk leven en verrijken het onuitsprekelyk. Wordt Telesphoor nu weder aan ons gewoon, dan komt hij weder terecht en zal hij weder zijn verstand gaan gebruiken.”

„Hoe zal iemand zich bij u te huis bevinden, die om eene schouwspeelster voortdurend tusschen de coulissen leeft?” vroeg Frans Seraph.

„O, zoo erg zal het niet zijn,” antwoordde zij: „en zij het al zoo erg, dan kan hij tot bezinning komen!”

„Telesphoor sleepte zijne boeien voort, die hem al meer en meer ten gronde deden neigen. Hij bezocht uiterst zeldzaam de collegiën en verspilde den tijd, dien hij niet bij Lisa Rink en in het theater doorbracht, met eene mislukte poging, om een tooneelstuk te schrijven. Dit was zijn idée fixe: gelukte het hem, dan werd hij een gevierde tooneelschrijver, en zoo zou hij een geheel andere positie, geheel andere inkomsten hebben, dan wanneer hij na het voleinden van langdurige kostbare studiën in de medicijnen het vermoeiende leven van een jongen en onbekenden arts intrad. Niettemin ontbrak hem volkomen alle soort van dramatisch talent en niet op het tooneel, noch voor het tooneel had hij zijne roeping moeten zoeken. Maar hij had door de verblinding van den hartstocht zijn helder inzicht en bedaard oordeel verloren en hij speelde met enkel valsche kaarten, om een valsch geluk te winnen.

Lisa Rink was niet meer de arme kleine modiste, met wie hij zich verloofd had — zij wist zelve niet recht waarom! Wellicht, omdat deze eerste liefdesverklaring haar vleide, of omdat zij geen anderen jongeling kende, ofwel omdat zijne vriendschap met Anton haar trof; — kortom zij had zich met de grootste onbedachtzaamheid verloofd, en thans begreep zij volstrekt niet meer hoe dit toegegaan was. Geheel andere mannen brachten haar hunne hulde, eene geheel andere toekomst werd voor haar geopend, geheel andere aanspraken op het geluk ontwaakten in haar. Het scheen haar een hoogst bespottelijke gedachte na vijf of zes jaren van het tooneel in het privaat-leven terug te keeren en Telesphoor Hertog te huwen. De zucht naar ijdelheid en de gezindheid der wereld lieten dat niet meer toe. Maar zij wist, dat zij onbeschrijfelijk door hem bemind werd en dit gaf haar een zekere vrees,

om met hem te breken. Hij had haar bemind, toen zij arm en onbekend was, en al werd zij thans weder in armoede en verlatenheid gedompeld, dan zou hij haar gelijke liefde blijven toedragen. Dit was haar aangenaam, zij voedde het bewustzijn harer onwederstaanbare bekoorlijkheid en zoo liet zij de zaak aan haar lot over. Vrouw Rink had er altijd op aangedrongen, dat er in het geheel van geen bruidsverloving sprake zou zijn. Wilde Lisa zich tegenover Telesphoor verbonden achten, dan kon zij dit niet beletten, maar in haar oog was deze verloving eene dwaasheid, die van zelve zou verbroken worden.

Telesphoor bemerkte maar al te zeer, dat hij in het gezelschap, waarin Lisa verkeerde een armzalige rol speelde en de prikkel der ijdelheid stak hem en bracht hem tot de poging, om uit zijn ondergeschikte en onbekende positie te voorschijn te treden. Tot heden toe was dit hem echter niet gelukt. De regisseur Rink gaf hem de beste inlichtingen, zoodat hij nauwkeurig wist, wat tot een goed blijspel behoort; maar dat stelde hem nog niet in staat, om een goed blijspel te schrijven. In de kunst geldt kunnen meer dan weten.

„Maar wat duivel, mijnheer! ont doe u toch van uwe cothurnen, wanneer gij in den toon van de eenvoudige conversatie schrijft,” zeide de heer Rink, „door al uwe taal hoor ik den vijfvoetigen jambus klinken! dat is onverdragelijk stijf. Kunt gij u daarvan volstrekt niet onthouden, welnu schrijf dan treurspelen — hoewel ook voor de tragoedie die hoogdravende vorm niet meer gezocht is. Het moet in het algemeen meer eenvoudig onbedwongen en ongegeneerd zijn; de pale-tot, die door heeren en dames gedragen wordt is ook in de mode op het tooneel.”

„Gij weet, mijnheer Rink, dat ik voor Lisa schrijf

en dat de tragoedie niet haar vak is," antwoordde Telesphoor.

„Laten wij Lisa daar, mijnheer, en gebruiken wij ons verstand. Ik heb altijd gehoord dat het moeilijker is, om een blijspel dan, om een treurspel te schrijven. Dat de ontwerpen of pogingen voor een blijspel, die gij mij tot heden toe meêdeeldet niet goed zijn, is ons beiden genoegzaam bekend. Derhalve raad ik u aan, wilt gij tooneelstukken schrijven, leg u dan toe op de tragoedie. Wanneer zij klaar is, kan Lisa zich wellicht aan het tragische vak wijden — alhoewel ik mij overtuigd houd, dat haar orgaan voor alle modulatiën van de stem bij hoogere passie niet toereikend is.”

„Zij is nog zoo jong,” hernam Telesphoor, „dat zij nog bij lange na de volkomene ontwikkeling harer physische en intellectuële kracht niet bereikt heeft. Een hooger vak zou toch alleszins wenschelijk voor haar zijn; dan kwam hij op het groote tooneel.”....

„Larifari,” zoo viel de regisseur hem in de rede, aan wien zijn eigen theater voor alles aan het hart lag; „men kan op een klein theater evenzoo gezocht, bewonderd en beroemd worden, als op een groot, en wat die weinige eer betreft medelid van een koninklijken schouwburg te zijn, dan deel ik in dit opzicht het gevoelen van den onsterfelijken John Falstaff en oordeel, dat ik daardoor volstrekt niet beter in mijn lichamelijke behoeften kan voorzien. Ik zal de laatste zijn, die Lisa gaarne op het groote tooneel ziet en zal dit haar niet zoo spoedig aanraden.”

„Dat zal ik doen,” zeide Telesphoor koel.

„Wat komt u in het hoofd!” zoo stoof de regisseur op; „met welk recht oefent gij invloed uit op Lisa.”

„Met het recht van een verloofde, mijnheer Rink.”

„Foei! hebt gij die kinderaechtigheden nog in uw

hoofd! zeide de regisseur minachtend." Dat is een studentenstreek, die wel aan de universiteit kan doorgaan, maar waaraan geen verstandig mensch gevolg geeft. Wanneer Lisa modiste gebleven was in *Y.* dan had die verhouding van mijnentwege voort geduurd en zoo of anders af kunnen loopen. Daar behoort gij bij elkander, de eene bezat niets en de andere had weinig. Maar van het oogenblik af, dat Lisa het tooneel betrad en furore maakte, zijt gij van elkander gescheiden, dat is zoo vast als twee maal twee vier is."

„Lisa denkt er anders over!" riep Telesphoor woedend uit en hij verliet Rink, om ijlings naar Lisa te gaan.

Tot zijne blijde verrassing vond hij haar alleen, zonder vreemd bezoek en zonder hare moeder. Zij zat zeer gemakkelijk in een leuningstoel en leerde eene rol van buiten, welker afschrift op haren schoot lag, terwijl zij onder de hand met een snappenden papegaai speelde, die in eene kooi rondvladderde. De kamer was aangenaam en bevallig ingericht, tafels, met bonte welriekende bloemen versierd, vervulden die met een zoeten geur. De tegenstelling met de armoedige kamer, waar twee aarden bloempotten voor het raam stonden, was zeer treffend — en niet minder was het onderscheid tusschen de stille, armoedig gekleede, ijverig arbeidende Lisa van weleer en de elegante jonge dame, Lisa Rink, die zich thans zooveel het haar lustte met modetoiletten bezig hield en hare taak al spelende en beuzelende nog lichter maakte.

„Zie zoo..... Telesphoor!" zeide zij vriendelijk en sloeg haar boek toe.

„O, Lisa..... bemint gij mij nog?" vroeg Telesphoor opgewonden.

„Zeker! doch ik heb niet gaarne dat gij mij *Lisa* en *gij* noemt," antwoordde zij lachend.

„Onder de menschen zij het zoo..... maar waarom onder vier oogen?" zeide hij beleedigd.

„Omdat ik vrees, dat gij u onder de menschen verspreken mocht."

„En vreest gij daarvoor?"

„Dat is natuurlijk! de wereld is boos en zou hieruit tot een ongeoorloofde vertrouwelijkheid besluiten. Mijn goede naam mag er niet onder lijden, dat ik op het tooneel getreden ben."

„Wie wenscht dat meer dan ik! maar ik geloof dat hij door mij niet in gevaar gebracht wordt," riep hij gekrenkt: „dat zou eer kunnen gebeuren door die lafaards, die ik telkens hier zie."

„Lafaards!" hernam Lisa op hoogen toon: „het zijn heeren uit den fatsoenlijksten kring, die mijne kunst bewonderen, het zijn kunstenaars, die haar op prijs stellen."

„En geldt de bewondering van den eene en de hulde van den andere niet meer de kunstenaar, dan de kunst?"

„Ik kan dat met minder nauwkeurigheid zeggen naarmate mijn hart daarvoor geheel ongevoelig blijft," zeide zij en streefde den kop van den papegaai, „bewondering en hulde behooren tot het kunstleven, dus behooren zij ook mij en verlang ik zulks."

„Maar dit zou u zoozeer kunnen streelen, dat uw hart daardoor dronken werd en zwichtte."

„Mogelijk wel! tot heden toe bespeur ik daarvan nog niets."

„O, Lisa hoe gelukkig maakt gij mij!" riep Telesphoor „uw hart behoort mij, niet waar? en de toekomst behoort ons."

„Ja! de toekomst behoort ons," zeide zij met nadruk.

„En zult gij u in dat oogenblik niet aan uwe moeder en aan uwen oom storen?"

„O, neen! ik heb een groot verlangen naar zelfstandigheid.”

„Gij zult u niet van mij laten losrukken, niet waar? Zweer het mij Lisa,” bad hij smeekend en dringend.

„Neen!” riep zij, „zoo iets zweer ik niet! dat is ook geheel overtollig. Ik ben meester over mijzelve en moet over mijzelve beschikken, want moeder en oom weten niet, wat mij gelukkig maakt. Ik ben geenszins zonder wilskracht, zoodat ik in de gewichtigste omstandigheden zekere voogdij over mij zal laten uitoefenen en mij tegen mijnen wil zal laten losrukken.”

Geheel verstoord bij de gedachte, dat hare moeder en haar oom soms trachten zouden haren wil te beperken, drukte zij zich vol warmte tegen Telesphoor uit, die zulks voor genegenheid jegens hem hield, terwijl het niet anders was dan eigenliefde. Ja, Lisa zelve kon zich op dit oogenblik bedriegen en meenen, dat het liefde voor Telesphoor was, doch met betrekking tot hare lichtzinnigheid en gebrek aan verstandig overleg was zulks onmogelijk. Kortom Telesphoor was thans zoo gelukkig als hij in lang niet geweest was, doch het deed hem leed, dat hij op de vraag van Lisa, of zijn blijspel nog niet af was, ontkennend antwoorden moest. Zij nam dit bijna kwalijk, daar zij van meening was, dat de liefde tot haar hem dit zeer gemakkelijk maken moest. Aan een ieder is toch niet hetzelfde talent geschonken als aan Quintin Messys, die uit liefde voor de dochter van een schilder van smidsgezel in een beroemd schilder werd herschapen.

Toen eindelijk vrouw Rink binnentrad werd het gesprek geëindigd en verwijderde zich Telesphoor. Nauwelijks was hij buiten de deur of Lisa maakte zich bezorgd, dat zij hem wellicht te veel toegezegd had. Doch neen! „de toekomst behoort ons” — dat was een

zeer algemeene uitdrukking en „zich te laten losrukken” — dat zou niet geschieden! zich vrijwillig van elkander scheiden was geheel iets anders. Opgeruimd greep zij weder naar hare rol.

Telesphoor woonde tegenover haar. Terwijl hij naar zijn huis ging ontmoette hij Frans Seraph, die hem op vriendelijken toon zeide :

„Nu heb ik u! Sinds anderhalf uur loop ik hier als een schildwacht op en neder, want toen ik deze straat inkwam, zag ik u juist in het huis daarover verdwijnen en ik had mij vast voorgenomen, om mijne boodschap te volbrengen.”

„Uwe boodschap? Wilt gij met mij naar boven gaan? of spreek liever hier Gij weet ik woon drie verdiepingen hoog,” antwoordde Telesphoor zichtbaar ontevreden.

„Neen, ik ga met u mede,” hernam Frans Seraph „ik ben half bevroren van mijn schildwachtdienst in die sneeuw.”

„Nu alzo uwe boodschap?”

„Florestine zendt u de complimenten en laat u heden tot een Kronenstijnschen avond uitnoodigen, want haar vader en mijne moeder zijn eergisteren hier gekomen. Zij zelve is voor acht dagen met von Lauingen gekomen en heeft dan ook haar schoon kindje mede gebracht. Zij is nog geheel dezelfde en zij verlangt er naar, om u te zien.”

„Dat zal heden zeer moeielijk gaan ik heb een nieuwen arbeid beloofd ondernomen” zeide Telesphoor, tusschen ongeduld en verlegenheid dobberend.

„Daarmêe laat ik mij niet van wal sturen,” antwoordde Frans Seraph, „want Florestine zal aan verontschuldiging geen geloof hechten en denken, dat ik u niet uitgenoodigd heb.”

„Daar kan ik niets aan doen! doe haar begrijpen, dat het mij onmogelijk is.”

„Dat zou ik niet kunnen, want ik kan volstrekt die onmogelijkheid niet aannemen!” zeide Frans Seraph lachend.

„Kortom..... het kan niet!” antwoordde Telesphoor kortaf.

„Uw oude en uw beste vriend smeekt u en gij stoot hem van u af!” zeide Frans Seraph zacht.

„Ik stoot u niet van mij af..... neen! maar ik pas niet meer bij ulieden..... ik heb andere plannen, andere belangen dan vroeger..... dat geeft wanklanken en die wekken een bittere smart op, vooral daar, waar vroeger harmonie was.”

„Misschien zou het op u een zeer weldadigen invloed uitoefenen, wanneer gij weder die vertrouwelijke stemmen van het verleden hoordet.”

„Neen!” zeide Telesphoor somber, „niets van al wat mij aan het verleden herinnert maakt een weldadigen invloed op mij, want het wekt den ouden, met moeite onderdrukten tweestrijd, weder in mij op. Ik heb dien thans over boord geworpen en daar moet hij blijven. Gij weet hoe het met mij staat.....”

„Is de roes nog niet vervlogen!” riep Frans Seraph.

„Roes!..... vervlogen?..... gij zanikt!” hernam Telesphoor koel: „ik bemin Lisa en ik bekommer mij niets om de geheele wereld.”

„Dat bemerk ik,” zeide Frans Seraph treurig; „maar dat zal Florestine, dat zal mijn oom niet begrijpen! zij hebben ook minnende harten, maar daarom zijn zij niet onverschillig voor de geheele wereld.”

„De grijsaard bemint op eene andere wijze dan de jongeling.”

„Florestine is twee-en-twintig jaren oud, zij is in

den vollen bloei van hare schoone, rijke jeugd en haar gelukkig character; maar gij kunt er staat op maken dat zij in weerwil van haar levendig gevoel hare liefde het eerst tot de ziel richt."

"Dat is juist het geval bij mij voor Lisa!" riep Telesphoor vol vreugde.

"Bedrieg u niet!" hernam Frans Seraph kalm: „uwe ontwakende hartstocht spiegelt u alles ten schoonste voor. De liefde tot de zielen richt zich niet tot ééne, tot deze ziel met uitsluiting van alle anderen — en vooral niet op eene wijze, waarop men zijn eigene ziel in gevaar brengt, om door deze uitsluiting ten gronde te gaan."

"Men zal eer ten gronde gaan door eene misplaatste roeping dan door een hevigen hartstocht."

"Daarover zullen wij niet twisten, want men kan op velerlei wijzen ten gronde gaan. Doch wanneer dit bij een hevigen hartstocht niet het geval is, dan moet het voorwerp edel, ja zelfs uitmuntend zijn. Dat komt zeker zelden voor, doch het is mogelijk. Maar zeg mij nu ten minste — voegde Frans Seraph er kort afbrekend bij — welken nieuwen arbeid gij heden avond te ondernemen hebt."

"Eerst moet ik naar het theater, want Lisa speelt, en daarna ga ik een blijspel schrijven, dat heb ik haar beloofd..... ik moet thans maken, dat ik er aan begin."

"Wilt gij dan morgen bij Florestine komen?"

"Ja zeker! morgen zeer gaarne!" zeide Telesphoor, om zich slechts van de dringende uitnoodiging te ontlasten; daarop drukte Frans Seraph hem hartelijk de hand en vertrok.

Nauwelijks was Telesphoor alleen, of hij zette zich voor zijne schrijftafel en wilde in eenige trekken een plan ontwerpen, wat hem nog in het duister voor den geest

zweefde. Hij wilde echter niet zoo snel een bepaling maken en zijn plan niet zoo ineens een bepaalden vorm en beperking geven. Het is soms moeielijk voor de grootste genieën het ontwerp van een werk vast te stellen en te regelen; hoeveel te moeielijker zal dit zijn voor iemand, die voor zijn ondernomen arbeid niet het minste talent bezit. Voor hem blijft het plan voortdurend in een nevel hangen, en komt er uit den chaos van denkbeelden al een vorm te voorschijn, dan is die zonder samenhang of betrekking met het plan zelve.

Telesphoor bracht den geheelen namiddag in kwelende en vruchteloze inspanning door. Zoolang hij de zaak in het hoofd had, scheen zij hem goed; zoodra zij op het papier stond, was zij stijf gebrekkig en arm aan gedachten. Vermoeid en afgemat als op een pijnbank des geestes, luisterde hij bij elken klokslag en zag naar het uur uit, waarop hij verlost zou worden en naar het theater gaan, terwijl hij heimelijk over zichzelf ontevreden was, dat hij op deze zaak schipbreuk leed, daar hij vroeger zoo licht, zoo gaarne, zoo onvermoeid zijne eerste wetenschappelijke studiën gemaakt had. Maar het was als wilde zijn geest tegen zijn moreele vernedering protesteeren en haar niet dienen. Op het theater schepte hij adem. Lisa speelde. Hij zag haar, hij hoorde haar, hij vergat alles, zelfs de foltering van zijn verscheurd hart.

Het eerste bedrijf was afgelopen en in het tweede trad Lisa niet op, het was alzoo voor Telesphoor in het minst niet belangrijk. Hij verliet de zaal, om zich tot haar te begeven. Nauwelijks had hij den foyer betreden of hij voelde zich door vier armen omklemd, en een niet geheel onbekende stem sprak:

„Gevangen op hoog bevel! snel in het rjtuig.”

Hij had geen tijd, om zich over zijne ontvoering te

ontstellen, want Oswald von Lauingen en Frans Seraph namen hem in hun midden en noodigden hem uit, om in het rijtuig te stappen.

„Florestine heeft het aldus bevolen,” zeide graaf von Lauingen, „zij heeft het zich nu eenmaal in het hoofd gezet, dat gij bij onzen eersten genoegelijken familieavond niet ontbreken moogt.”

Daar er aan geen tegenstand te denken was, berustte Telesphoor goedwillig in zijn lot. Het ware al te onbeleefd geweest met deze welgemeende plannen niet in te stemmen. Florestine ontving hem met blijdschap als den ouden en geliefden vriend harer jeugd. Hij kon zich volstrekt niet verbeelden, dat zij gehuwd, dat zij moeder was, zoo weinig veranderd zoo vrolijk zoo eenvoudig, zoo hartelijk vond hij haar. Ook heer von Kronenstein en mevrouw von Strahl waren voor hem evenals anders, en daar niemand in de verste verte iets aanroerde, wat hem pijnlijk kon aandoen, zoo werden de wanklanken, die hij zoozeer gevreesd had niet vernomen. Men sprak vertrouwelijk over het een en ander, gelijk dat gewoonlijk in eene familie geschiedt, welker leden na langen tijd weder bij elkander zijn en met opgewekte deelneming beurtelings verhalen en den verhaler aanhooren. Florestine was onuitputtelijk in vragen, die haar geliefd Kronenstein en alles, wat daarmee in verband stond, schenen te betreffen. Of de kinderen uit X. met het Kerstfeest ijverig het kribje op den slotberg bezocht hadden? Hoe het in het Franciscaner klooster ging? Of men in het najaar de laatste Kruisweg-station geplaatst had, die graaf von Lauingen te Waldrast liet oprichten? — Het laatste was nog niet geschiedt.

„Vader, de Kruisweg moet klaar zijn, wanneer wij van den zomer naar Kronenstein komen,” zeide zij,

„want ik moet er met Florestan heen. Het is een *ex voto*. Zijn vader kwam eerst van Waldrast naar Kronenstein; hij zal eveneens van Kronenstein naar Waldrast gaan — en met deze pelgrimsreize zijn jeugdig leven beginnen, dat met het eerste jaar reeds een weinig tot bewustzijn opwast.”

„Hebt gij het niet gehoord Telesphoor,” zeide heer von Kronenstein, dat uw vader de stad X. een grooten dienst bewezen heeft? Hij heeft het huisje van uwe grootmoeder, dat tot heden door uwen zwager Rabener bewoond werd, tegen een geringen koopprijs aan den pastoor overgedaan, die nu de stichting van Vincentius Guldman in het leven geroepen heeft door er arme schoolzusters in te plaatsen, welke een klein kostschool openen zullen. De ontwikkeling der vrouwen in X. vordert ook wel een hogere vlucht, dan de lagere school en het onderricht, dat de goede oude jufvrouw Mäusel bijzonder in de meer uitgebreide wetenschappen geeft.”

„Waar is dan Rabener gebleven?” vroeg Telesphoor.

„Het huisje was hem ongeschikt gelegen. Hij had voortdurend het gezicht op de duistere Middeleeuwen rechts — het Franciscaner klooster, links — den slotberg: klooster en slot, en hij in het midden dat was hem onverdragelijk. Hij heeft het huis van Webler gekocht.”

„Gekocht! hij? gaat het hem zoo goed!”

„Zeer voortreffelijk, naar het schijnt, want hij wilde het kleine huis van uwen vader voor een aanmerkelijken prijs huren voor wereldsche onderwijzeressen, zijne geestverwanten, die zich in X. zouden vestigen. Ja het heette, dat men het kleine huis zelfs koopen zou, om het zeldzame werk tot stand te brengen. Maar uw vader gaf gehoor aan het voorstel van den pastoor en met Nieuwejaar zijn de zusters vreedzaam

in het huis getrokken, ofschoon zij een zekere oppositie hebben ondervonden."

„Die doet zich nog altijd gelden," zeide mevrouw von Strahl, „want kort voor mijn vertrek hoorde ik, dat doctor Rabener en de burgemeester de wereldlijke onderwijzeressen zouden laten komen, tenminste ééne; want die kan licht in haar onderhoud voorzien."

„Alzoo staat de stad X. op de hoogte van haren tijd," zeide von Lauingen lachend, „en is zij zoo gelukkig eene oppositie te bezitten."

„Lach maar niet!" zeide mevrouw von Strahl, „zij kan het de kloosterzusters vrij lastig maken."

„Dat beteekent niets, tante," zeide Florestine. „Die vroom leven en werken wil, moet beproeving ondervinden: dat voerspelt immers de H. Schrift."

„Gij hebt goed praten over datgene, wat voor anderen heilzaam is!" zeide Frans Seraph schertsend. „Gij leeft te midden van geluk en vrede, gelijk de paradijvogel in de aangename luchtstreken — en gij gunt edelmoedig aan anderen hun zuur leven en hun zwaren strijd."

„Gij kunt spotten zooveel gij wilt," zeide Florestine blozend: „ik ben wellicht nog niet weerbaar. Doch ik blijf er bij; ik vind de vijandelijkheden van dwaling en ongeloof jegens elke levensuiting der Kerk geen ongeluk. Het is slechts een kruis. En zooals een godvruchtige schrijver zegt, is elk kruis een pas begonnen kroon. Dat het moeielijk is, om de kroon te voltooien, welke God voor ons heeft begonnen te weven, ontken ik volstrekt niet."

„En in elk geval trekken wij eenig voordeel uit al die vijandelijkheden, zeide Frans Seraph: onze tegenstanders hebben noch kruis noch kroon."

„Want zij bezitten de waarheid niet," voegde heer

von Kronenstein er bij: „de strijd moet ten laatste daar gevoerd worden, waar zich hier beneden de waarheid gevestigd heeft, — en dat is de Katholieke Kerk, welke het kruis en de belofte der kroon bezit.”

„En toch rekenen hare tegenstanders, de ongeloovigen, de vrijmetselaars, de mannen der geheime genootschappen, en de revolutionnairen en allen, die met hen door het zelfde streven verbonden zijn, op de zegepraal en zij meenen den volslagen ondergang te kunnen berokkenen aan de Katholieke Kerk, die in het algemeen als overbodig, ja zelfs als den vooruitgang belemmerend wordt uitgekreten, zoodra slechts de moderne staat gevestigd is,” zeide graaf von Lauingen.

„Dit doen zij, wijl zij met menschelijke of liever met duivelsche middelen te werk gaan en daarop steunen,” antwoordde heer von Kronenstein. „In deze middelen overtreffen zij ons ver, want vooreerst hebben zij de machtigen der aarde op hunne hand, tweedens kunnen wij niet, evenals zij, liegen, huichelen en omkopen, om onze zaak vooruit te zetten. Wij kunnen niet erkennen, dat de leugen evenveel recht heeft als de waarheid — en dat macht recht is. Onze beginselen hebben hunnen grond in de goddelijke, eeuwige en bijgevolg onveranderlijke wetten, die onze tegenstanders niet bezitten en ook niet kennen; bijgevolg kunnen zij ook niet vermoeden hoeveel kracht onze zaak in hare verdedigers bezit door den samenhang met een hogere orde — en daarom rekenen zij op de zegepraal.”

„Het is afgrijselijk, om te zien hoe de geest der wereld storm loopt tegen de Kerk, welk eenen haat het onbeduidende, het voortreffelijke, het geringe aan het edele toedraagt zeide mevrouw von Strahl.”

„Het is zoo juist het teeken van den afval van God

en van de verduistering des verstands door de zonde," zeide Frans Seraph.

„Mij dunkt, wanneer eene reine ziel in de hel verdwaalde, dat hare ongelukkige bewoners haar eveneens niet zouden kunnen verdragen," zeide Florestine.

„Dat is ongetwijfeld," zeide haar vader: „immers de joden hebben Christus niet in hun midden geduld. De arme zusters uit X. moeten zich dus ook op kleine wederwaardigheden voorbereiden. In onzen tijd is zulks volstrekt onvermijdelijk."

„Dat schijnt zoo, wanneer X. zelfs kuiperij begint tegen eenvoudige kloosterzusters, die door den staat geëxamineerde en goedgekeurde leermeesteressen zijn," zeide von Lauingen. „Men kan haar alzoö noch gebrek aan kennis, noch gebrek aan geschiktheid voorwerpen; zij bewijzen dezelfde diensten als de wereldlijke leermeesteressen, zij doen dit echter in het ordenskleed, niet in crinolinen en eene japon met volans." Dat is hare misdaad."

„Het is vooral hare misdaad in het oog van zekere lieden, dat het onderricht van kloosterlingen door en door katholiek is," zeide heer von Kronenstein. Voor duizend en twaalf honderd jaren had men klooster-scholen en ook in onze dagen vindt men die nog, altijd gereed, om aan de eischen en de behoeften van de verstandelijke ontwikkeling van haren tijd te beantwoorden en die door godsdienstige grondslagen te verzekeren, den mensch voor God en het maatschappelijk leven te vormen. Dat is nu eenmaal hare traditie, waarvan zij niet afwijken, wijl zij weten dat er zonder christelijken godsdienst geen ware beschaving voor het leven bestaat. Want weten is geene beschaving. Bij een groote mate van wetenschap kan een mensch zeer onbeschaafd zijn, niet alleen voor de hoogere bestemming, maar ook

zijne betrekking voor zijne roeping, wanneer hij namelijk naar de ziel niet beschaafd is."

„Ja!" zeide Florestine, „in elk geval het eerst aan de ziel te denken en aan alles, wat haar betreft, het meeste gewicht te hechten, is zeer katholiek, en wordt derhalve door een heidensche tijdgeest gehaat. Wanneer wij geen kloosterlingen en priesters hadden, die ons door de opofferingen van hun leven toonen, wat het zeggen wil liefde voor de zielen te bezitten en om Christus wille; dan zouden ook wij weldra die hemelsche liefde vergeten en verliezen. En dat weten de vijanden der Kerk ook zeer goed. Zij zouden onze priesters onze monniken en nonnen van de aarde willen verdelfen, opdat wij niet voortdurend de liefde tot Christus voor oogen zouden hebben, de onuitputtelijke bron van de liefde tot de zielen. Wat is toch eigenlijk uw zwager, doctor Rabener, voor een man?" zoo wendde zij zich plotseling tot Telesphoor.

Hij nu werd schier ontsteld. Deze gesprekken deze meeningen, deze beginselen — wat waren zij hem vreemd geworden, zij die hem weleer zoo bekend en vertrouwd waren! In hoe langen tijd had hij ze niet meer gehoord! hoelang zich niet meer daarmee bezig gehouden, tenzij om ze te verdringen, wanneer zij in hem opgewekt werden! Liefde tot Christus en de liefde tot de zielen, welke uit Hem ontspringt, evenals het heldere beekje aan een diepe bron: dat was zijn ideaal, de zon zijner jeugd geweest, welker stralen hem warmte gaven, hem gelukkig maakten! Een naamloos verdriet vermeesterde zijn hart. Het was hem als werd zijn binnenste vaneen gescheurd; van den eenen kant gevoelde hij zich zoet bewogen en zuchtte: O, waarom ben ik niet in den kring dezer liefde gebleven! — van den anderen kant gevoelde hij zich ver-

vreemd en onaangenaam aangedaan en zeide hij zacht bij zichzelf: hier sla ik mijne tent niet meer op, — maar deze gedachte veroorzaakte hem smart!

„Mijn zwager?” zeide hij verward.

„Ja, uw zwager Rabener!” herhaalde Florestine, „ik bedoel of hij ook tot die artsen behoort, die de ziel met het ontleedmes zoeken en, omdat zij die langs dezen weg niet vinden en omdat hun geloof aan een bovennatuurlijke orde der dingen in het slijk van het materialisme uitgedoofd is, het bestaan der ziel, des eeuwigen levens, God, Christus, de openbaring en de verlossing loochenen.”

„Of hij dit alles loochent weet ik niet,” antwoordde Telesphoor half schertsend, half verlegen.

„Die het eene punt loochent en zich gelijk blijft, moet ook de overige loochenen,” zeide zij, „want het geheel bestaat uit een wonderbare keten, die voor ons den Hemel aan de aarde verbindt. Die daarvan eenen schalm verbreekt is niet meer verbonden.”

„De ouden,” zeide Telesphoor, „geloofden aan God, aan de onsterfelijkheid, ja zelfs aan belooning en straf na den dood, wijl zij het Elysium den Olympus en den Tartarus in hunne mythologie hadden; — dat was voor hen voldoende; de verlossing kenden zij niet. Wat voor fijne, verstandige en zeer beschaafde Grieken voldoende was, kan ook voor dergelijke personen in onze dagen voldoende zijn.”

„Wie heeft u gezegd, dat voor de Grieken hunne godenleer voldoende was?” vroeg Frans Seraph, „voor Socrates was zij niet voldoende, dat weten wij, en daarom kunnen wij wel aannemen, dat een geest als de zijne, dat een Plato, een Sophocles het oog hunner ziel wijd opende, om het licht der openbaring op te vangen.”

„Maar, eilieve!” riep Telesphoor, „hoe kunt gij Plato noemen, terwijl er sprake is over Rabener! Noem liever Protagoras, die zeide: het is om twee redenen onmogelijk zich van het bestaan der goden te overtuigen, vooreerst om de duisterheid en de moeilijkheid omtrent het wezen zelve, tweedens om de kortheid van het menschelijk leven.”

„Deze uitspraak van den ouden wijsgeer,” hernam Frans Seraph, „geeft toch waarlijk het recht niet, om aan te nemen, dat hij door zijn gebrek aan overtuiging bevredigd werd.”

„Allen, die zoo terstond met de godloochening voor den dag komen, wanneer zij de voorlezingen van een ongeloofigen professor gehoord en een paar aan het geloof vijandige boeken gelezen hebben, mogen zeker de zeer scherpzinnige uitspraak van Protagoras bemerken, die het menschelijk leven al te kort verklaart, om de moeilijke vraag over het bestaan van God te doorgronden,” zeide von Lauingen.

„Wijl dit zoo geheel waar is,” voegde mevrouw von Strahl er bij, „kwam de goddelijke openbaring de ongenoegzaamheid van het menschelijk verstand te hulp.”

„Ik heb zeer weinig omgang met doctor Rabener,” zeide heer von Kronenstein, „hij schijnt tot die lieden te behooren, welke een eigenaardig product van een verkeerde opvoeding zijn: de wereldgeschiedenis begint voor hen eerst met hunnen tijd. De oude tijd, de eerste tijden des Christendoms, de Middeleeuwen, het tijdvak der kerkscheuring — dat alles is voor hen ik weet niet in welken afgrond verzonken gelijk een spook, dat in de nevelen verdwijnt en geene herinneringen en geene sporen van zijn bestaan achterlaat. Zij spreken en handelen als waren de duizende jaren, die verleden zijn slechts een woeste chaos en als

zweefde de geest van hunnen tijd, hun geest over den donkeren en verwarden afgrond om aan de stof licht, vorm en gedaante te schenken. De grondbeginselen en de idééën, waarnaar het werk voltooid moet worden zijn een en dezelfde: onbeschrijfelijke haat tegen den geopenbaarden godsdienst."

„Ziehier, Florette!" zeide Frans Seraph en legde haar een papier voor, waarop hij met potlood in weinige trekken een portret geteekend had.

„Gij zijt een tweede Flaxman met uwe schoone schetsen! ik leg het in mijn bijzonder album," zeide von Lauingen, terwijl hij de teekening over den schouder zijner vrouw bezichtigde.

„Ha!" zeide Florestine, „de reine geest in de hel waarvan ik zoo even sprak!"

Het was eene groep van woeste, treurende en misvormde gestalten, door slangen en monsters omgeven en gepijnigd; zij wendden zich met vertwijfelende en grimmige bedreiging tegen eene liefelijke en gevleugelde gestalte met eene lelie in de hand, welke boven haar heen zweefde, zonder met den voet den grond te raken. Vol ernst zeide Florestine:

„Dat is niet alleen eene voorstelling van de hel maar ook een tooneel uit het leven."

„Wat is het een geluk, zulk een kunstvollen neef te bezitten!" zeide von Lauingen! „Flore spreekt een woord — en hij maakt het onsterfelijk."

Zoo ging de avond voorbij.

„Gij komt nog dikwijls terug, niet waar?" zeide Florestine tot Telesphoor en gaf hem tot afscheid vriendelijk de hand.

„Waar ik ben, Teles, daar is altijd eene plaats voor u," zeide heer von Kronenstein.

„Wanneer gij niet gewillig komt, dan gebruik ik geweld,” voegde von Lauingen er vrolijk bij, „dat is ons zoo goed gelukt, dat gij u geen tweede maal aan geweld blootstellen, maar gewillig zijn zult.”

Telesphoor beloofde al wat men verlangde. Het was hem als zweefde voor zijne oogen die lichte en reine geest boven die treurige gestalten van den afgrond, en deze afgrond was zijn eigen hart.

EEN DIEPE VAL.

In het begin van het voorjaar wilde Frans Seraph zich naar Rome begeven. Hij had thans drie jaren aan de academie van schoone kunsten gestudeerd en meende de poging te mogen doen, om zelfstandig in zijne roeping op te treden. Voor mevrouw von Strahl was zijn vertrek smartelijk. Wanneer zou zij hem wederzien? Immers, had hij zich eenmaal in Rome gevestigd, zijn atelier opgericht en zijne werkzaamheden aangevangen, hoe moeielijk zou het dan voor hem zijn, om naar Duitschland te gaan en de zijnen te bezoeken! en toch kon zij niet wenschen hem in Duitschland te houden, daar hij in Rome als kunstenaar en vrome katholiek een tweevoudig vaderland vond. Met angst zag zij het voorjaar te gemoet.

„Het geeft nieuwe bloesems,” zeide Frans Seraph troostend, „die wellicht schooner en edeler zijn dan voorheen.”

„Wellicht komt er nachtvorst en honigdauw, die ze doen verwelken,” zeide zij treurig.

„Mijne zoogenaamde goede vrienden pleegden mij Achilles, den ontrefbare te noemen,” zeide hij vrolijk;

„de Styx, lieve moeder, waarin gij mij gedurig dompelt is uw gebed. Daardoor moet ik dus wel eenige levenstochten kunnen maken.”

„Geloofst gij niet, dat de goede vrouw Hertog voor haren Telesphoor bidt, gelijk ik voor u? en wat is er van hem geworden? Hij kan zeker spoedig opstaan,” zoo voegde zij er haastig bij, wyl zij bemerkte dat Frans Seraph iets wilde tegenwerpen; „maar hij wil het niet! en later, wanneer hij uit zijn rampzalige bedwelming nuchter ontwaakt, zal hij wellicht wenschen den wil te hebben, maar dan is het te laat, dan kan hij zulks niet meer, en het blijft bij den krachteloozen wensch.”

„Denk aan den H. Augustinus, lieve moeder.”

„O, kind, dit wonder der goddelijke genade is eenig in anderhalf duizend jaren.”

„Er zijn evenwel toch vele Augustinussen in het klein! Gij twijfelt er immers niet aan, dat de mensch zich bekeeren kan!”

„Voorzeker niet! dit is het dagelijksche werk van ons allen; wij moeten voortdurend aan onze verbetering arbeiden en ons ten goede bekeeren; de bekeering van Telesphoor is alzoo niet onmogelijk, maar zij schijnt mij zoo bezwaarlijk toe, wyl hij is ingeslapen zonder belangstelling voor studiën, voor arbeid, voor den grooten strijd, die op het gebied des geloofs, der waarheid en des rechts voor onze oogen plaats heeft. Zoo was de H. Augustinus niet, mijn zoon! die verzonk niet in stompe werkeloosheid, toen hij twee en twintig jaren telde; hij bleef niet onverschillig voor de groote vraagstukken van zijnen tijd, hij haakte en smachte naar de waarheid te midden zijner aardsche vreugde; hij leefde zelf leerend en anderen leerend in ernstigen en aanhoudenden arbeid des geestes. Waar een zoo-

danig inwendig vuur is, daar kan een Hemelsche vlam ontstaan, wanneer zij voedingstof ontvangt. Is het zoo gesteld met Telesphoor?"

„Hoe zijt gij van den Hemel gevallen, verheven morgenster! — zoo moet ik met den propheet klagen," zeide Frans Seraph.

„Hoe zelden komt hij bij ons!" ging zij voort, „eens in de drie weken! en hoe spreekt hij! nimmer doet hij eenige kleur uitkomen, nimmer weet men, hoe hij gezind is en wat hij denkt en gelooft. Hebt gij gehoord hoezeer hij onlangs de geliefkoosde spreuk van den ouden Montaigne prees: „wat weet ik?"

„De jammerende blik, dien mijn oom op hem wierp, ging mij door het hart," zeide Frans Seraph.

„Heeft deze vreeselijke persoon hem dan nog altijd zijn paspoort niet gegeven?"

„Amilie beweert, dat Alfred Verden bij haar in de gunst staat."

„Hij ontwijkt mij en ontmoeten wij elkander toevallig, dan spreekt hij nimmer over belangrijke zaken."

„Ja, alles wat tot Kronenstein behoort, hindert hem — dat bemerkt men; hij is niet meer bij zijn oude vrienden te huis, evenmin als in een goed gezelschap, en dat is een vreeselijk ongeluk voor een jong mensch. Welk eene ondervinding hebt gij in hem opgedaan, mijn zoon! Telesphoor, die uw vriend en uw geleider was, strekt u thans tot een waarschuwend voorbeeld, want hij richt zijn tegenwoordig leven en zijne toekomst ten gronde."

Zoo stond het juist met Telesphoor. De vriendenhanden, die reddend naar hem uitgestrekt werden, om hem uit den gevaarlijken maalstroom te redden en naar den veiligen oever te brengen, wees hij af. Hij bekommerde zich noch om vrienden, noch

om ouders, noch om aanverwanten; dat alles verdween voor Lisa Rink. Zij maakte intusschen verbazenden voortgang in ijdelheid, zelfzucht en coquetterie. De bodem, waarop zij leefde, de lucht die zij inademde, alles was als eene broeikast, om elke giftplant krachtig te doen ontwikkelen. Daar tegenover bestond geen tegenwicht. Zij bezat geene kennis, geene vorming, geen nadenkend verstand, geene godsdienstige grondslagen, waardoor zij den invloed, dien zij onderging had kunnen verzwakken. Door haar bijzonder talent voor het blijspel was zij voor een bepaalden kring van voorstellingen geschikt, waarin de uitdrukking van edele gewaarwordingen en groote waarheden niet voorkwam. In hare rollen kwam slechts de scherts of liever het bedrog voor en, daar zij zeer jong was, paste zij hare rollen toe op het leven. Was zij in staat, om de toeschouwers op het tooneel door hare coquetterie in verrukking te brengen, waarom zou zij dan niet buiten het tooneel hetzelfde geluk kunnen beproeven? en wat zou haar daarin beletten? — zij beproefde het en, zooals men begrijpt, met het schitterendste gevolg.

„De mensch maakt zich gelijkvormig aan het voorwerp zijner liefde, dit ligt in zijne natuur. Wat de heiligen vormt is de liefde tot het heiligste; wat het character verlaagt is de liefde tot het lage. Telesphoor beminde Lisa Rink en al zijne goede hoedanigheden gingen de een na de andere verloren. Het was of hare hand een parelsnoer van een rukte, waarvan al de koralen in het stof vielen. Zij liet hem nog altijd van liefde spreken en droomen; — en waarom niet? behoorde het niet tot hare levenstaak, om de mannen te boeien? was het niet eene beleediging geweest wanneer hij het eer moede geworden was om haar te aanbidden,

dan zij om aangebeden te worden? Die sukkel! die Hertog! ik mag hem niet in uwe nabijheid zien, zeide vrouw Rink, want deze plaats komt hem niet toe.

„O, moeder wees niet zoo ondankbaar!” antwoordde Lisa bedaard, „hij heeft mij in mijne armoede bemind, waarom zou hij mij niet in mijnen luister beminnen?”

„Omdat hij niet luisterrijk is,” antwoorde vrouw Rink ontevreden: „hij is evenmin rijk als aanzienlijk, hij is geen prins, geen kunstenaar, geen dagbladschrijver, hij is zelfs niet eens luitenant, die met de sabel rinkelen of met de sporen rammelen kan, hetgeen ten minste opzien baart zooal geen aanzien; hij is niets meer dan een arme student, die niets vooruit komt, die niets wordt.”

„Wacht slechts, totdat zijn blijspel klaar is, moeder! dan zal hij misschien evenzeer geroemd, geprezen en met bloemen bekroond worden als ik.”

„Eeuwig schrijft hij aan dat blijspel,” zeide vrouw Rink, knorrig; „ik verwacht er niets goeds van — het zal zeker uitgefloten worden. Wanneer dat gebeurt, Lisa, dan moet gij hem naar het peperland sturen! Ja, dat moet gij.”

„Geen mensch behoort te moeten zegt ik weet niet wie, Iland of Kotzebue ergens een der beroemde ouden, maar niet Schiller, dat weet ik!” hernam Lisa; „geen mensch behoort te moeten, en bijgevolg, moeder ken ik het woord moeten niet, want ik maak er aanspraak op mensch te zijn en geen automaat.”

Zij ging voorbij een grooten spiegel en maakte verscheidene bewegingen met hoofd, handen en armen, die zeker zeer bevallig, en niets minder dan automatisch stijf en gedwongen waren.

„Het is onbegrijpelijk!” zeide vrouw Rink, geërgerd, „de rijkste en voornaamste heeren, zelfs een prins, een werkelijke, een koninklijke hoogheid! — brengen u hunne hulde en gij houdt u nog altijd met dezen sukkel op, alsof gij nog Lisa de modiste waart, die op de derde verdieping woonde.”

„Moeder!” zeide Lisa bits, „ik houdt niet van predicatiën. Ik zie die lieden, die ik zien wil en het vernedert mij, niet wanneer onder hen iemand is, die mij als de arme Lisa gekend heeft. Integendeel! het is mij aangenaam! het doet mij er aan denken welk een ongehoord genie ik ben en wat ik in den loop van een jaar al voor mij, voor u en voor mijn broeder gedaan heb. Gaan nu de jongens naar de school, leeren zij goed?”

Philip verklaart slechts, dat hij comediant wil worden,” antwoordde vrouw Rink zacht, wyl hare dochter haar op onvriendelijke wijze herinnerde, op wie het bestaan der familie rustte.

„Die domme jongen!” hernam Lisa verstoord; „alsof men evengoed tooneelspeler worden kon als schoenmaker of kleermaker! Nu, en Gabriel hoe staat het met hem?”

„Hij is vlijtig en braaf, maar het ontbreekt hem eenigszins aan verstandelijk vermogen.”

„Zie, moeder,” zeide Lisa op zachteren toon, „uw eene zoon wil niets leeren en uw andere zoon kan niets leeren. Wees dus blijde, dat gij Lisa hebt en praat nu niet lang, want niets is meer in uwe schade. Ik heb nu eenmaal een zeker gevoel voor Telesphoor, of het medelijden is of nog een overblijfsel van dankbaarheid, ofwel vreugde over zijne grenzenlooze liefde — ik weet het niet! maar het is nu eenmaal zoo gesteld ik mag hem niet terugstooten. Dat

ik niet onnoozel genoeg ben, om met zijn huwelijksplan in te stemmen zult gij mij wel toevertrouwen."

De deur werd geopend en graaf Alfred Verden trad met een ander jong mensch binnen.

„Jufvrouw, Lisa, zoo ving hij aan, ik breng u hier iemand, die naar een land gaat, waar het wemelt van Venus-Muzen- en Gratiën-beelden. Daar zij echter allen van marmer zijn, zoo moet hij eerst jufvrouw Lisa leeren kennen, die al deze voortreffelijkheden in haren persoon vereenigt en duizend anderen daarbij voegt, b. v. dat zij niet van levenloos gesteente is. Ik heb alzoo de eer u mijn vriend en neef voor te stellen, die benevens uw geestverwant een kunst-genie is — den heer von Strahl."

„Aan welke kunst hebt gij u gewijd?" vroeg Lisa en beschouwde met zekere verrassing zijn bedaard en edel voorkomen, dat een groote tegenstelling maakte met de verwelkte en door ijdele verwaandheid opgeblazen figuren van haar gewoon gezelschap.

„Ik ben beeldhouwer," antwoordde Frans Seraph.

„Dat moet een moeielijke kunst zijn! maar gij zult toch niet voor den wedren vertrekken?" zeide Lisa.

„Met Juni zal hij plaats hebben niet waar?" vroeg Frans Seraph.

„Daar hoort gij welk een sukkel hij is!" riep graaf Alfred; „hij weet ter nauwernood, dat de wedren midden in juni plaats heeft. Wanneer gij hem ondervraagt omtrent de renpaarden en hunne bezitters — volslagen onwetendheid!"

„Ik verheug mij onbeschrijfelijk over dezen wedren," zeide Lisa.

„Is het voor de eerste maal, dat gij dien zult bijwonen?" vroeg Frans Seraph.

„Volstrekt niet! ik zag hem ook het vorige jaar;

doch ik ken thans eenige bezitters der renpaarden, ik weet hoezeer de overwinning van deze huu aan het hart ligt en bijgevolg stel ik daarin veel belang."

"Lieve engel!" zeide graaf Alfred getroffen; „zou men mogen vragen voor wie uwe belangstelling het levendigst is!"

"Waarom niet! voor prins Xavier en zijne Morgenster."

"Dat vind ik zeer onbillijk en om mij te wreken wil ik u zeggen, dat het renpaard van prins Xavier niet Morgenster, maar Morningstar heet."

"Wijl ik het Engelsch niet versta, zoo heeft prins Xavier mij zelf deze vertaling gegeven."

"Zeer juist! doch wanneer gij van Morgenster spreekt, dan denkt niemand er aan, dat gij Morningstar bedoelt. Wanneer iemand u jufvrouw Elizabeth noemde, zoo zou dit geheel iets anders, iets vreemds, iets koels, stijfs en doodsch zijn en het zou niets van die betoovering hebben, die men gevoelt, zoodra men jufvrouw Lisa hoort zeggen. Ongeveer zoo, doch natuurlijk op een onmetelijken afstand, is het met de Morningstar gelegen."

"Goed! ik zal daarop letten, ik leer gaarne," zeide Lisa, terwijl zij zich tot Frans Seraph wendde met de vraag „of hij vlijtig den schouwburg bezocht."

"Zeer zelden," hernam hij, „mijn tijd is beperkt."

"Welk eene ontbering!" zeide zij medelijdend, terwijl zij graaf Alfred vroeg: „hoe beviel u eergisteren mijne rol in den koninklijken schouwburg?"

"Ik beklaag den vermetele, die met u naar den prijs zou willen dingen."

"Mij dunkt ik speel die rol veel eenvoudiger, veel natuurlijker."

„Zeker, jonge jufvrouw Lisa! uwe vervoerende naiviteit is onnavolgbaar.”

„Mijn oom raadt mij soms aan om dikwerf naar de comedie te gaan, om ook andere tooneelspelers te bestudeeren, opdat ik niet eenzijdig word. Maar ik vind daar meer afkeurenswaardigs dan lofwaardigs en niets leerzaams, want ik speel volgens mijn eigen begrip en naar mijn eigene ingeving en dat stemt niet met de vreemde opvatting overeen.”

„Blijf toch bij uwen aanleg! daarin zijt gij volmaakt en het volmaakte sluit alle eenzijdigheid uit.”

„Zijt gij ook van dat gevoelen?” zeide Lisa, zich tot Frans Seraph wendende.

„Deze bewering gaat niet altijd door,” antwoordde hij; „men vindt zelfs merkwaardige voorbeelden van het tegendeel.”

„Daar ben ik toch nieuwsgierig naar!” zeide Alfred.

„In Bern leefde in een vroegere eeuw de beroemde meubelschilder Mint. Hij schilderde meubelen en kinderen in duizenderlei vormen, bewegingen groepen en houdingen, zoo duidelijk zoo levendig zoo natuurlijk, dat het onmogelijk is zijne schilderijen te beschouwen zonder zich aangevuurd te gevoelen en zijn talent te bewonderen. Doch hij was over het algemeen een specialiteit. Hij beperkte zich tot kinder portretten en meubelen. Daarboven verhief hij zich in het algemeen niet, en daarin stelde hij slechts belang. Voor al het overige ontbrak hem zoozeer het talent, dat men hem een halve cretin moest noemen. Ondanks dit alles zijn zijn kinder- en meubelgroepen onvergelykelijk schoon.”

„Dat is onloochenbaar een hoogst eenzijdige volmaaktheid,” zeide Lisa lachend.

„En een buitengewoon lot, dat men van alle hersensorganen alleen die bezit, welke voor de meubelschildering geschikt zijn!” riep graaf Alfred uit.

„Vergeet niet de algemeene repetitie, Lisa, het wordt tijd,” zeide vrouw Rink, die zich nooit in het gesprek mengde, maar met haar werk aan het raam zat en ieder bezoek reeds in de verte zag komen.

„Ik wensch u een voorspoedige reis naar de marmeren beelden,” zeide Lisa eenigszins scherp tot Frans Seraph en stond op, om aan de waarschuwing harer moeder gevolg te geven.

Toen de beide jongelingen op straat gekomen waren, begon Alfred aldus te spreken:

„Waarom gij naar Lisa Rink gegaan zijt, dat zal mij eeuwig een raadsel blijven. Geen woord van bewondering hebt gij haar toegesproken; geen enkele harer rollen hebt gij haar genoemd; gij spreekt haar over een zwakhoofdigen meubelschilder. Beste vriend! past zulks aan een gentleman, die altijd de toon moet aanslaan van de personen, met wie hij in gezelschap verkeert! Had ik uw gedrag kunnen vermoeden, dan had ik u nimmer bij haar gebracht, want gij doet mij waarlijk geene eer aan. Wat zocht gij eigenlijk bij haar?”

„Haar van nabij te zien en te hooren,” antwoordde Frans Seraph kalm.

„Gij verlangdet zulks alzoö zonder nevenbedoeling?”

„Ik wilde gaarne weten of zij zulk een groot genie is, als men van haar zegt.”

„Nu, wat is uw besluit geweest?”

„Op het tooneel is zij dit wellicht; ik zag haar slechts voor de tweede maal en dat is niet genoeg, om een grondig oordeel over haar uit te spreken. Binnen hare vier muren maakt zij op mij den indruk van een zeer

vlug oppervlakkig en coquet persoon, die zoo juist is wat ijdele en beuzelachtige mannen gelijk prins Xavier behagen kan. Voor u doet zulks mij leed, want gij neemt de gewoonte van ijdel snappen aan — en wat hebt gij daaraan?"

„Gij zijt een bewoner van de Noordpool," hernam Alfred, „wijl gij Lisa Rink tot een voorwerp uwer psychologische studiën maakt."

„Ja, dat is zoo mijne gewoonte," zeide Frans Seraph en hij scheidde zich van Alfred, ging weder de afgelegde straat op en trad bij Telesphoor binnen.

„Ha, zie zoo!" riep deze, „gij kunt mij geluk wenschen! mijn blijspel is klaar."

„Gij schijnt u vermoeid te hebben, gij ziet er overspannen uit en uwen drank belieft ik niet," antwoordde Frans Seraph, terwijl hij op een paar ledige Champagneflesschen wees.

„Op den dag heb ik geen animo, dan heb ik andere bezigheden; maar de nacht en de Champagne wekken mij op, geven mij de juiste stemming. Naar ik hoop zal het stuk binnen kort ten tooneele gebracht worden, en wanneer het bevalt, dan blijf ik op dien weg."

„Is het een fijn blijspel, zoo van het slag als Donna Diana," vroeg Frans Seraph.

„Dat niet, het draagt den paletot van onzen tijd, gelijk de regisseur Rink zich uitdrukt."

„Maar als het nu niet bevalt — wat dan?"

„Lisa speelt de hoofdrol bijgevolg moet het bevallen."

„Nu, ga dan weder eens naar Florestine, daar gij toch met uw werk klaar zijt; Teles, wij zijn nog slechts korten tijd bij elkander..... dan ga ik naar Rome, en wie weet hoe en wanneer en of wij elkander in het geheel wel zullen wederzien."

„Ja, ja! ik zal komen..... doe hun allen mijne

hartelijke groeten! maar heden moet ik den heer Rink mijn manuscript aanbieden."

Frans Seraph zag met smart, dat Telesphoor zich met hart en ziel van zijn ouden vriend had afgewend en hij kreeg den indruk alsof hunne wegen voor altijd zouden gescheiden worden.

"Is eindelijk uw opus klaar?" zeide de heer Rink, toen Telesphoor hem het handschrift overreikte; „is het spreekwoord: wat lang duurt wordt goed, ditmaal van pas, dan brengt gij mij zeker iets voortreffelijks."

Met vluggen blik, die gewoon is om een oordeel te vellen, bladerde hij het handschrift door, terwijl Telesphoor verscheidene wenschen over de verdeeling der rollen en de spoedige opvoering van het stuk uitte. De regisseur viel hem soms in de rede met den uitroep:

„Geen vloeiend dialoog! — Haha! dat is niet slecht! — Die scène is sleepend — Dat is te sterk te plat! — Neen zeide hij plotseling op vrij barschen toon; ik heb u gezegd het blijspel moet in de paletot gaan."

„Ik zal alle veranderingen maken, die gij noodig acht," antwoordde Telesphoor: „de kennis van het tooneel ontbreekt mij, ik verlaat mij op u."

„Het geheele stuk komt mij als een vermoeiend werk van inspanning voor, niet als een gelukkige greep! nu wij zullen zien, wat er van te maken is."

Hij hield het verscheidene dagen, ging het nauwkeurig door, maakte er vele veranderingen in, doch schudde daarover ook het hoofd en zeide mismoedig:

„Geef het op, mijnheer! dat ding is en blijft kreupel en zal nimmer vlug over het tooneel marcheeren."

„Gij wilt niet erkennen, dat het mij gelukt is een juiste rol voor Lisa te schrijven;" riep Telesphoor vertoornend.

Beiden geraakten in hooge woordenwisseling. De regisseur spoedde zich naar Lisa. „Schat! thans is het hoog tijd om u uwen beschermer van den hals te schuiven.”

„Wien?” vroeg Lisa kalm.

„Wien! den ellendigen Hertog!”

„Wat heeft hij misdaan oom?”

„Hij heeft een blijspel geschreven.”

„Is het klaar? eindelijk! . . . hij zei altijd het moest nog geschaafd worden! Nu ben ik blijde!” zij klapte in de handen.

„Spaar uwen bijval, schat! ja het is klaar en zooveel mogelijk geschaafd. Maar het ding is uit ff, namelijk flauw en plat, zooals het publiek het niet duldt.”

„Wees gerust, oom! wanneer ik speel, dan is het publiek altijd in vervoering.”

„Ik zeg u, dat het prulwerk het overschrijven der rollen niet waard is. Het zal fiasco maken en gij evenzeer.”

„Ik -- fiasco!” en zij rees snel op even als een kleine vertoornde slang. „Gij bazelt oom! — ik verklaar u hierbij plechtig en onherroepelijk, dat het stuk zonder uitstel geleerd en opgevoerd zal worden. Geschiedt dit niet, dan biedt ik nog dezen zomer mijne diensten bij een ander tooneel aan — en dan zult gij onder vinden, wat dit tooneel is zonder mij.”

„Weg met de eigenzinnige hoofden van vrouwen!” bromde de regisseur.

„Zie oom, wanneer wij niet een weinig eigenzinnigheid bezaten, hoe zouden wij ons dan beschermen tegen de tyrannie van het sterke geslacht,” zeide Lisa lachend.

„Ei, welk sterk geslacht?” zeide de heer Rink verontwaardigd, „ik bespeur niets van deze sterkte. Ik

ben een domoor, die nog altijd leeren moet hoe ik met tooneelspeelsters moet omgaan."

"Oom," riep zij dreigend.

"Ja, Lisa, waar blijft waar. Ik wekte door mijne scherpe, maar redelijke afkeuring uwe tegenspraak en beging de majesteitsschennis uwe almacht te betwijfelen; daarvoor moet ik thans boeten, deels in mijne kast, deels in mijn beroep als regisseur, door zulk een stuk op te nemen."

"Dat alles is mij onverschillig, oom! Gij weet wat mijn verlangen is."

En haar verlangen werd vervuld. Het stuk werd niet alleen haastig geleerd, maar zelfs met grooten ophef aangekondigd als de eerstelings van een jong genie. Want Lisa had het er in hare eigenliefde op gezet, om het door haar te doen triumpheeren. De theater-recensenten, die verplicht waren de zoon der tooneelwereld te aanbidden, moesten op haaraanzetten een produkt aanbevelen, dat hun volkomen onbekend was. De loftuitingen hadden hare uitwerking: de schoone wereld, die belang in het tooneelspel pleegt te stellen, sprak met gespannen verwachting van het wegslepend blijspel, dat weldra vertoond zou worden en door een onbekende, bepaaldelijk voor Lisa Rink berekend en geschreven was. De een zeide, dat deze onbekende de zoon van een hertog was, die daar studeerde, waar Lisa vroeger gewoond had. De andere zeide, dat Lisa verloofd was aan een predikant in hare geboortestad, en dat deze het blijspel vervaardigd had. De zoon van een hertog en een predikant waren, ieder naar hunnen aard, zeer merkwaardig als tooneel-schrijvers en met levendig ongeduld zag men den grooten dag der opvoering en de ophelderingen, die hij waarschijnlijk geven zou, te gemoet. Voor dat die dag

kwam, was Frans Seraph reeds naar Italie en zijne moeder met zijn oom naar Kronenstein vertrokken. Telesphoor had zich nauwelijks den tijd gegund om hen vaarwel te zeggen.

Graaf von Lauingen wilde het sluiten der kamers afwachten, alvorens hij naar Seeheim ging. Ook hij had veel van het nieuwe blijspel gehoord, en daar Florestine er geheel tegen hare gewoonte belang in stelde, nam hij eenige plaatsjes, die men weken lang voor de opvoering bespreken moest. Florestine wist van Frans Seraph, wie de vervaardiger was, doch zij zweeg, wjl zij eerst den uitslag wilde afwachten.

Amelie Verden was eene even vurige vereerster van Lisa Rink als haar zwager Alfred; zij nam die eenvoudige rollen, welke Lisa meesterlijk speelde, voor echte munt aan.

„Is het niet aardig, niet geheel idyllisch en overeenkomstig haren onschuldigen persoon, dat zij de bruid van een dichterlijken landprediker is?” zeide zij tot Florestine, toen zij afspraak maakten, om in gezelschap het theater te gaan bijwonen.

Graaf von Lauingen schoot in een schaterlach en antwoordde:

„Amelie, maak u niet bespottelijk! eene idylle met prins Xavier komt mij veel waarschijnlijker voor, dan met een veldprediker.”

„Dat zeg ik mijne vrouw elken dag,” zeide graaf Verden, „maar te vergeefs! zij onderscheidt bij de tooneelspeelster niet tusschen kunst en natuur.”

„Gij zijt beiden tegenstanders van dit betooverend schepsel!” zeide Amelie.

„Volstrekt niet!” hernam haar man; „ik vind haar bekoorlijk op het tooneel; doch het schijnt mij eenigszins gewaagd en minstens overbodig, om deze bewondering op haar privaat leven over te brengen.”

Natuurlijk was Amelie niet van gevoelen veranderd. Zij behoorde tot de personen, die voortdurend een voorwerp hebben moeten, waarmede zij in blinde vervoering ingenomen zijn; — dat levert stof tot eindelooze gesprekken.

De gewenschte avond brak aan. Graaf von Lauingen met zijne vrouw en zijne moeder, Amelié met haren man en haren zwager zaten met gespannen verwachting in hunne loge. Het locaal van het theater was te vol; het was om te stikken van de warmte.

„Een verschrikkelijk genoeg op een Juni-avond,” zeide Florestine tot haren man.

„Gij hebt het verlangd, 'lieve engel,” hernam hij.

„Zeker!” zeide zij lachend, „het schijnt, dat de betooverende kunst ook mij aangegrepen en herwaarts gevoerd heeft.”

Maar de scherts, die op hare lippen lag, kwam niet uit haar hart. Zij dacht aan den Telesphoor harer jeugd, aan den Mei-avond onder de half ontluikende lindeboomen, waar Telesphoor zoo plechtig verklaard had, dat de theologie het voorwerp zijner liefde was; waar hij zoo vurig gewenscht had, om ten aanhooren van duizenden de leer der waarheid te verkondigen; — en thans na drie jaren, was een tooneelspeelster het eenigst voorwerp zijner liefde en duizenden waren verzameld, om zich met de dwaze potsen te vermaken, die hij aan hen voorstelde. In deze drie allergewichtigste jaren, die meestal voor het geheele leven beslissend zijn, was hij in een schrikwekkend doolhof geraakt; en hield hij nog wel de liefdevolle banden vast, die hem konden te recht brengen? Was zijne ziel niet reeds eene ruïne zonder hooge eischen, zonder idealistische verwachtingen, zonder reine liefde, zonder vast geloof? — Een onbestemde angst drukte haar

hart. Het was alsof zij een voorgevoel had, dat zij iets verschrikkelijks zou beleven.

Het scherm werd opgehaald, de voorstelling nam een aanvang. Het stuk was, zooals men dit verwachten kan van iemand, die zonder talent voor het vak, zijne hersenen door geestrijke dranken overspannen heeft en in half dronken toestand schrijft: het dobberde tusschen langwijligheid en buitensporigheid. In het derde bedrijf trad Lisa op. Zij werd met juichenden bijval begroet, doch gedurende het bedrijf op zichzelf was die onbeduidend en slechts bij het aftreden verhief zich weder het luid gejuich, een duidelijk bewijs, dat het slechts haar gold. Bij het sluiten van het eerste bedrijf trachtten de trawanten van Lisa, overeenkomstig het bevel der meesteres, een levendige toejuiching aan te heffen, doch de groote menigte van het publiek nam er geen deel aan.

„Het is toch in de daad erg, dat wij naar zulk een stuk gaan,” zeide gravin von Lauingen, de moeder van Oswald.

„Wie zou zoo iets van een idyllischen veldprediker verwachten,” zeide Oswald lachend tot Amelie.

„Het maakt op mij den indruk als of het in eene wachtkamer ontworpen is,” voegde graaf Verden er bij.

„Het is onbegrijpelijk; dat Lisa zich voor zulk eene rol leent,” zeide Amelie bezorgd.

„Zij is altijd een engel,” zeide Alfred, „en zij blijft een engel.”

„Ook na het mislukken van het stuk!” voegde zijn broeder er bij.

Florestine zweeg, terwijl haar hart bloedde. Het tweede bedrijf overtrof het eerste. De intrigue was nog meer gerekt en tot vergoeding daarvoor werden de insinuatien en de geestige uitdrukkingen nog onkiescher.

Lisa werd besproken, maar gedurende de tooneelen, waarin zij niet verscheen, begon het publiek ontevreden te worden. Bij het slot van het tweede bedrijf heerschte een diepe stilte, en waagden de trawanten het, om een gering teeken van bijval te geven, dan werd het door een hevig gefluit versmoord.

Florestine kon het niet langer uithouden, zij zeide bleek en zenuwachtig tot haren man:

„Lieve Oswald, ik stik in deze lucht. Ik bid u, breng mij naar het rijtuig.”

„Ik ga met u mede, Flore!” zeide hare schoonmoeder, „behalve het schandaal op het tooneel zal er ook weldra een in de zaal plaats hebben.”

Von Lauingen bracht beiden naar het rijtuig en keerde naar de loge terug. Florestine was liever alleen geweest, om te kunnen uitweenen; thans onderdrukte zij hare tranen en klaagde slechts over de onverdragelijke warmte. Intusschen begon het derde en laatste bedrijf, dat de kroon spande boven de twee eerste en zulk misnoegen wekte, dat zelfs de verschijning van Lisa de opschudding niet tot bedaren bracht, en nauwelijks was het laatste woord op het tooneel gesproken, of er brak een oorverdoovend sissen, fluiten en stampvoeten uit. Von Lauingen ging met den graaf en de gravin Verden naar Florestine; Alfred spoedde zich naar Lisa.

„Dat is een vreeselijke uitspanning geweest,” zoo zuchtte Amelie in het rijtuig: „wie had zoo iets kunnen droomen!”

„Waarom wordt toch zulk gemeen en erbarmelijk prulwerk van te voren als eene kunstschepping uitgekreten!” zeide Verden verstoord.

„Wie zou toch de ongelukkige auteur wezen. en hoe zou hij te moede zijn?” zeide von Lauingen

Zij vonden Florestine met hare schoonmoeder aan de thee en Amelie getuigde, dat het toch in de daad aangenameer was zich met goede vrienden onderling te onderhouden, dan zich te vermoeien door het genot van publieke vermakelijkheden.

„Ik ben er vast van overtuigd dat de blijspelen en treurspelen, de opera's en melodrama's, kluchtspelen en ballets bij de menschheid een zekere verstomptheid te weeg brengen,” zeide graaf Verden, „mensen, die dagelijks drie of vier uren een open oog en oor leenen aan de bewegingen en de gesprekken van het tooneel, moeten na eene reeks van jaren betrekkelijk in verstand verminderen.”

„Dat is een treurig vooruitzicht voor ons, daar wij dikwerf het theater bezoeken,” zeide Amelie tot gravin von Lauingen.

„Groote geesten maken daarop 'eene uitzondering, niet waar Amelie?” hernam zij lachend. „Maar graaf Verden heeft zeker niet geheel ongelijk. Jonge lieden, die voor uitwendige indrukken zeer vatbaar zijn vormen hun oordeel en beginselen naar die, welke hun dagelijks gedurende drie uren lang, nu eens op verheven, dan weder op trivialen toon, gisteren door dans, heden door gezang en morgen door woorden gepredikt worden — en door welke predikers!”

„Wat vermag daar tegen een professor op zijn leerstoel!” zeide graaf Verden: „Wanneer een jong mensch zes uren dagelijks met vlijt studeert en hij bezoekt daarna drie uren het theater, dan neemt dit den invloed zijner studie geheel weg en geeft hem verkeerde opvattingen van de wereld en het leven, van vreugde en geluk.”

„Men wordt er echter geheel onverschillig voor, vooral in de eerste jeugd,” hernam Oswald.

„Eenigen zien het bij tijds in, dat zij daardoor naar geest en hart kunnen bedorven worden,” antwoordde graaf Verden: „anderen bemerken het, wanneer ten gevolge dezer opwekking verkeerde en hevige harts-tochten ontwaken; doch voor zeer velen wordt het theater eene gewoonte en behoefte — en hij, die zoo ver gekomen is, heeft naar verstand en hart schade geleden: daarvan ga ik niet af.”

„En toch heet het theater een middel tot algemeene ontwikkeling te zijn,” wierp Amelie tegen.

„Ontwikkeling, algemeene ontwikkeling, is tegenwoordig eene partijleus,” hernam haar echtgenoot: „aivorens men daarmêe instemt dient men nauwkeurig te weten wie ontwikkelen wil, wie ontwikkeld worden moet en tot welk doel de ontwikkeling dienen zal. Wij hebben op elk gebied overvloed van verkondigers van ongelooft en goddeloosheid, die in den ijdel wan verkeer, dat hunne leer ware ontwikkeling verspreidt. Zoo gaat het ook met de journalisten, die hun bestaan zoeken in tooneelberichten. Zij trachten eveneens de wereld te overtuigen, dat het tooneel algemeene ontwikkeling verspreidt, en daar de zwerm van dagbladen, met hunne geestscherpte, fijnheid en diepte, elk eigen oordeel van het lezend publiek overbodig maakt; zoo praat dit gedachteloos na, wat het zoo even gelezen heeft.”

„Gij zijt zeer ongunstig gestemd jegens dit middel ter algemeene ontwikkeling,” zeide Oswald, „jammer dat wij niet iemand hebben, die daarvan de verdediging opneemt.”

„Een stuk als dat van heden, maakt mij daartoe niet genegen,” zeide Amelie. „Voor dat gij u daarmêe inlaat,” zeide haar echtgenoot, „zou ik u verzoeken, om eerst de vraag te overwegen: of gij wenschen zoudt dat uwe zonen zoo werden als mijn goede broeder

Alfred en de partij, waartoe hij behoort? — Zeker wel niet! Uwe moederlijke idealen zullen hooger staan. En waar put hij zijne ontwikkeling? — in het theater en wat daarmêe samenhangt!”

De deur werd geopend; Alfred trad binnen, vol opgewondenheid.

„Gij zit hier rustig, drinkt thee en verkwikt u aan ijs, terwijl ik een ontzettende scène bijgewoond heb!” riep hij, „een geheel onverwachte scène!”

„Bedaar en verhaal dan al de moorden en doodslagen, die er voorgevallen zijn,” antwoordde Oswald en reikte hem een schaalje met ijs over.

„Moord of doodslag is er niet voorgevallen maar iets veel verschrikkelijkers,” hernam Alfred.

„Toch geen opstand?” vroeg gravin von Lauingen verbleekend.

„Of brand?”

„Of eene instorting van den schouwburg?”

„Of de ineenstorting van de lucht,” vroeg graaf Verden schertsend.

„Bijna hebt gij het geraden, broeder!” antwoordde Alfred.

„Maar, beste graaf, aan wien is dat ongeluk overkomen?” vroeg Florestine, die bij het voorgaande gesprek zwijgend naar het thee-servies gestaard had, wijl hare gedachten met Telesphoor bezig waren.

„Mij, gravin Flore, aan mij is het overkomen!” zeide Alfred en nam een tweede schaalje ijs, terwijl de algemeene spanning zich in gelach oploste.

„Gravin Flore, ik wend mij tot u,” zoo ging hij voort: „gij zult mij het beste verstaan.”

„Thans wordt de zaak belangwekkend!” zeide Oswald, terwijl Florestine altijd met het oog op Telesphoor vol verborgen angst het verder verhaal afwachtte.

„Niet waar?” zeide Alfred, „wanneer onze idealen vallen, dan noemt men dat eene tuimeling uit den hemel. . . . nu deze tuimeling heb ik gemaakt, want ik heb een engel in eene furie veranderd gezien. Na het aangename einde van het verachtelijk product stormde ik naar Lisa Rink en ik vond haar buitengewoon vertoornd. . . . ik moet zeggen in woede. De tranen stonden haar in de oogen, maar zij weende niet, zij dreigde te stikken. Zij wrong soms krampachtig de handen, liep heen en weder, stond dan weder stampvoetend stil en herhaalde aanhoudend de woorden: die ellendige! die sukkel! door zijn toedoen ben ik bespot! nooit zal hij weder in mijne tegenwoordigheid komen! ik haat, ik verafschuw hem. Zoo ging zij voort. Ik wilde haar troosten, haar doen begrijpen, dat het uitfluiten haar niet gold. Zwiĳg! riep zij toornig; dat weet ik al te maal! maar wanneer ik op het tooneel ben, dan moet men zich ten minste rustig houden. — Haar oom, de regisseur zeide bedaard: van de geheele opschudding draagt gij zelve de schuld, beste Lisa! waarom hebt gij den verstandigen raad van een bekwaam regisseur niet aangenomen? Waarom neemt gij zulk onbeduidend prulwerk in uwe bescherming? — Ik deed het uit medelijden, riep zij, en deze smaad is mijn loon geweest! — Ik wilde haar iets zeggen, maar zij hield met beide handen hare ooren gesloten en riep: zwiĳg! zwiĳg! al uw ijdel gesnap is niet in staat, om het schel gefluit, dat nog altijd mijne ooren vaneen scheurt, te verdooven. Gij kunt begrijpen, gravin, dat dit antwoord mij zeer bijtend was. Ik gaf alzoo ten antwoord, dat zij van mijn gesnap geen last meer hebben zou; waarop zij zeide: dat zal mij aangenaam zijn! — en zij keerde mij den rug toe. — Uit mijnen hemel gevallen

vertrok ik en thans tracht ik tot mijzelven te komen en mij te troosten."

"Gij moest u schamen, Alfred, om zulke dwaasheden in tegenwoordigheid van dames te verhalen," zeide graaf Verden, verstoord. „Maar het is waar!..... een voegelijken toon en tact in den omgang kan men niet bij engelen leeren, die tusschen de coulissen in furiën veranderen."

"Gij hebt gelijk!" antwoordde Alfred, „ik zal geen idealen meer najagen. Wanneer mij bij het zien van eene vrouw de gedachte opkomt, dat zij een bevallig en bekoorlijk wezen is, dan zal ik daarbij terstond denken: zij is wellicht eene heks."

Gravin von Lauingen stond op; die ruwe manieren waren haar onverdragelijk. Men verliet elkander. Toen Florestine met haar echtgenoot alleen was, kwamen hare weerhoudene tranen te voorschijn, en zij zeide:

"Oswald! dat verschrikkelijke stuk is van Telesphoor Hertog. Wat zouden wij kunnen in het werk stellen, om hem op een anderen weg te brengen?"

"Volstrekt niets," antwoordde von Lauingen, ten hoogste verwonderd over die onverwachte mededeeling.

"O, spreek niet zoo!" zeide zij, „wanneer wij ons zijn lot niet aantrekken, wie zal het dan doen?"

"Gij weet hoe gaarne ik uwe wenschen vervul, Florette..... doch ik beken, dat ik volstrekt geen lust heb, om dezen student of litterator, of wat hij moge zijn, op te zoeken. Hij heeft ons bovendien ook genoegzaam te keunen gegeven, dat hij zich in ons huis niet op zijn gemak gevoelt. Wanneer hij werkelijk de vervaardiger van het stuk is, dan is het zeer goed te verklaren, dat ons gezelschap hem niet behaagt, en evenzoo kan alsdan zijn verkeer ons niet bevallen."

„Frans Seraph heeft mij voor zijn vertrek gezegd," hernam Florestine, „dat Telesphoor een blijspel geschreven had, dat beoordeeld was en zeer geprezen werd, maar Telesphoor had het hem niet wil toonen, en wenschte ook aanvankelijk zijn naam verborgen te houden."

„Dat spreekt van zelf, en ik wensch hem toe, dat hij altijd verborgen blijft. Stel u gerust, Flore! deze tegenspoed brengt hem wellicht tot nagedachte."

Maar Florestine stelde zich niet gerust met deze onbestemde hoop. Zij schreef eenige regelen en toen zij den volgenden morgen naar de H. Mis ging, wierp zijzelve den brief in de bus.

ONWEËRSWOLKEN.

Telesphoor was geheel verslagen: teleurgestelde verwachtingen, gewonde ijdelheid, treurige vooruitzichten, heimelijke beschaming — dat alles omringde hem even als een slagveld met lijken; maar het beteekende niets bij de smart, dat Lisa hem verstiet. Op den noodlottigen avond was hij voor het einde van het stuk, maar toch laat genoeg, om zich omtrent het fiasco van het stuk niet te bedriegen, het theater ontvlucht. Hij bracht den nacht in koortsachtige mistroostigheid door en maakte duizend plannen, om deze schande uit te wisschen. Den volgenden morgen kwam de heer Rink bij hem en verklaarde met harde woorden, dat tusschen hem en Lisa alles voor goed uit was; zij betreurde de goedheid, die zij voor hem had gehad; zij hoopte, dat hij het niet wagen zou, om haar door zijne komst overlast aan te doen; zij had besloten, om hem niet meer te willen zien.

„Ik heb u alles vooruit gezegd,” voegde de heer Rink er bij, „zoowel, dat gij niet bij Lisa past, als dat uw stuk volstrekt niet deugt, want ik heb

ondervinding; doch gij waart onverstandig! Die niet hooren wil moet voelen, pleegt men te zeggen. Gij gevoelt thans wat het zeggen wil, wanneer men zich-zelfen tot tweemaal toe op ongehoorde wijze bedriegt; ik hoop, dat het u tot een heilzame waarschuwing moge dienen."

"Dat hoop ik ook," antwoordde Telesphoor met een luiden en bitteren lach en geleidde den heer Rink naar de deur.

Maar hij gevoelde zich diep vernederd. Zijn geheele ot, zijn geheele toekomst, een schoone frische jeugd vol veerkracht, zijn voortvarende energie, zijne hoogste idealen, zijne edelste gewaarwordingen, ja zelfs zijn beteren wil, zijn geweten en zijne plichten — alles had hij in zijn waanzinnigen hartstocht aan een afgodin ten offer gebracht, die geen hart voor hem bezat. Welk een verfoeielijke dwaasheid! welk een vreeselijke verblindheid!..... En toch beminde hij haar nog, dat wil zeggen, zij hing nog als een bloedzuiger aan zijn hart, en de kwelling van den naijver overtrof ver, zeer ver, elke andere kwelling. Niet in staat, om tot eenig besluit te komen en alsof hij op eene omstandigheid wachtte, waardoor hij tot handelen gebracht zou worden, zoo stond hij aan zijn raam, om te bespieden, wie Lisa bezocht. Dat was hem van zooveel gewicht, dat hij zijn nachtpost geen enkele minuut verliet, en dat hij door champagne zich in eene opgewondenheid bracht, die hem het gespannen wachten mogelijk maakte.

Lisa verliet in geen drie dagen hare kamer. Men zeide, dat zij ongesteld was wegens haren toorn over de ongemaniëerde houding van het publiek en, dat zij in langen tijd niet zou optreden, om het te straffen. Den vierden dag ging zij des avonds met hare moc-

der uit. Telesphoor dacht, dat zij gingen wandelen, en verliet gedurende een half uur zijn wachtpost. Hij bemerkte alzoo niet, dat kort daarop een ander rijtuig kwam, waarin de kamerjufvrouw en aanmerkelijk veel pakgoederen werden weggevoerd. Toen echter Lisa na twee en drie uren niet terug keerde, en er in hare kamer geen licht ontstoken werd, greep hem eene hevige ontsteltenis aan. Hij wilde hare woning binnenstormen en vragen waar zij gebleven was. Bittere angst hield hem terug. Hij vermoedde, dat men hem ten antwoord geven zou, dat zij vertrokken was — en dat wilde hij niet hooren. Hij wachtte en wachtte al. Het eene rijtuig volgde het andere op en zij gingen voorbij. Bij elk rijtuig, dat hij hoorde rees zijn hart in ademlooze verwachting op en zonk dan weder loodzwaar in zijne borst als in een diepen afgrond terug. Doch eindelijk kwamen er geene rijtuigen meer, nu en dan ging er nog slechts een enkele voetganger ijlings voorbij. Ten laatste hielden ook deze op; wellicht sloop noch een duistere, een wezen vol van kommer en ellende onder de gaslantaarns, langs de huizen voort. De oogenblikken van den diepen nacht, omstreeks twee en drie uren maken een onaangename indruk op de bewoners van een groote stad, door de gedachte, dat alsdan alles waakt, wat tot de schaduwzijde des levens behoort: knagenden nood, zonde, misdaad, vertwijfeling, een hulpelooze kranke, een troostelooze stervende, bekommernissen en smarten van duizenderlei aard. Dat hebben de oude kloosters goed begrepen, die in het eerste uur na middernacht hunne leden lieten bidden, om de verpestende lucht der wereld door de wierook des gebeds te reinigen.

De uren gingen voorbij; de morgenschemering van den zomer maakte het gaslicht vaal en bleek en had

ook zelve een spookachtige en kille doodscheit. Telesphoor zonk op zijnen stoel in een diepen en bedwelmenden slaap.

Gelijk de nachtwandelaar op zijn gevaarlijk pad ontwaakt en in den afgrond stort, wanneer men hem bij zijnen naam roept, zoo storte Telesphoor in zijnen afgrond van bitterheid terug, toen een bekende stem hem wekte en riep: „Teles?” Hij sloeg zijne vermoede en matte oogen op; het was helder dag, zijn vader stond voor hem. Hij was noch verschrikt, noch verwonderd; zijn geheele bewustzijn was steeds van eene zaak vervuld.

„Teles!” zeide de oude Hertog en reikte hem met een treurigen glimlach de hand, „ik ben hier om u af te halen. In Augustus wordt het twee jaren sinds gij niet bij ons geweest zijt; gij schrijft ook zeer zelden, gedurende zes maanden geen enkelen regel! — en uwe moeder verlangt hartelijk naar u. . . . zij is zwak en sukkelend. Ik vernam nu, dat het ook met u niet goed gaat. Ik ging dus op weg en ben thans hier, om u mede te nemen. Pak uw goed in; — ik zal u helpen.”

Terwijl de oude sprak was Telesphoor tot zichzelf gekomen.

„Ik dank u, lieve vader,” antwoordde hij uiterst kalm, „en bid u om vergeving voor mijne nalatigheid in het schrijven. Zoodra de vacantie begint kom ik naar X., doch thans midden in de collegiën is dit onmogelijk.”

„Ik weet, dat menige dag voorbij gaat, zonder dat gij de collegiën bezoekt; ik weet alles, Teles!” zeide de oude man met diepen ernst; „ik doe u geene verwijten, maar ik ben hier om u te halen op-

dat de duivel u niet hale!" voegde hij er met de uitdrukking zijner toornige natuur bij.

Telesphoor achtte het geraden, om te zwijgen en te gehoorzamen, daar hij geen middel wist, om zijn vader tot andere gedachten te brengen.

„Hoe ziet het er bij u uit..... wild en woest! en hoe ziet gij er zelf uit," vervolgde de oude Hertog, terwijl hij zijn blik in de kamer liet rondgaan: „in zulk eene wanordelijkheid kan een mensch het niet uithouden, die inwendig ordelijk is! — Nu kleeid u, ik zal in dien tusschentijd uwe zaken in den koffer leggen — waar is de koffer? — de boeken en schriften kunnen hier blijven, zij zijn overigens tot niets nut! Daarna gaan wij in eene restauratie, om te ontbijten..... en dan naar X."

Telesphoor volgde machinaal de bevelen van zijn vader op. Lisa was weg; wat zou hem dus nog aan de residentie kunnen binden? Maar waar was zij?

„Hebt gij schulden?" vroeg de vader, „gij hebt op eene wijze geleefd, die moeielijk orde toelaat in geldzaken."

„Enige onbetaalde rekeningen zullen er nog wel gevonden worden," antwoordde Telesphoor.

„Is uw kamerverhuurder een braaf man?"

„Dat geloof ik wel."

Hertog ging nu naar den kamerverhuurder en verzocht hem, om de rekeningen, die er voor Telesphoor mochten komen, aan te nemen en naar X. te zenden, aan zijn adres.

„Met genoegen!" antwoordde de man; „de kamerverhuur heeft hij altijd prompt betaald. Het verheugt mij, dat gij uwen zoon haalt, want die heks van hierover heeft hem geheel geruïneerd en de champagne heeft het zijne daartoe bijgebracht. Jeugd heeft geen

deugd; — dat weten wij ouden. Thans kan men hem op een beteren weg brengen.”

Telesphoor maakte van de afwezigheid zijns vaders gebruik, om zich naar de overzijde in het huis van Lisa te spoeden. Daar woonde een commissionnair, die dagelijks voor Lisa boodschappen te verrichten had. Hij sloeg de handen in de lucht en zeide:

„Heer Hertog, wat scheelt u.”

„Ik ben sinds eenige dagen ongesteld geweest,” antwoordde Telesphoor kortaf; „thans vind ik de woning van vrouw Rink gesloten. Wat beteekent dit.”

„Dat zij op reis gegaan is. Waarheen? dat weet ik niet. Het ging alles plotseling en heimelijk. Prins Xavier was in deze laatste dagen veel bij haar.”

„En hare moeder? en hare broeders?” vroeg Telesphoor bevend.

„Vrouw Rink is mede gereisd. De beide knapen zijn reeds sedert zes weken op een instituut. Zijt gij dit vergeten, heer Hertog?”

„Bedankt voor uwe inlichtingen,” zeide Telesphoor en keerde naar zijne kamer terug. Hij had in langen tijd niet meer aan de broeders van Lisa gedacht, ofschoon hij zich, toen hij hen naar de residentie volgde, voorgesteld had, om te zorgen, dat de knapen eene katholieke opvoeding ontvingen. Thans waren zij op een instituut, dat door de vijanden van het positieve geloof geprezen werd en bij christelijke ouders in een slechte faam stond. Daar waren zij sedert weken — en hij wist het niet! Zoo weinig had hij zich over de knapen bekommerd! Doch dit trof hem slechts vluchtig. Lisa was weg en waarschijnlijk op aandrijven van prins Xavier!

Terwijl Florestine, de getrouwe ziel, den ouden Hertog tot redding van zijn zoon naar de residentie

riep, ontving zij een telegram van mevrouw von Strahl, waarin haar gemeld werd, dat haar vader ernstig ongesteld was. Zij reisde terstond met haren man en haar kind naar *Kronenstein*, vol angst dat zij hem niet meer levend vinden zou. Maar hij leefde; zelfs hij scheen een weinig te verademen, zoodat doctor Hellmut voor het oogenblik ten minste weder hoop gaf, doch met de opmerking, dat de dood ook plotseling volgen kon. Florestine bereidde zich alzoo tot een in het onbepaalde verlengd oponthoud voor, terwijl von Lauingen door de kamerzittingen naar de residentie en door zijne zaken naar Seeheim geroepen werd. Het was de eerste scheiding na een meer dan drie jaren onbeschrijflijk gelukkigen echt, en beiden vonden die buitengewoon smartelijk, maar achtten het onmogelijk voor Florestine, om haar op sterven liggenden vader te verlaten.

Vrouw Hertog ontving haren zoon met onbeschrijflijke vreugde. Hij was terug, zij bezat hem weder! dat was haar voornaamste gewaarwording. Zij hoopte, dat thans alles terecht komen en verbeteren zou, wanneer hij eenigen tijd in het ouderlijk huis zou hebben doorgebracht. Hoe het eigenlijk met hem stond wist zij niet. Hare dochters wisten veel meer, want Rabener had vrienden in de residentie, die hem nauwkeurige berichten omtrent Telesphoor gaven; doch de kinderen hadden den moed niet, om ze aan hunne ouders mede te deelen. Ook de zusters ontvingen nu hunnen broeder met slechts matige vreugde, en Agatha zeide treurig tot Apollonie:

„Ach, Teles is nog maar half de verloren zoon van het Evangelie.”

„En zijt gij daarover bedroefd?” vroeg Apollonie.

„Zeker! want niet gewillig, niet rouwmoedig keert hij naar het vaderlijk huis terug.”

Nauwelijks had Hertog vernomen, dat heer von Kronenstein ongesteld en Florestine op het slot aanwezig was of hij ging op weg, om hem te bezoeken. Florestine was verschrikt over de verandering, die zij in hem bespeurde; de grijsaard zag er zoo voorover gebogen, zoo afgemat en zoo gedrukt uit. Zij zeide, zich verschoonend:

„Niet waar? gij zijt toch niet vertoornd, omdat ik u de bittere waarheid over Telesphoor geschreven heb?”

„Het was een groote liefdedienst, dien God de Heer u moge beloonen genadige gravin. Het is mij door merg en been gegaan, dat ik zoo iets van mijnen eenigen zoon beleven moet, toch, het was mij een troost, dat gij hem nog altijd, in weerwil van zijne verkeerdheid genegen blijft.”

„Heeft mijn vader u niets gezegd, toen hij met het voorjaar terug kwam?”

„Niets bepaalds! dan dat hij weinig studeerde en veel het theater bezocht. — Hij wilde mij wellicht langzaam voorbereiden. Maar kan ik hem niet zien mijnheer, uw vader?”

Florestine bracht hem naar de zieke, die hem de hand reikte en met zachte en gebroken stem zeide:

„Mijn oude, geliefde vriend.”

Hertog kon niet spreken, zijn hart was te zeer van smart overstelpt bij het aanschouwen van den zieke, wiens toestand geene genezing hopen liet. Hij drukte slechts zijne heette hand en trachte hem met zijne oogen vol tranen vriendelijk aan te zien.

„Wij scheiden niet voor langen tijd,” zeide heer von Kronenstein en sloot vermoeid zijn diep weggezokene oogen.

Florestine deed Hertog uitgeleide, en deze zeide somber, terwijl hij met de hand langs zijne oogen wreef:

„Ik kan het niet verdragen, den man te zien sterven.”

„Ik ben de dochter, ik moet het wel verdragen,” zeide Florestine gemoedelijk.

„Ja gij zijt een vrome ziel.”

„O neen, daarin dwaalt gij zeer!” zeide zij levendig.

„Ik wil zeggen, genadige gravin, dat in uwe ziel een vrome moed heerscht.”

„God schenkt mij, wat ik noodig heb,” antwoordde zij. „Hij helpt ons allen ons kruis dragen.”

Doctor Hellmut kwam binnen en zij ging met hem naar de kamer van den zieke terug.

Op denzelfden avond werd de oude Hertog door eene beroerte getroffen. Hij kon ter nauwernood de H. Sacramenten ontvangen, geraakte daarop buiten kennis, leefde nog een paar uren en stierf. De ontsteltenis der familie was onbeschrijflijk; op den dood der sukkelende moeder had men zich voorbereid, doch niet op dien van den krachtvollen vader. Hij zelf had daar evenwel aan gedacht: zijn testament was gemaakt zijne boeken waren volkomen in orde. Een kalme geest, die zijn einddoel nadert en bij elken dag nader komt, vertoonde zich bij hem in alles.

„De bekommering over Teles, de buitengewone inspanning van de reis in den nacht, hebben hem ten grave gesleept!” jammerde Agatha bij Apollonie.

„Neen!” zeide Hellmut, „dat kan men niet onderstellen! Hij was twee en zeventig jaren oud. Dat is een ouderdom, waarin men gewoonlijk sterft. Heer von Kronenstein is pas zeventig, maar hij zal moeilijk tot het najaar leven.”

„Wanneer dus beiden uit de wereld gescheiden zijn,”

zeide Apollonie, „dan is zij door een enkel edelman en een enkel burger des te meer verarmd, naarmate het getal van hen kleiner is.”

Afra werd op de uitvaart van haren vader genoodigd. De zusters waren na jaren weder bij elkander. Telesphoor gevoelde zich vreemd onder haar. De dood zijns vaders had hem getroffen en hij was blijde, dat hij zich gewillig naar X. had laten voeren. Hij stelde deze daad van gehoorzaamheid op hoogen prijs, ofschoon hij in zijne bedwelming geen bepaald besluit had kunnen nemen. Thans bemerkte hij de volle vrijheid en onafhankelijkheid, waarin hij door den dood van zijn vader geplaatst werd, en dat verschafte hem een zekere rust. Wanneer zijne familie hem naar zijn verdere plan vroeg, dan verzekerde hij altijd, dat de studie in de medicijnen zijn vak was; doch zij had de schaduwzijde, dat zij zeer langwijlig was. Doctor Hellmut had eens getracht hem bijzondere vragen omtrent het studie-vak te doen, maar ontwijkende antwoorden bekomen. De moeder geloofde wat hij zeide, de zusters niet.

„Ik weet volstrekt niet, wat ik van Teles zeggen moet,” zeide de goede Afra; „wanneer ik bedenk hoe hij voor vier jaren was en, wat hij thans is, dan moet ik zeggen: wat is hij veranderd. Het is waarlijk een domme trek, dat hij geen geestelijke worden wil.”

„Ik zou van smart verteren, wanneer ik denk, dat een theater-vink daarvan de schuld is!” zeide Agatha.

„Is dat dus werkelijk waar?” vroeg Afra bezorgd.

„Helaas ja!” zeide Apollonie.

„Hoe verstandig redeneert gij!” zeide Francisca met hare gewone bitsheid, „alleen hier in X. kan een wakker jongmensch op de gedachte komen om geestelijke te worden; in de groote wereld wordt de geestelijke

stand veracht, want de priesters zijn bekrompen of dweepzieke wezens. Teles volgde de inspraak van zijn schoone en begaafde natuur en een bekoorlijke kunstenaar boezemde hem een hevige drift in. Dat is ook zeer natuurlijk. Zult gij nimmer ontwaken!"

„Ontwaken op uwe wijze — nimmer," antwoordde Appollonie.

„Maar Francisca, hoe kunt gij zoo goddeloos over den geestelijken stand spreken," zeide Afra verstoord. „Ik weet wel dat slechte lieden dien stand haten, wijl zij daardoor aan hunne zonden herinnerd worden; doch hij wordt niet veracht, men neemt alleen den schijn aan alsof men hem veracht."

„Die het roomsche juk draagt, verdient verachting!" riep Francisca.

„Het roomsche juk?" vroeg Afra verstomd.

Bevend van onderdrukte toorn, riep Agatha:

„Ja, Afra, aan de even goddelooze als onverstandige redeneeringen van Francisca, moet gij gewoon worden en daarvoor zwijgen. Doch niet zwijgen, omdat gij met haar instemt, of omdat gij haar niet antwoorden kunt, maar zwijgen om voortdurenden twist te vermijden. Zij is even onchristelijk en ongeloovig als haar man."

„Wij gelooven aan de godheid in onzen eigen boezem," zeide Francisca.

„Ja, wanneer gij het H. Sacrament des Altaars ontvangen hebt..... niet waar?" vroeg Afra, die de verkeerde beteekenis van dit gezegde niet vermoedde.

„Verkeert gij nog in de illusie van het ontvangen der Sacramenten?" vroeg Francisca op verachtende toon: „ik dacht dat men in Z. meer met den geest des tijds medeging."

„Francisca, Francisca!" riep Afra weenend uit, „spreek niet zulke godslasteringen!"

„Wees niet kinderachtig, Afra!” hernam Francisca ongevoelig, „ik spreek zoo als duizenden, zoo als miljoenen denken — en zoo als mijn man denkt, met wien gij toch zoozeer ingenomen zijt!”

„Nooit heeft hij mij zulke gedachten geopenbaard, nooit!” verzekerde Afra, „ik had achting voor zijn goed hart en zijne naasteliefde. Ach ik vrees, dat mijn man gelijk had, toen hij hem een vrijmetselaar noemde.”

Francisca lachte hartelijk. Apollonie zeide:

„Het is voor ons allen een zwaar kruis, een zwager en zuster in zulk een ongelukkige richting te zien. Teles heeft nu ook een dwaalweg ingeslagen! en ach! wij zijn toch allen kinderen van onze vrome christelijken ouders!”

„Hoe zal het gaan met den vooruitgang en de ontwikkeling der menschheid, wanneer de kinderen duurzaam in de sleur van hunne ouders voortgaan!” antwoordde Francisca.

„Neen de onzin, dien gij spreekt, is niet aan te hooren,” viel Agatha in de rede, „ongeloovige kinderen van geloovige ouders — dat zal eene ontwikkeling der menschheid zijn! en waarom? omdat zij later op de wereld gekomen zijn en anders handelen.”

„Omdat zij gebruik van hunne vrijheid maken,” hernam Francisca terechtwijzend.

„O, ik heb zooveel eerbied voor de vrijheid, die Teles tot slaaf van een theater-vink en uw man tot een dienaar van de vrijmetselarij maakt!” zeide Agatha spottend.

„Ach heer!” zuchtte Afra en sloeg hare handen te zamen, „het is hier lang niet meer zoo aangenaam en vreedzaam als weleer.”

„Hoe zou dat mogelijk zijn, waar het ongeloof nestelt en alles verstoort,” zeide Agatha. „Mijnheer, onze zwager heeft al het mogelijke gedaan, om de

arme kloosterzusters hier te weren! en daar hij het eindelijk niet beletten kon, moest de burgemeester eene gouvernante, God weet van waar! in zijn huis nemen, om zijne dochters te onderrichten en op te voeden..... tegelijk met eenige andere kinderen, wier moeders doctor Rabener tot arts hebben."

"Weldra moeten de zusters het huisje van vader ontruimen!" zeide Francisca op hoogen toon, „op de straat kunnen zij niet blijven met haar pensionaat van vijf jonge meisjes, en dus moeten zij vertrekken, want de kooppenningen zijn nog niet geheel betaald."

"God verhoedde het!" zeide Apollonie, „men zal wel een verblijf voor haar vinden."

Daags na de uitvaart werd het testament geopend. Het hield in, dat er eene overeenkomst gesloten was met het bevriende handelshuis Kühn, dat terstond de geheele zaak voor een bepaalde som koopen en voortzetten zou, opdat de erfgenamen, die van den houthandel volstrekt geene kennis hadden, daarvan geen last zouden hebben, terwijl zij de firma ook geen nadeel mochten aanbrengen.

De betrekkelijke bewijsstukken waren voorhanden en zoo werd de verdeeling gemakkelijk en eenvoudig. Omtrent het kleine huisje was de bepaling gemaakt, dat het volgens matigen prijs gewaardeerd zou worden en, dat de pastoor der parochie de voorkeur van den koop zou hebben.

"Ach! hij heeft het dus nog niet geheel betaald!" zuchtte Afra.

"Hij zal het geld wel bijeen krijgen," zeide Apollonie, geruststellend.

"En mocht hij het niet bijeen kunnen brengen," zeide vrouw Hertog, „dan leg ik er het ontbrekende van mijn erfdeel bij. Dat zou geheel overeenkomstig

het verlangen van den overledene zijn, want het strekt tot belang van onze kinderen en de nonnen."

„Maar, moeder, waarom wilt gij voor deze schoolzusters iets opofferen," vroeg Francisca ontevreden.

„Dat begrijpt gij niet, Francisca," antwoordde de moeder zacht en treurig.

Het was echter niet noodig, want de pastoor betaalde de som.

Dat hebben wij weder aan het slot te danken," zeide Rabener met stillen wrevel tot zijne vrouw; „nu hebben wij hier al twee kloosters zusters van het kruis en schoolzusters — en dat alles door dien Kronenstein!"

Bij de geheele regeling van de erfenis zag Telesphoor alles lijdelijk aan en verklaarde slechts, dat hij wenschte, dat zijn erfdeel hem toetgeteld werd. Zijne bezorgde moeder zeide:

„Laat het toch in de zaak blijven, Teles! het handelshuis Kühn geeft ons de vrije keuze en is even solide als onze eigene firma was. Waar wilt gij toch uw kapitaal beleggen? gij wilt toch geene effecten koopen? of, God weet welke actiën?"

„Ik wil het aan een bankier geven op de plaats, waar ik studeer, om het bij de hand te hebben," antwoordde Telesphoor, die zich slechts aan alle contrôle van den kant zijner familie wilde onttrekken. Het doel zijner wenschen was, om zich met Lisa te verzoenen. Zijn leven in X. kwam hem als een sluimerende droom voor in vergelyk van de hartstochtelijke spanning, waarin hij de laatste jaren verkeerde. Aan den familie-kring was hij door zijne gezindheid en inwendig streven geheel ontrukkt. Naar zijne oude leermeesters van het gymnasium durfde hij niet gaan, want zij zouden hem licht naar zijne studiën vragen. Den kapelaan van het slot, zijn vroegeren biechtvader,

bezocht hij slechts eenmaal, om niet den schijn van onwellevendheid aan te nemen, doch hij was zoo koel en stijf, dat zijn bezoek den goeden priester volstrekt niet beviel. Aan Florestine bracht hij een bezoek, toen hij vernam, dat zij juist in het Franciscaner klooster was. Slechts Rabener was hem niet onverdragelijk, want deze sprak over Lisa Rink en wel op eene wijze, dat Telesphoor zich gelukkig gevoelde, want hij vond dezen hartstocht voor zulk een bekoorlijk wezen hoogst verklaarbaar.

„Uwe liefde moet echter niet zoover gaan, dat zij u alle bezigheid tegen de borst doet stuiten,” zeide hij, toen Telesphoor hem betuigde, dat hij den lust voor ernstige studiën verloren had. „Wijd u aan de litteratuur, wanneer de wetenschap u te droog en te afgetrokken is; en kunt gij in de letterkundige wereld nog niet op eigen voeten staan, dan zijn er nog tallooze dagbladen, die gaarne bereid zijn, om uwe belletrische proeven op te nemen. Hebt gij u daarin eenigszins geoefend, dan kunt gij historische schetsen schrijven, die een onmetelijk veld en een onuitputtelijke stof aanbieden, om uwe pen ten dienste der ontwikkeling te bezigen. Jammer dat uwe poging, om voor het tooneel te schrijven mislukt is! daar kan men ontzaggelijk veel voor de verlichting van onzen tijd werken.”

„Wat weet gij van mijne letterkundige proeve voor het tooneel? ik schrijf anoniem; slechts Lisa en haar oom weten daarvan. Frans Seraph trouwens ook..... doch die is reeds lang vertrokken.”

„Ik vernam het van mijne vrienden in de residentie. Het gerucht gaat overal rond, en daarom kan ik u ook zeggen, waar Lisa Rink zich bevindt.”

„Ik weet het! de dagbladen hebben bericht, dat zij in Parijs is, om de tooneelkunst te bestudeeren.”

„Thans is zij in Zwitserland, waar zij prins Xavier ontmoet heeft.”

Telesphoor verbleekte. Rabener ging voort:

„Gij zijt dwaas, dat gij u dit alles aantrekt. Dat verdient het schoone geslacht volstrekt niet.”

„Gij kent Lisa niet!” wierp Telesphoor hem tegen.

„Maar hare gelijken,” antwoordde Rabener; „ik weet wat ik zeg. Het is een groote lafheid, gevoel, gedachten, tijd, kracht, geld en wat dies meer zij in uitsluitenden hartstocht voor een vrouwelijk wezen te verspillen, daar de wereld vol bekoorlijke vrouwen is.”

„Dat vind ik niet,” hernam Telesphoor.

„Omdat gij niet om u heen ziet, maar altijd uw blik in u zelven slaat naar de plaats, waar gij het beeld van Lisa Rink gesteld hebt, terwijl zij u en uwe liefde reeds lang vergeten heeft.”

„Zoodra de zaken hier in orde gebracht zijn, ga ik haar zoeken! ik kan niet gelooven, dat zij mij vergeten heeft. Hetgeen zij mij bij de eerste opwelling van hare drift door haren oom liet zeggen, dat tusschen mij en haar alles voorbij was — dat is niet zoo gemeend.”

„Het is mij goed!” zeide Rabener, „de tijd en de ondervinding moeten u van uwe kwaal genezen! Verstandiger zou het zijn, wanneer gij hier bleef. Wij zouden hier zeer goed een dagblad kunnen gebruiken, dat in den geest van den vooruitgang en de beschaving geschreven werd. Dat zou onder het bereik van uwe krachten zijn, uwe bezigheid, uwe belangstelling wekken en u het aangenaam bewustzijn geven ten dienste der menschheid voor de blinde en onontwikkelde bewoners van X. te arbeiden.”

„Dat kan wellicht later gebeuren zij het niet juist hier. De menschheid heeft overal behoefte

aan waarheid," zeide Telesphoor en zijne gedachten waarden in eene toekomst rond, die hem met Lisa Rink, nadat zij het tooneel zou verlaten hebben in verbinding bracht. „Thans hier te blijven is mij volstrekt onmogelijk, want aller oogen zijn op mij gevestigd en schijnen mij te vragen: wat doet gij, wat voert gij uit, waarover peinst gij, wat wilt gij? en dat is een pijnlijke toestand, wanneer men geen reden en bescheid kan geven."

Florestine bracht alle dagen door aan het ziekbed van haren vader, wiens toestand sleepend was. Zi had geen ander verzet, dan haar bezoek in de geliefde kapel, de bemoeiing met haar kind en hare briefwisseling met haren man. Zij vond echter, dat Oswald veel trager in het schrijven was dan zij. Met smachtend verlangen verwachtte zij zijn bezoek. Zij wilde alsdan met hem en het kind eene bedevaart houden naar Maria, Waldrast — waar hij de kruiswegstatiën liet plaatsnemen. Oswald kwam op den dag, waarop de kleine Florestan één jaar oud was, hij was vol liefde voor moeder en kind. Doch Florestine vernam met eenige droefheid, dat hij geen lust had, om de bedevaart te houden.

„Ik kan slechts drie dagen vertoeven," zeide hij, „laten wij dus rustig bij elkander en bij vader blijven, Florette."

Zij onderwierp zich met blijdschap en zeide slechts: „Drie dagen is toch wat kort! waarom hebt gij zoo veel haast?"

„Ik moet van hier naar Seeheim reizen. Er is een nieuwe dorsch-machine gekomen, een duur ding, dat meer dan drie duizend gulden kost. . . . ik wil eens zien hoe het werkt. Dan ga ik van Seeheim de kamerzittingen bijwonen, en binnen drie weken kom ik

weder hier om langer te blijven en de verpleging van onzen lieven vader met u te deelen. Wat zegt de arts van zijn toestand?"

„Hij geeft geene hoop op genezing; omtrent den duur spreekt hij onbepaald," antwoordde zij. „De ziekte kan zoolang voortsleepen, tot dat al de krachten uitgeput zijn; en ook kan eene beroerte er plotseling een einde aan maken."

Na drie dagen vertrok Oswald weder. Florestine, die een zorgvuldige huisvrouw was, liet zich om de veertien dagen door hare huishoudster te Seeheim een nauwkeurig bericht zenden betreffende alle omstandigheden. Dit bericht kwam drie dagen na het vertrek van Oswald, doch zijne aankomst te Seeheim werd daarin niet vermeld. Zij schreef terstond aan de huishoudster en gaf haar eene berisping, dat zij de aankomst van den graaf niet aangestipt had; vergat zij zulk eene omstandigheid te vermelden, dan kon men zich niet op de nauwkeurigheid harer berichten verlaten. De huishoudster schreef haastig terug, dat de graaf niet in Seeheim geweest was. Intusschen was er ook een brief van hem uit de residentie gekomen, die met geen enkel woord van Seeheim en de dorsch-machine gewaagde. Wat is dat toch vreemd! zeide Florestine bij zichzelf: mondeling bespreekt hij alles met mij, schriftelijk niets! dat maakt de scheiding dubbel hard! — Zij hoorde ook niets van hem. Hare schoonmoeder bracht altijd den zomer buiten bij hare verwanten door en Amelie gebruikte de baden te Zwalbach en te Troville.

Florestine deed met haar kind eene bedevaart naar Waldrast, gelijk zij zich voorgenomen had — doch in een andere stemming dan zij verwacht had. Haar hart was vol warme dankbaarheid voor dit kind, doch

zij gevoelde dat haar huwelijksgeluk toch bittere zorgen baren kon, en wel zoodanige als zij niet verwacht had: een onbestemde angst voor haren man.

„Tante,” zoo sprak zij op zekeren avond tot mevrouw von Strahl, „Waldrast heeft mijn hart niet zooveel rust gegeven als ik gehoopt had. Het bezoek aan de Moeder Gods heeft mijn hart gedrukt.”

„Ach kind! aan een sterfbed is ons hart, hoezeer ook overgegeven, toch altijd bedrukt, daar kunnen wij niets tegen doen,” zeide mevrouw von Strahl.

Heer von Kronenstein begon langzamerhand al zijne krachten te verliezen. Hij kon slechts weinig en bij tusschenpoozen spreken, wyl de geringste inspanning hem afmatte; ja hij kon nauwelijks het spreken verdragen, doch voor Florestine had hij altijd een hartelijk woord, en wanneer hare zachte buigzame stem hem een kort gebed of een godvruchtige verzuchting voorlas, dan deed hem dit goed en een lach, een blik, een handdruk gaf dit haar te kennen. Doctor Hellmut zeide dikwerf tot Florestine:

„Uwe tegenwoordigheid, genadige gravin, verlengt zijn leven. Hij vindt daarin zijne rust. Vandaar komt de vrede zijner ziel en de gelatenheid in den wil Gods; — zeker ook de zorgvuldige verpleging; was zijn gemoed zoo kalm niet, dan had de ziel reeds lang het lichaam verlaten.”

Dergelijke uitingen van den doctor, van welker juistheid zij overtuigd was, deden in haar de gedachte niet opkomen, om haren vader voor eenigen tijd te verlaten. De overtuiging, dat hij, in weerwil van zijne gelatenheid in den wil Gods, haar missen, naar haar verlangen zou, en haar niet aan zijne zijde vinden, dat zijn gebroken oog niet op zijn eenig kind rusten kon, ontstelde haar zoozeer, dat elke persoon-

lijke wensch daardoor onderdrukt werd. Zij verzocht slechts bij elken brief haren man zoo dringend mogelijk, weldra te komen en zoo lang mogelijk te verwijlen. Hij beloofde dit; doch er gingen drie weken voorbij en ook eene vierde en hij kwam niet. Een vluchtige brief melde, dat hij zijne komst nog acht dagen uitgesteld had. Zij las hem bevend en gaf hem aan mevrouw von Strahl, zeggende:

„Tante, wat zou dat met Oswald zijn.”

„Niets, lieve Flore, er zullen gewichtige vraagstukken in de kamers ter sprake komen en hij is zelfs in de commissie. Houd uwen man in 's Hemels naam niet van ijverige deelneming aan het openbare leven terug, het is een onvergeeflijk wanbegrip van jonge vrouwen, dat zij haren echtgenoot altijd aan hare zijde willen zien! Daaruit ontstaat voor beiden onbegrijpelijke verveling.”

Florestine zweeg; dit verwijt trof haar niet. Hare angst steeg, toen Oswald zijne komst weder acht dagen uitstelde. Eindelijk kwam hij en betoonde haar de grootste hartelijkheid en liefde, zoodat mevrouw von Strahl lachend tot Florestine zeide:

„Gij moet God bedanken voor die kortstondige scheiding, want Oswald keert niet terug als uw echtgenoot, maar als uw bruidegom.”

Florestine dankte God uit geheel haar hart, doch spoedig bemerkte zij met den scherpen blik der liefde eene verandering in Oswald; — niet met betrekking tot haarzelve: zij had slechts eene toenemende teederheid in hem kunnen opmerken. Maar zijne houding scheen soms verstrooid, soms gespannen, soms prikkelbaar, — dit waren vluchtige verschijnselen, die zich vroeger niet vertoond hadden. Was het een gevolg van de verhandelingen in de kamers? Had hij onaan-

genaamheden gehad? En wanneer zulks het geval was waarom zweeg hij dan tegen haar? Mijn God! het is iets vreemds, iets storends tusschen ons! zuchtte zij vol bangen angst bij zichzelf: maar wat? maar wat mocht het zijn?

Toen Oswald acht dagen op Kronenstein doorgebracht had verklaarde hij plotseling, dat hij voor drie dagen naar de residentie vertrekken moest.

„Ik dacht, dat de kamerzittingen verdaagd waren,” antwoordde Florestine, die van schrik verbleekte.

„Dat zijn zij ook; ik heb slechts een persoonlijke zaak in orde te brengen.”

„Toch geen onaangename zaak, Oswald?”

„Sommige zaken zijn niet aangenaam,” zeide hij, met een min of meer gedwongen lach.

„Gij zult toch geene geldzaken, geene speculatiën op de beurs gaan maken, niet waar?”

„Zeker niet!” riep hij vrolijk; „geldzaken behooren niet tot mijn vak! Ik heb het altijd veel gemakkelijker en aangener gevonden geld uit te geven, dan op geld te speculeeren.”

Florestine kende zijne zucht om kwistig met zijn geld te handelen en reeds dikwerf had zij hem van dwaze uitgaven terug gehouden. Zij antwoordde vriendelijk: „Gij moet u thans alzoo zonder uwe rentmeesteres redden, lieve Oswald.”

„Maar het is volstrekt geene geldzaak, Florette,” hernam hij driftig, „en binnen drie dagen ben ik weder hier.”

Hij vertrok en kwam op den bepaalden tijd terug, zeer opgeruimd en vrolijk als naar gewoonte, zoodat Florestine thans niets in hem bemerkte en de lichte ongerustheid stil uit haar hart verbande, die zi in den laatsten tijd omtrent hem in zich bespeurd had. Maar die tevredenheid zou niet van langen duur zijn.

„Florette,” zeide Oswald op zekeren avond, met een zweem van verlegenheid: „morgen vroeg moet ik naar Seeheim, maar overmorgen avond ben ik weder hier.”

„Dat zal mij aangenaam zijn,” antwoordde zij vriendelijk, „ik ga met u mede naar Seeheim. Ik ben daar in negen maanden niet geweest en ik zou daar gaarne ons verblijf en de menschen eens bezoeken.”

„Hebt gij den moed, om uw vader te verlaten,” zeide Oswald zichtbaar ontevreden.

„In die zesendertig uren, zal er met Gods hulp geen verandering komen,” zeide zij.

Oswald zweeg. Doctor Hellmut kwam gewoonlijk elken avond den zieke bezoeken; toen hij met Florestine van het ziekbed kwam, ging Oswald hem te gemoet en bracht hem in de salon, waar mevrouw von Strahl voor een groot borduurraam zat, en zeide:

„Heer doctor, gij moest eens eene vraag beslissen. Ik moet morgen naar Seeheim. Met extra-post ben ik binnen acht uren over; overmorgen kom ik op gelijke wijze terug; het is alzoo een tamelijk vermoeiende reis. Mijne vrouw wil mij vergezellen, om te zien of Seeheim nog op dezelfde plaats ligt. Zou het niet verstandiger zijn, daarvan af te zien, daar zij reeds zeer afgemat is door de zorg voor haren vader.”

„Dat zou verstandiger zijn,” zeide doctor Hellmut en bracht daartegen nog meer in, en ook mevrouw von Strahl was er tegen; — doch Florestine verstond niets, dan dat Oswald niet wilde, dat zij hem vergezelde. Zij was aan de andere zijde van het borduurraam gaan zitten en arbeidde ijverig, om onder hare nedergeslagen oogen de opwellende tranen te onderdrukken. Zij sprak geen enkel woord en de zaak was zoo beslist, als Oswald het wenschte.

Toen zij later met hem alleen was, zeide zij:

„Oswald, gij gaat zoo weinig naar Seeheim, zoo gij voor twee maanden daar al geweest zijt. Waar gaat gij heen, Oswald?... Ach! dat gij niet oprecht zijt, dat vervult mijn hart met droefheid.”

Zij bedwong hare tranen, maar zij zag hem zoo vertrouwelijk, zoo weemoedig in de oogen, dat deze blik hem innig ontroerde. Hij zeide teeder:

„Lieve, zoete Flore, maak u niet zoo ongerust! en als gij het weten wilt, welaan! ik ga naar de residentie! ook voor twee maanden ging ik rechtstreeks derwaarts. Ik zeide u zelfs, dat ik daar zaken te doen had. Zijn de kamers al gesloten, dan zijn er toch nog veel omstandigheden, die een mondgesprek noodzakelijk maken. Wees niet verdrietig! Zooal niet binnen zesendertig uren, dan kom ik toch binnen drie dagen terug.”

Zij wenschte niets vuriger, dan gerust gesteld te worden en hem geloof te schenken, en was het haar ook al niet duidelijk, waarom hij voorgaf naar Seeheim te gaan, als hij naar de residentie wilde, toch onthield zij zich van verdere vragen, en schonk meer vertrouwen aan den buitengewoon liefderijken toon, waarop hij sprak, dan aan zijne woorden zelve.

Hij vertrok; — en in plaats van binnen drie dagen, keerde hij nog in geen drie weken terug.

DE KLUIZENAAR VAN ST. ISIDORO.

De nalatenschap van Hertog was geregeld. Vrouw Hertog was bij de zusters van het H. Kruis in het Franciscaner klooster gaan wonen. Hare kinderen waren over dit besluit hoogst tevreden, uitgenomen Francisca en haar man. Zij was verstoord, dat hare moeder in een hospitaal wilde leven, en hij bromde over erfenisverduistering.

„Waarom wil zij niet bij ons wonen!” zeide Francisca vertoornd tot hare zusters, „in onze huizen is plaats genoeg en een fatsoenlijk verblijf.”

„Ik dacht dat het juist niet tegen fatsoen was voor moeder om in een klooster te wonen,” zeide Afra: „zij leeft toch geheel op zichzelf en is van het eigenlijke hospitaal gescheiden.”

„Dat zij bij u niet wonen kan, Francisca, is toch licht te begrijpen!” hernam Agatha, „hare godvruchtige gezindheid en gewoonten komen in uw huis volstrekt niet te pas.”

„Zij heeft met rijp overleg het Franciscaner klooster tot haar verblijf gekozen,” zeide Apollonie, „redderen en werken zoo als vroeger kan zij niet meer. Zij heeft een nauwkeurige verzorging noodig en verlangt slechts

naar rust en kalmte. Dat alles vindt zij bij de zusters van het H. Kruis. Bovendien heeft zij in de kapel van het klooster het onschatbaarste goed en kan zij dagelijks de H. Mis bijwonen. Mij dunkt zij is zeer goed bezorgd en blijft in voortdurende betrekking met ons, wijl mijn man elken dag het hospitaal bezoekt."

"En gij kunt het gemakkelijkst naar moeder gaan, Francisca, wijl uw huis zeer dicht bij het klooster gelegen is," zeide Agatha.

"Gij zult toch wel weten, dat ik mij in het klooster niet op mijn gemak gevoel," hernam Francisca, "en dat het mij een gruwel is, wanneer ik moeder van die huichelende zusters omringd zie, die haar uitplunderen en om hare toekomstige nalatenschap zullen lastig vallen."

"Schaam u Francisca!" riep Afra verstoord.

"O, volstrekt niet!" antwoordde Francisca op hoogen toon, "de jesuïtische erfenisverduistering is over de geheele wereld bekend....."

"Ja; door slechte romans!" viel Apollonie haar in de rede.

"En door de leugens der dagbladen..... opzettelijke leugens — zoo als mijn man zegt," zeide Agatha.

"Maar de zusters van het H. Kruis zijn toch geene jesuïten," zeide Afra.

"Alle orden hangen met elkander samen, vormen een geheel in doel en streven, zegt mijn man, want allen zijn begeerig naar macht en rijkdom, ten einde onder den dekmantel der vroomheid de menschen aan den leiband en in de slavernij van den paus te houden," antwoordde Francisca; "dat gij, Afra, van dezen schandelijken toestand niet het minste begrip hebt, is een bewijs te meer, dat zelfs veel menschen in groote steden, waar hen alle middelen ter ontwikkeling aangeboden worden, in middeleeuwsche duisternis

leven, en dat een hoogere ontwikkeling dringend gevorderd wordt."

"Het is voor mij volstrekt geene behoefte, om het H. Geloof, de H. Kerk en de geestelijke orden te verachten," zeide Afra, met tranen in de oogen.

"Heilig! dat is ook al zoo een katholiek woord, dat de menschelijke taal ten schande maakt!" riep Francisca, „ik heb er een afschuw van."

"Gelijk de duivel van het wijwater; — dat is te begrijpen!" voegde Agatha er bij.

"Of gij het verafschuwt of niet," hernam Afra, „gij zijt slechts op de wereld, en de goede God verdraagt u slechts in uwe verkeerdheid, opdat gij aan uwe zaligheid werken zoudt, en een vrome, geloovige en naar alle christelijke deugden strevende katholieke vrouw wordt."

"Mij dunkt, gij zijt zeer van gedachten veranderd, Afra," zeide Francisca minachtend.

"Het kan zijn," antwoordde Afra, „ik heb dit nog niet onderzocht, maar ik geloof, dat ik meer katholiek geworden ben, sinds ik den catechismus beter ingezien heb, omdat mijn kleine Theresia er weldra aan beginnen moet."

"Wat den catechismus betreft, blijft mij niets meer over, dan daarmede te breken," antwoordde Francisca, met diepe verachting.

"Maar spreek, Francisca, komt gij niet op de gedachte, dat uwe beginselen valsch kunnen zijn, daar zij in lijnrechte tegenspraak zijn met die van uwe ouders en zusters, en gij daarmee in de familie alleen staat?" vroeg Apollonie op liefderijken toon.

"Ik sta niet alleen, Apollonie," antwoordde Francisca, „ik heb niet alleen mijn man, maar ook Telesphoor aan mijne zijde."

„Hoe!” riep Afra, „veracht hij Geloof en Kerk?”

„Het is, dunkt mij, vrij duidelijk, daar hij de bevallige tooneelspeelster, Lisa Rink, hooger acht, wijl hij, om der wille van haar, den geestelijken stand heeft laten varen. Ik heb wel niet met hem over zaken van godsdienst gesproken, ofschoon alleen daarom niet, wijl mijn man mij gezegd heeft, dat Teles ongevoelig en onverschillig is voor alles, wat niet zijn geliefde Lisa Rink betreft.”

„Dat is, helaas! maar al te waar,” zuchtte Apollonie.

„De voorheen zoo openhartige Teles, was thans onder ons zoo somber!” zeide Agatha, „toen hij God en zijne geestelijke roeping beminde, was hij vrolijk en tevreden; thans nu hij een ellendige vrouw bemint, is hij gedrukt en treurig; dit is een teeken, dat hij zijnen roep uit menschelijk opzicht — niet om in den wereldlijken stand God beter te dienen — heeft laten varen.”

„Wanneer hij het doel bereikt, wat hij zoo vurig nastreeft, dan zal hij zeker gelukkig worden,” antwoordde Francisca.

„Acht gij het mogelijk, dat er tusschen hen een huwelijk tot stand komt?” vroeg Afra ontsteld.

„Alles is mogelijk, maar waarschijnlijk is het niet,” antwoordde Francisca.

„God beware hem voor zulk een huwelijk!” riep Agatha.

„En redde hem uit elke andere betrekking met eene persoon, die zulk een ongelukkigen invloed op zijn geheele toekomst heeft uitgeoefend,” voegde Apollonie er bij.

Francisca deelde dit gesprek over Telesphoor aan haren man mede. Hij gaf ten antwoord:

„Agatha had het bij het rechte einde, toen zij zeide, dat hij somber geworden is! ik heb hem daarover zeer berispt en hem aangemoedigd tot het vrolijk genot des

levens, dat hij aan de onnatuurlijke boeien en dus onverstandige, ja zelfs schuldige opofferingen gelukkig ontruikt heeft. Deze natuurwetten zijn voor den mensch de hoogste, want zij zijn onveranderlijk. Ja, men kan ze katholiek, dat wil zeggen, algemeen noemen. Bijgevolg handelt men tegen rede en plicht, wanneer men zich daaraan niet onderwerpt."

„Dit dogma zou mijne vrome zusters niet zeer stichten," merkte Francisca lachend op. —

Telesphoor was vertrokken, nadat de erfenis geregeld was, en hij zijn deel in bezit genomen had. De zaak was maanden lang aangelopen en zijn hartstocht was intusschen ten hoogste gestegen. Als een pijl uit den boog snelde hij de wijde wereld in, om Lisa te zoeken. In de residentie was zij niet en niemand wist, wanneer zij terug kwam. De regisseur Rink wist het wellicht, doch dat deze hem volstrekt geene inlichting geven zou, omtrent haar tegenwoordig verblijf, daarvan was Telesphoor overtuigd. Hij reisde alzoo naar Zwitserland, doorzocht ijverig de adresboeken der grootste hotels en vond weldra wat hij zocht. Aan het Zürichsche meer, het meer der Vierwoudsteden, op den Rigi, in Bern, overal was zij geweest — maar voor langen tijd. Tot Grindelwoud liep de leiddraad; daar brak hij. In Meiringen vond hij haren naam niet. Zou zij zich daar niet opgehouden hebben, om de merkwaardigheden te zien? — Dat was niet waarschijnlijk. Hij ondervroeg de gidsen, die men op reis tusschen de bergen aanneemt, of niet een hunner een jonge en schoone dame met hare moeder naar den Oberlands-Tour geleid en naar Meiringen gebracht had. Geen hunner kon hem voldoende ophelderingen geven. Zou zij van daar naar den Grimsel en naar Rhonegletscher gegaan zijn? Dat zou mogelijk zijn! dan moest zij aan den Grimsel over-

nachten, dan vond hij zijne leidster, haren naam weder.

Het was een vermoeiende dagreize door het woeste gebergte, de smalle en steile paden, over de ruwe graniet-blokken te beklauteren, terwijl in de diepte tuschen donkere en gespletene rotskloven de rivier de Aar met een bedwelmend en donderend geraas heenstroomt. De wandelaar ontvangt gaarne den indruk van deze majestueuse natuur, van dit schouwspel van een eeuwigen strijd met reuzenkrachten. En treft hij het zoo gelukkig, dat hij den waterval van Handeck bereikt, wanneer de zon in het nederstortend waterstof een regenboog over de afgrijselijke diepte spant; dan maakt dat liefelijke beeld van een hooger en vrede boven den onstuimigen chaos, die hem omringt, zijne ziel kalm — ofschoon slechts voor een oogenblik! want geen waterval van Handeck wordt zoozeer bewogen als het menschelijk hart. Doch dit heeft het voordeel, dat het boven zijne onrust, zijnen strijd en tranen den schoonen regenboog des vredes kan vasthouden, omdat een andere zon den mensch verlicht dan het daggesternte der aardsche wereld.

Telesphoor zag en hoorde, dacht en gevoelde van dat alles niets. Hij kon zich nauwelijks bij den waterval ophouden, en zette den verwonderden gids, die zooveel onverschilligheid nog nimmer ontmoet had, slechts aan, om zich zooveel mogelijk te haasten. Na een moeielijken tocht van negen uren bereikten zij het logement op den Grimsel, het zoogenaamde Hospice. Telesphoor greep terstond naar het adres-boek; — Lisa Rink stond er niet in.

„Wij moeten onmiddellijk terug keeren en den weg op nieuw afleggen,” zeide hij tot zijn gids! en stond dadelijk op.

„Neen, mijnheer, dat gaat niet!” antwoordde deze bedaard en zonder zijne plaats te verlaten, terwijl hij zich te goed deed aan zwart brood met geitenkaas.

„Het moet! ik betaal het gelach twee en driedubbel!”

„Al betaaldet gij het tienmaal — het kan niet geschieden! Men kan niet in den nacht van den Grimsel naar Meiringen gaan. De weg is gevaarlijk in het donker.”

„Dan ga ik alleen,” riep Telesphoor en vatte zijn alpenstok.

„Doe het niet, mijnheer! wanneer gij in den Aar stort, dan komt gij nimmer te Meiringen terug, en anders komt gij er morgen frisch en gezond.”

Ook de waard ondersteunde het voorstel van den gids, en daar nu meteen eene onweërsbui opstak, en het geraas van den donder zich daar tusschen liet hooren, zoo moest Telesphoor zich daarnaar schikken, want zware donkere wolken pakten zich beneden aan den Grimsel samen, zoodat Telesphoor, toen hij buiten de deur trad, daar als op eene klip stond, waarop de hobbелende zee der wolken brak. De streek, waar het onweder opkwam, lag aan den voet van den Grimsel en van beneden af schoten de bliksemstralen naar hem uit als vurige slangetongen. Wat bekommerde hij zich daarover! Waar was Lisa gebleven? Had prins Xavier haar weggevoerd? En was zij dus genegen, om zich te laten ontvoeren? Beminde zij den prins? Op dit gebied bewogen zich zijne gedachten, even als tusschen foltertuigen, die hem zijn hart doorboorden, en die hij niet van zich werpen kon.

Nauwelijks was des anderen daags de morgenschemering aangebroken, of hij begaf zich in allerijl naar Meiringen terug. Toen hij deze plaats bereikt had en in beraad stond, of hij aan het Brienzer meer nasporin-

gen doen zou of naar Grindelwald, waar hij den naam van Lisa het laatst gelezen had, terugkeeren, stootte zijn gids hem aan en zeide:

„Let op, mijnheer, daar komen die vreemde Engelsche heer en dame aanrijden.”

„Het gelijken wel bewoners van Bern,” antwoordde Telesphoor, die vluchtig opzag.

„Evenmin als gij een bewoner uit Bern zijt, mijnheer! zij hebben slechts die kleederdracht, omdat de jonge dame daarop verzot is. Zij zijn reeds vier weken hier en wandelen altijd zoo rond.”

Het was een alleszins zeldzaam gezicht, die jonge vrouw uit het bovenland, in hare zwarte, met rood omzoomde japon, en witten hermelijnen mantel, met zwarten halsdoek, zilveren ketting en een laag strooien hoedje met rozen versierd op het hoofd, te paard te zien zitten; intusschen zou Telesphoor zich met zijn oog noch met zijne gedachte bij haar opgehouden hebben, wanneer zij eene Engelsche dame geweest ware. Doch dat was zij niet, want hoe meer zij naderde hoe helderder — of liever hoe donkerder het voor den blik van Telesphoor werd. Hij stond als aan den grond genageld. Het was Lisa Rink, en de persoon, die naast haar reed, in een bruin fluweelen jacket, met een breeden strooien hoed, was prins Xavier. Telesphoor wist niet wat hij dacht, voelde, wilde of deed! Maar toen zij hem genaderd was sprong hij plotseling naast haar, als wilde hij haar paard vasthouden. Op het eerste oogenblik was zij van schrik ontsteld; daarop herkende zij hem, hief dreigend hare rijzweep op en riep vertoornd:

„Ga uit mijn weg!” — en zij gaf haar paard een slag met de zweep, dat het in den draf sprong. Dit alles geschiedde bliksemsnel. Telesphoor ging terug; hij bemerkte slechts, dat prins Xavier, toen zij voorbij

waren, met lachenden blik naar hem omzag. Al het bloed stroomde naar zijn hart en hij dacht bij zichzelf: Ach, ik sterf! — Doch hij stierf niet, hij zag er slechts doodsbleek uit en hij gevoelde eene zenuwachtige trilling door al zijne leden. Zijn gids, die zich intusschen als naar gewoonte met den anderen gids onderhield, die beiden ridders vergezelde, was verschrikt, toen hij zich weder naar Telesphoor wendde, en zeide:

„Mijnheer, gij hebt u te veel ingespannen! men kan het aan u zien. Gij zijt geen bergbeklimmer, dat bemerkt men terstond, want gij loopt veel te hard en neemt er niet behoorlijk den tijd voor. Dat gaat op den duur niet. Drink terstond een paar glazen kersenslikeur; er is niets beter om weder op verhaal te komen . . . en wanneer gij soms morgen naar Rosenlaur-Gletscher zoudt willen gaan, dan ben ik tot uwen dienst. De Tour is niet ver verwijderd. Zoo even reed de Engelsche heer derwaarts en hij komt heden avond terug.”

Telesphoor zag niets, hoorde niets en antwoordde niets. In het hotel ontsloeg hij den gids, en zonk op zijne kamer als verplet neder. Zijn voorhoofd gloeide en in zijn gemoed worstelden de woede en de schaamte. Dat wezen had hij bemind . . . en hoe had hij het bemind! . . . en welk een offer had hij voor haar gebracht! en hoezeer zich vernederd . . . Even als in de ijling eener koorts, kwam hem zijn geheel leven als onder één beeld voor den geest en toonde hem wat hij vroeger geweest — en wat hij thans geworden was. Doch zijn hoogmoed verhief zich tegen het gevoel der vernedering, dat hij door eene Lisa Rink uit zijn spoor geworpen was. Dat spoor was verkeerd, zeide hij bij zichzelf, daarom moest ik het verlaten. De vrouw was valsch, die daartoe de aanleiding gaf . . . daarom heeft zij mij verlaten. Maar wat is er dan waar op

de aarde? Bedriegen de idealen, houden hogere bedoelingen van den geest en den wil geen stand en geene kleur, lost zich de liefde op in een dommen waan, dan moet men zich niet meer ophouden met de verheffing van geest en hart, maar genezen van de idealistische vlucht, zich aan de kouden werkelijkheid des levens gewennen en daarin bevrediging of de schaduw eener bevrediging zoeken. — Soms welde een vreeselijke haat tegen Lisa in hem op; hij verwenschte en verafschuwde haar als een redelijk monster, welks gelijken de wereld nog niet aanschouwd had. Hij vergat, dat een jong meisje zonder godsdienst, zonder grondige beginselen, zonder opvoeding, zoo in eens door een eenzijdig talent uit armoede en behoefte in eene loopbaan geplaatst, die meer dan elke andere ijdelheid, behaagzucht en zinnelijkheid opwekt, voor de gevaren bezwijken moet, die haar van binnen en van buiten bestormen. Hij vergat, dat hij zich in dwaze drift bij haar opgedrongen en in blinde onbezonnenheid met haar verloofd had. Hij vergat, dat hij haar vrijwillig gevolgd was, in plaats van een twijfelachtige verhouding te verbreken op het oogenblik, waarop Lisa Rink in de verwachting van een schitterende toekomst, de onbeduidende, welke hij haar aanbieden kon, zeer licht zou hebben laten varen. Lisa Rink was geen monsterachtig wezen, dat de hel tot zijn verderf had afgezonden; zij was slechts het meisje, dat bezwijkt voor de aanlokselen der jeugd, der wereld en der hartstochten, omdat het in zich zelve geen steunpunt heeft; dus was zij een zeer rampzalig en overigens volstrekt geen buitengewoon persoon. Zij zag zich in hare verbeelding morganatisch met prins Xavier gehuwd, als gravin Soundso. Een schitterende toekomst kwam haar voor als het hoogste levensgeluk. Zij wilde zich daarvan verzekeren,

Doch wat zou Telesphoor beginnen, waarheen zou hij zich wenden, waarmede die verschrikkelijke leegte aanvullen, die hij in zijn hart gevoelde, nu Lisa Rink daar uit gevloeden was! Hij had de genegenheid en de belangstelling voor alles verloren, wat niet Lisa was en haar niet betrof. De woeste en betreurenswaardige hartstochten, die onder den invloed van een ijverzuchtige liefde in het hart woekeren, verdoofden in hem alle betere gevoel. Hij dacht er wel is waar een oogenblik aan, om naar Frans Seraph te Rome te gaan; — doch het was slechts een oogenblik. Ja! hij is mijn vriend! sprak Telesphoor, bij zichzelf; doch ik ben dezelfde niet meer! de band, tusschen ons is verbroken. Ik bemin op een andere wijze en datgene, wat hij niet bemint; hij gelooft datgene, wat ik niet geloof. — Naar de residentie terugkeeren, om daar zijne studiën voort te zetten of een andere universiteit te gaan bezoeken, dat kwam hem niet in de gedachte. Daar herinnerde hij zich plotseling aan den brief, dien Rabener hem voor een professor in Zürich gegeven had. Hij was wel in Zürich geweest, maar bij het zoeken naar Lisa Rink had hij volstrekt niet aan een brief of aan een professor kunnen denken. Thans was dit anders. In Zürich waren vele Duitsche mannen, die ofschoon om andere redenen er geen genoeg in vonden, om in Duitschland te leven; daar heen wilde hij zich begeven.

Nu eens was hij in sombere moedeloosheid, dan weder brak hij in woedende hartstocht uit, soms maakte hij onbestemde plannen en zoo ging de tijd voorbij, verstreek de dag en de nacht. Den volgenden morgen verliet hij Meiringen en begaf zich naar Zürich. Ternauwernood was hij daar aangekomen of hij bezorgde zijnen brief. Daarop verdween de geweldige spanning,

zijne uitgeputte krachten verlieten hem, en hij viel in een zware ziekte, die hem door bedwelmende koortsen het bewustzijn ontnam.

Lisa Rink was ten uiterste verstoord over de ontmoeting van Telesphoor, want zijn aanblik herinnerde haar aan de belediging, die hij haar door zijn ellendig blijspel van den kant van het publiek veroorzaakt had. Rozenlauri, de schoonste van alle Zwitsersche ijsbergen, vond geene genade in hare oogen. Meiringen was vervelend, geheel Zwitserland was vervelend, zij wenschte in allerijl Italië te gaan bezoeken, en daar prins Xavier vol vreugde bereid was, om aan hare verlangens te voldoen, was de Idylle van Meiringen afgespeeld. Lisa kroop evenals uit een slangenhuid uit hare bovenlandsche kleederdracht, schonk ze allen aan de waardin van haar logement en trok weder hare mode-kleederen aan met eene vreugde als was het haar een bittere dwang geweest, om als Bernsche boerin rond te trekken. Zoo onstandvastig zijn de luimen, wanneer men naar luimen handelt. Wat heden een lust is — wordt morgen een last. Lisa begaf zich naar Interlaken, waar hare moeder was, die de Idylle van Meiringen niet mede gespeeld had. Zij kondigde haar nu aan, dat zij eene reis in Italië ging maken. Vrouw Rink had de gewoonte aangenomen, om slechts de geleidster harer dochter te zijn, in wie zij eene quasi-prinses vereerde, en veroorloofde zich slechts de opmerking, dat met den 1 October het verlof van Lisa verstreek en dat het thans reeds half September was.

„Schrijf maar aan den regisseur, dat ik verlof noodig heb tot den 1 November,” antwoordde Lisa: „zoo nabij Italië te zijn en dat uitstapje niet maken, waarvoor de gelegenheid zich wellicht niet meer zoo aanbiedt, dat zou bespottelijk zijn. Naarmate het publiek meer

naar mijn optreden verlangt, naar die mate zal het mij met meer belangstelling ontvangen en ons theater ijveriger bezoeken; dit moet de regisseur den directeur aan het verstand brengen.”

De reis werd ondernomen, doch zij was volstrekt niet zoo belangrijk, als zij die zich gedroomd had. Zonder smaak voor schoonheid en natuur, zonder begrip van de scheppingen der kunst, zonder kennis van de geschiedenis van het land en het volk, zonder ontwikkeling, die in de uitwendige verschijnselen het character en het wezen zoekt en begrijpt, zag Lisa Rink Italie als het ware voor eene kiekkast aan, vol onophoudelijke wisselingen van beelden, die haar vermoeiden — en overal had zij haast. Eindelijk kwam zij te Rome.

Waarschijnlijk zou Rome ook geene genade in hare oogen gevonden hebben, want die monumenten, die schilderstukken, die rijen van beelden, die ruïnen, die heilige plaatsen hebben alle de schaduwzijde, dat zij niemand bewonderen, maar zich laten bewonderen; — doch het viel haar in, om van haren kant de quasi-prinses te spelen en een kunstenaar hare protectie te schenken. Zij zeide tot prins Xavier, dat een verwant van graaf Alfred Verden zekere heer von Strahl, die aan de academie van beeldende kunsten gestudeerd had, thans in Rome als beeldhouwer leefde. Hij zou er een onbeschrijflijk genoegen in vinden, wanneer twee zulke groote personages als prins Xavier en Lisa Rink zijn atelier bezochten; — men moest het opsporen. Dit was spoedig geschied. Het was gelegen op de hoogte van Monte-Pincio, in de stille afgelegenheid bij St. Isidoro, de kerk en het klooster der Iersche Franciscanen. Daar leefde Frans Seraph, eenzaam, onbekend en buiten den kring der woelingen van de wereld — voor het uiterlijk was zijn leven armoedig,

inwendig bewogen, stil en uitgestrekt gelijk de zee. Ver en diep drongen zijne gedachten in de vraag, die de kunstenaar moet oplossen, verder, dieper en hooger ging de vraag, die hij zichzelf durfde stellen. Aan dien geheel voor idealen levenden mensch vertoonde zich het wereldsch klatergoud in den persoon van Lisa Rink.

Hij stond in zijn ruw werkkleed in zijn atelier, wat in de benedenste verdieping lag, en waarvan de ramen uitzagen op de boomen van St. Isidoro. Hij maakte eene buste van klei. Gypsafgietsels en kleimodellen van allerlei aard, kreetteekeningen en schetsen stonden en hingen langs de ruwe wanden en vormen, benevens het gereedschap en eene tafel met twee stoelen, het ameubelement van dit vertrek, waarvan de vloer met leem bestreken was en de deur onmiddelijk op de straat uitkwam. Deze deur stond wijd open, om de verkwikkende lucht van October een ruimen toegang te verschaffen. Er bevond zich niemand op straat; geene stem, geene schrede, geen nieuwsgierige blik stoorde den eenzamen man in zijn stillen arbeid. Ook het geraas van rijtuigen stoorde hem niet, want zulks was in deze streek iets ongewoons; doch hij wist, dat het hem niet aanging. Ja, ofschoon het rijtuig voor zijne deur ophield, toch bemerkte hij het niet. Doch nu hoorde hij de stem van een man vragen:

„Woont hier alzoo de Duitsche beeldhouwer?” en hij vernam, dat de koetsier, die reeds van het rijtuig gesprongen was, om het portier te openen, deze vraag bevestigend beantwoordde. Toen ging Frans Seraph naar de deur en zeide tot den koetsier:

„De vreemdelingen willen waarschijnlijk het atelier van den beroemden Duitschen meester Achtermann bezoeken. Het is hier dicht bij, aan den Piazza Barberini, naast de kerk der Capueijners.”

„Wij willen u bezoeken, heer von Strahl, u, onzen bijzonderen landsman!” zeide Liza Rink; — en thans bemerkte Frans Seraph wie er in het rijtuig zat en hem met een bezoek wilde vereeren. Hij herkende terstond prins Xavier en wilde hem naar rang en waardigheid betitelen.

„Neen, neen!” zoo viel de prins hem in de rede, „ik ben hier in het strengste incognito en heet graaf Clotarius. Wij willen uwe meesterstukken bewonderen.”

„Ik moet het herhalen,” hernam Frans Seraph lachend, „dat gij aan een verkeerd adres gekomen zijt. Meesterstukken vindt gij bij Achtermann. Ik ben slechts een leerling.”

„Het komt er niet op aan! wij willen nu eenmaal u bezoeken,” zeide Lisa ongeduldig; „ik heb reeds verbazend veel meesterstukken in Rome gezien.”

Zij ruischte met haar sleepend kleed de werkplaats binnen, maakte een zware stofwolk, zag in het ronde en zeide:

„Koppen, armen, voeten, handen! het ziet er hier uit als op een slagveld.”

„Het zijn ook slechts oefeningen,” zeide Frans Seraph.

„Maar waar zijn uwe marmerwerken?” vroeg Lisa.

„In mijn hoofd!” gaf hij lachend ten antwoord.

„Nu, gij zult toch wel iets vervaardigd hebben?”

„Dat wel! maar het is niet in marmer uitgevoerd.”

Hij liet nu onderscheidene gips-afgietsels zien, een Joannes den Dooper als kind; eene boetvaardige Magdalena; een bas-relief naar de Openbaring van Joannes, een Engel voorstellende, die de schaal van Gods toorn over de aarde uitgiet, met de vier ruiters; den jongeling Isaac met het hout voor zijn eigen slachtoffer beladen; Caïn bij het lijk van zijn broeder Abel, enz.

„Dat is alles zeer ernstig,” zeide Lisa, die volstrekt

niets verstond van hetgeen zij zag en ook niet wist, wat zij zeggen moest.

„Maar schoon, zeer schoon.... uitmuntend schoon,” zeide prins Xavier, die het ook niet wist en toch hoffelijk zijn wilde.

„Zie toch die vier paarden eens, graaf!..... zij hebben volstrekt geene overeenkomst met Morningstar,” merkte Lisa aan.

„De krijg, de hongersnood, de pest en de dood houden hunnen ren ook niet op den turf; daarom nemen zij ook geen Engelsch ras voor hunne paarden,” hernam Frans Seraph ernstig, doch inwendig zeer vrolijk.

„Juist!” zeide Lisa vol overtuiging, terwijl hare oogen rondzwierven. Plotseling riep zij: „daar zie ik een vrouwenhoofd... wie is dat daar met dien diadeem?”

„Melpomene,” antwoordde Frans Seraph.

„Hoe heet zij in het Duitsch! ik versta de vreemde taal niet!” zeide zij wrevelig.

„De tragische muse!” antwoordde hij.

„He zoo! de tragische muse!..... men heeft ook mij reeds eene muse genoemd;.... maar eene vrolijke.”

„Hier is een schoon levendig vrouwenhoofd!” viel Xavier in de rede; „en sprekend gelijkend, voortreffelijk opgevat.”

Hij stond voor de buste, aan welke Frans Seraph gewerkt had. Lisa naderde en vroeg:

„Wie is dat?”

„Eene nicht van mijnheer von Strahl, gravin von Lauingen,” antwoordde de prins.

„Is zij hier?” vroeg zij verder.

„Nee, zij is in het vaderland,” zeide Frans Seraph.

„Het is een meesterstuk!” zoo beweerde de prins; „deze buste in marmer uitgevoerd zou u beroemd

maken. Gij moest u geheel op busten toeleggen. . . . op het portret."

"En hoe merkwaardig is het, zulk een portret op het geheugen af te maken!" zeide Lisa.

"Dat is niet merkwaardig, want ik ben met mijne nicht opgewassen," antwoordde Frans Seraph.

"Daar kom ik op een heerlijken inval," riep Lisa plotseling: „gij moet niet nalaten, graaf, om den kunstenaar van uw vaderland beroemd te maken. Gij moet hem eene buste van u doen vervaardigen."

"Ik moet neen en ja antwoorden!" hernam de prins: „Ik wil er toe bijdragen om hem beroemd te maken doch niet door mijne buste, maar door de uwe."

"O, heerlijk!" riep Lisa jubelend; „er wordt voor mij een marmeren buste gemaakt! dat is iets bijzonders iets ongewoons! o, dat verheugt mij bovenmate."

In het geheim verheugde zij zich ook daarover, dat haar voorstel het gevolg had gehad, wat zij hoopte.

"Wanneer kunt gij aan dit werk beginnen, mijnheer von Strahl?" vroeg prins Xavier.

"Elk oogenblik, heer graaf."

"Dan verzoek ik u er terstond een aanvang mede te maken."

"In 's Hemels naam niet!" zeide Lisa, „ik heb een hoed op het hoofd."

"Nu, die kan gemakkelijk afgezet worden."

"Maar mijn haar is niet voor zulk eene pose gekapt! ik moet goed nagaan, welke haardracht aan de buste het best past. Dat vordert overleg, want een marmeren buste heeft iets van een monument; zij is duurzaam en als zij onsterfelijk maakt, dan is zij ook onsterfelijk."

Zij was zeer opgewonden, want het goldt haar

eigene verheerlijking en zij, Lisa Rink, maakte den Duitschen beeldhouwer bekend en beroemd, zij, de gevierde kunstenaar, in wier schaduw de gravin von Lauingen en al de gravinnen van Europa niet staan konden.

„Thans verheug ik mij over de reis naar Rome,” voegde zij er bij, „daardoor wordt de verveling vergoed, die ik bij het voortdurend bezichtigen van allerlei merkwaardigheden heb uitgestaan. Het past niet zulks te zeggen; men moet in Rome in den derden Hemel zweven doch ik spreek rondborstig — en wanneer ik mij verveel, dan verberg ik het niet.”

Verheugd ging zij met prins Xavier van daar en liet Frans Seraph vol verbazing, dat zulk een nuchtere geest — een gevoelloos wezen, zulk een rampzaligen invloed had uitgeoefend op het leven van Telesphoor. Geheel te verklaren was het niet, wijl de zwakheid en dwaasheid van het menschelijk hart zich juist in zijne aandoeningen van liefde maar al te dikwerf tot het toppunt der verkeerdheid verheft. Eenige verklaring vindt men in de omstandigheid, dat de hartstocht van Telesphoor ontwaakte, toen Lisa nog zeer jong, arm ingetogen en arbeidzaam was; dat zijne hartstochtelijke verblindings hem deed hopen, dat dit schoon en verlaten schepsel zich door de uitwendige omstandigheden en onder den bezielenden invloed zijner liefde, tot een grooten inwendigen rijkdom verheffen en ontwikkelen zou; en dat hij te zeer omgeven geweest was van zijne verblindings, om het denkbeeld te laten varen, dat hij van Lisa Rink gevormd had, toen de verandering van betrekking haar van de geringe goede eigenschappen beroofde, die zij in bijzondere omstandigheden, niet uit haar character, deugd of grondslagen geput had.

— Zoo ten minste loste Frans Seraph dit raadsel op. Hij dankte God, dat Hij de keten verbroken had, waarmee Lisa Rink Telesphoor voortsleurde en daar zijne moeder hem geschreven had, dat Telesphoor na den dood van zijn vader een paar maanden in X. geweest was, zoo koesterde hij de hoop, dat zijn vriend zichzelf overwinnen en bedwingen zou en, dat hij verootmoedigd door de bittere ondervinding zijn al te wakker zelfvertrouwen zou laten varen en met meer waakzaamheid en rust zich aan zijn nieuwe loopbaan wijden zou. Ja, hij durfde zelfs hopen, dat hij die in zijne „eerste liefde” afvallig geworden was, zich weder tot haar wenden kan, wjl hij tot de overtuiging gekomen was, dat zij de beste is. — En thans kwam dat dwaallicht van den weg van Telesphoor op zijnen weg! Een zeldzame beschikking! Doch het scheen hem niet aantrekkelijk. Hij had idealen, waarbij eene Lisa Rink niet haalde. Eenzaam en vrij, zoo wilde hij zijn hart bezitten en behouden. Hij werkte tot den ondergang der zon, daarna ging hij door de vignes naar de Porta Pia in Campana wandelen.

Den volgenden morgen verscheen Lisa Rink met een haarkapsel, dat bijzonder geschikt was voor de sculptuur.

„Ik heb het goed getroffen niet waar?” zeide zij en plaatste zich voor Frans Seraph; „ik had een werkelijke inspiratie, toen ik die eenvoudige klimoprak, juist zooals zij thans ligt, om mijn haar vlechte.”

„Het was een zeer meesterlijke inspiratie,” zeide Frans Seraph, „het is een klein sieraad en geen plumpe opschik van het haar.”

Uiterst gespannen nam Lisa plaats en vroeg, wanneer de buste klaar zou zijn.

„Het gaat met eene marmeren buste niet zoo snel

als met de photographie," zeide Frans Seraph lachend, dat kan maanden duren."

„Maanden! maar ik blijf slechts eenige weken hier!" riep Lisa.

„De hoofdzaak is, dat het model getrouw en gelijkend zij — en dat kan voor uw vertrek klaar zijn. Des noods zoudt gij wellicht acht dagen langer kunnen blijven."

„Dat zou moeielijk gaan," hernam Lisa.

„Onmogelijk," voegde vrouw Rink er bij, die hare dochter vergezelde.

„Dat niet..... wanneer ik zulks wilde," zeide Lisa; „maar ik wil het niet. Ik begin naar de uitoefening mijner kunst te verlangen. Dat kunt gij begrijpen, mijnheer von Strahl."

„Volkomen, mejufvrouw. Een werkeloos leven is op den duur een ondragelijk leven."

„Uwe bezigheid kan mij geenszins bekoorlijk voorkomen, altijd geheel alleen in dit onaangenaam vertrek voor een klomp klei te staan, om dien te vormen."

„Het komt er slechts op aan wat men vormt, welke gedaante, welk denkbeeld zich uit die plompe kleimassa ontwikkelt, gelijk de vlinder uit de vormeloze chrysalide. Soms, ja zeer dikwerf is het een waarlijk afmattende arbeid. Maar het leven zelve is een vermoeiende arbeid, en daar de uitoefening der kunst slechts een twijgje is aan den boom des levens, met zijn duizende takken; zoo heeft de kunstenaar zijn overvloedig aandeel aan de algemeene wet om te arbeiden."

„Zijt gij een communist?" vroeg Lisa, terwijl zij hem verbaasd aanzag.

„Hoe komt gij op die gedachte?" riep hij lachend uit.

„Omdat gij van een algemeene wet om te werken spreekt..... en omdat ik vernomen heb, dat communisten voor alle menschen arbeid verlangen, onder contrôle

en voor een loon, dat met den arbeid van een ieder overeenkomt."

„Wees gerust, mejufvrouw, ik ben geen communist in dien zin. Doch ik beweer, dat de arme opgeloste secte der communisten mij mishaaft, omdat zij den goddelijken wil en de goddelijke wet volgens aardsche beginselen opvatten en in practijk brengen wil. God heeft den zondigen mensch den last van den arbeid op de schouders gelegd, opdat hij onder den duurzamen druk daarvan zou gelouterd worden, gelijk het water in de bron helder wordt, wanneer het zich door de steenen wringt; en heeft de mensch onder het toezicht van een alziend oog zijnen arbeid volbracht, dan ontvangt hij op den blijden avond het loon overeenkomstig zijnen arbeid."

„Wat noemt gij den blijden avond?" zoo vroeg Lisa, die van de woorden van Frans Seraph slechts het laatste opmerkte, zonder het te verstaan.

„Het eeuwig leven," zeide hij bedaard.

„O, dat licht van mij nog zeer ver af! ik heb nog overvloed van tijd, om daar te komen! Laat ons over andere zaken spreken. Maakt gij liever modellen van manne- of van vrouwehoofden?"

„Al naar zij zijn mejufvrouw."

„Ik vind vrouwehoofden veel schooner, mijnheer von Strahl."

„Voor dit gevoelen zijt gij in uw recht, mejufvrouw, want men zegt: het schoone geslacht."

„Vindt gij de benaming: het sterke geslacht — even juist voor uw geslacht?"

„Niet altijd."

„Ik ook niet! want die werkelijk sterk is, moest altijd sterk zijn, gelijk de schoonheid altijd schoon is."

„Schoonheid is eene gave der natuur, onafhankelijk

aan den wil van hem, die haar bezit. Sterk zijn is eene deugd, die met onzen wil in verband staat. Zelfs een sterke wil kan gebogen worden en het hemelsche verloochenen — gelijk eens Petrus den Heer verloochende, die echter later zich liet kruisigen daarover op den Janiculus.”

„Is dat werkelijk waar?” vroeg zij spottend.

„Het is het op de aloude overlevering berustende geloof der kerk; — een dogma is het niet.”

Het is opmerkelijk! dacht Lisa bij zichzelf: elk gesprek, dat ik met hem aanknoop, neemt een vervelende ernstige wending! geen woord van bewondering heeft hij mij gezegd.

„Voor mij is mijne kunst de beminnelijkste van allen!” zoo ving zij weder aan; „gij, mijnheer von Strahl, kunt slechts denzelfden kunstenaar en den kunstkenner bekoren, die uw atelier bezoekt; — ik boei een publiek van duizenden. Vindt gij dat niet benijdenswaardig?”

„De tooneelkunstenaar oefent een vergankelijke kunst uit; daaraan beantwoordt de bijval, die zij erlangt. Zij maakt gedruisch bedwelmt en ruischt voorbij. Ik kan mij iets hoogers denken.”

„Ik ben daardoor dan toch gespannen!”

„Toen de oude Giotto.” —

„Giotto? was dat een tooneelspeler?”

„Neen! hij was een Florentijnsch schilder uit de veertiende eeuw en een der grondleggers van de gewijde, kerkelijke schilderkunst. Toen hij zijne Moeder Gods met het kind Jesus afgewerkt had, stroomde het volk van Florence zijne werkplaats binnen, om zijn vereerende bewondering te kennen te geven — en vergezelde daarop het beeld, in feestelijken optocht, toen het naar de kerk *Sta Maria dei Fiori* overgebracht

werd, waar het de plaats ontving, die het op dit oogenblik nog inneemt. Wordt het sterk bewonderd, er wordt nog meer bij gebeden; — en dat vermogen der kunst, om vreemde zielen in een heilige stemming te brengen, tot godvruchtig geloof aan te zetten, haar voor een paar oogenblikken van de aardsche beslommering los te rukken — dat is een bewijs, dat in haar iets Hemelsch is, iets wat van God komt, en dus ook naar Hem heen wijst en terug voert. En zulk eene macht, zulk een invloed uit te oefenen — schijnt u dat niet wenschelijker dan de toejuiching van een domme en nieuwsgierige menigte, tusschen een bontgeverwde, bordpapieren tooneelkraam, met olielampen en klatergoud?"

„In het algemeen niet! . . . want wat heeft de kunstenaar er aan?"

„Hij heeft het bewustzijn, dat hij ter eere Gods gewerkt heeft."

„Maar, mijnheer von Strahl!" riep Lisa luid lachend, „ik kan toch onmogelijk mijne rol ter eere Gods spelen!"

„Zeer juist! Gij kunt dat niet. En ook daarom vind ik uwe roeping in het algemeen niet benijdenswaard, ook al moge zij in al de vijf werelddeelen den meest daverenden bijval vinden."

„Nu, ik zie volkomen, dat gij u iets hoogers denken kunt, mijnheer von Strahl. Voor mij is het veel te hoog," zeide zij wrevelig.

„O, als het u belieft, als het u blijft! geene beweging der lippen, welke den fijnen trek van den mond stoort!" riep Frans Seraph.

En dat eene woord verzoendede kinderachtige opgewekte ijdelheid van Lisa. Frans Seraph stond op en Lisa zeide:

„In het vervolg zal ik den prins verzoeken mij te vergezellen. Uw ernstig onderhoud, mijnheer von Strahl,

geeft, vrees ik, aan mijn gelaat eene uitdrukking, die niet voor mij past en die mijne buste onkenbaar maken zou hetgeen mij zeer leed zou doen."

„En mij niet minder!" zeide Frans Seraph. „Het zal mij zeer aangenaam zijn, wanneer gij voor uw betere onderhouding zelve zorg dragen wilt."

„Bah! dat is een vervelende geschiedenis met dien man van marmer!" zeide Lisa, in het rijtuig tot hare moeder, en kromp huiverend in elkander, „ik ben de zaak reeds over zat."

„Heb wat geduld, Lisa, en bedenk wat het zeggen wil, dat de prins in Rome voor u eene buste van marmer laat vervaardigen; het is een groote onderscheiding," zeide vrouw Rink, met het air van gewicht; „marmeren beelden heeft men gewoonlijk slechts van hooge, zeer hooge en beroemde personen. Zie eens wie gij zijt!"

Bij de volgende zitting verscheen Lisa met een geheel gevolg van mannen. Prins Xavier had eenige Engelschen, die hij reeds vroeger gekend had, in Rome aangetroffen en nog anderen door hen leeren kennen, en deze begeleidden nu met hem Lisa, en zij verschaften haar thans eene onderhouding, die naar haren smaak was. Een dezer heeren, een rijk edelman uit Shropshire, gevoelde zich onuitsprekelijk gelukkig en vereerd, dat hij tot het gezelschap van een prins en een kunstenaar behoorde. Hij meende, dat hij zich deze onderscheiding waardig betoonen moest, en droeg aan Frans Seraph op, Joannes den Dooper als kind, in marmer voor hem uit te voeren. Wanneer de uitvoering hem beviel, dan wenschte hij ook een beeld van het kind Jesus daar nevens te laten vervaardigen. Frans Seraph was zeer verheugd, dat hem zulks werd opgedragen en Lisa juichte:

„Zie, welk een geluk ik u aanbreng!”

Frans Seraph verheugde zich zwijgend, en toen een Engelschman zeide:

„Dat doet de tooverkoningin altijd en overal!” — meende Lisa in stilte, dat deze uitdrukking aan Frans Seraph betaamt had. Het was haar onverdragelijk hem steeds in zijne gelijkmatige kalmte te zien en tot de overtuiging te moeten komen, dat zij hem nooit of nimmer daarin zou kunnen storen.

De zittingen gingen regelmatig voort. Het model was klaar en bijzonder gelukt. Al de heeren wenschten een gips-afgietsel te bezitten. Doch prins Xavier wilde dit eerst na de voltooiing van de marmeren buste toestaan, en niet reeds te voren copiëen van het schoone kunstwerk laten bekend worden. De Engelschen vonden zulks zeer hard; Lisa sprak voor hen; — kortom er was eene opschudding, eene drukte van ijdel gezwets tusschen deze stille ruwe muren, dat Frans Seraph ter nauwernood zijne eenzame werkplaats herkende, waarin zoo ineens het vervelend en ijdel streven der wereld binnen gedrongen was. Doch hij sloeg het gade met een nadenkenden blik op de ontzaglijke dwaasheid, die de schaduw des doods najaagt en zich van het licht des levens verwijdert — en het ging hem spoorloos voorbij als een wolk aan den blauwen hemel. Weleer hadden zijne makkers hem den ontrefbaren Achilles, den gehoornden Siegfried genoemd; thans na vergeefsche pogingen, om hem tot zijnen kring over te halen, noemde prins Xavier hem den kluzenaar van St. Isidoro, en hij meende, dat aan dit atelier geheimen moesten verbonden zijn, die geschikt waren voor eene roman. Frans Seraph lachte en zeide noch ja, noch neen; want hij had zijn geheim. Doch het was niet in den romanstijl van den prins.

DE ENGEL DER OPSTANDING.

In hare woning in de residentie zat Florestine eenzaam in een klein kamertje aan hare schrijftafel. Hare zware rouwkleederen duiden een groot verlies aan; diepe smart, die om hare lippen zweefde en hare oogen met tranen vulde, terwijl zij schreef, gaf te kennen, dat de wonde van haar hart niet genezen was. Het was een ruwe dag van de maand Februari. Een scherpe Noordooste wind joeg door de met sneeuw bedekte straten, en de ramen dreunden bij zijne vlagen. De strakke en blauwe hemel zag er zoo gestreng uit als moesten ook de zonnestrallen bevriezen. Alwie niet noodzakelijk op straat moest zijn, bleef gaarne te huis. Florestine schreef:

„Lieve Frans Seraph! Door uwe moeder weet gij alles, wat mij slag op slag getroffen heeft. Mijn vader dood, mijn Florestan dood; mijn tweede zoontje slechts lang genoeg levend, om, God zij dank! den H. Doop te ontvangen — en dood; en dat alles in deze laatste vier maanden. Wel weet ik, dat dit geene bijzondere beschikkingen Gods zijn en, dat Hij andere zielen veel zwaardere kruisen oplegt; want mijn vader was een

grijsaard en zijn dood was als zijn leven, de dood van den rechtvaardige. En mijne zoontjes? ach! het leven van zulke teedere wichtjes hangt aan een zijden draad tusschen al de ziekten, waaraan wij in de eerste jaren na onze geboorte onderhevig zijn. Thans zijn zij goed bezorgd in den schoonen Hemel, en ik verheug mij, dat zij rechtstreeks van het hart hunner arme moeder, naar het hart van hun hemelschen Vader gesneld zijn, en ik er van verzekerd ben, dat zij voor eeuwig gelukkig zijn. Doch ik had ze zoo gaarne nog eenigen tijd behouden, mijn vader en mijne kinderen en wanneer ik overdenk, hoe geheel anders het voor een jaar geleden omstreeks dezen tijd was, toen gij ook nog in onzen aangenamen kring waart, dan versmelt mijn hart in tranen. Doch, moge de hand van God mij slaan of zegenen, immer zal ik die almachtige hand met meer geloof, meer hoop en meer liefde kussen."

„Thans een verzoek, lieve Frans Seraph; ik denk, dat het u verheugen zal. De grafkelder onder onze geliefde kapel wordt zeer vol en die daar rusten, rusten in vrede. Het is eene heilige plaats en ik wensch haar een heilige versiering te geven. Ik zou wenschen, dat gij voor mij een wonderschoon marmeren beeld vervaardigdet, den engel der opstanding namelijk, gelijk wij ons dien voorstellen bij het graf des Heeren, op een rotsblok zittend als getuige, als verkondiger, dat uit den dood het ware leven voortkomt. Al mijne geliefden zijn in Christus ontslapen en leven eeuwig met Christus; dit geloof zou ik in eene beeltenis willen uitdrukken — en daarvoor weet ik geen schooner, dan den engel der opstanding. Ik hoop, dat dit voorstel u behagen zal en, dat gij de uitvoering ondernemen zult, zoodra uwe overige bezigheden dit veroorloven. Het doet mij hartelijk genoegen, dat u zulke schoone

en heilige uitvoeringen worden opgedragen, waardoor uwe gedachten en uwe phantasie zich naar hoogere dingen richten en zich in de bovennatuurlijke wereld vasthouden. De H. Augustinus zegt: „Die zich met grootere gedachten bezig houdt, pleegt daardoor zelf grooter te worden.” Dat wensch ik u toe, lieve Frans, en dat is mijne bede voor u: word een groot kunstenaar, wjl dat nu eenmaal uwe roeping — en eene roeping van den wil Gods is, doch word grooter naar de ziel.

Uwe getrouwe nicht Florestine.”

Terwijl zij schreef, was Oswald binnen gekomen. Met een blik der teederste liefde wendde zij zich tot hem en maakte haren brief af, terwijl hij zich op eene chaiselongue zette en een paar boeken doorbladerde, die op tafel lagen. Hoezeer was hij in zijn uiterlijk veranderd! zijne oogen waren mat en onrustig, zijne gelaatstrekken gespannen, de geheele uitdrukking verried een diepe treurigheid.

„Aan wien schrijft gij, Flore?” vroeg hij, toen zij de pen nederlag.

„Aan Frans Seraph over ons plan,” antwoordde zij en reikte hem den brief over. Hij ging hem vluchtig door, nam daarna eene pen en schreef er onder: „geef aan den engel der opstanding de trekken van Florestine; zij is het voor mij! — Oswald.” —

Wat was er gebeurd? — Florestine wist het niet. De geheele wereld wist het, de moeder van Oswald vermoedde het, doch zij wilde het niet weten, er niet van hooren. Wie zou den moed gehad hebben, om het haar te zeggen, toen zij na den dood van haren vader in de residentie terugkeerde, daarop haren zoon verloor, en eindelijk bij hare bevalling ernstig ziek werd, zoodat zij slechts zeer langzaam herstelde. Mevrouw von Strahl wist het thans ook. Toen er geen

gevaar meer was, dat Florestine sterven zou, had Amelie Verden het haar gezegd en er bij haar op aangedrongen, dat zij met Oswald spreken zou. Doch mevrouw von Strahl kon daartoe niet besluiten, want zij gevoelde, dat haar woord geen indruk genoeg maken zou. Evenzoo durfde zij het niet aan Florestine meedeelen, wjl men niet berekenen kon welk eenen indruk het maken zou op de pas herstelde. Ook had Florestine wel aanvankelijk op Kronenstein, doch later niet meer met hare tante over de verandering, die zij in Oswald opmerkte, gesproken. Zij had dit in de eerste verrassing gedaan, wjl het haar als iets geheel onverwachts, geheel vreemds overviel, doch later begreep zij, dat het beter was te zwijgen, en niemand opmerkzaam te maken op eene zaak, die voor haar zelfs een onverklaarbaar geheim was, en dus te wachten, tot dat Oswald zelve het haar ontsluisde.

Zij leed onuitsprekelijk. Zij zag, dat een vreeselijke en haar onbekende kracht haren man van hare zijde trok — eerst op Kronenstein, daarop van het smartbed van den kleinen Florestan, dien hij toch onbeschrijfelijk beminde, en vervolgens van haar ziekbed, waarop zij weken lang met den dood geworsteld had, nadat zij haar tweede zoontje verloor, en waarbij Oswald weder dagen en nachten met de teederste zorg gewaakt had. Deze tegenstrijdige handelwijze wees op een hevigen inwendigen strijd, wellicht een treurigen nederlaag, doch ook zeker op de veerkracht van den goeden wil. Doch wat was het voorwerp, dat deze vreeselijke macht over Oswald had? Het naaste, waaraan zij denken kon was aan eene vrouw! eene vrouw, die geheel buiten en beneden zijnen kring stond, en die hem een der meest dwaze hartstochten inboezemde, waarvan zij het treurig voorbeeld zag in Telesphoor

met Lisa Rink. Een dergelijke hartstocht was dus mogelijk, doch was die te onderstellen in Oswald, die onder den invloed van een dergelijk werktuig van verblindings, noodzakelijk koel voor Florestine had moeten worden? in Oswald, die voor alles wat de heiligheid des huwelijks betrof, den diepsten eerbied in woord en daad aan den dag legde! — Dat er duistere raadsels in het menschelijk hart waren, had Florestine wel bemerkt, sinds zij in de wereld verkeerde; maar zulk een afgrijselijke dubbelhartigheid kon zij haren man niet toeschrijven. En welke hatelijke hartstochten bleven er nu nog over? — de dronkenschap?... daarvan had zij niet het minste teeken bemerkt, zelfs niet, wanneer hij laat in den nacht te huis kwam. — Het spel?..... maar al had hij een paar duizend gulden verspeeld, dan kon hem dit toch niet zoo boeien, en zij wist zelfs, dat hij het spel niet aanraakte. Wat was het dan?..... De foltering van haar hart was zoo groot, dat de droefheid over vader en kinderen dikwerf voor haar een verkwikkend gevoel scheen, omdat het een zuivere bedaarde smart was. In hare droefheid over Oswald mengde zich altijd de bezorgdheid voor zijne ziel. Zij had hem bij het begin teeder en dringend gevraagd, wat hem drukte, wat hem aandreef en verontrustte; doch sedert zij slechts ontwijkende en ontkennende antwoorden ontving, vroeg zij niet meer. Zij zweeg tegenover hem, gelijk zij van hem tegenover anderen zweeg. Zij verdroeg in haar zwijgend hart het verdriet over de vernietiging van haar en zijn vroeger geluk; want dit zag zij zeer duidelijk, dat hij ongelukkig was.

Florestine nam den brief voor Frans Seraph uit de hand van Oswald terug en, voor dat zij hem sloot las zij, wat hij er onder geschreven had, en vroeg:

„Wat bedoelt gij daarmede, Oswald?”

„Dat gij mij misschien helpen misschien redden kunt,” zeide hij zacht.

Haar hart klopte van blijdschap, dat hij sprak — maar ook van spijt over hetgeen hij sprak; doch zij had zich zoozeer aan zelfbeheersching gewoon gemaakt, dat zij de storm van haar dubbel gevoel geen woorden gaf. Zij stond van haren schrijftafel op, zette zich naast Oswald neder, nam zijne hand in de hare en zeide vol teederheid:

„Voorzeker! wij zullen ons met Gods hulp redden. Spreek, Oswald, welk gevaar is er.”

„Hier!” riep hij en streek wanhopig met zijne hand over zijn voorhoofd en zijne borst.

„Daar beloeren de vijanden ieder van ons,” antwoordde zij.

„Gods barmhartigheid, zal ze vernietigen Oswald! Spreek slechts, opdat het duidelijk worde hoe en waar wij een aanvang moeten maken.”

Hij werd kalm en zeide:

„Wij moeten voortaan onzen stand verminderen, Flore, want Seeheim is niet meer van mij het is verkocht of eigenlijk: het is verloren.”

„Hoe zoo — verloren?” vroeg zij, zonder hem te begrijpen.

„Mijn vermogen was het bezit van Seeheim,” zoo ging hij voort: „ik heb het verloren, ik ben gelijk aan een bedelaar.”

„Vergeet niet, dat gij Kronenstein hebt, Oswald! maar wat hebt gij met Seeheim gedaan, met die heerlijke bezitting?”

Oswald sprong op en riep geheel buiten zichzelf:

„Ik heb gespeeld!”

Het scheen Florestine als zag zij hem in een ga-

penden afgrond tuimelen. Zij stond haastig op, vatte Oswald bij de hand en deed hem weder naast zich nederzitten, zeggende:

„Verhaal mij alles, lieve Oswald! ach, ik gevoel mij gelukkig, dat gij uw hart uitspreekt.”

„O, dat ik het eer gedaan had!” zuchtte hij.

„Beklaag u thans niet te vergeefs!” zoo bad Florestine, „zeg mij alles! laten wij beiden tegen dit kwaad kampen en het zal niet onoverwinnelijk zijn.”

„Dat is ook mijne hoop!” zeide hij, „ja! gij zult alles vernemen!..... maar gij moet mij toch blijven beminnen.”

„O, nu zal ik u eerst recht beminnen, heb daarvoor geene zorg,” antwoordde zij met innerlijke trouw-
hartigheid.

„Ik moet tot een ver verleden teruggaan, om u te doen begrijpen hoe ik in deze ellende gekomen ben,” zoo begon Oswald, eenigzins rustiger te spreken. „Mijn vader was een hartstochtelijk speler, doch koelbloediger dan ik, wist hij zich tot zekere grenzen te bepalen, zoodat zijn vermogen en zijne zaken daaronder niet leden. Ik hoorde dit later; gedurende zijn leven wist ik daar niets van, want hij stierf toen ik nauwelijks twaalf jaren oud was. De neiging tot het spel scheen op mij overgegaan te zijn. Het spel was mijne grootste vreugde; ik stelde er op veertienjarigen leeftijd meer belang in, dan in paarden, in de jacht en alle andere uitspanningen, waarmede knapen van dien leeftijd zich zoo gaarne bezig houden. En ook ik hield er veel van; doch bood zich de gelegenheid aan tot het spel, dan verloor ik al het overige uit het oog. Wat mij bij het spel zoozeer aantrok, de opmerkzaamheid, de berekening, het mislukken, het geluk, of het voortdurend dobberen tusschen hoop en vrees, tusschen ge-

win en verlies — ik weet het niet. Maar op het gymnasium speelde ik reeds en verloor ik niet onbeduidende sommen. Dit wekte bij mijne moeder zeer groote bekommring; zij vermaande mij teeder, gaf mij ernstige berispingen; ik beloofde, dat ik het spel zou laten varen, omdat ik haar ongerustheid baarde. Doch dit geschiedde niet geheel en al, want ik kon of wilde niet inzien, dat het spel op zichzelf iets verderfelijks was. Aan de universiteit vond ik nog meer gelegenheid, om mijne neiging te volgen. Zij werd alzoo immer sterker. Doch ik studeerde, ik was vlijtig, ik had een afschuw van de woeste vecht- en drinkpartijen, het ruwe en gemeene leven van andere studenten. Mijne uitspanning was het spel, en werden daarbij een paar nachten doorgebracht, dan kwam mij dit nog veel betamelijker voor, dan andere nachtelijke vermaken, want ik zag, helaas! niet naar betere maar naar slechtere voorbeelden. Ware ik niet altijd ongelukkig geweest in het spel, dan zou mijne moeder er volstrekt niets van gemerkt hebben; doch thans nam ik soms mijn toevlucht tot haar, omdat het mij onaangenaam was, om mij voortdurend tot mijn voogd Frankenhauseu, uwen oom, te wenden, om mijne schulden te betalen. Hij mocht mij gaarne lijden, doch deze ongelukkige drift bedroefde hem evenzeer als mijne moeder, en zeer dikwerf bracht hij mij ernstig onder het oog, dat die voortdurende tijdsverspilling en het verkwisten van mijn geld, mijn zedelijke en verstandelijke vermogens verwoestten en mij tot een onnut, ja een onwaardig lid in de maatschappij zou doen worden. Tegen deze voorspelling, legde ik protest in en noemde uitspanning, wat eigenlijk hartstocht was."

„Op mijn een en twintigste jaar was ik meerderjarig

en kreeg ik de vrije beschikking over mijn vermogen. Ik wenschte echter mijne studiën nog een jaar voort te zetten en verzocht mijnen voogd, om het beheer zoo lang in handen te houden. Daarover was hij zeer verheugd."

"Ik zie toch telkens, dat gij geen onverbeterlijke deugniet zijt," zeide hij. „Gij leert, gij studeert, gij doet uw best, om een degelijk mensch te worden, gij hebt geen verlangen, om uwe meerderjarigheid als het grootste geluk aan te grijpen. Laat toch dat gevloekte spel varen, en gij zijt volmaakt."

„Ongeveer hetzelfde zeide mijne moeder; zij voegde er dringende waarschuwingen bij omtrent de kwade gezelschappen, waarin ik door het spel zou kunnen geraken. Ik verzekerde haar, dat ik de slechte gezelschappen verafschuwde, dat ik de diepste verachting gevoelde voor vrouwen, die zich er voor lieten vinden, om mannen tot het spel uit te lokken, hetzij aan de openbare banken, hetzij in de geheimen of private speelkringen; dat ik mij niet het minst, om de personen bekommerde, die met mij mijn vermaak deelde; dat het spel en het spel alleen eene betooverende aantrekkingskracht voor mij had, dat ik het echter nimmer zoozeer najagen zou, dat daarin voor mij het hoofdbelang mijns levens bestond. Gedeeltelijk stelde ik mijne moeder en mijn voogd gerust. Heeft de eene drift voor paarden en wedrennen — de andere voor het theater, zangeressen en danseressen — waarom niet een derde voor het spel."

„Ik studeerde dus nog een jaar. De vakantie bracht ik aan de badplaatsen van den Rhijn door, en ik speelde grof en verloor grof. Ik verzweg het voor mijnen oom, wjl ik binnen kort zelf het beheer van mijn vermogen zou overnemen. Toen dit geschiedde had ik

reeds schulden, die het inkomen van een geheel jaar overtroffen en koesterde ik te gelijk den vurigen wensch, om dit verlies door het geluk van het spel te herstellen."

"Reeds lang had ik het besluit gemaakt om, na de voleinding mijner studiën, een jaar op reis te gaan. Ik ging eerst naar Parijs. Ik had daar in goed gezelschap kunnen verkeereren, daar het mij niet aan aanbevelingen ontbrak; doch het toeval wilde, dat de eerste persoon, dien ik in Parijs ontmoette, een landsman van mij was, iemand uit mijnen stand, die zich daar gevestigd en het spel tot zijn bedrijf, tot zijn middel van bestaan gemaakt had. Dat wist ik geenszins. Ik had hem vroeger slechts een enkele maal ontmoet, en ik kon mij hem nauwelijks voor den geest halen. Doch hij herkende mij terstond en hield mij in zijne strikken. Er werd grof bij hem gespeeld, meestal door vreemdelingen. Zijne schoone, ijdele, onnoozele vrouw had geen helder inzicht in de zaken, verheugde zich, dat hare salon zoo bezocht werd en liet zich door deze en gene het hof maken, wat haar echtgenoot gaarne zag, wanneer men slechts ijverig Makao of iets anders speelde. Later ging de arme vrouw met een Engelschman op de vlucht. Haar man had haar geruineerd leven op zijn geweten. Zij was een gemoedelijk mensch en ried mij dikwerf argeloos aan niet al te hartstochtelijk te spelen."

"Hoe vervelend zijt gij met uw voortdurend spel. Blijf toch eens een oogenblik bij ons, pleegde zij dikwerf te zeggen, wanneer ik haar kleine salon slechts betrad, om naar den speelkamer te gaan, terwijl eenige der heeren haar gezelschap hielden."

"Doch genoeg! ik had een jaar voor mijne reis bestemd

en ik bracht het te Parijs geheel in spel door! -- Thans zag ik wel in, dat het meer dan eene neiging, dan een vermaak was -- dat het een hartstocht was, want het scheen mij onontbeerlijk. Ik trachtte mijnen hartstocht te beteugelen door mij van het spel te onthouden. Toen gevoelde ik zulk eene verveling, zulk eene onrust, om mijne zucht naar het spel te bevredigen, dat ik gelijk een hert, dat zich in zijne vrees voor den jager, op gevaar van te verdrinken in het water stort, mij geheel en al aan het spel overgaf, om den jachthond te ontvluchten, die mij in mijnen boezem ter dood scheen te vervolgen. Intusschen zag ik in, dat mijn vermogen zou verspild worden en mijne bedienden in Seeheim verheelde dit mij in hunne brieven niet. Ik hief mij op in een oogenblik, waarin de vrees voor een schandelijke ruïne mijn verzwakten wil aanprikkelde; ik verliet Parijs en ging naar Italië. Ik hoopte, dat andere omgevingen, andere indrukken mij tot andere gedachten brengen zouden en ik had het levendigst verlangen, om mij van de tyrannie van mijnen hartstocht te bevrijden. Doch daartoe behoorde meer dan een andere omgeving en mijn enkel verlangen! Daartoe behoorde een lange volhardende en zware strijd tegen de ingewortelde fout en in dien strijd oefende ik mij niet en had ik mij niet geoefend. Het was als had ik meer en meer met een kleine slang gespeeld, wier sierlijke kronkelingen en wendingen mij bevielen -- en als had ik door de gewoonte van dien aanblik niet bemerkt, dat die kleine slang eene geweldige groote geworden was, die op het punt was mij te verwurgen, wanneer ik mij niet van haar ontdeed. Daar ik haar, in weerwil van hare gevaarlijkheid voor mij, toch onuitsprekelijk bekoorlijk vond, zoo stelde ik weinige en slechts uitwendige krachten in het werk."

„Dacht gij niet aan God en aan zijn gebod: gij zult geene goden voor mijne oogen hebben?” vroeg Florestine met innige deelneming.

„Ik betuig u — neen! mijne opvoeding was anders dan de uwe. Wanneer ik mij wel herinner, dan was mijn vader een van die goede katholieken, in wier oog de Kerk nog veel te wenschen overlaat en die, naar zij meenen, nog vele zaken in haar tot volmaaktheid brengen zouden. Waartoe de vastendagen, die veertig-daagsche vasten, de Paasch-communie? was dat geen dwang? was dwang niet iets vernederends? Zouden niet alle geloovigen... datgene, wat tot hunne zaligheid noodig is, uit eigene beweging doen? — Zoo sprak hij altijd tot mijne moeder, die immer voor zijn eenigermate scherpen toon vreesde en hem zocht te troosten met de gedachte, dat de Kerk en de menschheid zich wellicht met den tijd tot zulk eene volmaaktheid verheffen zouden, dat zij bestaan konden zonder dergelijke wetten te geven en in toepassing te brengen. Zij zelve was in deze punten zeer nauwgezet. Doch gij weet, dat men dit zijn kan zonder de katholieke geloofsleer in het maatschappelijk leven als eenig richtsnoer vast te houden. Niettemin deed mijne moeder zulks, die in haren echt- en weduwestaat altijd een voorbeeld was; doch zij deed alles voor zich alleen. Zij zou het niet gewaagd hebben, om mijn vader daarop te wijzen, en ook bij mij deed zij daartoe geene pogingen, zoolang hij leefde, later slechts in het algemeen. Wanneer echter het geloofsleven in de familie niet wordt toegepast, dan ontwikkelt het zich moeielijk bij een jong mensch op een openbaar gymnasium, dat door katholieken en protestanten, joden en heidenen bezocht wordt; en nog minder op onze universiteiten, die voor het grootste gedeelte scholen des ongeloofs

zijn en zelfs daar, waar men het zuivere goed van de katholieke wetenschap vindt, nog altijd veel van het rationalisme, het atheïsme en het materialisme leeren."

„Aanvankelijk had mijn verblijf in Italië werkelijk het gewenschte gevolg, het gaf mij afleiding door de groote hoeveelheid en de afwisseling van de rijkste, de schoonste en de verhevenste tooneelen. De monumenten der geschiedenis boezemden mij belangstelling in, de schepingen der kunst bekoorden mij, gezelschappen zocht ik niet — en zoo bewogen mijne gedachten zich in een geheel anderen kring, dan den gewone, die voor mij zoo gevaarlijk was."

„In Napels werd het in eens anders, het was een tweede Parijs! De zes maanden, die ik daar doorbracht, verspilden geheel mijn vermogen. Ik zag het met smart en ontsteltenis, want ik hield niet meer zooveel middelen over om eenigzins fatsoenlijk te leven. Ik weet niet hoe de zaken geloopt zouden zijn, ware er niet een brief van Frankenhäusen gekomen, waarin mij kort en bondig geschreven werd:

„Ik weet thans nauwkeurig hoe het met u staat, want ik was in Seeheim bij uw troosteloozen rentmeester en gij zult het ook wel weten: gij zijt arm als een bedelaar. Thans blijft u slechts over, dat gij een aanzienlijk man zijt. Kom terstond terug, verkoop aan mij Seeheim en al uw zaken, leef op een minderen voet, tred in staatsdienst, en in zes of zeven jaren, hoop ik uwe zaken weder op de oude hoogte te brengen. Doch kom terstond, anders laat ik u aan uw ellendig lot over, en dan zou het beter voor u zijn, dat gij nimmer naar het vaderland terugkeerdet."

„Dezen brief maakte op mij een vreeselijken indruk, want hij gaf mij te kennen, dat men op het punt was, om mij als een verlorene te beschouwen, en dat mij

de keuze bleef tusschen een zwerveling en een fatsoenlijk persoon. Ik koos het laatste, verliet Napels en verscheen eer bij Frankenhauseu, dan hij mij verwacht had. Hij ontving mij met vaderlijke teederheid, die nog klom, toen ik hem zeide, dat ik bereid was, om zijnen raad op te volgen en hem mijn woord gaf, om in geen jaar te spelen. Nu werd alles zoo beschikt als de uitmuntende man het voorgenomen had. Ik trad in de diplomatische loopbaan, en daar ik een kleine, onbeduidende attaché was, die zich met zijn kleine inkomen zeer beperken moest, zoo speelde ik slechts een schitterende rol in het gezelschap. Dat was voor mij zeer heilzaam. Geen tafelschuimer drong zich bij mij op, geen losbol deed mij het voorstel, om in deze of geene dwaasheid mede te doen. Daardoor bleef ik ver verwijderd van een menigte verleidingen van allerlei aard. Mijn gemoed werd kalmer; ik stelde veel belang in studiën en staatswetenschappen; ik zag, dat ik leven kon zonder te spelen, en het was mij zeer aangenaam, dat ik daarop mijn eerwoord gegeven had. Na een jaar hernieuwde ik het bij mijzelven. Ik had veel oogenblikken van hevigen strijd, doch ik had intusschen geleerd, dat het mogelijk was krachtigen weerstand te bieden, en dit versterkte mijnen wil al meer en meer. Ik herinnerde mij thans ook aan mijn godsdienstige plichten, die ik helaas! in deze treurige jaren zeer onnauwkeurig vervuld had. De voortreffelijke gade van den gezant, bij wien ik in betrekking was, moedigde mij daartoe door woord en voorbeeld aan — zij was eene zeldzame vrouw, die in haar schitterenden stand verscheidene verborgen kruisen droeg. Ik heb aan haar buitengewoon veel te danken, want ik zag in haar den invloed van den godsdienst op de waardigheid van het leven eener

vrouw en ik ondervond den weldadigen invloed in het verkeer met haren fijnen, waardigen en verstandigen persoon. Vier jaren bleef ik in hare heilzame nabijheid, toen stierf haar echtgenoot en keerde zij met hare kinderen naar haar landgoed terug. Ik dacht ter nauwernood meer aan mijnen hartstocht. Viel mij daaromtrent iets in, dan wendde ik mijne gedachten met afschuw van de bittere herinnering af, en onder geen enkel voorwendsel gaf ik mij aan spel over. Zoo gingen zeven jaren voorbij en bij het einde daarvan had de brave Frankenhausem den toestand van mijn vermogen in orde gebracht en Seeheim voor mij gered. Ik had een fatsoenlijk vermogen en mijne hartstocht hinderde mij niet meer, ik kon alzoo met een gerust geweten aan een huwelijk denken. Frankenhausem wenschte vurig onze verbinding, lieve Fore, en dat ik zulks, na mijn eerste bezoek op Kronenstein bovenal wenschte — dat weet gij! Aan uwen vader waren mijne vroegere afwijkingen niet onbekend; hij vroeg mij hoe het daarmee stond. Ik kon hem met alle oprechtheid de verzekering geven, dat ik die fout verbeterd had, eveneens Frankenhausem; dat stelde hem gerust en hij gaf mij op mijn verzoek zijn woord, dat hij dit verleden aan u niet zou openbaren, en ik hoor het nog in mijne ooren klinken en thans nog veel meer dan toen! — ik hoor hem nog op dien liefderijken toon zeggen: het is onnoodig, om haar met een spook beangst te maken.”

„In den vorigen zomer, toen gij ter verpleging van uw vader naar Kronenstein gingt, en ik wegens de kamerzittingen hier bleef, terwijl mijne moeder Amelie Verden en alle dames uit onzen kring afwezig waren, zoodat het gezelschap alleen uit mannen bestond, ging ik eens aan een whist-tafeltje zitten en keek naar de

partij van vier zeer fijne spelers, doch geheel onverschillig, het was slechts, om de verveling te verdrijven. Nu ontving een der heeren midden in het spel, ik weet niet wat voor een telegram, dat oogenblikkelijk moest beantwoord worden. Hij stond op en gaf mij zijne kaarten in handen, zeggende: „wees zoo goed, speel een oogenblik voor mij; binnen een half uur ben ik terug,” — en zonder te weten hoe, zat ik na meer dan tien jaren aan de speeltafel, doch met geen ander doel, dan om plaatsbekleeder te zijn, opdat de partij niet zou onderbroken worden. Doch nauwelijks had ik een quartier gespeeld, of ik was vol levendige belangstelling, en ik bemerkte niet hoe uur aan uur voorbij vloog. De vierde man werd, ik weet niet waardoor belet, om terug te komen; de drie overigen waren hartstochtelijke whist-spelers en zoo zetten wij de partij tot des nachts drie uren voort. Daar ik met het geld van een ander speelde, was ik verheugd, dat het geluk mij op schitterende wijze begunstigde, en ik den volgenden morgen een aanmerkelijke winst zou kunnen overgeven, want er werd zeer hoog gespeeld. Een ernstige whist-partij met mannen uit het gezelschap scheen mij evenwel niet gevaarlijk, en daar men mij voor den volgenden avond weder uitnoodigde, nam ik het voorstel aan. Zoo geraakte ik weder op de glibberige helling, die onvermijdelijk naar den afgrond voerde, want men glijdt al dieper en dieper weg, totdat eindelijk de voet geen steunpunt meer vindt, dat wil zeggen, totdat het verstand alle zelfbeheersching laat varen en de wil van boven neder in den maalstroom der hartstochten stort. Zij werden heviger dan weleer! zij schenen vreeselijke wraak te zullen nemen over de langdurige onderdrukking! als een verscheurend wild dier, dat de dierentemmer in een onwaakzaam oogen-

blik had laten ontsnappen, verscheurden zij mij. Ik wilde mij verweren ik kwam naar Kronenstein. Daar overviel mij altijd na weinige dagen die onbeschrijfelijke onrust, het gevoel van een ziekelijke leegte, die aangevuld moest worden — het gevoel van een zekere stomtheid, die opgewekt moest worden. Gij bemerktet terstond mijne verandering, en zij veroorzaakte u smart. Dat deed mij onuitsprekelijk leed — ik gevoelde, dat ik u een bitter onrecht aandeed, en ook mijne kinderen en mijn dierbaren, stervenden vader; — ik had besloten Kronenstein niet te verlaten, bij u te blijven en toch liet ik altijd die goede voornemens weder varen — en datgene, wat ik niet doen wilde, wat het bedaard overleg veroordeelde, wat het plichtgevoel verafschuwde dat deed ik toch, Flore! Ik nam mijne toevlucht tot voorwendsels en onwaarheden, om u om den tuin te leiden, om niet in uwe achting te dalen, om niet uwe liefde te verliezen en te gelijk om eene drift voeden, die mij uwe achting en liefde onwaardig maakte. Is zulk eene tegenspraak te begrijpen? O ik ben een rampzalige! . . . slechts in een rampzalig character kan zoo iets plaats vinden!”

Hij wilde driftig opstaan. Zij hield hem vast en bad:

„Verhaal verder, Oswald, wij zijn nog niet ten einde.”

„Gij hebt gelijk — wij zijn nog niet ten einde!” zuchte hij, „doch het is met weinige woorden gezegd. Dat ik van het whist- tot het hasard-spel overging kunt gij licht begrijpen. In den beginne was ik buitengewoon gelukkig, daarop werd ik zoo vreeselijk ongelukkig, dat ik mij diets maakte, zoolang te moeten voortspelen, totdat ik het ongeluk overwonnen had en weder de kans des geluks verwachten kon. Daar-

door werden ontzettende verliezen op een gestapeld genoeg, Seeheim is verspeeld, verloren, verkocht en de schulden zijn betaald maar daarmee is ook mijn geheele vermogen weg ik ben arm als een bedelaar."

"Zoo moet de bezitter von Kronenstein niet spreken!" riep Florestine: „wel hebben wij ons betreffende onze inkomsten daarnaar te schikken; doch wanneer het verlies van Seeheim het bittere geneesmiddel wezen mag, waardoor uwe ziel gezond wordt, dan zullen wij het opgeruimd en dankbaar aannemen. Ik ten minste gevoel mijn hart geheel verlicht, sinds ik weet met welken vijand gij te kampen hebt. Dat niet te weten — en toch te zien, dat een verwoede vijand aan uw hart, aan uwen vrede, aan ons geluk knaagde, — Oswald dat was vreeselijk! Thans zijn wij weder één hart, vol vertrouwen jegens elkander, thans zullen wij weder moed vatten in de toekomst."

"O, mijne engel!" zeide Oswald treurig, „gij kunt onmogelijk vertrouwen in mij stellen."

"He! He!" zoo viel zij hem haastig in de rede: „een groot vertrouwen op uwen goeden wil, waaraan de lieve God reeds eenmaal den bijstand zijner genade geschonken heeft. Maar zeg mij wie heeft het geliefde Seeheim gekocht."

"Prins Xavier. Men zegt, dat hij een morganatisch huwelijk sluiten wil met Lisa Rink en haar deze schoone bezitting met haren naam geven wil."

"Lisa Rink — mevrouw van Seeheim!.... dat doet mij leed!" riep Florestine, en de tranen ontwelden aan hare oogen; „het zij zoo!" voegde zij er spoedig tot kalmte gekomen bij, „wij zullen er thans over denken, hoe wij ons naar onzen toestand moeten schikken."

"Laten wij naar Kronenstein gaan!" zeide Oswald,

„het is vreeselijk kwellend en vernederend voor mij, om hier te blijven, wanneer het bekend wordt, dat Seeheim verkocht is.”

„Ja naar Kronenstein!” hernam zij vrolijk. „Zie hoe goed God voor mij is, Oswald, Hij vervult een mijner vurigste wenschen.”

„O, mijne allerliefste engel! tot welken prijs!” riep Oswald diep getroffen.

„Spreek daarover niet denk er niet aan, Oswald!” zeide zij vol teederheid, „werp het verledene met krachtigen wil van u af, breng uwe zaken tot den laatsten penning in orde, reken daarbij altijd op mijne volle toestemming, en zijt gij daarmede gereed, dan gaan wij naar het geliefde Kronenstein. Want ik moet het u bekennen,” voegde zij er liefderijk bij, „Seeheim ligt mij geenszins zoozeer aan het hart als Kronenstein.”

Hij bedekte zijn gelaat met de handen, om zijne diepe ontroering te verbergen.

„Kunt gij mij vergeven,” vroeg hij met zachte en bevende stem, „dat ik u zoozeer gekweld heb? . . . dat ik uwe liefde zoo onwaardig ben en toch door u bemind kan worden en toch op uwe liefde kan vertrouwen en bouwen?”

„God zij dank voor dit laatste woord,” zeide zij, „al het overige wil ik niet hooren.”

Plotseling zich bedenkend hernam zij:

„Maar de brief aan Frans Seraph zullen wij vernietigen, want zulk een marmeren beeld is een kwistige zaak.”

Oswald nam den brief en zeide:

„O, mijn arme Flore, zou ik u beletten om deze daad van kinderlijke liefde te volbrengen? Neen, neen! laten wij ons in onze uitgaven beperken, zooals gij het goedvindt; maar van het plan van den

engel der opstanding, Flore, daar ga ik niet van af..... en ik zal den brief laten bezorgen."

Zij spraken veel van hetgeen op de tegenwoordige omstandigheden betrekking had, en Florestine nam alles zoo gelaten, zoo eenvoudig op, als betrof dit verlies van vermogen niet haren man, maar een vreemde. Zij vermeed alles, wat hem hinderen kon en gaf hem de verzekering, dat zij van de inkomsten van Kronenstein zeer vrolijk leven konden, gelijk zij dit zelve bij het leven van haren vader gezien had; het kostbaar verblijf in de residentie was niet altijd noodig. Zij sprak met zooveel kalmte en vriendelijkheid, dat Oswald zich over haar verwonderen moest, in al wat zij sprak was niets vernederends voor hem. Eindelijk zeide hij:

"Ik gevoel mij van mijne foltering ontheven; ik gevoel mij hersteld en sterk, sedert gij alles weet."

"Daarom moet gij mij eene zaak beloven, lieve Oswald!" antwoordde zij ernstig.

"Niet meer te spelen, niet waar?" riep hij opgewekt.

"O, neen!" antwoordde zij zacht, "ik weet zeker, dat dit besluit thans bij u vast staat. Geef mij slechts uw woord van het mij te zeggen, wanneer het begint te wankelen."

"Zie hoe gij mij mistrouwt!" riep hij treurig.

"Niet uwen goeden wil, Oswald!" hernam zij levendig; "doch er sluipen altijd bekoringen om ons heen, en om die te bekampen is het goed, dat zich twee vereenigen. Dunkt u niet? Ik zou u dit zeker niet verzocht hebben, indien gij niet reeds smartelijk gezucht hadt: o, dat ik vroeger gesproken had!"

"Goed ik beloof het u," zeide Oswald met vastberadenheid.

Toen hij haar verlaten had en zij weder alleen in

haar schrijf-cabinet was, stond zij vlug op, sloot de deur, en nu ontvloeiden haar de tranen, die zij met kracht bedwongen had, bij stroomen langs het aangezicht. Als eene storm braken de hevige gewaarwordingen harer natuur uit, als wilden zij zich wreken over de langdurige onderdrukking. Sinds meer dan een jaar had zij met naamlooze zielesmart voor een vreeselijk raadsel gestaan. Thans vernam zij het woord, waardoor het opgelost werd, en haar hart dreigde bij dat woord te breken. Zij was zoo trotsch op Oswald geweest, omdat zij hem vrij waande van duizend rampzalige fouten, waaraan een man zoo licht lijdt, die veel in de wereld verkeert. Zij was zoo gerust over hem geweest, wijl zij dagelijks ooggetuige was, hoe hij geheel en al voor zijne plichten leefde. Zij was zoo gelukkig geweest in de zoete gemeenschap van een leven vol van dezelfde belangen, dezelfde begrippen, dezelfde vreugde en dezelfde gewaarwordingen, waarin sommige kleine geschillen het zalig bewustzijn van de overeenstemming in alle groote en gewichtige zaken slechts vermeerderden. En thans was die trots, die rust, dat geluk eensklaps verdwenen! Zij was eene vernederde, bekommerde en ongelukkige vrouw. Zij viel machteloos op de knieën en haar aangezicht op het kussen van de chaiselongue drukkend, jammerde zij met een stervende stem:

„Oswald een speler! een speler! mijn God, ontferm u onzer.”

DEO SERVIRE REGNARE EST. (*)

Toen Frans Seraph den brief van Florestine met het onderschrift van Oswald ontving, was hij zeer verblijd over die schoone opdracht — doch het onderschrift maakte op hem een pijnlijken indruk. Wat moest daar voorgevallen zijn? Die van zijne opstanding spreekt, die moet dood, half dood, doodelijk ziek geweest zijn naar de ziel. Hij had het vaste plan om den engel der opstanding eenige gelijkenis op Florestine te geven, geene gelijkenis naar portret, gelijk hare buste, maar wel eene geïdealiseerde herinnering aan haar. Hij plaatste de buste voor zich en beschouwde haar aandachtig. Daarop plaatste hij eene tweede en derde vrouwebuste er naast en beschouwde ze alle drie overwegend, oordeelend en vergelijkend, doch niet als iemand, die den minderen of meerderen graad van vrouwelijke schoonheid in haar zocht te bepalen. Het zijn characters, zeide hij bij zichzelf, blijvende werkelijke characters, ofschoon in het voorkomen van hunnen tijd en kring. Florestine is geschetst als de „krachtvolle vrouw” van het Evangelie, waar gezegd wordt: „kracht en bevalligheid is haar

(*) God dienen is regeeren.

kleed." Dat open en vast gelaat, die rustige en diepe blik der oogen, die reine en kuische mond — dat past voor diegene, van welke koning Salomon zegt: „het hart van den man stelt in haar vertrouwen." Overigens is zij ook de erfdochter van Kronenstein! het eenig kind, dat haar vader bezat!..... daardoor komen romantische schakeeringen in character en hoofd — maar de hoofdtrek blijft. — En gij, zeide hij eenigszins luid, en zag de tweede buste in het aangezigt, ja ook gij zijt een character, eene type, die de menschheid voor duizende jaren gekend heeft. „Wacht u voor de danseres, opdat hare kunst u niet ten gronde richt." Zijt gij al geen danseres, dan staat gij toch met haar op dezelfde planken en hebt dezelfde zinsbegoochelende roeping, want van eene kunst kan slechts bij eene groote tragische schouwspelster, bij de grootste zangeres sprake zijn, die door eene moeilijke school vol inspanning, vol ernstige en zware studiën gaan moeten en die door verheven meesterschap in haar vak den aandrift naar idealen bevredigen, welke de ontwikkelde mensch door de kunst voorgesteld en verheerlijkt wil zien. Maar bij uw potsenspel, arme Lisa Rink, is er geen sprake van idealen! Gij oefent een beroep uit, maar geen edele kunst, en met uwe weelderige schoonheid speelt gij, wat gij zelve zijt, „de vrouw door wier schoonheid velen ten gronde gaan en door wier huis de weg voert naar het rijk der dooden." Deze beide uiterste tegenstellingen zijn onder ons nog altijd scherp uitkomend en het is zeer merkwaardig, dat mijne beide eerste busten, beide vertegenwoordigen. Doch in oneindige schakeeringen en langs ontelbare trappen beweegt zich datgene op en neder wat daar tusschen ligt — en wie kan zeggen welke richting gij zult nemen, lieve Rosabella, op

het labyrinthisch pad des leven, dat zeer dikwerf in de hoogte begint en in de diepte eindigt; — sprak hij tot de derde buste.

„Nu, sir, hoe ver is de buste al?” vroeg een krachtig en gezet gentleman, die als een goede bekende zonder plichtpleging in het atelier kwam. „Weldra klaar niet waar?”

„Neen, sir!” antwoordde Frans Seraph lachend; „gij bestelt mij ineens zooveel, dat ik aan geene snelle uitvoering denken kan. Bovendien vordert de fijne afwerking van marmer haren tijd.”

„Zeer juist, sir, zeer juist! ik wil u niet aanzetten. Kunstenaars hebben hunne eigenaardigheden, gaan hun eigen weg — en daardoor handelen zij zeer verstandig. Men moet altijd zijn eigen tred gaan.”

Frans Seraph boog toestemmend het hoofd en bleef aan zijnen arbeid, het was het marmeren beeld van den kleinen Joannes den Dooper.

„Hoe natuurlijk hangt dat ruwe vel het knaapje om de schouders!” zoo ging sir Robert Balmond zichtbaar tevreden voort; „ja ja, sir, gij zijt een groot kunstenaar ik bedoel niet wegens het kunstige van dit dierenvel, maar in het algemeen. Gij begrijpt mij, niet waar?”

„Ja, sir Robert, ik begrijp, dat gij het zeer goed met mij meent,” antwoordde Frans Seraph, vriendelijk.

„Bij St. George! dat hebt gij goed getroffen, sir! maar wat ik zeggen wilde, Rosabella kan heden niet komen. De laatste dagen van de carnaval is zij eenigszins verkouden geworden, zij is ook vermoeid en moet wat rust nemen.”

„Waarom laat gij het jonge, teedere meisje die geheele carnaval-campagne mede maken, sir Robert?” vroeg Frans Seraph.

„Waarom sir? — omdat de geheele wereld het doet, sir.”

„Dat is gene reden voor hem, die zijn eigen tred wandelt,” zeide Frans Seraph, lachend.

„Jawel, sir! maar er zijn zaken, betrekkingen van gezelschappen, er is eene toon, eene mode, waarin men moet meêgaan, als men niet voor een paria wil aanzien worden en voor paria is Robert Balmond van Balmond-Castle niet geschapen en lady Balmond ook niet en de jonge jufvrouw Rosabel evenmin. Dat kunt gij in uw atelier niet begrijpen noch beoordeelen.”

„Daarin zoudt gij gelijk kunnen hebben, sir,” antwoordde Frans Seraph bedaard.

„Dat wil zeggen versta mij goed, sir! ik weet, dat gij een gentleman van zeer goede familie en zeer wel opgevoed en geheel in het gezelschap te huis zijt of zijn kunt prins Xavier heeft het mij in den vorigen maand October gezegd. Maar ik bedoel tusschen de stille marmeren beelden verkrijgt men geheel andere gedachten, dan onder de levende menschen en ik, sir, ga niet om met een H. Joannes in een dierenvel, maar met lieden in fluweel en zijde een verbazend onderscheid, sir.”

„Dat weet ik volkomen te waardeeren, sir Robert,” zeide Frans Seraph, bedaard, want hij kende de zwakheid van dezen, om in de groote wereld een veel beëindend persoon en met alle uitstekende personen bevriend te willen zijn, een zwakheid, die zijne vrouw en dochter zich gaarne lieten welgevallen.

„Ja, sir,” zoo ging sir Robert voort, „het plan is overigens vast bepaald, dat ik in Mei alleen naar Engeland ga; want wanneer lady Balmond en Rosabella mij vergezellen, dan moeten zij noodzakelijk de laatste,

schitterende weken der season in Londen vieren en dit zou, als het goed is, te veel zijn voor mijne kleine Rosabella. Zij blijven dus hier, namelijk in Frascati of misschien ergens op de bergen; met Augustus gaan zij naar Sorrent om daar de zeebaden te gebruiken en in October kom ik weder hier bij hen, om mijn winterverblijf te houden. Aan al het gepraat van onveiligheid en gevaar van oorlog voor Rome stoor ik mij niet veel, sir. Het oude Europa staat op het kruidvat der revolutie, sir, dat weten alle verstandige lieden. Er is te veel onaangenaamheid, te veel ontevredenheid in de wereld. Niemand gevoelt zich in zijn binnenste op zijn gemak. De godsdienst, die de gemoederen verzacht en kracht geeft, wordt veracht. Er moet dus eene ontploffing plaats hebben, dat is zoo zeker als twee maal twee vier is. Maar sir, mij dunkt, dat men de brand der wereld in Rome veiliger gadeslaan kan, dan in Engeland. Voor mij geeft de nabijheid van den H. Vader meer vertrouwen."

"En komt de nood aan den man, dan kunnen wij allen met hem sterven!" riep Frans Seraph.

"Sterven, sir? ik zou wel liever met hem leven. bijzonder om den wille van mijne Rosabella en mijne zonen, die ik gaarne weder zien zou, wanneer zij uit Indië terugkeeren."

"Welaan, wij leven allen nog, sir Robert, en ook ik heb nog veel te doen, alvorens ik van de wereld zou wenschen te gaan."

"Dat geloof ik wel, sir! op uwen leeftijd wil men het leven eenigszins genieten. Maar begin daar eindelijk mede, verlaat uw kluis, blijf niet de kluizenaar van St. Isidoro, kom bij ons. Het gedruisch van den carnaval heeft opgehouden; men ontmoet slechts zijne goede vrienden. daartoe behoort gij. Het zal aan

Rosabella zeer aangenaam zijn, om met u over de kunst te spreken, en lady Balmond heeft er zeer veel achting voor."

"Ik weet hoe goed gij en lady Balmond voor mij zijn, en ik weet zulks op prijs te stellen, sir Robert. Maar men kan geen twee heeren dienen. In het gezelschap verbindt zich de eene schakel aan de andere, totdat men bemerkt, dat daaruit eene keten gevormd wordt, die veel van onzen tijd rooft en onzen arbeid stoort en belemmert."

"Maar sir, gij hebt een lang leven tot arbeid voor u!"

"Wie kan dat zeggen, sir Robert?"

"Hebt gij droevige gedachten?" riep sir Robert, zegevierend; „ziet gij wel, dat is hypochondrie, zwaar-moedigheid, spleen, overspannen zenuwen, overmatige arbeid." —

"Niets van dat alles!" zoo viel Frans Seraph hem in de rede; „met droefgeestigheid en hypochondrie houd ik mij niet op. Maar mijn leven is nu eenmaal aan den arbeid gewijd en dat moet zoo blijven."

"Uitmunten jongeling!" zeide sir Robert, nader-tredend; „veroorloof mij de vraag, of gij misschien in korten tijd een aanzienlijk vermogen, wenscht te ver-werven?"

"Dat kan men in mijne kunst niet en kon men het, dan zou dit toch mijn doel niet zijn ten minste vooreerst niet."

"Dus zuivere geestdrift voor uwe kunst?"

"Sir Robert over eenige jaren, wanneer mijn werk voor Balmond-Castle en de opdracht, die ik heden uit mijn vaderland ontving, beide geëindigd is, dan zal u alles duidelijk worden." —

"Dan zult gij ons uwe bruid voorstellen, sir. . . . niet waar?"

„Mijne bruid voorstellen?” herhaalde Frans Seraph, verrast.

„Ja, waarom niet, sir?”

Ik heb geene bruid,” hernam Frans Seraph, vol ernst.

„Zonderling! onbegrijpelijk! nu, denk gij daarover, wat gij wilt — morgen komt Rosabella.”

En zij verscheen, een allerliefst meisje, waarop nog de kinderlijke eenvoud, zonder bekendheid met de wereld, schitterde gelijk de frische morgendauw op eene voorjaarsbloem. Door een uitstekende moeder opgevoed, was zij pas voor eenige maanden van een pensionaat der zusters van het H. Hart, in Parijs, gekomen, waar zij zich een jaar opgehouden had, om volmaakt en zonder Engelsch accent Fransch te leeren, en nu in Rome moest zij eveneens volmaakt het Italiaansch leeren en zich daarna op de schilderkunst toeleggen.

„Want Rosabel,” zoo was haar vader gewoon te zeggen, „moet een uitstekend meisje worden. Lady Balmond zorgt voor hare ziel en voor datgene, wat op den Hemel betrekking heeft; ik zorg voor hare geestontwikkeling en voor hare betrekkingen in de wereld.”

Gelukkig voor Rosabella, dat hare moeder haar voor den invloed van dit laatste punt wist te bewaren; en kon zij al niet voorkomen, dat Rosabella reeds dezen winter in de gezelschappen ingeleid werd, wjl sir Robert dat wilde, toch wist zij de mate van uitspanning in de gezelschappen te beperken, onder voorwendsel, dat de studiën van Rosabella, die haar vader zeer ter harte gingen, daaronder niet mochten lijden. Rosabella zelve was met al de beschikkingen harer ouders tevreden. Zwijgend als eene Liana, onderwierp zij zich met kinderlijke gehoorzaamheid aan hare ouders, en nimmer had Robert, en wellicht ook zeldzamer lady Balmond er aan gedacht, dat de stilzwijgendheid rekbaar

is — en dat die rekbaarheid tot wederstand in staat is. Haar liefvallig voorkomen was voor menigeen dubbel betooverend, wijl zij als een kostbaar, zeldzaam beeld op het goudboek van Roberts onzaglijke vermogen geteekend was. Menigeen, die niet wist, dat zij een ouderen broeder in Indië had, hield haar voor de eenige erfgename, wat natuurlijk de bewondering ten toppunt voerde. Rosabella had daarvan nog geen begrip. Zij behoorde naar hare meening tot de wereld, zij gedroeg zich zeer goed in de wereld, doch liet zich in geen geval door haar in hare gewoonte aan rustige en ernstige bezigheden storen.

Sir Robert was zoo verrukt over de buste van Lisa Rink, deels door de sprekende gelijkenis, deels door de buitengewoone schoone uitvoering, dat hij zijne Rosabella door deze edele kunst op gelijke wijze wilde vereeuwigd zien en was dus Frans Seraph met de vervaardiging van de marmeren buste belast. Gewoonlijk vergezelde sir Robert haar bij de zitting, soms lady Balmond; beiden onderhielden zich gaarne met Frans Seraph, en sir Robert was bovendien zeer spraakzaam. Rosabella zweeg, gelijk de meeste jonge meisjes, in tegenwoordigheid van hare ouders gewoon zijn; doch zij was daarom niet verstrooid en verveelde zich ook niet. De fijne bewegingen van het gelaat gaven hare deelneming aan het gesprek te kennen, vooral dan, wanneer Frans Seraph sprak.

Ook thans luisterde zij weder met gespannen aandacht, want alles klonk zoo geheel anders, dan hetgeen de jonge lieden zeiden, met wie zij danste, en hetgeen de oudere mannen spraken, die bij haar vader aan tafel kwamen. De arme Rosabella kon zich volstrekt niet begrijpen, waarom het zoo geheel anders klonk, want soms antwoordde hij niet meer dan ja of neen.

„Gij zult toch niet den geheelen zomer in Rome blijven, sir? vooral gedurende die verderfelijke koortsmaanden in het midden van den zomer?” vroeg sir Robert.

„Den vorigen zomer ben ik voortdurend hier geweest, met uitzondering van kleine uitstapjes, van een paar dagen naar Porto d'Ansio en in het gebergte.”

„Gij moet niet zoo op uw germaansche gezondheid bouwen, sir! Leef vrolijk, zooals alle anderen en ga naar het gebergte.”

„Het valt mij zoo zwaar, om mijnen arbeid te verlaten, dat ik van een langere afwezigheid geen genot heb.”

„Gij dweept wel met uwen arbeid, sir.”

„Arbeid is onze bestemming! Ja, wat meer is! arbeid is de maatstaf van onze volmaaktheid.”

„Hoe zoo, sir?”

„De H. Schrift zegt: het leven van den mensch duurt zeventig of tachtig jaren, en zij voegt daarbij, wanneer zulk een lang leven vol moeite en arbeid geweest is, dan is het een kostbaar leven. In den zin der wereld is het tegenovergestelde een kostbaar leven; bijgevolg moet het kostbaar zijn in de oogen van God, omdat het met onze navolging van den goddelijken Verlosser in verband staat.”

„Maar sir, wat is dan mijn leven in de oogen van God?” vroeg sir Robert, verbaasd.

„Dat zou ik niet kunnen zeggen,” antwoordde Frans Seraph, lachend, „maar er bestaat een ongeloofelijke verscheidenheid in arbeid en krachten; — aangename geestelijke, uitwendige en inwendige arbeid. De eene heeft een blok marmer voor zich, om daaruit het beeld van den Gekruisigde te beitelen, een ander heeft het in zijn hart, om het zelfde te doen; beide vorderen zwaren arbeid, en wellicht zijt gij, sir Robert, veel ijveriger aan het eerste bezig, dan ik aan het laatste.”

Rosabella dacht bij zichzelve: ik geloof, dat Frans Seraph beide doet, doch zij had zulks voor niets ter wereld durven zeggen, terwijl haar vader met groote oprechtheid antwoordde:

„Neen sir, dat is het geval niet! Robert Balmond heeft een eerlijk hart, maar hij is niet ver gevorderd in de volmaaktheid. Gij wilt volstrekt naar den zevende Hemel..... ik dank God, wanneer ik niet in de hel kom..... even als de rijke brasser.”

„Ach lieve vader!” zeide Rosabella smeekend.

„Ach sir Robert!” riep Frans Seraph, „ik bid God elken dag, dat Hij mij voor de hel bevrijde. Het menschelijk hart is zoo zwak, zoo verkeerd zoo raadselachtig — de goede neigingen zijn zoozeer met de booze vermengd — de dampkring der wereld is zoo vergiftig en vergiftigend, dat de goede God ons veel bijstand verleenen moet, opdat de duivel ons niet in zijn tallooze strikken vangt.”

„Nu, zoo erg is de wereld toch niet!” zeide sir Robert: „waarom weent gij daarover, Rosabella?”

„Ik ken haar zoo weinig,” antwoordde zij.

„En ik spreek ook niet van hare bals en feesten, juffer Rosabella,” hernam Frans Seraph. „Ik vat de wereld op in den zin van wereldsche gezindheid, in tegenstelling van christelijke gezindheid, en ik geloof, dat de wereld thans meer van God vervreemd is dan weleer, omdat zij het denkbeeld, dat de zonde eene belediging voor God is, verloren heeft, of kortom, wijl zij ongelooviger is dan het vroeger christendom. Andere christelijke tijden hadden hunne driften en ondeugden, maar er had vergoeding plaats; voor groote zonden werd zware boete gedaan, men verlangde naar verzoening met God, men begreep, dat men Hem kon en moest beminnen, en er was soms een vreeselijke

strijd in eene ziel, die in de krachtige boeien harer hartstochten lag, alvorens zij dit bewustzijn deed gelden. Men geloofde. Thans, in de atmosfeer van het ongeloof, onderneemt men zulk een strijd schier niet meer, wjl de gedachte aan de liefde Gods niet meer opwelt. Gelijk een voortreffelijke zaadkorel, die in plaats van gekoesterd te worden, tusschen het onkruid verstikt en langzaam verloren gaat, zoo is het met het geloof gegaan. Breiden de gifplanten zich ongestoord zoo breed uit, woekeren zij zoo geheel ongehinderd voort; dan zullen zij doodelijke stoffen uitademen, die de zielen meer en meer vergiftigen, en zij zullen ook aanstekelijk op sterke naturen werken. Het ongeloof bezit den koningstroon. Waar tegenwoordig eene macht heerscht, die erkend wordt — in de wetenschap, in de politiek, in de regeerings-systemen — daar is het ongeloof koning."

„Maar de H. Kerk is toch nu nog een sterke macht," zeide Rosabella bedeesd.

„Ja, voorzeker een geheel wonderbare, geestelijke macht," zeide Frans Seraph; „zoo rein, zoo voortreffelijk, zoo idealistisch, zoo geheel gelijkvormig aan Christus, als zij nog nimmer geweest is! Hoe verzet men zich tegen haar! met welk een waanwijzen haat vat men de verkondiging harer leer op! Voor het domste woord van een menschelijken geest, die in het materialisme verdwaald is, buigt de wereldsche gezindheid de knie, en aanbid den Apis als zijn God, omdat de wetenschap haar daaromtrent openbaringen geschonken heeft — en tegen de hemelsche leer der openbaring verheft zij den kreet van woede, dien zij eenmaal rechtstreeks tegen den Zoon Gods uitbrulde: Kruis Hem, kruis Hem! — Het ware, door God gestelde gezag, wordt met lasteringen overloden: het ijdele,

onwetende, armzalige gepraat in een dagblad of in de kamers wordt met diepen eerbied als de onomstootelijkste waarheid aangenomen. De Kerk draagt, steunt en verbreidt het Geloof tot heil der menschheid: dat is hare onoverwinnelijke macht, die zij van haren Stichter ontvangen heeft en, die nimmer heerlijker in het licht treedt dan in de dagen van den strijd. Maar de wereldsche gezindheid onttrekt zich aan haar en huldigt het gemakkelijke ongeloof — wat haar minder gevaarlijk voorkomt, sinds zij de hel naar het middel-eeuwsch bijgeloof verwezen heeft.”

„Een vreemde geruststelling voor een twijfelend gemoed!” merkte sir Robert op.

„De vrucht van het materialisme!” hernam Frans Seraph; „men begraaft de vijf zintuigen in de gevallen natuur: wanneer het gebruik dier zintuigen ophoudt dan is het voor goed en voor eeuwig met den mensch gedaan. In dit hoogst eenvoudig systeem is de hel evenzeer een buitensporige luxe als de Hemel.”

„Verschrikkelijk!” zuchtte Rosabella, „in zulk een tijd moeten wij leven!”

„O, wij moeten ons daarover verheugen!” zeide Frans Seraph, „niets maakt ons hier beneden gelukkiger dan eene onbaatzuchtige liefde en wanneer wij thans onze H. Kerk beminnen, dan is dit in het algemeen zonder nevenbedoeling! voor de geest der wereld zijn wij dwazen, dwepers, huichelaars, schijnheiligen en wat er al voor namen zijn, waarmede die geest ons aanduidt — en van de Kerk hebben wij hier beneden slechts eene zaak te hopen; dat zij ons offer aanneemt — ons vermogen, onzen arbeid, ons bloed en ons leven.”

„Bij St. George, sir! gij hebt aanleg, om martelaar te worden!” riep sir Robert geheel opgewekt. Doch

gij hebt volkomen gelijk! het is in onze dagen niet genoeg, dat men katholiek is, men moet goed katholiek zijn..... vol liefde en vuur voor de H. Kerk... en thans gaat er voor mij over haar ook een licht op..... een volkomen helder licht, sir: gij wilt bij het pauselijk leger in dienst treden, zoodra er oorlog komt — en die kan volstrekt niet uitblijven! Gij wilt alsdan zelfs uwe geliefde kunst opofferen en tot op dit oogenblik vlijtig arbeiden. Ja, ja, zoo is het!... Nu, dat verheugt mij zeer! Wellicht komen mijne beide zonen omstreeks dien tijd uit Indië terug en dan zullen zij zich ook bij het leger aansluiten."

„Ach, lieve vader," zoo viel Rosabella hem in de rede, wees toch niet zoo oorlogsgezind! Er moeten ook eenige goede en vrome menschen op de wereld blijven! wat zou er anders van haar geworden?"

„De wereld heeft slechts offers noodig, juffer Rosabella," antwoordde Frans Seraph. „Dat een paar vrome menschen geheel droomerig voortleven, beteekent niets. Maar voor grootsche plannen offervaardig leven, offervaardig sterven, dat is een tegenwicht tegen den geest van het materialisme, dat niets kent, niets predikt, niets verlangt, niets acht dan genot en zelfzucht."

„Ja, ja! grootsche plannen zijn voortreffelijk, maar moeielijk te volvoeren!" zeide sir Robert; „zoo een Franciscus Xaverius, die naar Indië gaat en daar een miljoen Hindou's bekeert — zoo een Vincentius van Paulo, die half Frankrijk van den hongerdood redde, zonder een enkele penning te bezitten — zoo een H. Benedictus, die voor eenige honderden jaren de grondslagen legde voor de beschaving van Europa — dat zijn plannen en daden, waarvoor men eerbied hebben moet. Maar wie is in staat, om zoo iets na te volgen?"

„Deze daden kunnen slechts door uitverkorenen Gods nagevolgd worden, sir Robert; doch wij moeten die allen tot leiddraad nemen en daarnaar ons leven inrichten, zij het ook voor het menschelijk oog duidelijk of onwaarschijnlijk, hoog geschat of veracht. Wij moeten God beminnen en Hem dienen: dat is de verhevenste gedachte, die wij kunnen hebben, want zij omsluit onze geheele zedelijke grootheid, onze zedelijke vrijheid en onze zedelijke volmaaktheid; *Deo servire regnare est*. Die Hem dient, beheerscht zijne lagere natuur, over zijn hart, over den duivel en de wereld, en dat is voor ons allen het ideaal. Soms is met deze heerschappij nog eene andere verbonden — die over andere zielen, welke door het voorbeeld van het streven naar een ideaal getroffen worden en dit navolgen. Ik weet niet welke heilige het gezegd heeft: „zelden komt eene ziel alleen in den Hemel, alleen in de hel; zij voert gewoonlijk andere met zich mede;” — een dergelijke heerschappij ligt gewoonlijk in de natuur der zaak. Met blijdschap zal eene ziel, die zich tot de liefde Gods gericht heeft, het ideale voorbeeld volgen. Die de tegenovergestelde richting inslaat en zijnen dienst aan God opzegt, zich tot de afgoden wendt en met het volk van het Oude Verbond tot God zegt: *Non serviam* — ik zal U niet dienen — die bereikt een tegenovergesteld doel en trekt velen met zich in den afgrond, velen, die meenden, dat zij vrij waren, maar die zich vrijwillig tot onderworpen slaven hunner goden maakten. Maar het geloof zegt: *Deo servire regnare est* — en alleen dit geloof schenkt eene hemelsche vrijheid, dat wil zeggen, liefde tot opoffering — en dat is het grootste van alle denkbeelden, want het heeft Christus naar de kribbe van Bethlehem gevoerd.”

Sir Robert keek zwijgend en aandachtig voor zich; Rosabella zweeg eveneens, zoo kwam er eene pause, waarin ieder zijne gedachten liet gaan en er heerschte eene diepe stilte. Frans Seraph bemerkte dit in den ijver voor zijnen arbeid niet; ook Rosabella bemerkte het niet. Zij oordeelde, dat zijne woorden een weêrklank maken moesten door geheel haar leven en nimmer had zij een zoo hemelsch zoeten wensch gehad als Frans Seraph in het huis harer ouders te zien. Dans, muziek, vermaak, — hoe nietig en ijdel was dat alles in vergelyk van de zoete vreugd, om hem te hooren spreken, hoe gaarne wilde zij voor dezen prijs van dat alles afstand doen. Maar dat kon hij immers niet weten, en zelfs, wanneer hij het geweten had, — wat was hem daaraan dan gelegen geweest!

„Rosabella, wat scheelt u!” zeide haar vader, plotseeling; „gij ziet er treurig uit en ineens bloost gij!”

„De zitting duurt zoo lang en is vermoeiend!” zeide Frans Seraph.

„O, volstrekt niet, sir mij scheelt niets, lieve vader,” stamelde Rosabella verward en als uit hare gedachten ontwakend.

„Vermoei u niet te zeer, lief kind! Voor heden zullen wij het hierbij laten, sir, wij komen morgen weder,” zeide sir Robert en stond op.

Rosabella moest zijn voorbeeld volgen, hoe ongaarne zij het ook deed — en Frans Seraph bleef alleen over met zijne marmeren beelden en zijne idealen.

„Een belangwekkend jong mensch, niet waar, Rosabella?” zeide sir Robert zonder erg tot zijne dochter; „men weet niet of hij dit meer als kunstenaar, dan als mensch is.”

Voor Rosabella was deze vraag zonder twijfel, doch zij liet zich daarover niet uit, en sir Robert ging aldus voort:

„Een jong mensch, van zooveel plichtgevoel, zulk diep geloof, met zulk een streven bezield, is een wonder. Ik sta over hem verbaasd en ik mag hem bovendien zoo gaarne lijden, dat ik hem enkel om zijn goede hart reeds bemin. Er zit toch wat degelijks in die Duitschers, wanneer zij zich niet in hunne valsche filosofie verdiepen. Wat hij zegt is zeer verheven, in de daad zeer verheven maar er ligt waarheid, christelijke waarheid in.”

„*Deo servire regnare est*,” zeide Rosabella, met neder-geslagen oogen.

„He! gij hebt het latijn onthouden!” zeide sir Robert.

„Latijn?” hernam Rosabella verlegen; „ik hield het voor italiaansch met een duitsche uitspraak.”

„Italiaansch! hoe komt het u in de gedachten! is „*est*” italiaansch? gij zoudt eer kunnen zeggen, dat het chineesch was! leg u wat vlijtiger op het italiaansch toe, Rosabella! en nu en dan kunt gij met mijnheer von Strahl ook duitsch spreken om u te oefenen.”

„In 's Hemels naam niet, lieve vader! met zoo iemand in zijne moedertaal te spreken, dat kan ik niet!”

„Met zoo iemand, Rosabella? is hij de sultan? is hij de keizer van Marocco, zoodat men enkel uit eerbied niet met hem spreken kan. Gij spreekt toch met andere mannen, die voornamer zijn en in het gezelschap meer geëerbiedigd worden, vrijmoedig fransch.”

„Ik weet niet hoe het komt, maar mijnheer von Strahl boezemt mij ontzag in en andere mannen, wanneer zij niet bejaard zijn, en er zeer eerbiedwaardig uitzien, boezemen mij geen eerbied in,” zeide Rosabella.

„Hij ziet er zoo buitengewoon edel uit.”

„Ja, hij is een volmaakt gentleman.”

Rosabella had den moed niet om verdere omschrij-

vingen te maken; maar zij oordeelde bij zichzelf, dat men den indruk maken kon van een volmaakt gentleman, zonder in zijn geheelen persoon den stempel van zielenadel te dragen, die bij Frans Seraph zichtbaar was. Haar rein hart, geheel vrij van de wereld, hechtte zich teeder en zacht aan een hart, waarin zij dezelfde reinheid sympathisch bemerkte.

Frans Seraph dacht met verdriet aan Telesphoor. Sedert hij het rampzalig schepsel had leeren kennen, dat zulk een heilloozen invloed op zijn vriend uitoefende, scheen het hem noodzakelijk, dat deze uit zijnen waan ontwaken moest en dagelijks hoopte hij op nieuw, dat hij een brief ontvangen zou, die hem deze verlangde tijding bracht. Maar die brief kwam niet. Zijne moeder schreef hem dikwerf, maar bij al de treurige omstandigheden op Kronenstein dacht zij niet aan Telesphoor, slechts een enkele maal had zij vermeld, dat vrouw Hertog haar gezegd had, dat haar zoon te Zürich studeerde. Daarop schreef Frans Seraph aan Telesphoor te Zürich en verzocht hem dringend, om antwoord, om een teeken van leven, van de oude onvergetene vriendschap te geven. Het kwam niet. Zou het dan mogelijk zijn? zuchte Frans Seraph, zou hij zich niet van zijn val opheffen? zouden zijne talenten, zijn verstand voor de zaak van God verloren zijn? Zou dit ongelukkige wezen zijne ziel zoozeer geboeid hebben, dat zij de kracht, om zich wakker op te heffen verloren heeft? O, ellendige zwakheid van den hartstocht! — Hij trachtte altijd weder moed te scheppen en hoop te voeden en geen morgen of avond ging voorbij, waarop hij niet den naam van Telesphoor in zijn gebed mengde; — maar een in het oog springende hoedanigheid van Telesphoor vervulde hem met bevenden angst, Telesphoor was trotsch! Hij wilde nimmer zij ongelijk, nimmer

eene dwaling, nimmer een misslag bekennen; hij deed veel zaken beter dan veel anderen, en dat bracht hem in den waan, dat hij niet dwalen kon. Zoo was hij reeds als knaap, zoo was hij als jongeling. In de eenvoudige beschermende omgeving en betrekkingen van zijn vaderstad vertoonde zich voor hem geen verrassend en onverwacht gevaar. Hij bleef in den waan, dat hij voor het gevaar ongenaakbaar was, en deze werd door de ontwikkeling van zijn rijken geest, sedert het verlaten van zijn ouderlijk huis, nog sterker. Op dit standpunt zag hij zich zeer spoedig voor de vraag geplaatst: wien wilt gij dienen? uwen Heer of uzelf. — En hij koos den afgodendienst. Zou hij thans bekennen, dat deze keuze een diepe val en een afval was? — Van deze bekentenis hing zijne toekomst af. Dit alles wist Frans Seraph, en daarom beefde hij van angst. Soms dacht hij, dat het zwijgen van Telesphoor niets goeds verried; soms dacht hij weder, dat Telesphoor even als alle krachtige zielen zijnen strijd eenzaam en onder de oogen van God wilde strijden. — —

Hij bleef zijne stille levenswijze getrouw; — eenvoudig en vroom, onbeduidend in betrekking tot de wereld, tot de menschen en tot zichzelf, maar inwendig in eene wereld verkeerend vol helderen liefdegloed, die zich naar de zijde des Hemels ontsloot. Wanneer de vlinder rustig nederzit, dan ziet men zijne donkerkleurige vleugelen; wanneer hij opvliegt dan ontvouwen zich zijn tot heden toe bedekte onder-vleugelen in al haar schitterend kleurenspeel.

Onder den arbeid vlogen de dagen voorbij. Het verheven feest der verrijzenis had het schoonste voorjaar aangebracht. Daar de buste van Rosabella zoover afgewerkt was, dat Frans Seraph het voltooiën kon, zonder het levend beeld voor oogen te hebben, zoo achtte

sir Robert het oogenblik gekomen, om voor echtgenoot en dochter eene verblijfplaats in het gebergte te kiezen.

Na menigvuldige uitstapjes viel zijne keuze op Frascati, omdat het aangenaam en in de nabijheid gelegen was, vol schaduwrijke wandelwegen; omdat men vandaar zeer gemakkelijk de schoonste streken van het Albaner gebergte kon bezoeken, omdat het in de nabijheid van Rome was, omdat Rosabella een paar malen in de week den schilder wilde bezoeken, die haar les gaf; en eindelijk omdat twee andere Engelsche families, met wien men bevriend was, haar buitenverblijf daar wilde houden. Sir Robert noodigde Frans Seraph zoo hartelijk uit, om ten minste de zondagen in Frascati door te brengen, en lady Balmond bekrachtigde deze uitnoodiging, met zooveel welwillende goedheid, dat het dwaas zou geweest zijn die van de hand te wijzen.

„In Rome heb ik er niet op aangedrongen, om u bij ons te zien,” zeide lady Balmond, „wijl ik maar al te goed begrijp, hoe weinig behagen gij hebt in drukke gezelschappen. Maar het stille, groene en frissche Frascati zal u aangenaam zijn, uw kunstoo verkvikken, en van de wereld zult gij bij ons kluisenaressen geen last hebben.”

„Ik zou waarlijk veel lust hebben, om ook naar Frascati te gaan en Londen Londen te laten,” zeide sir Robert; „maar het kan niet! ik moet mij dit offer getroosten — de Saeson.”

Frans Seraph lachte twijfelachtig.

„Dat offer moet ik mij getroosten, sir! dat offer moet ik mij getroosten!” herhaalde hij driftig; „wat zou men denken wanneer er van de geheele familie Balmond van Balmond-Castle niemand verscheen! men zou denken, dat ons huis uitgestorven was. . . . het vergeten. . . . dat mag niet gebeuren. Ik heb kinde-

ren, en ik moet aan den huishoudelijken kring gehecht blijven. Als ik mijn gevoel raadpleeg, dan bleef ik liever bij mijne vrouw en kind, maar een huisvader moet opofferingen doen, sir, groote opofferingen.”

Eenigermate was het voor den goeden sir Robert een offer, omdat hij Rosabella en hare moeder teeder beminde; van den anderen kant zou het hem een groot offer geweest zijn zich aan het gevaar bloot te stellen uit het *high life* geschrapt te worden. Hij vertrok, nadat het verhuizen naar Frascati geschied en voor de zijnen alles naar behooren ingericht was. Rosabella ging met stille vreugde in haar hart naar Frascati, Frans Seraph kwam het huis harer ouders bezoeken.

EENE HERSCHENSCHIM.

Doctor Rabener had eene gewoonte, die hij met vele mannen deelde; hij was voor alle vrienden bevalliger dan voor zijne vrouw, en ook bij de menschen in veel betere stemming dan binnen de muren van zijn eigen huis. Het vermogen van Francisca bezat hij; het was gering. Hare schoonheid, die zij in den bloei van hare jeugd bezat, was verwelkt. Boeiende eigenschappen bezat zij niet, want zij aanbad hem niet meer. Dit had bij haar opgehouden, — zij wist zelve niet waarom! ja zelfs, zij wist niet waarom zij hem aanbeden had, want hij kwam haar thans voor als een zeer gewoon alledaagsch mensch, die door een vrijmoedig voorkomen en door zijne taal zich aanzien wist te geven. Het was haar zeer aangenaam, dat hij bij anderen in eer en aanzien stond; maar daarin de algeheele bevrediging van haar hart vinden, zooals vroeger, dat kon zij niet meer. Zij verveelde zich, niet omdat zij behoefte aan bezigheden had! Met drie zeer jonge kinderen in haar huishouden had zij de handen vol arbeid; maar welke arbeid! eentonige, vermoeiende, alledaagsche arbeid! een op nieuw vermeerderde hoeveelheid van den arbeid in het huis van

hare ouders! Dat maakte haar knorrig en gaf aan de uitdrukking van eigenzinnigheid, die zij reeds vroeger bezat, bovendien iets sombers, iets onvriendelijks; zij zat aan een kleed van een harer kinderen te naaien, liet telkens de naald rusten en staarde voor zich heen. Daar zit ik nu sinds ik de school verlaten heb, alzoo van mijn veertiende jaar — sprak zij bij zichzelf. Ik had nimmer gedacht, dat het zoo blijven zou! Wanneer ik vroeger in mijn ouderlijk huis zoo aan de naaitafel zat en uit het raam keek en slechts overbekende gezichten zag, dan dacht ik: geduld! geduld! er zal eenmaal wel een ander voorbij gaan, een vreemde — en die zal Francisca verlossen van hare vreeselijke taak aan de naaitafel! — nu die vreemdeling is gekomen; maar van de taak aan de naaitafel ben ik niet ontheven, ofschoon die in de kinderkamer in de keuken, in de linnenkamer in den kelder en op den zolder, afwisseling genoeg geeft. Vroeger kon ik ten minste op betere dagen hopen. Dat is nu over en voorbij! Al gaan hier ook bekende of onbekende gezichten voorbij — mij verlost niemand!

Francisca werd in haar droevig gepeins gestoord, want de deur werd driftig geopend, haar man trad binnen en zeide onvriendelijk:

„Gij moest toch niet aan het raam gaan zitten, men zou zelfs vreezen, om hier in huis te komen, zoo somber is uw uiterlijk!”

„Mijn gezicht is zooals God het mij gegeven heeft,” antwoordde zij bits.

„Of God het u gegeven heeft of uwe ouders — gij hebt het gewijzigd! de knorrige uitdrukking, de terugstootende trekken brengt gij er aan. Er is niets onaangenamers in de wereld, dan het gezicht eener vrouw, die altijd ontevreden is.”

„Zeer natuurlijk! het is een verwijt voor den man!” antwoordde zij koud.

„In geen geval! het is de uitdrukking van een onvergenoegd character, en dat is in den echt onverdragelijk, is een last, die bij elken dag zwaarder wordt.”

„Zijt gij dan zoo bevallig? zoo beminnenswaardig?” zeide Francisca scherp, „het spijt mij, dat ik u uit dien waan brengen moet, uwe vrouwelijke patiënten, die gij door uwe gesprekken onderhoudt, en uwe vrienden-club, waarmede gij over de politiek van het liberalisme handelt, mogen dit meenen, doch uwe echtgenoot meent dat niet.”

„Dat is juist de overgeefelijke schaduwzijde der gehuwde vrouwen!” hernam hij spottend en opende de deur, om de kamer te verlaten.

Juist trad Agatha binnen en vroeg:

„Wat is die schaduwzijde der gehuwde vrouwen?”

„De kwade luimen!” antwoordde hij haastig.

„Daar hebt gij gelijk in,” zeide zij.

„Hoort gij het?” riep hij.

„Maar de echtgenoot heeft ook deze schaduwzijde,” zoo ging Agatha voort, „en daardoor kan hij zijne vrouw bitter kwellen, in aanmerking genomen, dat hij heerschzuchtig van natuur is.”

„Hoort gij dat ook Rabener?” riep Francisca haren man na, die haastig de kamer en het huis verliet, terwijl Agatha naast hare zuster ging zitten, eene breikous voor den dag haalde en bedaard zeide:

„Uit zulk een strijd ontstaat slechts verbittering. De H. Schrift zegt: de een moet den last van den andere dragen. Dat geldt voor alle mogelijke betrekkingen en bijzonder voor gehuwde lieden.”

Francisca wierp haar naaiwerk driftig op de tafel en zeide:

„Bespaar mij die bijbeltexten! anders sterf ik van verveling.”

„Waarom zooveel dwaasheid in eens, Frans! gij werpt uw naaiwerk weg, gij verveelt u, gij wilt niet hooren welken raad de H. Geest geeft. Ja, wat wilt gij dan eigenlijk?”

„Gelukkig zijn,” riep Francisca onstuimig.

„Een geheel bijzonder geluk geeft de goede God u niet Francisca! Hij geeft u de middelen, om te midden van duizend zorgen en vermoeienissen uw geluk te kunnen vinden — en daarmee uit, gelijk onze goede vader zaliger pleegde te zeggen.”

„Een vreemdsoortig geluk! naaien, breien, koken, overleggen enz.”

„Sedert onze eerste ouders het paradijs verloren hebben, is het menschelijk leven nu eenmaal zoo gesteld. De man verdient het brood en de vrouw deelt dit behoorlijk toe.”

„Nee Agatha! gij zijt veel te prosaisch!”

„Dat is wel mogelijk Francisca! maar ik werk gaarne, ik vind mijne plichten als echtgenoot, moeder en huisvrouw niet vervelend, en ik heb den godsdienst, die mij moed en troost schenkt, wanneer mijn gemoed soms bezwaard is’

„Waarom is uw gemoed dan bezwaard, wanneer gij alles zoo volmaakt vindt?” vroeg Francisca scherp.

„Niets is volmaakt, onbezonnene Francisca! noch man, noch vrouw, noch kinderen, noch betrekkingen. Indien dat alles zoo bevredigend was, o hoe zouden wij ons dan aan de aarde vasthechten en nog veel meer wereldsgezind worden, dan wij thans reeds zijn! Nee! dat alles is onvolmaakt ter onzer oefening, ter onzer heiliging — en heeft de goede God onder deze onvolmaaktheid al vreugde vermengd, die het men-

schelijk h art noodig heeft, om kracht en moed te houden, weet dan toch, dat zij slechts eene schaduw van de eeuwige vreugde is, waarnaar het onwillekeurig haakt. En dit verlangen drukt soms zwaar. En daarom moet men daaraan niet toegeven."

„En derhalve moet men het onderdrukken en vernietigen niet waar?" zeide Francisca, die hoewel ongaarne erkennen moest, dat het volstrekt niet prosaïsch klonk, wat Agatha met haar groote breikous zoo even geantwoord had. Het had echter een godsdienstige nasmaak, dien zij niet verdragen kon.

„Ja, wanneer de plicht het vordert," antwoordde Agatha kalm.

„Dat is het juist! ik zou andere plichten verlangen."

„Wanneer gij die had, dan zouden ook zij u lastig vallen."

„De plichten van eene voorname, rijke vrouw, zooals de gravin hier die heeft, zouden mij niet lastig wezen. In zulk een stand moest ik geplaatst zijn."

„Ook zulk een lot, Francisca?"

„Nu wat beteekent het, dat de graaf speelt! Het is minder erg en vernederend, dan dat hij zich aan een ander misbruik overgaf."

„Een speler, die zijn geheele vermogen verspeeld heeft, kan tot den bedelstaf komen."

„Nu, daartegen kan de gravin hare maatregelen wel weten te nemen..... en bovendien bemint de graaf haar teeder en zal hij dus niet te ver gaan."

„Gij hebt deze aardige kinderen, en hare beiden kinderen zijn dood."

„O, zij kan nog wel tien kinderen krijgen! Dat is volstrekt niets zeldzaams — een kind! de wereld wemelt van kinderen..... maar al te veel. Neen! als zij geen anderen last heeft — deze is niet zwaar.

Daarentegen dat alledaagsche leven in een burgerhuis, zonder uitstapjes, zonder theater, zonder voorlezingen, zonder tentoonstellingen van kunst, zonder belangrijke vreemde personen — dat is vreeselijk, Agatha!”

„Maar uw man houdt immers de schoonste voorlezingen voor u en de dames van „uw gezelschap” zooals gij u uitdrukt,” zeide Agatha, eenigszins spottend. „De vrouw van den burgemeester is daar altijd door bekoord en de gouvernante, met hare lange krullen, evenzeer. Wordt gij er niet meer door bekoord?”

„O ja! maar hoe zelden komen zij voor! De drie kinderen overstelpen mij met hunne gezelligheid. Vroeger was dat anders. Het is waarlijk op den ondergang van mijne geestontwikkeling gemunt.”

„Wellicht ten voordeele van uw gezond verstand, Frans — hetgeen ik u van harte wensch, want gij hebt zulks meer noodig dan eene hooge beschaving. Wanneer gij tegenover uw man altijd kwade luimen hebt, dan is dit een teeken, dat gij niet zeer verstandig zijt, want daardoor stoot gij hem van u af en uit uw huis — het treurigste, wat u overkomen kan. Brengt zijn beroep het al mede, dat hij den geheelen dag in het huis van anderen doorbrengt, tracht hem dan in 's Hemels naam des avonds bij u te houden! Thans gaat hij weder naar zijne club! Dit club-gezelschap is noodlottig voor de mannen. Nog nimmer is iemand door zijne club braaf en verstandig geworden; maar zeer dikwerf het tegendeel. Daar zitten zij bij elkander, rooken, drinken, geven zich over aan billard- en kegelspel, lezen slechte couranten, en houden onnoozele gesprekken over de politiek. Daardoor verstompen zij zich natuurlijk, want niemand kan daardoor verstandig worden. God zij geloofd en gedankt, dat mijn man bijna nooit naar die club gaat! Rust hij des

avonds van zijne bezigheden uit, dan blijft hij gaarne bij mij."

"Waarover spreekt gij dan onder elkander?"

"Hoofdzakelijk met de kinderen of over de kinderen — en verder over allerlei zaken, die voor ons van gewicht zijn; over knechts en meiden, over paarden en koeien; — maar ook over het eene noodzakelijke, opdat onze ziel daarbij niet tekort schiet."

"Maar gij stelt geen belang in geestontwikkeling."

"Het grootste! wij volgen het onderricht van zes kinderen

"Altijd die kinderen! ik bedoel, gij leest niets belangrijks, iets waardoor gij aan de geestontwikkeling der menschheid deelneemt."

"Weder eene dwaling, Francisca! wij lezen met de grootste oplettendheid de annalen van de Lyonsche vereeniging tot voortplanting des geloofs, die over de uitbreiding van het christendom over de wereld handelen. Er is geene wetenschap, die de menschen grondiger en gelukkiger ontwikkelt, dan de katholieke geloofsleer; daar deze nu vrijwel in alle werelddeelen gepredikt wordt en te gelijk de sacramenten brengt, zoo ziet gij, dat wij aan het belangrijkste, wat de menschheid hebben kan, ijverig deelnemen. De kinderen spitsen altijd hunne ooren, wanneer hun vader zegt: eene aflevering van de annalen der missiën! — en wie weet welk een indruk het op mijn Fidelis maakt."

"Het schoone voorbeeld van zijn oom zal hem ongetwijfeld aanmoedigen," hernam Francisca spottend.

"Gij meent den ongelukkigen Teles; — maar vergeet niet, dat mijn man een broeder heeft, die capucyn is," zeide Agatha.

"Het zou verschrikkelijk zijn, wanneer uw vrolijke

Fidelis, den capucyner-monnikskap begeerde!" riep Francisca, „maar voorzeker! die zijne kinderen met annalen der missiën opvoedt, kan zulks verwachten."

Agatha rolde hare breikous ineen stond op en zeide:

„Francisca gij hindert mij, want gij zijt en blijft de ontevredene en praatzieke Francisca, die gij altijd geweest zijt. Daarom kom ik altijd met het gevoel van eene zuster hier, en tracht u zoo vriendelijk mogelijk de oogen te openen over uwe verkeerdheid. Doch met uw schimpen op geloof en kerk verdrijft gij mij."

„Stil! ik geloof dat de gravin door aankomt!" riep Francisca, naar de straat ziende, „ja ja!... zij komt naar mij."

Zij ging de gravin te gemoet en leidde haar in de kamer, doch zij was in haar hart vol verlegenheid, dat zij geen bediende had, die de gravin naar behooren aandiende en de deur opende. Na de wederzijdsche plichtpleging zeide Florestine:

„Het is mij dubbel aangenaam, dat ik de beide zusters hier vind, want ik heb aan beiden een voorstel te doen, dat mij zeer ter harte gaat, en dat zij, naar ik hoop, zullen aannemen."

„Zeker betreffende een goed werk!" zeide Agatha verheugd.

„Gij hebt het geraden," antwoordde Florestine.

„Wat mevrouw de gravin voorstelt zal zeker iets gepast zijn," zeide Francisca koel, want zij had geen behagen in goede werken, zoo als hare zuster bedoelde.

„Ik geloof dat het zeer gepast is," antwoordde Florestine, „want overal vormen zich vereenigingen, en ik zou gaarne wenschen, dat wij vrouwen hier eene

vereeniging oprichtten, die het persoonlijk bezoek der armen en hunne ondersteuning ten doel heeft."

"In dit punt moet ieder zijn eigen meester zijn," zeide Francisca koud.

"Zou het niet edel zijn," vroeg Florestine, "wanneer ieder van ons een kleine opoffering van zichzelf vroeg, wijl daardoor een groot voordeel voor onze armen verkregen wordt?"

"Men geeft wat men geven kan," zeide Francisca, altijd in denzelfden ontwijkenden toon.

"Meer verlangt de goede God ook niet van ons," antwoordde Florestine lachend, "maar al die aalmoezen, welke de eene hier geeft en de andere daar, worden maar al te zeer versnipperd en zouden wellicht onzen armen meer hulp kunnen aanbrengen, wanneer wij ons verplichtten, om een persoonlijk bezoek aan hunne woning te brengen, want daardoor leeren wij hunne ware behoefte kennen."

"Zeer juist!" antwoordde Agatha; "hoe dikwerf denken wij, dat wij ons geld voor brood geven, terwijl er versnapering voor gekocht wordt. Men kan ook veel beter de vrouwen in het hart treffen, wanneer men haar te midden van hunne verwaarloosde kinderen en hun wanordelijk huishouden vindt."

"En daar zal ik mij in begeven," zeide Francisca verstoord, "ik heb genoeg te doen met mijn eigene kinderen en met mijn eigen huishouden."

"De Kerk stelt zulke vereenigingen op hoogen prijs, beste mevrouw Rabener," antwoordde Florestine op zachten toon, "en zij schenkt daaraan de genade van vele heilige aflaten — alzoo een druppeltje van het kostbaar bloed van den Heer voor elken last, die onze natuur zwaar valt. Is dat niet een overvloedig loon voor een gering offer."

„Ik ben gebonden, heb drie kleine kinderen, waarop ik het oog moet houden; ik moet te huis zijn, wanneer mijn man terug komt, ik kan door al mijne bezigheden geen boek in de hand nemen, tot geene rust komen,” zoo sprak Francisca.

„De plichten van den staat gaan voor alles,” antwoordde Florestine. „Wanneer die buitengewoon veel van u vorderen, dan wil ik daar niet indringen. Maar gij,” ging zij voort, zich tot Agatha wendend, „wat antwoordt gij?”

„Dat ik mij met vreugde aansluit, wanneer mevrouw de gravin een begin aan de zaak maakt.”

„Ik hoop, dat het mij gelukken zal, om tien of twaalf goede zielen te werven. Die zijn voor ons doel in X. voldoende.”

„Het verwondert mij, dat gij zooveel belang in X. stelt, daar gij in de heerlijke residentie gewoond hebt,” zeide Francisca met openhartige verbazing.

„Ik heb medelijden met de armen, in welke stad zij ook leven,” zeide Florestine en zij liet er op volgen: „maar waar zijn toch uwe kindertjes?”

„Zij spelen in den tuin,” antwoordde Francisca.

„Laat ons dan, als het u belieft, in den tuin gaan; ik zie zoo gaarne kinderen!” zeide Florestine en stond op.

Francisca had veel liever iets van het leven in de residentie gehoord, doch zij moest aan het verlangen der gravin voldoen; Agatha ging ook mede.

„Waar spelen uwe kinderen dan,” vroeg Agatha, toen zij in den tuin waren, en die met één oogslag overzag. De kinderen waren er niet.

„Waarschijnlijk zijn zij gaan wandelen,” antwoordde Francisca onverschillig.

„Gaan wandelen? die kleine kinderen?” zeide Florestine, die dit niet kon gelooven.

„Nu ja de min draagt het jongste en de twee overigen loopen mede.”

Agatha had deze verklaring niet afgewacht, maar was de kinderen gaan zoeken. Zij kwam nu terug en zeide lachend:

„Ik weet waar zij zijn.”

„Nu, waar dan?” vroeg Florestine en ging met haar door den tuin. Daar was eene deur, die op eene vuile, nauwe straat uitkwam. Daar stond de min in een druk gesprek met verscheidene buurvrouwen, die deels met het hoofd uit het raam lagen, deels aan de steilen van de deur stonden, terwijl een van haar het kind van de min genomen had en het op hare armen liet dansen. De beiden oudere waren aan den gootsteen gaan zitten en speelden vrolijk in het vuile water.

„Wolfgang! Frederik!” riep Francisca, verstoord over dit gebrek aan opvoeding.

Maar de knaapjes gaven geen gehoor aan die roepstem; doch de min greep, verschrikt door de ongewone bespieding van hare verpleging, het kind uit de ongewaschene handen der buurvrouw.

„En hierheen brengt gij mevrouw de gravin!” zeide Francisca met klimmenden toorn tot hare zuster, die al lachend bezig was, om de handjes van Wolfgang en Frederik af te veegen.

„Neen, neen! beste mevrouw Rabener,” zeide Florestine verschoonend, „ik ben haar geheel uit eigen beweging gevolgd, en ik wensch hier afscheid van u te nemen, om mijne werving voort te zetten.”

Zij gaf aan de twee zusters vriendelijk de hand en ging weg, wjl zij de onweêrswolken bemerkte, die zich op het gelaat van Francisca samenpakten.

Deze dreef haar ongehoorzaam volkje naar den tuin

terug, deed vele verwijten en wendde zich daarop ten uiterste vertoornd tot Agatha.

„Nimmer zal ik u deze valsheid vergeven! dat gij mij zoo ten schande maakt — dat is vroom! dat is de behandeling eener zuster! dat is de aard, die voor zulke walgelijke vereenigingen geschikt is.”

„Bedaar en blijf bij de zaak!” antwoordde Agatha kalm: „ik heb u geene schande aangedaan. Gij hebt gezegd, dat gij uwe kinderen nimmer uit het oog verliest — en ziedaar! Gij weet niet waar zij gebleven zijn en wij vinden ze aan den gootsteen! Daarmee staat mijne valsheid evenmin in betrekking als de vereeniging van de goede gravin.”

„En wat is dat voor eene vereeniging, met die aflatenkraam, het wordt waarlijk hoog tijd, dat er een tweede Luther komt!”

„Ik moet, helaas! vreezen, dat gij rijp voor zijne leer zijt.”

In ieder woord bemerkte men de groote kloof, die de begrippen der beiden zusters scheidde. Daar ontving Francisca onverwachte hulptroepen: de vrouw van den burgemeester trad ademloos binnen en zeide driftig:

„Zijt gij hier? Gij hebt toch niets beloofd, Francisca? bij die kwezelachtige partij kunnen wij ons toch onmogelijk aansluiten!”

„Onmogelijk!” zeide Francisca.

„Met vreugde!” riep Agatha.

„Zie eens, Agatha!” zeide de vrouw van den burgemeester, toegeeflijk: nu ja, voor u en Marie past zulks, ofschoon gij uwen tijd ook wel beter zoudt kunnen besteden.”

„Dat vind ik niet! Een half uur kan men licht een paar malen in de week over winnen.”

„En welk een aangenaam gezelschap zult gij hebben!” zeide mevrouw, met buitengewoon geestigen hoogmoed: „de gravin heeft mij hare lijst voorgelezen.”

„Als de gravin met haar gezelschap tevreden is, dan kan ook ik zulks zijn.”

„Natuurlijk ook de vrouw van den rector en hare beiden vriendinnen, wijl de mannen van deze arme vrouwen den moed nog niet hebben, om zich aan den invloed van den rector te onttrekken, evenals hun collega Staf gedaan heeft. De gravin zette groote oogen op, toen ik zeide, dat zij mevrouw Staf gerust van hare lijst kon schrappen, want de heer Staf zal zulks niet toestemmen.”

„Dat zal de goede Rosa zeer leed doen,” zeide Agatha, „vooral omdat het een slecht getuigenis voor haren man is. Nu wie staan er nog meer op de lijst?”

„Thans volgt de voorname wereld!” hernam de vrouw van den burgemeester: „de vrouw van Fischer den bakker, de vrouw van Vogelaar den slager, de vrouw van Licht den winkelier....”

„He, spreek toch niet met zooveel minachting van vrouw Licht,” zoo viel Agatha haar in de rede: „ik hoor dat zij sterk met u concurreert en hare zaak zeer vooruit zet, sinds de goede God haren slechten man van de wereld geroepen heeft.”

„Wat mij betreft! ik bekommer mij niet over lieden, met wie ik geen omgang heb,” zeide de vrouw van den burgemeester, op hoogen toon.

„Nu..... en de vrouw van den apotheker?” vroeg Francisca.

„Zeker! zij stond op de lijst..... en ik kom zoo pas bij haar van daan! ik wilde haar van te voren kennis van de zaak geven, opdat zij niet in overijling

ja zou zeggen. Maar zij staat vast aan onze zijde, in weerwil van haren grilligen echtgenoot," zeide mevrouw zegepralend.

"Eene verstandige vrouw!" zeide Francisca op denzelfden toon.

"Wat zijn dat voor streken!" zeide Agatha, haar hoofd schuddend: „dat rondloopen, dat afraden, dat partij maken!"

"Waarom zou ik niet mogen doen, wat de gravin doet?" vroeg de vrouw van den burgemeester beleedigd.

"God gave, dat gij niets anders deedt, dan de gravin doet, dan zoudt gij geene geschriften van godloochenaars lezen," zeide Agatha; „maar ook in dit geval handelt gij geheel anders. Zij deelt eenvoudig haar plan en de redenen daarvan mede, en stelt voor, om ons daarmee te vereenigen; gij gaat rond, om voor haar te waarschuwen, om anderen tegen haar voorstel in te nemen en hen daarvan terug te houden. Gij wijst niet alleen zelve een goed werk van de hand, maar gij doet ook uw best om het te beletten en te storen. Weet gij niet, dat dit zoo juist het werk van den duivel is?"

"Van den duivel!" zeide de vrouw van den burgemeester, met medelijden hare schouders ophalend, terwijl Francisca vinnig zeide:

"Zotte klap! in mijn huis wil ik niet van die kindersprookjes hooren."

"Dat is natuurlijk!" zeide Agatha bedaard; die niets van God wil weten, houdt ook het bestaan van den duivel voor een sprookje."

"Wij weten van God het ware en het eigenlijke! wij weten — niet waar, Francisca? wij weten" — zeide mevrouw en zij zocht naar woorden

„Dat God eene gedachte van den menschelijken geest is,” zoo vulde Francisca het gezegde aan.

„En daarmee uit, gelijk mijn goede vader zeide. Nu heb ik er genoeg van. Adieu mevrouw, adieu Francisca,” zeide Agatha en ging weg.

„Het is jammer van Agatha!” merkte mevrouw op; „zij is toch wezenlijk eene verstandige vrouw, en zij laat zich zoo verstompen! begrijpt gij dat?”

„Ik begrijp het allerminst de gravin!” zeide Francisca ontevreden. Zij kon de vrouw van den burgemeester niet verdragen, wijl deze eene naar het scheen, overdrevene bewondering en vereering koesterde voor Rabener. Wat vroeger de band van vereeniging tusschen beiden geweest was dreigde nu een steen des aanstoots te zullen worden en slechts ongaarne stemde Francisca met de gevoelens van mevrouw in, wanneer zij geen betrekking hadden op het algemeen belang van den haat.

„Is het niet onbegrijpelijk? Zij heeft het geheele voorjaar en den ganschen zomer het slot vol bezoek — verwanten en vrienden, beschaafde en voorname lieden en zij loopt in X. rond en wil eene vereeniging oprichten, die de armen bezoekt!”

„Als of de armen iets aan dat bezoek hadden!” zeide de vrouw van den burgemeester; „aalmoezen zonder bezoek zouden zij veel liever ontvangen.”

„Zij willen echter de armen bewaken, tot het goede aansporen, verbeteren natuurlijk op vroomheid af-richten, huichelaars van hen vormen. Een heerlijke taak!”

„En daardoor vergeving van hare zonden erlangen! dat is nog fraaier!” riep de vrouw van den burgemeester, lachend.

„Gij dwaalt!” zeide Francisca, verheugd, dat zij mevrouw kon terecht wijzen. „Vergeving der

zonden schenkt de afaat niet, maar kwijtschelding der tijdelijke straffen. Maar het eene is al even dwaas als het andere! wie zal toch de straffen opleggen, daar God slechts in de gedachte van den menschelijken geest bestaat?..... Genoeg, de gravin is voor mij een raadselachtig wezen, want in de residentie zal haar de gelegenheid niet ontbroken hebben, om met lieden van ware beschaving om te gaan en geleerde geschriften te lezen. Mijn man beweert wel terecht, dat de adellijke personen zulke bekrompen geesten zijn, dat hun alle vatbaarheid voor de verhevene denkbeelden van den nieuwen tijd ontbreekt."

"Ja, uw man!" zeide de vrouw van den burgemeester, dweepziek; „uw man zou zeker te vergeefs zijne gelijken zoeken, niet alleen onder de onbeduidende adellijke personen, maar ook onder de burgers. Noem mij iemand in X., die in zijne schaduw staan kan."

"Gij zijt al te bescheiden," antwoordde Francisca, met bedekten spot; „de vrouw van den burgemeester behoort zoo niet te spreken. Mijnheer de burgemeester heeft geheel andere verdiensten dan mijn man."

"Verdiensten..... nu ja, die ontzeg ik mijn man niet," zeide zij eenigszins trotsch; „ik weet evenwel het beste, hoezeer men hem daartoe aandrijven moet. Maar wat zijn verdiensten in vergelijk van verstand en hoogere ontwikkeling?"

"Zij zijn toch niet te verachten," zeide Francisca. Gedurende deze gesprekken zette Florestine hare werving voort en zij ontving meer toestemmende dan weigerende antwoorden, zoodat zij zeer verheugd naar het slot terugkeerde. Juist omdat het haar niet aan langdurige bezoeken ontbrak, had zij zich met hare verwanten en vrienden op zeer vrijen voet gesteld, om niet een slaafsch offer der gastvrijheid te worden. Zij

stelde er belang in om deze kleine vereeniging in het leven te roepen, opdat deze voor het najaar, dat den armen zooveel behoeften brengt, opgericht en in werking zou zijn; en zij hoopte, dat zij zich met veel ijver daaraan zou kunnen wijden, wijl haar man volstrekt geen lust gevoelde, om den winter, zelfs niet den vasten-avond in de residentie door te brengen, waar zijn rampzalige drift en het verloren Seeheim een pijnlijken indruk op hem maakte. Het verblijf op Kronenstein, het kennis maken met de zaak, dat landelijke, dat vrolijke, dat drukke leven met al die gasten, dat op den zelfden voet voortduurde als vroeger bij zijn schoonvader, toen Florestine nog niet gehuwd was — dat alles beviel hem en zijne echtgenootte gevoelde zich gelukkig door zijne tevredenheid. Maar het ongestoorde zorgelooze geluk, dat zij voor deze treurige omstandigheden genoten had, was vervlogen. Zij hoopte, wijl zij op God vertrouwde; doch zij was niet blind voor het vreeselijke gevaar, waarin Oswald en zij met hem verkeerde. Kon zijn hartstocht, die meer dan tien jaren lang door een onberispelijk leven onderdrukt was, tot zulk eene hevigheid ontwaken, wat moest men niet vreezen, daar hij thans ten tweede male weder opnieuw was begonnen en het bewustzijn van zijne zwakheid in de verleiding ontmoedigend in zijn hart droeg! Doch ook van den anderen kant kon de bittere, de vernederende ondervinding en de overtuiging van zijne zwakheid hem tot meerdere waakzaamheid en vaster vertrouwen op Gods bijstand aanzetten. Zoo zweefde Florestine gedurig tusschen vrees en hoop en zij was er zorgvuldig op bedacht, om dezen inwendigen strijd voor haren man te verbergen, niets dan vrolijke kalmte aan den dag te leggen en hem het huiselijk verkeer zoo aangenaam

mogelijk te maken. Thans begon zij eerst recht haren kinderen stille tranen na te weenen, want zij zouden nu op den leeftijd geweest zijn, waarop hun vader zich met hen had kunnen bezighouden, en welk een geliefde band zou zulks voor Oswald geweest zijn. Doch al hare smarten moest zij in de stilte verduren en zij kon God slechts bidden, om het offer van haar aardsch geluk aan te nemen, dat zij Hem gaarne brengen wilde, zoo Oswald zich maar niet opnieuw in het verderf storte door zijn dwazen hartstocht. De kracht van zulk eenen hartstocht had zij in zichzelf niet ondervonden; het kwam haar dus gemakkelijker voor om dien te bestrijden, dan het voor dengene was, die reeds eenmaal in zijne boeien zijne beste krachten verloren had. Ofschoon zij van nature daartoe aanleg had, zoo was deze door hare godsdienstige opvoeding tegengewerkt en had hare latere betrekking als gade en moeder deze werking krachtig gesteund en de voortreffelijke zielskracht tegen het kwaad ontwikkelt, die bij de gewoonte van zelfbeheersching, versterkt wordt. Thans zag zij de zedelijke zwakheid van zoo nabij mogelijk; maar zij begreep ze niet. Dat veroorzaakte haar soms oogenblikken van ontevredenheid over Oswald, terwijl deze haar bovendien nog kwelde, omdat zij er een gebrek aan zelfbeheersching en versterving in zag.

Haar oom Frankenhausen, de vroegere voogd en vaderlijke vriend van Oswald, was geheel buiten zichzelf over de treurige omstandigheid, die het heerlijk vermogen van graaf von Lauingen verspild had; en hij was dubbel buiten zichzelf, wijl zonder zijne verantwoordelijkheid het huwelijk met Florestine niet zou gesloten zijn. Hij had Oswald met verwijten overladen en hem zijn schandelijk gedrag op de bitterste wijze onder het oog gebracht; hij was echter volstrekt

niet verzoend, maar ontwapend geworden door de zachtmoedige onderworpenheid, waarmede Oswald met hem instemde, zonder zich in het minst te willen verdedigen.

„Gij noemt mij terecht rampzalig,” zeide hij; „ik heb de achting voor mijzelf verloren en ik kan ook niet meer op de achting van anderen rekenen.”

„Bedaard!” zeide de goede Frankenhauseu, wiens toorn de mate van zijne genegenheid voor von Lauingen evenaarde, „gij moet niet geheel en al den moed verliezen! Gij hebt ook goede eigenschappen gij hebt uwe dwaasheid met het verlies van uw geheel vermogen geboet, gij zijt thans op den goeden weg . . . gij behoeft de aanspraak op achting nog niet te laten varen maar onbegrijpelijk blijft de zaak! geheel onbegrijpelijk!”

„In kalme oogenblikken is het mij ook onbegrijpelijk!”

„Maar, wat drommel! wie laat zich door die gevloekte kaarten in spanning brengen! dat is tegen elk gezond verstand van den mensch!” zoo stooft Frankenhauseu op.

„Zeker! het is een noodlottige betoovering, die deze drift met zich voert, en die niemand verklaren kan. Men verkeert in eene spanning, zoo sterk dat zij alle verbeelding overtreft. Dat kleine gekleurde blad, dat ik in mijne hand heb, kan mij tot een bedelaar of tot een Croesus maken, — kan mijn geheele bestaan ten gronde richten of het uit het verval opheffen — ja, kan mij den dood of het leven aanbrengeu.”

„Zwijg!” riep Frankenhauseu, „ik kan het volstrekt niet aanhooren, dat een mensch zich zoozeer door zijne drift laat beheerschen, dat hij een misdadiger voor zichzelf wordt en vrouw, kinderen, familie, goeden naam, vermogen, het geluk des levens, het heil der zielen beneden een kaartblad stelt.”

„Dat is juist het gruwzame van elken hartstocht!” hernam Oswald

„Wanneer ik mij door een menschelijk wezen laat verleiden, dan is dit, voor den duivel, reeds schande genoeg!” riep Frankenhau sen; „maar het is toch iets levends! het heeft een hart! het heeft eene ziel! heeft toch ten minste vijf zinnen! het spreekt, het lacht, het weent — kortom! het is mijn gelijke. Het is geen verachtelijk kaartblad.”

„Ik troost mij, dat Florestine in dit geval anders denkt,” antwoordde Oswald.

„Nu, dat is natuurlijk!” zeide Frankenhau sen, knorrig; „dat staat met andere vragen in verband! Ik wil slechts in het algemeen zeggen, dat de hartstocht voor een vrouwelijk wezen minder dwaas en onbegrijpelijk is, dan de zucht naar het spel. En had ik thans maar de overtuiging, dat gij volkomen van uwe dwaling teruggekomen zijt.”

„Daar kunt gij van overtuigd zijn! Ik heb zooveel geleden en Florestine heeft zooveel door mij geleden, die lieve engelachtige ziel, dat ik een snoodaard moest zijn, wanneer ik mij weder vangen liet.”

„Denk bovendien eens aan uw geldelijken toestand beste vriend!” zeide Frankenhau sen. „Uw vermogen is tot den laatsten cent verspild. Gij leeft van het vermogen van Florestine. Als gij ook dat ten gronde richt, — wat blijft er dan voor u over? Gij kunt toch geen bedelaars worden.”

„Houd u verzekerd,” zeide Oswald, „dat ik over dit alles nagedacht en het vast in mijn gemoed geprent heb. Ik ben te hard voor mijne dwaasheid gestraft, om den herval niet angstig te vermijden.”

Met het oog op haren man zag Florestine den winter bang te gemoet. Vrouwen hebben allerlei kleine bezigheden door haren vrouwelijken arbeid; zij vinden allerlei kleine kunst oefeningen en huiselijke belangen

die deels hare handen, deels hare gedachten en altijd hare opmerkzaamheid en haren tijd vorderen, zoodat zij, wanneer haar inwendig leven goed ingericht is, het verblijf buiten gemakkelijk uithouden. De man heeft zulke kleine bezigheden bij elk uur niet. Wanneer hij geen ijverig landman of jager is, dan komt hem een winterdag zeer lang voor. Oswald ging zeer gaarne met andere heeren op de jacht, doch thans bezat hij deze gelegenheid tot uitspanning niet. De landgoederen van Kronenstein waren verpacht; het beheer van de inkomsten en uitgaven werd bestuurd door den rentmeester die reeds vijf en twintig jaren dit ambt bekleedde. Voor Oswald bestond er op Kronenstein geene gelegenheid tot bezigheden. Hij hield veel van de muziek en hij las gaarne — doch niet den geheelen dag.

In het midden van de maand October, toen het loof den boomen ontviel, de avonden lang en koel werden, kwam er op het slot eene groote verandering: Florestine, Oswald en mevrouw von Strahl waren alleen. Bij andere omstandigheden zou Florestine het leven met hun drieën zeer aangenaam gevonden hebben, zij ging met haren man uit rijden, zij maakte muziek met hem en des avonds, wanneer zij en hare tante aan haar vrouwelijk handwerk bezig waren, dan las hij haar voor. Maar thans werd men telkens verschrikt door de gedachte, dat Oswald zich verveelde!..... dat hij bij meerdere verveling naar verstrooiing zou verlangen..... dat hij iets verlangen zou, dat zijne belangstelling trok..... hem opwekte!..... Niets trok hem zoozeer aan, wekte hem zoozeer op als het noodlottige spel..... hij had zich daarvan eene behoefte gemaakt, die bevrediging verlangde..... hij had in zich een onnatuurlijk zucht geschapen, die hem

in koortsachtige onrust bracht, totdat zij door een onnatuurlijken hartstocht schijnbaar bevredigd werd! . . . Hij werd door kwellingen verteerd — deels door de kwelling der hartstochtelijke verlangens, deels door de kwelling van de wroeging, dat hij er aan toegegeven had zijn inwendige kalmte was vreeselijk verstoord!

Dit zag Florestine, die haren man al te innig beminde, om niet het geringste wolkje op te merken, dat zijn gelaat betrok en elken nevel, die zijn hart verduisterde. En zij vergiste zich niet; er waren wolken, er was nevel!

Het heilig octaaf van Allerzielen was voorbij, was feestelijker dan ooit gevierd, wijl de vrome dochter het aandenken aan haren vader, van alle genade en eerbewijzing voorzien wilde, die de kerk aan de afgestorvenen wijdt. Geheel vermoeid van gebed, smart en tranen, zeide Florestine op zekeren dag tot mevrouw von Strahl:

„O, tante! de dood mijns vaders is een dubbele treurige gedachtenis voor mij want met hem is ook mijn geluk ten grave gedaald. Het verlies van hem valt met het keerpunt van mijn geheel leven te zamen en ik wordt daaraan op dit oogenblik vreeselijk herinnerd, want Oswald is weg?”

„Weg! . . . waarheen?” riep mevrouw von Strahl, bleek van ontsteltenis.

„Hoe kan ik dat weten? Hij is verdwenen! Heden stond hij zeer vroeg op. Ik werd wakker en vroeg: wat gij? waar gaat gij heen? Hij kuste mij en zeide, dat hij op de jacht ging. Ik was vermoeid en sliep weder in. Dat hij niet bij het eerste en tweede ontbijt terug was, wekte bij mij nog geene ongerustheid. Maar zoo even ontmoet ik den jager, die een menigte lijsters brengt en ik vraag hem of de graaf al terug

gekomen is. Hij antwoordt: ik weet het niet. Ik vraag hem of hij den graaf niet op de jacht vergezeld had. Neen! zegt hij: de graaf is zeer vroeg uitgereden, of hij op de jacht gegaan is — kan ik niet zeggen; maar hij had geen geweer bij zich. — O, tante, hij is zeker naar het spoorweg-station gereden en God weet waar heen! de wijde wereld in gegaan.”

Mevrouw von Strahl kon geen antwoord geven, want zij dacht hetzelfde, en dit mocht zij toch niet verklaren.

„En toch kan ik het niet gelooven, wijl Oswald mij beloofd heeft het mij te zullen zeggen, wanneer de onrust van den hartstocht hem aangrijpt,” voegde Florestine er bij, als om zichzelf gerust te stellen.

„Ach mijn arm kind! in verkeerde driften vergeet men zijne belofte!” antwoordde mevrouw von Strahl, bedroefd.

„Dat vrees ik, tante! maar het is een greintje hoop! dat houd ik vast.”

De tijd verliep. Florestine was niet in staat aan dezelfde bezigheid te blijven. Nu eens dacht zij; dat er iemand den slotberg op kwam rijden, dan weder meende zij de stem of de voetstappen van Oswald te hooren, eindelijk vernam zij niets dan het kloppen van haar hart, dat hare borst dreigde te doen vaneen springen. Daarop wierp zij zich voor haar kruisbeeld en smeekte God haar in te geven, wat zij doen moest. Dit was het eenige, wat haar een weinig rust baarde. Het werd reeds donker; daar ging de deur open en Oswald trad binnen. Zij wilde zich van haren bidbank opheffen, maar de plotselinge overgang van zielsangst tot blijdschap greep haar zoo geweldig aan, dat zij weldra machteloos nederzonk en slecht met eene zucht zijn naam uitsprak. Hij snelde naar haar toe

omarmde haar teeder en gaf haar duizend zoete namen. Zij liet haar hoofd op zijnen schouder neigen en zeide met een zwakke stem van vermoënis :

„Dat niet, Oswald! dat toch niet!”

Hij zelve zag er opgewonden, gespannen en vermoeid uit, beiden hadden een treurig voorkomen! Er waren alle vereischten, waardoor men zich een edel geluk verschaffen kan — en thans was het door een rampzaligen en laffen hartstocht verwoest.

„Waar zijt gij geweest? O, misleid mij niet en spreek de waarheid!” zeide Florestine, nadat zij tot zichzelf gekomen was.

Oswald zonk in een leuningstoel, liet zijn gloeiend voorhoofd in zijne handen zinken en zeide zuchtend:

„Flore! indien gij wist hoe rampzalig ik mij gevoel, dan zoudt gij medelijden met mij hebben.”

Toen Oswald zoo ternedergeslagen sprak, spande zij al hare krachten in, om hem op te beuren en te troosten en ook thans zeide zij teeder en zijne woorden anders opvattend :

„Ja, lieve Oswald, laat mij met u lijden, dat zal voor mij een verkwikking zijn.”

„Er bestaat een schilderstuk — ik geloof dat het een pompeïsch is — dat is op mij toepasselijk, dat geeft u eene beeltenis van mij: op den rug van eene chimeer, een uit verscheidene dieren phantastisch samengestelde afbeelding, rust een jongeling en de chimeer voert hem hoog in duizelende vaart door de lucht. Waarheen? ach, waarheen voert een monster den rampzaligen mensch? ten val, in den afgrond het stort hem in de diepte! De hartstocht is zulk een chimeer Maar het schrikwekkende van het beeld is, dat de jongeling, terwijl hij den hals van de chimeer omvat, haar een drinkbeker toereikt! hij wordt niet

onwetend door haar weggevoerd. — Neen! hij voedt, hij laaft haar! wellicht verafschuwt hij haar als een monster — maar de betooverende kracht van de duizelende vaart is zoo geweldig, dat hij die niet kan niet wil wederstaan kortom hij wederstaat niet! en deze mensch met zijne chimeer, Flore! . . . ben ik.”

„Veracht uzelf niet!” antwoordde zij kalm, „gij biedt wederstand! Gij tracht het monster te boeien. Maar spreek! waar zijt gij geweest, lieve Oswald. Gij ziet er vermoeid uit.”

„Ik reed naar het spoorweg-station en kwam twee minuten na het vertrek. Ik reed naar het tweede station, om met de eerste trein vandaar te vertrekken. De straatweg heeft echter verscheidene bochten en loopt over de bergen. Mijn paard werd vermoeid door den snellen rid, ik zag, dat ik onmogelijk tijdig genoeg het naastbijzijnde station bereiken kon. Daardoor kwam ik op andere gedachten. Wellicht was dit een wenk van de Voorzienigheid wellicht wilde mijn beschermengel niet, dat ik verder ging. Aan een dorpsheberg gaf ik het paard een paar uren rust, en reed daarna terug. Alzoo was ik elf uren achtereen in den zadel.”

„Maar, lieve Oswald, waar wildet gij heen? wat wildet gij?”

„Ik wilde naar de residentie eenen nacht gaan spelen en morgen weder hier zijn!” zeide Oswald, in hevige opgewektheid.

„God zij dank, dat gij thans weder hier zijt!” zeide Florestine. Daarop zweeg zij, wjl hij zweeg. Men ging aan tafel en er werd verder over de zaak niet gesproken.

Maar in het gemoed van Florestine zat een rusteloos knagende worm: de angst, dat Oswald door zijne

chimeer werd medegesleurd. Bleef hij op zijne wandeling wat lang uit, vond zij hem niet in zijne kamer — dan sneed haar terstond de schrik door het hart: hij is weg! Des nachts mocht zij wel zeggen: ik slaap maar mijn hart waakt! Want hare droomen waren niets dan liefde en zorgen voor hem, en dikwerf ontwaakte zij uit hare sluimering en riep hem dan vol onsteldheid bij zijn naam, wyl het haar scheen als was hij stil weggeslopen.

„Gij put u uit, mijn arm kind!” zeide mevrouw von Strahl, bekommerd.

„Het is niet gering tante,” antwoordde zij lachend, „altijd de wacht te moeten houden op den rand van den afgrond, opdat hij er niet intuïmelt.”

Maar mevrouw von Strahl dacht er aan, dat Florestine de dochter van een uiterst zwakke moeder was en, dat het kruis van smart en lijden, wat reeds anderhalf jaar op hare schouders drukte, haar gestel zou kunnen sloopen. Zij zeide dus op zekeren avond, toen zij vertrouwelijk bij elkander zaten, terwijl storm en regen op de vensters kletterden:

„Ik begrijp niet, waarom gij den geheelen winter hier doorbrengen wilt! Ga toch naar een meer zuidelijk klimaat. Dat zou voor Florestine zeer heilzaam zijn.”

„Wat dunkt u daarvan, Florette?” zeide Oswald, die zichtbaar zijn behagen in dit voorstel verried.

Florestine zat op de sofa te rusten. Zij was vermoeid van eene wandeling, die zij gedurende drie uren en ondanks het stormachtige weder met haren man gemaakt had, wyl hij gaarne wilde, dat zij hem vergezelde. Zij richtte zich op en zeide:

„Zeer gaarne, Oswald, wanneer gij zulks verlangt, maar mijnentwegen niet.”

„Juist zoo!” zeide mevrouw von Strahl, lachend, de eene van u doet het voor den andere! Zoo behoort het. Talmt evenwel niet, om op reis te gaan. Napels ligt ver van hier.”

„Niet naar Napels!” riep Oswald driftig.

„Waarheen zoudt gij het liefst gaan?” vroeg Florestine.

„Naar Rizza!” antwoordde hij, „de oranjetuinen van Rizza, aan de kust van de altijd blauwe zee, zijn aangener, dan de spannende beweging te Napels.”

„Naar Rizza dus!” riep Florestine, met al de opgeruimde vrolijkheid harer natuur, die vermeerderde bij de gedachte, dat de reis, de nieuwe tooneelen, de vreemde menschen, aan Oswald een heilzame afleiding zouden verschaffen. Dat scheen ook hij te hopen, want hij zeide liefderijk:

„Daar zullen wij andere wandeltochtjes maken.”

„Gij hadt al lang dien wensch moeten uitspreken! Dan waren wij thans reeds te Rizza,” hernam Florestine.

„Ik dacht, dat gij niet gaarne vertrekken zoudt.”

„Niet gaarne! met u en op uw verlangen niet gaarne vertrekken en wel naar het schoone zuiden: die gedachten komen niet met elkander overeen”

„Gaat maar spoedig op reis,” zeide mevrouw von Strahl, „ik zal Kronenstein wel op orde houden.”

„Ach, dat gij zoo geheel alleen blijft, tante, dat doet mij leed! Ga met ons mede!” zeide Florestine.

Ook Oswald verzocht dit; doch zij wees de uitnoodiging bescheiden van de hand en dreef hen slechts aan, om zoo spoedig mogelijk te vertrekken. Dit geschiedde in het begin der volgende week, en mevrouw von Strahl bleef als eene kluizenares op Kronenstein.

„Daar ziet gij een voorbeeld van de ongestadige

luimen eener voorname dame!" zeide Francisca, op haar gewonen en bitteren toon tot hare zusters. „In Augustus zet zij geheel X. in beweging met de oprichting eener vereeniging, om de armen te bezoeken en in November, geeft zij den last aan u over, reist naar Italie en denkt aan geen armen."

„Gij verkeert in dwaling, als naar gewoonte!" antwoordde Agatha, „zij legt ons geen last op. Zij heeft de administratie van de geldelijke middelen op zich genomen, die, voor zoo lang zij afwezig is, aan de vrouw van den majoor opgedragen, en haren rentmeester bevolen elke maand hare bijdrage in de kas der vereeniging te storten. Hare aangename tegenwoordigheid ontbreekt ons slechts."

„Het is voor mij een groote troost," zeide mevrouw Hellmut, „dat zij mij beloofd heeft, om een dag in Zürich te vertoeven en den armen Teles op te sporen"

„De arme Teles, maakt het zeer goed!" zeide Francisca, „ik begrijp niet, waarom gij mijn man niet wilt gelooven, die nu en dan van een vriend in Zürich berichten omtrent hem ontvangt."

„Omdat wij het welzijn van onzen broeder volgens een anderen maatstaf berekenen, dan gij en uw man," antwoordde Agatha.

„En omdat wij nimmer gelooven kunnen, dat hij een tevreden ordelijk leven leidt; zolang hij niet aan moeder schrijft," voegde mevrouw Hellmut er bij.

ONTSLUIERINGEN.

De trouwe zusters hadden juiste onderstellingen gemaakt: Telesphoor leidde in Zürich het meest onstuimige en teugellooze studenten-leven. Er zijn mannen, die meenen, dat men geen degelijk student zijn kan zonder bandeloosheid; dat hij met den tijd wel kalm zal worden, dat ambt en beroep er de ruwheid wel afslijpen zullen; — en verder wenden zij hunne blik niet. Of geloof, zedelijkheid en goede grondslagen in het onzedelijk en gewone verkeer aangetast en zelfs ten gronde gericht worden, dat is hun onverschillig wijl men het ook zonder dat alles in de wereld tot zekere hoogte brengen kan. Sommigen verheugen zich over den zedelijken ondergang van een jong mensch, want dit heeft gewoonlijk zijne vervreemding van het geloof ten gevolge, en dat is ten allen tijde eene groote zegepraal voor lieden, die het hunne verloren hebben en die tot het indifferentisme in al zijne schakeeringen, tot het laagste ongeloof vervallen zijn. Zulk een man was de professor in Zürich, wien Telesphoor een aanbevelingsbrief van Rabener overhandigd had en die nu en dan naar X. schreef, dat Telesphoor het uit-

munten maakte. Naar de begrippen van den professor was het gedrag van Telesphoor behoorlijk; hij kende geen hoogere wet, dan die de mensch zichzelve stelde, en naar die wet leefde Telesphoor — maar toch zonder de overtuiging, dat zij de ware was. Wellicht heeft niemand die overtuiging, ten minste zeer waarschijnlijk, immers de mensch is naar het beeld van God geschapen en ook de ruwste draagt het gevoel van waarheid en recht in zich, als een heldere straal van de eeuwige wet, die in God berust en de leugen en het onrecht veroordeelt. Verheft zich de eene, doordien zij het inwendige licht volgt, altijd hooger tot de reinste deugd, tot de volmaaktheid tot de zaligheid: zoo kan de andere zich ook van het licht afwenden, den tegenovergestelden weg inslaan en het tegenovergestelde doel in tijd en eeuwigheid bereiken; doch vernietigen kan hij dit licht niet, hoezeer hij zulks ook zou verlangen. En hij moet dit verlangen, om uit den tweestrijd van zijn geweten te geraken, die hem evenzeer ongelukkig als rampzalig maakt en hem een zekere helsche onrust baart, die hem aanzet om ook anderen afkeerig van het licht te maken en deelgenooten in zijne ellende te bezitten.

Bij het herstel, dat in Zürich spoedig op zijne ziekte volgde, verhief zich voor Telesphoor weer menige strijd. Idealen zijn spoken der verbeeldingskracht, zeide hij hij zichzelve; zij houden geen stand, wanneer zij door den hartstocht worden aangegrepen. En de hartstocht is niets anders dan eene oogenblikkelijke opwelling van ons gemoed, die weldra verdwijnt. Was iemand ooit bezielde van het streven naar het hooge ideaal zijner bestemming, voor wetenschap en roeping, die hem daartoe leiden zouden dan was ik het en niets heeft voor mij stand gehouden! — heeft ooit een

mensch een onbaatzuchtige, offervaardige, alles overwinnende genegenheid voor eene vrouw gehad, dan ben ik het weder, en andermaal hield zij geen stand! zij was een dwaallicht, voerde mij in een afgrond en verdween! Ik ben het moede, om voor zinsbedrog te leven en ik wil mij voortaan op de werkelijkheid, op het bereikbare toelagen. Wellicht vindt ik daarin bevrediging. — Daartegen verhief zich eene andere stem in hem, die sprak: o, bedrieg u niet! versmaad de idealen uwer jeugd niet! niet zij hebben u in de steek gelaten; maar gij zijt hun ontrouw geworden. Gij waart hoogmoedig op de kracht van uwen geest, van uwen wil — op de hooge vlucht van uw streven — gij dacht er niet aan, dat gij ondanks dit alles een mensch vol gebreken zijn kondet — gij had geene beproevingen ondervonden, en gij waandet reeds, dat gij die doorgestaan hadt of zelfs, dat gij voor de bekoring onvatbaar waart.....! En hoe hebt gij u, sedert gij de hoogere richting verlaten hebt en onder ellendige schijngronden een lagere gevolgd zijt, laf, onwaardig en slaafs aan uwe afgoden onderworpen! hoezeer hebt gij den adel van uwen geest ontwijfd, de waarde uwer ziel verminderd! — Neen! neen! riep hij in zijne alleenspraak uit, liefde is geene vernedering, en al volgt men de hoogste richting van den geest niet, dan is het daarom nog geene ontwijding, wanneer men zich in een andere richting ontwikkelt. — Toen dacht hij aan zijn tooneelspel, wat en hoe hij geschreven had — en hij had zijn halve leven wel willen veil geven, wanneer hij het niet geschreven had, en het trooste hem, dat men niet wist, dat hij de vervaardiger was, ofschoon hij voor zich zelve erkende, dat een bezoedelde hand daardoor niet rein werd, al bemerkte niemand de bezoedeling.

De professor, die Telesphoor in zijne ziekte behan-

deld had, was met deze lotgevallen, door de mededeelingen van Rabener, reeds genoegzaam bekend, om het zijne er toe bij te brengen, opdat Telesphoor niet in een oogenblik van overspanning of melancholie tot zijn vroegere denkwijze terug zou komen. Bij elke gelegenheid beval hij de studie der medicijnen als een practische rationeele wetenschap aan, wyl men door de uitoefening daarvan en onder alle omstandigheden en in alle betrekkingen zijn lijdenden medemenschen nuttig kon zijn.

„Zij behoudt een degelijken grondslag, verliest zich niet in de blauwe lucht en zorgt voor het kostbaarste, wat de mensch bezit: voor zijn leven,” zeide de professor. „Zoodra uwe krachten hersteld zijn, moet gij vlijtig uwe studiën in de medicijnen voortzetten en in het corps van onze jonge studenten treden. Beide is voor u noodzakelijk. Gij moet bezigheid hebben, u opvrolijken, afleiding zoeken en alle grillen van uw vorigen leeftijd laten varen.”

„Ik houd niet van grillen,” zeide Telesphoor, lachend.

„Maar wat zijn uwe theologische studiën dan anders? — dat was een gril van een overspannen jongeling! En wat was uwe dweepzieke drift voor een dametje, dat daaraan niet beantwoordde? — eveneens een gril, die everals de eerste uit hoogst beklagenswaardige idealistische opvattingen ontsproot. Daaraan moet thans een einde komen. Verwaarloos niet langer uwe talenten. Word een nuttig lid in de maatschappij, verschaf den zieken gezondheid, geef den stervenden het leven, en wanneer gij hun dat goed geschonken hebt, zorg dan voor de beschaving en de ontwikkeling van hen, die gij gered hebt, opdat zij hunne gezondheid en hun leven genieten, wat zonder ontwikkeling onmogelijk is. Zoo wordt gij op tweevoudige wijze een weldoener der menschheid, die om zulke weldoeners roept —

vooral wat de laatste soort betreft. Daarvoor kan een jong, begaafd mensch, als gij zijt, onmogelijk onverschillig blijven.”

Telesphoor was ook volstrekt niet onverschillig. In tegendeel! deze taal verheugde hem, want zij toonde hem eenen weg, op welken hij zonder de minste vernedering een gelukkige loopbaan intreden en volbrengen kon, en zij trooste hem over het mislukken zijner beide vroegere pogingen, hetgeen hij aan zijn idealistische opvattingen weet, gelijk de professor ze noemde. Daarom greep Telesphoor nu het tegendeel van al het idealistische aan; hij verviel tot de zucht naar stoffelijk genot en tot het indifferentisme. Dit verwijderde het zekerst den prikkel van het verledene. Wat zou hij aan zijne moeder en zusters hebben kunnen schrijven? — dat hij leefde misschien? dat was te weinig! of hoe hij leefde? dat was te veel! Hij bracht haar nu en dan door tusschenkomst van den professor en Rabener zijne groeten en dacht zoo min mogelijk aan haar en aan den gewonen plicht van een zoon jegens zijne moeder.

Op zekeren morgen, in de maand November, trad een bediende zijne kamer binnen en reikte hem een brief over. Hoogst verwonderd over die sierlijke vrouwehand opende Telesphoor dien haastig en las:

„Wij zijn gisteren avond op onze reis naar Rizza hier aangekomen, en verheugen ons zeer, dat wij u zullen zien. Wees zoo goed en kom morgen om negen uren in het *Hotel du lac* bij uwe oude vriendin Florestine.”

Telesphoor had geheel andere gewaarwordingen dan zijne vrienden. Mishagen, verwondering, schrik en weerzin grepen hem aan, en hij dacht er over na, of hij zich niet ziek melden zou.

„Welk antwoord moet ik mijnheer brengen? ik ben een bediende van het hotel,” zeide de bringer van den brief, eindelijk.

„Ik zal mij te negen uren daar bevinden,” antwoordde Telesphoor, die de onmogelijkheid inzag, om de uitnoodiging van de hand te wijzen. Maar deze was hem even lastig als voor twee jaren, toen Florestine hem uitnoodigde, om zijne avonden bij haar door te brengen. Zij is waarlijk een goedhartig schepsel! wijl zij zoo getrouw aan mij blijft denken, zeide hij bij zichzelf: weleer beschouwden wij de wereld en het leven, bestemming en doel met dezelfde oogen..... doch dat is nu geheel anders! kan zij, wil zij dat niet begrijpen? Zij had dit toch in de residentie moeten bemerken en heeft later genoeg van mij gehoord, om te weten, dat hare idealistische richting de mijne niet is. Waarom valt zij mij lastig! waarom stoort zij mij!... Er is toch niets onaangenamers dan de vriendschappen der jeugd, wanneer de band gebroken is, die ze vereenigde. Maar er helpt niet aan!..... ik moet haar gaan bezoeken.

Met geheel andere gedachten wachtte hem Florestine. Zij had haren man verzocht over Zürich te reizen en daar een halven dag te vertoeven. Zij kon er niet toe besluiten om een vriend harer jeugd, een lieveling van haren vader los te laten. Wjl zij in haar hart slechts edele gewaarwordingen toeliet en slechts zoodanige, die zij met God en het eeuwige leven in betrekking en in verband bracht; zoo was zij dat wat Telesphoor volstrekt niet vatten kon: zij was trouw — en met deze trouwe hartelijkheid en met de haar eigenaardige vrolijkheid ontving zij hem, toen hij op het bepaalde uur bij haar verscheen. Ofschoon hij het voor zichzelf al niet erkende, had hij toch heimelijk

gevreesd, dat hij, bewust van verscheidene donkere vlekken in zijn verleden en wellicht nog meer in zijn tegenwoordig leven, zekere verlegenheid verraden zou; doch zij liet het zoo ver niet komen. Zij sprak over Kronenstein en over het stadje X. alsof hij en zij het nimmer verlaten hadden — en over Frans Seraph, als was hij met al zijn marmeren beelden bij hen. Wel wierp de dood hier en daar een rouwfloers over hare meêdeelingen en uitdrukkingen; maar het was slechts een zacht floers van weemoed en allerzuiverste liefde. Telesphoor staarde haar aan als een geheel anderen en geheel vreemden persoon. Grooter en slanker kwam hare gestalte hem voor, hare houding edeler, dieper was de rustige blik van hare krachtige en zoo vriendelijke oogen, die de uitdrukking van onbeschrijfelijke teederheid hadden, wanueer zij op Oswald rustten. En met welke liefde, met hoeveel opmerkzaamheid volgde Oswald Florestine! hoe ging hij met alles mede, wat hare belangstelling trok! — Waarlijk twee gelukkige menschen! dacht Telesphoor bij zichzelf.

Na het ontbijt zeide Oswald, dat hij zich naar den bankier begeven moest, om Fransch geld in te wisselen. Telesphoor en Florestine bleven alleen.

„Thans hebben wij genoeg over alle zaken gesproken, maar nog volstrekt niet over u,” zeide zij, „nu is het uwe taak, om iets te verhalen.”

„Ik weet niets te verhalen,” antwoordde hij ontwijkend.

„Geene ontmoetingen, dat weet ik!” hernam zij haastig; „doch gij hebt een inwendig leven! wat denkt gij, wat hoopt gij, wat bemint gij? Ziet gij, dat te weten is voor mij gewichtig en belangrijk. Ik sla zoo gaarne een blik in den inwendigen toestand eener ziel.”

„Daar zult gij toch zeer veel treurigs vinden! want wat is ons inwendig leven anders dan een strijd van

allerlei neigingen, die met elkander in tegenspraak zijn, zich tegen elkander verheffen en ons geene bevrediging schenken."

„Waarom sluit gij bij ons inwendig leven den wil, het verstand en de bovennatuurlijke gaven uit, die de genade ons aanbrengt? Wanneer het niets anders bezat dan neigingen, dan was het zeer arm."

„Ik kan u betuigen, dat ik mij weinig met dergelijke gedachten ophoud. Ik heb dit in vroegere dagen te veel gedaan; thans is de reactie gekomen. Ik leg mij heden toe op eene wetenschap, die, wijl zij grootendeels op de ondervinding berust, met zeer veel opmerkzaamheid en volharding moet bestudeerd worden. Daar nu het resultaat van deze vermoeiende studie op het lichamelijk leven van den mensch betrekking heeft, zoo zult gij het begrijpen, wanneer men het daarbij laat."

„Nee, dat begrijp ik volstrekt niet?" hernam Florestine, in vollen ernst. „Ik begrijp slechts het tegendeel, beste Telesphoor. Wanneer wij ons vermoeid hebben door den arbeid, om de wetten, de krachten en de organismen der natuur in hare wisselende werking na te sporen, dan begrijp ik volkomen, dat men uitspanning noodig heeft, en dat men die zoekt en vindt in den kring van vrolijke makers — maar volstrekt niet, dat men daardoor onverschillig worden moet voor de wetten en de krachten, die in ons geestelijk leven gelden. Ik voor mij zou meenen, dat ik te veel aan het aardsche zou gehecht worden, wanneer ik mij uitsluitend aan de studie der lichamelijke wereld wijdde."

„Vergeet niet," zeide hij somber, „dat ik hetzelfde lot ondergaan heb als Icarus. Daarom heb ik de streken, waarheen mijne vleugelen mij niet voeren konden, voor altijd vaarwel gezegd."

„Wil dit zeggen, dat gij met uwe gedachten, met

uwe hoop, met uwe liefde uitsluitend tot de zichtbare wereld en datgene, wat wij daarvan kennen, geneigd zijt?"

Telesphoor zweeg een oogenblik; daarna zeide hij, zich vermeersterend:

„Juist zooals gij zegt — zoo is het.”

„En zijt gij thans gelukkig?” vroeg zij op zachten toon.

„Gelukkig! dat is een veel beteekenend woord! daartoe behoort zóó veel, dat een mensch het moeielijk kan bereiken.”

„Ik wil maar zeggen: zijt gij gelukkiger dan vroeger?”

„Vroeger?..... toen was ik een dweper en dwepers worden door hunne denkbeelden in een zachte bedwelming gebracht evenals zij, die opium gebruiken: zij voelen zich bovenmate gelukkig — totdat zij ontuchtterd worden. Vroeger?..... toen was ik een dwaas, die eene herschenschim voor eene werkelijkheid aanziet, en in zijne waanzinnigheid gelukkig is — totdat hij daarvan genezen wordt. Het geluk mijner jeugd was dweperij, het geluk van mijn latere leven was waanzinnigheid.”

„Maar thans?” vroeg zij vol belangstelling.

„Wel thans..... thans vermaak ik mij met het goede en schoone, dat het leven biedt, en ik geniet het zonder zeer diep te peinsen. Daardoor is men voor teleurstellingen gevrijwaard..... en dat is van veel belang, want afgezien van de bittere smart, die zij veroorzaken, laten zij den prikkel van bitteren haat tegen al, wat ons teleurstelde, in ons gemoed achter.”

„O, Telesphoor!” riep zij vol gevoel uit, „het zou zeer goed zijn, wanneer gij op behoorlijke wijze datgene haten wildet, wat u teleurgesteld heeft..... want niets stelt ons meer teleur, dan onze hartstocht, onze zwakheid.”

„Dat geef ik toe en daarom haat ik zelfs al mijne dweperijen, die mij tot verkeerde en dolzinnige stappen brachten. Ik leef thans als een rationeel mensch.”

„Het komt mij voor, dat gij meer als een rationalistisch mensch leeft,” antwoordde Florestine.

„Ha, zijt gij zoo spitsvondig?” vroeg hij lachend; „nu dan zal ik zeggen: ik leef een vrolijk jongelingsleven.”

„Maar gij zijt vijftientwintig jaren! dat weet ik nauwkeurig; vier maanden zijt gij ouder dan ik! — Dan is toch de lichtzinnigheid van de eerste jeugd vervlogen, die helaas! bij menigen jongeling de plaats van de ware vreugde inneemt. Het past voor u volstrekt niet, dat gij u thans nog met de ongebondenheid van het studentenleven ophoudt.”

„Ik ben laat begonnen, en ik moet achterhalen, wat ik vroeger verzuimd heb. Bovendien neemt men allengs datgene als een gewoonte aan, wat men aanvankelijk deels uit nieuwsgierigheid, deels tot vermaak met anderen bijwoont.”

„O, die verschrikkelijke gewoonten!” riep Florestine, vol smart uit.

„Intusschen studeer ik toch op de wetenschappen van mijn vak, en de tijd gaat snel genoeg voorbij.”

„Dat geloof ik gaarne, wanneer gij de helft van den kostbaren tijd met partijen en potsen verspilt.”

„Zoo is het leven,” zeide hij onverschillig.

„Het leven moeten wij zoo beschouwen als het leven is, dat slechts met den tijd begint, om in de eeuwigheid over te gaan.”

Telesphoor zweeg en sloeg zijne oogen neder. Florestine beschouwde hem met diep medelijden; zij vond evenmin in zijn uiterlijk als in zijn hart eenig spoor van den vroegeren Telesphoor terug. De frischheid zijner jeugd was verdwenen, zonder dat daarvoor eene

mannelijke rijpheid in de plaats getreden was. Hij had slechts verloren en niets gewonnen. Zij liet met een levendige en smartvolle beweging haar hoofd in hare handen zinken, om een paar opwellende tranen te verbergen, en zuchtte, doch niet alleen met het oog op Telesphoor:

„O, mijn God, wat maakt de wereld van uwe schepselen!”

„Wanneer gij zoo denkt, dan zouden uwe schoone oogen wel geen tranen genoeg vinden,” zeide Telesphoor, toen hij hare gemoedsbeweging bemerkte.

„Hoe zoo?” vroeg zij verwonderd.

„Omdat gij den mensch als een schepsel beschouwt, dat in opstand tegen zijnen Schepper is, zoodra hij zijn leven op natuurlijke wijze doorbrengt. Wanneer gij echter den droom van het bovennatuurlijk leven laat varen, dan houdt de droefheid op, want dan ziet gij den mensch aan als een wezen, dat volgens de wetten zijner natuur leeft — en daarin is niets droevigs gelegen.”

„Wanneer het bovennatuurlijke leven een droom is, dan moet het bestaan van God voor mij eerst een droom geworden zijn,” hernam Florestine. „Want mijne betrekking tot Hem, mijne verbinding met Hem, mijn streven naar Hem, mijne rust in Hem — dat is het, wat wij het bovennatuurlijke leven noemen. Maar, Telesphoor, dit zeg ik u: laat mijn pelgrimsreize hier beneden een langdurige droefenis zijn, — laat mijn hartebloed in tranen versmelten — als God maar altijd de God van mijn hart en mijn deel in eeuwigheid zij!”

„Ook ik heb eenmaal die taal gesproken en verstaan,” hernam Telesphoor; „maar thans is zij mij vreemd geworden. . . . ik heb te veel teleurstellingen ondervonden, te veel ondervinding bij mij zelve en bij anderen opgedaan. Het lied van de liefde tot het Kruis zing ik niet meer.”

„Dat is natuurlijk: die het geloof verloren heeft, kan het niet zingen maar ik begrijp niet, dat men alsdan in het algemeen nog ooit iets kan zingen, spreken of doen!”

„De mensch leeft immers met allerlei belangen en behoeften, met al zijne zinnen, al zijne zucht naar handeling — en dat alles verlangt speling, bevrediging en werking. Ja en dit verlangen is des te gebiedender naarmate de natuurlijke gaven, welke vroeger aan die droomen, of zoo gij wilt, aan de denkbeelden van het bovennatuurlijk leven werden opgeofferd, thans ook hare krachten doen gelden in de sfeer, waarvoor zij oorspronkelijk bestemd waren, en waaraan zij slechts door een verkeerde opvatting der dingen onttrokken werden. Men heeft alzoo zeer veel te doen, en in de bestemming zijner toekomst heeft de mensch altijd behagen.”

„Wanneer ik u hoor spreken,” hernam Florestine, nadenkend, „en wanneer ik aannemen moet, dat uwe beginselen, nu eens helderder, dan weder donkerder gekleurd, soms in allerlei verblindende woordenpraal gehuld, de beginselen zijn, die zich thans maar al te zeer in de wereld verbreiden en de menschheid beheerschen, regeeren en haar wetten voorschrijven willen, dan is het mij volkomen duidelijk, dat de lucht van het openbaar leven vol onweder zijn moet, en dat de losbarsting daarvan niet anders dan omverwerping en revolutie, verzet tegen staat en kerk, tegen wetten en gezag, jazelfs tegen het gezond verstand, tengevolge kan hebben. Is de werking van den mensch niets anders dan de drang naar zelfbestemming en haar genot — houd zij zich niet binnen de perken, haar door de goddelijke wet gesteld, zoekt zij de eer van God niet als haar einddoel — vergeet de mensch bij deze zelfbe-

stemming, dat hij uit de hand Gods is voort gekomen, dat zijn einddoel de eeuwigheid is met hare vergelding; dan moeten zijne ondergeschikte krachten, die van hare ware bestemming zijn afgeleid, buitengewoon verwarrend werken en een chaos op elk gebied veroorzaken. Een ieder wil dan die zelfbestemming uitoefenen, zooals hij die begrijpt — en daardoor gaat hij, gaat de naaste, gaat de maatschappij ten gronde — voor zoover God het namelijk toelaat, die, gelijk in het visioen van den propheet Ezechiël, over uitgestrekte velden met lijken zijn geest doen waaien en de verbleekte geraamten met nieuwen levensadem kan bezielen. God is er altijd, mijn arme Telesphoor! Christus is er altijd nog met zijn Kruis, met zijne wonden en met zijn bloed! Gij kunt Hem verloochenen, verachten, hoonen en vervloeken, maar wegcijferen kunt gij Hem niet..... en wanneer gij uzelf en de wereld door uw waanzinnig en zondig streven ten gronde gericht hebt, dan redt Hij u en haar in den schoot zijner eeuwige barmhartigheid."

„De dagen van Kronenstein zijn voorbij," antwoordde Telesphoor somber.

„Ja, dat zijn zij..... ook voor mij!" riep Florestine bewogen uit; „menige storm waait er door ons gemoed, waarvan wij vroeger geen denkbeeld hadden. Daarom moeten wij ons des te hechter aan God vasthouden. Er zijn stormen, die ons ver van Hem dreigen weg te rukken..... ach! wegrukken....."

„Zegt gij dat?" zeide Telesphoor, zeer verwonderd, want hij paste hare woorden rechtstreeks op zichzelf toe. Florestine liet hem in den waan, dat zij op hem bedoeld waren en zeide blozend:

„Ja, dat zeg ik, doch ik voeg er bij: wij kunnen onze zonden wel erkennen, daarover berouw hebben

en voorkomen, dat de dwaasheid van onzen hartstocht voor altijd onzen wil bederft en ons verstand verduistert, wanneer wij slechts met den verloren zoon zeggen: „ik zal ot mijnen vader gaan.” O, Telesphoor! waarom doet gij dat niet?”

„Dan zou ik met den verloren zoon meer zeggen moeten: „ik heb gezondigd, Vader, en ik ben niet waardig uw zoon genoemd te worden!” — en dat kan ik niet. Waar is die Vader? waar zijn mijne zonden? Daarop kunt gij mij van uw standpunt een voldoende antwoord geven — niet van het mijne.”

„Wellicht kan uw geweten u antwoorden,” hernam Florestine, met nadruk.

„Het veroordeelt mij niet.”

„Niet. wanneer gij u losrukt van de eeuwige liefde? O, Telesphoor!”

„De eeuwige liefde, waaraan ik mij weleer verloofde, heeft mij aan de aardsche liefde prijs gegeven,” zeide Telesphoor, op bitteren toon; „ik wil er niet meer van hooren, om mij met haar te verbinden.”

„En het gebed? en de H. Sacramenten? — met welk doel zijn die ons gegeven? — is het niet, om ons met de eeuwige liefde te verbinden? — En hoe durft gij zeggen, dat zij u verlaten, prijs gegeven heeft? O, keer in uzelf en gij zult den waren samenhang erkennen.”

„Heeft mijne moeder u opgedragen, om met mij te spreken?” vroeg hij plotseling, het gesprek afbrekend.

„Uwe moeder en uwe zusters hebben mij verzoekt om u te groeten; zij hebben mij niets opgedragen dan het verzoek misschien, dat gij nu en dan eens schrijven zoudt.”

„Ik denk al, en ik kan mij maar niet begrijpen, waarom zij zooveel belang in mij stellen. Het

gaat mij goed. Dat is voldoende zou ik meenen . . . en op haren weg door het leven vinden zij mij evenmin als Zürich in den weg van Kronenstein naar Rizza ligt."

"Ik wenschte u evenwel op den weg van het eeuwig leven te vinden," zeide zij, op zachten toon.

"Hoe gelukkig zijt gij in uwe dweepzucht!" hernam hij.

"Liefde voor de zielen," riep zij opgewekt, "is geen dweepzucht! zij is de echte liefde, zij is de koningin van alle liefden; haar kleed is purperrood geverwd in het bloed van Christus."

Hij zag haar aan alsof hij iets wilde antwoorden, doch zweeg en wende zijn blik van haar af.

"Nu? waarover denkt gij?" vroeg Florestine.

"Ik denk aan twee versen van twee zeer verschillende dichters, die mij zoo even invielen, toen gij van de echte liefde melding maaktet. Het eene vers luidt: „Een sprookje uit zeer oude tijden!" — het andere luidt: „Wien heeft de liefde ooit verlaten" — kunt gij het zeggen?"

"De laatste, de Persische dichter, heeft de juiste waarheid gezegd," hernam Florestine, maar zij zag, dat Telesphoor niet met haar instemde en haar ook niet wilde tegenspreken, daarom gaf zij een andere wending aan het gesprek en verzocht hem, dat hij zijne moeder schrijven zou, dat hare groetenis overgebracht was.

"Zij heeft een schoonen, vreedzamen ouderdom, uwe vrome moeder," voegde zij er bij, "het is zoo juist het leven eener christelijke weduwe! Haar echtgenoot is heen gegaan, hare dochters zijn gehuwd, hare kleinkinderen komen aan, wat hare uitwendige bezigheid betreft, niemand heeft aan haar meer behoefte, zij heeft van deze vrijheid gebruik gemaakt, om naar het klooster te trekken, waar zij hare kinderen ontvangen kan, zonder zich in eene wereld van drukten en onrust te plaatsen, die bij een talrijke

familie onvermijdelijk is. Zij heeft slechts eene bekommering, dat namelijk haar zoon zich van haar vervreemdt."

„Mijn geboortestad is voor mij vol pijnlijke herinneringen," zeide Telesphoor.

„Ik heb van vervreemding en niet van verwijdering gesproken," hernam zij met nadruk. „Over het eerste kan zij wel heen komen, als het laatste maar niet gebeurt, en wanneer gij haar de geruststelling maar geeft, dat uw verblijf in een geheel protestantsch land en aan een protestantsche universiteit, u niet van de katholieke Kerk vervreemd heeft."

„Gij hebt reeds diep genoeg in mijn hart gezien, om te weten, dat zulks het geval is..... en ik kan niet huichelen!" zeide hij.

„Maar gij kunt over datgene zwijgen, wat het hart uwer moeder zou verscheuren — en des te gemakkelijker, wanneer gij, naar ik hoop, dezen toestand verlaat," voegde Florestine er haastig bij, want zij hoorde de stem van Oswald in de voorkamer.

Toen hij binnentrad werd het gesprek meer algemeen en Telesphoor verborg zijne ingenomenheid niet met het Zwitsersch radicalisme, dat in politieke en godsdienstige vraagstukken met geweld te werk gaat tegen degenen, die anders denken en gelooven, en zulks onder voorwendsel om de vrijheid te bevorderen. Telesphoor beweerde, dat de kerk met hare geloofsleer de politieke en persoonlijke vrijheid belemmerde, omdat zij de grondslagen vormt van de staatkundige en maatschappelijke instellingen van den tegenwoordigen tijd, en daarop den stempel drukt, die voor haar aangenaam en belangrijk is, namelijk overal beperking. Het individu, de familie, het geloof, de gedachte — alles werd binnen enge grenzen gesloten, om in onderwerping gehouden en beheerscht te worden.

„Maar de mensch..... ook al ware hij de grootste genie, is, overeenkomstig zijne natuur, een hoogst beperkt wezen,” zeide von Lauingen, „hij moet in een onbegrensde vrijheid ten gronde gaan, wijl zijne eigenschappen daarvoor niet berekend zijn.”

„En al die grenzen, waarover gij klaagt,” voegde Florestine er bij, „dienen slechts daartoe, dat de mensch zich overeenkomstig zijne bestemming ontwikkelde — en het zijn de heilzame perken, die hem voor de versnippering zijner krachten vrijwaart.”

„De menschheid heeft zulke reusachtige schreden gedaan, dat de kinderschoenen, die zij tot heden droeg, haar niet meer passen, en dan eerst zal men erkennen, welke kracht zij bezit, wanneer zij die heeft uitgetrokken en zich vrij buiten hare perken bewegen kan,” zeide Telesphoor.

„Reusachtige schreden gedaan, waarin?” vroeg graaf von Lauingen.

„In de ontwikkeling des verstands.”

„Dunkt u dat? Het verstand is het edelste in den mensch. Doet het eene schrede, wanneer men onder zijnen invloed tusschen leugen en dwaling, tusschen recht en onrecht geen onderscheid maakt, zoodra dit voordeelig is of den een of anderen hartstocht streelt; wanneer de macht bij de zegepraal over het recht niet alleen deels een pralende, deels een huichelachtige redevoering uitspreekt, maar zelfs als iets edels, als iets verhevens vereerd wordt; — wanneer geld- en genotzucht een bacchanalen optocht houden, die alle maat te buiten gaat, welke de geschiedenis der menschheid in dit opzicht aanwijst; — wanneer de wetenschap uit de hoogte der geestenwereld naar het lage rijk der stof afdaalt, om daar den sleutel van de eeuwige vraagstukken, van de heilige raadsels des levens, van den dood

en van de eeuwigheid te zoeken; — wanneer de wonderbare gave, om goede en verhevene gedachten zoo mondelings, als door de pen uit te drukken, op de leerstoelen en op de zetels der zoogenaamde volksvertegenwoordigers, in de dagbladpers en in de geleerde en ongeleerde geschriften, de lage hartstochten dient, den nijd, den haat, den hoogmoed, de zinnelijkheid aanmoedigt, den leugengeest koestert en verbreidt, en het licht en het vuur, dat zij de waarheid wijden moet, op snoode wijze misbruikt, om bedriegelijk licht te ontsteken en het vuur in snorrende vlammen te veranderen; — wanneer eindelijk het menschelijk verstand zich van God losrukt, jazelfs zich tegen Hem verzet, en een dolle vaart neemt, die noch met den dorst naar de waarheid begint, noch met den vrede, dien de waarheid geeft, eindigt. Een gedeelte onzer tijdgenooten, heer Hertog, noemt dit met u vooruitgang. Zoo ik u nu al toegeef, dat een zekere vooruitgang des verstands op het gebied der industrie bestaat, dan is het slechts een zeer eenzijdige en ondergeschikte tak van het uitgestrekt gebied, waarop het zich beweegt. Bovendien is deze vooruitgang van dien aard, dat de zedelijke ontwikkeling van den mensch er gewoonlijk meer schade dan voordeel bij heeft, wijl daardoor de bacchanale bedwelming schrikwekkend verbreid, de kloof tusschen armoede en rijkdom al dieper, al heilloozer wordt, terwijl de menschelijke geest door het goede gevolg zijner industrie tot een zekere kinderachtige verwaandheid wordt uitgelokt, alsof hij thans in het goddelijk wereldbestuur een woord kon mede spreken.”

„Al wat gij wanorde noemt, heer graaf, is niets anders dan het gevolg van den strijd tusschen de nieuwe begrippen en de afgeleefde vormen, die zich te vergeefs willen

doen gelden. Al wat gij zegt past in een tijd, die zichzelven overleefd heeft. Doch wij zijn in het begin van een nieuw wereldtijdperk. Het oude berustte op het organisme der kerk en zijne leus was slavernij des geestes; — het intredend tijdperk gaat uit van het organisme van den staat, wiens leus vrijheid des geesten is, en die bijgevolg voortaan de opvoeding en de ontwikkeling van het menschelijk geslacht op zich nemen en tot deugd en algemeen geluk zal voeren, door het licht der vrijheid in al die donkere kerkers te doen stroomen, waarin de menschelijke geest tot heden toe in boeien smachtte.”

„Dat klinkt toch vreeselijk,” zeide Florestine lachend; „ik had volstrekt geen vermoeden van deze rampzalige gevangenschap.”

„Dat is uit kracht van gewoonte en opvoeding!” hernam Telesphoor, „om die te verbreken, moet juist de moderne staat met de opvoeding der menschheid in de school beginnen, en daar de grondslagen van de vrijheid des geestes met krachtige gevolgtrekking in- en doorvoeren. Dan zal hij zich niet tevreden stellen, om veroveringen te maken op het gebied der natuurkunde, maar ook ongehinderd elke wetenschap, als die des geloofs, der staatsinrichting en der maatschappelijke betrekkingen, tot een trap van ontwikkeling voeren, waarop de groote denkbeelden van recht en humaniteit verwezenlijkt worden.”

„Gij ontwikkelt een geheel nieuwe gedachte, mijnheer Hertog,” zeide graaf von Lauingen, „uw moderne staat zal zich met geweld van de scholen meester maken en met krachtige consequentie daarin zijne begrippen leeren en dan zal hij plotseling zoo liberaal worden, dat hij aan hare kweekelingen onbegrensde vrijheid des geestes laat op elk gebied des levens. Dat is tegenspraak! uit een despotisch beginsel kun-

nen geen liberale gevolgtrekkingen gemaakt worden; — of zij moesten zich in vijandelijke tegenstelling ontwikkelen..... en dat hebt gij toch niet willen zeggen.”

„Wanneer het individu van zijn zesde tot ongeveer zijn drieëntwintigste jaar op scholen, gymnasiën en universiteiten die opleiding ontvangen heeft; welke aan de begrippen van den modernen staat beantwoordt, dan komt daarbij de kracht der gewoonte, de invloed der gelijkgezinde omgeving en de rijpheid van het eigen oordeel, zoodat er bij den staatsburger aan geene ontwikkeling in vijandelijke tegenstelling te denken valt en hij het volle genot zijner vrijheid niet misbruiken zal.”

„Welk een wanbegrip van de menschelijke natuur!” riep Florestine.

„De Tien Geboden van den eeuwigen God beletten het misbruik van onzen vrijen wil niet,” zeide von Lauingen, ernstig, „en de moderne staat meent het gebruik daarvan te kunnen opheffen! Weet gij wel, mijnheer Hertog, dat de staat daardoor, zonder zulks te bedoelen, een vreeselijke bekentenis aflegt? — hij streeft er naar, om den mensch in boeien te slaan, die hem tot een dier verlagen.”

„Maar het zal hem niet gelukken,” zeide Florestine, „want God heeft den mensch voor zich geschapen, dat is voor de kennis der eeuwige waarheid, die het bezit van het hoogste goed belooft, en naar die waarheid zal hij altijd streven.”

„De menschheid is reeds te lang met beloften gevleid geworden, om daarin behagen te scheppen; zij verlangt de verwezenlijking daarvan,” hernam Telesphoor.

„Het is opmerkelijk!” zeide von Lauingen, lachend, „aan God wilt gij niet gelooven en gij gelooft aan de verwezenlijking uwer fictie, alsof die over goddelijke kracht beschikte.”

„De menschen verstaan elkander niet, zegt Göthe,” antwoordde Telesphoor, „en dat wordt in onze dagen meer dan ooit bewaarheid.”

„Wie zou het zich ooit laten wijs maken, dat wij elkander niet verstaan zouden,” zeide Florestine, treurig.

„Dat is het lot van den mensch!” hernam Telesphoor.

Zoo spraken zij nog lang over de gewichtige vraagstukken, waarvan ieders hart vol was; doch zij vonden geen punt, waarin zij overeenstemden. Het uur van vertrek sloeg, en Florestine moest tot haar groot verdriet bekennen, dat het haar niet gelukt was, om ook maar een enkel vonkje warmte in het verkoelde hart van Telesphoor op te wekken. Hij geleidde het echtpaar naar den spoortrein en nam tamelijk koel afscheid. Toen Florestine uit de wagon nog eens naar hem zag en met de hand groette, sprong hij op de trede greep hare hand en na ze aan zijne lippen gedrukt te hebben, ging hij weder op het perron, terwijl de trein langzaam in beweging gezet werd en hij bij zichzelve zuchte: gelukkig echtpaar! Toen de trein aan zijne blikken onttrokken was, viel hem toevallig de teekening in, die Frans Seraph eens geschetst had, en waarop zich de rampzalige geesten van den reinen geest afwendden.

Doch Florestine zette hare reis met een bekleemd gemoed voort. Het kwam haar voor als verwelkte tegenwoordig de eene bloem na de andere. Zij verborg deze gemoedstemming zorgvuldig voor haren man, en zij scheen met hem veel vermaak in de reis te scheppen. Doch zij kon den grooten angst niet van zich verwijderen, wanneer zij dacht, dat zij met hem in de wijde, vreemde wereld alleen was. Zij was als iemand, wiens huis door eene aardbeving beschadigd is en die in de gedurige vrees verkeert, dat er een tweede volgen zal. Zij had het vertrouwen op haren man ver-

loren. Het vertrouwen hangt met zooveel bovenna-
tuurlijke dingen samen, dat het niet in de macht van
den mensch is, om dit willekeurig te schenken. Over
deze eigenschap der ziel heeft de wil de minste macht.
Wordt het vertrouwen geschokt, dan is de nauwste,
de edelste band, die tusschen twee zielen bestaan kan,
zeer, — ja wegens zijne teederheid zelve — dik-
werf onherstelbaar geknakt. Zij gevoelde maar al te
zeer, dat zij, ofschoon Oswald haar teeder beminde,
zonder bescherming en weerloos tegenover den woeden-
den hartstocht aan zijne zijde stond. Zij was veel
liever in haar geliefd vaderland gebleven, in de
oude, bekende omgeving en betrekkingen bij hare moe-
derlijke vriendin; zij gaf ver de voorkeur aan het
landelijk leven boven de verstrooiing in een groote
stad; — maar de gedachte, dat Oswald, in de een-
zaamheid op Kronenstein, behoefte aan afleiding en
uitspanning kon hebben, was voor haar rede genoeg,
en zij zou met hem naar Siberië getrokken zijn, wan-
neer zij hem daar veilig geacht had. Maar waar was
hij voor zichzelf veilig? — Op God vertrouwen!
op God vertrouwen! zoo zuchtte zij, en zij sloot hare
oogen als was zij bang, om in de toekomst te zien.
Haar man had veel meer gerustheid. Wanneer hij niet
oogenblikkelijk onder den druk van zijnen hartstocht
verkeerde, dan waande zij zich genezen en sterk, om
eene bekoring te overwinnen. Had hij onlangs zich
al overwonnen! het was slechts met behulp der
uitwendige omstandigheden geweest. Dit was intus-
schen een geringe vooruitgang, die hem bemoedigde
en voor hem den afgrond zijner ziel verborg. Ach!
van de twee menschen, die Telesphoor gelukkig noemde
was geen van beiden gelukkig.

EEN ONDERGEGANE WERELD.

Op de bekoorlijke heuvelen van Frascati, bracht Rosabella een geheel zalig voorjaar door. De aangename natuur met haar eerste frischheid en met den prachtigen rijkdom van afwisselende beelden, verschaftte haar altijd nieuw genot. En met hare vriendinnen wandelde zij nu eens te voet, dan weder op een ezel gezeten onder de hoede van een zorgvuldige duenna de streek rond, wanneer namelijk de moeders der jonge meisjes deze wandeling voor zichzelf des morgens te vroeg en des middags te heet vonden. Dikwerf kwam er bezoek uit Rome en Frans Seraph kwam geregeld elken zaterdagavond en bleef tot 's maandags morgens — hij was een welkome gast. De tochtjes, die des zondags gemaakt werden, waren naar de meening van Rosabella de aangenaamste. Dan was de hemel bijzonder aangenaam, de lucht bijzonder met bloemengeur opgevuld, het kleurenspeel bijzonder harmonisch, het gezelschap bijzonder bevallig, het gesprek bijzonder belangrijk. Was het de dag des Heeren, die deze bijzondere zegening over den heuvel van Frascati uitstortte? Rosabella geloofde het; want dat deze betoo-

vering van Frans Seraph uitging, kwam haar niet in de gedachten. Hij sprak het meest met lady Balmont, wanneer zij alleen waren; kwam er meer gezelschap, dan sprak hij meer met iedereen dan met haar. Dit beviel haar wel! dan luisterde zij ongestoord toe, en vond een stil behagen in al hetgeen hij zeide. Bijzonder aangenaam was het haar, dat de lief tallestigste harer vriendinnen ook hem het meest scheen te bevallen, want hij onderhield zich dikwerf met lady Blanche en wandelde en reed gaarne aan hare zijde. Dan bleef Rosabella bij hare vrolijke en wakkere vriendin en luisterde met innig genoegen naar hetgeen beiden spraken, bijzonder wanneer dit in de Duitsche taal geschiedde, die Blanche tamelijk vlug sprak. Zijzelve kon hare schuchterheid tegenover hem niet overwinnen, en altijd kwam hij haar voor als een wezen, dat ver boven haar verheven was.

Op een schoonen zondag morgen begaf zich het geheele Engelsche gezelschap naar de H. Mis, in het klooster Camaldoli, dat boven aan Frascati, tusschen een groen heuvelbosch, eenzaam en afgescheiden van de wereld, gelegen is. De kloosterlingen zijn Camaldolenser eremiten. Sinds de koning van Sardinië van Italie een rooversstaat gevormd heeft, waar men op de overbekende liberale wijze van vrijheid spreekt en tyrannie uitoefent, waren zij uit het klooster Monte Corona verdreven en vonden een toevluchtsoord in het Albanische gebergte en Rome wees hun dit klooster tot een tijdelijk verblijf aan. De moeder van Blanche en de moeder van Rosabella waren groote weldoensters van de arme monniken, want al leeft men ook zoo schaars als een Italiaansche kluizenaar, iets om van te leven moet men toch hebben. Dit kluizenaarsleven in een klooster was voor haar en hare omgeving iets

nieuws en lady Balmond, had van den paus dispensatie verkregen, om het klooster te bezoeken en binnen de clausuur te mogen komen. Den vriendelijken prior werd van het toekomstig bezoek kennis gegeven, en hij noodigde gastvrij, zooals de echte kloosterling is, het gezelschap tot een ontbijt uit. De jonge lieden zagen nu vol nieuwsgierigheid naar een tooneel, dat geheel nieuw en vreemd voor hunne oogen zou geopend worden.

De kloosterkerk, een gebouw van de stad, was voor een ieder geopend, in eene zijkapel werd de H. Mis gelezen, die lady Balmond voor hare intentie bevolen had. Gedurende deze H. Mis begonnen de monniken in het koor de kleine getijden te bidden. Langzaam feestelijk en met zuivere intonatie werd iedere lettergreep volgehouden en gedragen; het was een rustige golvende en statige stroom, die door het tijdelijke heen voert naar de poorten der eeuwigheid en aan de gedachte, dat het gebed de verhevenste vrucht van den menschelijken geest is de meest passende uitdrukking verleent. Zoo ernstig, zoo eenvoudig en edel klonk het gezang der monniken, dat men meende, dat het ten Hemel opsteigen en door de engelen als een geurigen wierook opgedragen zou worden. De H. Mis was reeds lang geëindigd, maar allen luisterden nog naar deze indrukwekkende wijze van bidden en gevoelden zich tot bidden opgewekt.

De prior verscheen en geleidde zijne gasten binnen de clausuur naar de woningen der monniken. Kleine, helder witte, vierkante huisjes staan in twee rijen, door kleine bloemperkjes en rechte paden regelmatig van elkander afgezonderd op een uitgestrekte, afgesloten plaats — men zou mogen zeggen op een vrij veld, want de muur, die er rondom gebouwd is, loopt

als een smalle, witte zoom op den voet van den heuvel, vol laurierboomen en immer groene eiken uit. Ieder kluizenaar bewoont een huisje, dat in twee cellen verdeeld is. Voor zijn schamel huisraad zou eene cel wel voldoende zijn, want alles is daar slechts in het enkelvoud aanwezig: eene tafel, een stoel, een kruisbeeld, een armoedige legerstede; boeken en heilige beeltjes vindt men er in het meervoud. Slechts in de capittelzaal en in het koor komen de monniken bij elkander, en in het laatste brengen zij zeven van de vierentwintig uren door; want zoolang duurt hun brevier-gebed. De leekebroeders, die de huiselijke bezigheden verrichten en den eremiten hunnen soberen maaltijd brengen moeten, bewonen gemeenschappelijk een gebouw, waarin zich de logeerplaatsen der gasten en de spreekkamer bevindt. Dat alles is wit en zindelijk en koud en hard als steen. Van top tot teen in het wit gekleed — kap, mantel, schapulier, schoenen en bonnet, alles wit — ging ieder als een afgestorvene geest naar het kleine, witte graf-monument van zijn huisje terug.

„Welk een kalmte van ziel behoort er toe, om hier den vrede te vinden,” zeide lady Balmond tot den prior.

„Men moet hem of ten minste den aanleg er voor medebrengen, anders vindt men hem hier niet,” antwoordde de prior. „Gij ziet, wij zijn niet talrijk, wij zijn slechts met ons twaalven gelijk de Heer en zijne twaalf apostelen. Vroeger was dat anders, maar in onze onrustige en in het uitwendig streven verzonkene wereld, is de zucht voor het beschouwend leven verminderd — vooral bij de mannen. Vrouwen trekken zich eer tot het beschouwend leven terug, evenals duiven tusschen de rotskloven — om de taal van den dichter te gebruiken.”

„Zou het ook niet, ten minste gedeeltelijk, zoover

komen," vroeg Frans Seraph, „dat de Kerk in onze dagen buitengewoon veel priesters en kloosterlingen, die zich aan het werkdadig leven wijden, voor hare ver uitgebreide missiën noodig heeft?"

„Zeker!" hernam de prior: „de H. Geest vormt altijd juist die werktuigen, welke de Kerk in de verschillende tijdperken noodig heeft; en wijl thans onze aardbol met een net van missiën oversponnen is, heeft zij nog bij lange na niet genoeg Evangelie-verkondigers."

„Nu, pater," zeide lady Balmond, „de zielen, die zich uitsluitend aan het aanschouwelijk leven en aan het gebed wijden, zullen het grootsche zendelingswerk van onze dagen krachtig bevorderen, wanneer zij den goddelijken zegen daarover afsmeeken."

„En het is toch een geheimzinnige trek van het menschelijk hart," zeide lady Dashville, „die veel te veel miskend en veel te weinig aangekweekt wordt — en in het aanschouwelijk leven zijne uitdrukking vindt. Daarom opent de H. Kerk, die wijze, teedere Moeder daarvoor een toevluchtsoord evenals dit, want zij zorgt voor elke edele en ware behoefte der ziel. Bedroef u niet, pater, dat gij slechts met uw twaalven hier zijt: wie weet of gij niet door uw gebed evenveel verricht als de twaalf H. apostelen door hunne daden verricht hebben. Gij leidt immers ook een leven van opoffering!"

„En men behoeft slechts te denken, wat het zeggen wil een offer te brengen, en hoe moeielijk het ons is," voegde lady Balmond er bij, „om eenigermate te begripen wat het zeggen wil, zich vrijwillig een leven te kiezen, welks roeping het volmaaktste en omvattendste offer is."

„*Deo servire regnare est,*" zeide een zeer zachte stem, die niemand opmerkte behalve Frans Seraph. Hij

wende zich snel naar die stem om. Rosabella stond aan zijne zijde en begon te blozen, toen zij zag, dat hij haar opmerkte.

„Wat zoudt gij er van zeggen, mama, wanneer Lionel Camaldulenser eremiet werd?” vroeg Blanche aan lady Dashville.

„Wanneer Lionel op die gedachte kwam,” antwoordde lady Dashville, lachend, „dan zou ik ongetwijfeld zeggen, wat ik zeggen moest. Thans weet ik het niet.”

„Maar gij, donna Blanca, gij moest eigenlijk een wit ordenskleed dragen,” zeide de prior schertsend, op haren naam zinspelend.

„Ik geloof, pater,” antwoordde Blanche, „dat mijne moeder voor dit geval terstond het antwoord geven kan.”

„Juist, Blanche!” zeide lady Dashville, lachend; „uw zieltje is veel te zwart voor het witte ordenskleed.”

„Onder deze jonge meisjes,” zeide mevrouw Grandford, „zult gij er niet eene vinden, pater, die genegenheid voor het klooster heeft.”

„Ik niet! — ik niet — ik niet!” riepen hare drie dochters.

„Ik zeker niet!” zeide Blanche.

„Ik nog veel minder!” voegde hare nicht Viola er bij.

„En ik het allerminst!” zeide Rosabella.

„Ziet gij wel wat booze wereldkinderen zij zijn! en wanneer wij onze jonge mannen ondervragen, dan zullen wij moeielijk een ander antwoord ontvangen. Wat zegt gij Charles Grandford?” vroeg lady Dashville.

„Ik ben de echo mijner zuster,” antwoordde hij.

„Gij zijt nog te jong, William, u vraag ik het niet,” zeide zij tot haren zoon.

„Neem mij, als het u belieft, niet kwalijk, mama!” antwoordde hij, beleedigd. „Op zeventienjarigen leeftijd behoort men toch te weten, waarvoor men geschikt

is — en ik ben niet geschikt voor het kloosterleven.”

„En mijnheer von Strahl vraag ik het niet,” zo ging lady Dashville voort, „want de kunstenaar behoort in de wereld te huis.”

Frans Seraph maakte lachend eene buiging, en lady Dashville zeide tot den prior:

„Het wordt tijd, om u van ons gezelschap te ontslaan, pater! de gezindheid der wereld zou aanstekelijk kunnen werken.”

Maar de vriendelijke prior liet hen niet heengaan, alvorens zij een ontbijt gebruikt hadden, dat uit koffie, brood en aardbeziën bestond, en waarbij de leekbroeders zoo opmerkzaam de gasten bedienden, als was zulks hun eenige bezigheid en hun grootste genoegen.

Frans Seraph was natuurlijk al lang vergeten, dat hij eens in de tegenwoordigheid van Rosabella gezegd had: „*Deo servire regnare est.*” Hij vroeg haar aan het ontbijt of zij wellicht met hare broeders latijn geleerd had. Aller oogen wendden zich naar Rosabella, en daar lady Balmond zeer verwonderd en Rosabella zeer verlegen werd, wenschte hij, dat hij deze vraag niet gedaan had; hij wist echter niet waarom. Lady Balmond zeide:

„Onze jonge meisjes hebben zoo overvloedig veel te leeren, en zich zooveel bekwaamheden aan te werven, die zij volstrekt niet bezitten, dat zij zich met de classieke studiën niet kunnen bemoeien. Is dat in Duitschland wellicht het gebruik?”

„O, neen!” antwoordde Frans Seraph: „in Duitschland kent men dit gebruik niet. Daar worden de jonge meisjes van onzen stand in alle schoone wetenschappen en kunsten onderricht, tot ongeveer achttienjarige leeftijd. Daarna leggen zij zich nog een paar

jaren toe op muziek, schilder-kunst en vreemde talen, al naar zij daarvoor genegenheid en aanleg bezitten. Vervolgens huwen zij en leggen al die schoone zaken, die zooveel tijd, moeite en geld gekost hebben, bedaard terzijde, alsof dat alles tot niets meer dienen kon. Ik geloof niet, dat ik onrechtvaardig ben jegens mijne vrouwelijke landgenooten, wanneer ik beweere, dat het tot de uitzonderingen behoort, indien een jong meisje, door het veelvuldig onderricht, wat zij ontvangt, werkelijk genoegzaam gevorderd en verstandelijk ontwikkeld is, om belang te stellen in ernstige lectuur."

"In vroegere tijden leerden de vrouwen latijn, wijl het de taal der Kerk was, en om daarin de kerkelijke gebeden te bidden," zeide de prior.

"Dat niet alleen!" hernam Charles Grandford; "in onze oude Angelosaksische vrouwenkloosters, die in de eeuwen, waarin Engeland tot het Christendom bekeerd werd, zulk een verbazenden en ontwikkelenden invloed hadden, schreven de nonnen latijn en maakte latijnsche versen. De taal der Kerk was ook die der algemeene beschaving. Later verstonden de mannen en de vrouwen van geest haar niet meer. Maria Stuart, Christina van Zweden en andere spraken met zeer veel vaardigheid latijn, en ook de veertienjarige Antoinette wist in het latijn een kort antwoord te geven op de redevoering, die een gezant der studerende jeugd, bij haren intocht in Frankrijk, in de latijnsche taal hield."

"En tot straf, dat deze drie koninginnen zich met edele studiën bezig hielden," zeide Blanche, "verloren twee van haar het hoofd en eene de kroon."

"De hemel beware ons, wat hebt gij voor eene logica!" riep Charles Grandford, verstoord.

Rosabella dankte God in stilte voor al die vrouwen,

welke in het klooster en op den troon latijn gesproken hadden, want de vraag van Frans Seraph was daarbij vergeten, en men stond op en keerde naar Frascati terug.

Frans Seraph had echter zijne vraag volstrekt niet vergeten. Of Rosabella latijn verstond, dat was hem onverschillig; — maar zou zij datgene verstaan, wat zij in het latijn gezegd heeft? vroeg hij bij zichzelf. Hij zag haar aan en voor de eerste maal met een blik vol andere belangstelling, dan die van den kunstenaar. Achter dat teedere, bloeiende voorhoofd en dat peinsend oog, zouden wel edele en verhevene gedachten kunnen schuilen! Deze mond was onschuldig genoeg, om die met overtuiging uit te spreken! Hij hield zich meer dan vroeger met Rosabella bezig en besloot, om bij eene geschikte gelegenheid zijne vraag te herhalen.

Des avonds stelde Blanche voor, om in de tuin te dansen.

„Evenals de nimphen in den maneschijn en op de groene velden,” zeide zij. „In een nimphen-kring mogen wij ons niet mengen,” zeide Charles Grandford.

„Kom! kom! de nimphen bevelen het!” zeide Blanche. „Uwe zuster Helena, die niet dansen kan, zal met mijne moeder zoo goed zijn, om het orkest aan de piano te vormen; dan zijn wij juist met ons achten en dansen wij de schoonste quadrille..... want gij danst toch zeker, mijnheer von Strahl?”

„Met nimphen — dat is natuurlijk! zoo iets gebeurt een gewoon sterveling niet alle dagen!” antwoordde hij.

„Een nimphen-dans is ook alleen op Frascati mogelijk,” zeide lady Dashville.

De villa, welke zij en lady Balmond gemeenschappelijk bewoonden, was buiten de stad gelegen en van alle zijden

door een tuin omgeven en geheel aan alle nieuwsgierige blikken, door eene omheining van groene boomen, onttrokken. De piano werd aan de groote deur geplaatst, die uit de zaal naar den tuin voert; lady Dashville en Helena Grandford speelde, lustig de eene quadrille na de andere en daar buiten in den maneschijn dansten de nimphen met de stervelingen vrolijk, gelijk men pleegt te zijn in den bloeitijd der jeugd, voor dat de hartstochten ontwaken, de teleurstellingen komen en de lachende mond het treurige hart leert verbergen. Mevrouw Grandford en de abbé Denys speelden een schaakspel; lady Balmond las en wandelde nu en dan door den tuin, om te zien of Rosabella zich niet te veel inspande of koud werd.

Eindelijk zweeg de piano, lady Dashville trad aan de deur en zeide:

„Het is middernacht! Dan roep ik met lady Macbeth: naar bed! naar bed!”

De quadrille ging uiteen en omringde lady Dashville. Vervolgens scheidde men van elkander; mevrouw Grandford begaf zich met hare kinderen in het vertrek, dat zij bewoonden en Frans Seraph in het zijne. Hij had in de vrolijke beweging geene gelegenheid kunnen vinden, om zijne vraag tot Rosabella te richten en nu moest hij een geheele week wachten, voor hij haar weder zag. Dat maakte hem eenigszins ongeduldig en veroorzaakte, dat hij gedurende de week veel meer, dan naar gewoonte en met veel levendiger belangstelling aan Rosabella dacht.

Te Frascati werd deze week ook veel over hem gesproken. De schilder, die Rosabella, Blanche en Viola onderricht gaf, kende Frans Seraph bijzonder als een zeer werkzaam lid der vereeniging van Vincentius, die het bezoek der armen ten doel heeft, en

toen het gesprek toevallig op deze vereeniging viel zeide hij :

„Met don Serafino kan zich niemand van ons meten. Hij verlaat bij elke gelegenheid zijn geliefden arbeid, en offert den nacht op, wanneer er sprake is, dat deze of gene arme zulks behoeft.”

„Wie is die don Serafino?” vroeg Viola.

„Gij kent hem misschien onder den naam van don Francesco,” antwoordde de schilder; „doch wij noemen hem liever Serafino, wij vinden dien naam passender voor hem.”

„Wij hebben de Italiaansche gewoonte niet, signor, om de lieden bij hunnen doopnaam te noemen, behalven dan, wanneer zekere etiquette van rang of stand zulks medebrenge,” antwoordde Blanche: „wij kunnen honderd jaar met iemand omgaan, zonder eenig vermoeden van zijn doopnaam te hebben. Daarom weten wij evenmin wie don Francesco, als wie don Serafino is.”

„Dat is vreemd!” zeide de schilder.

„Het is zeker mijnheer von Strahl, niet waar?” zeide Rosabella.

„Juist! die is het!..... maar in plaats van dien harden, onwelluidenden familie-naam, die overigens ook een Turk of Heiden hebben kan, geven wij hem den schoonen naam, waardoor hij een Christen geworden is, en die ons bovendien ook aan iets zoo hemelsch herinnert als zijn patroon-heilige, Franciscus Seraphicus was.”

„Dit gebruik bevalt mij zeer, want het heeft eene schoone beteekenis,” zeide Blanche, „bij ons, in Engeland, gaat het bijna geheel weg, wijl slechts zeer weinigen den naam van een patroon-heilige dragen.”

„Hoe kondet gij zoo ineens raden, dat het mijnheer von Strahl was?” zeide Viola tot Rosabella.

„Alles paste zoo goed op hem,” antwoordde zij.

„En van nu af aan zullen ook wij hem don Serafino noemen — niet waar, Rosabella?”

„Verraadt maar niet, dat ik hem geprezen heb!” zeide de schilder; „hij zou boos op mij worden.”

„En dan zou men durven beweren, dat de kunstenaar begeerig is naar lof!” riep Blanche, schertsend.

„Donna Blanche is wat ondeugend; dat weet ik. Thans is er sprake van den kunstenaar als mensch. Toch wil ik wel met u bekennen, dat ten opzichte van den lof de kunstenaar en den mensch elkander zeer nabij komen.”

Al wat Rosabella over Frans Seraph vernam, prentte zij in haar hart, en het vervulde haar met onbeschrijfelijke vreugde, want alles klonk als de reinste deugd.

De week liep ten einde; de zondag brak aan. Midden in de week en des zondags voor den middag kwam de schilder uit Rome, en daar bij geen andere bezigheid de tijd zoo spoedig voorbij gaat als bij het schilderen, zoo werd er bijna den geheelen dag geschilderd. Er was voor de jonge meisjes een bijzondere schilderkamer ingeruimd, die aan de noordzijde lag, en dus frisch was en het meeste licht had; daar stonden hare schildertafels, daar bevonden zich alle toebeheerselen voor de schilderkunst, en deze kunsttempel was voor iedereen gesloten, behalve voor lady Balmont, lady Dashville en mademoiselle Henrion, de Fransche gouvernante van Viola, die bij alle lessen tegenwoordig was.

Met een of ander handwerk bezig hoorde zij naar de berispingen, welke de vijftienjarige Viola, wegens hare overhaasting, van den leermeester ontving, en stemde dan met een veelbeteekenende beweging van haar hoofd daarmee overeen. Daar vernam men op eens

de stem van lady Balmond en niet alleen zij, maar ook de schreden van een man naderden de deur.

„Wie komt daar;” riep Blanche zeer verwonderd opziende.

Rosabella vroeg niets; zij had den stap herkend, en haar hart klopte vol vreugde, dat hij een paar uren vroeger kwam als naar gewoonte.

„Ecco, don Serafino!” riep de schilder, toen de deur geopend werd en lady Balmond met hem binnentrad.

„Ik heb mijnheer von Strahl reeds lang verzocht om eens te onderzoeken of hij bevindt, dat mijne dochter vorderingen maakt,” zeide zij tot den schilder, „want mij dunkt, signor, dat gij wat al te toegeefelijk voor haar zijt.”

„Ik vrees de critiek van don Serafino noch voor mij, noch voor mijne leerlingen,” antwoordde de schilder, terwijl hij hem vriendelijk de hand gaf.

„Behandel ons genadig..... gij verlangt zeker zeer veel van ons!” zeide Blanche tot Frans Seraph.

„Dat is goed..... dan moet men juist veel moeite doen,” hernam Rosabella. Frans Seraph verzekerde echter, dat hij volstrekt niet in staat was, om een behoorlijke critiek te maken, wijl hij van de eigenlijke bestanddeelen der schilderkunst, van kleur; licht en schaduw niets verstond. Hij bepaalde zich er bij, om de jonge dilettanten te prijzen, vooral Viola, die nu met zegevierenden blik nu eens haren leermeester, dan weder mademoiselle Henrion aanzag, hetgeen echter op beiden niet den minsten indruk maakte. Rosabella was verblijd — over dien lof, zooals zij meende; doch in de daad omdat Frans Seraph tegenwoordig was en, omdat hare moeder hem zooveel vertrouwen schonk en hem zoo geheel in het familie-leven inleidde. Lady Balmond deed zulks, omdat zij voor Frans Seraph

eene groote achting had, en omdat zij oordeelde, 'dat zijn omgang een zeer gunstigen invloed uitoefende op de jonge familie te Frascati.

Blanche copiëerde een schilderstuk, dat een gezicht op de koepel van St. Pieter uit de villa Pamfili voorstelde en, dat de leermeester zeer schoon opgevat en in de schitterende avondzon geschilderd had.

„Zulk een beeld, zoo majestueus en zoo dichterlijk, kan alleen van Rome gemaakt worden,” zeide lady Balmont, terwijl zij het met genoegen beschouwde. „Eene koepel heeft ook onze St. Paulus; maar inplaats van dien achtergrond, met altijd groene eiken en pijnboomen, de immer zwarte schoorsteenen van de steenmassa, die Londen heet, en, in plaats van den rozenkleurigen avondhemel, eene atmosfeer van grauwe nevelen en stinkende kolendamp, die den naam van lucht niet verdient.”

„Ik houd toch veel van Londen,” zeide Blanche; — „wellicht omdat ik zooveel van Engeland houd.”

„Mij herinnert Engeland — hoewel mijn oogen het nimmer aanschouwen, — aan Rome,” merkte de schilder op.

Een algemeene uitroep van verwondering beantwoordde hem.

„Aan Rome voor het Christendom bedoel ik,” zoo verklaarde hij zich nader. „Deze hoogachting voor zijn eigen land en volk naast de geringschatting van alle overige — dat krachtig egoïsme, dat alles vertreedt, wat zijn belang en zijne grootheid in den weg ligt — die merkwaardige hoogte, tot welke dit kleine eiland zich over den geheelen aardbol verheven heeft — dat zijn trekken, die het met het oude Rome gemeen heeft en die werkelijk meer uitkomen door den diepen haat, die Engeland tegen de Kerk voedt, gelijk weleer Rome tegen het Christendom.”

„Toch zegt men,” hernam lady Balmoud, „dat in Engeland meer bekeeringen plaats hebben, dan in eenig ander protestantsch land.”

„Dat wil ik gaarne gelooven, signora! wat ik zeide had betrekking op het officiëele, politieke character van Engeland, dat ik als Romein en als Katholiek verafschuw, wyl het datgene aanvalt, wat mij het heiligst is. Voor denzelfden mensch, onder welke natie ook, kan de waarheid altijd toegankelijk zijn. Bezit hij de eigenschappen, waardoor de Engelschen zich onderscheiden, heldere denkbeelden, volharding, vrijheidszin en energie; dan zal hij datgene, wat het licht der waarheid hem schenkt, niet enkel als een spelend licht in de uitwendige stralen beschouwen, maar ook naar het middelpunt, naar den grond en de hoofdoorzaak teruggaan en voor geene gevolgtrekking terugschrikken.”

„Gij geeft een schoonen lof aan het character der Engelschen, signor,” zeide lady Balmoud.

„En een juisten lof, naar het mij voorkomt,” voegde Frans Seraph er bij. „In Duitschland ontbreekt de vrijheidszin. Het heeft professoren, advocaten en litteratoren, die theorieën maken over de vrijheid; het heeft zijn constitutionalisme, dat zijn denkbeeld van vrijheid naar behoefte wijzigt, om op het hooge water van den zondvloed van onzen tijd te drijven en zich als de reddende ark aan te bieden; het heeft zijne dagbladpers, wier bladen in de hooge lucht der vrijheid ruischen, maar naar alle vier winden, naarmate ordegevende betrekkingen of klinkende munt het vorderen; het heeft liberale dweepers onder de vertegenwoordigers van steden en staten, in volksvergaderingen, in clubs en bierhuizen, die zich vol vrolijke godsvrucht op Chineesche wijze voor het absolutisme der

daadzaken, plat ter aarde werpen; — maar echte vrijheid, die de individuën binnen de wetten hunner onafhankelijkheid verzekert — heeft het niet. Daarvoor heeft het den staat met zijn bureau-cratische bemoeizucht, die alles onder voorgij stelt, voor alles zorgt en den vrijheidszin tot een overvloedige, zelfs lastige eigenschap maakt, waarvan men zich gaarne ontdoet. Onder zulk een invloed, die in Engeland onbekend is, ontwikkelen zich zelden characters vol krachtige zelfstandigheid, die den moed bezitten, om de waarheid in de oogen te zien en haar te volgen. Daarom hebben er in Duitschland weinig bekeeringen plaats.”

„Maar de Duitsche Katholieken zijn toch zeker allen vol krachtigen moed voor de zaak der waarheid, dat wil zeggen, de katholieke Kerk in Duitschland?” vroeg Rosabella, die geen anderen Duitscher dan Frans Seraph kende.

„De Katholieken in Duitschland zijn juist Duitschers!” antwoordde hij lachend; „ook wij hebben geleden onder dien verzwakkenden invloed, vreeselijk geleden betrekkelijk ons bewustzijn van katholieke vrijheid. Maar wij hernemen onze veerkracht en leeren meer en meer onzen plicht vervullen. Hoe vaster wij ons op den bodem der Kerk stellen, naar die mate zal ons meer de bovennatuurlijke kracht bezielen, die van haar uitgaat en hare eeuwige waarheid ons vrij maken.”

„Zend toch veel katholieke Duitschers naar Rome,” zeide de schilder, „opdat zij overtuigd worden, dat Rome het middelpunt der christelijke wereld is. Het bewustzijn van hunne verbinding met zulk een krachtige eenheid stort ook bezielenden moed in het hart.”

„Bovendien is Rome die stad op aarde, welke ons

bij elk oogenblik herinnert, dat wij voor de verhevene denkbeelden van het christendom leven en sterven kunnen en moeten, „hernam Frans Seraph; „want wij wandelen over de graven en de asch der martelaren, en het leven en de werken van de Heiligen aller eeuwen en natiën worden in de kerken, die aan hen zijn toegewijd, en in hunne reliquieën als tegenwoordig aan onze oogen voorgesteld — en wijzen ons op eene gemeenschap van het lijden, van den strijd en van de zegepraal, die het menschelijk hart verlangt, dat lijden, strijden en zegepralen wil; — wijl dit alles der moeite niet waard is voor de vergankelijke dingen.”

„Ecco! ecco!” zeide de schilder, „wat een warm hart zoo een Germaan toch hebben kan.”

„Hebt gij het uwe voor warmer gehouden, signor?” vroeg Blanche, lachend, terwijl de verwonderde blik van Rosabella dezelfde vraag deed.

„Niemand heeft een helder oordeel over zichzelf, donna Blanca,” hernam de schilder, eveneens lachend; „en gij zult mij wellicht het antwoord schuldig blijven, wanneer ik u vraag: hebt gij niet een wat ondeugend hart?”

Al wat Frans Seraph zeide, ving Rosabella met haar geheele hart op en zij bewaarde het als een schat van edele gedachten en verhevene gevoelens, dien hij haar schonk of waarvan hij haar het bewustzijn gaf. Slechts eene zaak kwam de arme Rosabella niet in de gedachte, dat die wereld van betoovering in haar binnenste wellicht onder de betoovering der liefde ontloek.

Men ging door de wandelwegen van de villa der Propaganda naar Grotta Ferrata. Als naar gewoonte had mevrouw Grandford zich bij hare kinderen aangesloten, alsook twee neven van lady Dashville, die van Malta gekomen waren en hunne nicht te Frascati

bezochten. Hem wilde men hoofdzakelijk de fresco's van Domenichino in de kerk van de oude abdij St. Maria di Grotta Ferrata toonen. Het gezelschap was talrijker en vrolijker dan ooit. De meisjes met hare witte kleederen, met hare fladderende strikken van rozen- en leliekleuren huppelden als woud-nimphen door de groene schaduwen der bosschen. De moeders lieten haar gaarne met de jonge lieden schertsen en lachen, en slechts mademoiselle Henrion schudde nu en dan berispelend het hoofd, wanneer Viola, met hare nog niet genoeg betoomde vrolijkheid, hier en daar luid schaterde. De trein werd gesloten door eenige bedienden met de ezels, die men voor de vermoeyenis op den terugkeer had medegenomen.

In deze vrolijke en luide drukte kon Frans Seraph het wel eens wagen, om aan Rosabella de vraag te doen of zij latijn verstond.

„Neen!” zeide zij schuchter, evenals gewoonlijk, wanneer hij rechtstreeks tot haar het woord richtte.

„Neen?” herhaalde hij vragend: „gij hebt alzoo niet verstaan, wat gij voor acht dagen in Camaldoli gezegd hebt?”

„Zeker! dat heb ik verstaan! zoowel in woord als in zin!”

„Zoo verstaan, dat gij de zaak even goed hebt gevat als het woord?”

„Is het zoo moeielijk te verstaan: *Deo servire regnare est?* Die God dient, dient den Hoogste en wordt daardoor vrij van den dienst der wereld: zoo versta ik het — en die vrij is, heerscht, zooal niet over anderen, dan toch over zichzelf.”

„Deze dienst kan ver gaan en veel vorderen; — hebt gij ook daarover wel gedacht?”

„Ja! hij kan en zal ons tot hooger volmaaktheid

voeren en het kost moeite om die te verkrijgen."

„Dat kost aan allen opoffering."

„Opoffering!" riep Rosabella en zag Frans Seraph verschrikt aan.

„Ja, opoffering!" zeide hij lachend: „eene wijze om God te dienen zonder opoffering heeft men tot heden nog niet uitgevonden."

„Naarmate de opoffering volmaakter is, des te zuiverder is de dienst, des te meer streeft men naar de verheerlijking van het hoogste goed en naar de uitroeijing van de booze zelfzucht, des te vrijer wordt men van het streven naar het aardsche, des te meer gewent men zich aan de hemelsche dingen — maar dat alles vordert den prijs der opoffering."

Eene onuitsprekelijke treurigheid rees plotseling in de ziel van Rosabella op en zij wist niet waarom en waaruit die ontstond. Het was haar als zag zij alle zaken met een rouwfloers overtoegen; maar dat floers waren hare opwellende tranen. Zij kon niet antwoorden en Frans Seraph, die het bemerkte, dacht bij zichzelf: de gedachte, die ik bij haar onderstelde heel zij niet of ten minste niet in heldere en bepaalde gedaante — hij wilde haar weder vrolijk stemmen en zeide schertsend:

„Met het ernstige latijn moet gij u niet bemoeien, Donna Rosabella; het veroorzaakt al te ernstige gedachten. En van wien hebt gij zoo in het algemeen dat *Deo servire regnare est* gehoord?"

„Van u!" zeide Rosabella, die intusschen kalm geworden was.

„Van mij?" vroeg hij verwonderd.

„Gij hebt het eens gezegd in een gesprek met mijn vader, in den laatsten winter, toen gij aan mijne buste

werktet — en omdat gij het zeidet, heb ik het onthouden,” antwoordde zij.

„Omdat ik het zeide hebt gij het onthouden!” herhaalde hij langzaam.

„Ja, dat is wel zoo!” antwoordde Rosabella en zag hem half lachend, half verlegen aan, terwijl zijn oog op haar nederdaalde en beider blikken elkander ontmoette, zooals dit nog nimmer geschied was.

„Mijn onbeduidende redeneering behoort niet in uw geheugen te blijven!” zeide hij, spoedig tot zijne gewone kalmte terugkomende.

„Kan ik dat veranderen?” vroeg zij vrijmoedig.

„Don Serafino! Don Serafino!” riep Blanca, „gij zult eene uitzondering op den regel maken, niet waar?”

„Op welken regel?” vroeg hij, verheugd dat hij in zijn gesprek onderbroken werd.

„Van uw eigen pedanten regel, dien gij opvolgt als Camaldolenser eremiet, om namelijk elken maandag in de vroegte naar Rome te gaan. Dat zult gij morgen niet doen, maar in plaats daarvan met ons naar Rocca di Papa en naar Monte Cavo rijden. Dat moeten mijne neven zien en zij hebben geen tijd te verliezen. Gij maakt morgen die bekoorlijke partij met ons, niet waar?”

„Wanneer die pedante regel er niet tegen was, dan zou het mij zeer veel genoegen doen, om aan uwe uitnoodiging gehoor te geven; maar thans is het onmogelijk. Waar zou ik met mijn werk blijven, wanneer ik mij meer zondagen verschaffen wilde, dan de goede God mij schenkt! Wanneer men de orde van zijn dagelijksch leven eens verbreekt, dan is er geene rede meer, om dit niet tien en twintig malen te doen.”

„Gij zijt waarlijk een onverdragelijke pedant!” zeide Blanche.

„En een onbegrijpelijk!” zoo bevestigde de kleine Viola.

„Men moet zich in de versterving oefenen,” hernam hij schertsend. „Bedenk eens wat het zeggen wil eene partij op Monte Cavo in uw gezelschap te ontberen.”

„Ha, deugniet! gij spot zelfs nog! maar gij zult mij niet voor uwe ontberingszucht winnen! men ontbeert, wanneer men zulks moet!”

„Maar hoe!..... morrend, troosteloos, knorrig, half wanhopig.”

„Wanneer de ontbering zeer drukkend is — ongetwijfeld! maar dat neemt de goede God niet kwalijk!” zeide Blanche, lachend.

„Ik weet niet op welken voet gij u met Hem geplaatst hebt! ik voor mij vindt het veiliger, om mij in de versterving te oefenen, door met Catonische gestrengheid mijne levenswijze geregeld te houden.”

Blanche zocht die orde nog altijd te verbreken; doch lady Dashville zeide:

„Gij hebt wel gelijk, mijnheer von Strahl, dat gij u tegen de eischen mijner dochter verzet. De stille, scheppende arbeid op het gebied der kunst heeft ongetwijfeld eene aantrekkelijkheid, die wij overige stervelingen niet kennen.”

„Het is mijn beroep,” antwoordde hij bedaard.

„Het is toch een merkwaardig beroep, dat sommige menschen hebben!” zeide Viola, nadenkend: „mijnheer von Strahl moet zich in de versterving oefenen en werken, terwijl wij op den Monte Cavo rijden — dat is toch hard!”

„Voor hem niet, Violette!” fluisterde Blanche, ontevreden; „hij is een echte Duitscher, die zeven uren slaapt, hij verdiept zich in zijne kunst en in allerhande dweepzieke denkbeelden, waarin mama hem geheel onnoodig versterkt. Ik zal mij volstrekt niet meer met hem bemoeien.”

Hare knorrigheid was slechts een voorbijgaand zomerwolkje en het geheele gezelschap kwam in de vrolijkste stemming te Grotta Ferrata, het oude klooster, waar Grieksche monniken sinds achttienhonderd jaren psalmen zingen, waar het beeld van de H. Maagd vereerd wordt, dat weleer in eene grot, achter een ijzeren hek bewaard werd en, dat aan de stad haren naam gaf — en waar de fresco's van Domenichino de vloeren van het klooster en den H. Rilus verheerlijken.

Doch Rosabella deelde deze stemming niet. Er was iets in haar gesprek met Frans Seraph, dat zij niet uitdrukken, dat zij zich niet verklaren kon, dat haar hart drukte. Het hart heeft zijne vermoedens.

Zij stonden allen voor het groote schilderij, dat de ontmoeting voorstelt van keizer Otto III, met den H. Rilus, die met zijne monniken voor de Saracenen uit Calabrië vlucht en bij Gaëta den keizer om hulp smeekt. De eene bewonderde de uitdrukking op het gelaat van de monniken, de andere den jeugdigen keizer, een derde den in het groen gekleeden schildknaap, die het keizerlijk ros bij de teugels houdt en Domenichino zelve is. Maar Rosabella stond voor een klein schilderij, waar Rilus met diepe godsvrucht voor een kruis knielt en de Gekruisigde zegenend de handen over hem uitstrekt. De hulde des keizers is toch slechts aardsche roem, roem in den zin en in de oogen der wereld, ook al is die van den edelsten aard — dacht Rosabella — maar die doorwonde hand, die den stillen aanbidders zegent — o, dat is goddelijke hulde, is een straal van die kroon, welke in de eeuwigheid voor hem bestemd is. — Zij zou gaarne voor het beeld neergeknield zijn, om den Gekruisigde te aanbidden, opdat Hij ook haar zegende; maar zij durfde niet.

„Rosabella wat oordeelt gij?” zeide Livia Grandford, die haar stil genaderd was, op teederen toon.

„Ik oordeel niets,” antwoordde Rosabella en zag Livia met hare schoone, tintelende oogen aan; — „maar ik dacht aan de heerlijke, zalige eeuwigheid, en dan gevoelt mijne ziel altijd een zeker heimwee.”

„Gij zoudt toch niet willen sterven, Rosabella?”

„Neen Livia! ik zou wenschen te leven, maar zalig leven, dat wil zeggen, eindeloos gelukkig zijn, en ik geloof dat dit hier beneden moeielijk te bereiken is.”

„Kom, wij hebben de schilderstukken genoeg bewonderd!” zeide Livia, en Rosabella bij de hand nemend, leidde zij haar naar den tuin van het klooster; „beloof mij, dat gij het zwijgen zult?” zeide zij bewogen.

„Gaarne!” hernam Rosabella nieuwsgierig.

„Laten wij in het klooster gaan!” fluisterde Livia haar haastig in.

„Nooit!” riep Rosabella ontsteld.

„Ik ga wanneer ik het in alles met mij zelve eens ben,” zeide Livia beraden, „en zoolang zwijg ik. Maar het leven, dat wij leiden is mijn leven niet. Ik heb ook een geheime zucht naar den Hemel, evenals gij. Doch alleen de dood schenkt ons dien. Ik wil dus sterven, wanneer het God welgevallig is ik wil sterven voor de wereld, Rosabella! ik ga in het klooster.”

„En voor acht dagen in Camadoli hebt gij het tegendeel gezegd.”

„Wat zegt men al niet, wanneer men niet weet, wat men zeggen moet!” zeide Livia.

„Wat smeedt gij hier voor geheime plannen?” zeide Blanche, die het gesprek kwam storen, terwijl zij hare twee vriendinnen naar het overige gezelschap terug leidde.

Reeds schitterden miljoenen van sterren aan den Hemel en miljoenen van glinsterende kevers zweefden door de stille zomerlucht en illumineerden bosschen en velden, toen men des avonds zeer tevreden en zeer vermoeid Frascati bereikte.

Frans Seraph had een onrustige nacht. Wat had zij gezegd? — Welke blik had den zijnen ontmoet? — Welke waarschijnlijkheid rees daar op? — Welke horizon ontvouwde zich? — Was dat liefde? — Kon dat liefde worden van hare zijde? van zijne zijde? — Nimmer! — En ware dit toch zoo? wie zou zich tegen aangeboden liefde, tegen aangeboden geluk verzetten? De natuurlijke mensch zeker niet en de mensch volgens de orde der genade — waartoe? Waarom zou hij zich verzetten? —

De morgen brak aan; kerken en kloosters begroetten hem met het *Ave Maria*; daarop noodigden de klokken de stervelingen uit tot het allerheiligste Offer; Frans Seraph ging naar de H. Mis en vertrok met den eersten trein naar Rome.

Den volgenden zaterdag ontstond er een verbazende verrassing in de schilderkamer te Frascati, want des morgens ten negen uren verscheen Frans Seraph aan de zijde van den leermeester. Vol blijdschap en gedachtig aan zijne lofspraak huppelde Viola hem juichend te gemoet, zeggende:

„O, heerlijk! gij komt ons onderricht geven!”

„Verbreekt gij uwen leefregel?” vroeg Blanche, met lichte scherts.

De lippen van Rosabella zwegen; haar oog sprak.

„Ik kom om afscheid te nemen van lady Balmund,” antwoordde Frans Seraph: „Ik ga naar Carrara, om daar een paar schoone marmerblokken uit te zoeken, die ik noodig heb voor het

kruisdragende Kind Jesus en voor den Engel der Opstanding. Een beeldhouwer, die in dit vak veel meer onder- vinding heeft dan ik, gaat heden met den nachttrein naar Carrara en ik zal hem vergezellen. Zoo heb ik ternauwernood tijd, om van u allen afscheid te nemen."

"Maar gij komt toch voor ons vertrek naar Sorrent terug?" vroeg Blanche.

"Wanneer het bepaald blijft, dat gij den 8ten Augustus naar Sorrent gaat — dan niet! Dat is nog slechts tien dagen. En ik heb plan om van Carrara een klein uitstapje naar Zwitserland te maken, ten einde aldaar een vriend mijner jeugd te bezoeken."

"Hoe treurig is dat!" zeide Blanche, "heden gaat gij heen; over weinige dagen reist mevrouw Grandford naar Engeland terug..... de laatste dagen te Frascati zullen zeer eenzaam zijn."

"Ja, ja!" zeide de schilder, "de laatste dagen zijn eenzaam! dat beschikt God zoo."

"O, signor, gij maakt mij geheel melancholisch!" zeide Viola.

"Met den winter komen wij te Rome weder bij elkander," zeide Rosabella, die gevoelde, dat zij eindelijk ook iets zeggen moest. Hare stem was kalm, maar haar mond verried hare inwendige gemoedsbewe- ging, en zij staarde recht naar den schildertafel, om geene blikken te ontmoeten.

Frans Seraph liet zich bij lady Balmond aarmelden, die hem als naar gewoonte met hartelijke welwillend- heid ontving en het zich zeer goed begrijpen kon, dat hij de heete maand Augustus in Zwitserland doorbren- gen wilde. Daarop ging hij naar Lady Dashville en mevrouw Grandford en keerde vervolgens naar de schil- derkamer terug, om ook daar afscheid te nemen.

"Tot wederziens!" zeiden de jonge meisjes en reikten

hem de hand, „tot wederziens in November! tot wederziens met al onze vrienden!”

„Tot wederziens in het eeuwig Rome,” voegde de schilder er bij.

Rosabella handelde en sprak evenals allen, maar in hare donkere, zachte oogen lag, zonder dat zij er van bewust was, een diepe treurigheid te lezen.

Toen Frans Seraph weder in zijn eenzaam atelier was, gevoelde hij dat hij een gedeelte van zijn leven achter den rug had, dat onherroepelijk over zijne toekomst beslissen zou. Hij was ernstig en feestelijk gestemd. Hij ging naar St. Isidoro en beval zijn hart aan het immer wakend hart der eeuwige liefde aan. Daarop ondernam hij de reis naar Florence en Carrara en bij het einde van Augustus was hij weder in zijn atelier, vlijtiger, rustiger, tevredener en eenzamer dan ooit. In Zwitserland was hij niet geweest. De vrede, dien hij zocht lag in andere streken dan in die der schoone natuur. Dikwerf waren zijne gedachten met zijn vaderland bezig. Hij wist, dat Florestine weder op Kronenstein woonde, dat Seeheim verkocht was en waarom; zijne moeder deelde hem alles mede, wat zijne familie betrof en wat haar hart roerde, hare liefde voor Florestine, die tot zekere bewondering steeg, en hare bezorgdheid voor Oswald. Hoe levendig Frans Seraph deze gevoelens ook deelde, zij stoorden hem niet, en hij werkte met onafgebroken vlijt als iemand, die geen tijd te verliezen heeft.

Zoo verliepen twee maanden, toen bij het einde van October op zekeren morgen sir Robert Balmund in zijn atelier trad.

„Zie, daar ben ik weder, sir, om uw werk te bezichtigen en om eens te zien of gij wel wakker en vlijtig geweest zijt!” zeide hij vriendelijk.

„Het werk, dat gij mij opgedragen hebt, sir Robert, overtreft het overige en ik hoop, dat gij zult tevreden zijn,” antwoordde Frans Seraph en drukte hartelijk de krachtige hand, die hem aangeboden werd. Daarop ontdeed hij de buste van Rosabella en het beeld van den kleinen Joannes den Dooper van het kleed, waarin zij gewikkeld waren, en twee kunstwerken van ideale opvatting en geheel uitgevoerd schitterden met hun edel en schoon marmer den verrasten sir Robert tegen.

„O, mijne Rosabella! o, dat lieve gezichtje!” riep hij vol verrukking uit; „is zij dan werkelijk zoo schoon, sir? is het niet het verblindend, witte marmer, dat gij als een lelieblad afgewerkt hebt, dat haar zoo iets engelachtigs geeft?”

„Neen, sir Robert, uwe dochter kan ik geen hoogere schoonheid geven,” antwoordde Frans Seraph, lachend; „zij heeft den trek van de oude Psyche, zij bezit de uitdrukking der heilige, christelijke maagden; er is niets schooners dan deze vereeniging. Het was mij opgedragen haar in het marmer voor te stellen en het is de voortreffelijkheid van deze stof en hare eigenschap, dat zij aan de edele schoonheid een ideaal character geeft.”

„En de kleine Joannes! de kleine propheet met zijn Agnus-Dei-staf! hoeveel meer schijnt hij van de dingen en van de wereld te weten dan wij overige stervelingen! en toch ziet hij er zoo kinderlijk uit, die krullebol! — welk een sieraad voor de kapel in Balmond-Castle.”

„En hier is het nevenbeeld: Christus, die als kind op het kruis leunt,” zeide Frans Seraph en voerde sir Robert naar het klei-model; „hij heeft het zware kruis gedragen, nu is het hem te zwaar geworden,

en hij legt het een wijl naast zich neder en leunt er op. Thans rust hij wel eenigszins uit — maar op het kruis! — In dat zware marmerblok is het goddelijk Kind verborgen. God geve, dat ik het in zijn bovenaardsche schoonheid daaruit te voorschijn roepen moge.”

„Dat zal u wel gelukken, sir,” zeide sir Robert vol verrukking; „mij dunkt, de engelen staan u in uwen arbeid bij.”

„Zoo moet de mensch altijd arbeiden, altijd gedachtig zijn, dat de hemellingen op hem nederzien en bereid zijn hem met hunne krachten bij te staan, wanneer het werk hun niet geheel onwaardig is.”

„Ik moet eens met u spreken!” zeide sir Robert plotseling, deels verlegen, deels beraden.

„Wij spreken reeds met elkander,” hernam Frans Seraph, lachend.

„Neen, neen, het moet degelijk en geheel ongestoord geschieden, want het is van het hoogste belang.”

„Mag ik u verzoeken,” antwoordde Frans Seraph, terwijl hij hem een smallen wenteltrap toonde, die uit zijn atelier naar zijne kamer voerde. De trappen kraakten onder den zwaren voet van sir Robert. Boven gekomen zette hij zich op een stoel met eene stroomat, die eveneens kraakte, en zeide vrijmoedig:

„Sir, wij moeten de zaak duidelijk en eenvoudig bespreken, gelijk het altijd aan gentlemen past, maar bijzonder in dit geval.”

Frans Seraph verheugde zich zwijgend. Hij dacht dat er sprake komen zou over den prijs van zijn werk. Doch toen sir Robert vroeg: „bemint gij mijne Rosabella?” — toen week hij terug en zeide ernstig:

„Ik geloof, dat ik geene aanleiding tot deze vraag gegeven heb, sir.”

„Neen! mij nimmer.”

„En wien, sir Robert? wien dan?” vroeg hij ontseld.

„Zet u naast mij, en laten wij eens een vertrouwelijk woord wisselen. Ik spreek oprecht met u en ik hoop, dat gij mij oprecht zult antwoorden.”

„Daarop geef ik mijn woord, sir Robert.”

„Goed! — Hoor mij nu bedaard aan. Sedert lady Balmond te Sorrent is, heeft zij bij onze dochter een andere stemming waargenomen, een zekere zwaarmoedigheid, een zekere afgetrokkenheid, die niet in den zoeten vrede van haar character ligt, en die na hare vrolijke opgeruimdheid te Frascati dubbel in het oog springt. Want zij heeft in Sorrent alles, wat zij te Frascati had, wijl lady Balmond ook daar met lady Dashville ééne familie uitmaakt en de omstreken van Sorrent ook buitengewoon schoon zijn. Lady Balmond heeft opgemerkt, dat deze verandering begonnen is, sedert gij, sir, uwe reis naar Zwitserland zoo plotseling en onverwacht te Frascati hebt aangekondigd, die gij terstond ondernomen hebt. Dit plotseling vertrek heeft lady Balmond op de gedachte gebracht, dat er bij u eene zekere genegenheid voor onze dochter ontwaakt was, waaraan gij niet toegeven wildet, en dat heeft mijne en hare achting voor u vermeerderd. Ik ben nog niet aan het einde van mijn gesprek, zeide sir Robert, toen Frans Seraph eene levendige beweging maakte; laat mij uitspreken. Mijne Rosabella kan op de schitterendste verbintenis in Engeland aanspraak maken. Hare schoonheid en opvoeding geven ons het recht, om hooge eischen te stellen; maar wij ouders zien vooral op het geluk van onze dochter, en gij zijt een jong mensch, aan wien wij de toekomst van ons geliefd kind met een gerust hart kunnen toevertrouwen. Wanneer dus uw hart en het hart van Rosabella met elkander

niet storen. Is dit echter niet zoo, dwaalt lady Balmond met betrekking tot u, sir, dan zullen wij dezen winter niet in Rome doorbrengen, maar van Napels naar Rizza gaan, wat zeer gemakkelijk is, wijl eene zuster van lady Balmond, wier man gezant in Stokholm is, en die haar derwaarts brengen zal, toch niet bij haar blijven kan, daar hare genesheeren bevolen hebben, dat zij haar verblijf in Rizza houden moet. Thans heb ik uitgesproken spreek gij nu."

"Ga gij naar Rizza, sir Robert," antwoordde Frans Seraph, met vollen ernst.

"Ik hoop, sir, dat ik mij duidelijk uitgedrukt en, dat gij mij begrepen hebt," hernam sir Robert, met een blik van onbeschrijfelijke verbazing.

"Volkomen! en doordrongen van innige dankbaarheid, herhaal ik: ga gij naar Rizza."

"Er bestaat dus geene genegenheid tusschen u en mijne dochter?"

"Geene, sir."

"En lady Balmond zou zich vergist hebben? die scherpzinnige moeder!"

Frans Seraph zweeg.

"Er is iets raadselachtigs in deze zaak gelegen," zonging sir Robert voort; „ja het is wel raadselachtig, dat gij, een kunstenaar, wiens oog voor al het schoone geopend is, de liefelijke en betooverende schoonheid van Rosabella onverschillig voorbij gaat — dat gij u niet geneigd gevoelt, om zulk een volmaakt wezen te beminnen — dat gij geen genoeg neemt in eene verbintenis, welke duizende jonge lieden voor een buitengewoon en onverwacht geluk zouden aanzien."

"Ga gij naar Rizza, sir, Robert!" herhaalde Frans Seraph, met denzelfden ernst.

"Bij St. George! ja, sir, ik zal naar Rizza gaan . . .

maar ik zou toch gaarne weten waarom. Geef mij antwoord en bescheid!" zeide sir Robert, driftig; „gij moest toch waarachtig overtuigd zijn, dat al, wat ik gezegd heb, uit teedere liefde voor mijne dochter en uit oprechte welwillendheid jegens u ontspruit. Mij dunkt alzoo, dat ik uw vertrouwen niet onwaardig ben."

„Gij hebt gelijk, sir Robert," antwoordde Frans Seraph, nog ernstiger, „ik zal zelfs den schijn van ondankbaarheid niet aannemen. Doch wat ik u zeggen ga, is nog niet over mijne lippen gekomen, en gij moet mij uw woord van eer geven, dat het ook niet over uwe lippen komen zal."

„Bij St. George, ik geef u mijn woord."

„En gij moogt geene uitzondering daarop maken, noch ten opzichte van lady Balmond, noch ten opzichte van mejufvrouw Rosabella,"

„Geene uitzondering bij St. George."

„Een enkel woord zal u alles verklaren, sir Robert: ik wil geestelijke worden."

Verrast, verschrikt, verstomd sprong sir Robert van zijnen stoel op en sprakeloos staarde hij Frans Seraph aan.

„Dat is het!" zeide deze bedaard.

„Dat is het?" herhaalde sir Robert, als bedwemd; „gij wilt geestelijke worden, wilt u de wereld ontzeggen, wilt uw heerlijk beroep laten varen?"

„Een hoogere roeping trekt mij aan en het geluk der wereld is mij nimmer bekoorlijk voorgekomen."

„Maar, sir, wanneer gij geestelijke worden wilt, waarom maakt gij dan in 's Hemels naam den omweg door het gebied der kunst dat gevaarlijke!"

„De weg, waarlangs God mij voert, is geen omweg."

„Deze studiën, die moeite, deze aanhoudende arbeid, dat groote, zeer groote talent, dat u een schitterende

toekomst, een beroemden naam verwerven zal — dat alles zou nu te vergeefs zijn? ik vat het niet!”

„Niet te vergeefs, sir Robert! dat alles vindt de goddelijke Voorzienigheid noodig als een proefsteen voor mijne roeping.”

Vertwijfeld en bezorgd schudde sir Robert het hoofd en zeide:

„De wegen Gods zijn wel wonderbaar maar deze zaak komt mij wonderlijk voor.”

„Of ik die verklaren kan, weet ik niet; doch ik wil u verhalen hoe zij ongeveer geloopt is, wijl gij mij een zoo liefderijke deelneming schenkt,” zeide Frans Seraph.

„Ik ben werkelijk uiterst nieuwsgierig!” zeide sir Robert, gespannen, en ging weder op zijn stoel zitten, terwijl hij zijn blik niet van Frans Seraph afwendde, die nu bedaard zeide:

„Ik heb niet veel te zeggen en niets merkwaardigs te verhalen, sir Robert. Daar ik sedert mijne eerste jeugd een zeker talent voor de beeldende kunst bezat en daarin veel vermaak schepte, zoo nam ik vroeg mijn besluit, om mij aan haar te wijden, ofschoon mijne moeder en mijn voogd daar veel op tegen hadden. Beiden, vooral mijne moeder, zouden ten hoogste verheugd geweest zijn, wanneer ik mij aan den geestelijken stand gewijd had. Maar daarop had ik geene gedachte! het kwam volstrekt niet in mij op. Ik teekende, ik maakte figuren van klei en ontwierp allerlei schetsen en liet een vriend mijner jeugd, die met mij opgroeide en zich vroeg voor den geestelijken stand bestemd had, met alle opgewondenheid over de voortreffelijkheid van het priesterschap spreken. — Daar hij veel braver, veel wakkerder en veel begaafder was dan ik, zoo dacht ik, dat de geestelijke

stand slechts voor zeer volmaakte zielen was, en van mijne onvolmaaktheid was ik het allerdiepst doordrongen.”

„Op mijn twintigjarigen leeftijd hield het familieleven van mij op, en ik begon mijne studiën aan eene academie van schoone kunsten. Ik deed ze met genoegen, ijver en volharding; maar naarmate mijn inwendig leven meer rijpte en tot die kennis geraakte, welke de aanraking met de wereld den jongeling over haar en over zichzelf schenkt, openbaarde zich in mij eene richting, die mij naar een anderen weg wees. Ik verzette mij daar tegen, ik vond haar lastig, storend, verkeerd, dwaas; — ik had immers mijn talent, dat God mij gegeven heeft, dat mij getrouw was en mij gedachten schonk; gedachten, die ook aan anderen tot voordeel verstrekken zouden, wanneer ik die eenmaal als degelijk kunstenaar in schoone vormen en in edele gedaanten zou weten weer te geven. Daaraan herinnerde ik mij, daaraan klemde ik mij vast, wanneer eene stem in mij fluisterde: gij kunt iets beters doen, dan het marmer bewerken! gij moest voor de zielen werken..... werk aan de zielen voor God! — Soms gaf ik bij mijzelf ten antwoord: niet ieder is geroepen, om het edelste te verrichten; daartoe zijn de krachten soms niet toereikend, terwijl zij het middelmatige verrichten kunnen. Nederigheid is beter, dan vermetelheid! — Deze hevige strijd tusschen goed en beter, voortreffelijk en middelmatig, verlichtte mij den strijd tusschen goed en kwaad. De gedachte, dat ik wellicht tot het edelste bestemd was, spoorde mij aan, om mij daarvoor instaat te houden, al was ik ook niet van deze bestemming overtuigd. Nimmer durfde ik mij tegen iemand over dezen inwendigen drang en over mijn weerstand verklaren, — en des te minder, omdat de vriend mijner jeugd, die zich

met zooveel geestdrift aan de geestelijke roeping wijdde, haar verliet en een geheel anderen weg insloeg. Dat deed mij zeer verschrikken; maar het onverklaarbaar streven van mijnen geest, dat mij daarheen drong, waarheen de natuurlijke mensch niet wil, werd in mij niet afgeschrikt. Ik had een zeer vrome opvoeding genoten en in mijne familie had ik de schoonste voorbeelden van godsvrucht; dat was mijn geluk! men had mij geleerd God voor mijn besten vriend te houden. Tot Hem nam ik mijne toevlucht, tot Hem wendde ik mij, Hem bad ik om licht in mijnen nacht, die door zeldzame sterren bestraald werd, zoodat ik niet wist of zij mij verblindden of verlichtten. Eindelijk nam ik mijn besluit, toen de tijd naderde, die voor mijn vertrek naar Italie vastgesteld was."

„Welaan! zeide ik bij mijzelven, behoed u met alle geoorloofde middelen tegen eene mogelijke teleurstelling van den hoogmoed, Frans Seraph! Begin uwe loopbaan met allen ijver; tracht u een naam te maken; wijd u aan de ingevingen uwer kunst; zie of in de schepping der kunst eene daad ligt, die u behaagt, een genot, dat u bevredigt. Beschouw de wereld en datgene, wat de mensch geluk en vreugde noemt — en zie of gij u daarmede vereenigen kunt. Wijs alles niet met gestrengheid van de hand, opdat gij u wellicht niet tot God wendt, omdat gij u de menschen onverdragelijk gemaakt hebt; maar wees waakzaam, opdat niet onvoorziens een gevoel uw hart binnensluipt, waardoor het zich langzamerhand aan een schepsel toewijdt. Wanneer gij dit jaren lang gedaan hebt, en gij blijft dien trek naar de hoogste roeping onwrikbaar in u gevoelen, dan kunt gij, dan moet gij hem volgen; dan is het geen spel der verbeelding, geen verblinding der eigenliefde."

„Met dit besluit ging ik voor anderhalf jaar naar

Rome. Ik leef hier alzo in eene soort van noviciaat, dat tot de orde behoort, waarin Gods hand mijne ziel leidt, en ik tracht een trouw novice te zijn, die oprecht moeite doet, om den weg te kennen, waarop hij zijn eeuwig heil vinden moet. Meer en meer wordt het pad helderder voor de oogen mijner ziel en wijst het mij daarheen, waar de natuurlijke mensch niet verlangt te zijn. Weerstand aan de genade zou mij in een ellendig leven met mislukte roeping storten en mij in een schakel van onheilen wikkelen."

"Ja zeker, wanneer het zoo met u gelegen is," zeide sir Robert, ernstig; „wanneer gij in uw bewonderenswaardig talent, waar duizenden naar snakken en waarmede zij hun leven op waardige wijze zouden doorbrengen, geene bevrediging vindt — wanneer het geluk van het familie-leven evenmin bekoorlijkheid voor u heeft, als de bewondering der vroegere en nieuwe wereld — wanneer gij liever in een duistere en roemlooze roeping wilt verdwijnen, dan in den glans van een bewonderenswaardigen stand schitteren — dan hebt gij gelijk! word geestelijke."

„*Deo servire regnare est,*” antwoordde Frans Seraph.

„Ook daarin hebt gij gelijk, sir! Doch geef mij thans de verklaring hoe lady Balmond zich zoo in den grond vergissen kon, dat al hare brieven sinds drie maanden niet anders behandelen, dan dit thema met alle mogelijke variatiën. Nimmer was onze briefwisseling zoo levendig..... geheel natuurlijk! het gold juist het geluk van Rosabella. Zeg thans mij alzo, waarom gij u plotseling van Frascati teruggetrokken hebt."

„Om een stuk marmer te koopen ging ik met een deskundige naar Carrara en lady Balmond kon zich dat zeer goed verklaren."

„En daarna zijt gij naar Zwitserland gegaan, niet waar?”

„Neen, sir Robert, ik bedacht dat iets anders heilzamer voor mij zijn zou.”

„En wat was dat, sir?”

„Dat waren geestelijke oefeningen, die ik hier sinds drie weken houdt in St. Eusebio, en die mij een geheel onverwachte helderheid, rust en zekerheid gegeven hebben. Ik heb mijne keuze gedaan.”

„Zonder deze geestelijke oefeningen ware de keuze wellicht anders uitgevallen,” zeide sir Robert, ontevreden.

„Den wil van God zoeken te kennen en naar dit eenig onfeilbaar compas den loop van mijn scheepje over de zee te bepalen — ziedaar mijn doel met deze geestelijke oefeningen. Een bepaalde keuze te doen, zonder God, dat is voor mij ondenkbaar..... en zeker ook voor u.”

„Maar Rosabella, sir!”

„Sir Robert! de morgenschemering der liefde, in het hart van eene Rosabella, is iets zoo teeders, zoo in het onbestemde zwevends, dat ik niet in staat ben, om daarvan de verklaring te geven.”

Sir Robert stond op, legde zijne handen op de schouders van Frans Seraph en zeide:

„Het doet mij in de daad leed, dat er van dat alles niets komen kan! — Wij gaan dus naar Rizza, en God weet of wij u ooit wederzien. Wat Rosabella ook gevoelen moge, het zal een balsem voor haar hart zijn, wanneer zij verneemt, dat gij geestelijke wordt.”

„Sir Robert! ik houd u bij uw woord van eer,” riep Frans Seraph, driftig. „Gij moet tegen een ieder, zonder uitzondering, zwijgen! Wanneer er soms sprake over mij is, zeg dan eenvoudig: hij is een kunstenaar, die niets bemint dan zijne marmerblokken.”

„Maar dat is toch niet waar, sir! gij bemint God in den hoogsten graad.”

„Het komt er niet op aan, sir, het komt er niet op aan! daarover moet gij zwijgen, ik heb uw gegeven woord. Zoodra de jonge jufvrouw Rosabella verloofd is, geef ik het u terug.”

„Wellicht was het zeer goed, om het haar voor dien tijd mede te deelen daardoor zou aan sommige mijmeringen voor goed een eind komen.”

„Zijt gij er zeker van, dat deze mijmeringen niet op een ander gebied kunnen overgebracht worden?” vroeg Frans Seraph, met nadruk.

„Wel zeker, gij hebt gelijk!” riep sir Robert, na een oogenblik bedenkens; „er gaat een licht voor mij op! doch neen, dat ontbreekt nog! Neen, neen! ik schrijf heden nog aan lady Balmond; hij is een kunstenaar, die niets bemint dan zijne marmerblokken — en ik voeg er bij: wij gaan naar Rizza; — dan weet zij bescheid en alles komt goed terecht. Doch het doet mij leed, dat ik u niet meer zien zal.”

„Als alles goed terecht komt, dan kan men zich wel een kleine opoffering getroosten,” zeide Frans Seraph.

„En mijn schoon Christus-beeldje wat zal daarvan geworden?” vroeg sir Robert, terwijl hij met aandoening het model in klei aanschouwde.

„Dat wordt voor Balmond-castle in marmer uitgevoerd. De taak, die ik op mij neem volbreng ik. Wellicht zal ik mijne geestelijke oefeningen nog eens moeten herhalen, ten einde de kracht te verkrijgen, om van mijne marmerblokken te kunnen scheiden,” antwoordde Fransch Seraph, schertsend.

„Ik zal u nimmer vergeten,” zeide sir Robert bij het afscheid, „en in de daad niet alleen als kunstenaar! Het spijt mij, dat de zaken tusschen ons zoo zonder-

ling zijn afgeloopen, doch mijne bewondering voor u wordt er slechts door verhoogd."

"Dat verdien ik niet," antwoorde Frans Seraph, op zachten toon.

"Nu, sir, nu! Bedenk slechts eene zaak: toen de duivel den Zoon Gods de wereld met al hare heerlijkheid aanbood, en Hij die afwees, omdat Hij den satan niet wilde aanbidden, toen kwamen de engelen tot onzen Heer en dienden hem. Gij zoudt de heerlijkheid der wereld kunnen erlangen en genieten, zonder daarvoor den duivel te aanbidden, en gij wijst haar van de hand, om den Heer na te volgen! Zulks geeft mij het recht, om u te bewonderen en te vereeren."

"Bid voor mij, sir Robert! dat is heilzamer voor mijn arme ziel," hernam Frans Seraph, rustig en vriendelijk.

En zoo scheidden zij van elkander, sir Robert ging naar de kleine Engelsche colonie te Sorrent, en Rosabella vernam niets meer omtrent Frans Seraph, dan dat hij slechts verliefd was op zijne marmerblokken. In het algemeen werd er volstrekt niet meer over Rome gesproken, wijl hare ouders slechts aan Rizza en aan de kranke gade van den gezant dachten, terwijl lady Dashville zich voornam, om den winter in Sevilla door te brengen, wijl haar zoon Lionel bij de Engelsche troepen te Gibraltar in dienst stond.

"Rome — een ondergegene wereld!" zoo schreef Rosabella in haar dagboek.

DE VROUW VAN DEN SPELER.

Rizza is aangenaam. Het heeft niet de wonderbare schoonheid van Napels met den Vulcaan, die op bloeiende velden nederziet — met de blaauwe rots van Capri, die zich uit de zee verheft. Het is vrolijk idyllisch. De stad beslaat slechts een klein gedeelte van de beek, die van den voet der zee-alpen tot aan de zee-kust afdaalt. Villa's, kloosters, boerenwoningen, olijf-boomen, oranje- en moestuinen, liggen in bonte mengeling door elkander, op den minder of meer heuvelachtigen bodem en bieden een grooten rijkdom van aangename gezichten, die ten Noorden door het gebergte, ten Zuiden door de zee begrensd worden.

Oswald en Florestine bewoonden een huis in de voorstad *Croix de marbre*, die langs den oever ligt en wier oranje- en rozentuinen slechts door een straatweg van het zeestrand gescheiden zijn, zoodat de frissche ademtocht der zee en de balsemgeur der bloemen in haar samensmelt. Zij beminden beiden de natuur en schepten er veel behagen in, om de omstreken nu eens te voet, dan weder te paard door te gaan. De winter gaat in Rizza bijna ongemerkt voorbij; ongeveer slechts vier weken, van half December tot half

Januari sluimert het plantenrijk; dan ontwaakt het met volle voorjaars-frischheid, en niet alleen in de onderhouden tuinen, maar ook langs de slootkanten bloeien vinca en violet en op kleine grasperken, onder den Joannesboom met zijn smaragd-groene loten, ontvouwt zich de prachtige, donkerroode anemone, stijgt de slanke hyacinthe, met hare blauwe kelken op, terwijl de rozenranken bij de muren van de tuinen opklimmen en zich nu eens in sierlijke guirlanden, dan weder in vaste, gekruiste vlechten over den muur heen werpen. Het oog van een bewoner van het Noorden, dat door de sneeuw verblind is, wordt geheel betooverd door het gezicht van dit eeuwig, verjongd paradijs.

Zieken vormen een verbazende minderheid in getal in deze wereld van vreemden, die zich in den winter te Rizza vestigt. Een winter in Rizza te verblijven is een zeer voortreffelijk recept voor lieden, die geld genoeg hebben, om voor hoesten of verkoudheid onder den zuidelijken hemel te vluchten, en de doctoren schrijven dit altijd met groote bereidwilligheid voor. Zwarte zieken; personen, die aan de borst lijden, worden bijna altijd te laat naar Rizza gezonden; hunne krachten zijn niet meer toereikend, om door de eerste levenslucht van deze hemelstreek hersteld te worden, en bezwijken dan des te eerder. Het gezellig verkeer te Rizza is overal hetzelfde als in de groote wereld. Oswald ontmoette bekenden uit vroegere dagen; nieuwen kennismakingen verbonden zich aan de oude, en weldra verkeerden zij midden in den stroom. Florestine nam gaarne deel aan alles, wat Oswald wenschte en wat hen uitspanning gaf. Doch zij nam zich in stilte voor te zorgen, dat hij het mishagen overwinnen zou, dat aan zijn eerste verschijnen in de residentie en in de kamers van zijn vaderland verbonden was. De per-

soonlijke, werkelijke deelneming aan de openbare aangelegenheden beantwoordden meer aan zijne gewoonten en behoeften, dan het ijdel geraas in den kring van het gezelschap. Zij maakte er zich een verwijt van, dat zij dit niet vroeger ingezien en tot allen prijs er op aangedrongen had, om het winterverblijf in de residentie te houden; maar de tegenzin van Oswald was haar zoo verklaarbaar en zij deelde dien zoo geheel, dat zij niet wist, wat het beste voor hem was. Thans kwam het haar voor als verloor hij zichzelf en zijne gedachten in zijne omgevingen en begon hij naar verstand en hart te verstompen — dan weder, dacht zij, dat hij daarin een middel zocht, om anderen gedachten te verdrijven, doch over dit laatste geval zuchtte zij het diepste. Verdooven kan de wereld een hartstocht; zij kan dien niet genezen. Dat zeide haar zoowel het gezond verstand als het Geloof. De groote wonden der ziel worden niet in de beslommering der wereld geheeld.

De schoone en edele persoon van Florestine trok de aandacht van ieder, en waar zij kwam, daar werd zij ingeleid. Doch zij wees gelaten en vriendelijk alle overvloedige uitnodigingen van de hand. Zij gevoelde hare roeping, om onvermoeid de beschermengel van Oswald te zijn, en aan deze roeping wilde zij door een rein hart, zonder ijdelheid en zonder gezelligheid beantwoorden. Wat was er haar aangelegen, om de menschen te behagen! God te behagen, dat was haar streven. Zij had dit niet uit het oog verloren in de eerste jaren van haren echt, die haar slechts geluk brachten; hoe zou zij thans dit streven hebben kunnen opgeven, nu de horizon van haar leven met zulke dreigende onweerswolken omgeven was, dat zij nergens bescherming, nergens redding ontwaarde dan bij God alleen. Zich zelve op te offeren, om Oswald te redden — daarom

bad zij. Zou God een gebed der reinste liefde niet verhooren? — —

De carnaval was schitterend. Men danste, men speelde comédie, men verlustigde zich met allen ijver, totdat men geheel vermoeid en afgemat, door de onbevredigende verstrooiingen, de rustige haven van den vastentijd inliep.

„Ha nu ben ik blijde! nu zijn de vermaken voorbij!” zeide Florestine, toen zij op den laatsten avond, van den carnaval, te middernacht van een bal terugkeerde en de bloemenkrans haastig van haar hoofd zette.

„Wat doet gij daar?” vroeg Oswald, verwonderd.

„Thans is het: *Memento homo, quia pulvis es*,” 1) antwoorde zij; „dan is het uit met de bloemenkransen.”

„*Et in pulverem reverteris!*” 2) voegde hij er bij. „Dat is het einde van alles.”

„Neen, niet van alles, Oswald.”

„Ik weet! ik weet! maar toch het eind van de lange kwelling van het aardsche leven van die verschrikkelijke comédie, waarin ieder een geheel andere rol speelt, dan hij er zou moeten spelen.”

Een woord trof haar diep. Zij dacht aan den zwaren strijd, dien zij te voeren had, deels met zichzelf, om altijd goedwillig en gelaten te blijven, deels voor hem, om hem de energie in te boezemen, die hem ontbrak; — en hij sprak van de comédie des levens! Deze verstandelijke insluimering verstoorde haar; haar krachtig character gevoelde zich terug gestooten bij zulk eene zwakte, en de vrouwelijke trots verzette zich tegen zulk eene vernedering, dat zij in haar geliefden echtgenoot een zoo onmannelijken trek vond. Doch teedere

1) Gedenk, o! mensch, dat gij stof zijt.

2) En dat gij tot stof zult wederkeeren.

verschooning was haar nog meer aanbevolen, dan elke andere gehuwde vrouw, wijl het haar vermogen was, waarvan zij leefden en wijl die omstandigheid in een zwak gemoed zoo licht gevoeligheid en den waan opwekken kon, dat zij daarom het recht vermeende te bezitten, om hem te vermanen. Zoo verkeerde zij in een groote moeielijkheid.

„Gij zijt afgemat, lieve Oswald, en de ontsteking der zenuwen werkt op uw gemoed. In een andere stemming zoudt gij zoo niet spreken,” antwoordde zij zacht, na een oogenblik gezwegen te hebben, waarin zij gedachtig was aan het woord van de H. Schrift: onderdruk uw hart en lijd, en overwin daardoor uwen toorn.

„Spreken wellicht niet! maar denken altijd.”

„Verlaag u niet,” zeide zij smeekend.

„Het is zooals ik zeg, Flore! mij heeft eenmaal de draaikolk van Charybdis aangegrepen en de boot mijns levens zal zich niet uit dien maalstroom redden. Heb ik daaraan ook al een tijd lang weerstand geboden — voortdurend kan ik het niet; de aantrekking is zoo groot, en mijne krachten verzwakken geheel en al.”

„Hebt gij gespeeld, geliefde Oswald?” vroeg zij, bevend.

„Neen nog niet! de drukte van het gezellig verkeer liet mij den tijd niet, om adem te scheppen, en die concerten, die theaters, met hunne repetitiën en voorbereidingen, die pleiziertochtjes te water en te land wezen mij eene rol aan, die mijn ledigen tijd overvloedig aanvulden. Doch thans heeft dit opgehouden; de stille vastentijd begint, die uitwendige werkeloosheid, die inwendige ledigheid, de ziekelijke toestand van mijn hart, door de drift verwoest, is voor mij een gapende afgrond. . . .” —

„Laat ons verder reizen,” zoo viel zij hem in de

rede, „laat ons naar Rome gaan, naar Spanje, naar Sicilië ach! waarheen gij wilt!”

„Neen! wat helpt het, dat wij in de wereld rondzwerfen? — het is een beklagenswaardig voorwendsel, dat bij elk oogenblik zijne bekoorlijkheid verliezen kan, en dat in het algemeen niet overeenkomstig zijne natuur voortdurend zijne uitwerking heeft, maar vervelend wordt.”

„Laat ons dan terugkeeren, Oswald!”

„Op Kronenstein zou het niet anders zijn dan hier, en in de residentie ook niet, wijl in den winter de kamers verdaagd zijn.”

„Nu, zooveel te beter, Oswald! dan zijt gij geheel aan uwe wilskracht overgelaten!” zeide zij, met vastberadenheid; „hecht u aan God en gij zult onoverwinnelijk zijn. Ach thans in den heiligen vastentijd, waarin elke christelijke ziel wat meer dan naar gewoonte aan zelfsverloochening en versterving denken moet . . . zult gij er toch niet aan denken, Oswald, om u een slachtoffer te maken van een hartstocht, die u reeds tweemaal in het ongeluk gestort en met nieuwe zorg en kommer vervuld heeft. Oefen u dagelijks in de zelfsbeheersching en dagelijks zal zij u gemakkelijker vallen.”

„Dat kunt gij licht zeggen en gelooven; gij met uwe kalme ziel, die slechts uit menschelijke zwakheid en in het voorbijgaan in de handen van den duivel gevallen is, doch nimmer hem de heerschappij over den wil heeft afgestaan, nimmer hem in slaafsche dolzinnigheid gediend heeft. Gij staat vast, want zoodra er eene stem opkomt, weet gij werwaarts gij vluchten moet.”

„En zoudt gij dit dan niet weten?”

„Wat baat het weten, wanneer het kunnen ontbreekt? Mijne schrede heeft den rechten weg tot God verloren mijn gang is als had ik gebroken ledematen Gij kunt het u niet voorstellen, hoezeer

dit verzwakt, arme Flore. Gij zijt altijd in het paradijs gebleven, uwe neigingen, wenschen en wil zijn steeds in overeenstemming geweest met den wil Gods — ik dwaal buiten dit paradijs der reine zielen om, gepijnigd door de prikkels van den hartstocht, verward in de distelen der verkeerdheid; — ik zie verlangend naar het paradijs, doch ik kan er niet binnen dringen! dat is eenmaal verloren, voor altijd verloren.”

„O, laat die gedachten varen, welke u slechts mismoedig maken, Oswald! vooruit, vooruit moet gij zien, niet naar hetgeen gij achter den rug hebt. Gij moet uwen weg aanschouwen en op een middel bedacht zijn, om hem nimmer te verlaten — den weg, die u tot de goddelijke liefde voert, het komt er niet op aan, of hij door eene woestijn of door een paradijs gaat. Dat zijn alle bijzaken! Strijden, lijden, worstelen, en droefenis ondervinden moet ieder, die het hoogste goed winnen wil, en tegen de verovering van den Hemel moeten wij niet met moedeloosheid opzien. Voor ons menschen bestaat er eenmaal niets heilzamer dan de strijd. Het is het zout van ons leven; hoe onsmakelijk zou alles anders zijn! en dan, wanneer wij wel gestreden hebben, en wanneer eindelijk de matte arm en het vermoeide hart bij den dood rust erlangen — dan ontvangt de ziel in het andere leven den zegepalm in alle eeuwigheid.”

„O, mijn engel, mijn geliefde, onvergelykelijke Flore,” riep Oswald uit.

Dat zeide hij en dat voelde hij; doch hij bleef bij die gewaarwording en bij die uitdrukking staan.

Na verloop van eenige dagen, toen zij samen zaten te ontbijten, zeide hij met een zweem van verlegenheid:

„Flore, gij weet hoeveel vertrouwen ik in u stel..... ik moet u meedeelen, dat ik een middel tot uitkomst gevonden heb.”

„Hoe zoo? waarvoor?” vroeg zij bezorgd.

„Ik maak dagelijks eene whist-partij! ik heb in twee Russische generaals uitstekende whist-spelers ontdekt. . . . er is geen fijner, geen belangrijker spel dan whist. . . . Van de onstuimige hartstochtelijkheid der hasard-spielen is daarbij geen sprake. . . . het geldt hier slechts de bekwaamheid van den speler.”

„Vergeet toch niet, lieve Oswald, dat gij voor twee jaren ook met whist begonnen zijt,” zeide Florestine, ternedergeslagen: „wanneer gij maar niet hoog zoekt te spelen! en het grove spel heeft uit zijn aard al iets van hazard-spel, waarin men op eenen avond duizenden verliezen of winnen kan.”

„In Rusland houdt men niet van laag spelen en bovendien is het niet mogelijk opmerkzaam te spelen, wanneer men slechts veertig of vijftig francs op een avond verliezen kan.”

„Zie dat is toch niet goed, Oswald! daarmee is de spanning van de spelers over winst en verlies gemengd. Als whist zulk een fijn spel is, waarom wordt het dan niet om niets gespeeld, gelijk het schaakspel?”

„Dit is nu eenmaal het gebruik niet,” antwoordde Oswald, verstoord; „maar wees volkomen gerust! ik zal beter over uw geld beschikken dan over het mijne.”

Vol smartelijke aandoening zweeg Florestine. Zij gevoelde dat haar toestand, door den waan, waarin Oswald verkeerde, nog verergerd werd. Sinds dat uur had zij geen gerust oogenblik meer en alle indrukken der liefelijke natuurtooneelen konden haar hart niet troosten. Zeer spoedig wist men in Rizza, dat graaf von Lauingen een even hartstochtelijke als ongelukkige speler was en, dat hij zeer aanmerkelijke sommen verloor. Florestine vreesde het, maar zij durfde er niet naar vragen. Meer en meer verdween hij van hare

zijde; meer en meer was zij alleen. Zonder Oswald uitgaan kon zij niet; nadere bekenden had zij niet; zij werd in de eenzaamheid begraven. —

„Wat zijn er toch al dwazen onder Gods schoonen blauwen hemel!” zeide Robert Balmond op zekeren dag tot zijne vrouw: „er is hier een Duitsche graaf, die zich totaal door het spel ruïneert — en wel reeds voor de derde maal. Tweemaal is hij door gelukkige omstandigheden voor de ruïne behoed.”

„Heeft hij een huisgezin?” vroeg lady Balmond, vol deelneming.

„Hij heeft eene vrouw, zij wonen naast ons.”

„Ach, zijn dat onze burenen!” riep Rosabella: „thans zie ik de gravin altijd alleen in haren tuin en op haar terras, vroeger was haar echtgenoot bij haar.”

„Verschrikkelijke toestand voor eene vrouw, wanneer zij het aanzien moet, hoe haar man zichzelf en haar ten gronde richt, zonder hem van het verderf te kunnen terug houden!” zeide lady Balmond.

Ook zij leefde geheel afgetrokken van de groote wereld, welke lady Vivian hare zieke zuster niet bezoeken kon, en hare dochter Rosabella niet bezoeken mocht. Sir Robert ging alleen uit en geene der dames benijdde hem dit voorrecht. Lady Balmond had hare roeping in de wereld niet anders besteed, dan aan de vervulling van de zwaarste plichten, en Rosabella scheen dezelfde gelegenheid te bezitten als hare moeder. Zij zat het liefst voor de schilderstafel of voor een ernstig boek of in een vertrouweelyk gesprek met lady Balmond en lady Vivian onder een sierlijk handwerk. De stroom van een krachtvol inwendig leven ging zoo geweldig door hare ziel dat deze daarvoor zwijgend neigde, om dien te laten voorbij ruischen en dan te zien of hij goudkorrels voor haar had aangevoerd. Lady Vivian, der

wereld minder ongenegen dan hare zuster, maar door hare borstkwaal ver van het gezelschap verwijderd gehouden, verdroeg zulks voor haar persoon zeer gelaten, doch zij was van gevoelen, dat lady Balmond de neiging van Rosabella, om zich van de wereld te vervreemden, te veel ondersteunde.

„Maar zij heeft reeds den carneval van het vorige jaar in Rome bijgewoond,” antwoordde lady Balmond; „het is mijne schuld niet, dat de indruk, die zij daarvan gekregen heeft, haar niet voor bals en bal-kleederen stemt.”

„Wanneer een meisje met te veel ernst in de wereld treedt,” hernam lady Vivian, „dan verliest zij een paar onherstelbare jaren van hare jeugdige vrolijkheid.”

„Er zijn zielen, die buiten het gedruisch der wereld, toch vrolijk en tevreden kunnen zijn; — en dat zijn de slechtste niet.”

„Zeker niet!” bevestigde lady Vivian. „Rosabella is een zeer lief kind! Doch verdiept zij zich in de zucht naar de eenzaamheid en moet zij dan later met haren echtgenoot in de groote wereld leven, dan gevoelt zij zich ongelukkig.”

„Wees niet bezorgd, lieve zuster! wanneer God het wil, dan zal Rosabella naar haren zin huwen en waarlijk niet ongelukkig worden door de vervulling van plichten, welke haar staat medebrengen.”

„Nu Lionel Dashville door den dood van zijn oom, graaf van Glenarvon geworden is, zou dit een goede partij voor Rosabella kunnen zijn dunkt u niet?”

„Huwelijken worden in den Hemel gesloten, zegt het spreekwoord,” hernam lady Balmond lachend.

„Zeker! maar wij kunnen ons op aarde veroorlooven, om den Hemel allerlei voorstellen te doen en daar zie ik geen bezwaar in,” zeide lady Vivian.

Ook anderen waren, naar het scheen, geneigd om

den Hemel het voorstel van lady Vivian te doen, want een telegram uit Marseille onderbrak het gesprek der zusters en meldde de naderende aankomst van lady Dashville met haar geheele gezelschap te Rizza, zij was op hare terugreis van Gibraltar naar London.

„Een kleine omweg!” zeide lady Vivian vrolijk; „daarvoor zal wel reden bestaan.”

Lady Balmond dacht hetzelfde en sir Robert, dien men terstond het bericht mededeelde, ook, want hij zeide tot zijne vrouw:

„Gaf de goede God, dat de nieuwe graaf van Glenarvon aan Rosabella beviel! niets zou mij meer verheugen.”

Rosabella deelde de algemeene vreugde, doch niet de nevingedachte. Zij dacht slechts over Blanca en Viola. Des anderen daags kwam lady Dashville aan en beide familiën leefden weer in dezelfde vertrouwelijkheden als te Frascati en te Sorrent, zool niet onder een dak, dan toch in het dagelijksch verkeer.

„Het is hier even aangenaam als in Frascati!” zeide Viola, toen de jongelieden, onder geleide van sir Robert, van eene wandeling naar het klooster Cimiez terugkeerden.

„Maar don Serafino ontbreekt,” zeide Blanca.

„In diens plaats hebben wij uwen broeder Glenarvon,” zeide Rosabella, zoo kalm en voorkomend, dat haar vader bij zichzelf dacht: moge er al een kleine neiging geweest zijn of niet — thans is zij Goddank geheel overwonnen. Doch zoo vriendelijk als Rosabella voor Blanca en Viola scheen, zoo koel was zij voor lord Glenarvon. Dit beviel dezen zeer. Hij was geen schitterend en geen innemend jongmensch, maar hij was verstandig en rechtschapen. Hij wist, dat tal van jonge meisjes volkomen bereid zouden zijn, om

gravin van Glenarvon te worden, dat menige voor dat geluk moeite doen zou; — daarom maakte het op hem een hoogst aangenaam indruk, dat hij in Rosabella de grootste onbezorgdheid in dit opzicht bespeurde. Toen zijne moeder hem eens vroeg hoe Rosabella hem beviel, antwoordde hij :

„De vraag is, lieve moeder: hoe beval ik aan haar?”

Dikwerf waren de jongelieden des avonds in den tuin, wanneer de maan helder over de zee scheen. Dan zongen Blanca en Viola Spaansche liederen, sloegen de castagnetten en deden de snaren trillen van de guitarre, alles op Spaansche wijze, gelijk zij dit in Sevilla geleerd hadden; — dan zagen zij in den naburigen tuin, die door Myrthen en laurierboomen van den hunnen gescheiden was, een eenzame vrouw — „de vrouw van den speler,” noemde men haar — uren lang rondwandelen. Zoo nabij elkander zijn overal in het leven opgeruimde vrolijkheid en diepe smart.

Florestine had, hoe zwaar het haar ook viel, mevrouw von Strahl van den jammerlijken toestand, waarin zij gekomen was, kennis gegeven en haar verzocht, om alles aan haren oom Frankenhauseu mede te deelen, opdat hij haar raad zou geven en, zoo het hem eenigzins mogelijk was, zelf naar Rizza te komen. Mevrouw von Strahl schreef troosteloos terug, dat er van dat alles niets komen kon, wijl oom Frankenhauseu aan een doodelijke ziekte leed en hij daarvan moeielijk opkomen zou. Alle menschelijke hulp is mij ontzegd zuchtte Florestine, mijn God! zult ook gij mij verlaten? — — Het was in het begin van de goede week. Sinds vier weken had von Lauingen de speeltafel schier niet verlaten, en deed hij zulks nog, dan was hij vestrooid, en als met zijnen geest afwezig.

Meermalen had Florestine hem gevraagd wat zijne gedachte zoozeer bezig hield.

„De ingewikkeldheid van het spel, die buitengewoon boeiend is,” antwoordde hij alsdan en sprak verder over onbeduidende zaken.

Eens trad hij vol vreugde bij haar in de kamer en riep haar toe: „Lieve Flore! ik heb heden voormiddag zesduizend francs gewonnen!”

„En hoeveel hebt gij tot hiertoe verloren, Oswald?” vroeg zij treurig.

„Een weinig meer.... zeker.... maar in zulk een geval moet men zich volstrekt niet laten ontmoedigen, en men moet zoolang spelen, dat het geluk weder gunstig wordt.”

„Nu goed! het was u gunstig, wij willen ons daarmee tevreden stellen en het verledene laten rusten, maar thans, niet waar? zult gij eene bezigheid laten varen, die uw geheele character verandert en u van mij vervreemdt.”

„Lieve Flore, hoe kunt gij zulks in uwe gedachten krijgen! juist nu gaat mijn gelukster op.... ik moet daarmee mijn voordeel doen.”

„O, ik bid u, niet thans, niet in deze week van het H. Lijden, Oswald! o ik bid u! denk thans aan uwe ziel, aan uwe Paasch-communie en bereid u daartoe voor.”

„Met genoegen zou ik het doen.... maar ik heb pas met Kerstfeest de H. Saramenten ontvangen.”

„Gij hebt ze tot heden op alle hooge feesten ontvangen, — o, laat deze godvruchtige gewoonte niet varen. Wat verder de Paasch-communie betreft, lieve Oswald, die mag de Katholiek niet nalaten, want zij is voorschrift van de Kerk.”

„Hoe kunt gij denken, dat ik die nalaten wil! ik denk daar in de verste verte niet aan!.... Maar ik

moet haar uitstellen tot in de volgende week. Dat is geoorloofd. Het zou onverstandig wezen, om thans mijn geluk niet te volgen."

„Gij volgt uw ongeluk, Oswald! Gij maakt u onbeschrijfelijk ongelukkig! het berouw zal uw hart verteren, wanneer gij op dat gedeelte van uw leven terug ziet, waarin gij door een vreeselijke dolzinnigheid overvallen, uw vermogen, uw en plicht, uw en tijd, de waardigheid van uw character, al uw beter en edeler gevoel — en eindelijk ook het afgemartelde hart van uwe echtgenoot en ik weet niet welk een afgrond slingert, waarin alles verdwijnt."

„Nee mijn Flore! mijn zoete, geliefde Flore! dat zal niet gebeuren!" riep von Lauingen opgewekt en teeder: „ik weet welk een schat ik in uw uitmuntend hart bezit..... hoe gelukkig ik door u ben! Nee ik wil u niet martelen, mij niet ongelukkig maken, want ik behoer juist niet aan mij zelve, maar aan u."

„O, God zij dank, dat gij zoo denkt!" riep Florestine, verblijd en heldere vreugde straalde in haren blik en in haar lachen; „God zij dank, dat gij weder tot bezinning komt!..... maar blijf daar thans bij..... laat u thans niet weder misleiden, niet weder verstrikken. Thans, niet waar? zullen wij deze heilige dagen aan onze godsdienstige plichten wijden en dan na Paschen onze terugreis ondernemen, zoodat wij met den 1sten Mei weder op Kronenstein zijn, gelijk wij bij ons vertrek bepaald hebben. O, hoezeer verheug ik mij op het geliefde Kronenstein! hoe gevoel ik dat het mijn geliefde vaderland is en, dat ik een kind ben van Kronenstein."

Zij had zich aan den arm van haren man gesloten en zag hem met blijde verwachting in de oogen. Zij vergat al hare smarten, zoodra de hoop van hem te

zullen redden, weder in haar hart opsteeg. Hij wendde zijnen blik van haar liefvallig en trouwhartig gelaat af en antwoordde geroerd:

„Ik zou u onrecht doen, wanneer ik op dit oogeblik uwen wensch voldeed. Ik heb een vrij aanmerkelijk verlies gehad..... ik vreesde zelfs voor een zeer groot verlies! thans is het geluk mij gunstig geweest,..... ik moet er mijn voordeel mede doen, ik moet het bemachtigen!.... zoodra dit geschied is vertrekken wij en dan geef ik u mijn woord van eer, dat ik nimmer meer spelen zal. Dat heb ik u nog niet gegeven, Flore! dan geef ik het u.”

„Geef het mij thans, Oswald!” riep zij smeekend; „laat het verlies zoo groot zijn als het wil..... al is ook half Kronenstein verloren..... ik wil er geen acht op slaan, ik wil het vergeten, ik wil gelukkiger zijn dan ik ooit geweest ben..... maar geef het mij thans!..... breng den goeden God, dit offer..... breng het hem in dezen heiligen tijd! Hij zal het u beloonen..... maar breng het Hem! Wees een man, verzamel uwe krachten, laat u niet laf verwinnen! geef mij uw woord van eer.”

Zij was van haren stoel gegleden en lag voor hem op de knieën. Hij wilde haar oprichten en zeide in hevige ontroering:

„Gij verscheurt mijn hart, Flore.”

„O!” riep zij en bleef op hare knieën liggen, „denkt gij, dat mijn hart niet door en door verscheurd is, wijl ik zoo tot u spreken moet! maar dat beteekent niets..... dat is volkomen hetzelfde! lijd ik voor u, dan lijd ik met vreugde! — ik smeed bij u om uwe ziel, om uwe kostbare geliefde, door God beminde ziel, die gij aan den booze overlevert en in de hel stort.”

„Binnen acht dagen geef ik u mijn woord, Flore.”

„Dit tijdperk zal uw verderf zijn, Oswald! Gij gevoelt de noodzakelijkheid, om u van uwe hersenschim los te rukken — doe het dus terstond. Ziet gij dan niet, dat zij uitstel verlangt, om u ten gronde te richten?”

„Arme Flore, word kalm, gij zijt buiten u zelve!” zeide hij, terwijl hij haar teeder omarmde.

„Hoe zou het anders kunnen zijn! ik ben de plaats-bekleedster van den goeden God in deze schrikwekkende zaak en ik moet vreezen, dat zij door uwe schuld verloren gaat! Met een woord, met een kort woord kunt gij mijn doodsangst doen verdwijnen zult gij dat niet uitspreken?”

Zij strekte hare handen smeekend tot hem uit; zij weende niet, maar de uitdrukking van een naamlooze zielesmart was treffender, dan een stroom van tranen zou geweest zijn. Oswald verkeerde in de grootste ontsteltenis. Zijn woord wilde hij niet geven, maar de smart van Florestine folterde hem, want zijn geweten stemde met haar overeen en fluisterde hem toe, dat zij volkomen gelijk had, dat hij zoo handelen moest als zij het verlangde, dat zijn hartstocht hem vernederde, hem zijn eer en verstand deden verliezen. — Maar dan verbief zich zijn hartstocht weder tegen de bekentenis van zijn geweten, nam zijne toevlucht tot schijnredenen en riep: neen! Het zou zonde zijn, om een vermogen, dat het mijne niet is, ten gronde te richten, zonder een laatste poging te doen, om het verlies te herstellen! het zal de laatste, de allerlaatste poging zijn. Mislukt die. maar zij kan niet mislukken! al de kansen zijn voor mij. het zou dwaasheid zijn om daarvan geen partij te trekken. Dat alles wentelde zich door zijn hoofd, terwijl Florestine niet ophield hem met bidden en smeeken te bestormen. Eindelijk nam hij een besluit. Hij

richtte haar snel uit hare knielende houding op en zeide:

„Laat ons eene overeenkomst maken, lieve hart. Ik zal in deze week geene kaarten aanraken. Maar dan moet ik nog eene maal..... een enkele maal mijn geluk beproeven, en wanneer ik dat gedaan heb, dan zal ik mijne Paasch-plichten vervullen en daarna nimmermeer de kaarten aanraken.”

„Uwe belofte stelt mij eenigermate gerust, Oswald. Ach! gij zoudt mij gelukkig maken, wanneer gij deze dagen besteden wildet, om u voor de Paasch-communie voor te bereiden..... want zoolang ik de chimeer nog achter u zie loeren — zoolang ik die niet onder uwe voeten zie, kan ik onmogelijk gerust, onmogelijk gelukkig zijn.”

Eene schaduw van ontevredenheid ging over het gelaat van von Lauingen, en met een gedwongen lach zeide hij:

„Dat beeld van de chimeer heeft indruk op uwe verbeelding gemaakt, arme Flore.”

„Neen!.... op mijn hart,” antwoordde zij zacht.

Daarbij bleef het. Oswald bracht de week in een pijnlijken toestand door, want hij lag op den dubbelen folterbank van zijn geweten en zijnen hartstocht. Wanneer hij Florestine naar de onzaglijke feesteligheden der goede week in de domkerk vergezelde, en zag hoe vol godsvrucht en hoe zij in het gebed verzonken was; dan zeide de stem van zijn geweten tot hem, dat ware ook uw plicht! ook gij moest u bij den heiligen rouw aansluiten, welken deze godvruchtige ceremoniën ademen en die alle vrome kinderen der Kerk met gevoel van boetvaardigheid en liefde bezielt. Dan zoudt ook gij uwen vrede weder bezitten, uw rustig geluk, waarin gij zoo zalig waart, en dat de laatste verschrik-

kelijke jaren u ontroofd hebben. O, keer terug! keer terug! kniel neder, voor den rechterstoel der boetvaardigheid en werp u met een grootmoedig en onwrikbaar besluit in de armen der genade..... zij zal u niet los laten. — — Ja, doe dat! fluisterde de stem van zijn hartstocht hem in, maar niet op dit oogenblik! Voor dat gij u eene zaak ontzegt, die u meer dan elk ander genot en bevrediging verschaft, moet gij beproeven of gij zonder haar bestaan kunt..... of het mogelijk is deze spanning, deze neiging af te leggen, zonder dat uw geest tot eene dorheid vervalt, die op den duur onverdragelijk zou zijn. — — Doch dat kunt gij niet beproeven terwijl gij speelt, maar terwijl gij niet speelt! zoo sprak wederom de eerste stem; en denk aan uw ongehoorde verliezen! zeide de tweede. Nu stond hij soms, door inwendige vertwijfeling gejaagd, plotseling op met het voornemen, om zich tegen de kwellingen der wroeging te bedwelmen, in de spanning van het spel — en dan weder hield de liefde voor Florestine en de vrees van haar al te zeer te zullen bedroeven, hem weder terug. Florestine leed onuitsprekelijk veel. Bij al hare smarten mengde zich de doodsangst, dat er iets onverklaarbaars, eene soort van verkoeling van minachting voor Oswald in haar hart sluipen kon en haar ongeschikt en onwaardig maken kon, om zich voor hem ten offer te brengen. O, moge dat toch niet gebeuren, mijn God, zuchtte zij, dat toch niet! Kruisig mij..... geef mij alle leed..... ontnem mij alle vreugde..... ontnem mij Oswald zelve..... maar laat mij hem beminnen, gelijk Gij mijn God, hem bemint..... om zijne ziel te redden! —

Zoo doorleefde haar duizendwerf gekruisigd hart de goede week.

Op Paasch-maandag gaf de gouverneur van Rizza

aan de vreemdelingen een schitterend afscheidsfeest. Oswald en Florestine waren daarbij tegenwoordig. Hij verdween terstond in de kamers, waar gespeeld werd en zette zich aan de whist-tafel. Florestine nam deel aan de danspartij of wandelde met eenige kennissen onder de dames in den geillumineerden tuin rond.

„Wie is die groote, schoone vrouw met den oleander-tak en die schitterende diamanten in het haar?” vroeg lady Dashville aan eene Engelsche dame.

„Eene Duitsche gravin,” was het antwoord: „men noemt haar gewoonlijk: „de vrouw van den speler.”

Sir Robert Balmond had zijne vrouw en zijne dochter overgehaald om dit afscheidsfeest bij te wonen, wjl lady Dashville en Blanca er behagen in vonden, om de schoone wereld van Rizza gade te slaau, maar slechts onder voorwaarden, dat Rosabella en hare moeder dat genoeg met haar deelden; zoo verschenen dan ook deze voor de eerste en de laatste maal. Rosabella volgde met haar oog de aanwijzing, die lady Dashville bij hare vraag deed; tamelijk dicht bij en juist tegenover haar stond Florestine, zoodat Rosabella haar in het aangezicht zien kon.

„Mijn God!” zeide zij tot hare moeder, „zij is het origineel van de buste, die wij zoo dikwerf bij mijnheer von Strahl te Rome bewonderd hebben.”

„Gij hebt gelijk! zij heeft daarmee ten minste een in het oog springende overeenkomst,” hernam lady Balmond.

„Het was de buste zijner nicht, over welke hij zoo gaarne, zoo vol bewondering sprak,” zeide Rosabella, „hij noemde haar gravin von Lauingen.”

„Juist!” zeide de Engelsche dame; „zij heet gravin von Lauingen, haar naam was mij ontgaan wjl men haar gewoonlijk de vrouw van den speler noemt.”

„Zoo jong, zoo schoon en zoo ongelukkig!” zuchtte Rosabella, met innige deelneming.

„En hoe romantisch onbegrijpelijk is het,” zoo ging de dame voort, „dat dit echtpaar elkander teeder bemint, dat hij haar op de handen draagt en dat de treurige hartstocht hem nogtans zoozeer beheerscht, dat hij haar diep ongelukkig maakt en zijn vermogen ten gronde richt. Het is alsof een daemon het geluk van dezen echt heeft willen verstoren.”

„O, rampzalig geluk dezer wereld!” fluisterde Rosabella zacht bij zichzelf, waarop zij tot lady Balmond zeide:

„Lieve mama, zoudt gij niet wenschen aan de gravin von Lauingen voorgesteld te worden? Het zal haar zeker genoeg doen, wanneer zij hoort, dat wij mijnheer von Strahl hebben leeren kennen.”

„Wij blijven nog slechts veertien dagen hier, lief kind! het is dus de moeite niet meer waard, om nieuwe vriendschapsbetrekkingen aan te knopen,” antwoordde lady Balmond, die volstrekt niet gaarne eenige herinnering aan Frans Seraph bij Rosabella wilde verlevendigen.

Florestine verborg met heldhaftige zelfbeheersching haar treurig hart voor de geheele wereld. Zij liet hare wonden naar binnen bloeden, terwijl zij sprak en schertste, lachte en danste; doch dit vorderde een vreeselijke inspanning, want hare gedachten waren bij Oswald. Zou hij geen enkel oogenblik in de danszaal verschijnen? zou hij gelukkig of ongelukkig spelen? zou hij zeer hoog spelen? zou men met whist een vermogen kunnen verspelen en wanneer zulks plaats had — wat dan? wat moet er van hem? — wat van mij geworden? vroeg zij niet. Zij bezat immers hem en God! maar hij —

ach! wat bezat hij? zichzelve durfde zij in zijn leven zelfs niet meer tellen, maar dit vermeerderde nog de liefde van hem in haar hart vol heldenmoed. De onstuimigheid van den hartstocht, is gelijk aan de wind der woestijn, die geheel stil en over al de schoonste tempels het verwoestend zand samendrijft: zij dood de edelste gewaarwordingen al meer en meer.

„Maar is graaf von Lauingen thans nergens zichtbaar?” zeide eene Poolsche dame tot Florestine: „versmaad hij ook al de balzaal — toch moet hij op de illuminatie in den tuin een blik slaan. Kom wij zullen hem bij die Russen van daan halen.”

Zij nam Florestine bij den arm en ging met haar naar de laatste kamer, waar eenige speeltafels stonden, die door heeren bezet waren. Allen zagen er ernstig en oplettend uit en men vernam geen andere syllabe van hunne lippen, dan de woorden, die op den gang van het spel betrekking hadden. Florestine zou liever teruggekeerd zijn; zij vreesde dat hare verschijning zeker opzien zou kunnen baren. Doch geesazins! men lette niet op haar en de Poolsche dame bracht haar naar de speeltafel van von Lauingen, die haar eveneens niet opgemerkt zou hebben, wanneer de Poolsche hem niet toegesproken en schertsend gezegd had:

„Wij hebben ons vast voorgenomen, om uwe langdurige partij te onderbreken, graaf. Het is onvergeeflijk, dat gij u hier opsluit, terwijl men zich in den tuin der toovergodinnen uit duizend en een nacht kan verlustigen.”

Oswald zag op met een geheel verstrooiden en verglaasden blik, die verried, dat het oog het voorwerp wel waarneemt, maar niet zijnen samenhang, niet zijne beteekenis, wijl de geest, die het rangschikken en samenvoegen moet in een geheel ander onderwerp

verdiept en geboeid is. Hij boog een weinig voor de Poolsche dame, zag vluchtig naar de tweede, herkende zijne echtgenoot, lachte eenigszins met de lippen, doch niet met zijne oogen en speelde door als was hij doofstom. De verbaasde Poolsche dame wist volstrekt niet, hoe zij zich tegenover zulk een bescheid houden moest. De arme Florestine onderdrukte evenwel het gevoel van haar hart en zeide tot den eenen Rus:

„En gij heer generaal, hebt gij geen lust, om de illuminatie in den tuin te gaan zien?”

„Ja, ja, mevrouw de gravin! binnen een quartier is de partij ten einde en dan zullen wij niet in gebreke blijven, om dezen tuin van Armida in oogenschouw te nemen,” antwoordde de generaal, op den toon van beleefde weigering.

De Poolsche dame riep uit:

„In deze atmosfeer zou ik naar lichaam en geest bedwelmen!”

Zij nam Florestine met zich mede en voelde aan haren arm dat hare hand beefde. Buiten gekomen zijde zij:

„Wanneer mijn man daarbij geweest ware, dan had ik al die hoopen gouds door elkander geworpen, welke op tafel lagen, en hem onder de verwarring medegesleurd.”

„En wat zoudt gij dan gewonnen hebben, wanneer gij zijnen persoon en niet zijnen wil hadt medegesleurd?” hernam Florestine; „gij zoudt hem in de oogen van ieder vernederd en niet van zijne kwaal genezen hebben.”

„Een krachtige vernedering is soms een heilzaam geneesmiddel voor eene kranke ziel.”

„Ja!” antwoordde Florestine, verdrietig, „eenmaal pleegt zij indruk te maken, maar aan de herhaling wordt men gewoon.”

Het feest duurde tot diep in den nacht. Eindelijk

ging men uit elkander; het werd eenzaam in den tuin, leeg in de zaal, de lampen gingen uit, de kaarsen waren laag afgebrand en aller oogen moede. Ook die van de dames van het huis. Het was des te pijnlijker voor Florestine, dat zij deze nog last aandeed; en toch kon zij niet besluiten, om zonder haren man weg te gaan, die nog aan de whist-tafel zat. Gelukkigwijze verloor de vrouw des huizes haar geduld. Zij ging in de speelkamer en zeide vriendelijk:

„Ik wensch den heeren goeden nacht en tevens goeden morgen, want de zon zal terstond opkomen.”

De partijen werden geeindigd en Florestine dankte God, dat zij met haren man in het rijtuig zat en naar huis reed. Graaf von Lauingen was zeer ontevreden en sprak geen woord. Toen zijn onaangename stemming den volgenden morgen niet geweken was, vroeg zij lieftallig of hem iets onaangenaams overkomen was.

„Zeker!” antwoordde hij somber, „ik heb zeer enorm verloren en toen ik op het punt was om te gaan winnen, werden wij genoodzaakt, om het spel te eindigen. Dat is onverdragelijk.”

„Het was vier uren, lieve Oswald, gij hebt bijna zes uren aan de speeltafel gezeten.” —

„Al had ik er zestien of zestig aan gezeten!” viel hij haar op harden toon in de rede; „ik wil mijn verlies terug winnen.”

Ver toord verliet hij de kamer en het huis. Florestine ging naar de H. Mis. Voor het altaar vond haar gebroken hart een weinig rust. Neem alles, ontnem mij elke hoop op aardsch geluk, maar red zijne ziel! zoo weende zij weder voor God. Zij kende alleen dit gebed. — Zij had met de Poolsche dame afgesproken om eene toertje naar Cannes te maken, waar zij eene bekende bezoeken wilde. Voordat zij in het rijtuig

stapte, om de Poolsche dame af te halen ontving zij een briefje van haar man, waarin haar gemeld werd dat hij bij het diner niet te huis kon komen. Weder een schrede verder! zuchtte zij; tot heden had dit uur hem nog in toom gehouden! —

Zij ging naar Cannes, men haalde haar daar over, om te blijven dineeren. Tamelijk laat kwam zij des avonds weder te Rizza en zag vol ontsteltenis een tweede briefje van haar man op tafel liggen. Haar hart en hare hand beefde, toen zij het opende en las:

„Lieve Flore, ik ben op reis, om ongestoord mijn plan, dat wil zeggen mijn geluk te volgen. Wees volkomen gerust. Binnen acht dagen, op het allerlaatst, ben ik weder bij u en dan zullen wij de terugreis ondernemen. Wees niet vertoornd op mij wegens die korte afwezigheid en houd u vast overtuigd van de hartelijke liefde van uwen Oswald.”

Geheel verplet zonk zij bewusteloos neder. Een benauwde drukking, die haar langzamerhand scheen te verstikken, — dat was alles, wat zij gevoelde. Zoo lag zij daar een paar uren. Stond de tijd st. l? ging hij voort? zij wist het niet! zij zag als door een waas, dat de bediende binnentrad en het thee servies op tafel zette. Daarop kwam haar kamermeisje. Dat zij ongeroepen in de salon verscheen, was iets geheel ongewoons. Daarom vroeg zij haastig:

„Wat is er! is hij gekomen?”

„Het is twee uren over middernacht.” zeide het meisje beschroomd.

„Ah, zoo! dan moet men gaan slapen!” zeide Florestine op nauw hoorbaren en doffen toon.

Zij liet zich ontkleeden en legde zich neder, maar de slaap sloot haar matte oogen niet. Wanneer hare oogleden nedersloegen, dan schrikte zij telkens wak-

ker en riep: waar zijt gij Oswald! waar zijt gij? — Eindelijk vond zij toch een oogenblik rust, en toen zij den volgenden morgen ontwaakte, waren haar moed en krachten weder hersteld en besloot zij aan haren oom Frankenhauseu het volgende te telegrapheeren:

„Wij gaan hier ten gronde. Kom hier of zend een uwer zonen.”

Als oom maar niet op sterven ligt — dan komt hij! zeide zij bij zichzelf, en dat was haar troost in die lange, zeer lange acht dagen, waarin zij het looden gewicht van elke minuut gevoelde. Zij liet niemand bij zich toe, zij was lijdend, zoo zeide men — en waarlijk men mocht zulks met recht zeggen. Bovendien vertrokken allen, ook hare bekenden. Rizza werd ledig. Lady Vivian wilde daar echter de maand Mei nog doorbrengen en hare zuster bleef bij haar, terwijl lady Dashville reeds vertrokken was, want Rosabella had op een zijdelingsche vraag, welke Blanche betreffende haren broeder tot haar gericht had, geantwoord, dat zij zich niet wenschte te verloven. Lady Dashville wist al te goed, hoe weinig zulk een gezegde in den mond van een jong meisje beteekende, om niet lachend tot lady Balmond te zeggen:

„Op achttienjarige leeftijd heeft zulk een hoofdje allerlei onbestemde vrijheidszucht en illusiën betreffende de volmaaktheid van een echtgenoot. Men moet die laten opklaren als ochtenddamp. Wellicht over een jaar, zeker over twee jaren denkt Rosabella anders — en daarom zullen wij vertrekken, opdat wij den schijn niet aannemen van er al te zeer op aan te dringen — laat ons wachten.”

Lady Balmond drukte hartelijk de hand van hare vriendin; zij wenschte vurig, dat Rosabella zich verbond met een zoo door en door braven jongeling

als lord Glenarvon, en het verheugde haar, dat hij zich over het woord van Rosabella niet beleedigd gevoelde. Zoo nam men vriendelijk afscheid, tot wederziens in Londen. Doch sir Robert was ontevreden en begon zich in Rizza sterk te vervelen, waarom hij een uitstapje maakte naar Monaco, Cannes en Hyères. Van Monaco teruggekeerd zeide hij tot zijne dochter:

„Rosabella! thans moogt gij het lot van de gravin hier naast, de vrouw van den speler, beklagen! Hij zit aan de bank van Monaco, is geruïneerd, is een voorbeeld van vertwijfeling.”

„En zij is hier!” riep Rosabella, „en bij elken dag begint zij er bleeker en treuriger uit te zien! zou zij weten waar hij is? O, zij zou zeker naar hem toe gaan, om hem te halen, wanneer zij het wist! Dunkt u ook niet, lieve vader?”

„Hoe kan ik dat denken! ik ken haar immers niet.”

„Het is mij als ken ik haar, die arme vrouw, met haar edel en schoon gelaat,” hernam Rosabella, „zij zou zeker gaarne weten waar haar ongelukkige man is.”

„Meng u niet in zaken, die u niet aangaan,” zeide sir Robert.

Rosabella zweeg; maar zij schreef in het geheim een briefje in de Duitsche taal en daarom wat gebrekkig, en zond het aan Florestine.

Het was de zesde dag, dat Oswald verdwenen was, toen Florestine een bekende en mannelijke stem in de voorkamer hoorde. De deur werd geopend en Frankenhäusen trad binnen. Zij snelde hem te gemoet.

„Komt gij zelf, God dank!” riep zij en omarmde hem vol ontroering.

„Ja, arm kind, uw bericht zou dooden kunnen doen opstaan en zoo ver was het nog niet met mij! Maar waar is hij?”

„Ik weet het niet!” zeide zij, in tranen uitbarstend.
 „Wellicht te Parijs, wellicht te Napels! O, lieve oom, wanneer ik wist waar hij was, dan ware ik niet hier! maar ik weet niets — niets!”

Daarop kwam de bediende binnen en bracht het briefje van Rosabella; Florestine las:

„Gij ziet er zoo treurig uit; genadige gravin, geheel anders dan uwe schoone buste te Rome. Dat doet mij zeer veel leed! ik zie u dagelijks in den tuin wandelen en weenen. Zijt gij wellicht treurig omdat gij van uwen echtgenoot gescheiden zijt? dan kan ik u melden, dat mijn vader hem gisteren in Monaco gezien heeft. Mijn vader is sir Robert Balmond, genadige gravin, en ik ben uwe toegenegene Rosabella Balmond.”

„Een bodē des Hemels!” riep Florestine, met opgeheven handen.

„Ik ga dus terstond naar Monaco,” zeide Frankenhansen, „en ik zal hem bij u terug brengen, en dan van hier vertrekken, arm kind.”

„Ja! vertrekken, lieve oom! maar waar met hem heen? waar vindt hij veiligheid voor zichzelf!” riep Florestine, met zulk een hartverscheurende klacht, dat de oude man heen snelde, wjl hij zijne tranen niet weerhouden kon.

HET STILLE HUIS.

Op den weg, die van Vevay naar Montreux, langs de helling van den berg loopt, ging een man eenzaam en in diepe gedachten verzonken. Zijn voorover gebogen houding en zijn langzame gang schenen zulks ten minste te kennen te geven, en wellicht was het ook zoo. Zag men hem in het aangezicht, dan bemerkte men, dat dit alles ook een gevolg van een lichamelijk lijden zijn kon, welks tekenen onmisbaar in zijne trekken gegroefd waren. Hij kon naar zijne jaren nog jong zijn; doch het zijn niet altijd de jaren, die den mensch jong of oud maken. Het was op een October-morgen, vol aangename en frissche schoonheid, die dit Genfer meer zoo bevallig maakt. De stralen van de zomerzon stortten zich in duizend schitterende goudvonken uit op de zacht murmelende beeken, wierpen de spitse sneeuw-piramiden der Dents du Midi en der Dents de Morcle glinsterend van den blauwen hemel af, koesterden de druiven der wijngaarden tot volle rijpheid en doschten deze oeverzijde in de rijkste mengeling van spelende kleuren, terwijl de tegenovergestelde oever van Savoye, met zijne rotsen en zijn gordel van kastanjewouden,

met het lachend tooneel een krachtige tegenstelling vormde. Doch dit alles maakte geen indruk op den wandelaar. Was hij daaraan gewoon of had hij geen gevoel voor natuurschoon, of verdreven zijne gedachten den zin voor de uiterlijke wereld. Kortom hij ging langzaam en in gedachten verdiept verder, totdat hij voor een dichte groep kastanjeboomen stond, die een landelijk traliehek overschaduwden, dat het opschrift droeg: *La villa paisible*. Binnen het hek lag een kronkelpad tusschen bosschen zoodat het oog den loop en het einde niet kon gade slaan. Ook kon men van geen enkel punt dit plekje grond, dat bij voorkeur vreedzaam genaamd werd, beschouwen, want een hooge hegge van stekelpalm taxus en thuja omgaf den omtrek met een dikken ondoordringbaren groenen krans.

Toen hij voor het traliehek genaderd was, werd hij achterhaald door een jong meisje, dat een grooten korf met wijndruiven droeg en hem als een goeden bekende groette.

„Goede morgen, Jeanneton,” antwoordde hij: „Gij hebt een zware vracht te dragen.”

„Dat is niets,” hernam zij: „maar het is moeielijk, om al die druiven te verteren, hoe zoet zij ook zijn, en ik heb altijd medelijden met mevrouw de gravin, die dit doen moet.”

„Als geneesmiddel zijn de wijndruiven toch iets zeer dragelijks, Jeanneton.”

„Dat kan wel zijn, mijnheer! maar geneesmiddelen blijven geneesmiddelen en niemand gebruikt ze met genoegen — en dat de gravin zulke geneesmiddelen noodig heeft, doet mij evenzeer leed.”

„Mij ook, Jeanneton,” zeide de man en vervolgde zijnen weg, terwijl zij het traliehek opende en daardoor eene bel in beweging bracht, die de bewoners

van het huis het teeken gaf, dat iemand op het stille gebied der villa trad.

De kronkelweg voerde in lichte wendingen naar een huis, welks kleine afmetingen in het algemeen niet geschikt waren voor den Italiaanschen stijl, waarin het gebouwd was; het had echter een blank en bevallig aanzien tusschen al het groen, waarin het verborgen was. Hoe klein het ook was, het scheen nochtans toereikend voor de bewoners, want er was buiten geen levend wezen te bekennen; ja zelfs men hoorde geen geluid van binnen, geene kinderstemmen, geen gesprek van dienstboden, geen onbestemd gedruisch, dat gewoonlijk met het familieleven verbonden is. Daarbij kwam de natuurstille van den herfst, zoodat Jeanneton terwijl zij van het front van het kleine huisje naar de rechterzijde ging, onwillekeurig bij zichzelf dacht: Hoe uitgestorven! — en toen zij de keuken binnen gekomen en haren korf op tafel gezet had, zeide zij tot de eenzame keukenmeid:

„De rechte lieden voor de vreedzame villa schijnen hier te wonen. Waar men in het algemeen niet spreekt is geen woordenwisseling.”

„Hoe zou die kunnen ontstaan, waar alle eenzaam zijn!” hernam de keukenmeid; „men vergeet geheel, dat er ontevredenheid op de wereld bestaat. Nog nooit heb ik zulk een dienst gehad.”

„Maar zeer vrolijk is het hier niet, wel Madelon?” men zou het spreken wel kunnen afleeren oordeelde Jeanneton.

„Wat men goed kan verleert men niet gemakkelijk,” antwoordde Madelon, bedaard, nam de druiven uit den korf en legde ze tusschen wijngaardbladeren in een glazen schaal.

Terstond daarna verscheen een kamermeisje, nam

de schaal over en bracht die in de eetzaal, waar het ontbijt voor drie personen gereed stond — drie personen, die door den storm des levens in een vreeselijke schipbreuk op het strand van het Genfer meer geslagen waren.

Intusschen zette de wandelaar zijnen weg voort. Hij was een mensch, dien zijne levenswijze tot eene ruïne gemaakt had, tot een puinhoop van edele brokstukken en nietswaardig gruis, die door elkander geworpen een treurige verwoesting aanboden. Niets stond meer over-eind in het ingestorte gebouw dezer ziel; geen geloof, geene hoop, geene liefde, geene grondslagen, geene hoop op eene aardsche of hemelsche toekomst, geen vertrouwen, noch op God, noch op de menschen, noch op eigen wil. Tengevolge van misbruik van alle goede gaven ten gunste der hartstochten en wegens de verspilling van alle goede krachten in het streven naar verkeerde doeleinden, was de dorre en ontzenuwende twijfel ontstaan, die met de klauwen eener harpij zulk eene ziel aangrijpt, zoodat zij elke goede gedachte, die in haar ontwaakt, elk edel gevoel, dat zich tracht te verheffen met zijn ijskouden adem doodt. Zulk een toestand is in tegenspraak met de behoefte der menschelijke natuur, en daarom was deze mensch onbeschrijflijk zwaarmoedig; zijne gedachten getuigden er van. Hij richtte zijne schreden naar het kerkhof van Montreux, met zijn schoon en beroemd uitzicht op het meer. Mijn eigen hart is een kerkhof, sprak hij tot zichzelf: het omsluit slechts lijken. Wat is er van mijne jeugd geworden?..... o, mijn schoone jeugd, zoo rijk aan vreugde, aan hoop, aan wenschen en aan streven — al hare bloesems zijn verwelkt, of door den worm afgeknaagd, en die afzichtelijke, gestorvene overblijfselen ritselen boven haar lijk. Wat

is er van mijn geloof geworden? O, mijn wakker bezielde geloof, hoe hoog en hoe ver werd ik op zijne vleugelen gedragen, zoodat ik met mijne armen tijd en eeuwigheid omvatte, en in haar onvergankelijk licht de wereld als een vluchtige schaduw zag verdwijnen. De vleugelen zijn gebroken, de witte slagvederen uitgerukt. Zij is dood gelijk de vlinder, dien men met den voet vertreedt, nadat hij door de verminking zijner vleugelen onherkenbaar geworden is. Wat is er van mijne jongelingskracht geworden? . . . O, mijn moedige, vrolijke kracht, die zich als een vurig strijder met wapperend vaan in den slag wierp, dien men het menschelijk leven noemt, hoe spoedig werd gij overwonnen! hoe licht viel uwe banier neder, hoe vroeg liet uw arm het zwaard machteloos in de schede steken, hoe spoedig zweeg uw oorlogskreet, hoe diep was uw val, uwe vernietiging! gij zijt geen lijk meer! gij zijt stof, dat door den wind voortgedreven wordt! — En gij mijn hoogmoed, die mij zulke edele bedoelingen voorhield, die mij zoo krachtig aanspoortet tot al wat edel was, en het geringe leerdet verachten, waarom hebt gij zoo spoedig den adem uitgeblazen en zijt gij nedergestort in deze weleer verachte vernederingen; en waarom hebt gij het daarbij niet gelaten en er door geleerd, dat de mensch een nietswaardig schepsel is, wat over ambrozijn praat en zich met draf voedt. O, mijn hoogmoed gij zijt de afzichtelijkste van al de lijken, waarvan ik de begraafplaats ben; — want daarin zie ik zoo juist den mensch, mij zelve in de ontbinding.

Zulke alleenspraken hield Telesphoor Hertog tot zich zelve, zulke gesprekken hield hij met alle personen, waarmede hij in een gewoon en oppervlakkig gesprek geraakte. Zijne studien? had hij ze voleind of laten

varen? men weet het niet. Hij kon kennis genoeg opgedaan hebben, om een grondig examen af te leggen, dat iedere practische loopbaan pleegt vooraf te gaan; doch een ongelukkig duel had hem genoodzaakt Zürich te verlaten en thans wist hij zelf des te minder werwaarts hij zijne schreden richten moest, wijl zijn hart getroffen scheen en hij het voor noodzakelijk hield, om aan de genezing zijner ziel te denken, alvorens hij zich tot zware examina ging voorbereiden.

De professor, die hem te Zürich in de leerschool van het materialisme opnam, had een liefvallige dochter, die bijzonder ingenomen was met Telesphoor. Dat hij zich niet weder door eene vrouw zou laten misleiden stond, na zijne lotgevallen met Lisa Rink, bij hem vast. Dit sloot echter geen lichte en voorbijgaande betrekkingen uit en eene zoodanige knoopte hij met deze jonge dame aan. Toen zij de zaak ernstig begon te meenen, trad hij lachend terug; toen zij zich daardoor diep gekrenkt gevoelde spotte hij met haar, en toen de geheele familie zich door zijn gedrag beleedigd zag, verklaarde hij zich bereid, om aan haren broeder voldoening te geven, wanneer deze naar zijn bloed dorstte, doch van een echtverbintenis met de zuster kon volstrekt geen sprake zijn. De broeder, op deze spottende wijze uitgedaagd, ontstak in toorn en verlangde een duel met het pistool, dat Telesphoor bereidwillig aannam en hem eene verwonding in de zijde veroorzaakte. Aan deze gevolgen leed hij thans nog, en het lijden, dat zijn lichamelijke krachten deed afnemen, vermeerderde de zwakheid zijner borst en de bittere treurigheid, die in een ongeloovige ziel den boventoon heeft, hoezeer zij die ook door de schelle melodiën der dwaasheid tracht te verdooven.

Thans gebruikte hij in Vevay druiven als genees-

middelen. Hij was naar het Genfer meer gegaan, zonder te vermoeden, dat hij daar eene persoon zou aantreffen, wier ontmoeting hem het minst aangenaam van alles was, wijl de schoone harmonie van haar inwendig leven scherp tegenover de verwoesting van het zijne stond. In de *Villa paisible* had Florestine hare tent opgeslagen. Daar leefde zij in zeer beperkte omstandigheden met von Lauingen en mevrouw von Strahl — want Kronenstein was zeer met schulden bezwaard. Haar man had eerst in zijn dolzinnigen hartstocht zijn eigen vermogen verspeeld en zou ook het hare tot den laatsten penning verspild hebben, wanneer niet Frankenhausem hem van het uiterste verderf terug getrokken had. Frankenhausem haalde hem schier met geweld uit de speelbank te Monaco, die Oswald des te minder verlaten wilde, omdat hij zich inbeeldde, dat hij slechts verloor, om weldra des te schitterender te winnen. Frankenhausem bracht hem naar Rizza terug, waar Florestine dobberde tusschen de vreugde, dat zij Oswald weder zag en het verdriet, dat zij hem zoo weder zag. De oom nam de onaangename taak op zich, om een chaos van schulden te ontwarren en de moeilijke taak, om ze te delgen. Om het bezit van Kronenstein voor de toekomst te redden en de schulden allen te voldoen, waren buitengewone beperkingen en een streng beheer der inkomsten noodzakelijk. Dit nam Frankenhausem op zich; daarmede moest Oswald tevreden zijn. Florestine was tot alles bereid en zou zich licht elke ontbering getroost hebben, wanneer zij maar op Kronenstein had mogen leven. Maar ook dit offer moest zij brengen, want haar man verklaarde, dat het hem onmogelijk was, om daar een bekrompen leven te leiden, waar men tot heden aan groot fortuin gewoon was geweest,

en waar hij nu zijne verwanten, vrienden en lieden van zijnen stand niet meer naar behooren ontvangen kon. In een vreemd land, waar hij geen voorwerp van medelijden, of zelfs van verachting was, zou hij meer gelaten den scherpsten prikkel van het zelfverwijt verdragen, rustiger den drukkenden toestand, waarin hij door eigene schuld geraakt was, gade slaan. Florestine begreep dit; zij verborg hare smart diep in haar binnenste en liet aan haren man de keuze der woonplaats. Hij koos Genf. Maar na een jaar liep het verblijf aldaar te zeer op kosten, daar er geheel ongezocht vriendschapsbetrekkingen ontstonden, die allerlei uitgaven vorderden, welke van het gezellig verkeer onafscheidelijk zijn.

„Wij moeten buiten gaan wonen,” zeide Oswald, „buiten het gezellig verkeer, maar toch zoo, dat wij in de nabijheid eener stad blijven. Laat ons voor dit doel den oever van het Waadland eens bezoeken.”

Dit geschiedde en zij vonden de *Villa paisible*, die nauwelijks een half uur van Vevay verwijderd lag en voor een billijken prijs te huur was, wyl Oswald die niet alleen gedurende het aangename jaargetijde, maar ook in den winter bewonen wilde. Florestine verheugde zich over het buitenverblijf, dat haar in zijne eenvoudigheid en door zijn heerlijke omstreken zeer beviel; maar voor haar was iedere schrede en elke wending op den weg des levens met een offer verbonden, alsof hare ziel een geheel bijzondere vorming behoefde. Zij moest thans in een geheel protestantsch land leven, onder eene deels calvinistische, deels piëtistische bevolking. In Genf was zij ver van het calvinisme gebleven, wyl daar de Kerk frisch en krachtig bloeit. Thans was de schamele kapel in Vevay het middelpunt van een paar honderd Katholieken, die men in de stad en de omstreken telde en

moest zij een half uur gaan om de H. Mis bij te wonen. Doch geen woord van ontevredenheid of klacht ontgleed aan hare lippen, ja zulke gedachten kwamen nauwelijks in haar op; zij had namelijk eene groote, allesbeheerschende gedachte en die was — Oswald te redden! dat was haar doel! daarnaar haakte, daarnaar streefde zij; daarheen richtte zich iedere wensch; daarvoor was elke handeling bestemd; daarvoor ademde, leefde, beminde zij. Evenals de beschermengel, die de hem toevertrouwde ziel bemint zonder zelfzucht, slechts met het oog op het eeuwig heil en toch met onbeschrijfelijke teederheid, zoo beminde zij haren man en de levendigheid van hare gewaarwordingen trad ook hier met een bekoorlijke lieftalligheid te voorschijn. Oswald beminde haar onbeschrijfelijk; zijne teederheid voor haar was nog inniger dan in de dagen van geluk; want hij had alles willen vergoeden, wat zij geleden had en nog leed. Wijn echter bij hem het wereldsche meer op den voorgrond stond dan voor haar, deels omdat hij daaraan minder onthecht was, deels omdat zijn geweten hem dikwerf verweet, hoezeer hij hare tijdelijke behangen verwoest had, zoo geraakte hij daardoor in eene gemoedstemming, die hem niet toeliet tot de vreedzame kalmte des gemoeds te geraken, waarin de geheele persoon van Florestine als in een hemelschen geur gebalzend was. Soms was hij treurig, mismooedig, ongeduldig en ontstemd, zwaar gedrukt door het bewustzijn zijner schuld, door de beperktheid van zijn levenswijze, door gebrek aan bezigheid en aan eene werkkring. Dat alles gevoelde en droeg zij met hem; het was hem echter altijd als moest zij het middel en den weg weten of bereiden, om den toestand te veranderen. De onbegrensde achting, welke hij Florestine toedroeg, was ongetwijfeld de

grond van deze geheime vorderingen; evenwel drukten zij haar soms, en er behoorde eene kracht toe, die niet van de aarde uitging, om haar hart zoo hoog te verheffen, dat ook hij zich daarnaar richten kon. Zeldzaam voorzeker is het leven der genade in eene ziel zoo krachtig geweest als in Florestine.

Thans werd von Lauingen door de pijnlijkste zorg gekweld, want het klimaat van Genf, met zijn scherpen Noorderwind, had een schadelijken invloed gehad op Florestine: zij begon aan de hoest te lijden en zij dacht met schrik aan den vroegtijdigen dood harer moeder. Zij zelve verklaarde deze ongesteldheid voor onbeduidend en voorbijgaand en zij gaf de verzekering, dat rust en kalnte, vereenigd met het weldadig klimaat van het Waadland, haar weldra zou herstellen. Op aandringen van Oswald moest zij echter een doctor te Vevay raadplegen, die haar als het gewone geneesmiddel bij het begin van eene borstkwaal het gebruik van druiven — en een langer oponthoud aan dezen oever van het Genfer meer aanried. Dat kwam met de omstandigheden overeen en de *Villa paisible* werd voor drie jaren ingehuurd. Daar zij nu voor een zekere tijdruimte een vaste woonplaats gekozen hadden, sloeg Oswald aan Florestine voor, om mevrouw von Strahl uit te noodigen haren intrek bij hen te nemen, want zij woonde niet meer op Kronenstein, sedert de omstandigheden daar zoo treurig veranderd waren. Zij had haar verblijf bij hare zuster, mevrouw Frankenhauseu, gehouden, zonder te weten, waar zij, die een afkeer had van alle soort van onrust, een rustige schuilplaats vinden zou. Florestine nam het voorstel van haren man met genoegen aan. Reeds langen tijd had zij naar deze geliefde tweede moeder verlangd, en zij zond nu een dringende uitnoodiging tot mevrouw von Strahl.

„Zou het niet mogelijk zijn,” zeide deze tot haren schoonbroeder, „dat Kronenstein in een of twee jaren weder vrij werd?”

„Hoe dikwerf moet ik het herhalen!” antwoordde Frankenhauseu, ongeduldig; „binnen vijf of zeven jaren valt daar niet aan te denken. . . . en dan is het resultaat nog vrij gunstig.”

„Dan neem ik de uitnoodiging aan,” hernam mevrouw von Strahl, na een oogenblik bedenkens; „het wordt mij al te zwaar Florestine in zoo langen tijd, ach! wellicht nimmer weder te zien.”

„Zacht, zacht!” zeide mevrouw Frankenhauseu; „dat hoop ik nog te beleven en ik ben vijf jaren ouder dan gij. Maar ik vind het zeer goed, dat gij u thans tot haar begeeft, nu zij aan het Genfer meer gevestigd is en haar huishouden op orde heeft. Gij behoort bij elkander als moeder en kind en het zal haar ongetwijfeld een groote troost zijn in gezelschap met u te leven. Zij geniet daardoor nog iets van het leven in haar vaderland — de arme Flore!”

„En in geval von Lauingen, God weet, welke streek mocht uithalen,” zeide Frankenhauseu, „dan zou Florestine toch eenigen troost hebben en niet zoo vreeselijk verlaten zijn als toenmaals in Rizza.”

„O, aan een dergelijke mogelijkheid willen wij volstrekt niet denken!” zuchtte mevrouw von Strahl.

„Zou hij eindelijk na zulk een schrikwekkende ondervinding niet genezen zijn?” vroeg mevrouw Frankenhauseu.

„Dit moest zoo zijn!” hernam haar man, „wijl hij reeds twee heerlijke vermogens tot leergeld gegeven heeft, maar een zwak character is gewoonlijk een onverbeterlijk character.”

Amelie Verden, die elke gelegenheid aangreep,

welke zich aanbood, om een aangename reis te maken, vergezelde met hare volwassene dochter mevrouw von Strahl naar Florestine, bleef eenige dagen aan het Genfer meer en bracht, voor zoover dit haar doenlijk was, het geheele leven der wereld in de *Villa paisible*. Zij wist onbegrijpelijk veel uit de residentie te verhalen van bekenden en onbekenden, en van haar vernam men dan ook, dat Lisa Rink nog maar geen mevrouw van Seeheim was — ja zelfs, dat prins Xavier genegen was, om zijn woord met haar te breken.

„Maar tot die manmoedige daad zal hij moeielijk overgaan!” voegde zij er bij.

„Zeker niet!” zeide von Lauingen; „hij is zwak en laf van character en zij is vol verbeelding en hoogmoed — daarom wint zij het spel; doch niet ineens. Zij zal hem langzamerhand wel onder hare macht krijgen en na tien jaren, wanneer hare schoonheid verwelkt, haar talent vergeten is en niemand meer aan de dertigjarige Lisa Rink denkt, dan zal zij als mevrouw van Seeheim uit de stroom der vergetelheid te voorschijn komen. Dat voorspel ik zonder de gave van een ziener te bezitten.”

„Tante,” zeide Amelie Verden eens in een gesprek met mevrouw von Strahl; „von Lauingen wekt meer en meer mijne verbazing. want hij spreekt bij elke gelegenheid zoo verstandig, als had hij de zeven wijzen van Griekenland in zijnen persoon vereenigd, en nogtans is hij tot zulke dwaze streken in staat, dat zij mij met huivering slaan. Zulk eene tegenstelling doet mij ontzetten als had ik met een bedekten krankzinnige te doen, die plotseling door eene vlaag overvallen mij om het leven brengen kon.”

„Naar wij hopen, zullen zijne bekrompen omstan-

digheden hem van een nieuwe dwaasheid terug houden," antwoordde mevrouw von Strahl; „en het stille buitenleven brengt zijnen hartstocht geheel tot kalnte. Hij heeft het zoover gebracht, dat ik haast God danken zou voor het verlies van zijn vermogen en voor de voogdijschap, waaronder hij gekomen is, ofschoon het mij ook in beide gevallen leed doet voor Florestine."

„Het is een groot geluk, tante, dat Flore eigenlijk niets anders van het leven verlangd heeft, dan zich daarin te heiligen."

„Het bewustzijn van de bestemming heeft zeker in haar altijd den boventoon gehad; maar zij heeft een menschelijk hart, lieve Amelie, en zoolang dit blijft kloppen voelt zij het onderscheid, wat tusschen ontbering en overvloed bestaat. Flore zal wel nimmer bekennen, dat zij niet gelukkig is; maar ik zie wat zij opofferen moet en dat smart mij, omdat ook ik een menschelijk en onvolmaakt, wereldsch hart bezit."

„O, zwijg over uwe onvolmaaktheid, tante! wat zou ik dan wel van mij moeten zeggen?" riep Amelie uit; „wanneer ik daaraan denk, dan wordt ik terstond zwaarmoedig, en dat is een noodlottige toestand."

Zij maakte zooveel mogelijk uitstapjes in de omstreken, nu eens met de stoomboot, dan weder met een schuitje, soms met de spoortrein. Toen zij eens naar het veelberoemde slot Chillon gegaan waren, ontmoetten zij daar Telesphoor Hertog. Hij scheen geen lust te hebben het gezelschap te naderen; maar Florestine begroette hem met eene blijdschap, als was deze ontmoeting voor haar een waar geluk, en toen zij vernam, dat hij voor zijne gezondheid langer in Vevay blijven zou, vermeerderde hare blijdschap en bad zij hem dringend, dat hij een dagelijksche gast van de *Villa paisible* zou worden. Hij beloofde het

zonder den wil te hebben, om zijne belofte te houden. Doch zij liet dat zoo niet afloopen. Zij verzocht Oswald, alles aan te wenden, om Telesphoor, daar hij thans van alle kwade gezelschappen gescheiden was, in haar huis te halen.

„Over zijn verleden stappen wij heen,” zeide zij; „dat moet men zoo dikwerf doen! en in den tegenwoordigen tijd kunnen wij hem wellicht van nut zijn. Dat twee kinderen van Kronenstein elkander hier ontmoeten en beiden plan hebben, om hier langer te blijven, is voorzeker een teeken, dat zij elkander niet ontwijken zullen, al betoont hij zich ook nog zoo bevreesd. Bovendien ziet hij er zoo lijdend uit, dat het haast een werk van barmhartigheid zou zijn, wanneer men zich zijn lot aantrok.”

Daar Amelie Verden kort daarop met hare dochter vertrok en de kleine kring daardoor veel enger en stiller was geworden, vond von Lauingen het niet ongepast, om daarin een nieuw element op te nemen, alhoewel hij geene genegenheid voor Telesphoor gevoelde. Hij begreep echter, dat zulks bij Florestine het geval was, en daarom slechts deed hij moeite, om Telesphoor te winnen. Aanvankelijk wilde dit geenszins gelukken. Telesphoor nam een afwerende houding aan gelijk een egel, die zijne prikkels doet rijzen. Florestine liet zich niet afschrikken want zij besloot daaruit, dat hij ongelukkig en in zijn binnenste verward was. Vonden haar man en hare tante hem onverdragelijk, dan beweerde zij altijd, dat men meer toegeeflijkheid en geduld moest hebben voor geestelijke dan voor lichamelijke zwakheden, en zij achtte het hare taak, om ten minste eene poging te doen, ten einde hem met God en de Kerk te verzoenen, welk doel beiden van ganscher harte billikten en

wenschten. Want mocht von Lauingen in de dolzinnigheid van zijnen hartstocht zich ook nog zoover van zijnen plicht verwijderen; nimmer kwam hij op de gedachte, om met de geboden Gods of der Kerk te breken of de geloofsleer van de hand te wijzen; en altijd betreurde hij in diepe wroeging zijne misstappen en hij had ook den wil ze nimmer weder te begaan, doch hij streed niet met al de kracht, die de genade hem schonk, tegen de eerste opwellingen der bekoring. Hij was op een rampzalige en onverschoonbare wijze aan den vijand onderworpen; doch als vijand overloopen en in het vijandelijk leger verblijven — dat deed hij niet. Telesphoor daarentegen had zulks gedaan. Hetgeen hem tegen de vriendelijkheid van Florestine innam was de gedachte: zij wil mij katholieke denkbeelden opdringen, die ik veracht, wijl zij meer of minder grove onwaarheid zijn, die nu eens naar het bespottelijke zweemt en dan weder tot verbazende dweepzucht wordt opgevoerd. — Daar er echter geen godsdienstige vraagstukken werden aangeroerd, kwam hij tot kalmte, en deze omgang maakte op hem denzelfden weldadigen invloed als, wanneer iemand een frissche gezonde lucht inademt. Hij had medelijden met Florestine. Het lot van dat jonge, goede, lieftalige wezen kwam hem des te treuriger voor, omdat hij de bovennatuurlijke zijde daarvan niet vatte. Zij was verborgen in het duistere van haren toestand — dat zag hij; doch dat zich goudaderen van deugd uit haar leven ontwikkelden — dat zag hij niet. Overigens wilde hij zich niet gaarne door hare vriendschap laten innemen. Want waartoe dient het? vroeg hij zich af en gaf daarop het troosteloze antwoord: in den diepsten grond van alle dingen ligt slechts het niet. Daarom zeide hij ook eens tot Florestine:

„Het is een nuttelooze verspilling van het verstand, om diep na te denken, het is een nuttelooze verspilling van het gevoel, om diepe gewaarwordingen te hebben, want het ontbreekt ons aan een voorwerp, dat deze moeite waardig is.”

„Op uw standpunt hebt gij gelijk,” hernam Florestine; „ook ik bereik spoedig den grond der dingen, al is het ook langs den weg van denken en gewaarworden, — en ik erken de nietigheid er van, zoodra ik God er niet in vind. Daar God ontbreekt, daar vindt men het niet.”

„Zulks maakt het leven licht,” zeide hij.

„Ja licht als een schip, dat zich zonder ballast op zee waagt!” hernam zij.

„Wanneer gij mijne ondervinding had, dan zoudt gij van mijn gevoelen zijn.”

„O neen! ondervindingen zijn slechts iets toevalligs en voorbijgaands, wat naar een eeuwig en onveranderlijken maatstaf moet worden afgemeten en daardoor waarde en gewicht erlangt.”

„Eeuwig! onveranderlijk!” zeide Telesphoor, twijfelend zijne schouders ophalende; „deze woorden hebben voor mij geene beteekenis.”

„Hebben het gezond verstand en de behoefte aan geloof daar vrede meê?” vroeg zij lachend; „leggen zij geen protest in tegen zulk eene bekentenis?”

„Ik hoor niet meer naar stemmen, die den inwendigen tweestrijd aanhitsen,” hernam hij; „ik heb onuitsprekelijk veel geleden, zoolang die mij pijnigde. Thans ben ik rustig en verneem ik hier of daar een woord, waaraan ik vroeger zelf een schoone beteekenis hechtte, dan laat ik het — nu eens als een gezang van een vogel, dan eens als een schel en ijdel geluid — mijn oor voorbijgaan, al naar de mond, die ze uitspreekt, de waarheid meent te zeggen.”

„En daarin wilt gij leven en sterven?”

„Ja, juist leven! wat het sterven betreft dat is een onbeduidende zaak. Men sterft slechts eenmaal.”

„En dan?”

„O, gij vraagt te veel! Daarop kan niemand een voldoende antwoord geven.”

„Denkt gij soms aan die vraag?”

„Ja, die vraag dringt zich nu en dan met geweld aan mij op!” zeide Telesphoor. „Maar ik zeide u immers, dat ik het der moeite niet waard acht, om overwegingen over het niet in te stellen.”

Zij zweeg. Wat was daarop te zeggen? Hij verwonderde zich echter in stilte over dat zwijgen. Waarom trachte zij hem niet voor haar geloof te winnen? Hij was vast besloten, om zich niet te laten winnen; maar misschien konden zijne begrippen bij haar ingang vinden en dan — welk eene zegepraal. En toch kon hij het niet van harte wenschen, want zonder een vernielenden storm van den hartstocht redt men zich niet op een dorre rotsklip — zeide hij bij zichzelf; kan zij in het paradijs des geloofs, dat zij zich droomt, haar genoeg vinden, laat haar dan daarin blijven! ik wil den schoonen vrede van hare ziel niet storen. Doch het is verbazend, hoe men in de wereld leven, zulke bittere ontmoetingen hebben, een zoo treurig lot treffen en zulke zware slagen ondervinden kan — en nogtans in dezen vrede blijft! — Wanneer sombere zwaarmoedigheid hem aangreep en de wonde van zijn gemoed openscheurde, dan dacht hij aan Florestine en dat beurde hem op — hij wist zelf niet hoe dit kwam. Soms tijds echter stiet hij dit troostrijk beeld van zich af en daarom kwam hij op dien morgen ook niet op de *Villa paisible*; maar zette zijn weg naar het kerkhof van Montreux voort, ging

verder naar Chillon en vertoonde zich eerst laat in den namiddag bij Florestine.

Om dien zelfden tijd kwam von Lauingen te huis. Hij vond er veel vermaak in, om op het meer te varen, te roeien en het zeilen te leeren. Florestine verheugde zich over deze uitspanning van haren man, en spoorde hem tot zijne nautische studiën aan, gelijk zij die schertsend noemde. Zij was den geheelen dag alleen met mevrouw von Strahl en tevreden met hare eenzaamheid, wanneer Oswald slechts tevreden was. Zij geloofde niet, dat zij het geneesmiddel der druiven noodig had, maar zij gebruikte ze nauwkeurig uit eerbied voor haren man. Bij al hare handelingen was haar oog op hem gevestigd en immer behield zij moed, geloof, hoop en liefde.

„Thans zijn er reeds anderhalf jaar sinds het ongeluk te Monaco vervlogen,” had zij even te voren tot hare tante gezegd, „en de booze geest heeft Oswald niet meer overvallen, nadat hij hem gedurende dien verschrikkelijken winter zoo vreeselijk gekweld heeft! Dat geeft mij een nieuw en groot vertrouwen op Gods barmhartigheid, want hoe langer de goede tijdperken duren, hoe meer kracht tot wederstand zijne ziel verzamelt. Ik beschouw de jaren, die wij hier doorbrengen moeten, als een noodzakelijk en heilzaam noviciaat, dat ons later een gelukkig leven waarborgt.”

„Ik hoop het met u en voor u, mijn arm kind,” antwoordde mevrouw von Strahl, teeder.

„Ook voor Oswald moet gij het hopen tante,” zeide zij gevoelig; „bedenk slecht hoeveel hij lijdt! vooreerst door den vreeselijken strijd tegen dien buitengewonen hartstocht, vervolgens die treurige bevrediging daarvan, den rouw over dien verschrikkelijken val en eindelijk de rampzalige gevolgen! O, God, welk eene

kwelling! O, mijn arme Oswald! zonder vrede, zonder rust, zonder vrienden, door den prikkel van den hartstocht aangedreven te worden en altijd op het punt te staan, om de eeuwige zaligheid te verliezen. O, tante! stel u dit eens zeer duidelijk voor den geest, wanneer gij dit kunt, en gij zult bevinden, dat daarin een zekere voorsmaak van de hel gelegen is."

"Ja, mijn kind, dat is nu eenmaal het lot van allen, die door booze driften den geest der hel dienen. Ik heb van ganscher harte medelijden met hem, maar ik stel meer belang in hun offer dan in hen; bijgevolg meer in u dan in Oswald."

"O, lieve tante, laat het denkbeeld varen, dat ik zijn offer ben!" riep Florestine uit; „wellicht neemt God mij aan als offer voor hem. Ik bid daar dagelijks om!..... Wanneer dat geschieden mocht. — O, hoe zoudt gij mij dan benijden in de eeuwigheid! ik zou met een paar tranen te weenen zijne ziel gered hebben. Wanneer men daardoor zielen redden kan, dan ben ik gaarne bereid, om nog veel meer te weenen."

"Wees niet vermetel, Flore," antwoordde mevrouw von Strahl, „het komt altijd op de vraag aan hoe wij weenen. Er zijn, helaas! tal van zielen, waarover wij kunnen weenen, en eene, die zulks het meest noodig heeft, is zeker Telesphoor."

"Hij ligt mij als een berg op het hart," zeide Florestine, „want zijne bekeering komt mij vreeselijk moeilijk voor. Oswald wil gaarne God dienen, als zijn booze hartstocht het maar toelaat; Telesphoor wil God niet dienen, ofschoon daarbij geene drift verschijnt. Hij komt mij voor als een gevallen engel. De gevallen mensch doet boetvaardigheid en bekeert zich; dat zien wij in den stamvader van het menschelijk

geslacht. Maar de engel stort neder en blijft in den afgrond. Lucifer heeft geen berouw."

Terwijl zij slechts vol gedachten van liefde voor Oswald was, kwelden hem de hevigste bekoringen van zijn boozen drift. Wat hij ook deed, alles was slechts tijdverdrijf; niets vulde de gapende ledigheid van zijn binnenste aan; niets gaf hem zulk eene afleiding, dat zijn geest daardoor een zwaartepunt en rust verkreeg. Van lectuur en muziek was hij altijd een minnaar geweest, doch slechts als uitspanning niet als levens-taak. Hij had gepoogd om belangrijke schriften over vragen van den dag over te zetten en zijnen geest door die bezigheid te boeien, maar bij zulk een stillen, aanhoudenden arbeid verloor hij zijn geduld, wijl zijn hartstochtelijke opgewektheid daarmede in tegenspraak was, en zich tegen dwang verzette. Wat hem in dezen pijnlijken toestand het meest opbeurde was het meer. Daar kon hij varen, roeien en zijlen, zich vermoeien, en in die vermoeienis iets vinden, dat ten minste op lichamelijke rust geleek. Al zijn streven was, om Florestine niet te beangstigen en haar te verbergen, wat in hem omging, wijl hij het vaste voornemen had, om zijne driften meester te worden, en de strikken der boosheid met alle kracht te verbreken. Ook maakte hij verre wandelingen in het gebergte, altijd met het doel, om geen middel ter verstrooing onbeproefd te laten. Doch niet enkel in uiterlijke dingen zocht hij die! Hij vergezelde Florestine en mevrouw von Strahl dagelijks naar de H. Mis te Vevay en zocht in het gebed bescherming tegen de stormen, die in hem woelden; wel een krachtig middel, doch niet zoo, dat het terstond het gewenschte gevolg had. Want zoolang er menschen zijn, bestaan er hartstochten, die zich in hen meer of minder verheffen, en die met zeer veel geduld moeten

bestreden worden. Dat is de deugd der volharding. Oswald beoefende haar aanvankelijk, en wjl hij niet spoedig grooten voortgang maakte, werd hij gewoonlijk gepijnigd door de ontevredenheid over zich zelve, zoodat hij een leven vol kwellingen leidde. Doch hij sprak altijd vriendelijk en opgeruimd tegen Florestine en mevrouw von Strahl en hij vermeed zorgvuldig alles, wat haar leven nog zwaarder had kunnen maken, dan het in het algemeen was.

„Florette!” zeide hij, „gij moet met mij op het meer! ik ga met het zijlen om als een ervaren schipper.”

„Ik ga liever roeien dan zijlen,” zeide zij.

„Eens moet gij mij toch het genoeg doen, en u aan mij toevertrouwen! wij wachten op een gunstigen wind en dan steken wij over naar St. Gingolph. Gij gaat ook mede, niet waar, tante? en doctor Hertog eveneens.”

„Ja, wanneer er een vertrouwde stuurman en een tweede vertrouwde schipper bij zijn,” antwoordde zij.

„Zoo angstig bezorgd voor het lieve leven, tante? dat had ik niet verwacht,” zeide Oswald, schertsend.

„Ik beken, dat ik zeer bevreesd ben voor een plotseligen dood,” hernam mevrouw von Strahl.

„Ik verlang er naar!” riep Telesphoor, „ik heb er een afschuw van, wanneer men zoo langzaam heen sterft.”

„Dat is weer iets anders! ik wil maar zeggen, dat ik mijn laatste uurtje goed voorbereid zou wenschen af te wachten.”

„Waartoe zulks, genadige mevrouw? wanneer gij een goede christene vrouw zijt, dan hebt gij u daarop geheel uw leven voorbereid, wanneer gij het niet zijt, dan zult gij ook op het laatste uurtje niet in een goed Christen veranderen.”

„Zeker niet! maar ik kan rouwmoedig sterven, en

God is zoo goed, dat Hij den rouwmoedigen zondaar zijne barmhartigheid niet weigert."

„Het menschelijk leven gaat in zulk een doolhof van ellende — van natuurlijke en stoffelijke, van zedelijke en geestelijke ellende — van ellende in duizend gestalten en vormen, in duizend kleuren en schakeeringen voorbij, dat ik daarin niets bemerk van een barmhartigheid schenkende hand. Hoe zal die dan plotseling in het uur van onzen dood verschijnen, genadige mevrouw?"

„Wie zegt u, dat het Gods barmhartigheid niet is, die allerlei rampen over ons uitstort. In de weelde en het vermaak des levens ontwikkelen alle booze hartstochten zich zoo krachtig, dat zij ons licht van onze bestemming aftrekken, terwijl een moeilijk en smartvol leven ons dikwerf terug voert."

„Onze bestemming!! — Dit woord, genadige mevrouw, is een van die woorden waaraan men moeielijk eenigen zin hechten kan."

„De Christen vindt zulks niet moeielijk, beste heer Hertog."

„Ook de Christen is een mensch, een lijdelijk en lijdend wezen, genadige mevrouw."

„Ja, maar ook een wezen, door de genade weder geboren, dat het lijden niet zwaarder opvat, dan het met het oog op de eeuwigheid is."

„Maar veroorloof mij de bemerking, lieve tante, dat ook de armste en rampzaligste mensch zijne hartstochten heeft!" zeide Oswald; „ja menigen bloeien in de ellenden! wanneer deugd en ellende een igzins hand aan hand gingen, dan zou men op aarde slechts deugd-zame menschen aantreffen want in de daad het meerendeel heeft een gedrukt leven."

„Om zoowel in het geluk als in het ongeluk deugd"

zaam te zijn," antwoordde mevrouw von Strahl, „is ongetwijfeld een gemoedsgesteldheid noodig, die door het positieve geloof voortgebracht, verlicht en bezielde wordt. In een hart, dat velerlei kruisen ondervonden heeft, vindt dit geloof, dat van een aardsch offer en van een hemelsch loon spreekt, ongelijk veel meer weerklank dan in een hart, dat zich in aardsch genot baadt en alle aardsche goederen tot zijne beschikking heeft. Niet zonder reden heeft Christus gezegd, dat het moeielijk is voor den rijke, om in den Hemel te komen. Niet zonder reden hebben zoovele heiligen arm willen zijn in geld en goed, in makkers en vrienden. Om de hemelsche dingen te vatten moet men zich niet door de aardsche laten boeien. Spreek eens met de armen, de geringen, de ongelukkigen en de verlatenen, dan zult gij bevinden, dat zij meer ontvankelijk zijn voor de beloften en vertroosting des geloofs, dan de gelukkigen der wereld. Daar nu ons eeuwig heil op het geloof berust, dat ons den weg ter zaligheid aanwijst en onze schreden op dien weg leidt; zoo herhaal ik, dat het de barmhartigheid Gods is, die ons niet kommer, smart en beproevingen van allerlei aard kruisigt, wijl het kruis het beste baken is, dat ten Hemel wijst."

„Gij spreekt altijd van het standpunt van het positief christelijk geloof, genadige mevrouw. Er zijn echter duizende menschen, die het niet aannemen en bijgevolg zijn theorie van het Kruis verwerpen, zich daarboven verheffen, ongeluk met den naam van ongeluk, geluk met dien van geluk bestempelen, en gelukkig willen zijn in de korte jaren hunner jeugd, waarin het den mensch uitsluitend mogelijk is, om gelukkig te zijn. Wat doen deze duizenden, wanneer zij het niet zijn?"

„Daarop zult gij gemakkelijker kunnen antwoorden

dan ik," hernam mevrouw von Strahl, met een zweem van wreveligheid.

„Die ongelukkigen," zeide Florestine, „verzinken in het materialisme, verduisteren daardoor hun verstand, noemen de waarheid — leugen, de zonde — deugd, schandelijk vermaak — geluk; en zij verdooven in deze voortdurende verduistering des verstands zoo zeer hun geweten, dat zij beweren, dat het begin en het einde van alles het niet is. Dat veroorzaakt in hen de rust van het graf."

„Niet allen, geloof ik, komen tot deze uiterste gevolgtrekking," zeide von Lauingen, „want de ongehoovige mensch is gewoonlijk onlogisch, wijl hij den door God gegeven maatstaf en proefsteen der dingen verwerpt. Menigeen, de meesten wellicht, blijven in den duisterten twijfel omtrent zichzelf en hetgeen zij willen, streven rond naar bevrediging, naar bedwelming, verzetten zich tegen alle orde, wijl zij hun ordeloos streven, zoo al geen perken stelt, dan toch aantoot, en zij maken zoo juist de groote menigte uit van degenen, die in onze tijden revolutie maken."

„Ja wel!" zeide Florestine: „uit dat slag treden in menigte de zoogenaamde volksmannen op, die revolutionnairen, welke volstrekt geen vertegenwoordigers zijn van het belang, den wil en de meening des volks en het slechts gebruiken, om hun doel te bereiken."

„Ik sta verbaasd over het koude hart, waarmede gij u uitlaat over duizende menschen, die slechts het licht van hun verstand volgen," zeide Telesphoor, bitter.

„Wij halen zeer bekende feiten aan," hernam von Lauingen; „niemand heeft een veroordeelende uitspraak gedaan."

„Niet rechtstreeks en niet over bepaalde personen; maar zijdelings is de zaak zelve veroordeeld."

„Dat kan niet anders!” zeide Florestine, „wij hebben de onwrikbare overtuiging en de zekerheid, dat de menschheid slechts door de leer des geloofs te redden is, welke de Katholieke Kerk in den naam van onzen Heer en Heiland verkondigt. Wij kunnen onmogelijk aannemen dat de leer der dwaling en des ongeloofs den mensch in den tijd heilig — in de eeuwigheid zalig maken kan; dit is het punt, waarom zich ons gesprek beweegt. Ja, deze vraag is eigenlijk de spil, waarop de wereldgeschiedenis, zoo al niet zichtbaar voor het uiterlijke, toch inwendig draait, want al het streven, alle verschijnselen, handelingen, daden, strijd, zegepraal en ontwikkelingen, iedere nieuwe phase in den loop der wereld en in het leven van het individu, alles heeft een beginsel, waardoor het wordt aangedreven, en of dit in zijn wezen en in zijne richting christelijk of niet christelijk is, den mensch zalig maken of niet zalig maken kan — het roept den vreeselijken en rusteloozen strijd in het leven, die onzen tijd doorloopt en wellicht tot het einde der wereld duren zal.”

„Een heerlijk voordeel, wat het Christendom heeft aangebracht!” zeide Telesphoor: „strijd zonder einde.”

„De strijd ontstond van begin af aan om een ellendig tijdelijk goed,” hernam Florestine; „het Christendom heeft ons goederen aangetoond en gebracht, die wij door strijd moeten verkrijgen, wijl zij in trage rust niet kunnen verkregen worden; — en een wakere, rechtmatige strijd, die op een heerlijk loon uitzien en hopen mag, mijn God! welk een behoefte voor het weeke menschelijke geslacht, dat zoo geneigd is om in gemakzucht heen te dommelen.”

„Ik heb eerbied voor deze amazonen-neiging en ik beken

eerlijk, dat ik een groote voorliefde voor aangename rust bezit."

"Tot deze voorliefde zijn wij allen geneigd, geloof ik," hernam Florestine, „maar heilzaam is zij ons zeker niet; slechts eene rust is voor onze ziel heilzaam: de rust van onzen wil in den wil Gods — en die bestaat juist niet in datgene, wat wij behagelijk noemen."

"Maar mijne moedige en dappere gravin, het is toch waarlijk geen verhevene daad van den strijd, om zich aan de noodzakelijkheid, aan het lot of aan de omstandigheden te onderwerpen. De lijdelijke overgegevenheid getuigt niet van verhevene wilskracht."

"Gij vat de christelijke overgegevenheid op als een bezwijken onder het gewicht van onvermijdelijke toestanden. Mij komt zij anders voor. In mijn oog verkrijgt zij, door zich liefdevol aan al de beschikkingen van God te onderwerpen, iets bovennatuurlijks. Zulk een overgegevenheid van den wil schijnt mij het hoogste te zijn, wat de mensch bereiken kan. Ik kan mij geen edeler beweging van de ziel voorstellen; zij verplaatst zich rechtstreeks van de aarde naar den Hemel, en wijl zij enkel uit het geloof ontspruit, is zij met ootmoed gepaard en draagt bijgevolg het kenteeken der reinste deugd."

"Tot zulk eene opvatting zullen slechts weinigen zich verheffen."

"Dat wil zeggen, niet allen zullen ze in woorden uitdrukken kunnen; maar vele duizende christenen bezitten die en oefenen haar in stille vergetelheid, want een groot, vredig heir van kinderen des geloofs, dat het ongelooft tracht te miskennen, staat tegenover zijne scharen."

"Arme onwetenden!" zeide Telesphoor: „zij staan tegenover den buitengewonen omvang der denkbeel-

den, gedachten, verschijningen en vormen der dingen, zonder er het minst van te begrijpen!"

„Ach!" zeide Florestine, „ik moet elk woord, dat gij daar uitspreekt bestrijden! het geloof geeft het ware begrip, de juiste waardeering van het wezen der dingen; het ongeloof geeft schijngronden en leert dwaling, want de waarheid is evermin zijn oorsprong als zijn doel. Doch die niet door de waarheid geleid wordt, wat kan hij weten!"

„O, schoone waarheid! hoevele verminkingen moet zij zich laten welgevallen!"

„Dat ontken ik niet, wijl de arme geest van den mensch die slechts in hare uitstralingen opneemt. Maar hij weet nogtans, dat hij voor haar geschapen is, en dat zij voor hem in al hare volheid zal opgaan, wanneer al de duizende leeringen der menschen voor hem ondergegaan zijn."

„Gij kunt onmogelijk een overeenstemmend resultaat van uwe discussie verwachten," zoo viel mevrouw von Strahl in de rede; „gij, Florestine, bereidt u met leven en liefde en al wat gij zijt op de eeuwigheid voor, en gij, beste heer Hertog, voor het niet. Daar bestaat volstrekt geen punt, waarin men elkander ontmoeten kan."

„Uitgenomen onder ons dak," hernam Florestine, zich met een vriendelijken lach tot Telesphoor wendende.

„Of — opdat men niet in de plumpe aarde blijft steken — in mijne boot," voegde Oswald er bij.

„O, laten wij de boot daar! het bevalt mij volstrekt niet, zoodra gij als matroos wilt optreden," zeide mevrouw von Strahl tot Oswald.

„Mij bevalt het bijzonder wel, tante, en wanneer morgen het weder gunstig is, dan neem ik in de vroegte mijn korfje met druiven mede en wij gaan op het meer," hernam Florestine.

Men maakte afspraak om over het meer naar de rotsen van den oever van Savoije te varen, en Telesphoor zou mede gaan. Maar des nachts veranderde het weer; en er brak een tijd van storm en regen aan, die geen tocht op het water toeliet — een verschrikkelijke tijd voor Oswald, want men kon ook geene wandelingen in het hoogere gebergte ondernemen, en zoodra hem een zware lichamelijke inspanning ontbrak, drukte hem al het gewicht van het zielelijden.

„Flore!” zeide hij eens, geheel overweldigd en nam hare hand, „de vijand staat voor de poorten en ik ben weerloos.”

„Neen, neen!” riep zij ontsteld over die onverwachte aankondiging; „gij zijt niet weerloos.”

„Ieder uitwendig wapen ontbreekt mij ik heb geene bezigheid, geen werk, niet de minste uitspanning! en met inwendige wapenen te strijden, dat versta ik niet ik moet het onderspit delven.”

„Spreekt er een man, een Christen tot mij?” vroeg zij met ernstig verwijt.

„Hoe diep moet ik in uwe oogen gezonken zijn, wanneer gij mij voor een lafaard en afvallige aanziet!” riep hij mistroostig.

„Zoo staat het niet met u Oswald!” antwoordde zij teeder; „gij strijdt immers — bijgevolg zijt gij geen laffe afvallige. Doch gij moet het ook niet worden. Wat meer is, gij moet niet denken, dat gij het ooit worden kunt. God en zijne genade staan u immers bij! zij strijden voor u, geliefde Oswald, zij zullen u onoverwinnelijk maken.”

„Hoopt gij dat, Flore?”

„Welk een afgrond van ellende zou er voor mij opengaan, wanneer ik zulks niet hoopte! Ik zou u dan

weder van God en uwen plicht losgerukt zien ten prooi van een dwazen hartstocht, onverschillig voor uwe eer, uwen plicht en uw bestaan — zonder van het mijne te spreken.”

„Dat niet, lieve Flore, ik heb altijd de verbetering van uwen en mijnen toestand op het oog.”

„Is het mogelijk, dat men zich nog met deze begoochelingen bezig houdt, nadat men zulke ondervinding gehad heeft! Neen Oswald door die middelen verbetert gij onzen toestand niet, en wanneer zulks al mogelijk ware, dan moest gij ze nog niet aanwenden, want het is en blijft een vergif voor de ziel: het wekt kwade neigingen op en doet goede insluimeren, totdat langzamerhand alle zedelijke kracht verzwakt is. O, lieve Oswald! laat uw wil zijn, wat hij zijn moet: de heerschende gebieder, die den weerspannigen en slaafschen hartstocht aan banden weet te leggen.”

„Ik zal het pogen maar deze wil, vrees ik, strekt zich slechts tot zekere grenzen uit”

„Gij kent deze grenzen niet! daarom moet gij volharden en altijd denken, dat hij die nog niet bereikt heeft. Dat oefent u in het geduld. Bovendien ontvangt gij thans de hulp des Hemels. De schoone dagen van Allerheiligen en Allerzielen staan voor de deur en noodigen ons uit, om ons met God in het Allerheiligst Sacrament te vereenigen. Dat zal u kracht standvastigheid, geduld en alles geven, wat gij u zelve niet geven kunt. Want wanneer wij het onze doen, dan doet God het zijne, immers Hij is almachtig.”

„Gij spreekt als iemand, die nimmer een nederlaag geleden heeft, Flore.”

„Ik spreek van u, Oswald, en met het oog op u. Gij hebt u in uwe jeugd kunnen vermeesteren en uwen vijand overwinnen. Gelijk de Heer toen uwen wil en

uwen strijd zag en u bijstond — zoo zal Hij het ook nu doen. Geloof het maar vast.”

„Hoe kan ik dat gelooven? Ben ik na tien rustige, gelukkige jaren niet tot mijn oude drift hervallen?”

„Ja! de bekoring kwam zoo onmerkbaar, zoo vermomd in u op, dat gij in hare strikken vallen kondet. Maar thans treedt zij hevig, dringend en openlijk genoeg tegen u op, om u tot tegenweer te noodzaken. Toen zijt gij in een hinderlaag gevallen, omdat gij niet op uwe hoede, maar door verloop van tijd zorgeloos geworden waart; thans moet gij slag leveren in het open veld en dat is gemakkelijker.”

„Lieve Florestine!” zuchtte hij treurig.

„O!” riep zij, „ziet gij dan niet, dat ik in doodsangst over u ben? dan denkt men niet aan drogredenen! Slechts aan de redding uwer ziel. Aan uwe geliefde, naar Gods evenbeeld geschapene ziel, denk ik om deze ziel hoop ik met de booze geesten te strijden, die er hunne klauwen naar uitstrekken. Geen liefde en geluk verheugen mij, geen leed en kruis smarten mij, wanneer het de redding uwer ziel geldt.”

„Engel der opstanding!” riep Oswald uit en drukte haar, door ontroering overwonnen, in zijne armen.

„Belooft mij vooreerst slechts dit eene, smeekte Florestine; om tot Allerzielen elke gedachte van bekoring te verwijderen; — dan komen wij langzamerhand verder. Gij weet hoe dierbaar mij deze dag en dit feest sedert mijne kindschheid is; — duizend zoetroerende herinneringen en zalige verwachtingen zijn daaraan verbonden. Hij viel op den tijd van uw eerste verschijnen op Kronenstein voor zeven jaren — weet gij het nog wel?”

„Ik beloof het u!” viel Oswald haar vast besloten in de rede; „gij hebt volkomen gelijk! God zal verder helpen.”

A L L E R Z I E L E N D A G.

De goede vrouw Hertog was niet meer. Rustig had zij zich de laatste jaren tot den dood voorbereid en hij naderde haar zoo zacht, dat de haren nauwelijks aan gevaar dachten, toen zij reeds de eeuwigheid was ingegaan. Haar zoon had zij niet wedergezien. Hij had zijn bezcek aan het vaderland uitgesteld tot het tijdstip, waarop hij den titel van doctor zou hebben verkregen. Dit tijdstip was nu door zijn duel en de gevolgen daarvan weder tot een onbepaalden tijd verschoven. Zijne zusters vernamen de geheele toedracht der zaak, want Rabener ontving zeer onrustwekkende brieven van den professor te Zürich, die zich bitter beklagde, dat hij de giftige slang Telesphoor aan zijnen boezem gekoesterd en daarvoor slechts hoon en smaad geogst had, die in dubbele mate op zijne arme, onschuldige kinderen drukte. Rabener deelde deze omstandigheden uiterst bedaard aan zijne vrouw en hare zusters mede, en toen de laatsten over al dit onheil ontstelden, zeide hij:

„Veel alarm voor niets! dit arme, onschuldige kind heeft reeds haar dertigste jaar achter den rug, en was al op haar twaalfjarigen leeftijd, toen ik in Zürich studeerde, zeer genegen en zeer geoefend, om jonge

lieden te behagen, waarvan zeer natuurlijk het gevolg was, dat geen van hen zich door haar liet boeien. Heeft zij zich in Telesphoor deerlijk vergist, dan is dit waarlijk niet wegens kinderlijke onervarenheid geschied. Behaagzieke vrouwen verdienen geen medelijden — vooral niet, wanneer zij oud zijn.”

„God beware ons!” riep Afra, „spreek toch niet zoo vreeselijk beuzelachtig.”

„Hij spreekt, zooals hij denkt,” zeide Francisca scherp.

„Ja, ik denk nu eenmaal zoo over oude coquetten,” hernam Rabener, met koelheid.

„Ach! de boosheid van onzen armen Telesphoor is mijn grootste bekommring!” zuchtte mevrouw Hellmut; „waarom hield hij zich altijd met vrouwen op, die zijner niet waardig zijn en, die hem op de een of andere wijze in het ongeluk brengen! Thans dat verschrikkelijke duel!”

„Goddank, dat wij onze goede moeder alles verbergen kunnen!” zeide Agatha; „deze beklagenswaardige geschiedenis zou een nagel aan hare doodkist zijn.”

„Wat zijn dat voor overdrevene begrippen!” zeide Rabener verstoord; „een jong mensch speelt met geluk den verliefde — een schoone dame wil van het spel ernst maken; hem komt zulk een dolle streek niet in het hoofd — zij klaagt over zijne valscheid; een jongere broeder treedt met vurige geestdrift als cerhersteller op; een duel stelt de zaak bevredigend in het gelijk — en deze alledaagsche omstandigheid zal een hartverscheurend verdriet veroorzaken? dat vat ik niet.”

„Wij verwachten ook zulks niet van u,” zeide Agatha; „maar wij kennen de denkwijze onzer moeder, en het verheugt ons, dat wij haar dit leed kunnen sparen. Zij zou haren Teles liever in het graf dan in verzet tegen de geboden Gods zien.”

„Zij heeft al veel leed van hem ondervonden.”

„Dat heeft zij, helaas! maar zijn geestelijke roeping ging niet van een goddelijk gebod, maar van een Evangelischen raad uit; hij kon weigeren daaraan gehoor te geven zonder zijn geweten te bezwaren, zoolang de proeftijd duurde. En dat hij op eenentwintigjarigen leeftijd in de strikken van eene comediantie viel — ach! het is niet te rechtvaardigen, maar te verontschuldigen wegens zijne jeugd. Thans echter is de zaak geheel anders gesteld! hij heeft meer dan genoeg ondervinding, kent de wereld maar al te zeer; hij geraakte dus niet uit gebrek van ondervinding in een verlokkende verhouding, niet uit overijling in een duel — maar hij overtrad het eerste gebod van God, omdat hij er onverschillig voor is of omdat hij het vergeten heeft, — en dat alles is zeker niet in staat, om het hart eener christelijke moeder te verscheuren?”

„Maar zoo iets komt duizende malen in de wereld voor!” zeide Rabener.

„In onze wereld niet!” hernam Agatha, ernstig, „wij noemen de overtreding der tien geboden zonde en wij verafschuwen zulks en behoeden ons daarvoor. Zoo hebben wij van onze brave ouders geleerd, en daar blijven wij ons aan houden, onverschillig of gij het kleingeestig vindt of niet.”

„Wat zijt gij terstond heftig! men kan met u volstrekt geen behoorlijk gesprek houden,” hernam Rabener, eenigszins verlegen.

„Dat is zoo de aard van onze goede, driftige Agatha,” viel mevrouw Hellmut, op zachten toon in de rede, „gij zult het evenwel zeer natuurlijk vinden, wanneer wij er verdriet over gevoelen, dat onze broeder zich lichtzinnig in het gevaar begeeft om naar lichaam en ziel verloren te gaan.”

„Nu zoo ver is het toch nog niet,” zeide Rabener, met een koelen lach.

„Op het duel staat de excommunicatie!” zeide Agatha, „die in de excommunicatie sterft, voor dien staat er geschreven: Wat gij op de aarde gebonden zult hebben, zal ook in den Hemel gebonden zijn.”

„Met welk een inquisitorisch genoeg geeft gij de menschen aan de verdoemenis prijs,” antwoordde Rabener, spottend.

„Ik verdoem niemand, ik haal slechts aan, wat de Heer Christus gezegd heeft,” antwoordde zij. „Hij is de groote inquisitor en Hij zal ons ten zijnen tijde over de tien geboden en over alle voorschriften van het Evangelie vragen voorleggen, die ons tot in de diepte der ziel zullen ontstellen, wanneer wij niets ter onzer verdediging kunnen inbrengen: dat heb ik niet geweten! en dat kan Teles niet inbrengen.”

„Wellicht zou hij kunnen zeggen: dat heb ik niet geloofd.”

„Dat antwoord is niet geldig!” antwoordde zij; „hij is gedoopt. De Christen ontvangt in het H. Sacrament des Doopsels de bovennatuurlijke genade des Geloofs. Hij kan dus gelooven. Wat hem dit zou kunnen belletten, is de zonde.”

„Het is duidelijk, gij hebt uwen roep gemist!” riep Rabener, spottend; gij moest op een leerstoel der theologie zitten.”

„Daarvoor zijn mannen genoeg; doch ik verheug mij dat gij geen leerstoel in de moraal hebt,” zeide de strijdhaftige Agatha.

Doctor Rabener werd in de familie zijner vrouw al minder gezien. Er liepen over hem allerlei geruchten, die wellicht slechts daaruit ontstonden, dat hij door zijn innemend voorkomen het vertrouwen der burgers,

vooral van de vrouwen wist te winnen en, dat hij het ongeluk had niet door bijzonder gelukkige genezingen, maar door de lofspraak der vrouwen zijn naam in X. gevestigd te zien. X. is voorzeker een zeer klein plaatsje op onze planeet. Nogtans herbergt het, hoewel op kleine schaal de elementen, die zich in tegenover gestelde richting bewegen, — want het herbergt menschen. Had Rabener vurige vereersters, het ontbrak hem ook niet aan krachtige tegenstanders en het is de vraag of deze hem in zeker opzicht meer nadeel deden dan gene. Het was echter zeer zeker dat zijne echt niet tot de gelukkigste behoorde. Francisca was in geheel X. niet bemind. Met haar hoogmoedig, bits, ijdel en gemaakt voorkomen had zij van begin af aan iedereen teruggestooten, gehinderd of beleedigd; doch als huisvrouw, gelijk ook hare vijanden toegeven moesten, was niets op haar te zeggen, terwijl juist haar echtgenoot zeer besproken werd. Mochten nu de zusters van Francisca al of niet geloof hechten aan die geruchten, het was haar in hare ernstige en zedelijke levensmanier onverdragelijk, dat zoo iets van haren zwager gezegd werd, want zij achtten naar de oude begrippen de eer der familie solidarisch en het kwade gerucht omtrent een lid der familie drukte haar allen. Francisca klaagde niet rechtstreeks over haren man, daartoe was zij te trots. Zijdelings deed zij het te meer. Rabener beminde haar niet meer zooals vroeger; en natuurlijk, want een ongeloovig hart is een trouweloos en een liefdeloos hart. Kortom zij was zeer ongelukkig, waarbij nog de eigenaardige bitterheid kwam, die noodzakelijk volgt, wanneer de mensch zijne smarten niet als beproevingen van God aanneemt, maar als ongerechtigheden van het lot, wanorde der wereld en onbillijkheden van den naaste beschouwt. Zij had vier

kleine kinderen, die ondanks gebrekkige opvoeding voortreffelijk opgroeiden; maar zij schepte er geene vreugde in, want kleine kinderen veroorzaken zeer veel moeite en vorderen zeer veel zorgvuldigheid en oplettendheid, zelfs dan, wanneer men zich daaraan zoo min mogelijk wijdt; en Francisca was de persoon nimmer geweest, om zich op te offeren. Thans moest zij allerlei zorg voor deze kleine schepselen dragen en dikwerf zuchtte en klaagde zij daarover op het allerbitterst tot verbazing van hare zusters, die tevreden in den echt leefden en de plichten van haren staat welzwaar en ernstig, maar toch troostvol vonden.

Afra was intusschen weduwe geworden en woonde weder in X. Hare middelen van bestaan waren wel zeer beperkt, maar zij verheugde zich, dat zij in hare vaderstad en onder hare familie was, waardoor zij hare verlatenheid minder gevoelde dan in den vreemde; het was haar ook een groote troost, dat zij hare stervende moeder alle zorgen wijden kon, wijl haar eenig kind de school bezocht en zij alzoo overvloed van tijd vond. Zij was voortdurend bij hare moeder in het klooster der zusters van den H. Franciscus. Zij had ook het meeste verdriet over Francisca, wijl in haar huis het huwelijk aangeknoopt was, en zij Rabener zeer begunstigd had. Zij deed alle moeite, om Francisca opgeruimd te stemmen, wanneer deze soms — gelijk zij dit reeds als meisje pleegde te doen — haren wrevel over al de omstandigheden, waarin zij verkeerde, tegen de goedhartige Afra uitte. Dagelijks deed Francisca haren man hevige verwijten, dat hij het eene huis te dikwerf bezocht, dat hij zich in een ander te lang ophield, terwijl hij in zijn eigen huis slechts verscheen om te eten en te slapen. Natuurlijk kon zij daaraan niets veranderen, want hij beriep zich op zijne plichten als arts,

en hij onthaalde zijne vrouw op bitterheden, wanneer zij hem daaromtrent regelen stellen wilde.

Na het overlijden van hare moeder, zeide Francisca op zekeren dag mistroostig tot Afra:

„O, lag ik toch bij moeder in het graf! zij is de eenige, die mij ooit lief had, dat zie ik thans zeer duidelijk in..... want gij, Afra, bemint mij uit medelijden; mijn overige zusters met hare mannen en kinderen houden volstrekt niet van mij, mijn man is geheel onverschillig voor mij, en ik ben nog geen dertig jaren oud!.... hoe kan ik het uithouden, wanneer ik zestig of zeventig jaar worden moet. Mijne jeugd is voorbij — mijne weinige schoonheid evenzeer..... wat hebben zij mij aangebracht? begoochelingen en teleurstellingen..... en zulk een man!! Afra ik ben al te ongelukkig!”

„Wat is er voorgevallen, arme, lieve Francisca?” vroeg Afra, vol angst.

„Niets anders, dan hetgeen dagelijks voorvalt!.... maar voortdurend dezelfde bekommering, dat verdriet, die verveling, zooveel bittere gewaarwordingen, dat alles maakt mij het leven onverdragelijk.”

„Zoo moet gij niet denken Francisca! ieder mensch heeft zijn kruis en moet het dragen, zooals God het wil,” antwoordde Afra, weenend.

„Ach, hoe licht is het uwe!” zeide Francisca: „gij hebt wel uwen man verloren, maar gij kunt met zoeten weemoed op uwen echt terugzien, want gij waart daarin gelukkig, gij leefdet als de vogelen in de lucht, vergenoegd en eendrachtig. Gij hebt niet het verdriet van het gekijf, van de ontevredenheid, van gebrek aan deelneming, aan toegeeflijkheid en teederheid gekend. Wanneer ik tien zulke gelukkige jaren had gehad als gij — o, dan zou ik God op mijne knieën danken en

nimmer klagen over den vroegtijdigen weduwstaat. Maar nimmer gelukkig te zijn en te weten, dat ik het niet zal worden — Afra dat doet mij sterven.”

„Maar, lieve Francisca, waarom zoudt gij niet gelukkig kunnen worden? Ook in zeer goede huwelijken, komen soms minder goede zijden, kleine of grootere onaangenaamheden voor, — doch met geduld en toegeeflijkheid kan dat alles overwonnen worden. Vervul slechts zeer getrouw uwe plichten jegens uwen man en kinderen; bid zeer hartelijk om den bijstand van den goeden God en gij zult u niet meer zoo vreeselijk ongelukkig gevoelen.”

„Dat wil met andere woorden zeggen offer u op voor egoïsten!” zeide Francisca, beleedigd; „mijn man is een groote egoïst en mijne kinderen zijn kleine egoïsten; geef dagelijks de behoefte van uw hart voor hen ten beste, — dat zal genoeg verschaffen. Zwijg Afra, wanneer gij mij slechts door zulke eischen wilt troosten!”

„Ja, lieve Francisca, een leven zonder lijden heeft nog geen mensch gevonden. Wij zijn immers van kindsbeen af aan deze onvolmaaktheid gewoon.”

„De onvolmaaktheid des levens laat ik doorgaan; niet die van mijnen man.”

„Tracht hem te verbeteren, wees liefderijk voor hem, zie zijne zwakheden over het hoofd. Zoo doet immers God ook met ons arme zondaren. Wij beleedigen Hem zoo dikwerf en Hij vergeldt ons met weldaden.”

„O, laat toch die redeneering daar, Afra! ik spreek van mijzelve.”

„En ik, Francisca, kan geen menschen van God scheiden en dus ook u niet.”

„Dat is dan de troost, dien mijne zuster mij geeft O, ware toch Teles hier! hij en ik, wij zouden elkan- der verstaan.”

„God beware ons, Francisca, hoe kunt gij zoo iets zeggen op een oogenblik, waarin wij in zulk een angst verkeerden over het zieleheil van onzen broeder.”

„Maak toch niet zooveel beweging over een paar streken zijner jeugd.”

„Ik zal u iets zeggen, Francisca, wat u wellicht nog niet duidelijk is. Gij zijt zeer onverschillig voor deze jongelingsstreken en vindt er niet veel bezwaar in; maar wanneer jonge lieden zich voortdurend daarmee ophouden, gelijk de arme Teles, helaas! schijnt te doen, dan blijven die hem in den mannelijken leeftijd bij — zooals het met uwen man het geval is.”

„Nu, dat mijn man in zijne jeugd geen droomer geweest is, behaagt mij zeer!” zeide Francisca, ineens op een anderen toon; „laat hij in huis en tegenover mij zijn, wat hij wil — dat is mijne zaak! maar wat zijne ontwikkeling en ondervinding in de wereld betreft, — daarin moeten velen voor hem onderdoen! deze hoedanigheden worden niet verkregen, wanneer geest en zielskracht van den jongeling, even als bij een kind aan banden gelegd worden.”

„Tot eenvoudigen minnehandel behoort geen geest, en een duel is geen groote daad,” antwoordde Afra bedaard; „wanneer Teles op dien weg voortgaat, dan komt er, zonder Gods genade, die van een Saulus een Paulus maakte, niets van hem.”

„In weerwil van uwe prophetieën verlang ik naar mijn broeder.”

„Ik verlang ook van ganscher harte naar hem. Hadde God het gewild, dan zou hij tevredenheid in zijne roeping gevonden hebben en bij ons aan het sterfbed van moeder geweest zijn. Nu dwaalt hij aan het Genfer meer rond, ziek, onrustig en eenzaam! wie zal zich daar zijn lot aantrekken!”

„Dat kan immers gravin Florestine doen, die daar ook woont.”

„Ach, die arme gravin! zij zal veel lijden daarbij heeft zij kruis op kruis! wie weet of zij wel gestemd is, om zich zijn lot aan te trekken en of zij zich bovendien wel met hem bemoeien mag. Wanneer zij zulks deed, dan ware het een geluk voor hem.”

„Wanneer zij hem met betrekking tot zijne gezondheid verzorgen wilde, dan zou dit zeker een geluk zijn. Voor het overige zal zij echter weinig invloed op Teles kunnen uitoefenen, wijl zij zelfs geen invloed genoeg op haar eigen man heeft, om hem van zijnen hartstocht te genezen. Immers hij moet daarvan geheel hersteld geweest zijn, toen hij haar huwde, maar zij verveelde hem zoo met hare vroomheid, dat hij het in huis niet uithouden kon en zich weder in de armen van het spel wierp, om eenige uitspanning te vinden.”

„Deze ophelderingen zijn voor mij geheel nieuw en volstrekt niet geloofwaardig,” antwoordde Afra; „wij hebben hier niets anders gezien en gehoord dan, dat Graaf von Lauingen de gravin zeer lief heeft, en de vrouw van den majoor, die om reden van hare gezondheid met doctor Hellmut briefwisseling houdt, heeft hem nog kortelings geschreven, dat de innige liefde van den graaf voor de gravin haar een groote troost was.”

„Eene tante zal niets zeggen, te meer, omdat zij zelve de gravin heeft opgevoed.”

„Maar deze tante zou liever zwijgen dan eene onwaarheid spreken.”

„Gij hebt altijd een zekere bewondering voor de gravin Florestine gehad, die ik niet deelen kon.”

„Ja!” zeide Afra, „ik vond ze altijd zoo schoon, zoo beminnenswaardig en zoo goed, dat ik altijd blijde

was, wanneer ik haar zag en zoo ging het met velen."

„Nu het zij zoo! in weerwil van al die hooggeprezene voortreffelijkheid leeft zij in het ongeluk! God moet dus niet van uw gevoelen zijn!" riep Francisca, die zich over dit ongeluk verheugde.

„Waarom dan niet?" vroeg Afra, ernstig en met bewogen stem; „de goede God schenkt haar menige bekommering, dat is waar! maar „zalig zijn de bedroefden want zij zullen vertroost worden," zoo sprak onze Heer en Heiland en daarbij blijf ik voor de gravin en voor mij."

Francisca gaf door medelijdend hare schouders op te halen hare minachting voor deze stemming te kennen, maar zweeg, om de goede Afra niet meer leed te veroorzaken. — —

Telesphoor was diep getroffen bij het vernemen, dat zijne moeder overleden was. Zijn geweten stelde hem het verschrikkelijk verdriet voor oogen, dat hij haar gedurende vele jaren veroorzaakt had, zonder haar ooit om vergiffenis gevraagd en getracht te hebben, om het ongelijk te vergoeden. Haar hartelijk verlangen, om hem weder te zien, had hij niet vervuld! Hoogmoed en ijdelheid hielden hem terug, om in zijne geboortestad te verschijnen, waar men weleer groote verwachtingen van hem gekoesterd had en waar hij thans als een onbeduidend persoon zou gekomen zijn, die niets bezat en niets kende. Maar wat bekommerde zijne moeder zich over zijne onbeduidendheid? Zij wilde haren zoon zien! of hij in het oog van de wereld gezien of niet gezien was — het kwam er niet op aan! zij wilde haar kind wederzien en hij had zijn dwazen hoogmoed, wat overigens niet tot zijne verachting zou gestrekt hebben, geenszins willen vernederen, om zijn stervende moeder te

verblijden. Treurig en met een beklemd hart ging hij naar Florestine. Haar warm gemoed kreeg een dieperen indruk van zijne smart dan hij zelf. Zij sprak hem over verwachtingen in den Hemel, die hij niet deelde, over hemelsche vertroostingën, die hij afwees. Had zij buiten het Christendom troostredenen gevonden, dan zouden zij hem welkom geweest zijn.

„Waarom houdt gij zulke redeneeringen met mij?... zij zijn voor mij onverstaanbaar,” zeide hij koud.

„O!” riep zij, „ik spreek met alle menschen, die mij aan het hart liggen, van de dingen der eeuwigheid, wyl zij mij juist met het oog op de eeuwigheid aan het hart liggen.”

„Daarbij zou dan toch in zekere omstandigheden alles kunnen ontbreken, wat de liefde in menschelijke en aardsche betrekkingen verlangt.”

„Daarover heb ik niet nagedacht, want bij mij staat eene zaak vast: ik leg mij met mijne liefde op de eeuwigheid toe. Slechts voor deze aarde te leven, dat is der moeite niet waardig. De Hemel is het vaderland der liefde — en daar ik hier beneden op de pelgrimsreise door het tijdelijke ben begonnen te beminnen, zoo wil ik dit in het vaderlijk huis der eeuwigheid voortzetten. Daarom is het voor mij een verschrikkelijke gedachte, eene beminde ziel niet in het vaderlijke huis des Hemels te zullen vinden en een zoete troost, dat onze geliefde afgestorvenen daar zoo heerlijk en zeker opgenomen zijn en ons wachten.”

Hare richting naar den Hemel wekte in hem den geest van tegenspraak. Florestine zeide verder:

„Met Allerzielen komt er op mijne uitnoodiging eene geestelijke uit Freiburg, opdat wij aan onze geliefde afgestorvenen het H. Offer wijden kunnen. Daaraan zal ook uwe goede moeder deel hebben.”

„De pastoor der parochie van Vevay leest immers alle dagen de Mis voor alle afgestorvenen; waartoe die overtolligheid, om die te herhalen?” vroeg Telesphoor, scherp.

„Gun toch onze arme zielen de genade, dat haar de verdiensten van het goddelijk Bloed andermaal toegevoegd worden,” antwoordde Florestine, zachtmoedig, „en bid God met ons, dat Hij haar gereinigt door dit kostbaar Bloed tot de zalige aanschouwing van Hem doe geraken.”

In zoo langen tijd had Telesphoor zulke woorden van een groot en bovennatuurlijk geloof niet meer gehoord, en zoo vreemd klonken zij hem in het oor, dat hij zich niet weerhouden kon, om uit te roepen:

„Maar geloofst gij dan dat alles!”

„Door Gods genade — ja!” zeide zij, bevestigend.

„En wat gelooft gij dan?” vroeg von Lauingen.

„O, ik,” antwoordde hij met de treurige uitdrukking alsof daarvan bij hem geen sprake meer kon zijn.

„Nu gij?” vroeg von Lauingen, verder.

„Ik geloof niet — maar ik weet, dat wij tot stof verkeeren.”

„Het lichaam, ja! maar de ziel de geest, die in ons denkt, schept, bemint, die het leven onzer liefde is?”

„Dat, wat gij geest noemt, heer graaf, is juist het leven, dat in het organisme des lichaams werkt. Wanneer dit versleten is, dan houdt het leven op.”

„Een afschuwelijk beginsel! de natuurlijke mensch zoowel als de mensch in de orde der genade verzet zich tegen de vernietiging.”

„Hij kant zich tegen vele andere dingen, die hij nogtans moet verdragen.”

„Ja, zijne neigingen, zijne hartstochten kanten zich

tegen alles, wat ze hindert, belet en onderdrukt. Doch zijn geheel inwendig bewustzijn geraakt daardoor niet in zulk een verzet als, wanneer men van hem eischt, om te gelooven, dat wanneer zijn lichaam tot het stof wederkeert, de ziel zich oplost in het niet."

„Vooroordeelen van het Christendom, heer graaf."

„Maar zulk een leven zonder hoogere bestemming heeft immers volstrekt geen doel, geen zin, geen grond."

„Het is een vorm van bestaan op de treurige planeet, die men aarde noemt — en het gaat ten einde overeenkomstig de voorwaarden zijner speciëele organisatie: dat is zijn doel en zin. Een bijzondere grond is overtollig."

„Maar gelooft gij zulks dan? zoo vraag ik u thans!" zeide Florestine.

„Het is mij het meest waarschijnlijk. Dat ik het geloof kan ik niet zeggen, want het godsdienstig geloof, dat gij bij uwe vraag op het oog hebt, is zeker van zijne zaak, terwijl ik mijne meening niet met apodictische zekerheid als de alleenzaligmakende voorstellen mag, alhoewel ik vindt, dat zij zulks is, wijl zij den mensch, na een korten tijd vol twijfelachtige vreugde en zekere smarten, de rust gunt door aan zijn bestaan vol kwelling een einde te maken."

„Maar voor twee jaren in Zürich wildet gij immers de wereld gaan hernieuwen, en de menschheid tot een hooger standpunt helpen voeren, dan zij thans inneemt. Zulk eene onderneming kan men slechts dan beginnen, wanneer men groote denkbeelden koestert — zij het dan ook, dat men een revolutionnair van professie is."

„Ik heb mijne begrippen zoo dikwerf naar mijne ondervinding moeten wijzigen, dat zij in golvende beweging zijn," zeide Telesphoor, met bitteren spot.

„O, mochten deze golven u naar den zekeren, reddenden oever voeren!” zeide mevrouw von Strahl; Florestine vond geen woorden.

„En wat mijne Zürijsche begrippen aangaat,” zo ging Telesphoor verder, „daarin, dat wil zeggen in hunne voorstanders wordt toch eindelijk te veel humbug gevonden, om mij op den duur daarmede te vereenigen. Zij ontstaan deels uit pocherij en ijdelheid, wijl men zich inbeeldt, dat men in staat is om groote dingen tot stand te brengen en, omdat men anderen in dien waan wenscht te brengen, wat zonder straatgeschreeuw niet te bereiken is; deels uit onverstand en bekrompenheid van geest, waartoe de eene of andere partij vervallen is, wijl zij geen eigen oordeel hebben, en die het leuswoord, dat een woordvoerder hun geeft, in de wereld rond schreeuwen, opdat zij door de wereld zullen gehoord worden. Al het gepraat over moderne beschaving en vrije wetenschap, over humaniteit en vrijheid van godsdienst, over rechtvaardigheid en liberale, sociale en politieke instellingen, die in den modernen staat moeten heerschen — dat alles, en de hemel weet wat al meer! heeft slechts zijn oorsprong in de teugelloosheid, der geesten, die echter veel meer op moreel dan op intellectueel gebied, of ten minste vooral op het eerste in opstand zijn. Gedurende deze twee jaren heb ik in Zürich veel geleerd — wellicht niet genoeg om mijn examen af te leggen, maar zeker veel te veel, om in het streven dezer partij bevrediging te vinden.”

„God zij dank!” zeide Florestine, die Telesphoor nog niet op deze wijze had hooren spreken.

„Waarvoor?” vroeg hij bitter; „misschien daarvoor, dat ik voor niets ter wereld sympathie gevoel?”

„Neen, maar daarvoor, dat gij de nietigheid van zekere valsche begrippen erkent en die laat varen.

Die zulks doet maakt in zijn hart plaats voor de ware.’

„Ware er al plaats voor, dan zouden zij toch geen wortel schieten, want de bodem is uitgedroogd en versteend.”

„Groote en ware denkbeelden hebben een levenwekkende, bezielende en vernieuwende kracht. De groote denkbeelden des Christendoms kwamen in de afgestorvene oude wereld, en het christelijk Rome met zijne martelaars en heiligen trad uit het vervallende oude Rome te voorschijn.’

„De tijdperken der wereldgeschiedenis hebben een golvende beweging — juist zooals het bij mij plaats heeft,” zeide Telesphoor, somber lachende; „nu zijn zij laag, dan weder hoog! dat schijnt een algemeene levenswet te zijn.”

Hij brak het gesprek af door aan Florestine te vragen of zij met het gebruik der wijndruiven voortging en of zij zich daar goed bij bevond.

„Wanneer ik rustig ben, dan is ook mijne borst rustig,” antwoordde zij schertsend; „of de druiven zoo iets kunnen te weeg brengen weet ik niet. Ik heb het gebruik thans opgegeven, want men kan in de vroegte niet veel wandelen wegens den morgennevel.”

„En toch gaat gij telken morgen naar de Mis te Vevay.”

„Ja, dat is iets anders.”

„Hoe zoo?.... gij gaat toch door den morgennevel.”

„Die weg behoort tot het leven mijner ziel,” zeide zij ernstig en op beslissenden toon.

Florestine zag den dag van Allerzielen met weemoed en aandoening te gemoet, want Oswald was sinds het gesprek, waarin zij hem aan het feest van dien dag herinnerd had, in eene zoo rustige en tevredene stemming en bereidde zich zoo vol vreugde tot het waardig

ontvangen der H. Sacramenten voor, dat zij er niet aan twijfelde, of de voorbede der dierbare afgestorvenen zou deze genade voor hem verwerven. Haar sterk inwendig geloofsleven omvatte met teederheid alles, wat naar de gemeenschap der zielen in heilige liefde heen wees. De ziel van Oswald, die zij zoozeer beminde, een hemelsch behoedmiddel te verschaffen, dat was de leidende ster in haar leven, dat, naar aardsche beginselen afgemeten, zoo arm aan vreugde was. Maar de bovennatuurlijke liefde was in haar zoo sterk, dat zij daaraan niet dacht.

Noch op het feest van Allerheiligen, noch met Allerzielen verscheen Telesphoor bij de godsdienstoefeningen. Florestine had daarop voorbereid kunnen zijn, daar hij des Zondags niet verschenen was; zij had nogtans gehoopt, dat de dood zijner moeder en de herinnering aan zijnen en aan haren vader zijn verkoeld hart zou verwarmd en bewogen hebben. Dit was niet het geval. Daardoor zou bijna een schaduw geworpen zijn over het groot geluk, dat zij ondervond, toen zij met haren man en hare tante het Brood des levens ontving.

Na langen nevel, veel storm en regen, brak op Allerzielen een zeer aangename, heldere, warme dag aan, vol zonneshijn, en na het ontbijt stelde Oswald voor, om van het zachte koeltje gebruik te maken en een weinig op het meer te gaan zeilen. Florestine was er gaarne bij tegenwoordig, wanneer zij omstreeks de vespers maar weder te Vevay kon zijn. Oswald ging haastig naar het meer, om de boot te bestellen en Telesphoor van den tocht te verwittigen. Florestine en mevrouw von Strahl volgden hem langzaam en, toen zij aan den oever kwamen, was alles voor de afvaart gereed: de stuurman, een knecht en Oswald als bemanning, Telesphoor als passagier.

„Adieu, lieve kinderen!” zeide mevrouw von Strahl plotseling aan den oever, „dat groote, wijde water kan ik onmogelijk in uwen notedop oversteken. Ik blijf hier.”

„Maar, tante!” riep Florestine, lachend, „daar ligt Chillon, daarover St. Gindolph, met zijn witte huizen... wij doen immers geen ontdekkingsreize op dit groote, wijde water.”

„Bij den zachten, gunstigen wind zijn wij binnen een uur te St. Gindolph,” zoo verzekerde Oswald, „en gaat de wind liggen, dan roeien wij en dan duurt het twee uren. Ga maar met ons mede, lieve tante, en bedenk, dat Rousseau, lord Byron en God weet wat al beroemde mannen — wellicht zelfs de H. Franciscus van Sales! — zeer gemoedelijk op dit groote, wijde water gevaren hebben.”

„Adieu, mijne kinderen! spot maar zoo veel gij wilt; zeilt van hier en God zorge voor u!” zeide mevrouw von Strahl, die niet te bewegen scheen.

„Tot wederziens dus!” riepen Florestine, Oswald en Telesphoor. Florestine stapte in de boot en plaatste zich met Telesphoor op de zitbank tegenover den stuurman, terwijl Oswald met den knecht het zeil opheesch en de boot vrolijk over den licht geplooiden waterspiegel heen dreef. Mevrouw von Strahl keek hen een oogenblik na, wenkte een groet toe en keerde naar de *Villa paisible* terug. — Oswald was buitengewoon opgeruimd, vol scherts en vrolijkheid, even als iemand, die zijn geweten gezuiverd heeft, en tevreden is, dat hij zulks heeft gedaan. Elke overwinning op zijnen harts-tocht behaald, gaf hem de hoop op nieuwe zegepralen en versterkte zijn vertrouwen op den bijstand des Hemels, terwijl zijn hart overstelpt werd van liefde tot het teeder en getrouw schepsel, dat de golven van den storm des levens zoo grootmoedig met hem over-

stak, als was het de blauwe waterspiegel van het Genfer meer. — Florestine was verblijd over de tevredenheid, die zich in het geheele voorkomen van Oswald kenmerkte. Terwijl zij met hem lachte en schertste, storte hare ziel zich in warmen dank en in vurig smeeken voor den almachtigen God uit. De blik van hare ziel verhief zich over de rotsen naar Kronenstein en naar eene toekomst, die alles vergoedde, wat het verleden haar ontroofd had. De afstraling van haar stille zaligheid lag als een zilverglaas in hare oogen, als het morgenrood op haar gelaat. Zij zat op de eenvoudige bank van de boot en had zich in haren mantel gewikkeld. Zij droeg een kleinen, strooien hoed, waar een breed lint om gestrikt was, dat op hare schouders ahang. Wanneer de wind in de linten speelde en ze naar voren dreef, dan wierp zij ze met een beweging van haar hoofd als een wispelturig kind van haar gezicht terug. Telesphoor zwijgend en somber naast haar gezeten, beschouwde haar. Hoe schoon is zij! dacht hij bij zichzelf en hoezeer bemint zij hem.... een man, die haar zooveel onheil berokkend heeft. Zonderlinge schepselen, die vrouwen! onbegrijpelijk in hare luimen, ondoorgrondelijk in hare liefde — die maar al te dikwerf ook eene luim is!.... Maar waarom niet voor mij eene ware liefde, die draagt, troost en verheft, gelijk zij voor hem heeft, en gelijk ik die verdiend heb, wijl ik ze verlangde; waarom ben ik in plaats van die te vinden uit het paradijs mijner jeugd naar eene woestijn, naar eene hel verdreven? — — —

Plotseling wendde zich Florestine met de vraag tot hem:

„Vindt gij het niet wonder schoon in de goddelijke comedie, dat Dante van Virgilius door de hel en het vagevuur, maar van Beatrix door den Hemel gevoerd

wordt — de liefde gaat verder dan verstand en wetenschap.”

Inwendig verschrikt, dat de gedachte van Florestine met de zijne overeenstemde, zeide Telesphoor koud:

„Dat is een bekende en erkende zaak.”

„Zeker!..... maar het verheugt mij, dat de ernstige, strenge Dante, die onverbiddelijk gericht houdt over zijnen tijd en de heerlijkste taal voert, die ooit door een mensch over de menschen gevoerd is, met zulk een teedere en idealistische schoonheid een over bekende zaak voorstelt. Wat moet Beatrix, in weerwil van al de dwaalwegen zijns levens, voor hem geweest zijn, om haar zoo te verheerlijken!”

„Wellicht een spel zijner verbeelding,” antwoordde Telesphoor, op dezelfde, ontwijkenden toon.

„Wanneer ik een andere Dante was,” zeide Oswald, schertsend, „dan zou de wereld spoedig van een andere Beatrix hooren, die geen spel der verbeelding is.”

„Wanneer ik een Dante was, dan zou ik eene gedachte ontwikkelen, die volgens mijn begrip treffender is, dan zijne wandelingen door hel en Hemel; — want deze is eene fictie en gene is waar.”

„Wat wil dat zeggen?” riepen Oswald en Florestine.

„Het is een enkel vers en het luidt: *Nessun maggior dolore, che ricordarsi del tempo felice nella meseria.*”

„Het is zeer juist in geval, dat wij door eigen schuld in het ongeluk komen,” zeide Oswald, ernstig.

„Maar ook daarvoor bestaat zoete, verzoenende troost!” zeide Florestine, die heden volstrekt geen wolkje in de ziel van Oswald zien wilde.

„De wind gaat om!” riep de stuurman.

Er kwamen een paar hevige rukwinden van het zuiden over de rotsen van Meillerie.

„Laat ons terug keeren!” smeekte Florestine: „het zal

moeielijk zijn, om aan den oever van Savoye aan wal te komen."

"Wat dunkt u, schipper?" vroeg Oswald, "de oever is nabij, aanlanden of terug varen?"

"Het zeil inhalen," antwoordde de stuurman, "en met alle kracht roeien, om aan wal te komen. Wij zijn nabij den oever en wij kunnen St. Gindolphe bereiken, voor dat de wind sterker wordt."

Een fluitende, huilende rukwind vloog over het meer, en deed de boot kantelen.

"Het zeil inhalen!" riep de stuurman.

Oswald en de knecht gehoorzaamden nauwkeurig als matrozen, terwijl de wind zoo sterk in het zeil blies, dat de boot geheel op eene zijde kantelde. Maar het zeil was gelukkig ingehaald, toen plotseling, door een nieuwen, huilenden dwarlwind de spriet van den strop losschoot. Hij trof met alle kracht het hoofd van Oswald aan de slapen. Hij tuimelde achterover. Een gillende kreet van Florestine — een zware slag op het water — daar dreef zijn hoed — hij zelf was niet meer in de boot. Bliksemsnel was alles geschied! — Zonder zich te bedenken, wierp Telesphoor zijn jas uit en sprong hem na; maar Oswald was door den stoot van den spriet bedwelmd over boord gevallen, verroerde zich niet, riep niet om hulp en verdween in zijne onmacht spoorloos in de golven; — waar hem te zoeken? De eene rukwind volgde den anderen. De stuurman kon zijne plaats niet verlaten; de knecht wierp touwen uit, opdat Telesphoor zich daaraan zou vasthouden; beiden riepen luid om hulp; want er was niemand, om de boot aan wal te roeien en de huilende wind verhief zich tot een storm. Florestine zat van schrik verstijfd; haar blik, hare trekken, haar geheel lichaam — alles was roerloos door bovenmenselijke ontsteltenis. Zij

zag of hoorde niet, dacht of gevoelde niets; haar oog bleef gevestigd op de plaats waar Oswald gezonken was. Maar toen Telesphoor vermoeid en alleen naar de boot terug zwom, scheen zij te begrijpen, dat Oswald niet zou wederkeeren. Toen hief zij een tweede kreet aan; die niet een gil van schrik was, maar een hartverscheurende klacht, zoo roerend, dat de schippers die nimmer dachten te zullen vergeten; daarop viel zij geheel in onmacht.

De schippers van St. Gindolph kwamen de boot ter hulp; zoodra zij de verschrikkelijke gebeurtenis vernamen, brachten eenige krachtige roeiers Telesphoor en Florestine aan wal, terwijl anderen op het meer bleven, om met netten en haken eene poging te doen, ten einde den verongelukte op te visschen. De geheele bevolking van St. Gindolph, die grootendeels uit schippers bestaat, had zich aan den oever verzameld, vol nieuwsgierigheid naar de averij, die de vreemde boot getroffen had. Toen zij eindelijk aan wal kwam, drongen allen er heen en zagen vol schrik en deelneming het lijk eener schoone, jonge vrouw.

„Zij is dood..... mevrouw de gravin is dood!” riep op eens een jong meisje onder de menigte, terwijl zij in tranen uitbarste en naar de boot drong, waaruit men de bewustelooze Florestine opnam.

„Zijt gij het, Jeaneton? dat is goed. Neen de gravin is slechts onmachtig,” zeide Telesphoor, op zulk een somberen toon en zoo doodsbleek en ontsteld, dat Jeanette haar hoofd in de handen liet zinken en jammerde:

„Ach zij is zeker dood!”

„Neen, neen!..... de ongelukkige graaf is voor onze oogen verdronken,” zeide hij bevend; „maar thans moet de gravin goed bezorgd worden, Jeaneton.”

„Ach, Heer! maar dat is niet mogelijk, want hier

is slechts een gewone dorpsheerberg; doch ik en mijne moeder zullen bij haar blijven. Ik woon hier, mijnheer, en bezoek thans mijne ouders, wjl ik deze dagen gaarne in een katholieke streek doorbreng. Ach! aan deze Allerzielendag zal ik blijven denken.”

Telesphoor liet Florestine op het zeildoek naar de herberg dragen; Jeaneton en eenige vrouwen vergezelden haar en bewezen alle diensten, die hij beval. Na een half uur slaakte zij een diepe zucht en sloeg de oogen op; zij leefde. Het hart van Telesphoor, dat tot heden roerloos geweest was, begon weder te kloppen: zij leefde maar hoe? in bewusteloosheid! zij herkende hem niet, zij wist niet waar zij was, zij vroeg niet naar Oswald, zij was stil, rustig en buiten kennis. De ontsteltenis scheen haar geheel zenuwgestel verzwakt te hebben. Maar zij leeft! zoo zuchtte Telesphoor uit de diepte van zijne borst, zij is te redden — Hij telegrafeerde aan mevrouw von Strahl, dat aan von Lauingen een ongeluk overkomen was; en verzocht haar, dat zij Florestine zou komen bijstaan. — Zoo verliepen eenige uren. De verongelukte was nog niet terug gevonden. Jeaneton had echter den pastoor van Gindolph aan de sponde van Florestine gebracht en hem de treurige omstandigheid medegedeeld; zij hoopte, dat zijne toespraak de gravin uit hare bewusteloosheid zou wekken, maar te vergeefs. Telesphoor liep tusschen de herberg en het meer heen en weder, in onbeschrijflijke ontsteltenis. Den dood zoo plotseling in het frissche krachtvolle leven te zien ingrijpen, en het te vernietigen, dat maakt een indruk, dien niemand kan ontgaan.

Zoodra de spoortrein aankwam, waarin zich mevrouw von Strahl misschien bevinden kon, spoedde hij zich naar het station om haar af te halen. Zij kwam ver-

gezeld van de freule van Florestine. Toen Telesphoor haar ontsteld in houding en trekken te gemoet ijelde, viel zij hem in de armen en riep over haar geheele lichaam bevend van angst:

„Vlei mij niet! Er is zeker een groot ongeluk aan Florestine overkomen. Is zij dood? O God! al het andere is over te komen, wanneer zij maar leeft.”

„Zij leeft!” zeide hij met nadruk.

„Leeft zij! O, Goddank!” riep mevrouw von Strahl, „maar zeidet gij niet: zij leeft.”

„Ik herhaal het, genadige vrouwe.”

„Dat wil toch niet zeggen..... hij.....”

Intusschen was er een man tot Telesphoor genaderd, die zeide:

„Eindelijk hebben de schippers den verongelukte gevonden! ontzield — gelijk zulks te verwachten was. Daar komt men met hem aangedragen.”

„Met wien..... met wien?” stamelde mevrouw von Strahl.

„Wees kalm..... de gravin leeft,” hernam Telesphoor, „de graaf is niet meer.”

„O mijn arm, arm kind! Spoeden wij ons naar haar toe! Spoeden wij ons naar haar toe!” riep mevrouw von Strahl, terwijl zij den arm van Telesphoor greep en met hem naar de herberg ijelde, waar de pastoor haar te gemoet trad en haar naar Florestine leidde. In hare tranen badend zonk zij aan de schamele legerstede neder en herhaalde met eindeloze teederheid:

„O, mijn lief..... mijn geliefd kind.”

Maar Florestine antwoordde niet en verstond haar niet en Jeaneton, die aan de andere zijde van de legerstede knielde, fluisterde weenend de freule toe:

„Ach! hare ziel is bij de dooden.”

HET AFSCHEID.

Drie maanden waren er verlopen. Florestine begon van eene zenuwziekte te herstellen. Haar oom Frankenhausen was op de *Villa paisible* geweest — zij wist het niet; zijn oudste zoon en Amelie Verden hadden hem vergezeld — zij herkende ze niet; de artsen kwamen haar den geheelen dag door bezoeken — zij bemerkte het niet; Oswalds dierbaar overschot was naar den grafkelder in de kapel van Kronenstein gebracht — alles ging voor haar onopgemerkt voorbij. Eindelijk kregen hare zenuwen, die door de vreeselijke gebeurtenis ontsteld waren, weder kracht; zij werd al kalmer in de diepe stilte, die in hare kamer heerschte, en naarmate de ziekelijke spanning verdween, werden ook hare lichamelijke en verstandelijke vermogens vrijer en gedachten en bewustzijn werden weder opgewekt. Zij kon nog niet loopen; maar zij werd dagelijks van hare legerstede op eene chaiselongue gedragen en heden was zij daarop naar de kleine salon gebracht, waar mevrouw von Strahl en Amelie Verden bij de haardkachel zaten en eene altaarkant borduurden voor de kapel van Vevay. Want Amelie was te goedgehartig, om hare tante en hare nicht in zulk eene treurige omstandigheid te verlaten. Zij was met haren Vader

gekomen, die echter vroeger vertrokken was. Na eenige weken keerde zij naar de residentie terug, om met de haren het Kerstfeest te vieren, en toen zij zag, dat hare dochter zeer verstandig het huishouden bestuurde, en dat gaaf Verden daarmede zeer tevreden was, wenschte zij zichzelve en hem geluk met hare uitstekende dochter en begaf zich weder voor een of twee maanden naar Vevay, waar mevrouw von Strahl veel troost in hare aanwezigheid vond. Want Amelie was altijd vol moed en hoop; — juist niet uit hoogere beweeggronden, maar slechts om zichzelve en anderen het leven niet bijzonder zwaar te maken. Maar genoeg, zij hoopte dat Florestine zou herstellen en dit bemoedigde mevrouw von Strahl.

Ook Telesphoor hoopte op dit herstel. Hij was voortdurend bij Florestine en de arts van Vevay, zoolwel als de arts van Genf, die soms voor een consult overkwam, vonden het beiden zeer geruststellend, dat zij gedurig onder zijn verstandig toezicht was. Het was voor hem de gelukkigste tijd, dien hij genoten had, sinds hij X. verliet: hij leefde, naar het hem scheen, zonder zucht naar eigen belang voor een ander persoon.

Het was in de eerste dagen van Februari. Telesphoor trad de kleine salon binnen en legde een versch geplukte vioolstruik in de marmerwitte hand van Florestine. Zij sloeg hare matte oogen langzaam op en zeide:

„Een viooltje! O, welk een aangename geur!..... dank u, goede Telesphoor dank u.”..... —

Hare stem versmoordde in tranen; tot heden had zij geene tranen gestort. Mevrouw von Strahl en Amelie stonden haastig van haar borduurraam op en ijlden naar haar toe, om te vragen:

„Kent gij ook mij Flore?..... ook mij?”

„Zou ik u niet kennen, mijne getrouwe tweede moeder..... en u, goede Amelie!” antwoordde Florestine; „o, duizendwerf dank voor uwe liefde!.... maar hem — voegde zij er bij, haren blik naar Telesphoor wendende — hem moet ik duizendmaal meer danken, want hij heeft zijn leven voor het leven van Oswald gewaagd.”

„Hebt gij dat gedaan?” vroeg Amelie, bewogen.

„Men ziet geen mensch voor zijne oogen omkomen, mevrouw de gravin,” antwoordde hij koel, „zonder eene poging te doen, om hem te redden, wanneer men goed zwemmen kan, zooals ik.”

Deze omstandigheid was tot heden nog niet bekend geworden; maar het was het laatste geweest, wat Florestine van het ongeluk had waargenomen en het was het eerste, wat haar in de herinnering kwam. Van dit oogenblik af werd haar geheugen al scherper, en haar bewustzijn helderder. Meer en meer ontdeed zich haar geest van de nevelwolken, maar haar lichaam hield bij dit herstel van krachten geen gelijken tred. Zij hoestte veel en hare ademhaling was zwaar. Doch men hield dit slechts voor een overblijfsel van zwakheid, dat ongetwijfeld verdwijnen zou, daar toch de vroegere bedenkelijke toestand geweken was. Ook Telesphoor geloofde dit. Een langer verblijf aan het Genfer meer, de rustige, gelijkmatige stilte der *Villa paisible*, en dan in den zomer een uitstapje in de verfrisschende lucht der hoogere bergen, vervolgens het gebruik der druiven en een winterverblijf diep in het zuiden — dat moest haar genezen zoo luidde zijn programma. En dan? — Soms werd hij ontsteld over al hetgeen „dan” geschieden kon. Gewoonlijk wendde hij zijne gedachte snel van die vraag af. Menigmaal rees in hem een zoo zalig „dan” op, dat hij meende dat de aarde aan

zijne voeten ontzonk en dat hij opsteeg naar een schoone en betere ster. — Tot zijn programma behoorde, dat hij in de nabijheid van Florestine blijven zou. Zij had een arts noodig; hij kon haar van dienst zijn, en zijne tegenwoordigheid werd door mevrouw von Strahl op prijs gesteld, die in hem een onder-arts van den arts van Vevay zag en God voor deze beschikking dankte.

Amelie, die alles wist te onderzoeken, wat zij te weten komen wilde, had dan ook bespied, dat Telesphoor in beperkten geldelijken toestand verkeerde, een kleine armoedige kamer bewoonde, en zich buitengewoon inkrimpen moest.

„Tante!” zeide zij tot mevrouw von Strahl, „de beiden artsen zijn zoo verstandig, dat zij zich behoorlijk laten betalen. Zinspeelt men daarop bij Hertog, dan zegt hij met zijn grootmoedig voorkomen: ik ben geen arts. Dat mag zoo zijn — maar hij bewijst hier de zelfde diensten, die een arts zou kunnen bewijzen; wij moeten dus zorgen, dat hij niet van gebrek omkomt.”

„Van gebrek, kind! dat is toch verschrikkelijk!” zeide mevrouw von Strahl.

„Ja, tante, van gebrek! Jeaneton, die hem in het vorige najaar druiven bracht, en die gij thans met boodschappen naar hem zondt, heeft mij gezegd, dat hij op een zolderkamertje woont, zonder haardstede. Daar ik weldra heenga, zoo vertrouwd ik, dat gij hem zult uitnoodigen, om zijn intrek in de villa te nemen, onder voorwendsel, dat gij niet met de dienstdoden alleen bij de zieke wenscht te zijn. Dan krijgt hij de kamer, die ik thans bewoon en hij is bezorgd.”

„Goede Amelie! Ja dat zullen wij doen! dat zal mij alleszins aangenaam zijn.”

En zoo geschiedde het. Amelie vertrok en Telesphoor nam zijn intrek in de *Villa paisible*. Florestine was

over deze beschikking geenszins geraadpleegd, daar zij niet in staat was, om zich met de zaken van het dagelijksch leven te bemoeien, en mevrouw von Strahl het geheele huishouden waarnam. Zij bemerkte ook volstrekt niet, dat Telesphoor haar huisgenoot geworden was, daar hij, te voren even dikwerf bij haar was als thans. Bovendien had zij te veel andere gedachten, die haar bezig hielden. Voordat Amelie vertrok, zeide zij tot haar:

„Hoor Amelie, ik moet mijn weduweleven inrichten. Het zij lang of kort — ik leef en sterf als weduwe.” . . . —

„God beware ons! Spreek niet zoo vermetel!” viel Amelie haar in de rede: gij zijt zevenentwintig jaren oud en kent de toekomst niet.”

„De mijne is vastgesteld en niet sinds heden.”

„Doe maar geen overijlde stappen, Flore!”

„Toen ik voor de eerste maal met mijn man alleen was, op den dag van ons huwelijk,” zeide Florestine, op ernstigen en zachten toon — „toen de gelukwenschen een einde genomen hadden en de vreugdebetuigingen zwegen, toen werd mijne ziel aangegrepen door een buitengewonen weemoed, door treurigheid en feestelijke vreugde. Ik viel op mijne knieën en sprak tot den goeden God: O Heer, het uur van het offer is daar, en ik zegen U, wijl gij het gezegend hebt. Maar aan U, Heer, breng ik dit offer, niet aan een mensch — en ook niet aan dezen mensch! slechts aan U, en ten bewijze, dat ik het uit den grond mijner ziel meen, zoo leg ik voor het aangezicht der H. Drievuldigheid de gelofte af van in den kuischen weduwstaat te zullen leven, zoodra het U behagen mocht dezen man naar de eeuwigheid te roepen, zelfs al geschiedde het morgen. — Dit sprak ik overluid, na volkomen overweging en rijp beraad, en daarna nam ik mijn kruisbeeld en kustte de H. Vijf Wonden.”

„O, gij lieve engel!” riep Amelie, „welke man zou uwer waardiger zijn!”

„Ik deed dit niet voor mijnen man,” hernam Florestine, „ik deed het voor God en mijne ziel. Den eenen man hêt eene hart! maar buiten hem — slechts aan God. Zoo begreep ik de trouw, de liefde, het offer.”

„Maar was dan uw man niet volkomen gelukkig? geheel buiten zich zelven?” vroeg Amelie, als naar gewoonte nieuwsgierig; „wat deed hij? wat zeide hij?”

„Dat weet ik niet, want ik sprak niet met hem, maar met God; doch gij zult nu begrijpen, lieve Amelie, dat mijn besluit onwrikbaar is en, dat ik de weduwe van Oswald blijf. Ik moet alzoo mijne tijdelijke zaken regelen en daar uw goede vader zoo hoog bejaard is, dat ik het niet wagen durf hem te verzoeken om bij mij te komen, zoo hoop ik, dat uw oudste broeder andermaal de reis maken zal naar Vevay. Hij wordt misschien mijn erfgenaam, die goede Otto!” zeide zij, lachend.

„O, zwijg daarvan!” riep Amelie.

„Die iets na te laten heeft, pleegt erfgenamen te hebben,” antwoordde Florestine, bedaard; „wellicht moet Otto vijftig jaar op zijne nalatenschap wachten. Maar ik moet hem over verscheidene zaken spreken.”

Amelie beloofde, dat zij haren broeder zenden zou, en zij bleef niet in gebreke, om hare tante de belofte van Florestine mede te deelen. Mevrouw von Strahl antwoordde bedaard:

„Dat verrast mij volstrekt niet! Zij had altijd een ideale opvatting van de dingen en leefde voortdurend met hare gedachten boven den kring der wereld.”

Meer dan ooit was Florestine de dingen genegen, die niet van deze wereld zijn. Zij was geheel door-

drongen van het geloofsleven. Hiertoe had haar stil en langdurig lijden en hare richting naar het bovennatuurlijke, die zij in de vreugde en de smarten des levens onwrikbaar vasthield, haar gebracht. Zij had Oswald met innige teederheid bemind en nimmer gedacht, dat het haar mogelijk was een anderen man te beminnen of door hem bemind te worden. Thans, daar hij overleden en zij kinderloos was, beschouwde zij haar leven, met betrekking tot de wereld, voor geëindigd. Bovendien verliet het gevoel van lichamelijke zwakheid haar geen oogenblik; een nieuwe, zware last voor hare levendige en werkzame natuur. Zij vond er een ontzaglijken troost in, dat Oswald in de innigste vereeniging met God uit het tijdelijke was gescheiden en, dat hij met een hart vol liefde en dankbaarheid, rust en goede voornemens — geheel vol van de beste gewaarwordingen, die een mensch gevoelen kan, voor zijnen rechter verschenen was. Zij vertrouwde vast op Gods barmhartigheid, die toch alle zielen redden wil, zoo zij zich maar laten redden, zoodat zij hoopte, dat de schielijke en vroege dood hem niet aan het eeuwig strafgericht zou overleveren; want hij wilde zich toch redden, hij streed en worstelde, en hij had immers nog pas in het ontvangen der H. Sacramenten het bewijs gegeven, hoezeer hij naar hoogere hulp verlangde en daarop bouwde. In dien zien sprak zij altijd met mevrouw von Strahl over den geliefden doode, zoodat deze eens vol ongerustheid tot Telesphoor zeide:

„Mijne nicht komt mij soms als een afgestorven geest voor, in zulk een diepen vrede rust hare liefde, haar medelijden, hare teederheid. Ik gevoel mij voortdurend gedrongen, om aan den vroegtijdigen dood harer moeder te denken — en te vreezen.”

„Men heeft altijd vrees voor een persoon, dien men

bemint en dien men ziet lijden," antwoordde hij; „maar schep moed, mevrouw! de gravin komt zeer waarschijnlijk tot herstel en, wanneer zij zich in de eerste jaren ontziet en zich naar lichaam en geest rustig houdt, dan zal zij de gevreesde dertig te boven komen en nog lang leven tot vreugde van allen, aan wie het vergund is, om deze dochter des Hemels te bewonderen."

„Gij gelooft immers niet aan den Hemel," zeide mevrouw von Strahl, zacht.

„De gravin zou kunnen maken, dat ik er aan geloofde. Bovendien druk ik mij aldus uit, om de tegenstelling te doen uitkomen, die in mijn oog tusschen haar en de overige dochters van Eva bestaat; zij zijn van beneden, de gravin is van boven."

„Ja, ja! zij is eene goede Katholiek! . . . een goed kind Gods! . . . moge Hij haar voor ons sparen. En mocht gij, beste Hertog, zijn werktuig zijn! in eeuwigheid zou ik u daarvoor dankbaar zijn!"

„Volstrekt geen dank! als het u belieft!" zeide hij, kortaf.

Langzamerhand begon Florestine weder hare opmerkzaamheid op hare omgeving te vestigen en nu viel haar de buitengewone verandering in het oog, die er in Telesphoor had plaats gehad. Zijne bitterheid, stugheid en strijdlust waren verdwenen, zijne zwaarmoedigheid verminderd; de Telesphoor van Kronenstein kwam somtijds in hem voor den dag. Zij stond verbaasd over deze onverwachte verschijnselen en zeide bij zichzelf: zou de schielijke dood van Oswald hem tot nagedachten gebracht hebben over de waarde van het leven? of verschaft het hem eenige bevrediging, dat hij in de geneeskundige s'pheer werkzaam is? of s'chept hij er behagen in, om mij van dienst te zijn. . . .

zich aan mij te wijden? Hoe terugstootend en stug was hij jegens mij, en hoe teeder en opmerkzaam is hij thans! Men zegt immers, dat de arts in niets meer belang stelt dan in een ziektegeval dit in aanmerking genomen, zou hij werkelijk roeping hebben! Zoo dacht zij eerst; maar haar onbeneveld oog zag weldra verder; niet voor het ziektegeval, maar voor haar had hij belangstelling! Een koude rilling ging haar door het hart. Moge hij zelf maar nimmer van deze belangstelling helder bewust worden, dacht zij, hij was de geliefde gezelschapsgast mijner jeugd, thans wijdt hij zich aan mij met getrouwe opoffering, hij heeft zijn leven gewaagd, om Oswald te redden; dat alles zal ik nimmer vergeten, in hartelijke vriendschap zal ik hem genegen blijven, ja, wellicht kan ik hem leven voor leven geven — maar daar blijven wij stil staan. — Zij wist thans ook, dat hij in de villa woonde; dit was voor het oogenblik moeilijker te veranderen, wijl zij ook van de bekrompenheid van zijn geldelijken toestand onderricht was; zij nam alzoo een volkomen stilzwijgen in acht, en liet ook niet aan mevrouw von Strahl bemerken hoe pijnlijk het onder deze omstandigheden voor haar was, om Telesphoor voortdurend in het kleine enge huis tot oog- en oorgetuigen te hebben van iedere handeling, van elk woord en van elke schrede. Langere en ernstige gesprekken met hem kon zij licht vermijden, want wanneer die aangeknoopt werden, dan liet zij ze door hare tante voortzetten; maar zij wist, dat de aanwezigheid en de nabijheid van het geliefde voorwerp voor den verliefde gevaarlijker was dan duizend woorden, want van het wezen des beminden leeft de liefde, niet van enkele handelingen en uitingen. Florestine bad God om hemelsche wijsheid, ten einde in dit moeilijk geval de juiste maat-

regelen te nemen, en liefderijk jegens Telesphoor te zijn op eene wijze, die zijne liefde deed sterven.

Zij was zoo gelijkmatig in hare houding tegenover hem, zoo geheel onveranderd bij zijne verandering, dat Telesphoor haar niet doorgrondde: ja zelfs, wanneer zij zich menige kleine opmerkzaamheid van hem liet welgevallen, dan verblijde zich zijn arm hart in den waan, dat haar hart wellicht geen onbereikbaar goed was.

Intusschen ontving mevrouw von Strahl een brief, die haar een onbeschrijflijke vreugde verschafte. Frans Seraph schreef, dat hij in Mei naar Vevay komen en eenige maanden bij zijne moeder blijven zou Florestine verblijdde zich met haar en uitte zich met zooveel warme genegenheid, dat Telesphoor slechts een matige vreugde ondervond. Hij zou haar het liefst afgezonderd van het gezelschap der menschen in de *Villa paisible* gehouden hebben.

„Rustig aan! rustig aan!” zeide hij, „ik vrees, gravin, dat dit wederzien uw geschokt zenuwgestel een nieuwen stoot zal geven.”

„Mogelijk wel!” antwoordde zij; „ik heb Frans Seraph in vijf jaren niet gezien en al, wat ik in deze jaren doorleefd heb, zal ik met den geliefden broeder mijner ziel nog eens doorleven. Dat is niet anders aan deze zijde van het graf: het hart wil zijne vreugde en lijden hebben, hetzij zulks het lichaam aangenaam of onaangenaam aandoet.”

„Gij zult mij toch toestaan, het onaangename zooveel mogelijk te voorkomen — niet waar?”

„Ja! nog een korte poos maar dan onttrek ik mij aan alle geneeskundige behandeling en toezicht,” zeide zij, met haren lieftalligen lach, want zij zag, dat zijn blik verduisterde, en zij wilde hem immers slechts redden, niet krenken.

„Wat beteekent dat, Flore?” vroeg gelukkigerwijze mevrouw von Strahl, „Frans Seraph schrijft, dat de loftuiting der wereld hem wel verheugt, maar niet gelukkig maakt; en hij voegt er bij: want iemand, die grooter was dan ik heeft gezegd — lees dat eens.”

Zij reikte aan Florestine den brief over, die nu las: „*Tutto che piace al mondo è breve sogno.*” „Dat beteekent, dat de loftuiting der wereld vervliegt als een korte droom — en Petrarca heeft het gezegd, die met laurier gekroond is, die voorzeker beter van roem wist mede te spreken dan de moderne beroemde lieden. Maar hoe schoon, tante, dat Frans Seraph reeds in zijne jeugd erkent, wat Frans Petrarca eerst in zijn latere leven erkende, en iets hoogers zoekt dan den verwellekenden roem.”

Het was als ging er eene aardbeving door de ziel van Telesphoor, die het zaad, dat in de stilte ontkiemd was, omverwierp — en, den tempel deed instorten, die langzamerhand verrezen was. Frans Seraph kwam! een man, een kunstenaar, vol vreugde in zijn beroep, daardoor bekend en gedacht met een vaste positie in de wereld, onafhankelijk in elk opzicht en niet ouder dan hij! — terwijl hij zelf niets bereikt en niets tot stand gebracht had, een geheel onbekend en onbeduidend mensch was, naar lichaams- en geestkracht geknakt. Welk eene vernedering! En toch zou ik die verdragen, zeide hij bij zichzelf, en toch zou ik met eene beradenheid, die allen uitwendigen en inwendigen tegenstand overwint, mijne krachten verzamelen, wanneer ik een doel in het gezicht had, dat deze inspanning verdiende..... en wanneer de zegepalm in hare hand lag. Met haar — alles! Zonder haar — niets! — Arme Telesphoor! hij vergat, dat hij reeds eenmaal om den wil van eene vrouw zoo

gesproken had of, zoo hij dit niet vergat, dan meende hij toch, dat de zaak geheel anders stond, dat het verschil ongeveer gelijk was aan dat tusschen een sterrenhemel en theather-decoratie, en een der rampzaligste vrouwelijke wezens moest wel een anderen invloed uitoefenen, dan een der edelste. Dat is zeker! maar — een schepsel blijft een schepsel! en de Schepper wil niet, dat de mensch de rekening van zijn streven met een schepsel sluit. — Neen hij kon zich over de komst van Frans Seraph niet verheugen — de arme Telesphoor! Hij is na met haar verwant, bromde hij bij zichzelf, hij is de zoon van hare tante; hij zal altijd rondom haar zijn, hij zal mij verdringen, mij overbodig maken, wellicht hare genegenheid opwekken, wellicht..... — want hij is immers van adel en vroom, voegde hij er op een toon bij, die zijn eigen hart verscheurde.

Met haar teeder gemoed en fijnen tact, waardoor zij zijn lijden bemerkte, zeide Florestine tot mevrouw von Strahl:

„Tante, wij moesten in tegenwoordigheid van Telesphoor zoo min mogelijk over Frans Seraph spreken, want ik geloof, dat hij zich zeer ongelukkig gevoelt over de vergelijking, die wij misschien zouden kunnen maken.”

„Gij hebt gelijk, Flore! men moet hem ontzien.”

Er was alzoo weinig sprake over Frans Seraph, en Telesphoor werd eenigszins kalm en zeide bij zichzelf: zij heeft ingezien, dat zij mij niet moet verstooten. — Voor dat de eene neef uit Rome kwam, verscheen de andere, Otto van Frankenhauseu uit Deutschland en Florestine hield lange gesprekken met hem.

„Otto,” zeide zij, „uw uitmuntende vader is voor Oswald en voor mij vol opofferende liefde, een trouwe vader geweest, die ons in alle moeielijke oogenblikken

bijgestaan en veel moeite en zorgen voor ons gehad heeft. Daarom beschouw ik u als mijn broeder en spreek ik met u even eenvoudig als ik met uwen vader spreken zou, en ik verzoek u bij uwen terugkeer alles aan hem mede te deelen en met hem te overleggen. — Gij begrijpt, beste Otto, dat mij niets zoo zeer ter harte gaat, dan zoo spoedig mogelijk de schulden van Oswald te delgen. Het is mij onbeschrijfelijk pijnigend te zien hoe zijn naam noch in deze aardsche verwickelingen betrokken wordt, nadat hij zelf daarvan bevrijd geworden is. Naar de overeenkomst, die met de schuldeischers gemaakt is, zou Kronenstein nog vijf jaren onder het beslag liggen. Maar vijf jaren duren lang wie weet of ik wel zoolang leef, ik zou gaarne voor mijnen dood die zaak in orde brengen.”

„Maar, lieve Flore, waarom wilt gij den schuldeischers het genoegen doen, om de schulden vroeger te betalen dan de overeenkomst luidt? Er zouden aanmerkelijke sommen moeten opgenomen worden, gij zoudt uwe levenswijze nog meer moeten beperken en het bezit van Kronenstein of de vrije beschikking daarover zou voor u tot lange jaren verschoven worden.”

„Daarom wensch ik thans te doen, wat niet geschieden kon, zoolang Oswald leefde, wijl God ons kinderen had kunnen schenken. Thans weet ik, dat ik geene nakomelingen zal hebben, en derhalve wil ik Kronenstein verkoopen en de vlek van zijn geliefden naam, van zijn dierbaar aandenken, wegnemen.”

„Afgezien van alle andere omstandigheden, beste Flore, is Kronenstein altijd veel meer waard, dan de schulden bedragen en dit heerlijk goed was dan voor altijd voor u verloren.”

„Ik wil u dan een ander voorstel doen Otto. Ik beschouw u als mijn broeder, en mijn broeder is een-

maal mijn erfgenaam. Na mijn dood valt u Kronenstein ten deel; ik zou het u thans dus onder die voorwaarde willen verkoopen, dat gij binnen den tijd van een jaar al de schulden van Oswald voldeedt — hetgeen gij wegens het groote vermogen van uwe echtgenoot gemakkelijker doet — dat gij mij de rente betaaldet, die ik thans trek en mij een capitaal gaaft van 10,000 fl. waaraan ik een noodzakelijke behoefte heb. Onder deze voorwaarde behoort u Kronenstein — en wanneer ik dan daar wensch te leven, zoo is zulks niet als heerscheres, maar als wachteres bij het graf mijner dierbare afgestorvenen.”

„Uw erfgenaam zijn, terwijl gij leeft — neen, lieve Flore, daar kan ik niet toe overgaan.”

„Dan verkoop ik Kronenstein aan een ander — maar tot mijn grootste smart, want het kan in protestantsche of joodsche handen vallen. Het is mijn vast besluit, om thans, daar ik van alle gebondenheid voor de toekomst bevrijd ben, den schuldenlast van Oswald niet langer te dragen en mijn huis zoo in te richten als het voor eene kinderlooze weduwe past. Toch koester ik het warm verlangen, dat Kronenstein in de familie blijft, dat de grafkelder met mijne dierbare afgestorvenen in vereering gehouden worde en ik eenmaal bij hen moge rusten. Dit besluit en dezen wensch kan ik alleen vereenigen, wanneer gij mijn voorstel aanneemt.”

„En wanneer gij daarover berouw gevoeldet?... Gij zijt jong! Uw voornemen om weduwe te blijven is nieuw.”

„Volstrekt niet! het is oud — en ik weet, dat ik bij de volvoering daarvan op Gods bijstand kan vertrouwen. Dit in aanmerking genomen, behoeft gij niet voor vrouwelijke onbestendigheid te vreezen, beste Otto!”

„Alleen van uwen kant kan ik daarvoor vreezen, lieve Flore. Mij doet uwe onttrekking aan de wereld, in het eerste half jaar dat gij weduwe zijt en bij uwe jeugd, verschrikken. Houd dit mijn veertigjarigen leeftijd ten goede! Wanneer men die jaren bereikt heeft, overlegt men langzaam, handelt men bedachtzaam en maakt bedenkingen tegen snelle en wakkere besluiten.”

„Dat is natuurlijk, lieve Otto maar ik geloof, dat gij u omtrent mij geruststellen kunt.”

„Dan moet ik u nog eene opmerking maken, beste Flore. Wanneer ik uw voorstel aanneem, dan spreekt het van zelf, dat uwe renten aanmerkelijk verhoogd moeten worden, en dat ik mij, zoolang gij leeft, slechts als administrateur van Kronenstein te beschouwen heb. Doch ik moet u ronduit zeggen, dat mij dit in de eerste jaren niet mogelijk is, wijl ik tot delging der schulden een aanzienlijk capitaal uitbetalen moet, waarvan ik de renten tegelijk mis.

„Nu, dat is goed! de zaken blijven aanvankelijk dezelfde en ik word op mijn ouden dag weder rijk!” zoo viel zij hem lachend in de rede.

„Vergeef het mij, Flore, dat ik niets onherroepelijk op mij neem! ik moet met mijn vader spreken en hooren, wat hij over de zaak oordeelt.”

„Dat doet mij evenwel leed, lieve Otto,” zeide zij, eenigszins verlegen; „want ik moet u bekennen, dat ik gehoopt had, dat gij mij terstond 10,000 fl. geven zoudt, waaraan ik groote behoefte heb ik heb namelijk eene eereschuld te voldoen.”

„Ik bid u, beste Flore, bemoei u niet met de schuldeischers van Oswald,” zeide von Frankenhauseu, opgewekt.

„Dat is mijne eereschuld, die Oswald volstrekt niet geldt,” antwoordde zij.

„Dan moet zij ook betaald worden.”

„Ach, God en u zij dank! goede Otto, wees zoo goed en trek een wissel op een bankier in Genf,” zeide Florestine, verheugd.

„Maar, lieve Flore, maak toch in 's Hemels naam voortaan geene schulden!” zeide von Frankenhauseu, bezorgd.

„Wees gerust, beste Otto! deze schuld is de eerste en de laatste van mijn leven.”

Otto vertrok zonder over den koop van Kronenstein besloten te hebben. Toen hij echter zijn vader zeide, hoezeer Florestine het wenschte en welk een zachten en teederen indruk zij maakte, was de oude von Frankenhauseu daar sterk voor en zeide:

„Zij is van een degelijk en vastberaden character. Gelijk zij haar levensplan gemaakt heeft, zoo zal zij het ten uitvoer brengen, al zou zij evenveel aanzoeken om hare hand krijgen als weleer Penelope. Daar gij haar erfgenaam zijn zult, moet gij aan haar verlangen voldoen; neem haar den schuldenlast van Oswald van het hart, geef haar eene rente, overeenkomstig haar vermogen, en laat haar en hare oude tante even als vroeger op Kronenstein wonen, totdat eenmaal een zalige dood haar oproept.”

Zonder het te bedoelen en slechts, omdat zulks de natuurlijke loop der driften is, verried Telesphoor zich meer en meer, zoodat Florestine naar de komst van Frans Seraph verlangde, wjl het oogenblik voor haar plan gunstig scheen. Op eene tafel in de salon lagen boeken, die zij deels las, deels door Telesphoor liet voorlezen, wat mevrouw von Strahl, aan haar borduurwerk bezig zijnde, bijzonder behaagde. Onder die boeken bevonden zich de sonnetten van Petrarca. Daar mevrouw von Strahl het Italiaansch niet verstond, zoo

las Telesphoor slechts nu en dan het eene of andere sonnet en het boek kwam alleen in de handen van hem en Florestine. Toevallig nam zij het en sloeg het open op de plaats, waar een teeken gegeven was. Daar zag zij een fijn rood streepje onder het vers: „*Conosco io un amore, che molto brane, ma poco spera e nulla chiede 1)*”. Snel en bevend wreef zij het streepje uit en legde het boek weder neêr. Zij was er zeker van, dat Telesphoor het vers weder lezen en hare meening begrijpen zou; en zij bad God van harte, dat hij het goed opnemen zou. Toen hij in de salon kwam zat zij met mevrouw von Strahl aan het borduurraam; beiden werkten ijverig aan het altaarkleed, en zeiden tot elkander dat Frans Seraph wellicht heden komen zou, want het was in het begin van Mei. Telesphoor mengde zich niet in het gesprek. Altijd die Frans Seraph! dacht hij bij zichzelf en zette zich aan de tafel met boeken. Florestine dankte den Hemel, dat zij met de rug naar de tafel zat en den schijn aannemen kon alsof zij in haar borduurwerk en in het gesprek verdiept was. Telesphoor greep naar de sonetten; maar zijn hand beefde en liet ze vallen. Welk eene dwaasheid! zeide hij bij zichzelf; zij heeft zeker in Patrarca gelezen en wellicht het streepje niet opgemerkt, wellicht heeft zij het gezien zonder er acht op te slaan. wellicht — o, dwaze onderstelling! — wellicht heeft zij een antwoord gegeven! — vertwijfelend met bevende hand en kloppend hart nam hij het boek, dat bij het teeken open viel. Ja! zij heeft het gelezen, opgemerkt en verstaan! — — Al het bloed drong zich naar zijn hart.

1) Ik ken eene liefde, die naar veel streeft, doch weinig hoopt en niets verlangt.

„Wat deert u, beste Hertog? gij zijt doodsbleek!” riep mevrouw von Strahl, die juist haren blik op hem vestigde.

„Ik ben niet wel!” zeide hij somber, stond op, verliet de salon en de villa.

„Niet wel? en zie eens hoe haastig hij loopt!” zeide mevrouw von Strahl, toen zij hem door het raam de deur uit zag ijlen.

„Hij is ziek naar de ziel, tante,” hernam Florestine.

„Het schijnt mij toe, dat hij zich in een zwaren strijd bevindt tusschen geloof en ongeloof,” zeide mevrouw von Strahl, „men merkt in hem sinds langen tijd een inwendige en moeielijk onderdrukte spanning op, die niet plaats vond, zoolang gij ziek waart. Toen was zijn geest bezig; thans wordt hij door kwellende gedachten bestormd, wellicht door berouw en om van het berouw tot de boete over te gaan — dat is een moeielijke stap.”

„Mocht het God behagen, tante, dat hij zich met deze gedachte bezig hield! Laat ons daar zeer vurig voor bidden! — Mij dunkt hij moest zich weder aan de studiën van zijn vak begeven en ik denk er al over, hoe ik daarop zijne aandacht vestigen moet, zonder in zijn prikkelbare eigenliefde den argwaan te wekken, alsof wij zijn gezelschap moede waren.”

„Wanneer hij verstandig was, dan moest hij zelf aan de voortzetting zijner studiën denken, want waarvan moet hij leven!” hernam mevrouw von Strahl. „Doctor Hellmut schreef mij onlangs, dat hij van Rabener wist, dat Telesphoor de erfenis van zijn vader tot op een weinig na verteerd had, en dat hij zich de twee duizend gulden, die hem uit de nalatenschap zijner moeder ten deel vielen, had laten toezenden. Hij leeft alzoo van zijn klein capitaal, en dat zal hoogstens

zoolang toereikend zijn, totdat hij met zijn vak zijn brood verdienen kan. Zijne familie is zeer over hem bezorgd, doch zij heeft veel hoop, dat hij hier bij ons is en rustig leeft zonder ergens eenige ergernis te geven."

"Ik moet eens onder vier oogen met hem spreken, tante!" zeide Florestine, na een oogenblik bedenkens.

"Doe dat zoo spoedig mogelijk kind! zekere gesprekken kan men het best zonder getuigen voeren."

De arts van Florestine kwam haar een bezoek brengen, hij keurde haar plan omtrent het zomerverblijf goed en verklaarde, dat zij zelve thans hare arts zijn en zich rustig en voorzichtig gedragen moest, wijl zulks van het hoogste belang was voor hare gezondheid, die geheel normaal was — ten minste voor het oogenblik. Florestine was zeer verblijd over deze verklaring, bedankte den arts duizendmaal en beloofde, dat zij zich ontzien zou. Des avonds ging mevrouw von Strahl naar de Meimaand-oefening in de stad; Florestine was alleen en wachtte op den terugkeer van Telesphoor. Zij ging in den tuin rondwandelen, om haar ongeduld te overwinnen en onwillekeurig richtte zij hare schreden op den weg, die naar de poort voerde. Hij liet zich nog altijd wachten. Zij ging naar de salon terug, liet licht ontsteken en zette zich neder om te lezen. Zij las het bekende dagboek van Eugénie de Guérin, dat juist in dien tijd zulk een bijval vond in Frankrijk, dat er binnen twee jaren tien oplagen verschenen — van dit eenvoudig dagboek, dat niets bevat dan de gedachten, die een geloovige zuster voor haren ongehoovigen broeder nederschrijft. In een land, waar zulk een boek zooveel bijval vindt, staat het hart open voor de taak en het ideaal van het Christendom. Florestine vergat door dit boek Telesphoor en al hare zorgen.

Hij kwam in een onbeschrijflijken toestand van opge-

wondenheid terug. Alzoo uitgewreven, uitgewischt en verdelgd is voor u datgene, wat in mijn hart leeft: bij deze gedachte bleef hij stilstaan, en als met dolk-steken boorde hij die in zijn hart: uitgewischt, verdelgd! Hij hadt voor haar geene waarde, hij was niets voor haar, hij! die om den wille van haar bereid geweest zou zijn, om in God te gelooven! — De ramen van de salon reikten tot laag bij den grond, men kon uit den tuin het geheele vertrek doorzien, dat door de lamp verlicht werd. Hij bleef op eenigen afstand staan. Zijn blik op haar maakte zijn gemoed kalmer. Daar zat zij in het diepe rouwgewaad eener weduwe gehuld, eenzaam, stil en vreedzaam. Haar hoofd rustte op hare hand, en het zachte, teedere gelaat vertoonde in zijn uitdrukkingvolle schoonheid eene mengeling van zielerust en zieleleven. Hoe vreemd! sprak hij bij zichzelf: zij heeft in haar zwart gewaad het voorkomen van eene kloostervrouw uit vroegere tijden als eene der beroemde vrouwen van de orde van den H. Benedictus, als St. Gertrude of St. Machtildis! — O, dat zij een beeld ware, dat men vereeren kon en dat zij toch niet leefde niet leefde! — Maar zij leefde zij hoorde zijne schreden, stond open en opende de deur van de salon, toen hij de voorzaal binnenkwam.

„Zijt gij daar toch!” zeide zij vriendelijk; „kom binnen, als het u belieft, ik moet met u over iets spreken.”

Hij volgde haar zwijgend, en plaatste zich tegenover haar aan de tafel, waarop de lamp stond, die met haar gelijkmatig licht, deze zoo verschillende wezens bestraalde. Florestine zette zich weder op hare vorige plaats, doch haar hoofd leunde thans niet op hare hand, maar zij hield het opgericht en haar oog zag hem scherp aan, terwijl hij in hare beschouwing verzonken scheen.

„Ik heb u het gunstig bericht mede te deelen,” zoo ving zij aan, „dat doctor Croisy hier geweest is, en mij voor hersteld verklaard heeft. Met Juli zal ik dus de *Villa paisible* verlaten en naar Gais in het canton Appenselle gaan, om de frissche lucht op het gebergte te genieten en wei te drinken; en later denk ik mijn winterverblijf in Zuid-Tyrol, in Gries of Meran te vestigen, waar ik even goed als hier druiven eten kan, en waar mijn katholiek hart zich beter te huis bevindt. Na een jaar zullen de omstandigheden, naar ik hoop, van dien aard zijn, dat ik mijn duurzaam verblijf op Kronenstein vestigen kan. Dit omtrent mij. Thans komt gij aan de beurt,” voegde zij er lachend bij.

„Hoe zoo ik?” vroeg hij verward.

„Omdat ook gij eene toekomst hebt, die mij niet minder ter harte gaat dan die van mijzelve.”

Hij zag haar vol spanning aan.

„Dat kan volstrekt niet anders zijn!” zeide zij opgewekt; „mijn vader beminde u, en gij hebt voor Oswald uw leven gewaagd!”

„Wat nog meer?” vroeg hij koud.

„Ik zou u werkelijk nuttig willen zijn,” antwoordde zij bewogen, „en daarom moet gij niet boos op mij worden, wanneer ik als eene zusterlijke vriendin tot u spreek. Er moet eene bepaalde wending in uw leven komen, Telesphoor! Gij moet met het verledene breken en uw leven weder beginnen met den tijd, waarop gij met het besluit, om God te dienen uw ouderlijk huis verliet. Op de wijze als gij het toenmaals van plan waart, zal het thans wel niet meer kunnen geschieden; maar men kan zulks in elken stand doen. Ik verliet ook te gelijk met u mijn vaderlijk huis en ik dacht toenmaals God roept mij voor den staat van gade

en moeder. Maar in deze zeven jaren is het ook voor mij anders geworden, en ik zal den goeden God als weduwe moeten dienen. Hij plaatst ons altijd op eenen weg, waarvan het einddoel de eeuwige zaligheid is, hetzij hij langs bloemen of doornen voert. Verlies dus den moed niet! tracht in te halen, wat gij verzuimd hebt! leg een zekere verwijfdheid af, die u nog aankleeft, wijl gij uwe schoone talenten nog nimmer op degelijke wijze aangewend en vele krachten verkeerd gebruikt hebt. Ga reizen voor het belang uwer studiën, ga naar Weenen, naar Parijs — en hebt gij u met kundigheden van uw vak verrijkt, dan staat de geheele wereld voor uw beroep open, en er ligt een heerlijke loopbaan voor u."

„En waarvoor dat alles?" vroeg hij koel.

„Opdat gij als een rechtschapen man uwen plicht jegens God en den naaste vervullen en gelukkig moogt worden!" zeide zij met nadruk.

„Gelukkig!" riep hij met bitterheid.

„Gelukkig." Zoo herhaalde zij op zachten toon; „in het bewustzijn van onzen plicht te vervullen, omdat het de wil Gods is, ligt een wonderbare balsem, die menige wonde onzer ziel lenigt en heelt en die allengs het oog der ziel zoozeer versterkt, dat het zich voor de erkenning eener bovennatuurlijke waarheid opent. Wanneer wij nu ons geloof en onze liefde gezuiverd en ordelijk ingericht hebben — dan bezitten wij een hoog, een degelijk geluk."

„Ik heb andere idealen."

„Nog altijd ijdele droomen?" zuchtte zij treurig.

„Idealen!" zoo herhaalde hij; „het geluk, dat gij in God vinden zult, kan ik slechts vinden in het bezit van een wezen, dat volgens zijne natuur mijn gelijke — doch van bovennatuurlijke volmaaktheid is. Dat zou

mij tot het geloof kunnen brengen, met God verzoenen, voor elk offer en voor elke deugd winnen en mijn geheel leven opwaarts richten. In abstracte denkbeelden van geloof, hoop en liefde vind ik geene bevrediging."

"Het verlangen naar een aangenaam, huiselijk geluk is in een jongeling hoogst natuurlijk," zeide Florestine, lachend, — „maar voor dat gij uw ideaal bereikt, moet gij uw hart eerst tot de lijdende, gedrukte en kommervolle menschheid wenden! gij zoudt daarvoor veel goeds kunnen verrichten, doch eerst moet gij geheel besloten zijn en vasten voet op uw loopbaan gezet hebben. Daarom is zulks mijn voorstel, nu wij van elkander gaan scheiden”

„Van elkander scheiden!" riep hij ontsteld; „o neen! ik vergezel u naar Gais, want wie weet, of u de fijne berglucht wel bevalt."

„Goede Telesphoor!" zeide zij liefstellig, „ik zeg u mijn hartelijken dank. Van het oogenblik af, dat doctor Croisy mij niet meer bezoekt, heb ik geen arts meer noodig. Gij hebt u gedurende zes volle maanden zoo geheel aan mij gewijd, dat ik voor zulk een groote opoffering niet dankbaar genoeg zijn kan en, dat ik van u niet vergen mag, dat gij die opoffering voortzet. Mij dunkt thans, nu Frans Seraph komt, moest gij aanvankelijk mijn aangename gast blijven, en later een langer verblijf in Weenen en Parijs gaan houden, waar uwe oude vriendin u een crediet mag openen, dat u in staat stelt, om uwe studiën met alle gemak te kunnen maken, niet waar?"

„Gij zend mij weg en betaalt mij?" riep Telesphoor, met bevende lippen en zijne oogen straalden van vuur in zijn doodsbleek aangezicht: „Gij zend mij weg, omdat Frans Seraph komt."

W. J. G. van der Vliet, 1840.

„welk een bevallig beeld, Flore!“ bladz. 59.

„Juist het tegendeel! Gij blijft mijn gast, omdat Frans Seraph komt en, omdat het voor mij eene vreugde is, de geliefde gezellen mijner jeugd in deze dagen van mijnen rouw bij mij te zien. En wat het betalen betreft, beste Telesphoor, dan zou ik u leven voor leven moeten geven. Gij kondet het leven van Oswald niet redden; welaan, gun mij het geluk, dat ik u leven van de schipbreuk redde en het naar een veiligen oever brenge.”

„Hoe is het mogelijk van een hart iets anders te verzoeken dan een hart!” riep hij in hartstochtelijke beweging.

„Ik bied u datgene, wat ik u aanbieden kan: den dienst van eene oprechte vriendschap en eene getrouwe ziel,” zeide zij, altijd op denzelfden, welwillenden en liefelijken toon, waarop zijne drift niet den minsten indruk maakte.

„Ik dank u! dat alles kan ik niet gebruiken!” hernam hij scherp; „ja zelfs het is mij onbegrijpelijk, dat eene vrouw van uw verstand en begrip mij zulks aanbieden kan, daar gij toch weet wat mij drijft.”

„Zij weet boven alles, wat voor u noodig is, namelijk een vast stand- en uitgangspunt, voor de vorming van uw in- en uitwendig leven. Het inwendig leven vindt dit vaste punt in het geloof der christelijke openbaring; het uitwendig leven in de grondige voorbereiding tot een eervollen loopbaan. Zij zou u willen behulpzaam zijn om beiden te erlangen.”

„Vaarwel,” zeide hij en stond op.

„Neen!” riep Florestine, snel hare plaats verlatende, „niet zoo, niet thans moogt gij heengaan! Frans Seraph komt en zijne trouwe vriendschap zal u wel doen.”

„Mij doet op aarde niets meer wel noch leed. . . . en in uwen innerlijken familie-kring maakt een vreemdeling slechts storing.”

„Dat verwijt geldt mij niet! ik behandel u als mijn broeder.”

„Ja als een lastigen bedelbroeder, dien men een teerpenning rijkt en wegzendt.”

„Gij beleedigt uzelf en mij! ik bied u geen teerpenning, maar een klein vermogen aan, waarover gij vrij beschikken kunt; dat doet men aan geen lastigen vreemdeling. Bij mijnen bankier in Genf liggen tien duizend gulden ter uwer beschikking.”

„Vaarwel!” zeide hij.

„O, Telesphoor!” riep zij smartelijk en hield hem tegen; „denk aan onze gelukkige jeugd op Kronenstein aan mijn vader, die u beminde en zegende, aan Oswald, voor wien gij den dood niet vreesdet en wijs mijne welgemeende vriendschap niet van de hand!”

„Waartoe al dat woordenspel en die herinneringen! het leven heeft voor mij geene waarde. Vaarwel.”

„O, neen, in deze stemming moet gij mij niet verlaten!” zoo smeekte zij, met opgeheven handen.

„Florestine!” zuchtte hij zacht, maar er was zulk een stormende hartstocht in zijn toon, dat zij op zijde week en gelaten zeide:

„Welaan dan! ik kan u niet terughouden God zij met u vaarwel!”

Hij verdween — en zijn beschermengel treurde.

HET WEDERZIEN.

Frans Seraph had zijn werk, dat hij op zich genomen had, voltooid en maakte zich gereed tot de reis naar Vevay. Zijne werkplaats bevatte geen enkel marmeren beeld meer dan den engel der opstanding. Zij waren allen afgeleverd en slechts de gyps-afgietsels stonden nog tegen de wanden. Hij sloeg ze nog met een weemoedigen blik gade en sprak bij zichzelf, ik heb aan u veel te danken, lieve stille beelden, die mij hier aanschouwt, als de goedgezinde geesten, in wier gezelschap ik schoone dagen en jaren beleefd heb. Thans is uw tijd voorbij en vangt met Gods wil een nieuwe aan, waarin ik de harde klei mijner ziel bewerken en tot een materiaal maken moet, waaruit ik met menigen zwaren hamerslag een verheven beeld van God te vormen heb.

Een bekende stem zeide plotseling:

„Goeden morgen, sir.”

Frans Seraph keerde zich haastig om en riep:

„Mijn hemel, sir Robert, hoe komt gij zoo naar Rome?”

„Ja, dat moogt gij wel met alle recht vragen, sir! waarlijk die reden had ik nimmer kunnen droomen! en die reden is zoo gewichtig, sir, dat ik

in de Season Londen verlaten moest en op reis gaan, om de goedkeuring des H. Vaders te erlangen."

"Wilt gij pauselijk zouave worden?"

"Ik, oude knaap — zouave! Neen, sir! het betreft mijne Rosabella."

"Miss Rosabella hoe gaat het met haar?" vroeg Frans Seraph, vol warme belangstelling.

"Gij zult het terstond vernemen, sir! hebt gij den tijd, om naar mij te hooren? Ja? Nu, dan zullen wij gaan zitten en ik zal beginnen. Mijne Rosabella is niet meer dat rozeknopje, dat gij hier voor drie jaren zaagt, sir; zij is de schoonste roos in den tuin van Engeland en zij is even goedaardig als schoon. Zij heeft slechts eene fout en dat is erg: zij is eigenzinnig, en met deze volstrekt onbuigzame eigenzinnigheid heeft zij het besluit genomen, om in het klooster te gaan."

"Zoo iets gebeurt soms, sir Robert," zeide Frans Seraph, lachend.

"Het is onaangenaam, dat het mij gebeurt, sir. Aanvankelijk dacht ik, dat zij zulks voorgaf, om zich niet met den graaf von Glenarvon te verloven en ik zeide haar, dat zij vrij iedereen, die hare hand vroeg, en haar niet beviel, van de hand kon wijzen en, dat het niet noodig was, om in een klooster te vluchten. Zij antwoordde met de meeste bedaardheid:

"Ik wil niet in het klooster vluchten, lieve vader, maar er met liefde en vreugde ingaan, om mij geheel aan mijnen Heiland op te offeren."

"Hetgeen ik bij deze woorden gevoelde, wil ik liefst zwijgen, sir. Ik zeide slechts op zachten toon: Rosabella, dat is onzin. Daarop zweeg ik, wijl mijn hart getroffen was, en Rosabella zweeg ook. Eene zaak moet ik u zeggen, want zij zal u verheugen. Te

midden van mijnen schrik dacht ik: o, hoe verstandig heeft mijnheer von Strahl gehandeld, toen hij volstrekt verlangde, dat Rosabella geen enkel woord van zijn plan vernemen zou; want ware het haar bekend geworden, dan had ik zeker gedacht: ha! wijl hij priester wordt, wil zij non worden! — en dat zou mij tegen u vertoornd hebben, sir. Thans echter is het onmogelijk een rechtstreekschen of zijdelingschen invloed van uwe zijde aan het besluit van Rosabella toe te schrijven.”

„Groote besluiten, die met volharding gepaard gaan, komen van God, sir Robert — en groote denkbeelden hebben een onberekenbare macht over reine zielen. Maar ik ben blij, dat gij uw woord gehouden hebt.”

„Genoeg, sir; om kort te gaan: sinds dien tijd wijst Rosabella standvastig elk aanzoek van de hand — onlangs nog den zoon van een hertog! — en zij is thans toch twintig jaren oud! Juist die laatste beviel mij zoo goed, dat ik eenigszins ernstig met haar sprak. Geheel te vergeefs, sir! Toen stelde ik haar voor, om met haar naar Rome te gaan, ten einde hare roeping door den H. Vader te laten onderzoeken; aan zijn oordeel wil ik mij onderwerpen. Naar Rome wilde zij niet, volstrekt niet; doch zij verlangde, dat ik den H. Vader de geheele zaak voorlegde; zij verklaarde de vaste overtuiging te hebben, dat hij zeggen zou, dat zij hare roeping volgen en haar vader zich daarover verheugen moest — kortom ik ben in de daad om die reden hier. Maar ik heb een vermoeden, dat de zaak ten gunste van Rosabella zal beslist worden, wijl ik mij aan de waarheid houden en den H. Vader zeggen moet, dat zij beeldschoon, goed als een engel, eenige dochter, rijke erfgename is, dat zij door hare ouders aanbeden en door beminnaars omsingeld wordt, dat

zij door het geluk gedragen wordt en toch naar het klooster wil. Kan hij daarop een ander antwoord geven dan: laat haar gaan! — Of kan men de waarheid eenigszins bedekken en bijv. van een onbeantwoorde neiging spreken, die haar in het klooster drijft!”

„Dat zou eene verkrachting van de waarheid zijn, waartoe gij niet gerechtigd zijt, sir Robert,” antwoordde Frans Seraph, vrijmoedig.

„Zeker niet, sir! Doch eens zeide Rosabella, toen wij over hare aanbidders spraken: ik heb slechts een man gekend, dien ik zou kunnen beminnen, wanneer God het zoo beschikt had. Daar Hij dit echter niet zoo beschikt heeft, heb ik daaruit besloten, dat het zijn wil is, dat ik slechts Hem alleen beminnen zal en daarbij bevindt ik mij wel. — Dat zeide zij met dien zoeten en kalmen lach, die haar eigen is. een lach, waarbij ik altijd aan het paradijs, aan de engelen, aan het kind Jesus of aan iets anders van den Hemel denken moet — en dat thans tusschen de kloostermuren verdwijnen zal! Sir! ik moet mij noodzakelijk afvragen: hoe was het mogelijk, dat gij mijne Rosabella niet bemindet?”

„Gij weet het, sir Robert! Gij alleen op aarde kent mijn geheim, wat weldra geen geheim meer zijn zal. Een ander antwoord kan ik u niet geven.”

„Gij moet toegeeflijkheid met mij gebruiken, sir... Rosabella is aan mijn hart opgewassen gelijk een rankende rozenstruik aan eenen muur opwast. Wanneer God het wil, dan zal ik haar zeker aan Hem overgeven, doch ik zou wenschen, dat het zijn wil ware, dat ik haar behield, dat zij in de wereld bleef, dat zij een goed huwelijk deed en daardoor gelukkig werd en gelukkig maakte. gelijk dat bij duizende van haar geslacht het geval is. En nu wil zij, juist zij,

mijne eenige dochter, eene uitzondering maken. Livia Grandford is ook wel in het klooster gegaan, maar hare moeder heeft nog twee dochters."

"Waar is Livia Grandford heen gegaan," vroeg Frans Seraph, belangstellend.

"In het klooster van den Goeden Herder, te Hammersmith in Londen . . . en daarheen wil ook Rosabella, met de uitdrukkelijke verklaring, dat zij onder de rampzaligste zielen God dienen wil. Verbeeld u zulks van de fijne, teedere, reine en schoone Rosabella!"

"*Deo servire regnare est*," antwoordde Frans Seraph, diep geroerd. "Livia Grandford en Rosabella Balmund zijn uitverkorenen, sir Robert."

"Dat zegt gij, omdat gij een gelijke roeping volgt, want de priester moet immers ook de zielen dienen, al zijn ze ook nog zoo ellendig en rampzalig."

"Ik zeg het, omdat Christus het gezegd heeft, toen hij aan degenen, die zich om den wille van het rijk der Hemelen al het aardsche zouden ontzeggen, een honderdvoudig loon beloofde."

Zoo spraken zij nog lang met elkander en Frans Seraph trachtte den bedroefden vader te troosten en op te beuren. Na eenige dagen kwam sir Robert weder bij hem, en verhaalde, dat hij bij den H. Vader op audiëntie geweest was, en dat deze over het plan van Rosabella de uitspraak gedaan had, die men verwachten kon.

"Ik moet mij dus aan den wil van God onderwerpen," voegde hij er bij, "doch dit valt mij vreeselijk zwaar."

"Geduld, sir Robert! gij zult anders spreken, wanneer gij weet, dat uwe dochter gelukkig is! Zie, ik ga thans op reis naar mijne moeder, om haar mijn voornemen aan te kondigen en, ofschoon ik haar eenig kind ben, reken ik er toch op, dat zij mij vol vreugde hare toestemming zal geven."

„Er zijn christelijke zielehelden, vooral onder de vrouwen, en lady Balmont heeft ook iets van dat heroïsme, — ja sir, dat weet ik! maar Robert Balmont van Balmont-Castle heeft dit nu eenmaal niet en toch moet hij handelen, alsof hij het bezat. Bij St. George, een moeilijke taak! — Doch thans, nu wij waarschijnlijk voor ons geheel leven van elkander scheiden — eene vraag! Geeft gij mij mijn woord van stilzwijgen over uwe plannen terug?”

„Neen, sir Robert!” antwoordde Frans Seraph, na een oogenblik bedenkens: „zooals de zaken thans staan, schijnt het mij het beste toe, dat ik als het ware dood ben voor miss Rosabella. Het menschelijk hart is een wonderbaar iets! het zou mogelijk zijn, dat het offer van uwe voortreffelijke dochter minder volmaakt zou zijn, wanneer zij mijn besluit vernam; dat zij daarin een zekeren troost zou vinden, die niet van God komt. Dezen ademtucht van onvolmaaktheid zullen wij die schoone, reine ziel besparen, niet waar, sir Robert? Wanneer miss Rosabella zich verloofd had, dan zou ik niets op de mededeeling tegen gehad hebben; maar de bruid van Christus — en vooral deze bruid! — moet met omzichtigheid behandeld worden.”

„Dat moet ik erkennen, sir, gij zijt wel teeder en edel — en ik zal het stilzwijgen onverbroken bewaren ik zal slechts terloops melding van u maken, en zeggen dat gij van plan waart, om naar uwe moeder te reizen. En nu, sir, vaarwel! en wanneer gij eenmaal voor het altaar des Heeren staan en het H. Misoffer opdragen zult, bid dan voor uw ouden vriend, sir Robert Balmont, om een gelukkig sterfuurtje.”

Den ouden man stonden de tranen in de oogen en met diepe ontroering drukte Frans Seraph de oprechte hand, die hem zoo gaarne een kostbaar kleinood toe

vertrouwd had. Zoo scheidden zij van elkander — ieder om zijn kruisweg op te gaan, dien wonderbaren weg, die even verschillende wendingen heeft als het menschelijk hart. Op aarde hoorden of zagen zij niets meer van elkander.

Frans Seraph vertrok zonder het minste opzien te baren. Hij behield zijn atelier, liet zijne gyps-afgietsels daarin staan en zeide tot zijne vrienden, dat hij na een vijfjarig verblijf te Rome de lucht van zijn vaderland eens inademen en zijne familie wederzien moest. Den engel der opstanding zond hij naar Kronenstein, terwijl hij zelve naar Vevay reisde. Hij had alles kalm en rustig overlegd, hij was vol van een heilige liefde en in hemelsche hoop. Zoo kwam hij aan de *Villa paisible*, en zij herbergde drie vreedzame en gelukkige menschen — gelukkig zooals diegenen het zijn, welke God bovenal beminnen. Telesphoor, die geen vrede had, was daar niet meer.

Op den avond van zijn laatste gesprek met Florestine kwam mevrouw von Strahl eerst ten negen uren met de freule uit de stad terug. Telesphoor had zich op zijne kamer opgesloten en verscheen niet aan het souper. Terstond daarop was een hevig onweder ontstaan, dat gedurende den halven nacht woedde, en de bewoneressen van de villa belette, om ter rust te gaan. Dit geschiedde eerst met het aanbreken van den morgen. Toen nu in het huis alles sliep en in de natuur alles stil was, werd er zacht eene kamerdeur geopend en er ging een voorzichtige, niet hoorbare schrede de met tapijten bekleede trap af, de buitendeur werd insgelijks zonder gedruisch geopend — en Telesphoor stond in de vrije lucht met zijn koffer op zijne schouders. De morgenwind bewoog zich over het welriekende jonge loof der kastanjeboomen en door de geurige perken van

Jasmin en Cytisus over de verfrischte en van voorjaarskracht gezwollene aarde — eene nachtegaal zong het lied der smachtende liefde — een leeuwerik steeg op en zong het lied van de liefde, die naar den Hemel streeft. Hij zag en hoorde van dat alles zoo weinig, als bevond hij zich in Siberië, en richtte zijne schreden naar de poort van de plaats. Op de wending van den laan, die het huis aan zijne blikken ging onttrekken, bleef hij staan en zag om. Al de vensters waren stijf gesloten; niemand werd opgewekt, niemand vermoedde zijn vlucht. Op het venster van Florestine bleef zijn oog strak staren; het scheen hem als moest zij daarvan ontwaken; doch zij ontwaakte niet! Toen verwijderde hij zich als met een brekend hart en zeide met een doffe stem: vaarwel, al wat ik bemind heb. Hij ging voort, opende voorzichtig de poort, opdat de bel niet al te luid klinken zou, en sloeg met zijnen koffer — een lichte last! — den weg naar het station van den spoortrein in.

Toen Florestine op het gewone uur haar kamermeisje schelde, trad deze geheel ontsteld binnen en meldde, dat mijnheer de doctor des nachts verdwenen was, dat zijne kamer ledig was, als had er nimmer iemand op gewoond, en dat er een uur geleden een knaapje gekomen was, om den sleutel van de deur te brengen.

„Wie weet welke tijding den doctor tot dit plotseling vertrek heeft doen besluiten,” — zeide Florestine, met uiterlijke kalmte; maar de gedachte, dat zij hem verdreven had in den wilden onweërsnacht, verscheurde haar hart, en toen zij met mevrouw von Strahl alleen was en deze den sleutel van het raadsel vroeg, verheelde zij haar niets. Voor de eerste maal in haar leven keurde de tante het gedrag van hare nicht af.

„Wat hinderde u deze stille en achtende liefde?

zij maakte hem gelukkig; gij hadt hem daardoor voor God en het geloof gewonnen, en wanneer dit eenmaal geschied ware, dan zou hij ze van zelve losgelaten hebben."

"Dat zijn willekeurige veronderstellingen, tante! zij maakte hem niet gelukkig, want dat wordt men niet door onvervulbare wenschen — en wanneer ik mij die had laten welgevalen, dan zou zij hem wellicht meer tot mij dan tot God getrokken hebben. Doch ik wil niets weten van eene liefde, waaraan ik niet beantwoorden kan."

"Dan dacht de H. Teresia geheel anders dan gij! zij deed de grootste moeite, om een man door de liefde voor zich te boeien en hem daardoor van een kwaden hartstocht af te trekken en tot God te voeren, wat haar dan ook volkomen gelukte."

"De H. Teresia moet voor hare handelingen instaan, ik voor de mijne," antwoordde Florestine, bedaard. "Daar haar dit waagstuk gelukte moet God haar bijgestaan hebben. Voor mij echter zijn zulke zaken veel te verheven. Ik moet er mij toe bepalen, om den zeer gewonen, gelijken weg te gaan en alles te vermijden, wat naar bochten gelijkt. Ik kan niet uit liefde tot God met het gewonde hart van een mensch spelen en in hem verwachtingen opwekken, die ik, naar ik weet, niet zal vervullen."

"Nu kruipt hij voort in ellende naar lichaam en ziel! en wellicht gaat hij verloren, omdat gij hem niet naar behooren wist te behandelen."

"Het kan zijn, dat ik dit niet geweten heb," antwoordde Florestine, zachtmoedig: "maar mijn geweten was mijn richtsnoer, en dat veroordeelt mij niet, hoewel deze loop der zaken mij onbeschrijfelijk veel leed doet. Heb ik het mis gehad, dan lag dit aan gebrek aan ondervinding. Liegen kan ik niet."

„Het zou geene leugen, maar slechts een welwillende toegeeflijkheid geweest zijn.”

„Neen, tante! in dit geval zou het eene dubbelzinnigheid, eene onoprechtheid geweest zijn. Eene liefde moet men eerlijk aannemen of bepaald weigeren.”

„Gij zijt al te eerlijk Flore! men moet de menschen somtijds door een onschuldig gedrag tot hun geluk voeren.”

„Dat geef ik gaarne toe maar het gedrag moet ook werkelijk onschuldig zijn en niet het gevaar insluiten, dat twee zielen in het verderf kunnen gestort worden.”

„Twee zielen in het verderf storten? waarin ziet gij dat? ik heb slecht de redding van eene ziel op het oog.”

„Zoodra ik niet meer op den rechten weg ben, kan ik op gevaarlijke zijwegen geraken en mijne ziel, zoo wel als die van Telesphoor, vreeselijk schaden.” —

„Maar Flore! welk een denkbeeld!” zoo viel mevrouw von Strahl haar in de rede: „zoo iets is waarlijk de H. Teresia niet in de gedachte gekomen!”

„Daaruit kunt gij het onderscheid tusschen de heiligen en uwe nietswaardige nicht zeer duidelijk kennen, tante,” zeide Florestine, liefvallig; „zij handelde in een bedenkelijk geval op eene hoogere ingeving en ik enkel naar mijn geweten. Gij moogt van een ellendig menschenkind niet de handeling van heiligen vergen — en des te minder, wijl de H. Teresia zelve hare wijze van doen scherp afkeurt.”

„Doch eene zaak is uitgemaakt en wel de hoofdzaak: Telesphoor is voor het geloof verloren!”

„Neen, tante, dat is volstrekt niet uitgemaakt! dat neem ik geenszins aan! Bemint hij mij en heeft deze liefde ten doel, om hem te redden, — nu dan zal zij hem redden, doch niet op menschelijke wijze. De barm-

hartige God zal daarvan gebruik weten te maken. Met mijn hart kan ik Telesphoor niet redden; wellicht kan ik het met mijne ziel.'

„Zulk een invloed komt volstrekt niet overeen met de antecedenten van Telesphoor. De tegenspoed drukt hem al dieper en dieper neder.”

Florestine zweeg. Zij was vast overtuigd, dat zij gedaan had, wat haar plicht was, en daarom zag zij over die treurige gevolgen heen en hoopte, dat Gods barmhartigheid dien dunnen gouddraad der liefde gebruiken zou, om Telesphoor aan den Hemel te verbinden. O, mijn God, zuchtte zij, ik wilde zijn leven hier beneden verlichten en doen opklaren; hij wees mijn goeden wil van de hand. Thans, mijn God, wil ik niets meer dan hem redden voor het eeuwige leven. Neem Gij thans, O God, mijn goeden wil en het weinige, wat ik nog opofferen kan, in genade voor hem aan. Maar hem beminnen hem op aardsche en menschelijke wijze beminnen . . . dat kan ik niet — en kon ik het, dan zou ik het niet willen.

Daags daarna kwam Frans Seraph. Na vijf jaren zagen deze drie lieden elkander weder. Wat was er in die vijf jaren al niet omgegaan? Hoevele zorgen en gebeden der moeder! hoeveel arbeids, strijd en zegepraal van den zoon! welk een verwoest leven voor Florestine! Maar daarom was de vreugde onbeschrijflijker, nu zij weder bij elkander waren met het vroeger hart, waar wisselingen en veranderingen spoorloos overheen gegaan waren. Deze vreugde werd verhoogd, toen Frans Seraph zijn besluit openbaarde, om zich aan den geestelijken stand te wijden. Op het eerste oogenblik verschrikte mevrouw von Strahl, en het deed haar leed, dat zij haren zoon uit de loopbaan der kunst zag treden, en alzoo de vrucht verloren ging, waarvoor

hij zoo menig jaar gearbeid had; — het deed haar leed, dat hij afstand doen wilde van een beroemden naam, van een schitterenden werkkring, een onafhankelijke positie en een gelukspellende toekomst. Zij vroeg bezorgd:

„Waarom dit plotseling, en krachtig besluit?”

„O, lieve moeder, het is niet plotseling bij mij opgekomen,” hernam Frans Seraph, lachend; „het werkte in mij van het oogenblik af, dat ik Kronenstein verliet. Onafgebroken hoorde ik eene stem in mij vragen: is er niets edelers te verrichten dan klei te kneden? — Doch het lot van Telesphoor hield mij dan weder met geweld tegen. Kan hij zich zoo bedriegen of liever zoo in dwaling laten brengen, dan was er zeker voorzichtigheid en zelfbeproeving noodig. Ik wilde weten of ik de wereld met al de schoonheid en de vreugde, die zij aanbiedt, kon aanzien, zonder naar haar te verlangen; of de wil, die tot verloochening aanzet, sterker is dan de wil, die tot genot en bezit der wereld aanspoort. Met dit zeker doel ging ik naar Rome en ik legde mij te gelijk het offer op, vijf jaren lang van mijn vaderland en mijne liefde verwijderd te blijven, ten einde mij inwendig vrij te houden. Met Gods genade heb ik die beproeving doorstaan en ik ben van plan, om te Innsbruck de theologie te gaan bestudeeren en mij onder den clerus van ons diocees te begeven. Gij ziet het, lieve moeder, van overijling kan volstrekt geen sprake zijn en ook niet van onbestendigheid. Het edele was van kindsbeen af het voorwerp mijner liefde en mijn doel. Ik ga nu eene schrede hooger op — tot het edelste.”

Mevrouw von Strahl omarmde haren zoon, sprakeloos van diepe ontroering, terwijl Florestine vol blijdschap zeide:

„O, welk een gezegende schrede! dat hij voor u en

ons allen heilzaam moge zijn. O, Frans Seraph, uwe eerste H. Mis zult gij in de parochie-kerk van X. opdragen, niet waar? maar de tweede zult gij in onze kapel lezen. Tegen dien tijd zullen met Gods hulp de zaken op Kronenstein in orde gebracht zijn dan blijven wij daar te zamen evenals in de dagen onzer jeugd — ofschoon in geheel andere omstandigheden! doch altijd zoo als God het wil.”

Hare stem werd in tranen gesmoord, en geheel uitgeput liet zij haar hoofd op de borst zinken.

„Groote vreugde kan ik niet verdragen; zij is mij vreemd geworden,” voegde zij er weemoedig bij.

Frans Seraph bevond, dat zij er zorgwekkend uitzag. Hare oogen waren ook buitengewoon groot en tintelend, terwijl zij diep in de lange wimpers lagen, hare houding was zoo mat en haar hoesten zoo beklemd. Hij uitte dit tegen zijne moeder; doch het ging haar evenals vele personen, die geliefde zieken verplegen: deels gewennen zij aan hunnen toestand, deels misleiden zij zichzelf daarbij. Mevrouw von Strahl antwoordde:

„Ja, zij is nog zeer zwak — maar sterk als een reusin in vergelyk met den toestand, waarin zij zich gedurende den geheelen winter bevond. Nu eens scheen haar lichamelijk dan weder haar verstandelijk leven te zullen verdwijnen; dat wisselde zoo maanden lang af. Thaus is haar zenuwgestel zeker zeer aangedaan, en de treurige omstandigheid met Telesphoor heeft haar aanmerkelijk teruggezet. Zij bevond zich reeds veel beter. Maar zij is jong . . . zij zal herstellen, en ik stel veel hoop op het gezond verblijf in Gais.”

„God geve het,” zeide Frans Seraph en hij liet zijn moeder den toestand van Florestine zeer nauwkeurig uiteenzetten en alles verhalen wat Telesphoor betrof, opdat hij in het gesprek elke uitdrukking zou kunnen

vermijden, die Florestine bedroeven kon. Zij zelve sprak met hem zeer eenvoudig over Telesphoor, en vroeg of men geene poging zou kunnen doen, om te weten waar hij zich ophield. Frans Seraph zeide, dat men op het pas-bureau in Genf inlichtingen bekomen kon, en verklaarde, dat hij bereid was die te gaan inwinnen. Hij stak werkelijk naar Genf over en bracht als antwoord terug, dat Telesphoor eenen pas naar Turin genomen had.

„O, Hemel! hij gaat naar Garribaldi!” zeide mevrouw von Strahl.

„Ik geloof niet, dat hij zich daarvoor physisch krachtig genoeg gevoelt,” zeide Florestine.

„Juist daarom gaat hij er heen! het leven is hem een last, hij zoekt het af te schudden.”

„O, lieve tante, wat doet gij mij een leed!” zeide de arme Florestine.

„Neen, neen!” riep Frans Seraph, vergoelijkend, „men moet niet zoo spoedig de uiterste boosheid veronderstellen. Zoolang een zware zieke nog adem haalt, hopen wij op zijne genezing. Waarom zouden wij zoo wreed jegens ons zelve zijn en zoo weinig vertrouwen stellen op de goddelijke barmhartigheid, waarom zouden wij minder hoop koesteren voor een kranke naar de ziel.”

Langzamerhand liet mevrouw von Strahl zich tot de meening van haren zoon overhalen, zoodat Florestine den troost had, dit punt tusschen haar en hare tante vereffend te zien; maar de zorg voor Telesphoor was een voortdurende smart voor hare ziel, waarom zij onophoudelijk tot God klaagde en Hem smeekte, om den armen verdwaalde te redden. De gedachte dat hare houding hem tot de uiterste vertwijfeling had gebracht, hem aan wien zij zooveel dank verschuldigd was, dien zij door een andere houding wellicht op een beteren

weg had kunnen voeren, was somtijds een zoo hevige marteling voor haar, dat zij voor God weende: laat mij lijden, laat mij sterven..... maar red zijne ziel!..... ik ben bereid, om mij geheel voor hem op te offeren..... maar tegen mijn geweten kan ik niet handelen..... onoprecht zijn kan ik niet, ook al stonden er duizend zielen op het spel.

Frans Seraph verlangde naar het vaderland te gaan, om zijne verwanten te bezoeken en den engel der opstanding in de kapel te Kronenstein te plaatsen. Florestine drong er op aan, dat mevrouw von Strahl hem zou vergezellen.

„Na zulk een lange scheiding moeten moeder en zoon bij elkander blijven,” zeide zij liefvallig.

„En gij?” vroeg Frans Seraph, treurig.

„O, ik!.... van mij komt er geen sprake!”

„Kom! kom!..... wilt gij niet met ons mede gaan?”

Hierop werd zij zoo hevig door een zenuwachtige aandoening overvallen, dat Frans Seraph verschrikt hare hand greep.

„Gij ziet, hoe zwak ik nog ben,” zeide zij vermoeid: „zwak is mijn hart en zwak is mijn lichaam. De gedachte overstelpt mij, dat ik op Kronenstein niets vind dan een wijd graf, waarin mijn vader, mijne moeder en mijn zoontje rusten — dat ik geheel eenzaam op de wijde wereld ben, — ja zelfs, dat ik zonder vaderland op de wereld zwerf, want op dit oogenblik is Kronenstein niet van mij!.... Ik zal moed scheppen, mij meer en meer aan dat alles gewinnen — ik zal wellicht eenmaal weer tevreden en rustig op Kronenstein leven. Maar thans kan ik er niet heengaan. Die hatelijke schulden moeten eerst geheel voldaan zijn, want zoolang deze berg op mijn gewonde borst

en bloedend hart ligt, kan ik in mijn vaderland noch vrij adem halen, noch vrij mijn oogen opslaan."

„Lieve Flore!" viel hij haar smeekend in de rede.

„Dat begrijpt gij niet, Frans Seraph! en gelukkig!" zeide zij levendig; „gij weet niet wat het zeggen wil, wanneer men weet, dat op een geliefde herinnering zulk een onuitgewischte vlek ligt! — Ik ga dus niet met u mede; maar uwe moeder moet medegaan! zij moet eene ontspanning nemen na den zwaren winter, dien zij bij mij heeft doorgebracht. Ik kan thans hare getrouwe verpleging ontberen en voortaan moet ik op eigen voeten leeren staan," voegde zij er lachend bij.

„Met u is niet te redetwisten, want gij hebt altijd gelijk," hernam Frans Seraph. —

In Juni, toen de zomerhitte aan het Genfermeer zeer drukkend was, werd de *Villa paisible* ontruimd, want de bewoners begaven zich naar den koeleren oever van het meer der Vierwaldsteden. Van daar ging Frans Seraph met zijne moeder naar Duitschland, en Florestine nam haar verblijf in een der daar aanwezige pensions, gelijk zulks in Zwitserland gebruikelijk is. Nu was zij voor de eerste maal in haar leven geheel alleen, zonder bescherming, zonder gezelschap en uitsluitend onder vreemden. Dat is eene goede leerschool voor mijne toekomst! zeide zij bij zichzelf; God alleen is mijne toevlucht en mijn helper.

En Telesphoor — waar was hij? — Hij was in Weenen. Hij liet zich tot medearbeider aan een dagblad opnemen, dat door zijnen haat tegen de katholieke Kerk berucht is — en in dien geest schreef hij. Hij haatte de Kerk, wijl Florestine hare getrouwe dochter was. Vroeger had hij haar gehaat, wijl hij haar trouwelooze zoon was. Daarop was, gelijk na eene bedwelming een matte ontzuuchtering volgt, de

gloed van den haat in de doode asch der onverschilligheid overgegaan en zijn gestorven hart haatte of beminde niets meer. Toen echter dit nieuwe gevoel voor Florestine ontwaakte, toen verhief zich ook weder zijn oude geweldige hartstocht, en dat wat hem op zijne wijze niet onverschillig maken kon, maakte hem volkomen ongelukkig. Zijne afdwalingen ontsproten, gelijk bij de meeste menschen, niet uit gebrek aan kennis van de plichten, maar uit gebrek aan den wil om de plichten te doen, en slechts ten gevolge der zedelijke zwakheid verloor hij het helder inzicht en het juiste oordeel. Maar in zijnen geest, die altijd naar de hoogste denkbeelden gericht en op het helderste gebied van het verstand te huis was, bleef een voortdurende lichte tegenspraak met de theorieën van zijnen hartstocht en slechts met geweld liet hij zich tot zijnen dienst dwingen. Deze ongezeglijke geest beloofde eens zijne medewerking, toen Telesphoor voor Lisa Rink schrijven zou. Thans vond die geest het niet logisch, dat de Kerk gehaat moest worden, wijl een katholieke vrouw zijne liefde van de hand gewezen had. Doch de woedende haat van zijn hart zou nu evenzeer zijne uitdrukking vinden, gelijk toen zijne onstuimige liefde — en zoo greep Telesphoor weder naar hetzelfde middel: hij schreef des nachts en bij de champagne-flesch. Zijne artikelen waren in den geest van het blad; opgeblazen, beleedigend, elke edele overtuiging, en gevolglijk alle zaken, die het katholiek geloof betreffen, verachtend en alles verdraaiend, wat met de katholieke Kerk eenigermate samenhang. Zijne artikelen waren een groot genot voor de bezoekers der koffiehuisen en een licht voor den vooruitgang, waaraan alle ontwikkelde luitenants, alle mislukte letterkundigen en advocaten, zonder practijk, hun vurigen bijval schonken. Zijne

artikelen werden ook goed betaald, zoodat de champagne-flesch niet ledig werd.

Zoo leefde Telesphoor in Weenen. Aan studiën, wetenschap en loopbaan dacht hij niet meer. Soms dacht hij aan iets, dat hij gaarne met gloeiende kolen uit zijn hart zou gebrand hebben. Hij dacht aan de schets van Frans Seraph, waarin de rampzalige kinderen van den afgrond zich van den gelukzaligen geest afwenden, die boven hen heen zweeft. —

Zijne familie in X. wist volstrekt niets van hem. Hij had zijne overigens spaarzame briefwisseling met Rabener afgebroken, sinds hij zich zijn klein erfdeel had laten toezenden. Toen mevrouw von Strahl met Frans Seraph naar Kronenstein kwam, waar de engel der opstanding zou geplaatst worden, ijlden de zusters van Telesphoor tot haar, om iets te vernemen omtrent haren broeder. Mevrouw von Strahl kon slechts zeggen, dat hij zich bij den dood van Oswald en daarna met opofferende genegenheid aan Florestine gewijd had; dat hij na hare genezing, zoo plotseling mogelijk, spoorloos verdwenen was; want de onderzoekingen hadden geen andere opheldering gegeven, dan dat hij zich naar Italie begeven had.

De zusters spraken onder elkander over zijn treurig lot.

„Zonder geloof dwaalt hij nu in de booze wereld rond!” zuchtte Afra.

„Zonder doel, zonder werkring moet hij op dwaalwegen geraken,” zeide mevrouw Hellmut.

„Zonder geld moet hij in elk geval honger lijden!” riep Agatha: „zijn studentenleven is met zijn vaderlijk erfdeel ten einde gebracht; — zijn zwervelingsleven zal weldra het weinige geld van onze goede moeder verkwist hebben.”

„De gravin kan voor hem zorgen,” merkte Francisca

op; „dat is toch al het minste, wat zij doen kan, wijl hij zich geheel aan haar gewijd heeft.”

„Zij zal ongetwijfeld doen, wat betamelijk is,” zeide mevrouw Hellmut: „doch levenslang voor Teles te zorgen — die verplichting heeft zij niet.”

„Zij zou het ook niet kunnen, de goede gravin, daar zij zich nog menig jaar met een beperkte rente behelpen moet,” voegde Agatha er bij.

„Ja, die mannen,” riep Francisca verbitterd, „het zijn monsters — dat beweer ik! Die Teles, geheel X. staart hem aan als een wonder van wakkerheid en deugd, twintig jaren lang. Daarop vergist zij zich in eene comediante en in verschillende andere vrouwen — en wordt een erkende vagebond! Wellicht heeft hij zich ook in de gravin vergist. . . . die ijdelheid laat hij zich wel aanzien. Die graaf von Lauingen — ook een monster, een verkwister, een speler, brengt zijne vrouw tot den bedelstaf en op den rand van het graf, en strekt ten voorbeeld! Waar zijn zij toch, die niet ten voorbeeld en tot een spiegel voor de deugd zijn!”

„Dit zijn zeker twee treurige gevallen,” zeide de zachtmoedige vrouw van doctor Hellmut, „maar er zijn ook zeer brave mannen.”

„Gelijk bij voorbeeld de zoon van den majoor,” voegde Agatha er bij; „men zegt, dat hij geestelijke wil worden.”

„Mijnheer von Strahl! . . . dat belangrijk jongmensch, met zijne schoone, heldere kunstenaarsoogen — geestelijke!” zeide Francisca, stom van verbazing; „nu dat gaat toch alle begrip te boven! wie zou in zijn edel hoofd deze bekrompenheid gezocht hebben! maar het is nu eenmaal zoo, het mannelijk geslacht wordt in twee classen verdeeld: in die der monsters en in die der domoors.”

De zusters waren aan haar character gewoon en lieten haar praten, deels omdat zij haar als onverbetterlijk beschouwden, deels omdat zij medelijden met haar hadden, want Francisca leefde in een zeer ongelukkigen echt, waardoor haar gemoed meer en meer verbitterd werd, en wat voor geheel X. volstrekt geen geheim was. Toen de zusters elkander verlaten hadden, zeide Afra tot Agatha:

„Is het toch werkelijk waar, dat Rabener de vrouw van den burgemeester naar America vergezellen zal!”

„God geve, dat het niet gebeurt!” hernam Agatha; „wij hebben in onze familie ergernis genoeg in Teles!”

„Die arme Francisca!” zuchtte Afra.

„Zij heeft zich haar ongeluk zelve berokkend,” zeide Agatha. — —

De vrouw van den burgemeester, in eene zwarte *moiré antique* japon gekleed, ofschoon het diep in den zomer om tien uren in den voormiddag was, stormde als eene onweerswolk den winkel in, waar haar vreedzame echtgenoot bezig was en juist de voortreffelijke qualiteit van zijnen honig en de buitengewoon lagen prijs aan eenige klanten aanbeval. Met volkomen achteloosheid voor deze schepselen, die voor den koopman zoo belangrijk zijn, keerde zij bij den drempel van de deur terug en riep op hoogen toon:

„Man!”

Zonder zijn antwoord af te wachten verdween zij. Hij had evenwel gezegd: „dadelijk, vrouw, dadelijk!” Intusschen hielp hij nog verscheidene klanten, alvorens hij bij zijne gade verscheen. Morrend als naar gewoonte, wanneer hij wegens eene samenspraak met haar zijn winkel verlaten moest, bleef hij voor haar staan en vroeg kortaf:

„Wat is er voor nieuws.”

„Niets nieuws,” antwoordde zij, met een trotsch voorkomen: „ik wil u slechts mijn weloverwogen en onwrikbaar besluit mededeelen. Weigert gij nog altijd om naar New-York te gaan teneinde de nalatenschap van mijn broeder te ontvangen?”

„Het ontvangen der nalatenschap, vrouw, weiger ik volstrekt niet; maar de reis weiger ik bepaald, want zij is onnoodig. Vincentius Guldman is overleden, zijne vrouw is overleden, en zijn zoontje is overleden. De cholera heeft ze allen op één dag naar het graf gevoerd. Uwe zuster is ook naar de eeuwigheid; gij zijt dus ontegenzegglijk de eenige erfgename. Daarvoor is geen bezwaar en geene moeielijkheid. Het gerecht zal de zaak wel in orde brengen, waarom zou ik mijn ambt en mijne zaak in de steek laten en op zee mijn leven wagen? Neen, vrouw, dat doe ik volstrekt niet.”

„Dan zal ik het doen! ik wil de helft van de nalatenschap niet in de handen van de advocaten van New-York laten, die haar reeds een jaar onder de vingers hebben. Treedt de zuster van Vincentius Guldman op, dan gevoelen zij eerbied, wijl zij bemerken, dat men hen op de vingers ziet en niet genegen is, om zich over het oor te laten hakken.”

„Gij zijt gek geworden, vrouw! gij kent geen woord Engelsch!”

„Daarom zal ik Jenny medenemen.”

„Mijne Jenny medenemen?.... het wordt al doller!”

„Ik denk, dat Jenny daar een goed huwelijk doen zal.” —

„Vrouw, houd op! het wordt mij nu al te dol! Als een Americaner onze Jenny huwen wil, laat hij dan hier komen, om haar te halen, maar mijne dochter overzenden als waren, waarvoor men een koper zoekt —

dat doe ik volstrekt niet..... en ik vind uw plan hoogst bespottelijk, wyl gij geene vrouw zijt, die een gewichtige zaak weet te regelen."

„Natuurlijk zal ik een wakker man met kennis van zaken aan mijne zijde moeten hebben, die mij met raad en daad bijstaan kan en daarom heb ik doctor Rabener uitgenoodigd, om mij te vergezellen — en hij bewilligt er in."

„Ik bewillig daarin echter niet!" riep de burgemeester, met een donderde stem, zooals zijne vrouw die nog nimmer gehoord had: „gaat gij met hem naar America, dan kunt gij daar blijven! mijn huis betreedt gij niet weder! zulk een schandaal duld ik in X. niet."

„Dan kom ik als millionnaire terug," hernam zij koel, „ik koop het slot Kronenstein, dat weldra in veiling komt, ga naar bals en feesten, en dan zie ik geheel X. op de knieën naar den slotberg kruipen, — en gij kruipt voor aan."

„Te drommel, neen! ik kruip niet voor u!" riep hij en sloeg met de vuist op de tafel, dat de ramen dreunden.

„Gedraag u fatsoenlijk! de menschen in den winkel hooren uw bespottelijk opstuiven. En verneem mijn laatste woord: of gij gaat naar America, of ik."

„Ik niet!" riep hij woedend, „en aan u verbied ik die reis."

Zij lachte minachtend en begaf zich zwijgend naar een ander vertrek, terwijl haar man naar den winkel schoot en vergeefsche moeite deed, om met de gewone bedaartheit zijne klanten te bedienen.

Maar de vrouw had in huis den boventoon en had de hoop weldra millionnaire te zijn. Spoedig sprak geheel X. er van, dat zij met hare dochter onder geleide van Rabener naar New-York reizen zou, om de nalatenschap te ontvangen. Sommige noemden dit eenen

plicht, dien zij aan hare zeven kinderen verschuldigd was; anderen noemde het eene publieke ergernis. Onbeschrijfelijk zijn de tooneelen, die in het huis van Rabener voorkwamen. Zij waren zoo als men die van een gewetenloozen man en van eene vrouw, zonder zelfbeheersching, verwachten kan, en zij brachten geene de minste verandering in de zaak. De zusters van Francisca en hare mannen mengden zich in de zaak niet, doch trachtten Francisca tot kalmte te brengen, die in het water springen, haar huis verlaten, de wijde wereld ingaan en meer dergelijks doen wilde, en zij was ook werkelijk in zulk eene vertwijfeling en drift, dat men zoo een dolzinnigen stap wel van haar verwachten kon. Doctor Hellmut had Rabener gemoedelijk gevraagd, of het waar was, dat hij naar New-York reizen zou — en wat hij dan als arts der gemeente met zijne patienten zou aanvangen, Rabener antwoordde even hoffelijk, dat hij voor zes maanden verlof genomen en voor een plaatsvervanger gezorgd had, teneinde deze hoogst belangrijke reis te kunnen maken, die met betrekking tot de wetenschap een onschatbare waarde voor hem had, daar de Americaansche artsen uitmunten in hun vak en de uitvinders waren van geheel nieuwe behandelingen van verscheidene ziekten, gelijk ook de aanwending van het chloroform eene Americaansche vinding was. — En zoo sprak hij gedurende een quartier over de meest bekende en oppervlakkigste zaken, maar zoo aanhoudend onderrichtend en zoo bevallig, dat doctor Hellmut inzag, dat Rabener besloten had, om de zaak op dat spoor te houden.

Toen Francisca voor het uiterlijke tot bedaren gekomen was, begaf zij zich naar de vrouw van den burgemeester, die juist met zeer veel welgevallen twaalf japonnen van *moiré antique* beschouwde, welke op de

stoelen en de tafels van hare kamer uitgespreid lagen.

„Zoo, lieve Francisca!” zeide zij minzaam; „ziet men u eindelijk toch eens? Hoe bevallen u deze japonnen? zij zijn zoo even uit de residentie aangekomen zes voor mij en zes voor Jenny, allen van *moiré antique*. Gij weet dat is de stof voor aanzienlijke dames en men moet zich in America toch fatsoenlijk voordoen.”

„Behoort het tot de fatsoenlijkheid, dat gij u door mijn man naar America laat vergezellen?” zeide Francisca scherp, terwijl zij zich een plaats gereed maakte op de sofa door een paar japonnen op zijde te leggen.

„In America zou het zeer in het oog loopen, wanneer twee dames alleen reisden,” zeide de vrouw van den burgemeester, die stilzwijgend verstoord was over de zorgelooze behandeling der japonnen.

„Dat kan voor Americaansche dames gelden,” zeide Francisca; „vreemden behoeven zulke gewoonten niet in acht te nemen, en ik moet u eenvoudig zeggen, dat ik uwen inval fabelachtig vind! . . . om namelijk een huwelijk en een geheel huisgezin in wanorde te brengen, ten einde u een reisgezel te verschaffen.”

„Wegens mijne zwakke gezondheid wist ik niemand, die geschikter voor mij was, dan doctor Rabener.”

„Hebt gij werkelijk eene zwakke gezondheid, zoo begeef u niet op reis.”

„En laten de nalatenschap er bij inschieten — niet waar? neen! zulk eene ravenmoeder ben ik niet! ik wil mijn miljoentje hebben! . . . eerstens voor mij en vervolgens voor mijne kinderen!”

„Waarom gaat gij niet met uw eigen man — of hij alleen?”

„Hij alleen? . . . wat zou hij een ellendige rol in New-York spelen! Hij en ik . . . dat gaat niet, men kan niet huis en have en zeven kinderen zonder

toezicht achterlaten. Overigens zie ik niet in, waarom gij daarover uwe ontevredenheid te kennen geeft! ik heb aan Rabener mijn voorstel gedaan en hem een honorarium voor zes maanden aangeboden, dat zijne practijk hem hier in geen zes jaren oplevert. Hij heeft het aangenomen; en hij zal er met u over gesproken hebben. Duizend pond sterlings benevens een geheel vrije reis en vrij verblijf in America zal toch wel zeer aannemelijk zijn."

"In uw gezelschap — neen!" zoo stooft Francisca op; „ik vind deze geheele geschiedenis zoo gemeen, zoo onwaardig, dat uw man en mijn man wel zijn moeten, wat zij zijn, om met zoo iets in te stemmen."

„Mijn man is burgemeester van X. en ik verzoek u mij elke belediging van zijn eerbiedwaardigen persoon te sparen," hernam zij koel, „wat gij over uw man denkt, dat laat ik aan u over! ik blijf hem achten, dat heb ik altijd gedaan. Als gij echter bij mij gekomen zijt, om mij onaangenaamheden te zeggen, dan noodzaakt gij mij u te behandelen, gelijk gij verdient."

Bij deze woorden begaf zij zich naar hare slaapkamer, sloot de deur achter zich en liet Francisca tusschen de twaalf japonnen van *moiré antique* zitten. In vreeselijken en teugelloozen toorn sprong Francisca op en stormde de trappen af naar den winkel. Daar bevond zich de burgemeester aan zijne vreedzame bezigheden. Zij ging vlak voor hem staan, legde beide handen op zijne schouders en blies hem in het oor:

„Uwe vrouw is een monster!"

Daarop ijelde zij weg. De menschen, die in den winkel waren, keken haar na; eenige schudden het hoofd, andere waren verstomd van schrik, terwijl de burgemeester geheel verbaasd zeide:

„God beware ons! wat is dat voor eene wilde kat!”

Op straat kwam Francisca tot zichzelf en langzaam zette zij haren weg naar huis voort, dat haar zoolang het van Webler was, zoo begeerlijk en thans als eene afschuwelijke gevangenis voorkwam. Zij ging door de straat, waarin haar ouderlijk huis stond. De oude houthandelaar Kühn had dit benevens de zaak na den dood van haren vader gekocht, en aan zijn zoon George geschonken, toen deze voor een paar jaren geleden huwde. Wat dus de oude Hertog, hoewel onder andere omstandigheden zoo vurig gewenscht had, was geschied: George Kühn woonde in zijn huis en dreef dezelfde zaak. George was niet meer de onhandige jongeling, die hij vroeger onder het streng toezicht van zijn vader was, en wiens aanzoek Francisca toenmaals zoo beleedigend van de hand wees. De zelfstandigheid had hem rijp doen worden, en hij werd algemeen geacht als een uiterst rechtschapen man, met kennis van zijne zaak, en als vroom en braaf van leven. Toen Francisca het huis voorbij ging, zag zij naar het raam, waar eens hare naaitafel stond, waaraan zij zoo mismoedig arbeidde en zulke phantastische droomen over de toekomst pleegde te verzinnen. Thans zat vrouw Kühn aan dat raam met een kind op haren schoot — en haar man stond naast haar en speelde met het juichend wicht, en het gelaat der ouders zag er zoo vergenoegd uit, als had de goede God al hunne wenschen vervuld. — In het midden van de kamer stond de gedekte tafel; in het raam bloeiden anjeliërs en nagelbloemen; het raam van de groep was als in vroegere dagen; maar de groep zelve was zoo geheel anders, dat de gedachte als een zwaard door het hart van Francisca ging: hier zou ook uw geluk geweest zijn. Doch zij wist niet gelukkig te zijn in de betrekkingen, die

haar waren aangewezen, zij had iets bijzonders, iets buitengewoons willen bezitten en in plaats van dat te vinden, vond zij slechts een ongelukkigen echt. Zij ijelde voorbij en betrad, in tranen badende, den drempel van haar huis.

Veertien dagen later vertrok de vrouw van den burgemeester met hare dochter, onder geleide van Rabener naar New-York. Zij gingen over Parijs en Londen.

MAGNIFICAT. (*)

Een kleine streek bij Bozen met name Gries deelt met Meran den roem van een zacht klimaat. Wij echter Gries zeer klein is en weinig huizen telt, die geschikt zijn, om vreemdelingen op te nemen, zoo gaat het grootste gedeelte van de wintergasten naar Meran, en dit was de rede, waarom Florestine in Gries bleef, toen zij in September uit Zwitserland naar Tyrol kwam. Buiten het gehucht staan een paar huizen met een heerlijk uitzicht op het rijke en uitgestrekte dal, dat door bergen omringd is; het is aan de zuidzijde open en de Etsch loopt er door naar Lombardije. Florestine wilde bij voorkeur een kleine woning in de plaats zelve nemen, vlak bij de kerk der Benedictijnen, die vóór eenentwintig jaren door de aan de Kerk zoo vijandige partij der radicalen uit het klooster Muri in Zwitserland verdreven, hier eene toevlucht vonden en het gynasium bestuurden. Florestine had op hare reis door Zwitserland ook de H. Moeder Gods in haar kluizenaarsleven bezocht en daar van een Benedictijner aan bevelingsbrieven aan zijne ordebroeders in

(*) Aanhef van den lofzang der H. Maagd: Mijne ziel verheft den Heer — enz.

Gries ontvangen. Het was haar een troost, om onder de hoede dier kloosterlingen haar kleine, armoedige tent op te slaan, zij was alleen. Mevrouw von Strahl bleef dezen winter bij hare zuster, de gravin van Frankenhäusen, die ernstig ziek geworden was, hetgeen haren man een vreeselijke last scheen, wjl hij ondanks zijn hoogen ouderdom wakker en helder van geest zijnde, altijd iemand bij zich wilde hebben, met wien hij zich onderhouden kon. Mevrouw von Strahl bleef gaarne bij hare zuster. Zij had nimmer een ander leven gekend en gezocht, dan de huiselijkheid in haar vaderland, en slechts de groote liefde voor Florestine had haar bewogen, om naar Zwitserland te gaan, toen von Lauingen, bezorgd voor de gezondheid zijner echtgenoot, haar uitnoodigde, om de *Villa paisible* met hen te deelen. Deze liefde zou haar ook overgehaald hebben, om naar Tyrol te gaan, zoo niet Frankenhäusen haar in beslag genomen, en Florestine niet te gelijker tijd geschreven had, dat zij geene bijzondere verpleging meer behoefde, maar alleen zachte luchtgesteldheid, rust en stilte, en dat zij zelfs in geval van ziekte verzorgd was, wjl zij dan eene kloosterzuster tot hare beschikking had. Dit stelde mevrouw von Strahl volkomen gerust. Frans Seraph kwam van Insbruck, voor dat de collegiën van het winterhalfjaar aangevangen werden, Florestine een paar dagen bezoeken. Zij was zeer verheugd, dat zij hem zag, zij was opgeruimd, liefderijk en klaagde over niets; doch hij kon de gedachte niet van zich verwijderen, dat zij in een wegwijnenden toestand verkeerde. Hoe uitgeteerd was hare hand, hoe verbleekt was hare kleur, hoe kortademig hare borst, hoe mat was hare houding, hoe langzaam hare gang! Hij vroeg haren arts, wat dat toch wel voor eene ziekte was. De arts antwoordde,

dat hij de gravin slechts veertien dagen kende; het scheen een zenuwziekte te zijn, waar al de overige organen onder leden.

„Alzoo een algeheele disorganisatie, hoewel nog pas in den aanvang?” vroeg Frans Seraph, bevend.

„Dat willen wij niet hopen! ik vertrouw veeleer, dat een zenuwverzwakking te voorkomen is,” zeide de arts.

Frans Seraph begreep genoeg.

„Hoe gevoelt gij u toch eigenlijk, lieve Flore?” vroeg hij eens, toen zij geheel uitgeput scheen.

„In Gods hand,” antwoordde zij vriendelijk.

„Gij ontwijkt mijne vraag,” zeide hij, treurig.

„Volstrekt niet!” antwoordde zij, opgeruimd; „in Gods hand — dat is de hoofdzaak! al het overige behoort tot de bijzaken.”

„Ik zou toch ook gaarne de bijzaken weten! het geringste, wat onze vrienden betreft, wekt onze belangstelling!”

„Wilt gij het weten, Frans Seraph? welaan, u kan ik het zeggen, ik ben van den vreeselijken slag, dien de dood van Oswald mij toegebracht heeft, nimmer geheel genezen, en thans heb ik een natuurlijk gevoel als gaat het leven mij langzaam aan verlaten, als vermag ik heden niet meer, waar ik gisteren toe in staat was; en wijl dit gevoel van het uitstervend leven pijnlijk is, maar wellicht eene vergissing zijn kan, die haren grond heeft in eene zenuwziekte; zoo zeg ik naar alle waarheid, dat ik mij in de hand van God gevoel.”

„Bidt gij God om uwe genezing, Flore?”

„Neen, neen.”

„O, dat moet gij doen, Flore! Gij moet weder tot vreugde en troost voor ons allen leven. Thans hebben wij slechts angst en zorgen voor u.”

„Vergeef mij!” zeide zij zacht.

„Ja, wanneer gij u beteren wilt!” zeide hij, vol smart en teederheid: „in het volgend voorjaar zullen de zaken op Kronenstein weder in de vroegere orde hersteld zijn. Dan moet gij frisch en gezond derwaarts terugkeeren, en uw nieuw, heilig en schoon leven daar voortzetten. Gij waart op Kronenstein een vrolijk kind, eene liefvallige maagd, gade en moeder, met al de vreugden en smarten, welke met dien staat verbonden zijn; thans moet gij daar het godgevallige leven eener weduwe leiden, een offerleven aan gebed en werken van barmhartigheid gewijd. En na weinige jaren, wanneer God mij de genade schenkt, om mij aan het altaar toe te laten — dan kom ook ik naar Kronenstein en dan zullen wij daar dit leven met ons tweeën voeren — tot dat eens mijn engel der opstanding ook aan ons graf de wacht houdt.”

„O, ja! dat zou heerlijk zijn, Frans Seraph! maar ik zeg niets anders dan: Gods wil geschiedde in alles!”

Toen hij afscheid van haar nam, om naar Insbruck terug te keeren, vroeg zij:

„Hebt gij in X. volstrekt niets van den ongelukkigen Telesphoor vernomen?”

„Geen woord.”

„Ik smeek u, doe voor hem eene bedevaart naar de H. Moeder Gods van Absam. Zulks heb ik ook voor hem gedaan bij de H. Moeder Gods in haar kluis; maar uw gebed zal den goeden God welgevalliger zijn.”

„Wanneer ik naar Absam ga, Flore, dan zal ik het allereerst en hoofdzakelijk doen, om voor u de gezondheid af te bidden.”

„Daarin handelt gij zeer verkeerd, Frans Seraph! eene kranke ziel verdient meer belangstelling, dan een krank lichaam. Het lichaam behoort tot den tijd, en de ziel behoort tot de eeuwigheid. Maar ik bedank

u uit den grond van mijn hart, getrouwe ziel!" voegde zij er liefderijk bij.

Zoo scheidden zij van elkander. — —

Het was een langdurige, eenzame en strenge winter, want, zooals Florestine zeide, het leven verdween meer en meer, zoodat hetgeen haar van het leven nog restte slechts foltering voor haar was, want het bellette haar te sterven. Zij hield het bed niet; zij stond op, ging naar de H. Mis, maar altijd zoo, dat zij met de uiterste inspanning hare moedeloosheid bestrijden moest. Lezen kon zij schier in het geheel niet, spreken weinig; hare brieven dicteerde zij aan hare freule; van handarbeid kon geen sprake zijn. In dezen toestand bracht de levendige en werkzame Florestine hare dagen door, — maar te gelijk in vreedzame vereeniging met God, aan wien zij al haar lijden bereidwillig opofferde. Haar arts, haar biechtvader en sommige kloosterzusters bezochten haar dikwerf. De laatsten hadden niet zelden kleine aangelegenheden: zij verzochten om aalmoezen voor arme en zieken, of kwamen de eene of andere behoeftige ziel in het gebed aanbevelen — en het was altijd de hartelijkste vreugde van Florestine, om den wensch dier zusters te vervullen.

Bij het einde van den vastentijd kwam op zekeren dag zuster Coeleste nit het groote gasthuis te Bozen naar Florestine en zeide:

„Genadige gravin, gij hebt immer een ontfermend hart, dat groot medelijden heeft met arme zondaren. Ach bid toch, dat een doodelijke zieke, die sterven moet, niet sterft zonder zich met God te hebben verzoend. Hij weigert zulks standvastig en hij heeft toch de eene bloedspuwing na de andere.”

„Is er nog geen geestelijke bij hem, zuster?”

„Gisteren middag werd hij bij ons in huis gedragen. Een Italiaansche heer vergezelde hem, die echter zijne reis naar Roveredo voortzetten moest. Zij kwamen beiden uit Weenen, waar de zieke reeds twee malen een ergen stoot gehad heeft en toch zijne zwakke gezondheid vreeselijk veronachtzaamde — gelijk zijn gezelschap verzekerde. Wij geloofden allen, dat hij op zijn laatste sponde lag, en ik haalde ijlings den huiskapelaan. Nauwelijks had deze een paar woorden gesproken, of de zieke sloeg de oogen op en zeide, dat hij geen geestelijke noodig had. Wij hielden hem alzoo voor een Luthersche; maar de Italiaansche heer zeide, dat hij Katholiek, een Duitscher van geboorte was en Hertog heette, doch dat hij in Weenen het Catholicisme wellicht eenigszins verlaten had. Zoo staan de zaken nog, genadige gravin. De Italiaansche heer is vertrokken, en de zieke kan elk oogenblik zijn doodstrijd beginnen.”

„Goed, zuster Coeleste, ik zal voor de ongelukkige bidden en mijn biechtvader smeeken, dat hij zijn krachtig gebed voor hem opoffert.”

Zuster Coeleste ging haastig en getroost weg, en Florestine liet, onbeschrijfelijk getroffen, den Benedictijner pater, dien zij al haar vertrouwen schonk, bij zich verzoeken. Hij kwam en verheugde zich, dat hij haar zoo opgewekt vond.

„Ja,” zeide zij, „mijne zorg geldt meer dan één leven, mijn pater! hoor mij geduldig aan, als het u belieft. Ik had een voortreffelijken vader. Hij liet mij een heerlijk erfgoed na, en het kostbaarste stuk van dat erfgoed was de liefde tot de zielen. Hij zeide mij niet, dat ik de zielen beminnen moet, maar gedroeg zich zoo, dat ik aan zijne zijde langzamerhand de liefde tot de zielen inademde en niets zoo vurig verlangde dan dat alle menschen in de genade Gods leven en sterven

zouden. Ik wenschte zulks natuurlijk het vurigst voor de mijnen, voor verwanten en vrienden, en reeds als kind was het mij een allervreeselijkste gedachte, dat iemand van ons zich voor eeuwig van God zou kunnen scheiden — want ik heb mij met mijne liefde nimmer op iets anders toegelegd dan op den Hemel. Wat ik voor mijn man geleden heb, zeide ik u reeds, voor zoover het mogelijk is om uitdrukkingen te vinden voor zulk een onbeschrijfelijke smart. Ik geloof dat het menschelijk hart voor die smart niet geschapen is. Het kan wellicht alle andere smart in den volsten zin en in de volste mate verdragen, maar de smart te belevén en te overlevén, dat eene ziel zich voor eeuwig van God scheidt — dat is eene smart, die niet tot de aarde behoort. Ik hoop vast, dat Gods barmhartigheid mij deze smart, met betrekking tot de geliefde ziel van mijn echtgenoot, gespaard heeft. Doch thans, eerw. pater, is er eene ziel, die ver, onafzienbaar ver van haren weg en van haar doel is afgedwaald en zich ten laatste in hare verwarring aan mij gehecht heeft.... met eene liefde, waaraan ik niet kan beantwoorden. Maar ik heb de innigste en levendigste belangstelling voor dien man, die bij mijn vader als kind in huis was, en wiens geheele jeugd met de mijne samenhangt. Nadat wij beiden de wereld ingegaan waren, was ik buitengewoon gelukkig. In mij en om mij heen lachte mij alles toe. Doch daarop, alvorens ik den tijd had, om den lieven God te vergeten en van mijn geluk verzadigd te worden — gelijk den armen gelukkige in de wereld zoo licht overkomt — kwam de genade van groote smarten mij bezoeken en zij is tot op dit oogenblik niet van mij geweken. Dat hield mijne ziel in een heilzame tucht. Doch hem trof weldra een zwaar ongeluk en reeds op dien tijd trachtte ik

meermalen hem daaruit te redden, maar God schonk mij deze genade niet. Anderhalf jaar geleden kwam hij naar het Genfer meer, toen wij daar woonden. Hij was zoo somber, zoo bitter, zoo treurig en zoo rusteloos als een mensch zijn moet, die zijn geloof verloren heeft. Die in het ongeloof opgroeit en daarin voortleeft, kent zijne ellende niet, omdat zijne hoogere, bovennatuurlijke hoedanigheden niet ontwikkeld zijn. Hij kan wellicht geheel te goeder trouw denken, dat het laagste het grootste goed is; — wellicht zeg ik. Want ik weet niet of de ziel, de onsterfelijke ziel, daarmede instemt zonder zich nu en dan te verzetten! — Doch dit is voor het oogenblik de vraag niet! — Deze persoon, pater, heeft het bezielend geloof zijner jeugd rampzalig verloren, en zijne ziel werd in vertwijfeling dit schrikwekkend verlies gewaar. — Bij den dood van mijn echtgenoot en gedurende mijne treurige ziekte heeft hij eene opoffering aan den dag gelegd, waarvoor ik hem immer zal verplicht blijven; daar hij zich echter zoo edelmoedig jegens mij gedroeg, daar hij zoo veel medelijden met mij had, zonder dat zulks uit liefde tot God voortsproot; zoo bemerkte ik tot mijn groote spijt, dat hij door een natuurlijke liefde gedreven werd, die ik van de hand wijzen moest. Maar, goede pater, eene zaak staat bij mij vast: met het hart kon ik hem niet beminnen; dat zou hem geen voordeel gedaan en mij schade gebracht hebben. Doch met mijne ziel wilde ik hem beminnen, dat alleen kon voor ons beiden heilzaam zijn. En gelijk ik eens voor mijn man mijn geheele geluk opgeofferd heb, opdat hij tot aanschouwing Gods zou geraken; zoo ook offer ik voor dezen ongelukkige alles op, wat ik nog kan — mijn arm leven, opdat hij niet voor het eeuwig leven ver-

loren ga. Thans is het beslissend oogenblik gekomen: stervend ligt hij in het gasthuis te Bozen. Hij vermoedt niet, dat ik in zijne nabijheid ben. Ik smeek u, terstond naar hem te gaan, om hem de H. Sacramenten toe te dienen, welke hij tot heden geweigerd heeft. Maar wij willen op Hem vertrouwen, die voor ons arme zondaars aan het kruis gestorven is en ons allen zalig maken wil; Hij zal u bijstaan. Laat u door zuster Coeleste naar den zieke uit Weenen voeren. God zij met u, eerw. pater."

"Ik wil met liefde trachten, om toegang bij hem te vinden," hernam pater Burkhard; „maar dit hangt zoozeer af van de genade, dat God alles doen moet."

„Dat weet ik, pater! God moet alles doen..... en juist, omdat God het wil, moet Hij ook zijne werktuigen in ons vinden. O! ik bid u, ga eer het te laat is! De eeuwige liefde heeft ons allen het recht op den Hemel geschonken; wij zullen er naar dingen, wij zullen er naar helpen dingen door de liefde! O, help gij hem..... help gij mij!"

„Zou ik uwen naam noemen, ingeval ik daardoor toegang bij hem verkrijgen kon?"

„Des noods, ja! maar wellicht zal zulks hem opwekken. Spreek hem eerst van „Beatrix," deze naam zal hem terstond meer in een ordelijke gedachtengang brengen."

Pater Burkhard ging naar het gasthuis, een schoon gebouw, dat buiten de stad Bozen geheel afgescheiden en aangenaam gelegen is. Hij liet zich naar die afdeling der zieken brengen, welke zuster Coeleste verzorgde en verzocht haar, om hem naar den zieke uit Weenen te brengen.

„Het is hoog tijd!" fluisterde zij: „de docter gelooft, dat hij den dag van morgen niet zal beleven."

„Bid, goede zuster, opdat mijne poging niet te vergeefs zij,” zeide pater Burkhard, terwijl hij zacht de aangewezen deur opende.

Toen hij het bed van den zieke naderde, dacht hij, dat hij een lijk zag, zoozeer was zijn aangezicht reeds in de schaduw gehuld, die de dood van zich werpt. Maar Telesphoor sloeg de oogen open — en in deze groote, donkere oogen was leven, bewustzijn en helderheid. Alvorens er eenige tegenspraak zijn kon, zeide pater Burkhard:

„Het is mij opgedragen u te bezoeken, mijnheer. Beatrix zendt mij.”

„Gij zijt mij welkom!” zeide Telesphoor op schorren toon, maar met een rustigen blik.

„Gij weet, waarom ik tot u gezonden ben.”

„Ja!..... om mij uit de hel te redden! ik wensch te biechten.” —

Met groote kalmte en bedachtzaamheid, hoewel soms door zwakheid onderbroken, sprak Telesphoor zijne biecht en met eene uitdrukking van onbeschrijfelijke voldoening ontving hij van den priester de absolutie.

„O! welk een balsem is dat op mijne brandende en prikkelende wonden..... o! bloed van mijn Verlosser!” zuchtte Telesphoor, vol zalige blijdschap.

Daarop ontving hij de H. Teerspijze met diepe en nederige godsvrucht en toen alles volbracht was, waardoor de Kerk hare kinderen bij hun verscheiden troost en verlicht, zeide Telesphoor:

„Thans pater, zeg haar mijnen dank..... zeg haar, dat ik gelukkig ben, want ik ben met God verzoend! O, Florestine — Beatrix.”

Gods barmhartigheid prijzend keerde pater Burkhard naar Florestine in Gries terug. Het was avond ge-

worden, maar zij lag nog in dezelfde houding op de chaiselongue, als waarin hij haar verlaten had.

„Hij is gered!” riep hij haar toe: „de genade maakte van zijne liefde gebruik, om hem te redden!”

„*Magnificat anima mea Dominum!*” en de bovennatuurlijke vreugde gaf haar de kracht, om snel op te staan en zich op de knieën te werpen: „*Magnificat!* dat is het jubellied van haar, die met zeven zwaarden in het hart leefde en stierf. *Magnificat!*..... *Magnificat.* Maar,” zoo voegde zij er meer bedaard bij, „hoe hebt gij hem overgehaald, pater?” — —

„Niet ik,” antwoordde pater Burkhard, „de barmhartige God heeft het gedaan. Zoodra ik zeide Beatrix zendt mij — scheen in zijn geest een kleine herinnering te rijzen, als hoorde of zag hij woorden en beelden uit het verleden.”

„Ja, ja,” riep Florestine, zacht weenend, „over Beatrix liep ons laatste gesprek voor het vreeselijk ongeluk, waarbij hij in zee sprong, om mijn echtgenoot te redden. Leven voor leven, o Telesphoor, thans zijn wij kamp!”

„En onder den invloed dezer heilzame herinneringen,” zoo ging de pater voort, „en ook omdat hij wist, dat hij op den weg des doods — op den weg van den tijd naar de eeuwigheid — wandelde, overwon de genade zijne booze natuur en hij bood geen wederstand, gelijk een kind.”

„O, wat moet zijne vrome moeder voor hem gebeden hebben!” riep Florestine, vol zalige blijdschap.

De pater zweeg en dacht veel meer. — —

Toen pater Burkhard den volgenden dag Telesphoor weder ging bezoeken, vond hij een lijk, en zuster Coeleste verhaalde hem getroffen, dat hij omstreeks middernacht, zonder doodstrijd, evenals een vermoeid kind, ontslapen was.

„Hij heeft zijn doodstrijd gedurende zijn leven gestreden, zuster Coeleste!” zeide de pater.

Eenige dagen later ontving mevrouw Hellmut de volgende regelen uit Gries:

„*Lieve mevrouw Hellmut!*

„De verloren zoon is in het vaderlijke huis. Zacht en in den Heer, van alle heilige Sacramenten voorzien, is Telesphoor in Bozen gestorven. Op het schoone kerkhof van Bozen is zijn graf. In alle kloosters laat ik H. Missen voor zijne arme ziel opdragen. Vereenigt gij en uwe vrome zusters u met ons in het gebed, opdat hij des te eerder moge rusten in den eeuwigen vrede.”

Florestine, gravin von Lavinzen.

Zij leefde nog eenige maanden, gelijk de goede kinderen Gods onder het kruis leven. In de stilte, in het duister en in de eenzaamheid verkwijnde haar leven, dat zoo blijde, zoo gelukkig, zoo rijk, zoo schitterend begon en zoo snel uit het voorjaar in den winter overging. Haar geliefd Kronenstein zag zij niet weder; zij had de kracht niet meer, om de reis te aanvaarden. Doch zij vleide hare aanverwanten altijd met de hoop, dat zij weldra komen zou. Zoo vermoedde zij zelve niet, hoe dicht zij den dood genaderd was. Dat was ook de reden, waarom aan haar vreedzaam sterfbed niemand van hare familie tegenwoordig was dan Frans Seraph, dien pater Burkhard door een telegram uit Insbruck riep, toen zij plotseling door een hevige koorts was aangetast, waardoor hare krachten

in eens op schrikwekkende wijze afnamen, zoodat zij binnen drie dagen haren laatsten strijd gestreden had.

Frans Seraph vergezelde haar lijk naar het Vaderland. Van alles, wat Kronenstein haar weleer aangeboden had, behoefde hij niets meer dan de kleine plaats voor hare graf-tombe. Alles, waaraan het menschelijk hart hangt, had zij te voren verloren; maar zij ging uit den winter van haar leven als eene zalige naar de eeuwige lente over, want zij had twee zielen helpen redden; en haar laatste woord was: „*Magnificat anima mea Dominum.*”

INHOUD.

	Bladz.
De zeepbellen.	5
De kinderwereld.	20
De familie Hertog.	36
Keuze van eene roeping.	54
De verloving en het huwelijk.	72
Een dwalende ridder.	98
De teerling wordt geworpen.	120
Een plotselinge stoornis.	154
Na twee jaren.	171
Het hart een afgrond.	212
Een diepe val.	240
Onweêrswolken.	264
De kluizenaar van St. Isidoro.	287
De engel der opstanding.	312
Deo servire regnare est.	333
Eene hersenschim.	353
Ontsluieringen.	381
Een ondergegane wereld.	403
De vrouw van den speler.	441
Het stille huis.	468
Allerzielendag.	498
Het afscheid.	522
Het wederzien.	547
Magnificat.	574

Uitgaven van G. W. VAN BELLE, te Rotterdam.

J. T. de Saint-Germain , MIGNON, gevolgd door het Hazelaarsblaadje.	f 1,30
Idem. LADY CLARA en de Engel des Huizes. Twee verhalen.	„ 1,30
De Wijsgeer Don Quichotte , of de lotgevallen van den Advokaat HABLARD, 2 dln.	„ 4,50
Eduard van Ambach , De Johannieten, of de Inneming van Rhodus, door SOLIMAN. Geschiedkundige Tafereelen uit de eerste helft der zestiende eeuw	„ 0,90
M. van Biervliet , RAYNALDO en SELIMA, of de Zegepraal der Christelijke Godsdienst, 2e druk	„ 0,90
Idem. De wetenschap van het ware Geluk. Een noodzakelijk handboek voor jonge lieden uit den beschaafden stand.	„ 1,90
Koenraad van Bolanden , Koningin BERTHA. Geschied- kundig verhaal uit de elfde eeuw	„ 2,20
Idem. FRANS VON SICKINGEN . Historische Roman uit de eerste tijden der Kerkhervorming.	„ 2,50
Paus en Keizer . Geschiedkundige Schetsen uit het leven van HENDRIK IV, Koning van Duitschland	„ 2,50
Antonio Bresciani , Odericus de Pauselijke Zouaaf	„ 3,20
J. W. Thompson , CESAR DE MELVILLE. Een Republikein uit de tijden der Fransche Omwenteling	„ 2,40
Idem. JURTHA , de Giftmengster. Historische schets uit den tijd van PAUS INNOCENTIUS IV en Keizer FREDERIK II.	„ 2,40
Idem. La Gaviota	„ 2,—
Idem. LAGRIMAS , of een Engel op Aarde	„ 2,20
Idem. LUCAS GARCIA , gevolgd door Ziele-Adel en Laagheid	„ 0,90
Idem. De familie Alvareda	„ 0,50
X. Marmier , De Erfgenaam	„ 2,—
Christiaan , De Geest van het Kasteel Xhenemont.	„ 2,40
Hendrik Smits ¹ , Het Handschrift. Schetsen uit de VI eeuw	„ 2,40
Idem. Oom Adriaan	„ 2,60
Idem. Najaarsbladeren	„ 1,90
C. Guenot , Het vervloekte Huis. Eene episode uit de eerste jaren der Fransche omwenteling	„ 2,40
May Templeton , of Geloof en Liefde	„ 2,80

J. Bohl, JGz. Herinnering	<i>f</i> 1,90
Elda de Kerenor	„ 2,20
De Camisards, of de opstand der Hugenooten in de Cevennes. Historisch tafereel uit het begin der XVIIIe eeuw. 2 dln.	„ 4,80
De Vrijwilligers van het Kruis, of de onderdrukking van den opstand der Hugenooten in de Cevennes. Historisch tafereel uit het begin der XVIIIe eeuw	„ 2,20
De Familie Saint-Lawrence. Naar het Engelsch. 2 dln.	„ 3,90
De Beschermengel van den Tower. Eene Geschiedkundige Episode uit de regering van Elisabeth, Koningin van Engeland	„ 2,80
Gaspar Berse, of de Nederlandsche Franciscus Xaverius. Eene bijdrage tot de Geschiedenis der Societeit van Jesus in Indië van 1546—1553, door W. v. N. Soc. Jes.	„ 1,90
Regina of de parel van het strand, door H. du Castel	„ 1,50
F. Heynen, S. J. BLIKKEN OP INDIE. Geschiedenis, Godsdienst, Maatschappelijke toestand, Taal- en Letterkunde. Gevolgd van SAVITRI, eene Episode der Maha-Bharata, uit het Sanskriet vertaald en toegelicht door J. ARNTZ, S. J.	„ 1,90
De twee Neven, of hoogmoed komt voor den val. Zedekundige schets uit den tegenwoordigen tijd, door A. C. S.	„ 0,50
De Kinderen van Jacques d'Armagnac. Historische Novellen uit de XVIe eeuw. Naar het Duitsch, door L. U.	„ 0,50
De Man in het Zwart. Eene ware Novelle uit de laatste helft der XVIe eeuw. Naar het Fransch, door Y. T.	„ 0,50
Wraak en Vergeving. Vrij naar het Fransch, door J. W. T.	„ 0,50
De Watergeus. Eene Episode uit de XVIe eeuw, door J. G. BIESEN	„ 0,60
Lina Chrimpsen, of een morgen in een kantoor in de Nederlandsche Staats-Loterij, door D. J. VAN MEDEVOORT	„ 0,40
Het Bloemenmaakstertje uit de voorstad Saint-Denis	„ 0,50
Carlos Sotello, de Stierendooder. Tooneelen uit den Spaanschen Onafhankelijkheids-oorlog tegen Frankrijk	„ 0,50
De Gildebroeders van het Zilveren Kruis. Eene Episode uit het eerste jaar der Fransche Omwenteling	„ 0,80
Twaalf Stuivers-bibliotheek. Verzameling van Verhalen, Novellen en Gedichten. Deel 1—4. Elk deel vormt een compleet werk en is apart verkrijgbaar à	„ 0,60

OUD- en NIEUW-TESTAMENT, naar JULIUS SCHNORR VON CAROLSFELD, met bijschriften van J. C. H. MURÉ, Pastoor te Berkenrode. Kerkelijk goedgekeurd. 50 Cents per aflevering.

Het geheele werk zal compleet zijn in 50 afleveringen, elk van 4 platen